

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H.C. ANDERSEN

BREVVEKSLING MED
EDVARD OG HENRIETTE COLLIN

BIND II

1844-60

KØBENHAVN · LEVIN & MUNKSGAARD · 1934

H. C. ANDERSENS
BREVVEKSLING MED
EDVARD OG HENRIETTE COLLIN

UDGIVET AF
C. BEHREND OG H. TOPSØE-JENSEN

BIND II • 1844-60

LEVIN & MUNKSGAARDS FORLAG • KØBENHAVN

1934

MED UNDERSTØTTELSE AF CARLSBERGFONDET
UDGIVET AF
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB
—
TILSYN MED UDGAVEN
HANS BRIX OG PAUL V. RUBOW

INDHOLD AF BIND II

EDVARD COLLIN, tegnet i København i. November 1833 af J. ROED .. Side II
TIDSTAVLE 1844—60 ..... - VII

BREVE 1844—60

1844: Nr. 139—144	Side 1
1845: Nr. 145—159	- 16
1846: Nr. 160—188	- 46
1847: Nr. 189—209	- 124
1848: Nr. 210—225	- 165
1849: Nr. 226—231	- 186
1850: Nr. 232—235	- 196
1851: Nr. 236—248	- 202
1852: Nr. 249—253	- 223
1853: Nr. 254—266	- 229
1854: Nr. 267—270	- 251
1855: Nr. 271—275	- 257
1856: Nr. 276—290	- 264
1857: Nr. 291—298	- 286
1858: Nr. 299—305	- 297
1859: Nr. 306—319	- 310
1860: Nr. 320—349	- 332

H. C. ANDERSEN til Edvard Collin. 1844: Nr. 139, 140, 143, 144. 1845: Nr. 145, 147, 149, 151—153, 156—159. 1846: Nr. 163, 165, 166, 169, 173, 175, 178, 180—183, 185, 187. 1847: Nr. 189—191, 193, 194, 196, 198—200, 202, 206, 208. 1848: Nr. 210, 211, 213—217, 219—225. 1849: Nr. 227, 230. 1850: Nr. 233, 235. 1851: Nr. 236, 237, 240, 243—248. 1852: Nr. 249—251, 253. 1853:

Nr. 256, 258, 260, 261, 264, 266. 1854: Nr. 267—269. 1855: Nr. 272, 275. 1856: Nr. 276, 277, 283, 285, 289. 1857: Nr. 293, 294, 296, 297. 1858: Nr. 303, 304. 1859: Nr. 308, 314, 315, 317, 319. 1860: Nr. 320, 327, 330, 335, 339, 342.

H. C. ANDERSEN til Henriette Collin. 1845: Nr. 148, 155. 1846: Nr. 160, 170, 172. 1847: Nr. 195, 203, 205. 1849: Nr. 226, 228. 1851: Nr. 238. 1853: Nr. 254, 262. 1855: Nr. 271. 1856: Nr. 279, 281, 284, 290. 1858: Nr. 299, 302. 1859: Nr. 306, 310, 313. 1860: Nr. 322, 324, 333, 337, 343, 345, 347, 349.

H. C. ANDERSEN til Edvard og Henriette Collin. 1846: Nr. 176. 1860: Nr. 341.

EDVARD COLLIN til H. C. Andersen. 1844: Nr. 142. 1845: Nr. 150, 154. 1846: Nr. 162, 167, 171, 174, 184, 186, 188. 1847: Nr. 192, 197, 204, 207, 209. 1848: Nr. 212, 218. 1849: Nr. 229, 231. 1850: Nr. 232, 234. 1851: Nr. 239, 241. 1853: Nr. 255, 257, 259, 265. 1855: Nr. 273, 274. 1856: Nr. 278, 282, 287. 1857: Nr. 292, 295, 298. 1858: Nr. 301, 305. 1859: Nr. 307, 312, 316, 318. 1860: Nr. 325, 328, 331, 334, 336, 340.

HENRIETTE COLLIN til H. C. Andersen. 1845: Nr. 146. 1846: Nr. 161, 168. 1847: Nr. 201. 1851: Nr. 242. 1852: Nr. 252. 1853: Nr. 257. 1856: Nr. 280, 286. 1857: Nr. 291. 1858: Nr. 300. 1859: Nr. 309, 311. 1860: Nr. 326, 332, 344, 346.

EDVARD OG HENRIETTE COLLIN til H. C. Andersen. 1846: Nr. 164, 177, 179. 1853: Nr. 263. 1854: Nr. 270. 1856: Nr. 288. 1860: Nr. 321, 323, 329, 338, 348.

EDVARD COLLIN, JONNA DREWSEN OG JONAS COLLIN til H. C. Andersen. 1844: Nr. 141.

TIDSTAVLE 1844—60

- 1844 »Kongen drømmer«, Kgl. Teater (14. Februar). — Rejse fra København til Breitenburg (23. til 25. Maj); paa Breitenburg (25. Maj til 13. Juni); fra Breitenburg over Hamburg, Bremen, Hannover, Braunschweig til Weimar (14. til 24. Juni). — I Weimar (24. til 30. Juni). — Fra Weimar over Jena og Altenburg til Dresden (1. til 3. Juli); i Dresden med Udflugter til Tharandt og Maxen (3. til 21. Juli); over Leipzig og Halle til Berlin (21. til 25. Juli). — I Berlin (25. til 31. Juli); fra Berlin over Stettin til København (1. til 3. August). — Afrejst til Glorup (12. August), paa Glorup (13. til 26. August). — Fra Glorup over Aarø sund og Flensborg til Før (27. til 29. August); paa Før (29. August til 8. September); fra Før til Augustenborg (9. til 11. September); Besøg paa Augustenborg (11. til 29. September); atter i København (1. Oktober). — »Nye Eventyr«, Første Bind, 2. Samling: Grantræet, Sneedronningen (December). — Besøg paa Bregentved (23. til 30. December).
- 1845 »Lykkens Blomst«, Kgl. Teater (16. Februar). — »Den nye Barselstue«, Kgl. Teater (26. Marts). — »Nye Eventyr«, Første Bind, 3. Samling: Elverhøj, De røde Sko, Springfyrene, Hyrdinden og Skorsteensfejeren, Holger Danske (April). — Understøttelsen fra Finantserne forhøjes med 200 Rdl. til 600 Rdl. (24. April). — Sommerrejse til Nysø, Bregentved, Korselitze, Sorø, Glorup og Skanderborg (Afsløringen af Mindestøtten for Frederik VI.) (1. Juni til 2. August). — Besøg paa Bregentved (25. til 31. August). — Jenny Lind i København (25. September til 22. Oktober). — Rejse fra København til Glorup (31. Oktober til 1. November); paa Glorup (1. til 10. November); fra Glorup over Odense og Aabenraa til Graasten (10. til 12. November); Ophold paa Graasten (12. til 21. November). — Fra Graasten over Hamburg og Bremen til Oldenburg (22. til 29. November);

- i Oldenburg (29. November til 16. December); over Hannover og Magdeburg til Berlin (17. til 19. December).
- 1846 Fra Berlin til Weimar (7. til 8. Januar); Ophold i Weimar (8. Januar til 7. Februar); i Jena (7. til 10. Februar); fra Jena til Leipzig (10. til 11. Februar). — Ophold i Leipzig (11. til 20. Februar); i Dresden (20. Februar til 2. Marts). — Over Prag til Wien (2. til 6. Marts); i Wien (6. til 18. Marts). — »Hr. Rasmussen«, Kgl. Teater (19. Marts). — Fra Wien over Triest og Ancona til Rom (18. til 31. Marts); Ophold i Rom (31. Marts til 30. April). — Fra Rom til Neapel (1. til 4. Maj); i Neapel (4. Maj til 23. Juni). — »Liden Kirsten«, Kgl. Teater (12. Maj). — Fra Neapel med Damper til Marseille over Civita vecchia, Livorno og Genua (23. til 27. Juni); fra Marseille over Nîmes, Cette, Narbonne, Perpignan til Vernet (30. Juni til 7. Juli); i Vernet (7. til 13. Juli). — Fra Vernet over Perpignan, Cette, Montpellier, Avignon til Lyon (13. til 21. Juli); fra Lyon over Genève, Bern, Basel, Mainz, St. Goar til Frankfurt (25. Juli til 10. August); fra Frankfurt over Eisenach og Erfurt til Weimar (15. til 19. August). — I Weimar og paa Ettersburg (19. August til 3. September). — I Jena (3. til 7. September); fra Jena til Leipzig (7. til 8. September); i Leipzig (8. til 16. September); fra Leipzig over Braunschweig og Bremen til Oldenburg (16. til 19. September). — Ridder af Dannebrog (18. September). — I Oldenburg (19. September til 4. Oktober). — Fra Oldenburg over Hamburg og Kiel til København (5. til 14. Oktober). — Besøg paa Breghentved (24. til 31. December). — »Digte, gamle og nye« (December).
- 1847 »Das Märchen meines Lebens ohne Dichtung« I—II (Januar og Februar). — »Nye Eventyr«, Andet Bind, 1. Samling: Den gamle Gadelygte, Nabo-familierne, Stoppenaalen, Lille Tuk, Skyggen (April). — Rejst fra København til Glorup (13. til 14. Maj); paa Glorup (14. til 31. Maj). — Fra Glorup over Odense, Aarøsund, Kiel til Hamburg (1. til 4. Juni); fra Hamburg over Bremen til Oldenburg (6. til 8. Juni); i Oldenburg (8. til 11. Juni); fra Oldenburg over Lingen og Utrecht til Amsterdam (12. til 13. Juni). — I Amsterdam (13. til 15. Juni), Leiden (15. til 16. Juni), Haag (16. til 21. Juni), Rotterdam (21. til 22. Juni); fra Rotterdam til London (22. til 23. Juni). — Ophold i London (23. Juni til 9. August). — Fra Lon-

- don over York til Edinburgh (10. til 11. August); i Trinity ved Edinburgh (11. til 19. August); Højlandsturen i Skotland (19. til 24. August); fra Edinburgh til London (25. til 26. August). — I London (26. til 28. August); fra London over Ramsgate-Ostende, Köln og Frankfurt til Weimar (29. August til 7. September); i Weimar (7. til 12. September); i Leipzig (12. til 16. September); fra Leipzig over Hamburg og Kiel til København (17. til 23. September). — »Ahasverus« (December). — Besøg paa Bregentved (23. til ca. 31. December).
- 1848 »Nye Eventyr«, Andet Bind, 2. Samling: Det gamle Huus, Vanddraaben, Den lille Pige med Svovlstikkerne, Den lykkelige Familie, Historien om en Moder, Flipperne (Marts). — Sommerrejse til Glorup med Besøg paa Espe, Basnæs og i Sorø (11. Maj til 27. Juni). — Igen paa Glorup (24. August til ca. 30. September). — »De to Baronesser« (engelsk Udgave September, dansk November). — »Kunstens Dannevirke«, Kgl. Teater (18. December). — Besøg paa Bregentved (23. til ca. 31. December).
- 1849 »Brylluppet ved Como-Søen«, Kgl. Teater (29. Januar). — »En Nat i Roskilde«, Casino (6. Maj). — Rejse fra København over Göteborg, Kanalturen til Stockholm (17. til 25. Maj). — I Stockholm (25. Maj til 4. Juni). — Udflugt til Uppsala (5. til 11. Juni); atter i Stockholm (11. til 17. Juni). — Rejse til Dalarna (18. Juni til 3. Juli). — I Stockholm (3. til 12. Juli). — Fra Stockholm over Göteborg (Kanalrejsen) til København med Ophold paa Bjärka-Såby, i Motala, Vadstena, paa Hönsäter og Blomberg ved Kinnekulle, i Venersborg, ved Trollhättan og i Göteborg (13. Juli til ca. 15. August). — Høstrejse til Glorup (10. til ca. 25. September). — »Meer end Perler og Guld«, Casino (3. Oktober). — »Eventyr med 125 Illustrationer af V. Pedersen« (December). — Besøg paa Bregentved (December).
- 1850 »Ole Lukøie«, Casino (1. Marts). — Sommerrejse til Sorø, Silkeborg, Glorup og Korselitze (17. Maj til 22. August).
- 1851 »Fædrelandske Vers og Sange under Krigen« (Februar). — »I Sverrig« (Maj). — Afrejst fra København (24. Maj); Besøg paa Christinelund (24. Maj til 2. Juni), paa Glorup (2. Juni til 17. Juli). — Fra Glorup til Svendborg (17. Juli); herfra med Viggo Drewsen over Flensborg, Slesvig, Ham-

- burg, Magdeburg, Leipzig til Dresden (18. til 24. Juli), i Dresden (25. til 29. Juli); Udflugt fra Dresden til Teplitz, Prag og Elbdalen (30. Juli til 5. August); atter i Dresden (5. til 9. August). — Besøg i Maxen (9. til 19. August); atter i Dresden (19. til 21. August). — Hjemrejse over Leipzig, Braunschweig, Hamburg, Slesvig, Flensborg-Svendborg til Glorup (21. til 29. August); paa Glorup (30. August til 9. September); fra Glorup til København (9. til 10. September). — Tit. Professor (6. Oktober). — »Hyl-demoer«, Casino (1. December).
- 1852 »Historier«, 1. Samling: Aarets Historie, Verdens deiligste Rose, Et Billede fra Castelsvolden, Paa den yderste Dag, Det er ganske vist, Svanereden, Et godt Humeur (April). — Rejse fra København over Lübeck og Magdeburg til Weimar (16. til 19. Maj); i Weimar (19. Maj til 10. Juni). — Fra Weimar til Leipzig; i Leipzig (10. til 12. Juni). — Med Viggo Drewsen over Nürnberg til München (13. til 16. Juni); i München (16. til 27. Juni). — Fra München over Chur, Splügen, Como til Milano (28. Juni til 3. Juli); i Milano (3. til 5. Juli); Hjemrejse over Lugano, Luzern, Zürich, Freiburg, Heidelberg, Frankfurt, Rhinturen til Köln, Hannover, Hamburg, Kiel (5. til ca. 23. Juli). — Besøg paa Korseltze (ca. 5. til 21. August), paa Sorgenfri (Slutningen af August). — »Historier«, 2. Samling: Hjertesorg, Alt paa sin rette Plads, Nissen hos Spekhøkeren, Om Aartusinder, Under Piletræet (November).
- 1853 »Nøkken«, Kgl. Teater (12. Februar). — Besøg i Sorø (31. Maj til 7. Juni); fra Sorø over Kalundborg til Aarhus (7. til 8. Juni); paa Vilhelmsborg (8. til 26. Juni); fra Vilhelmsborg til Silkeborg (26. til 27. Juni); i Silkeborg (27. Juni til 15. Juli). — Fra Silkeborg til Glorup (15. til 16. Juli); paa Glorup (16. Juli til 1. August); fra Glorup til Silkeborg (1. til 3. August). — Atteri Silkeborg (3. August til 6. September). — Fra Silkeborg over Odense til Sorø (6. til 8. September); i Sorø (8. til 15. September); fra Sorø til København (15. September). — »Samlede Skrifter«s to første Bind udkommet (November).
- 1854 Rejse med Einar Drewsen fra København over Kiel, Hamburg og Leipzig til Dresden (8. til 11. Maj); i Dresden (11. til 15. Maj), i Maxen (15. til 21. Maj), atter i Dresden (21. til 23. Maj). — Over Prag til Wien (23. til 24.

- Maj); i Wien (24. til 29. Maj); fra Wien over Triest til Venedig (29. Maj til 2. Juni). — I Venedig (2. til 5. Juni); fra Venedig over Verona, Trient, Botzen, Innsbruck til München (5. til 12. Juni). — Ophold i München med Udflugt til Hohenschwangau (12. til 24. Juni). — Fra München over Nürnberg og Leipzig til Weimar (24. til 27. Juni); i Weimar, Eisenach og paa Wilhelmsthal (27. Juni til 2. Juli); Hjemrejse til København (2. til ca. 5. Juli). — Besøg paa Christinelund (10. til 17. Juli), i Sorø (17. til ca. 25. Juli). — Ophold paa Klampenborg Vandkuranstalt (August).
- 1855 »En Landsbyhistorie«, Casino (17. Januar). — »Historier, ill. af V. Pedersen« (April). — Besøg i Sorø og paa Basnæs (4. til 18. Juni). — Rejse fra København over Hamburg og Berlin til Dresden (28. Juni til 2. Juli); i Dresden (2. til 6. Juli). — »Mit Livs Eventyr« (Juli). — I Maxen (6. til 19. Juli); i Dresden (19. til 22. Juli). — Fra Dresden over Leipzig, Hof, Nürnberg til München (22. til 26. Juli); i München (26. Juli til 7. August). — Med Edgar Collin fra München over Ulm og Stuttgart til Wildbad (8. til 11. August); i Wildbad sammen med Edvard og Henriette Collin (11. til 15. August). — Med Edgar Collin over Karlsruhe og Schaffhausen til Zürich (15. til 18. August), derfra Tur i Schweiz: Luzern, Brunnen, Flüelen, Rigi, Zürich (19. til 23. August); fra Zürich over Friedrichshafen, Heilbronn, Heidelberg til Frankfurt (25. til 30. August). — Fra Frankfurt over Kassel (Afsked med Edgar Collin) og Eisenach til Weimar (1. til 3. September); Ophold i Weimar og paa Wilhelmsthal (3. til 15. September). — Hjemrejse over Kassel, Göttingen, Hannover, Hamburg, Flensborg-Svendborg til Glorup (15. til 21. September); paa Glorup (21. til 26. September); fra Glorup til Sorø (26. September), fra Sorø over Roskilde til København (29. til 30. September).
- 1856 Besøg paa Basnæs (30. April til 15. Maj), paa Holsteinborg (15. til 26. Maj), i Sorø (26. Maj til 1. Juni). — Rejse fra København over Korsør-Kiel, Hamburg, Hannover, Leipzig til Dresden (6. til 10. Juni); i Dresden (10. til 13. Juni); i Maxen (13. til 20. Juni); fra Maxen til Weimar (21. til 22. Juni). — I Weimar (22. til 27. Juni); fra Weimar over Leipzig til Dresden (27. til 29. Juni); i Dresden (29. Juni til 4. Juli); i Maxen (4. til 30. Juli); atter i Dresden (30. Juli til 4. August). — Fra Dresden over Berlin,

- Hamburg, Flensborg-Svendborg til Glorup (4. til 9. August); paa Glorup (9. til 19. August); paa Basnæs (19. August til 2. September); i Sorø (2. til 5. September). — Til Barnedaab paa Holsteinborg (23. til 30. Oktober). — Julerejse til Sorø (23. December) og Basnæs (24. December).
- 1857 Vendt tilbage til København (3. Januar). — Besøg hos Enkedronningen paa Sorgenfri (17. til 20. Maj). — »At være eller ikke være« (Maj). — Fra København til Sorø (30. Maj); paa Basnæs (1. til 4. Juni); over Korsør-Kiel, Köln, Achen, Calais til London (4. til 11. Juni). — Besøg hos Charles Dickens paa Gadshill Place ved Higham med stadige Udflugter til London (11. Juni til 15. Juli). — Fra Gadshill Place over Folkestone, Amiens, Paris, Epernay, Strassburg, Mannheim, Frankfurt, Leipzig til Dresden (15. til 26. Juli); Besøg paa Adolf Henselts Gods ved Gersdorf, Schlesien (27. til 30. Juli); i Maxen (31. Juli til 30. August). — Fra Dresden over Leipzig til Weimar (30. August til 1. September); i Weimar (1. til 6. September); Hjemrejse til København over Kassel, Göttingen, Hannover, Hamburg, Kiel-Korsør (6. til 12. September). — Besøg i Roskilde (14. til 17. September), Sorø (17. til 26. September), paa Basnæs (26. September til 19. Oktober). — Julerejse til Sorø (18. December) og Basnæs (20. December).
- 1858 Vendt tilbage til København (2. Januar). — »Nye Eventyr og Historier«, Første Bind, 1. Samling: Suppe paa en Pøsepind, Flaskehalsen, Pebersvendens Nathue, Noget, Det gamle Egetræs sidste Drøm, Abc-Bogen (Marts). — Dannebrogsmænd (31. Marts). — »Nye Eventyr og Historier«, Første Bind, 2. Samling: Dyndkongens Datter, Hurtigløberne, Klokke-dybet (Maj). — Rejse fra København til Sorø (15. Juni); fra Sorø med Harald Drewsen over Korsør-Flensborg, Hamburg, Hannover, Frankfurt, Heidelberg til Luzern (17. til 26. Juni). — Fra Luzern til Brunnen; Udflugt fra Brunnen til Hospenthal (27. Juni til 2. Juli); fra Brunnen over Glarus til Ragaz, fra Ragaz over Wesen til Zürich (3. til 7. Juli); fra Zürich over Schaffhausen, Konstanz og Augsburg til München (8. til 11. Juli); i München (11. til 16. Juli); fra München over Nürnberg, Bamberg, Plauen, Leipzig til Dresden (16. til 20. Juli); i Dresden (20. til 22. Juli). — Ophold i Maxen (22. Juli til 5. August); i Dresden (5. til 19. August).

- Hjemrejse over Leipzig, Braunschweig, Altona, Flensborg-Svendborg til Glorup (19. til 23. August); paa Glorup (23. til 28. August); fra Glorup over Sorø til København (28. til 29. August). — Efteraarsbesøg i Sorø og paa Basnæs (20. til 27. September). — Julerejse til Sorø (18. December) og Basnæs (20. December).
- 1859 Vendt tilbage til København (3. Januar). — »Nye Eventyr og Historier«, Første Bind, 3. Samling: Vinden fortæller om Valdemar Daa og hans Døtre, Pigen, som traadte paa Brødet, Taarnvægteren Ole, Anne Lisbeth, Børnesnak, Et Stykke Perlesnor (Marts). — Besøg i Sorø (1. til 4. Juni); paa Basnæs (4. til 20. Juni). — Over Korsør-Aarhus til Silkeborg, Ophold i Silkeborg (20. Juni til 4. Juli); fra Silkeborg over Herning til Nørre Vosborg (4. til 5. Juli), paa Nørre Vosborg (5. til 21. Juli). — Fra Nørre Vosborg over Fjaltring og Lemvig til Aalborg (21. til 23. Juli); i Aalborg (23. til 30. Juli). — Paa Børglumkloster (30. Juli til 10. August); fra Børglumkloster over Hjørring til Frederikshavn (10. til 11. August); i Frederikshavn (11. til 17. August); Udflugt til Skagen (17. til 19. August); fra Frederikshavn til Aalborg (21. August), i Aalborg (21. til 25. August). — Fra Aalborg over Randers, Hjermand, Asmildkloster, Palstrup til Silkeborg (25. August til 8. September). — Fra Silkeborg over Kolding og Sorø til København (10. til 13. September). — Efteraarsbesøg paa Basnæs (26. September til 4. Oktober). — »Nye Eventyr og Historier«, Første Bind, 4. Samling: Pen og Blækhus, Barnet i Graven, Gaardhanen og Vejrhanen, Dejlig, En Historie fra Klitterne (December). — Julerejse til Sorø (17. December) og Basnæs (20. December).
- 1860 Vendt tilbage til København (4. Januar). — Understøttelsen paa Finansloven forhøjes med 400 Rdlr. til 1000 Rdlr. (9. Maj). — Rejse fra København til Sorø (26. Maj), fra Sorø over Korsør-Flensborg til Rendsborg (30. Maj til 1. Juni); i Rendsborg (1. til 8. Juni). — Fra Rendsborg over Harburg, Hildesheim, Göttingen, Eisenach, Meiningen, Bamberg, Nürnberg, Regensburg til München (8. til 19. Juni). — I München (19. til 30. Juni); Udflugt til Oberammergau (30. Juni til 3. Juli); atter i München (3. til 11. Juli). — Fra München over Kempten, Lindau, Richterschwyl til Brunnen (11. til 14. Juli); i Brunnen (14. til 28. Juli); fra Brun-

nen over Luzern, Biel til Le Locle (28. til 30. Juli). — I Le Locle (30. Juli til 13. August). — Fra Le Locle over Lausanne og Vevey til Montreux (Vernex) (13. til 18. August); i Vernex (18. til 25. August); fra Vernex over Lausanne til Genève (25. til 26. August). — I Genève (26. August til 16. September). — I Basel (16. til 22. September); fra Basel over Karlsruhe til Stuttgart (22. til 24. September); i Stuttgart (24. September til 2. Oktober). — Fra Stuttgart over Augsburg til München (2. til 3. Oktober); i München (3. til 9. Oktober); fra München over Nürnberg, Plauen, Leipzig til Dresden (9. til 13. Oktober). — I Dresden (13. Oktober til 5. November). — Hjemrejse over Berlin, Hamburg, Flensborg, Haderslev, Odense til Basnæs (5. til 11. November); paa Basnæs (11. til 17. November), Holsteinborg (17. til 20. November), i Sorø (20. til 23. November); atter i København (23. November). — Julerejse til Sorø (18. December) og Basnæs (20. December).

BREVE • 1844-60

1844

139. *Til E. Collin.*

Breitenburg den 7 Juni 1844.

Min kjære, kjære Ven!

Endnu har jeg ikke hørt et Ord fra Nogen hjemme, men jeg vil troe og haabe at Alt staaer ved det Gamle. Paa Søndag reiser jeg til Hamborg og 5 derfra videre; De veed mit Meta er denne Gang sat i Weimar. — Her er meget hyggeligt, men stille paa Breitenburg, Excellensen, høist elskværdig mod mig og jeg har, naturligviis alle Bequemmeligheder, men det er en evig kold Blæst, og meget eensomt; jeg har imidlertid benytte[t] denne Eensomhed til ret at udarbeide Thorvaldsens Levnet, noget, som De veed 10 jeg har lovet Lenz i Hamborg; jeg troer virkeligt at det er blevet ganske interessant og ret poetisk fremstillet; netop i Aftes blev jeg færdig der med, nu reenskriver jeg, saa at jeg er træt i Haanden. Naturligviis hører jeg en heel Deel om den holsteensk danske Sprogsag, jeg faaer det Resultat at 15 det stærkeste, der snakkes baade : »pro und contra in den Sag«, som Kong Salomon, den heibergske, siger; imidlertid lader det som Glückstad bliver den eneste Stad der ret vil vinde derved; i Tiden trækker den nok Handelen fra Hamborg, thi som jeg hører bliver det Dag fra Dag mere umueligt for store Skibe at komme længere ind i Elben, end til Glückstad; Sand- 20 bankerne op mod Hamborg hæve sig meer og mere. Alle Mennesker i Marsklandene ere mod Jernbanerne, de sige at deres Jorder ødelægges ved disse, at Erstatningen de faae bliver for ringe, at Folk i Kjøbenhavn aldeles ikke have Begreb om hvilken Ulykke det er for Marsken at faae Jernbaner. Den Bane der fra Altona gaaer langs Rainvilles Have har alle-

rede der gjort stor Ødelæggelse, en stor Deel af Haven er styrtet ned, i det Kilderne have faaet et friere Løb, og hver Dag styrter mere. Nu er der Tale om at fra Itzehoe skal graves en Canal til Banegaarden af den Bane som gaaer mellem Altona og Kiel; vi havde forleden en Mængde Mennesker fra Glückstad, f Ex Conferentsraad Schirach, Eckhardt, der var 5 en Talen om Jernbaner, Canaler, Sprogsag og Forandringer. I Itzehoe ligger endnu Commiteen der skal undersøge Sagen angaaende Spectaklerne der; Alle Mennesker give Hindenburg Skyld og siger at det er mærkværdig hvorledes dette Menneske har vidst i kort Tiid at gjøre sig forhadet hos Officere, Borgere og Almue. Det pludselige Spring i Veiret 10 dette Menneske har gjort er Skyld i at han er blevet Svindel og veed ikke at bevæge sig! han skal være i høieste Grad hovmodig, lader Officerer, der bringe Rapport, staae lang Tid udenfor at vente; hilser ikke igjen af bare Fornemhed. — Dersom De troer at disse Linier kan have nogen Interesse for Deres Fader saa lad ham læse dem, ellers maa De endelig hilse 15 og det Een og hver der hjemme! Siig til Holst at jeg finder hans Tale saa særdeles smuk, endnu mere ved at læse den selv; det har vist været en smuk Fest! Gardhausens Digt roses meget, der kommer nu snart et nyt om samme Gjenstand af den unge Lobedanz, en Broder til ham der har været Secretair her paa Breitenburg. Jeg er uvis med mig selv om min Thorwaldsenske Biographie, naar den udkommer paa tydsk, ikke fortjente at vandre ud ogsaa paa dansk, dog derom kunne vi jo tale, naar jeg nu om en 5, 6 Uger kommer hjem igjen. De veed ikke noget om Comtesse Moltkes Confirmation, hvorledes min Cantate har taget sig ud, om man har været tilfreds med den. Hvorledes gaaer det hos Adler med »Lykkens 25 Blomst«, det var da underligt om den Digtning vi to vare saa fornøiede med skulde reent forkastes; har ikke Holst talt hjemme i Amaliegaden om den, jeg læste Stykket for ham og han følte saa stor Interesse for det. Sidste Dag jeg var i Kjøbenhavn fik jeg Vesit af H. C. Ørsted, han bragte mig selv et Brev hvori han havde udtalt sig om Lykkens Blomst, da ogsaa 30 han fandt Ideen saa heldig; og dog — dog forkastes! naa, vi tage den da

op igjen, aander i et inspireret Øieblik paa den og den skal skyde friske Rødder. Hvad siger Deres Jette om den? De sagde at De vilde læse den for hende. Bring hende og Børnene mange Hilsener. Naar jeg saaledes sidder og skriver hjem, bliver jeg ganske længselsfuld, jeg troer jeg med
 5 Alderen bliver blødere om Hjertet ved Tanken om Hjemmet, end jeg før har været det; da jeg ikke ret veed endnu hvor jeg sætter mig først lidt stille i Tydskland, beder jeg Dem at De vil lade Deres Brev til mig — thi jeg venter et saadant — gaee til Hamborg post restante, jeg skal da sige Grev Holck Beskeed at han strax kan sende mig det hvor jeg da er. Nu
 10 lev vel, min egen, kjære, kjære Ven! mon De ret begriber hvor fast De er voxet mit Hjerte!

Deres gamle

Andersen.

140. *Til E. Collin.*

Altenburg den 2 Juli 1844.

Min elskede Eduard!

15 Menneske, som jeg skriver De til, det er dog i Grunden et affecteert Forhold, min Følelse aldeles imod — men nok derom. De vil jo ogsaa være original! — Nu er jeg borte fra Weimar, mit elskede Weimar, den Plet paa Jorden hvor jeg i Dage har følt mig lykkelig! O kjære Eduard, jeg har været saa lykkelig, saa tilfreds i Göthe og Schillers By, ret følt at jeg
 20 dog af Gud maa have Noget, der fortjente at paaskjønnes hjemme. — De veed vel af det Brev jeg skrev til Deres Fader hvor hjerteligt jeg blev modtaget i Weimar, Alle de første og betydeligste Mænd have der, jeg kan næsten sige, kun levet for mig under Opholdet i Weimar. Geheime-Referendaren Kammerherre Boillieu-Demonnay, veed De lod mig strax af-
 25 hente fra Hotellet og fløtte ind hos sig; Cansleren Excellensen Müller, den betydeligste Mand Weimar nu eier, var min utrættelige Ledsager, hver Dag i otte Dage, jeg var først den tredie af de mange Mænd, og det udmærkede, som han førte i die Fürstengruft til Göthe og Schillers Kiste! — Jeg maa dog virkelig have i min Personlighed noget der ind-

tager de Mennesker, jeg veed ikke hvad, saaledes var det jo ogsaa i Paris; Müller er i Weimar betragtet, som Deres Fader er det hos de Bedste i Kjøbenhavn, og han levede kun for mig, den gamle, elskværdige Mand. — Hver Dag var Selskab for min Skyld og ved Hoffet, siger man jeg har gjort stor Lykke, selv hos Storhertuginde Keiseren af Ruslands Søster; 5 den unge Arvehertug, gift med Kongen af Hollands Datter, har været mageløs elskværdig mod mig, været mig ganske som Jevnlige! hvor inderlig holdt han mig ikke i Haanden, den sidste Time; Alle sige at jeg hos ham har havdt Indflydelse, som Litz havde det. Ved Afskeden bad han mig skrive sig Breve til, lovede at sende mig i Kobberstik sit og sin Gemalindes Portræt, og tilføiede: jeg haaber i Fremtiden at kunne vise Dem hvor kjær De er mig og at jeg ønsker at være Deres Ven! Storhertuginde bad mig ogsaa snart at komme til Weimar: »husk at her har De sande Venner!« sagde hun. Naturligviis blev jeg da af hele Hoffet ret gjort af; jeg var ved Taffel hos Storhertugen og havde een af Hofdamerne til Bords, 15 der var mageløs begejstret og kjendte alle mine oversatte Skrifter. — Næst sidste Aften var jeg hos Arvehertugen, hvor vi paa Lystslottet, i en lille Kreds havde en poetisk Aften; hver læste Noget, jeg maatte læse Keiserens nye Klæder og flere af mine Eventyr, ja fortælle Svinedrengen, Nattegalen og den grimme Ælling og det paa Tydsk; De kalder det dum- 20 dristig, der dømte man anderledes, og jeg vandt dem Alle endnu mere. Men det er ogsaa ganske anderledes med mine Sprog ude end hjemme, jeg kommer der strax fra det; her i Deligensen gjætte alle paa at jeg er en Nordtydsker, Ingen tro jeg er en Fremmed og sige jeg taler udmærket godt tydsk. — De leer. Ja i Danmark leer man jo altid. — Den bekjendte 25 Eckermann i Weimar, der har skrevet over Göthe, er i Udortes en Personlighed mellem den døve Fabricius og Heine, men det meest godmodige, barnlige Gemyt jeg har mødt, han sagde mig at det var Arvehertugens Plan naar han engang kom til Regjeringen at skabe et Weimar, som det havde været under Carl August og samle alt Aandigt om sig; 30

han meente at Hertugen da vilde indkalde Litz og mig, thi os to syntes han særdeles at ynde. — Guds Veie ere underlige!, jeg kunde ikke ganske forlade Danmark men leve imellem i Weimar vilde jeg nok, leve med den kjære Carl Alexander, jeg elsker ham virkelig! — Det vilde være mig en
5 smuk Drøm at kunde tænke mig det Tilfælde, at boe stundom i Kjøbenhavn stundom i Weimar, og der see mine danske Venner, min Eduard og Henrik, den kjære Theodor — — dog jeg phantaserer nok! Dog De forstaaer mig og glædes ved den Erkjendelse jeg jo virkeligt i høieste Maal har nydt i Weimar, fortæl det til de af vore Venner, som vilde optage det
10 uden at misunde mig. Imorgen Formiddag reiser jeg paa Jernbanen her fra Altenburg til Dresden hvor jeg allerede er om Eftermiddagen; gid at jeg maatte træffe Dem og Lind der! dog der bliver vel ikke noget af denne Sommer-Udflugt; staaer De imidlertid i Begreb der med, da gaae fra Hamborg til Hanover, der træffer De Marschner og kan i een Dag paa Jern-
15 bane komme til Dresden; De gaaer altid paa anden Plads, kun ikke fra Leipzig til Dresden, der maa man vælge første; Vognene ere saa slette der. — Til Dresden er jeg fra Weimar forsynet med en Pakke Anbefalings Breve og skal med Posten erholde eet fra Arvehertugen selv til hans Søster i Berlin, der er gift med den tilkommende Konge af Preusen; Cancelleren
20 Müller er en Ven af Humboldt og har lovet mig der en god Modtagelse. Hjemreisen vil saaledes vist bringe mange Behageligheder, haaber jeg.

Dresden den 6 Juli 1844.

Den tredie kom jeg her til og Modtagelsen var rigtig nok temmelig drøi; jeg fik et Værelse i Stadt Rom, bøiede mig ned for at lægge mit Tøi
25 i den nederste Skuffe af et Chatol og — rutsch, som jeg trækker Skuffen ud, styrter den tunge Skriveklap ned paa min Næse, saa jeg troede at den var knuust, — tænk, om jeg var kommet hjem uden Næse — det var lumpent, imidlertid gik da Huden af og jeg sad hele Aftenen med Salt og Vand for at frelse Næsen fra at blive grøn og guul; endnu gjør det ondt i Benet,
30 men det maa være en god Næse jeg har, da den holder saadant et Slag

ud. Excellensen Lüttichau har strax sendt mig Billet til Directions Logen, der hvor Øehlschlæger kom; jeg sidder der til Stads, og fik igaar tre venlige Hilsener fra Parquettet fra vor Kammeraad Drevsen, Frue og Frøken; jeg har alt modtaget saa mange Indbydelser at jeg har hver Dag besat; paa Tirsdag tager jeg til Tharand, hvor Kammerherre Boillieus 5 Broder venter mig og paa Fredag afhentes jeg af Major Serre til hans Lyststed her i Forening med Grevinde Hahn-hahn, der i denne Anledning ogsaa er indbudt, at blive nogle Dage i denne Familiekreds. Ja, siger De nok, det er ingen Sag at reise, naar man har fri Comedie, og hvert Øieblik faaer Logi hos Familier! — ja, men er det ikke moersomt! — Jeg er jo 10 virkelig et berømt Menneske! De skulde have seet paa Jernbanen, ja den Historie skal jeg fortælle hjemme, jeg blev kjendt af en Dame og maatte nu i Flugten, skrive i et Par Stambøger, give mit Navn etc. — Lad mig nu see De kan sige noget morsomt derom! kan De ikke, saa beed Lind. Fredag otte Dage forlader jeg først Dresden og gaaer over Leipzig til Ber- 15 lin; jeg følger Deres Raad at blive ude saalænge, den Sum, jeg har bestemt til Reisen holder ud og endnu eier jeg 20 Frederiksdor . . .

[*Slutningen mangler*]

141. *Fra E.Collin, Jonna Drewsen og J.Collin sen.*

Kjære Andersen!

Jeg erkjender fuldkomment, at De maa antage det som et Forrædderie mod vort Venskab, at jeg endnu ikke har skrevet Dem til; det er et reent Sløserie og Opsættelsesvæsen, som jeg ikke vil undskylde, men jeg iler nu for at forebygge, at De ved Hjemkomsten skal udøse Deres retfærdige 25 Harme over mig. Vi ere da paa Rungsted, men have en Sommer, saa Gud maa sig forbarme, kun 2 Sommerdage i hele Junii Maaned. Gaaer det Dem ligedan? Men De lægger vel ikke Mærke til vor Herres Veir i den Sphære, i hvilken De nu aander. Det er da et Satans Commers der gjøres

9 at reise] *først skrevet* og reise.

med Dem, men det glæder mig uhyre, baade fordi det fornøier Dem med Rette, og fordi det maa ærgre de Andre — ogsaa med Rette. See at De kan komme hjem med en Orden, det kunde være Sjou . . .

Alt gaaer saa temmelig i sin vanlige Gang. Imidlertid er Theodor kommet hjem; dette er forsaavidt ikke glædeligt, da det skete, fordi han ikke kunde taale den megen Kjørsel, der smertede hans Bryst. Dog vil han maaskee om kort Tid igjen tage derover. Jeg vil ikke skrive videre, for dette Brev træffer Dem maaskee slet ikke. Lev vel

Deres Ven

10 5 Julii 1844.

E. Collin.

[Fra Jonna Drewsen].

Kjøbenhavn d: 5te Juli 1844.

Min kjære Andersen, min trofaste Ven!

Hav hjertelig Tak for Deres glade, velsignede Brev; hvor det dog er rart at see Dem igjen lykkelig og tilfreds med Livet, Gud give De længe maae
 15 beholde det Humeur, det ønsker Ingen hjerteligere end Deres to Børn! Ja, jeg kan godt begribe, at det maae være ikke alene uhyre smigrende at blive saa uendelig afgjort, som De er bleven det paa denne Tour, De, der saa lidt bliver paaskjønnet i Hjemmet, men jeg kan ogsaa godt tænke mig, at det for Deres varme, modtagelige, letbevægelige Sind maae være yderst
 20 opfriskende, helbredende for de mange baade sande og indbildte Saar, der er tilføiet Dem i Danmark! Da vi idag fortalte Bournonville, hvor glad De var, hvor megen Lykke De gjorde, udbrød han med Varme: »O! hvor det glæder mig umaadeligt for den kjære Andersen! bare han nu maae samle Forraad af denne Glæde til de syv magre Aar, naar han kommer
 25 hjem, thi Contrasten vil rimeligviis blive temmelig stor; men Gudskeelov! at han er glad, det fornøier mig inderligt!« Alle glæde sig paa Deres Vegne, min kjære Ven! Moder sender Dem sin kjærligste Hilsen og Lykønskning, Bedstemoder, Onkel Theodor ligeledes! Henrik vilde have skrevet, troer jeg, snart; nu foregaaer jeg ham med et godt Exempel, saa
 30 haaber jeg at han følger efter; da han ikke veed, at jeg skriver, kan han

ikke overdrage mig at hilse Dem; men jeg tør dog nok risquere det, thi jeg veed at han mindes Dem med Kjærlighed, og at han tidt med Velvillie omtaler Dem, vor kjære, kjære Andersen.

Onkel Theodor er kommet hjem fra sin Reise i Jylland, uagtet Tiden ikke var udløbet, men da han blev saa uhyre anstrængt ved de skrækkelige 5 besværlige Toure, saae han sig nødt til at tage hjem og udhvile sig paa sine Laurbær; han lider af Sting i Hjertet, men De skal ikke ængste Dem; det er intet betydeligt! han sender Dem mange venlige Hilsener . . . .

Jeg er glad, at De ikke er her, for Deres egen Skyld, min gode, kjære, velsignede, trofaste Ven! thi Veiret er efter Deres Fordringer meget slet, 10 Graat i Graat, som man siger! her er desuden saa mange sørgelige Sygdomstilfælde, saa man ikke er i videre godt Humeur; jeg haaber dog, at Veiret bliver klart, Humeuret godt til De kommer hjem, thi ellers vil Nachspillet rigtignok blive det artigste! . . .

Nu kom Solen frem! den vilde nok minde mig om, at jeg ikke skal op- 15 varte Dem med saa sørgelige Historier, men derimod bringe Dem Solskin ogsaa fra Hjemmet; ja De har vel sagtens saameget hvor De er, saa mit kun vil være Stjernes kud, der kommer hurtigt, gjør et behageligt Indtryk og forsvinder hurtigt! ja ja! De maae tage til Takke, min egen, kjære Ven! og være overbeviist, at De ved Deres Hjemkomst skal see Solskin baade paa 20 Ansigtet og i Hjertet hos   Deres Dem saa inderligt hengivne

Jonna Drewsen.

[*Fra Jonas Collin sen.*]

Kjære Andersen

Det er vist overflødigt at sige Dem, at jeg, og vi alle, med største Inter- 25 esse og Fornøielse læste Deres Brev af 24 og 26 Junii fra Weimar, og det er meget begribeligt at De kan ønske, trænge til og glædes ved at gjøre slige Reiser. Naar kun derved Hiemmet ikke bliver mindre kiært og behageligt; thi det er dog altid Hiemmet, som burde være kiærest.

Edvard og Jonna har formodentlig fortalt Dem alt det Nye som her er 30

forefaldet, som der for Øieblikket tales om, og som forresten ikke har betydelig mere Interesse end, at det er nyt. Paa Theatret fremkaldes nu (i Sommeren) Skuespillere; Publicum piber ad Stykkerne, men kommer desuagtet 2den Gang for at see dem og — ikke pibe. Saaledes er Publicum.

5 Det er forresten intet Nyt. En Lieutn. Fürst (af Familien Fürst) har i forgaars skudt sig formedelst Uheld ved Høiskole Examen. Paa Skamlingsbakke var der stort Møde i Gaar, hvad der er forefaldet, vides endnu ikke. Holst (H.P.) arbejder paa en Folkecomédie (den sidste Talloterie Collecteur) Bournonville var her i Dag, og glædede sig meget ved de Efterret-

10 ninger, vi meddeelte ham fra og om Dem.

Lev vel Lev vel.

Deres faderligt hengivne

Kbh. 5 Juli 1844.

Collin.

[*I Margen:*] Oehlenschläger er nu i Wien. Dankwart har havt det Uheld at vælte og forslaae sig slemt.

15 *142. Fra E. Collin.*

Min kjære gode Andersen. Jeg modtog idag Deres Brev, som jeg ret takker Dem for; dets Indhold har glædet mig saaledes, at jeg fik Taarer i Øinene derover, baade den Modtagelse, De har fundet, og især den Maa-

20 de, hvorpaa De har opfattet den. Det er noget der er characteristisk ved Dem — sørgeligt, at man skal udhæve det som en ikke almindelig Egenskab — at De refererer enhver Glæde, som De nyder, til vor Herre, som denne Glædes Ophav, med andre Ord, at De i Deres Glæde altid ydmyger Dem for Gud; det er en høi Egenskab for Livet og for Døden, at man kan adle sin Glæde saaledes. Jeg har ikke lært Ydmyghed af Glæden paa den

25 Maade; i min lykkelige Tilværelse — De veed, hvor lykkelig den er — har min Ydmyghed kun været Frygt for Tabet af min Lykke; men jeg troer, at jeg har bøiet mig med oprigtig Ydmyghed i det Øieblik, da min lille Pige døde; dette Tab har modnet mig i den og andre Henseender, thi den har givet mig et roligere Blik over Døden. Dog nok herom — jeg fortaber

mig saa let i dette Æmne, naar jeg seer ind i mig selv; men det falder mig heller ikke let ind at skrive derom til Andre end til Dem.

Det er jo i Almindelighed taget en høist glæderig Reise for Dem, og Mindet om den vil længe have en velgjørende Indflydelse paa Dem. Jeg kan meget vel tænke mig, at Deres Ophold her ikke i Henseende til Fê- 5 tering etc. kan consonere med Deres tydske Liv, men De kan og bør heller ikke fordre det samme paa begge Steder; det ligger i Tingens Natur og er bekræftet ved mange Tidens Vidnesbyrd, at hver Digter har sit Publicum, forskjelligt snart i Tid og snart i Sted. Og viser ikke vore Digteres Stilling og Erkjendelse i Udlandet netop Grunden, nemlig: Sprogets 10 større el. mindre Overvægt i det digteriske Product. Familien H, jeg mener Heiberg, Herz og Holst, kjendes eller erkjendes saagodtsom ikke i Tydskland, og dog indrømmer De vist selv, at de respective fortjente det noget mere. De erkjendes mindre hjemme end i Tydskland. Viser nu ikke dette Forhold tydeligt, at Grunden ligger i, at hines (især de 2 Sidstes) 15 Overvægt i Poesiens formelle Henseende sensu strictiori ikke kan opfattes af dem, der ikke kjende Sproget, medens disse kunne være aldeles modtagelige — især i denne til Romantiken fra et falsk raisonnerende Gebet hjemvendende Tid — for Deres Lyrik — uden at kunne see Deres Feil i Formen. Men dem kan vi Alle see, og hvad Alle kunne see, raisonnerer Alle 20 over, og derfor etc., thi nu er jeg sgukjed af at skrive meer om denne æsthetiske Materie, som jeg har rodet mig ind i, og som jeg ikke vil fortsætte.

Alle i Familien glæde sig naturligviis over Beretningen om Deres Ophold i Weimar. Lind siger, at De til Motto for Deres »evige Jøde« skulde sætte: Ach wei mar. 25

Nu skulde jeg jo ogsaa gjøre lidt Løier med Dem, men i al Uskyldighed. Jeg kan ikke nægte, at jeg — ikke loe, men — smilte ved, at De i Diligencen talte som en Nordtydsker, som Ordsproget siger: avec la diligence on peut faire tout. Jeg kan tænke mig, at dersom det havde været i Paris, og De der havde talt Fransk, at man saa kunde have antaget Dem for en Nord- 30 tydsker. Saa nu har jeg drillet Dem lidt; det hører til, veed De.

De har vel faaet mit Brev, i hvilket ogsaa Jonna har skrevet.

Deres Opfordring: at sige enten selv eller ved Lind noget moersomt om, at De skrev Deres Navn til Damerne paa Jernbanen, kan jeg ikke efterkomme; Historien er i og for sig moersom nok. Forresten er det politisk
5 rigtigt af Dem, thi derved kommer Deres Navn hurtigere frem i Verden, og den Navneværdie, man nu tillægger Dem, maa være et Locomotiv for Dem til at arbeide videre i samme Retning. Veiret her er ganske forfærdeligt; det glæder mig, at det er ligesaa daarligt i Tydskland; det er ubehageligt for Tivoli og sammes Entrepreneur, Selvherskeren over alle Rut-
10 schere.

Løverdags d. 13 Julii. Nu vil jeg slutte dette Brev. Inat har Christian, som i lang Tid har været meget rask, havt et meget heftigt Anfald. Jeg er meget bekymret over nu i Eftermiddag at skulle tage ud til Rungsted og fortælle min stakkels Jette det.

15 Hermed sender jeg Dem 130 Rd. pr. Vexel paa Berlin. Dersom De ikke bruger noget af den, skal De, efter Aftale med W. Smidt, slet ikke betale Omkostningen derfor.

Lev nu vel, kjære Andersen. Jeg skal hilse Dem fra Alle. —

Deres bestandige

20 Kbhvn. 13/7 44.

Edvard.

143. *Til E. Collin.*

Glorup den 23 August 1844.

Min kjære, kjære Ven!

Maaskee faaer De ikke strax dette Brev, De er vel i Hamborg naar det kommer, dog, jeg skriver aligevel! — Her er Lykkens Blomst! Heibergs
25 Indvending mod Ideen og dens Fremtræden er og bliver altid en Indvending og der maa ingen kunde gøres, idet mindste ingen der fra noget Standpunkt kan forsvares. Paa hele min Solskins Flugt ude, kom stundom Tankerne tilbage til min Lykkeblomst, det vilde ikke ret gaae op for mig

hvorledes jeg skulde bringe Ideen og dens Udførelse til uimodsigelig Klarhed, hæve hver af de tunge Indvendinger Heiberg havde gjort, det var jo just Hjertestedet han forkastede, endelig, som hver god Tanke, gik det pludseligt op for mig hvad jeg havde at gjøre, — og det er nu gjort, næsten troer jeg, og det selv fra mit eget gamle Standpunkt, at Stykket har vundet 5 betydeligt. — Hjertestedet er nyt og friskt, hver af de Indvendinger Heiberg gjorde er hævet og det Hele blevet tydeligere, ja maaskee mere duf-tende. — Nu bliver jeg rigtig nok lynende gal om Heiberg vil rykke den op med Rod, men det er umueligt! — Hvad det andet lille Stykke: »Drøm og Virkelighed« angaaer, hvor Ewald sees lidt for meget fra Drukken- 10 boldtens Side, da vil det ikke kunde skade mit, især, naar, som jeg haaber, mit bliver givet først; De maa da endelig hos Deres Fader bevise, at Retten saa temmelig taler for mig. —

Vi leve her paa Landet i en evig Skylregn, alting flyder alting svømmer, jeg troer som Deres lille Louise, at der er ligesaa godt i Aar »i Omegnen af 15 Kongens Have«. — Vi have endnu ikke kunnet faae en eneste Kjøretour, som ellers hører til Eftermiddags Glæderne her paa Glorup. Brev fra Dem venter jeg naturligviis ikke, vi sees jo i Begyndelsen af September, gid jeg nu maa blive modtaget med gode Efterretninger om min Lykkens Blomst, bliver det Tilfældet, thi da har jeg jo Penge i vente, da tager jeg fat paa en 20 ny Roman, som trykker mig, den bringer ikke Penge, men maaskee Ære, om ikke i Danmark hvor man ikke har læst mine Romaner, men fra Tydskland, hvor man kan dem: »udvendig«. Lev vel! Deres gamle

H. C. Andersen.

E. S. Hils Deres velsignede Kone!

25

144. Til E. Collin.

Wieck paa Föhr den 5 Sept: 1844.

Min kjære kjære Ven!

Naar dette Brev kommer til Kjøbenhavn, da er De vist vendt hjem igjen fra Hamborg; Veed De hvad det er for en Dag for mig i Dag? Den 5 Sep-

tember kom jeg første Gang til Kjøbenhavn, det var 1819; i Dag er det netop 25 Aar siden; hvilken underlig Styrelse! jeg er saa sælsom blød om Hjertet derved; for 25 Aar siden kom jeg med min lille Pakke til Kjøbenhavn, en fattig, fremmet Dreng og i Dag har jeg drukket min Chocolate
5 hos Dronningen, ved Taffelet siddet lige over for hende og Kongen, Rantzau drak min og Dagens Skaal, er det ikke underligt at tænke tilbage min kjære, kjære Ven! det var ogsaa paa den 5te September jeg gik ind i Italien og skrev min Improvisator. — Lad Deres Fader læse dette mit Brev, han vil forstaae den Følelse som fylder mig; stille drak jeg i Dag ved Bordet
10 hans Skaal, min Tanke vil han ogsaa begribe. — Det er virkeligt, som en Drøm for mig Alt herovre; jeg er fra jeg kom, hver Dag ved Majestæternes Bord og hver Aften til Thee, Omgivningen er naturligviis nu ogsaa meget venlig og opmærksom mod mig; Kammerherre Lewetzau og en stor Mængde andre, ikke at nævne Rantzau, Nagel etc. have gjort mig Visit;
15 i forgaars havde jeg den Ære at kjøre med de Kongelige! vi vare kun tre Vogne, Dronningen og Rantzau i een, Kongen og Frøken Rosen i en anden, og en Kammerherre Linstovs Søn, der er Amtmand, eller saadant noget, og er her ogsaa hver Dag ved Taffelet og jeg kjørte i den tredie Vogn. Dronningen vilde at jeg skulde see nogle Landsbyer, vi rullede lystigt af-
20 sted og vi fik da saa mange Hilsener og Bøininger, som om vi vare Prindser begge to. — Jeg har hver Dag badet og maa sige at det er det meest mangeløse Vand jeg har været i! det er saa salt at Vandet løber Een ud af Øinene naar man kommer op! Blodet sættes i den forunderligste Bevægelse, man brænder hele Dagen, som Ild. — Det er ogsaa morsomt arangeret, man
25 kommer ind i et lille Badehuus og medens man klæder sig af, rider en Karl en Hest der trækker hele Huset langt ud i Havet, naar dette stiger, hales man ind; forleden kom Søen saa hurtigt at Bølgerne sloge lige ind til mig og jeg maatte heise Flag for at faae Karlen ud at hale mig mere ind. — Paa Mandag Morgen reise vi; jeg havde stor Lyst at gaae over Helgoland
30 og Hamburg hjem, men da jeg skal til Augustenburg, hvor Hertuginde, meget nydeligt har indbudt mig, gaaer jeg over Marsken, Flensborg og

Gravensteen, mueligviis bliver jeg til Veddeløbet paa Hertuginde-
 selsdag; beed Deres Fader, efter Modtagelsen af dette Brev, at han vil
 skrive mig til paa Augustenborg, thi tænk dog hvorlænge jeg nu har været
 uden Brev fra Hjemmet. Professor Nagel og Kammerherre Rosen sender
 Hilsener til Deres Fader, Grev Rantzau ligesaa, men han tilføiede ogsaa 5
 een til Dem. Kongen fornøier sig meget over mine Eventyr, Nattergalen
 syntes han især om, han beundrer min Hukommelse og jeg hørte i Dag at
 Kongen skal have talt saa godt om mig, Gud veed om det er saa. — For-
 leden Aften kom Frøken Rosen til at spørge Blücker om han aldrig havde
 digtet et Vers, han spurgte mig om jeg ikke kjendte hans Digte og jeg sagde 10
 da i hast noget og nu vilde de Alle have digtet og de fik hver eet eller andet.
 Ewald var den sidste, jeg var træt og vidste ikke mere, han beklagede i
 Spøg at jeg ikke huskede hans Poesie og jeg svarede at »Ewalds Digte
 kjendte alle Danske, jeg behøvede ikke at gjentage dem.« Dronningen
 sagde: husker De intet Digt af mig! — »Nei, Deres Majestæt, ganske nøi- 15
 agtig husker jeg det ikke og det er utilgiveligt, men jeg har en Afskrift af
 det!« — og denne — ja her har De den.

Impromptu

Han, som i Stormen er saa fast en Borg,
 Hvis Sollys spreder dette Jordlivs Skygge, 20
 Han styrke Kongens Hjerte i hver Sorg,
 Han give altid Danmark Fred og Lykke.
 Han hænge Seiers Krandsen om vort Flag,
 Om Kjærligheden, om hver ædel Villie.
 Naar alle Riger dømmes paa hiin Dag, 25
 Gid Danmark staae i Havet, som en Lillie.

Kjære, kjære Eduard! Det er Midnat, jeg kommer fra Kongen, man
 siger at jeg har ikke baaret mig klogt ad, ikke benyttet en ypperlig Leilig-

hed til at sørge for mig selv — jeg har fulgt min Natur, hør nu, hvad siger De? Dronningen havde fortalt Kongen at det var i Dag en Slags Jubelfest for mig etc. — Hans Majestæt kom derfor i Aften hen til mig i Stuen, yttrede sin Glæde over min Lykke, over hvad jeg havde overvundet og
 5 naaet, fortalte mig hvor kjært det var ham af Fremmede at høre min Erkjendelse ogsaa i Tydskland og gratulerede mig derpaa til denne Dag; under Concerten kom han igjen til mig og spurgte mig om min første Optræden i Kjøbenhavn og jeg gav ham et Par Træk; da spurgte han mig hvormeget det var jeg aarlig havde at leve af; jeg sagde »200 Species«,
 10 »det er ikke meget!« svarede han, »men jeg behøver ikke meget!« sagde jeg, »desuden give mine Arbeider mig ogsaa noget!« — »Hvormeget omtrent?« — »12 Rdlr for Arket!« — »Det er ogsaa kun lidet,« sagde han. Jeg taug og fandt det altfor stygt at sige: »Vil De give mig noget meer!« — Grev Rantzau meente Kongen havde lagt mig Ønsket lige i Munden, jeg kunde
 15 ikke, i det jeg er der som Gjæst, da med eet at vilde benytte Leiligheden til at faae, nei det var nærigt, stygt; Kongen ventede rigtignok længe hos mig, som om jeg skulde sige ham noget og da sagde han: »er der nogen Tid jeg kan være Dem til Gavn med at fremme Deres litteraire Virksomhed, da siig mig det!« — »I dette Øieblik har jeg intet at bede om!« svarede
 20 jeg, »kun sige Deres Majestæt at jeg er taknemlig og glad!« — Var det vel saa galt, nei, nei, jeg kan ikke handle med min Følelse. Sally syntes ogsaa jeg skulde have seet at faae 100 Rdlr til. Vilde Kongen have undt mig dem, saa havde han jo nok af sig selv gjort det. Der kom Brev fra Hertuginde[n] til Dronning[en], hvor jeg erindredes om at holde mit Løfte at tage til Au-
 25 gustenburg. Jeg har jo Kongens Tilbud at jeg engang kan forlange hans Virksomhed for mig, det er jo meget! — Siig mig, har min naturlige Følelse her ledet mig galt, som man siger. Lev nu vel! hils Deres velsignede Kone og Børnene

Deres trofaste
 H. C. Andersen.

1845

145. *Til E. Collin.*

Løverdagaften! [31/5 1845]

Min kjære, kjære Ven!

Jeg kom da i Dag til Dem — og borte var De og Deres Kone, borte fra os! nu maa jeg skrive, eller rettere lade Pennen gallopere, thi jeg er ikke færdig med at pakke ind; det er mod Midnat og jeg har en heel Deel at 5 plage Dem med. Deres Kone lovede mig en engelsk Udskrift til Mary Howitt, den fik jeg ikke, nu sender jeg til Dem Brevet og Billedbog uden Billeder, som skal følge med, vil De være saa god at slaae et Omslag om disse to Ting og da skrive paa engelsk uden paa

Til Mistris Mary Howitt, Oversætterinde af Andersens Roman Impro- 10 visatoren, den er udkommet hos Bentley og hun er i London.

Bog og Brev i eet Omslag beder jeg Dem sende fra mig til Danquart, der har lovet mig at det skal blive besørget gennem Legationen. Dernæst kommer Brevet til Hollænderen Van der Vliet, som jeg beder Dem sende ufrankeret til Haag; i denne Aften fik jeg 5 Portrætter fra Bærentsen, vil 15 De tage eet af disse og lægge mellem to Stykker Pap og da sende det med Brevet til Hollænder[en]. Den tredie Pakke her følger med kommer derimod op til mine andre Sager. Vil De bringe Stella Boye eet af mine Portrætter og gjemme de 3 andre. Hils Deres Kone!

Deres broderlig hengivne 20

H. C. Andersen.

E. S. Vil De rette Udskriften til Van der Vliet dersom den er ucorrect!

146. *Fra Henriette Collin.*

Rungstedlund den 5te Juni 1845.

Kjære Andersen

Hvergang jeg aabner Laaget i min Syeæske falder mine Øine paa en Lap Papir hvorpaa følgende Ord staaer skreven »to Mistress Howit, translator of the danish novel etc. etc.« og hvergang jeg læser disse Ord falder mine Tanker paa Dem og falder noget tungt da det bestandig minder mig om Deres høist mærkelige Forsvinden den sidste Gang jeg saae Dem. — Hvor i Verden kunde det dog falde Dem ind at gaae Deres Vei? — jeg fik netop det sidste Glimt af Deres Fod at see idet jeg kom ned i Gaarden for at finde Dem — De blev vred fordi det varede saalænge, ikke sandt? men nu skal jeg sige Dem Grunden, og det var at jeg, medens jeg havde Pen i Haande ogsaa skrev en lille Billet som endelig skulde sændes bort snarest mulig.

Dette kunde muligen see ud som en Unskyldning, men derfor maae De endelig ikke antage det, det skal tvertimod betyde et Udbrud af min retfærdige Vrede og da jeg nu føler mig noget lettere ved at have skrevet disse Linier og siden Lappen hvorpaa Troldomsordene stod er tilintetgjort saa rækker jeg atter Haanden til Forsoning og beder om snart at maatte høre noget fra Dem.

Herude lever jeg i en Eensomhed og Stilhed der [i] høi Grad contrastere med hvad denne Vinter har ladet mig lide, og jeg føler daglig hvor velgjørende dette Liv er for mig og hvor meget jeg trængte dertil. Børnene ere raske og i Bevægelse fra Morgen til Aften, Louise kom sjælglad ind til mig i Morges og fortalte at en Oldenborre havde sat sig paa hendes Haand, jeg klappede den, sagde hun, og da jeg kyssede den paa Vingerne blev den saa glad at den fløi høit op i Himlen . . . . .

Naar jeg ikke hele Tiden vil tale om mig selv, og det gjør jeg nødigt, saa maae jeg slutte her, Alt hvad der omgiver mig her ude ligger saa aldeles uden for Deres Inter[e]sse at det kun vilde være aandelig Bebyrdelse naar De skulde høre noget derom, altsaa Farvel kjære Andersen, skriv mig til naar De engang føler Dem oplagt, og fortæl mig hvorledes De lever, hvad

De tager Dem for og hvad De tænker paa, det Sidste kunde synes noget ubeskedent, men jeg antager at De forstaaer

Deres meget hengivne

Jette Collin.

Søndag den 27 Juni

5

Edvard beder mig sige Dem at Alt er besørget, og fra Lind som er her i Dag har jeg i comission at bevidne Dem hans uskrømte Deeltagelse med Hensyn til en forulykket grøn Kjole hvis nærmere Historie jeg ikke selv kjender.

Endnu engang, lad mig snart høre lidt fra Dem

147. Til E. Collin.

Nysø den 8 Juni 1845. 10

Kjære Ven!

De kan troe at jeg med en Slags Længsel tænker paa Dem og alle de Kjære i Hjemmet, vel kommer denne Stemning vist for en Deel fra den Eensomhed jeg lever i, her er paa Gaarden kun Baronen, Baronessen og Elise, men meget ligger ogsaa i Erkjendelsen af at »i Amaliegaden og hos 15 de der hører derhen«, der er mit Hjem, der hænger Tanken; jeg synes ordenligt at det er saa længe siden jeg saa dem Alle! daglig gaaer jeg og seer paa Vandet, den store Landevei til Rungsted og De kan troe jeg tænker mere paa Deres »Lykkens Blomst« der, end jeg tænker paa min. Men, det er sandt, jeg har en Hob at tale med Dem om, De har jo besørget de 20 to Sager jeg overdrog Dem, Brevet, gjennem Danquart til Mary Howitt, og Portræt og Brev med Pakkeposten til Van der Vliet, ligesom den senere Anmodning 3: et Portræt til Specter. Dog jeg behøver ikke at gjentage Sligt, De er alfor sikker! — Nu kommer jeg med een Plage til, dog det er mere en tagen paa Raad. Historien er denne, NB, De veed nok jeg be- 25 gynder fra Skabelsen, som Deres Søster siger, men man kan aldrig være tydelig nok. Altsaa: jeg har fortalt Dem, at for omtrent en 6 Uger siden

24 det er] Ms. har det ere.

mødte jeg den preusiske Minister Baron Schoultz, der sagde mig at han kom fra Berlin og at hans Konge havde talt naadigt om mig og at naar Kongen kom her til Byen og jeg vilde komme til ham, skulde han præsentere mig for Kongen. Jeg besluttede at oppebie denne Tid; da jeg imidlertid hørte at Kongen ikke kom besluttede jeg at reise og tog Plads paa Dampskibet, efter at dette var gjort, fik vi at vide, at den preusiske Konge kom her den 18, til den Tid vilde jeg altsaa nu komme ind, og det fandt Deres Fader ogsaa rigtigt; i Løverdags, (sidste Dag jeg var i Byen) fik jeg imidlertid det Indfald at gaae ind til Schoultz, de sidste Timer jeg var i Byen, og sige ham at jeg Dagen efter tog til Nysø, men at jeg vilde komme ind til den 18de, i den Forudsætning at jeg havde den Lykke at blive præsentet for Kongen. Schoultz var meget elskværdig, sagde mig venlige Ord, fortalte at Kongen skulde boe hos ham og at han vidste at Kongen gjerne talte med mig, men at Schoultz nu, da hele Opholdet var indskrænket til tre Dage, og vort Kongehuus med saa megen kjærlig Villie ønskede at gjøre hans Konge Opholdet her saa rigt, som mueligt, næsten ikke indsaae hvorledes Tiden skulde strække til, ja han frygtede at det blev en Umuelighed at faae Alt arangeret; var jeg her i Byen vilde han sige Konge[n] det, men at reise ind, og maaskee forgjæves, var dog altfor meget; imidlertid vilde han, naar jeg kom til Berlin i Vinteren, som jo er min Plan, give mig Brev med — jeg troer til Humboldt, som strax kunde der føre mig til Kongen, som var mig naadig og god. — See her staaer jeg —! Skulde jeg nu aligevel tage ind? vil De anspænde Deres Tanke-Evner med et godt Raad eller om dette ikke er bestemt, lade Deres Fader sige, saaledes er bedst og jeg følger. Seer De, jeg har Lyst at komme til Byen, naar jeg kan blive præsentet for Kongen, men jeg synes det er lidt urimeligt at gjøre den lange Reise ind, dersom jeg ikke opnaaer dette. — Vil De med Posten paa Onsdag give mig Svar, Deres eller Deres Faders bestemte Mening, jeg faaer da Brevet Fredag og senere kan jeg ikke godt have Gavn deraf, thi skal jeg ind, maa jeg tage ind med Dagvognen Søndagmorgen;

3 og 4 Kongen] først skrevet han og ham. 3 skulde] først skrevet vilde.

er De for at jeg bliver borte, da gaaer jeg i detsted til Bregentved næste Søndag og derfra skal De saa senere høre fra mig. Gid jeg nu ikke ved alforstor Stræben efter Tydelighed har bredet det Hele ud saa at min Mening bliver vag. — Bring min hjerteligste, bedste Hilsen ud til Deres velsignede Jette, hils alle de søde Unger og seer De Harttmann saa spørg ham hvor-⁵ ledes det staaer sig med »Liden Kirsten« og paa hvilken »Tone« skanderborger Visen gaaer. Hils ogsaa Madam Thyberg og siig mig, ved Leilighed, hvor i Verden Deres Svoger er, han kommer dog ikke hjem. Lev vel!

Deres inderligt hengivne

H. C. Andersen. ¹⁰

[*I Margen.*] Bliver Kongen af P. længer end 3 Dage, som man siger herude, men som De maaskee er saa elskværdig at erfare hos Schoultz, da blev der vel Leilighed for mig.

148. *Til Henriette Collin.*

Bregentved den 23 Juni 1845.

Kjære Fru Collin!

¹⁵

Et Brev fra Dem ventede jeg slet ikke, De kan troe, jeg blev glad derved, jeg, som slet ikke fik sagt Dem lev vel! om Løverdagen kom jeg om i Dronningens Tvergade, for dog at see Dem og Børnene før Afreisen, men oven paa var hele Buret tomt, Alle vare de fløine bort og det et Qvarteers Tid før jeg viiste mig. Hele dette Foraar har jeg været opfyldt af et velsignet ²⁰ lykkeligt Humeur, den hele Vinter var mit Øie ret aabent for Livets lystige Side; alvorlige Tanker gik gennem mig da vi mistede den kjære gamle Moder der hjemme, jeg følte første Gang ret hvor ganske jeg hørte denne Kreds til og det er maaskee denne Følelse, som mere end nogen-
sinde, (selv ude i Verden,) iaar har fyldt mig med Længsel, givet mig et ²⁵ Savn af dem Alle der hjemme, hvor ved jeg ikke ret kan, som før nyde Øieblikket ude. Nysøe er nu heller slet ikke et Sted for min Natur; her er jo

6 staaer sig med] *først skrevet gaaer.*

meget smukt, og næsten kan jeg være fyldestgjort med dette, Guds Verden er mig Selskab nok, men man lever sig fast med de man er hos, og jeg maa have Gemyt om mig, jeg kan ikke slutte mig til en Dampmaskine, der uden at vilde ondt, dog gaaer knusende over Alt hvad den vil over; det var mig, 5 som besøgte jeg Dronning Pomare, jeg var i en vild Dronnings Gunst, hvor man altid maa være paa sin Post, jeg følte mig uhyggelig, og besøger ikke mere Venskabs-Øerne, før de faae en Konge, som har levet før med os Andre. Halv aandelig syg kom jeg til Bregentved, og her er stille, vel-signet og roligt Vande, jeg kan just mærke her hvor angrebet jeg er af 10 »altid at staae paa Post«, ved stedse at maatte bruge Tungen, som Sværd, men interessant er altid Lidelser bag efter. — Baron Stampe er en ædel Natur, Baronesse Elise en dyb elskværdig Character, de staae i min Tanke som venlige Skikkelse fra det Besøg; her paa Bregentved er det som levede jeg i enhver Henseende i Hjertet af Danmark, her ere milde, venlige Men- 15 nesker og en Skov-Natur, som jeg intet andet Sted har seet Mage til. Især elsker jeg disse store, solbelyste grønne Enge midt inde i Skoven, disse grønne Udstrækninger hvor Hjort og Raa springe saa svævende afsted, standse og lytte med kloge Øine; jeg kan hele Timer gaae i stille Beskuelse, men de Timer haaber jeg ere ikke tabte, de virke, som Sollyset paa Da- 20 guerreetypens Flade, det troe Billede inddrikkes og bliver staaende. Imorgen reiser jeg herfra, jeg tager fire, fem Dage over til Falster, en Ø, jeg endnu aldrig har besøgt; jeg tænker at finde det ret venligt derovre hos Clasens og saa flyver jeg igjen »over Bølge«, som der staaer i en berømt Opera-Text, som nok hedder »Ravnen«, og besøger Fyen, hvorfra Eduard 25 skal høre fra mig. Igaar fik jeg et langt venligt, hjerteligt Brev fra Jenny Lind, der var dog ikke ret Solskin deri; hun kommer, skriver hun, ganske vist til Kjøbenhavn i September, da er jeg der desværre ikke, jeg længes meget efter at see hende, tale med hende og høre de forunderlige, sjælelige Toner hun saa velsignet eier. Siig mig dog hvorledes Deres Broder 30 har det, hvor han tumler sig og hvilke Reise-Planer der for Øieblikket

gaae gjennem hans Hoved; hjem maa han virkelig ikke komme, det kan De sige ham fra mig! — Er det sandt, hvad en lille Fugl har sjunget for mig, at Deres Moder skal have 12 svenske Studenter i Huset? Hils hende meget fra mig og siig jeg havde ikke troet hun var saa god en Skandinav, jeg haaber at hun nu, naar jeg kommer hjem modtager mig med Sangen: 5
 »Vi er eet Folk, vi kaldes Skandinaver!« — Hils de søde Børn kjærligt fra mig, min raske Jonas, min lille Gazelle Louise og Koquetten Mimi, for koquet er hun har jeg nok mærket. Lind og Luise ere jo fløttede ud til Rungsted, altsaa sees Familien vel ofte derude i det Grønne, hils dem rigtig meget fra mig og vær vis paa at jeg daglig i Tankerne omslutter dem 10
 Allesammen. Dette Brev skulde, da jeg begyndte derpaa have været et langt Epistel, en heel Udtalelse, men nu er her pludselig en Leilighed ind til Byen og jeg iler derfor med at skrive for at dette kan komme ind med de andre skrevne. Lev lykkelig, kjære velsignede — nær havde jeg sagt Jette, men jeg skriver Fru Collin, hils min egen Eduard! 15

Deres inderligt hengivne

H. C. Andersen.

E. S. Emil maa De bringe mange Hilsener, ogsaa David jun, jeg mener Harald.

149. Til E. Collin.

Sorø den 11 Juli 1845. 20

Min, kjære, kjære Ven!

Ja, nu er jeg i Sorø! »Det er en Flaggren!« siger De nok, men De veed at Dampskibet »Caroline Amalie« gik interemistisk til Bunds, og da jeg ikke havde Lyst til det Samme, der jo kunde indtræffe om jeg i aaben Baad gjorde Reisen fra Falster til Fyen, valgte jeg den lange Omvei, der ikke 25
 blev mig dyrere end Baad, at reise over Nestved og Ringsted til Nyborg og da paa den Flugt nedlade mig i Sorø. Jeg har sendt mange Breve hjem, siden jeg forlod Kjøbenhavn, De maa have hørt fra mig, Deres Kone har

7 Koquetten] først skrevet Kocketten. 14 skrevne] først skrevet Skrevne.

jo ogsaa faaet Brev, men først nu flyver mit Epistel til Dem. Opholdet paa Corselitze var meget behageligt, Fru Clasen en høist elskværdig Vertinde; jeg tumlede meget omkring og badede hver Dag, havde desuden Esel-Ridt hvorom Emil kan fortælle. Det var ret uheldig at vi ikke kunde
 5 beholde ham længer; jeg fandt ham i hans elskværdigste Skikkelse, selv afklædt. I Søndags reiste jeg til Nykjøbing, hvor Rector Rosendals vilde at jeg skulde boe hos ham, men da Posten gik saa tidlig næste Morgen valgte jeg, for ikke at gjøre Forstyrrelse, heller at overnatte paa Postgaarden, et hunde Hul; der var en Slags Sal deelt med et Skillerum, som ikke
 10 sluttede til Loftet, her fik jeg i det ene Rum en Seng, der lugtede af Muggenhed, saa jeg maatte vande den med eau de cologne; jeg vendte mig paa alle Sider, De veed jeg er mangesidet, og endelig fandt jeg een, i hvilken Næsen kom langt nok fra Dynerne, det var bløde, ækle Dynere og jeg sov! men Klokken henimod eet kom et stort Selskab af Byens Cavalerer
 15 hjem fra — Tivoli — thi der er ogsaa Tivoli; Selskabet var drukkent og dandsede ind i den anden halv Deel af Salen, fra hvilken jeg skildtes ved den skjærbreds Væg. — Een sang: Flasken er alle Glæders Kilde, en anden jodlede, en tredie raabte paa kold Puns, medens en gammelagtig Stemme udtalte Ideen i Høisangen, med ægte Lorcks Frihed, han vilde
 20 have Øl og Kjælderpiggen. Det var det frygteligste Vrøvl og Skriig og jeg frygtede meest at man skulde tysse paa dem og sige at der sov Een tæt ved, thi da var jeg vis paa at de fulde Mennesker skulde have gjort mig Vesit. Jeg sad op i Sengen og overtænkte hvilket Parti jeg skulde vælge naar de kom, enten imponere eller lade som jeg ogsaa var fuld og stemme i med;
 25 imidlertid huskede jeg at der var en Krampe paa Døren den listede jeg mig hen at slaae for og saa nød jeg i Taalmodighed deres Sludder til henimod 2 eller tre. — Fra Wordingborg havde jeg alt Postdagen forud ladet mig indskrive, med den eneste Wienvogn, som eengang om Ugen gaaer herfra lige til Ringsted og den hele Tour, naar man er sikker paa Plads,

1 mit] først skrevet min. 11 vande den] Ms. har vandede den fort (det sidste Ord overstreget). 16 i den anden] først skrevet i Stuen tæt. 19-20 vilde have] først skrevet vilde imidlertid have.

koster kun 3 Rdlr, med Extrapost er det 7. Jeg havde sikkert mig Plads og meldt min Ankomst forud; i Nestved blev jeg ved samme Leilighed overordenlig nydelig behandlet af Postmesteren, Cancelleraad Vitte, som jeg ikke kjendte; men da han vidste jeg indtraf havde han baade Wiin, Kage og Jordbær til Forfriskning for »Digteren«, og da jeg tog afsted fulgte han med et Stykke; paa hele Reisen var jeg saa heldig at være eneste Passager, saa at jeg reiste, som med egen Befordring; fra Ringsted, hvor jeg overnattede, maatte jeg imidlertid tage extra og nu er jeg her i Sorø, som jeg forlader imorgen Eftermiddag med Dagvognen og indtræffer da paa Glorup i Fyen Løverdag middag. Breve til mig, gaae altsaa, for det første til Glorup ved Nyborg. 10

Igaar spiste jeg hos Johannes Øehlschlæger, der boer smaat, men nydeligt; han har taget sig meget op til sin Fordeel siden han blev gift, Franciska er en nysselig ung Vertinde. Idag er jeg hos Hauchs.

Bring Deres kjære Jette og Børnene mine hjerteligste Hilsener og giv lignende til dem Alle hjemme i Amaliegade. Stella og Theodor faae snart Brev fra mig. 15

Den 23 Juli og den 3 August er det jo Geburtsdage; saavidt jeg husker er det Ingeborgs den 23de, vil De, med Deres Kones Raadslag kjøbe for mig en Baggatel paa 2 a 3 Rdlr til Ingeborg og til Louise tage et Exemplar af mit Portræt og til dette kjøbe, f Ex i lille Kongensgade, en smuk forgyldt Ramme og sætte Portrættet i; Glas maa der for og Udgiften bliver nok 9 ½ a 2 Rdlr; dette Portræt faaer Louise den 3 August. Selv er De saa god at opskrive disse og de tidligere Udgifter med Breve, f Ex det til Speckter, og da naar vi sees forelægge mig samme til skyldigst Afbetalelse. 25

Det er jo en hæsleg Historie med Guldberg i Wordingborg, det gjør mig ondt for hans fortræffelige Familie. Hils Emil ret meget fra mig og tak ham for den smukke Hilsen han sendte mig i Brevet til Fru Clasen.

Jeg længes bestandig efter dem Allesammen! — Studenterbesøget maa jo have været meget smukt, det er beklageligt at Lehmann og Andre saa-

15 giv] *Løsemaaden usikker.* 23 9 ½ a 2] *først skrevet* 1 a 2. 25 Afbetalelse] *Ms. har Afbetalselse.*

ledes sætte noget i at vilde vise hvor vidt de troe at kunne gaae, de flyve dog over Stregen og brænde Vingerne. Hvorledes gaaer det med Hartmanns Musik til Visen om Frederik den Sjette? Hils ham og hans Kone; ligesaa Mad: Thyberg. Lind og Louise maa De endelig sige hvor meget
5 jeg tænker paa dem og alle vore.

Deres broderligt sindede

H. C. Andersen.

150. *Fra E. Collin.*

[19/7 1845]

Kjære Ven!

10 Jeg synes, at jeg dog ogsaa engang skulde skrive til Dem, især da jeg nu har faaet et Brev fra Dem; dette Brev er dog egentlig ikke af dem, man kan svare paa, undtagen: at jeg nok skal besøge Present til Louises Ge-
burtssdag d. 3^{die} August, og ligeledes til Ingeborgs, hvis De ikke til den
Tid er her igjen, thi den er først d. 23de August. Jeg er aldeles ikke bekendt
15 med Deres Reiseplans Udstrækning i Tid og Rum; maaskee har De ingen
Plan, og det er egentlig det rigtigste; thi De er jo en fri Mand og behøver
ikke at binde Dem selv ved faste Planer i den Henseende. Jette Boye, nu
Petersen, er her da i denne Tid; hun er blevet noget mager, men er forresten
den samme, naturligviis noget mindre vild, men ligesaa elskværdig som
20 før. Hun har sin lille Pige med, som er et af de sødeste Børn man kan see.
Stella Boye reiser hjem til Norge ved denne Maanedes Udgang. Theodor
er bestandig meget beskæftiget paa Fødselsstiftelsen. Louise og Lind ligge
paa Landet paa Rungsted; hidtil har dette Ophold ikke været videre hel-
digt, thi Louise blev strax syg, og var sengeliggende i 8 Dage, men er nu
25 rask. Gottlieb og Ingeborg etc. ere i Byen. Fader — som forresten flittig
har besøgt Rungsted — gjorde os ængstelige igaar, da han strax efter Bor-
det klagede over Mavesmerter og gik til Sengs; han har sovet godt i Nat
og befinder sig nu bedre; jeg haaber, at det ikke har videre at betyde.

Hvad bestiller De qvoad literaria? Lad mig det vide!

Jeg var i Theatret og saae Clavigo. Nei Tak, det er for antikt; Clavigos Character er saa fiint tegnet, at et saa grovt Væsen, som et Menneske, ikke kan udføre Skildringen deraf (allermindst Holst); Wiehe spillede fortræffeligt, de Andre jevngodt; at det ikke behagede, fandt jeg i sin Orden, men at man hyssede af Clavigo, finder jeg moersomt. Waltz har givet en 5 Sammensuriumsforestilling, hvori gamle Zrza agerede, Albrecht spillede Gurre, og en Extract af Røverborgen blev serveret; godt Huus. Ligeledes gav Hr. Knudsen der en Vaudeville-Monolog: Stævnemødet, som totalt mishagede; den har været indsendt til Theatret, men er forkastet. — Jeg maa dog fortælle Dem den Genistreg af mig: Deres Breve pleie naturlig- 10 viis at læses af Flere, Brevet til mig kom som det første efter lang Tids Ophold, Ingeborg fik det da strax og læste altsaa, at hun skal have en Present fra Dem; først ærgrede jeg mig, nu er det forbi.

Emil Hornemann har en stor Plan for: til næste Eftersommer at foretage en 3 Maaneders Reise for at luften sig og sine Søstre, Rose, Mille og 15 Marie, til Wien, Venedig, Mailand, Schweitz, Paris og hjem; derpaa kan kun anvendes 2000 Rd. Det vil blive noget for Dem at snakke om med ham, og hvor De for et taknemmeligt Publicum kan udvikle Dem som en routineret Reiser. Mon en saadan Reise kan gjøres for den Priis med Spar- 20 sommelighed, naar erindres, at de aldrig behøve meer end 2 Værelser?

Løverdags d. 19de Julii. Idag er det ret godt med Fader

Sluttet d. 22de. Alting vel. Lev vel!

Deres Ven

Edvard.

151. *Til E. Collin.*

Glorup den 26 Juli 1845.

Min kjære Ven!

25

Det var en Overraskelse at faae Brev fra Dem, det var smukt, det var venligt, tusinde Tak. Endnu er jeg her paa Glorup, men imorgen Klokken 6 ruller jeg til Odense og derfra over Colding og Veile til Skanderborg, hvor jeg alt har mældt min høie Ankomst til den 30te, Dagen før Festen.

Hvad jeg bestiller quoad literaria? Spørger De. — Jeg bestiller — ja nu komme vi jo ind i Mysterierne og da De selv sige[r], Flere læse mine Breve, saa maa jeg gjøre disse Flere opmærksom paa, skulle de før min Ven Eduard have læst dette Epistel, have det for Øie, om de ville være saa god
5 at holde op ved dette Punktum.

Jeg bestiller hvad jeg hele Foraaret har bestilt; da gik jeg og ordnede min Scene, tilstudsede mine Mennesker, og paa Corcelitze tog jeg ret fat; her paa Glorup har jeg været saa flittig at jeg ordenlig har følt mig angreben der ved — men nu i forgaars blev jeg færdig og jeg troer at dette
10 3^{die} Mysterie, De forstaaer mig nok, er heldigt og morsomt. Gud, hvor jeg kan skrive en Sludder! — Nu gad jeg vist om De vil finde at jeg er en vittig Fyr. — Jeg kan og vil ikke tydeligere skrive om denne Sag, end jeg her har gjort, De skal faae det selv at høre eller see naar vi mødes. Min Reise-Plan er ellers meget nøie bestemt og har været det fra Afreisen i
15 Kjøbenhavn. De husker jeg skal i September til Hertugens Sølvbryllup, jeg blev jo i fjor formelig indbudt, jeg kommer imidlertid ikke før jeg faaer en skriftlig Underretning om at jeg er velkommen, og tillige erfarer, naar de ere hjemme, mueligt gaee de til Føhr nogle Uger, paa den Tid Kongen er der. Før jeg skriver fra Jylland beder jeg Dem og Alle hjemme ikke at
20 sende mig Brev, jeg skal nu fra Skanderborg eller Aarhus sende et Epistel der siger hvor jeg er i Verden. De skulde ikke selv komme over til Monumentets Indvielse? det vilde være mig en stor Glæde. Deres Fader kommer vel ikke! — Han er dog rask. De veed ikke hvor angest jeg blev ved Deres Brev. Paa hele denne Tour iaar har jeg med en forunderlig Ængstelse altid
25 aabnet Breve fra Hjemmet, som om de skulde bringe mig en sørgelig Efterretning, jeg havde samme Fornemmelse, da jeg fik Deres Brev, jeg aabner det og De kjender mine Øine til at fare om i Trykt og Skrevent, det første jeg saae, var de Ord — »Fader — han har sovet godt i Nat —« — altsaa syg; jeg begyndte strax at læse paa Bagen i Brevet, hvor jeg ventede at vide
30 øieblikkelig Deres Humeur. Louise har ogsaa været syg, det ængster saa

forunderligt naar man læser Sligt og er borte fra sine Kjære. Hils hende og Deres Fader saa hjerteligt og kjærligt.

Tak fordi De saa godt udfører mine mange smaa Comisioner, jeg har da Een endnu. De veed at jeg altid Qvartallet forud hæver mine Penge i Zahlkassen, flere Gange have de — uden at jeg hav[d]e mindet derom — 5 ligget udbetalte til mig, det kunde være at de for dette Qvartal, der begyndte den 1ste Juli, laae og ventede, vil De da ikke tage imod dem, det er som De veed 150 Rdlr, gjem dem indtil videre, jeg trænger ikke til dem, men naar vi sees kunde jeg nok have dem Behov! — Stella reiser altsaa i disse Dage, bring hende mit Lev vel; Brev fra mig har hun faaet, De læste 10 det vel, jeg var just i Humeur — jeg arbeidede paa Mysterierne — da jeg skrev hende til. Theodor fik ogsaa forleden et Brev, eet fra ham igjen faaer jeg nok ikke eftersom han er i saa stor Virksomhed paa »Børnehuset«; hils ham meget!

Den morsomste Historie af de jeg har hørt i Fyen, skal De her faae. Da 15 eet af vore Skibe i Foraaret gik til Vestindien, bragte den Dame, som fortalte Historien, en Hilsen til en Kone hvis Mand var ombord og sagde hende at Alt var vel indenbord. »Ja jeg veed det!« sagde Konen, »Chefens Frue har ladet mig vide at de vare komne til Wien!« — »Det er jo Snak, hvor skulde de komme til Wien.« »Jo det sagde hun!« »Hvor vil Du hen[;] 20 Efterretningerne fra dem er fra Madera?« — »Ja det er jo det jeg siger!« sagde Konen, »fra Viin!« —

De og Jonas svømme vel, som Fiske, ved den danske Kyst, det misunder jeg Dem; saalænge jeg var paa Corsilitze kom jeg hver Morgen i Havet, nu har jeg paa 3^{die} Uge ikke været ude i det; jeg har en Kjærlighed til den 25 salte Strand, som Sveitseren til sine Bjerge, Huronen til sine tætte Skove. Emil, skriver De, vil næste Efteraar gaae gjennem Tydskland og Norditalien til Paris og for fire Personer anvende 2000 Rdlr i 3 Maaneder, jeg antager at han kan gjøre den for 1700 Rdlr; tænker De og Deres Jette ikke paasaadan en lille Svip! De to gjøre densamme Reise for omtrent 900 Rdlr. 30

29 den] først skrevet det.

Jeg er en god Reiser, jeg skal lægge Planen. — Hils Emil og hans Sødskende og siig vi skulle tale om den Ting.

Det er en velsignet Sommer vi have, jeg synes ikke i mange Aar at have oplevet her hjemme saa mange, smukke Solskins Dage; jo ældre jeg bliver, 5 troer jeg, des bedre synes jeg om Alt omkring mig — og naar jeg maaskee er meest henrykt i det, saa skal jeg maaskee flyve lige ud af Verden. Jeg veed ikke selv, jeg føler uhyre Levelyst, jeg har en Ungdommelighed, som var jeg kun tyve Aar, og dog kommer i den sidste Tid saa ofte den Tanke, Du har dog levet længe, oplevet meget, været lykkelig frem for Milioner, 10 nu er det vist snart forbi. De smiler vist af mig. Naar man har Kuldegys, siges der jo at Døden gaaer over vor Grav; Tankerne kunne ogsaa i deres bedste Velværen føle et saadant Kuldegys, mine kjende det. — Jeg veed ikke selv, men jeg synes at være kommet saa vel paa det Rene med mig selv og Verden, aldrig før har en saadan Ro fyldt mig. Hvor kommer jeg nu 15 til at skrive Alt dette her! jo, et Brev er som en Musik, en fri Phantasie, man veed ikke ret selv man har den, før den klinger fra Papiret. Hils nu Deres Kone, Deres Søstre, Børnene og alle Kjære,

Deres broderlig hengivne

H. C. Andersen.

20 152. *Til E. Collin.*

Pengesager.

De modtager herved i rede Penge.....	50 Rdlr
ved Juletid faaer De hos Reitzel for nyt Oplag af Eventyr...	50 —
i Sparekassen har jeg.....	300 —
25 Ved Nytaar vil De hæve forud af min Gage for to Qvartaler..	300 —

altsaa 700 Rdlr.

i rede Penge.

Fra Theatret faar De

- a) efter Opførelsen af Liden Kirsten Syngestykke.
- b) — Nøggen, Opera
- c) — det —
- d) — Honorar, som i Saissonen tilfaldemig for deforskjellige af mine 5 opførte Stykker.

Endvidere overdrages Dem en Ring, (jeg fik den paa Føhr af Dronningen) men den sælges kun naar de forskjellige Honorarer fra Theatret blive temmelige tynde.

Efter første Juli 1846 hæves for det Aar Resten af mine kongelige Penge 10
— altsaa endnu..... 300 Rdlr

H. C. Andersen.

I Breve skal jeg betids opgive Dem hvor mange Penge jeg ønsker og til hvilke Byer Creditiverne stiles; dører jeg ude har De Ret over den samlede Ud gave af mine Skrifter.

H. C. Andersen. 15

Kjøbenh: den 28 Oct 1845.

Min Ven, Justitsraad E. Collin overdrager jeg herved, under denne min Reise i Udlandet, Fuldmagt til paa ethvert Sted og i ethvert Tilfælde, hvor min Nærværelse og Bestemmelse gjøres nødvendig, at handle paa mine Vegne, samt at hæve de Pengesumme, som i denne Fraværelse til- 20 falde mig.

H. C. Andersen.

Kjøbenhavn den 28 October 1845.

153. *Til E. Collin.*

Glorup den 9 Nov: 1845.

Min kjære, kjære Ven!

Imorgen reiser jeg her fra Glorup til Odense, hvor jeg venter at finde Brev fra »Grafenstein«, finder jeg intet eller man siger mig at jeg er velkommen naar jeg selv vil, da reiser jeg i lige Flugt fra Odense til Hamburg; jeg skal nu i Slutningen af dette Brev, sige Dem hvad det bliver til, men skrive maa jeg i Dag og her, da Tiden er rigelig og jeg kan ikke lade være at tænke paa dem Alle hjemme. Ja veed De hvad, jeg har ordenlig i disse otte Dage jeg har været her, gjort mig Umage for ikke at tænke for levende paa det collinske Hjem, paa mine elskede Venner, thi jeg følte at hver Gang Tankerne vendte der hen, blev jeg saa forunderlig veemodig, længselsfuld; tak min kjære Ven fordi jeg paa Postgaarden saae Dem endnu engang, Deres »Lev vel!« var det sidste der klang for mit Øre! — Ja De veed det jo nok, De forstaaer det, jeg holder af Dem som var jeg Deres Broder! — De kan troe at jeg blev glad i Onsdags Aftes, da Tjeneren her bragte mig et Brev fra Deres Fader, det havde jeg slet ikke ventet, jeg læste det to Gange og om Aftenen da jeg kom i Seng læste jeg det igjen; o hvor jeg elsker ham! Gud lad os dog beholde ham længe! jeg kan ikke miste ham han er voxet ind i mit Hjerte! — Tryk hans Haand fra mig, han er dog altid i min Tanke! Disse otte Dage paa Glorup danne et forunderligt stille Billed i min Sjæl, imod de levende, afvexlende Dage da Jenny Lind var i Kjøbenhavn og jeg sagde Lev vel! — Jeg trængte ordenlig til en Slags Ro, jeg var ogsaa betydelig i Brev-Gjæld, havde meget at notere, nu har Alt dette sat sig, jeg længes efter at komme paa Strømmen igjen. Om Sommeren er Glorup stille, men mod Vinter er det Eensomheden selv, det er aldeles Klosterliv, men for en Tid af otte Dage er sligt ogsaa interessant. Her paa Gaarden er kun den gamle Greve, der er meget stille, samt to gamle Frøkner Raben; jeg har to hyggelige velopvarmede Værelser ud til den ensomme Have, hvor alt Vandet er tappet ud af Basinet; hver Morgen gjør jeg en pligtskyldig kort Vesit hos den gamle Excellence, og en halv Time efter kommer han til mig for at gjøre Contra-Vesit, den

eneste Afvexling deri, er at han kommer en enkelt Gang først og jeg da sidst; saa seer jeg Ingen før Klokken fire og i al den Tid sidder jeg stille læser og skriver, eller gaaer en Vandring op og ned af Havens to gamle Aleer, de ere saa lige og saa lange, saa eensformige som Dagene i et Kloster Liv. Efter Bordet sidder jeg igjen ene paa mit Værelse, seer paa Ilden 5 og paa Maanen og naar saa Klokken slaaer 8, banker Tjeneren paa Døren, »Theen er serveret!« Da kommer jeg ned og de to Timer til Klokken 10 ere da de længste; Excellensen og begge Frøknerne ere velsignede gamle Mennesker, men de have ikke meget at fortælle, jeg taler da i to Timer; »saa kan han faae sig udtalt!« siger nok Ingeborg, jo, jeg faaer mig meer 10 end udtalt, der kommer Pauser og i disse, det er underligt at høre, rumler det stadigt i den ene gamle Frøkens Mave, det er min eneste Fornøielse! siden jeg skriver om at rumle i Maven, maa jeg fortælle Dem en Historie her fra Egnen, jeg hørte den af Doctor Winther. Der var Selskab paa een af Nabo-Gaardene; en ny Landsbytjener stod bag Fruens Stol og skulde 15 høre Befalninger, »en Skee! en Skee!« hvidskede hun. »Nei Deres Naade,« sagde Karlen ganske høit, »Det var ikke andet end at det rumlede i min Mave!«

Kjære Ven,

Odense den 10 November 1845.

nu er jeg i Odense, min gamle By, hvor jeg løb som fattig Dreng med 20 bare Fødder og med Træskoe; naar jeg seer ned af Gaden tænker jeg, som Alladdin. »Der nede gik jeg, som en fattig Dreng!« Vor dog vor Herre har være[t] god mod mig, forunderlig god mod mig fremfor mod Tusinde, jeg begriber ikke min Lykke! hvorfor skal jeg have faaet saa meget? Det er Festdag i Aften, det havde jeg slet ikke tænkt paa, i Kjøbenhavn holder 25 man heller ikke denne Aften hellig, (ved hellig forstaaes at spise Gaasesteeg); det er i Aften Mortensaften; hele Odense lugter af Gaasesteeg, jeg har ordenlig faaet Barndoms Erindringer derved. Poeten siger jo ogsaa at der til Duft og Melodier knøtter sig mange Erindringer, men han tænkte vel ikke paa Gaasesteeg. Jeg havde da Brev fra »Grafenstein«, at de høie 30

Herskaber vente mig, jeg maa altsaa derhen; det bliver en Omvei, og noget dyr; jeg gaaer nu imorgen med Diligensen til Aabenraa, ligger der om Natten, det er jo netop i den schleswig-holsteenske Brænding, Onsdagmorgen tager jeg Extrapost og — saa seer jeg hvorledes Gravenstenerne
 5 smage mig. fire fem Dage bliver jeg da rimeligviis, skulde De eller nogen derfor skrive mig til strax efter Modtagelsen af dette Brev, da lad det gaae til Slottet paa Gravensteen, skriver De senere, da, Hamborg post restante. Tør jeg bede Dem, at De vil sende indlagte lille Epistel til P, L, Møller; jeg fandt et Brev her fra ham hvori han beder mig, i Forening med
 10 Øehlenschläger, skriftlig at understøtte hans Ansøgning om Reise-Stipendium, jeg vil gjøre det fra Hamborg, her har jeg ikke Ro; jeg veed nok at Møller dømmes haardt af Mange, jeg kjender ikke hans Brøde, men anseer ham for et stort Talent, der vist ved at rives engang ud af den Daarlighed, han maaskee er i, kan hæves og blive et særdeles dygtig Men-
 15 neske; jeg vil senere sætte Dem mine Tanker mere klart frem, nu maa jeg sige Lev vel! — Tusind kjærlige Hilsener til Deres Kone, Børnene, Madam Thyberg og naar De kommer i Amaliegaden da hils og atter hils, Faderen, Brødrene, Søstrene, Jonna, Stampe, Adolph Boye alle Drevsens; lev vel!

Deres broderlig hengivne

20

H. C. Andersen.

154. *Fra E. Collin.*

Kjøbenhavn Torsdag 13 Novbr. 1845.

Kjære Ven. Jeg havde allerede tænkt paa at skrive Dem til, da jeg idag fik Deres Brev, hvoraf jeg seer, at De har maattet bide i den sure Gravenstener. Jeg skriver ikke til Gravensteen, da jeg fik Deres Brev idag Torsdag,
 25 og altsaa først kan skrive paa Løverdag; dette Brev vil altsaa nok først om Tirsdagen komme til Hamborg. Jeg har besørget Brevet til P. L. Møller. Skal jeg ikke melde Dem ud af Fiirskillingsselskabet, jeg har meldt Dem ud af Musikforeningen; thi hvortil disse extraordinaire Udgifter? Grethe Sommer har sendt, bestemt til Dem, en Udskrift af London Literary Ga-

zette, som lyder saaledes om O. T. og only a fiddler. »Dette er et af de interessanteste Værker som i en Række af Aar har forladt Pressen; dets Skildring af det danske Liv er naturlig og beundringsværdig, dets Skildring af Scenen hvor det foregaaer er sand og træffende, dets udmærkede Fremstilling af Børn og Børns Tanker, dets Naivitet og livlige Sp[r]og, dets Verdenskundskab (?) og Indbildningskraft, kort Alt er sat saa klart i Lyset for os og besidder en saadan Ynde, at vi ikke tage i Betænkning at sige, at dette er en Bog, som vil tiltale enhver Klasse af Læsere og fortjener Plads blandt de meest udmærkede romantiske Værker, som nogensinde er fremkommet.« Skidt oversat af mig, men godt meent. 10

Paa Musikforeningens sidste Concert sad jeg, til Ingeborgs og Louises store Fornøjelse ved Siden af »den berømte Reisende Kohl«. — Holsts »Kun tyve Aar« slæber sig bestandigt hen uden at kunne falde igjennem, til Corinths Beleiring er aldeles tomt, paa Løverdags gives »Aagerkarl og Sanger« med Musik af Rung. Jette saae den nye Barselstue første Gang i Løverdags og morede sig kosteligt. 15

Igaar Morges begyndte Actietegningen til Carstensens Casino, og idag er den allerede sluttet til et Beløb af 200000 Rdl.

Hr. Rasmussen er uddeelt og vil begyndes paa, saasnart det paa nogen Maade kan skee, sige[r] Fader; Liden Kirsten er ogsaa paa Farten; naar jeg hører nærmere derom, skal jeg meddele det. 20

Jette, og alle Mennesker hilse umaadeligt. Det gjør mig ondt, at jeg ikke har meer at meddele Dem idag.

Kbhvn. 15 Novbr. 1845.

Deres Ven

Edvard. 25

155. *Til Henriette Collin.*

Hamborg den 24 Nov: 1845.

Kjære, kjære Fru Collin!

ja, De maa have et Par Ord fra mig denne Aften, det er rigtignok silde og meget faaer jeg ikke skrevet, men dette Brev kan komme afsted i Mor-

genstunden med Kammerjunker Wedel-Heinen der da reiser. Jeg forlod i forgaars Gravensteen, hvor den hertugelige Familie i høieste Grad har været velsignet mod mig, jeg var virkelig der, som — ja det klinger underligt at sige — som om jeg hørte til Familien; jeg blev saa hjemme, saa uge-
 5 neert; og den Morgen jeg skulde afsted kom begge Prindserne op til mig paa mit Værelse og sagde Lev vel i det de skulde tidlig paa Jagt; jeg tilbragt[e] Morgenstunden nede hos Hertuginde, hvor vi talte meget hjerteligt og godt, hvor hun sagde mig hvor god de Alle var mig, Prindsesserne kom ned til os og da jeg kom paa Vognen sendte de endnu Frugt ud til
 10 mig og da Hertuginde syntes jeg ikke var godt nok pakket ind, sendte hun mig een af sine Silkekaaber, som skulde gaae med Vognen tilbage. Prindsernes Lærer, en Dr. Steffensen, et ganske udmærket, genialt Menneske ledsagede mig, og jeg følte mig saa glad og tilfreds. I Flensborg gik jeg et Øieblik hen til Rieffels der kun talte om »Amalia« og om hendes
 15 »ungeheure Ruhm in Norwegen«. — Fra Rendsburg gik jeg igaar paa Jernbanen hertil Hamborg, tog ind til Streits og fik strax Brevet fra Deres Mand; jeg blev saa glad derved! Kys ham for det! Tak Fru Sommer for den tilsendte Kritik, her kom den som en yndig Velkomst-Bouquet, er det ikke deiligt at mine Skrifter gjøre en saadan Lykke i England! — Tal lidt til
 20 Ingeborg om min »Menneske-Kundskab« — som Udlandet omtaler! — Ja jeg veed nok hvad det er, det er min Opfatten af Livet omkring mig der er tro og i en tro Opfatning kan man jo see Menneske-Kjendskab — jeg giver den maaskee ubevidst, og derfor vil Fru Ingeborg ikke sige jeg har den. — Hun kan have Ret! — Hilshende den elskede, velsignede — Dril-
 25 pose tør jeg ikke skrive, ellers skrev jeg det. Imorges gik jeg over i Alsterpavillonen, tager litterairische Blätter der Börsenhalle og — hvad behager: »an H. C. Andersen«, er det første jeg seer, der staaer et særdeles smukt Digt til mig! — Naa, det var en Velkomst! — Hos Speckter blev jeg ganske lykkelig ved at see 12 til 16 udmærkede Tegninger til mine Eventyr, nei
 30 hvor »Svinedrengen«, den grimme Ælling og Boghveden ere mageløst illustrerede; han havde til den ny Samling 6 Billeder, men kun et daarligt

Aftryk af disse, imidlertid fik jeg disse sex og sender Dem disse til at see, det vil jo mere Dem, Ingeborg seer maaskee ogsaa Billeder, denne Gang, for min Skyld. — Det første Blad er Grantræet, der hvor Haren springer over det! betragt Træet De skal see det har et ordenligt lille ærgerligt Ansigt og dernæst Hyrdinden og Skorstensfeieren! seer De Potporikrukken? 5 gamle Chineser og Gjedebukkebeens &. — Det andet Blad er Springfyrene og de røde Skoe, dette sidste synes mig det mindst geniale af alle de jeg saae. Det tredje er to Billeder til Sneedronningen. Til grimme Ælling har han ellers gjort 6 deilige Tegninger, men som ikke for det første kommer ud. — Hver Dag er jeg alt budt ud til Middag, i Dag var jeg hos Grev 10 Holcks; jeg kommer nu ligefra Theatret hvor jeg saae: »Den evige Jude«, det var noget frygteligt Vrøvl! uden al Geni, uden en Gnist af Poesie dumt, dumt, dumt! —

I Amaliegaden læses jo dette Brev, det næste bliver rimeligviis til Augusta Collin, hun bliver een af de første, siig hende det! jeg husker saa 15 godt, hvor venligt det var af hende at komme paa Posthuset ved Afskeden. Hils Deres Moder! hils de søde Unger, min lille Mimi, Louise og Kraftmanden Jonas!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

156. *Til E. Collin.*

Hamborg den 26 November 1845. 20

Min kjære Ven!

Kittler har sagt mig at jeg i hans Bogpakke, der gaaer af paa Løverdags til Kjøbenhavn, kan frit faae med hvad jeg lyster, jeg benytter hans Tilbud i det han just har foræret mig nogle Exemplarer af de nye Eventyr, der dog først komme i Boghandelen henimod Julen. Jeg fik tre smukt ind- 25 bundne, af disse sender jeg Dem eet, det er Deres Eiendom, to andre følger med, det ene beder jeg Dem gjemme, det andet kan De forære til den af mine Venner eller Veninder De troer jeg meest gjør en Fornøielse dermed, siig mig saa senere hvem der fik det, ung eller gammel, nær af Fa-

milien eller langt ude; jeg har tillige kjøbt et Exemplar af Reutschers Udgave, det andet Hefte, første har jeg, De vil see paa Billederne, de ere ret nette, især det med Engelen, jeg lægger det indeni Pakken, samt nogle Papirer, som, i den sammenlagte Pakke de er kunne henlægges mellem
 5 mine andre Sager. — Her er ogsaa et Brev til Fru Baling, vil De lade det besørge, jeg veed ikke ret hendes Huusnummer, men hun kan nok findes efter den opgivne Adresse. —

I Dag skulde jeg have været hos Billes til Middag, men havde alt forud taget Indbydelse hos Apotheker Zeise i Altona, hvis Søn har oversat Eventyrene, i Aften er jeg først hos Speckter, hvor der er budt Selskab paa mig,
 10 som paa en anden Dyre-Ryg, senere ud paa Aftenen er jeg hos Holcks, hvor jeg nok ogsaa er Dyre-Ryg — imorgen Eftermiddag, vil Gud, seiler jeg til Haarburg, kører om Natten med Diligense til Bremen og ved Middag til Oldenburg, derfra hører Huset Collin fra mig. Viis Gottlieb
 15 Billederne i Eventyrene og lad ham i Ole Lukøie see hvorledes Digtet til Hjalmar tager sig ud. Naar Speckters Billeder til dette Eventyr kommer, skal han see hvor nydelig »Hjalmar« seer ud. — Den lille Gerda i Sneedronningen er jo yndig, jeg blev ganske veemodig ved at see det venlige Barn! — Lev vel, min elskede, broderlige Ven! hils Jette, Mad: Thyberg,
 20 Theodor, Alle hjemme og Gerson, Frøken Reimer Blom, Funch (det hedder jo Svogeren?)

Lev vel! Deres trofaste

H. C. Andersen.

Glem endelig ikke at hilse den fortræffelige E. Weis!

157. *Til E. Collin.*

Oldenburg den 1 December 1846 [o: 1845]

25 Min inderlig kjære Ven!

De læser jo det andet Brev her følger med, altsaa i dette kun Forretnings Sager; jeg begynder med P. L. Müller; allerede i Odense, paa Udreisen

17 Gerda] først skrevet Pige.

fik jeg et Brev fra ham, et Ønske, som han allerede tidligere har udtalt, det nemlig om jeg vilde skrive et Par Ord til hans Anbefaling, hvilket Øhenschlæger ogsaa havde lovet ham; han søger ved fondet om Understøttelse til en Reise i Udlandet, min Anbefaling troer jeg slet ikke man tager Notitz af, men jeg har dog skrevet den, da han saa meget ønsker det! jeg vil imidlertid, for ham, haabe at et Par private Ord til Dem kan komme ham mere til Gavn, end denne medfølgende Anbefaling, som jeg beder Dem maa blive ham tilsendt. Jeg anseer efter min fulde Overbeviisning Müller for en særdeles begavet Natur, han har en stor aandelig Dygtighed, og skal der tages Hensyn til denne, da hører han ubetinget til Een af dem der meest kan tages Hensyn til mellem de yngre Litterater; bliver »Mennesket« ogsaa lagt paa Vægtskaalen, ja, da har han jo de Fleste imod sig! — men dømmes han ikke for strængt? Han har i sin Nød skrevet Artikler, han maaskee ikke skulde, han har maatte tumle sig i Omgivelser, der maaskee ikke have virket godt ind paa ham; men ved nu et Aar eller to, ganske at rives ud af denne Slags Jammerlighed, vil og maa jo en stor, heldbringende Forandring skee! — Jeg, hvad min Person angaaer, har kun Grund til at rose Müller; jeg har altid været venlig mod ham, erkjendt det Begavede hos ham, og denne Venlighed, denne Erkjendelse har han virkelig lønnet med Hengivenhed, med sand Interesse, med Iver for mig. See, det er dog jo en ædel Følelse! lad os see at fremskynde flere! der slumrer vist meget godt hos ham! Folk, veed De, ere slemme med at udpege vore Skyggesider, og det have de især gjort ved ham; jeg troer han er bedre end han omtales og begavet er han; der om behøve vi ikke at tvivle! — Tag Dem lidt af ham! De vil dømme mildt og erkjende, hvad der maa erkjendes! — See, det var den Sag! —

Vil De spørge Borggaard hvorledes det gaaer med de tre Hefter Eventyr, som han var saa god at love mig han vilde læse begge Correcturer paa! naar jeg kommer til Berlin skal han fra mig faae det Belovede, endnu har jeg Intet ret af Interesse for ham. Har Melby mældt sig med Olie-Maleriet.

2 om] først skrevet at. 22 udpege] først skrevet pege paa. 24 behøve] først skrevet behøver.

Taler Emil noget om sin og Søstrenes Udenlands Reise! hils dem Alle. Jeg vil bede Dem om De til Julen vil købe for mig og opskrive mellem de Udgifter De have i mine Sager, mit Portræt, det koster 4 ½ og dernæst lade købe en smuk Ramme med Glas for samme, det er noget jeg har lovet
 5 Emil og han har sagt mig at det skal faae en god Plads paa Væggen i hans Stue. Hils Hartmann, han faaer ogsaa Brev fra Berlin! hvorledes gaaer det liden Kirsten. Bed Deres Fader hilse Rung fra mig og sige at jeg haaber han er flittig med »Nøkken«. Siig mig om Storcken har været hos Fru Hartmann? Siig mig om De gjennem Boghandelen har faaet en Pakke
 10 Bøger fra mig. Kittler lovede at den skulde blive besørget med første Pakkepost og ikke koste noget; den ligger vist hos Høst, har De ikke faaet den. Er Mulatten gaaet? Hvorledes spillede Pätges? — Hvad er det for et nyt Drama af H. C. Andersen, der skal løbe af Stabelen i Begyndelsen af December, jeg læste det i en svensk Avis i Hamborg! det er maaskee liden
 15 Kirsten. Nu har jeg netop igaar været en Maaned fra Hjemmet og med Reise og Alt ikke ganske givet ud 100 Rdlr, det er jo udmærket godt, men, man husker paa at jeg har været og er jo endnu meest i Familie; paa denne Maade er det ganske hyggeligt at reise udenlands. Hofraad Eisendeckers er en riig, meget dannet Familie, her kommer Alt hvad der hører til det
 20 Bedste i Oldenburg; jeg har det saa smukt og godt; i Aften skal jeg første Gang i Theatret her og see »Zopf und Schwert«, Digteren Mosen staaer for den æstetiske Ledelse. Det er sælsomt saaledes at finde Hjemmet i et fremmet Land; Fru Eisendecker er allerede ganske inde i den collinske Familie, som hun naturligviis særdeles interesser[er] sig for. — Lige i dette
 25 Øieblik er jeg tilsagt til at modtages af Stor-Hertugen der skal være mig meget naadig, jeg er nok tilsagt i Dag for at kunne komme med imorgen til Hofconcert. Hils Deres Kone, Børnene, Mad Thyberg, Fader og Søstre, Jonna, Stampe etc. —

Deres broderlige
H. C. Andersen.

30 [I Margen:] Louise og Lind faae snart Brev.

158. *Til E. Collin.*

Berlin den 19 December 1845.

Kjære Ven!

Igaar kom jeg her til Berlin, iaften skriver jeg alt til Dem, min trofaste, kjære, kjære Ven! — Det er just ved Afstanden, som denne voxer, man ret føler hvor fast man er voxet til sine Kjære i Hjemmet! — Gid jeg et lille 5 Øieblik kunde sidde hos Dem og Deres Jette! fortælle det Meget der rører sig i mig, den Erkjendelse hos mig selv jeg har af min Lykke! O hvor velsignet komme Folk mig imøde overalt! 17 Dage blev jeg i Oldenburg, jeg har i mit Brev til Deres Fader og til Louise skrevet derom, hvorledes alle de første Familier, ja Hoffet selv kappedes om at vise mig Venlighed. Det 10 er underligt nok, det var i Tydskland man først gav mig Erkjendelse, som Digter, denne Erkjendelse er nu voxet over Hjemmet og flere Lande, det er i Tydskland, hvor jeg dog ikke, det siger jo alle Danske, jeg ikke kan Sproget, man begynder at erklære min Forelæsen af Eventyr, som noget mærkeligt! man var om at faae eet eneste Eventyr at høre læst af mig, som 15 var det Jenny Lind, der skulde synge en Romanze, selv ved Hoffet blev jeg bedet om at læse en Aften, og jeg gjorde det og blev nydeligt behandlet, ja — betænk, derom veed de Andre hjemme endnu ikke! — Jeg var den sidste Middag i Oldenburg hos Statsministeren Beaulieu de Marconay, hvis Sønner jeg i to Aar har været i Brevvexling med og som ret holde 20 af mig, det var hos den ældste Kammerherren, jeg boede sidst i Weimar; som sagt jeg spiiste hos Ministeren og da Champagnen kom, reiste den gamle Bea[u]lieu sig og sagde, »jeg vilde benytte dette Øieblik for at overrække vor Ven Andersen en Erindring fra Storhertugen« (denne havde jeg sagt Levvel om Formiddagen, han havde forud ikke vidst at jeg næste 25 Dag vilde bort). Det var en kostbar Ring, man siger den er over 200 preussiske Thaler værd. Var det ikke deiligt! og Storhertugen havde ved Audienzen været saa velsignet mod mig, sagt hvor kjært det var ham at han havde gjort mit Bekjendtskab, og naar jeg kom tilbage over Oldenburg, da glædede [det] ham igjen at see mig. — Jeg har imidlertid ikke vildet 30

17 gjorde] først skrevet gjorde.

føre denne Ring med paa Reisen, da jeg saa let kunde miste den, og med Posten hjem bliver den dyr over Grændsen, jeg har derfor givet Hofraad Eisendecker den i Forvaring indtil videre. — I Franckfurt-Tidende læser jeg allerede iaften hvor vel jeg er blevet modtaget i Oldenborg, ved Hoffet
 5 og hos Familier. I Theatret veed De jeg der havde hver Aften min fri Plads. Det maa jeg dog fortælle Dem med, at Digteren Mosens lille Søn, 5 Aar, græd da jeg sagde Farvel og om Aftenen sendte, med Faderen, hen i Theatret, een af sine Tinsoldater om jeg vilde have den med fra ham. Eisendecker sagde mig at jeg godt kunde sælge Ringen, det brugte man, men
 10 jeg fandt det ikke passende og trænger jo for Øieblikket ikke dertil; men hør veed De nu hvad, den Ring De har i Forvaring, synes jeg nu gjerne kunde springe, De kan jo nok faae den til at gaae »Hofveien«; alt paa Føhr, da jeg fik den, vilde Sally skaffe mig af med den, men De faaer nok mere for den; jeg regner nu temmeligt vist at den nok gaaer til 150 Rdlr. Dette
 15 vil vi nu antage, altsaa

150 Rdlr for Ringen.

50 — har De i Forvaring.

50 — skylder Reitzel mig.

300 Rdlr fra Zahlkassen for $\frac{1}{2}$ Aaret 1846 (Januar til Juli)

20 disse hæves d. 1ste Jan:

tilsammen 550 Rdlr

De rører altsaa ikke ved hvad jeg kan have fra Theatret, ikke heller ved mine 300 i Sparekassen, men sender mig et Creditiv paa 550 Rdlr, der lyder paa et sikkert Huus i Triest, i Rom og i Neapel, lad det lyde
 25 paa spanske Pjaster (o: Collonati). — Faaer De nu ikke Penge for Ringen, eller er Tiden saa, at man misbyder, da er der vel gaaet Stykker, f Ex liden Kirsten, og ældre Sager, der tilsammen kunne skaffe 100 Rdlr og saa bliver det et Creditiv paa 500 — ringere maa det ikke være! og Sparekasse Pengene ere dog endnu ikke tagne; De er nok saa god i Deres Brev at sætte
 30 mig ud fra hinanden hvilke Penge der ere gaaet op i Criditivet; dette

ønsker jeg at De i Begyndelsen af Januar sender til Weimar (Storhertugdømmet Sachsen-Weimar-Eisenach); det er bedst at De foruden min Adresse tilføier at det kan afgives hos Kammerherre Beaulieu de Marconay, Referendar hos H. K. H. Storhertugen af Sach[s]en-Weimar-Eisenach i Weimar. Forstaaet? 5

O jeg var ganske veemodig da jeg forlod Oldenborg, hvor jeg var saa hjemme, saa afholdt; jeg maatte bort om Morgenen Kl 5, og tænk Dem, Fru Eisendecker stod op saa tidlig for at skjænke mig Kaffe! og da jeg kom til Posthuset, var den unge Beaulieu der for endnu engang at see mig! — Saa rullede jeg afsted! med tusinde Tanker, med Veemod og Glæde over 10 hvad Gud under mig! — Fra Hanover til Berlin er 49 Miil, det er en Dags Flugt paa Jernbanen! man flyver afsted Klokken 6 om Morgenen og er 6¹/₂ om Aftenen i Berlin! det er som Skyerne i Blæst, o hvor deiligt at flyve, og hvor underligt at have den Tanke om faae Minutter, hvis en Ulykke skeer — flyver Du ind til Gud, jeg tænkte derpaa, men bange, nei det troer jeg 15 man ikke kunde kalde det. Jeg boer i britisch Hotel, boer nydeligt men dyrt, rige Meubler, Gulvteppe, hyggeligt, som aldrig hjemme — O, saaledes maa jeg have det i Kjøbenhavn; jeg maa her i Berlin have et ret ordenligt Værelse, da jeg faaer mange Vesitter, Excellensen Humboldt, har alt strax i Dag gjengjældt min Hilsen; jeg troer han fører mig til Kongen, 20 Men Jenny Lind? Ja, jeg har endnu ikke talt med hende —! hun boer ¹/₂ Miil ude i Byen, i et kjedeligt Qvarteer; strax igaar da jeg kom, sendte jeg hende et Epistel; hun traade just da op i Søvnjængersken, alle Billetter vare udsolgte; jeg var ret kjed der over; imidlertid travede jeg hen til Operaen — jo! Parterre og Gallerie vare der, jeg gik i Parterret, i meget sjofelt 25 Selskab, stod hele Tiden ved Døren, mellem Landsoldater og Fiskerkjællinger, men jeg hørte hende; jeg kjendte den svenske Original i den tydske Oversættelse! hun var mageløs i sidste Act; men tænk min Skræk da hun gik over Møllehjulet, hun var ved at falde, men faldt ikke! — Imorges kjørte jeg ud til hende, hun var alt paa Prøve, men havde ladet Madms: 30

Johansen hjemme for at tage imod mig. »Det er dog ogsaa noget!« sagde Madmoisellen. — Imorgen sees vi nok! hele Berlin er henrykt over hende. Rimeligviis kommer hun til Weimar i Januar mens jeg er der. Hils Deres Jette.

Deres broderligt sin[dede]

H. C. Andersen.

5

159. *Til E. Collin.*

Berlin 27 December 1845.

Kjære Ven!

Jeg skriver i Dag igjen til Dem, Reventlow har sagt mig jeg kan give ham saa mange Breve hjem jeg vil; jeg skriver i Dag i det jeg just har mod-
 10 taget nogle venlige Ord fra Deres Fader; snart er det hans Geburtsdag og vil jeg tænke paa at han skal faae en Gratulation fra mig saa maa jeg nok strax skrive, da Brevene bruge 6 Dage hjem. Jeg er i idelig Bevægelse her i Berlin, fra Selskab til Selskab, kunde jeg fordærves, det vil sige blive indbildsk, saa blev jeg det her, men vær ikke bange! jeg tager de gode
 15 Dage, som varmt Solskin, og inddrikker det for de kommende kolde, de komme nok! fik jeg ikke i dette Øieblik en lille Luftning, ved en eneste Yttring i Deres Faders Brev. Jeg maa her udtale mig, dette mit Brev læses altsaa ikke af Fremmede. Deres Fader skriver: »Efter Oplæsningen af Hr Rasmussen leverede 3 af de Rollehavende deres Roller tilbage!« — Hvilke
 20 Roller ere det! sig mig det, hvilke Personer have forkastet de dem tildeelte Roller, det er vel Mad Nielsen, Nielsen, Hr Phister, Fru Heiberg? — Gid Deres Fader havde skrevet hvem, jeg kunde da have angivet ny Besætning, for disse Personer ved Theatrene ere jo Herskere for hvem Direction og Digter maa bøie sig, disse Enkelte af de 47 Millioner Skuespillere
 25 og Skuespillerinder der hvert Aar ere den første i Verden! — Jeg er gal i Hovedet! — men det gaaer da over før De faaer dette Brev, beed Deres Fader besætte Stykket som han og som De troer det bedst og see endelig

3 er der] *herefter nogle Ord udstreget, nemlig:* Arvehertugen vil nok have de to nordiske Fugle samlede. 20 sig] *Ms. har sige.*

til at det snart kommer frem, saa at jeg betids kan vide hvorledes det seer ud med mine Forventninger fra Theatret. Hvad er det med Rung? Vil De hilse ham fra mig at det undrer mig meget han saaledes, uden at sige mig et Ord, opgiver at componere min Opera Text, den jeg skrev paa hans Anmodning, den jeg har føiet mig efter ham i alle Henseender. Jeg troer 5 dog at den Text passer bedre for ham, end den udramatiske »Aagerkarl«, som Gud veed, hvilken Begynder, har lavet sammen. Jeg læste den jo! — Jo, jeg er endnu gal i Hovedet! — Jeg bliver for meget gjort af her og saa bliver man pirrelig! — Naa, »liden Kirsten«, hvad siger hun? de første Prøver ere begyndte! Hils Hartmann, jeg skriver ham til i næste Uge før 10 jeg forlader Berlin. Hvad Penge kan jeg nu vel faae — engang — for den Text? Det er saa kjedeligt med de Penge, men om dem maa man nu een gang tale og De, kjære Ven, er min Guldmager. De har vel faaet mit sidste Brev gjennem Legationen og veed altsaa Beskeed om Creditivet, det er det første Creditiv jeg faaer; jeg vil, for en Sikkerheds Skyld, endnu engang 15 gjentage mit Ønske, det nemlig at De ved Nytaar, efter Løfte, hæver for halvaaret 1846 til mig 300 Rdlr, dernæst faaer hos Reitzel 50 Rdlr, der med de 50 De har, giver 400; disse, tillige med hvad De kan faae (Hofveien) for min Ring, den De opbevarer, regner jeg tilsammen for 5 a 600 Rdlr, som komme i et Creditiv paa spanske Pjaster og lyder paa Triest, 20 Rom og Neapel; jeg beder Dem om De i de allerførste Dage af Januar sender mig dette Creditiv til Weimar hvor Brevet kan adresseres til Kammerherre, Referendar Beaulieu de Marconnay, det er mig særdeles om at gjøre her at vide af hvilke Bestanddele dette mit første Creditiv bestaaer, siig mig hvad godt De kan om Hr Rasmussen og om Nøkken, men er alt 25 endnu i dramatisk Bølgegang, under de mange Hoveder, som have Villie, da siig mig Intet, jeg ærgrer mig, og jeg vil ikke — jeg vil saa gjerne med Glæde tænke paa Hjemmet og overalt kunde sige: jeg elsker dog meest Danmark! — Det er saa temmelig min Plan at gaae fra Italien til Spanien, den unge Sawigny raader mig meget dertil; lidt slaaet ihjel kan man vel 30 nok blive, men man siger jo ogsaa »engang er ingen Gang!« — Skriv dog

et langt Brev! skriv kjæreste Ven paa alle Sider, Deres Jette har ikke sendt mig et Ord, ikke et eneste! Augusta har viist sig meget bedre.

Igaar var jeg da til Taffels hos Hans Majestæt Kongen af Preusen, hvem jeg aldrig før har seet! han var særdeles opmærksom mod mig, naadig i høi Grad og sagde at min Roman »Kun en Spillemand« havde gjort et levende Indtryk paa ham; Dronningen talte længe med mig og ved Bordet, hvor jeg sad saa temmelig over for begge Majestæterne, mellem Hofmarschallen og Alexander Humboldt, talte Kongen naadig med mig; han havde ventet at Bissen var kommet med mig. — Jeg blev i Dag tilfældig, som det
10 lod, spurgt af en fornem Mand om jeg ikke havde det danske Ridderkors, jeg sagde nei, og dersom man skal have et saadant hjemme fra for at pyntes ude, saa kommer jeg hjem glat, som en Aal. Jeg burde jo rigtig nok have svaret: »jo, jeg har Kors nok hjemme!« — Det er da ogsaa det samme. Mærkeligt er det dog hvor kjendt og læst jeg er! De maa nu have saa mange
15 mageløse Poeter hjemme, som de vilde, jeg er dog den, som kjendes meest og jeg har Gavn deraf. Mine Eventyr troer jeg virkelig vil blive en lille Størrelse for vor Literatur. Denne Juul ere mine Eventyr flagret over hele Berlin, overalt seer jeg dem lagt frem! — Jeg bliver ret glad ved Sligt og ønsker at jeg kunde flyve mine kjære hjemme om Halsen og sige: I faae
20 dog Ære af mig! det er min Forfængelighed. Det gjør mig glad, naar Rauch falder mig om Halsen og siger, »Deres Eventyr ere udødelige!«! Eller en Mand, som Humboldt siger: »troer De jeg intet har læst af Dem; Deres Navn gaaer snart over alle Lande!« — Jeg er ved at græde! jeg kan ikke begribe det selv! tidt tænker jeg — er det en Drøm! — O min elskede,
25 elskede Eduard, kunde jeg trykke Gud til mit Hjerte jeg gjorde det, saa taknemlig er jeg ham. Broderen.

1846

160. *Til Fru Henriette Collin.*

Berlin 5 Januar 1845 [5: 1846]

Til Fru Jette Collin født Tyberg.

min kjære, kjære Veninde, et lille Brev maa De dog have, skjøndt jeg ikke har hørt et Ord fra Dem, uagtet De strax fik Brev fra mig, men De har de smaa Jonas-Witten-Mimi, saa De ikke altid kan lade Pennen gaae 5 paa Reise-Skrift. O, jeg er ganske dræbt! — Jeg kan ikke holde det længer ud! Jeg er Løve! jeg er Berliner Løve, jeg er blevet en mandlig Jenny Lind, jeg er i Mode! det havde jeg ikke drømt om; min Ven Beaulieu i Oldenburg sagde det forud, hvor kunde jeg troe saa meget, men ihvor interessant det er, Kræfterne slaae ikke til, Overmorgen vil jeg paa Jern- 10 bane for at hvile mig ud. Sagen er, jeg har et mærkeligt stort Publicum i Berlin, Kongen har været saare naadig mod mig, man veed at han i Potsdam har hørt mig læse et Par Eventyr, at den elskværdige Prindsesse af Preusen er indtaget i Eventyrene at Fürst Radziwill og Prindsessen der protegerer mig og nu vil alle Mennesker have mig hos sig; ikke for at læse, 15 nei, for at gjøre mig godt, for at bespise mig, for at have talt med mig, tre Malere har jeg siddet for og een gammel Malerinde, som malede mig i Olie, og sagde mig saa meget smukt om mit Udvortes at nu kan jeg nok staae mig! jeg maa jo være deilig! sligt har jeg nu aldrig tænkt paa før, det hører jeg først i min Alders Dage. — Alvorlig talt, jeg nyder mærkværdig 20 megen Ære; i denne Aften kommer jeg fra Fürst Ratiwill, hvor jeg virkelig blev behandlet, som en Thorvaldsen, Førsten gik Arm i Arm med mig til sin »Wintergarten« i een af Salene, rundt om stode pyntede Herrer; — jeg var fattigeret og havde Førstindens Tilladelse til at liste mig bort

før Aftentaffelet, jeg gjorde det og Førsten kom ud i Forgemakket, han vidste det og havde ladet sin egen Vogn spænde for der holdt for at kjøre mig til Hotellet; fra een Hofdame fik jeg Brev mens jeg sad der om at hendes Prindsesse haabede dog endnu engang at see mig før Afreisen, en
 5 lignende Billet finder jeg hjemme om at komme endnu engang til Prindsessen af Preusen. — Man fortalte mig iaften at da Kongen havde læst nur ein Geiger og kom til det Sted hvor Storcken døer, var han bevæget til Taarer; den Bog skal have gjort et stærk Indtryk paa ham; jeg hører ogsaa at da Prindsesse Carl var paa Sicilien var det min Skildring af Malta
 10 der bragte hende til ogsaa at tage derhen. Fra Engeland lyder glimrende Erkjendelse af mine Skrifter og en Pragt-Udgave kommer ud i Tydskland; en Boghandler her har for min Biographie budt mig 3 Loudorer for Arket, og saa vil han lade det oversætte, mit Portræt kommer i disse Dage i Vindu[e]rne. Seer De, det er en Ven De har! — Jeg maa dog ikke være
 15 saa aldeles nix som de Fleste hjemme troe; jeg er i denne Tid dog Een af dem der lyser lidt ind i fremmet Land! — O hvor mit Bryst er fuldt af Tak til ham, som gav mig Alt. Mine Venner skulle faae Ære af mig, som de 1000 hjemme oversee! selv for Vennerne hjemme er jeg ingen stor Digter, hvor megen Hyldest af Europa hører der til for at faae dette Navn. Naa
 20 — jeg begynder nok at forvænnnes, at blive »eitel« — nei, nei! — Læs mit Brev og riv det itu. Deres trofaste Ven

H. C. A.

[I Margen:] Beed Eduard skrive snart til Weimar. Send mig Deres Broders Adresse.

25 161. *Fra Henriette Collin.*

[6/1 1846]

De har vist intet Øieblik troet, kjære gode Andersen at jeg ikke tænkte paa Dem fordi jeg ikke skrev; mine Tanker besøger Dem ofte og mangelgang naar jeg staaer i mit Hjørnevindue, falder den Tanke mig ind »Gid

16 lyser] først skrevet mildner.

nu Porten vilde aabne sig og den forunderlige, »a little too long« (som man engang skrev om Dem) os Alle saa inderlig kjære Skikkelse vilde vise sig og som sædvanlig, med iilsomme og noget langagtige Skridt, nærme sig og forsvinde bag den lille Dør i Baghuset. — Dog, det Øieblik kommer vel ogsaa og lad os bede Gud at vi da maae samles som vi skildtes. — Den 5 Modtagelse som De finder overalt og Deres Maade at føle og erkjænde den, som Deres Breve bestandig udtale, er, det kan De troe, Kilden til mangen lille Samtale mellem Edvard og mig, At man hæver Dem, det vækker vor Stolthed og Deres barnlige elskelige Glæde over denne Erkjændelse vækker vor Rørelse saaledes at jeg virkelig med Taarer i Øinene læser Deres 10 Breve. At De vil trykke Gud til Deres Hjerte, det kan jeg forstaae, det vil vi saa ofte i Livet, maaskee ligesaa ofte i Glæde som i Sorg og Smerte.

Vores søde Børn ere raske og have ikke glemt Dem, Jonas spurgte mig om mit Hjerte havde samme facon som Andersens og da jeg ikke forstod hvad han meente sagde han »jeg mener om Dit Hjerte seer ud som de Hjer- 15 ter Andersen altid klipper?« — Louise arrangerer tableaux og naar jeg spørger hvad de forestille svare hun gjerne »Det er »Den nye Barselstue««.

Med Billederne til Deres Eventyr, er jeg egentlig ikke ret fornøiet, især mishager mig Værelset hvor den lille Hyrdinde vover sig ned af Bordet, der er Alt galt opfattet, det vil sige, Historien er dansk og Billedet er tydsk. 20 — Er det en Potpouriekrukke? nei saadan seer den ud ☹ og er det et Bord? nei det er ikke godt, derimod er det et yndigt lille Landskab hvor Haren springer over Grantræet, dog kunde dette nok selv i sin Ringhed see lidt mere betydningsfuldt ud. — Til Sneedronningen, ere Billederne yndige og levende og til Springfyrene er det tegnet med megen Lune, kun stor 25 Skade at man i Tydskland ikke synes at have vidst hvad en Springgaas er, thi den Ting som springer i Skjødets paa Prindsessen ligner da Alt andet end en Springgaas. Kongen og Loppen ere ypperlige. — Billedet til de røde Skoe kan jeg godt lide, der ligger hele Historien deri. — Grunden hvorfor jeg taug saalænge var ogsaa den at jeg troede at kunde melde Dem noget 30 om Hr. Rasmussen, af Deres Brev seer jeg nu at De har erfaret hvorledes

de Rollehavende bedømme Stykket, det skulde dog være besynderligt om vi som kjænde Stykket og som ere enige i at finde det moersomt Alle skulde have taget feil, dog det kommer vel dog engang for Publicums Domstoel, og lad os saa høre. — De spørger i et af Deres foregaaende Breve om »Kun

5 20 Aar«. — Det har slæbt sig over Scenen og er om jeg tør yttre min Mening, mere et daarligt end et kjedeligt Stykke som bliver smukt spillet og har enkelte smukke Scener, — forresten er der jo intet frappant Nyt ved Theatret. En lille Jomfrue Meyer som debuterede som Julie i Romeo og Julie gjorde hos en stor Deel af Publicum overordentlig megen Lykke, blandt andre var

10 Holst aldeles henrykt over hende. Jeg saa i hende en talentfuld Opfatterinde af Frue Heibergs hele Personlighed som hun til en forbausende Grad havde vidst at tilegne sig og meget smukt at gjengive men jeg maae først see noget som jeg kan tænke mig hører hende selv til, og saa — er hun ikke smuk nok for Julie, men hun kan jo derfor være smuk nok til 1000 andre

15 Roller. — Blandt det som den danske Litteratur siden Deres Reise har frembragt har De vist fra flere Kanter hørt omtale en Roman af Goldschmidt, Corsarens Redactor, »En Jøde«. — Det er en fortræffelig Bog! Jeg kan ikke sige Dem hvor den har opfyldt og interesseret mig, den som skrev denne Bog, maae være i Besiddelse af et dybt og inderligt Gemyt som

20 har lidt og følt meget, et riigt og jeg kunde næsten sige overstrømmende Lune, varm Følelse og stormende Lidenskab, Smag og Ynde og — ja læs selv og De vil give mig ret. — I Gæa staaer af samme Forfatter et yndigt lille Genrebillede »Min Onkels Tømmerplads«, det er »Stoppenaalen ufortalt« det smukkeste i Bogen. —

25 Jeg kunde let skrive 2 og 2 Sider til kjæreste Andersen, men min Ordre lyder kun paa $\frac{1}{2}$ Ark og saa nødvendig jeg end vil, saa maae jeg her sige Dem Far vel, jeg kommer snart igjen, men husk paa, nu er det Dem der skylder mig Besøg og jeg beder Dem lad mig ikke vente for længe. — Saa gaaer De vel til Wien? gid jeg kunde gaae med Dem! — Og nu lev vel Vor Herre

30 være med Dem — tænk engang imellem paa

Edwards Jette.

[*I Margen.*] Naar Günther er traadt op som Don Octavio i Don Joan og som Raul i Huggenotterne skal De høre fra mig og om hvad Publicum siger om ham.

162. *Fra E. Collin.*

Min fortræffelige Ven! Jeg har idag d. 5te modtaget Deres Brev fra Ber- 5
lin, og afsender dette imorgen, paa hvilken Dag jeg ogsaa skal levere Fader
Deres Geburtsdagsbrev. Om Historierne med Hr. Rasmussen haaber jeg
at tale med Fader, inden Brevet afgaaer, saa at jeg kan give Dem nogen
Oplysning; men jeg kan ikke troe, at der er andet i Historien, end de sæd-
vanlige Forsøg hos en vis Slags Folk paa at gjøre Vrøvl og at chicanere, 10
altsaa en af de velbekjendte Skuespiller-Trafiker, der vel findes andetsteds
saavel som her, og som saaledes ikke bør kunne have nogen Indflydelse paa
Deres Følelser for Hjemmet. Forresten antager jeg heller ikke, at Fader
vil lade sig imponere af de Herrer og Damer, som give sig af med at levere
tilbage. — Det frapperer mig meget, at see, at De kjender Historien med 15
»Nøkken«. R. var hos mig faa Dage efter Aagerkarlens Ruin; han vilde
naturligviis efter en saadan Behandling ikke meer skrive for Theatret, og
for at documentere sin Energie i denne Henseende, leverede han mig Nøk-
ken. Det kunde naturligviis ikke hjælpe, om jeg dengang havde forsøgt paa
at tale ham til Rette; jeg kunde have sagt, at det ikke var rigtig anstændigt 20
mod Dem, som havde indrettet saameget efter hans Fordringer; men hvad
vilde saa det have nyttet; jeg vilde ialfald lade ham sove noget paa det,
indtil hans Energie gik over som sædvanlig, men fremfor Alt vilde jeg ikke,
til ingen Nytte, melde Dem noget, som kun kunde ærgre Dem, uden at De
kunde raade Bod derpaa. — Jeg er nemlig nu for gammel til at underholde 25
Dem paa Deres Reiser med Ubehageligheder, som i tidligere Tider med
salig Agnete, De er desuden for gammel til at tage mod Opdragelse, og
endelig er jo denne sidste lykkedes saa fortræffeligt (uden at rose mig selv).

— Men endelig har jeg i Anl. af R. Tilbageleverelse gaaet og tænkt over, :
 mon ikke Gade skulde ville have denne Text, og kunde De ikke have Lyst
 til at correspondere med ham derom; vil han, saa vil jeg lade Stykket af-
 skrive, da det er saa maculeret, og sende ham det. At De har ærgret Dem
 5 i det første Øieblik, kan jeg nok begribe, men ikke, at De kan vedblive at
 ærgre Dem, fordi der gives noget Rakkertøi her som allesteder; jeg synes,
 at saadanne Smaating maa forsvinde for Betragtningen ved Siden af de
 store Glæder, som De paa denne Reises Begyndelse har. Sandelig, Deres
 Beskrivelse derom fryder mig, og De har Ret, naar De tænker Dem den
 10 Følelse hos os, at vi har Ære af Dem. Jeg kan godt forstaae Deres Følelse, at
 De i et saadant Øieblik kunde trykke Gud til Deres Hjerte; jeg kjender
 denne Følelse. Man ydmyger sig dybest for Gud i en stor Glæde og i en
 stor Sorg; da Gud tog mine 2 velsignede Børn til sig, var der, Gud være
 lovet, ikke Tanke af Bitterhed mod Forsynet i min Sjel, men kun Ydmyg-
 15 hed; men jeg har ogsaa havt denne Følelse ved Glæde; saaledes da jeg fik
 at vide, at Jonas var født, da sank jeg uvilkaarlig i Knæ, og da kunde jeg
 ogsaa have trykket Gud til mit Hjerte. — Nu atter til Deres Sager.

Da jeg idag maa sende Deres Creditiv, faaer jeg ikke Tid til forinden
 at besørge Salget af Ringen og at hæve de 50 R. hos Reitzel, det kan jeg
 20 gjøre bagefter, og saa kan vi altid gjøre Afregning.

Ved Theatret forhindres de nye originale Stykkers Fremkomst ved Ind-
 studeringen af de gamle Operaer, et forøvrigt fortjenstfuldt Foretagende,
 som ogsaa gjør Lykke. Vaudevillen William og Emma, som allerede i 2
 Maaneder har været paa Bane, er endnu ikke kommet frem. Jette har vel
 25 i sit Brev skrevet alle Nyheder, og dermed slutter jeg altsaa, for ikke at
 gjøre Brevet for tykt.

Nu fik jeg Creditivet; det er aldeles umuligt at faae det paa spanske
 Pjastre; thi hvorledes skal Hambroes beregne disse, som ikke noteres her.
 Dertil kommer, at det i dette Øieblik, hvor Banco staaer lavt her, er for-
 30 deelagtigt at tage denne Beregning. — Nu lev vel, og vær kjærligt hilset; jeg

hører vel endnu nogle Gange fra Dem, inden De optræder som: »Oden-
seeren i Spanien«.

Deres Ven

Kbhvn. 6/1 46.

Edvard.

Creditivet har med Omkostninger kostet 605 Rd 84 β.

163. *Til E. Collin.*

Weimar 21 Januar 1845 [3: 1846] 5

Min kjære, kjære Ven!

nu maa jeg nok til at skrive til Hjemmet; siden den 6te Januar har jeg intet Brev skrevet; fra Berlin kom det ene efter det andet. For nogle Dage siden fik jeg Deres og Deres Kones, tak for Creditivet, Alt er fortræffeligt hvad De gjør; Deres Faders kjære Brev — men lille — fik jeg igaar, Gud 10 skee Lov at Alt er vel hjemme, jeg vil haabe at Edgard igjen er paa Benene og at han herefter »tager sig iagt for Vognene«, hils ham, hans Fader og Moder. Dette mit Brev maa De endelig lade dem Allesammen læse, thi jo længer jeg flyver bort, jo færre kan jeg skrive til, de Andre lader dem da læse igjen de Breve de faae; Ingeborg og Louise have begge faaet lange 15 Skrivelser fra mig, jeg venter stadigt paa Brev igjen, men »naar kommer Vaaren!« — Nu har jeg snart været henved 14 Dage i Weimar og bliver endnu nogle, jeg har det velsignet og godt, hørte jeg oftere fra Hjemmet var det endnu herligere. Den 6te Januar fik jeg, som De veed, Ridder- 20 slaget og jeg sendte det strax hjem til Faderens og Familiens Underretning, den 7de reiste jeg paa Jernbanen fra Berlin til Halle og strax derfra med Deligensen til Nauenburg, De kjender Byen fra Kotzebues Stykke »Hussitterne i Nauenburg«, her kom jeg om Morgen[en] Klokken 2, gik strax til Sengs og sov til Solen sagde: »god Morgen er De ikke oppe!« — nu kjørte jeg til Weimar, hvor det alt var Aften, Klokken slog syv da jeg 25 kom paa mit Kammer. Jeg boer hos Kammerherre Beaulieu, hvor jeg tog ind, hvor jeg heller vil være, end paa Slottet, der dog er lidt geneert, naar jeg kommer her ved Sommertid har jeg imidlertid maatte love Arvestor-

hertugen at boe hos ham paa Ettersburg eller Eisenach (der skal jeg faae Luthers Værelse). Som sagt jeg kom Klokken 7 og Klokken 8 var jeg allerede paa Bal hos General Beulewitz hvor jeg traf hele den Storhertugelige Familie, som jeg strax blev forestilt, Arvestorhertugen greb begge mine
5 Hænder, og hvidskede »det er kjedeligt at jeg skal see Dem her første Gang, jeg kan ikke her tage imod Dem, som jeg vilde!« — Næste Morgen kom jeg til ham i det prægtige Slot, han fløi mig om Halsen, kyssede mig saa inderligt, ingen Broder kunde hjerteligere tage imod mig, Arm i Arm gik vi til hans Værelse, der sad vi i Sophaen, han holdt min Haand, trykkede mig
10 endnu engang til sit Bryst og bad mig at vi altid maatte blive Venner, sagde at der var faae Mennesker han holdt af, som af mig! — Jeg sagde at det generede dog lidt at han var en Første, han bad mig altid kun tænke paa Vennen! — At hans Følelser, i det mindste for Øieblikket ere stærke og inderlige for mig, det er jeg forvisset om, hele Weimar kalder mig hans
15 Ven, det vilde bedrøve mig om han engang forandrede sit Sindelag, dog paa sligt vil jeg være forberedt — og hvorfor? Ja, det er en uforklarlig Følelse hos mig, men min indre Følelse har altid været mig en Gudsstemme. Daglig sees vi, daglig komme vi sammen, altid trykker han min Haand og udtaler saa levende hvor kjær jeg er ham. Det forekommer mig, som et
20 halv Eventyr at jeg her i Weimar spiller en lille Göthe. Jeg har dog i Grunden en mærkelig Lykke, jeg faaer dog lidt efter lidt al tænkelig Erkjendelse og Ære! mit Navn har en stor Klang i Tydskland, meer end man i Danmark drømmer om, og alle Mennesker, Førsternes elver mig gode. Jeg har naturligviis været til Taffels hos Storhertugen, men jeg maatte møde med
25 Kaarde og trekantet Hat; det var mig første Gang et uvant Costume, nu gaaer det godt, forleden var jeg i samme Stads til et glimrende Hofbal hos Arvestorhertugen; den høie Adel var forsamlet, alle Herrer i Uniform, kun to Engelændere og jeg vare sortklædte, men med Kaarde og trekantet Hat. Damernes Toiletter overraskede mig, den franske Menisters Frue
30 var i en Taage af hvide Floer, og med bævende Guld-Havre i Haaret; en anden Dame var i bruunt Flor, besat med Epheu og en deilig Egekrands

i Haaret; en Skjønhed, Frøken Ziegesar var det deiligste Skov-Eventyr selv, hun var i hvidt med grønne, levende Blade, og Juveler, der hang, som Dugdraaber paa det Grønne. Arvestorhertuginde, saae ud som en yndig Fee; hun er en fortræffelig og klog Dame; hun underholdt sig meget med mig. Storhertuginde, Søster til Keiseren af Rusland, var i rødt Fløiel med 5 Juveler. Salene vare prægtigt oplyste og især tog sig Vinterhaven feeagtigt ud. Det er en meget høi Stue, hvor Gulvet er af støbt Jern, men gjennem-sigtigt, det har Form af Slyngplanter, to Etager ligge gjennembrudte under nedent og dernede var stærkt oplyst, det saae ud, som om man gik oppe i Luften paa Spindelvæv; rundt om hang grønne Planter, stod Marmor- 10 billeder, Musikken klang og de pyntede Damer gik halv bange over det skinnende Gulv. Ud paa Aftenen maatte vi Alle Par for Par, gaae gjennem den Sal hvor Storhertugen og Storhertuginde sad ved Spillebordet og hver gjøre vor Compliment. Som Digter, som en Ven af den tilkommende regjerende Første, vare de nydeligste Damer meget elskelige mod mig og 15 jeg sagde ogsaa meget galant Sniksnak. Forleden Formiddag præsenterede Arvestorhertugen mig sin lille Søn, der er lidt over et Aar, et smukt Barn, der ligner noget den berømte Storhertug Carl August, Göthes Ven. Jeg havde Drengen paa min Arm, sprang omkring med ham. Den unge Arvestorhertuginde kom til og vi legede nu alle tre, laae der paa Gulvet 20 med hverandre. Den unge, smukke Moder tog sin lille Dreng paa Ryggen, hop! raabte hun og galloperede med ham omkring; Drengen slog med de smaa nøgne Been, jublede og skreg »hop!« jeg smældede med et Lommertørklæde, det var ganske huuslig gemytligt. — Storhertuginde selv er en udmærket Dame, klog, belæst og inderlig god, hun lader hver Tirsdag een af 25 Professorerne fra Jena komme og læse een og anden Afhandling, det skeer om Aftenen i Bibliotheket og kun en lille udsøgt Kreds samles der, jeg har havdt den Ære at være med i denne. Det eneste som generer og plager mig er den megen staaen, jeg kan ikke staae paa et glat Gulv en heel Time, jeg faaer Hovedpine, bliver svimmel. Jenny Lind skulde alt have været her 30 i Søndags, nu vente vi hende paa Onsdag, alle Billetter ere forlænge siden

optagne til begge Forestillinger (Norma og Søvnjægersken), Arvestorhertugen har sagt mig at Billet kan han ikke skaffe mig, men en Plads skal jeg nok faae, hvor han nu vil putte mig, veed jeg ikke. — Søstrene Milanollo gav Concert her i Onsdags, den ældste Therese er et Geni, den yngre forekom mig mere oplært. De gaae nu til Petersburg og komme maaskee da over Kjøbenhavn. Schackspeares »lystige Koner« blev forleden paa Arvestorhertugens Befaling opført for propfuldt Huus, jeg var indviteret og efter Forestillingen i stor Selskab, hvor den unge Første drak min Skaal. Kammerherre Beaulieu, min Vert, er en Mand paa nogle og 40, særdeles dancet, et fiint følende Gemyt, et ganske fortræffeligt Menneske, som i høi Grad holder af mig og har meget Sind for det komiske, Deres Witz, at jeg kan sige »Ach Weimar!« morer ham kostelig. Han har oversat Emilies Hjertebanken, det er hans Oversættelse der gaaer Tydskland rundt og hvorpaa Skuespilleren Hermanns Navn staaer, denne laante det af ham og da Beaulieu ikke giver sig offentligt af med at skrive og forlangte at hans Navn var borte, satte den anden sit, efter at et Par af de originale Melodier vare forandrede, hvilke Beaulieu havde beholdt. — Det ene Bal afløser det andet; saa godt som hver anden Aften er jeg paa Bal og næsten hver Middag ude. Holsteneren, Professor Michelsen i Jena, har bedet mig lægge Veien over Jena, naar jeg gaaer til Leipzig, han vil for mig gjøre et stort Selskab, hvor et Udvalg af mine Venner og Veninder der ville hilse paa mig, ogsaa Kammerherre Beaulieu er indbudt og han har lovet mig at tage med. Jeg har, efter Deres Skrivelse, bestemt at tale med Gade om Nøkken, og skal da fra Dresden skrive Dem til om hvad han har sagt; en Componist er det let for mig at faae, var Meyerbeer i Tydskland, saa sagde jeg det til ham, han har dog sidst vi mødtes, bedet mig at tænke paa ham med en Text og Nøkken er just en Text der kan interessere ude. Rung burde idet mindste skriftligt have gjort mig en Undskyldning, det var det ringeste han kunde gjøre, dog det er sandt i Danmark betragtes jeg jo, som et Nul, man kan rulle hvor man vil! — Hvorledes leve de store Aander der? — Hvad sige Theatrets Udødelige? den lille Verden der er Centrum

i Europa. — Naa det var det! — Der kom mig et Galæble paa Spidsen af Pennen, nu er det igjen i Blækhuset. Hartmanns Opera er vel nu i Scene! hils ham og hans Kone, jeg har fra Berlin sendt ham Brev ogsaa Fru Bournonville har der, som jeg love[de] hende, faaet eet. Hartmann haaber jeg skriver snart, det har han lovet; Brev for Brev skal Correspondencen holdes. — Siig mig endelig noget om Gea? Hvorledes er saa den Afhandling Hauch har skrevet deri over mine Eventyr; Deres Kone siger ikke et Ord derom, jeg kan dog ikke troe at Hauch ingen har leveret! Deres Kone siger mig heller ikke hvor hendes Broder er at finde! —

Siden jeg skrev Ovenstaaende har jeg været hos Arvestorhertugen! han er et velsignet kjærligt Gemyt! det er hans Lyst og Stræben eengang at bringe Weimar til det Punct det før var da Göthe og Schiller levede; men hvor finder man saadanne to. Det er hans Hensigt engang at drage til Weimar Alt Godt og Udmærket, han udtalte sig for mig, saa begeistret, saa levende; hans Gemalinde, en Datter af Kongen af Holland og Keiseren af Ruslands Søster, er særdeles begavet, de leve høist lykkelige. »De maa ogsaa komme til Weimar! blive hos mig!« sagde han til mig; Jeg svarede at jeg holdt af Danmark, af mine Venner der. — »Nu, saa deler De Dem mellem os! kommer tidt til Weimar! her maa Deres andet Hjem være! Tydskland vurderer Dem dog ganske anderledes end Danmark, de Danske elske Dem ikke som vi!« — Jeg sagde ham hvilke Venner jeg havde, hvad Kongen der har gjort for mig og at jeg i Tydskland dog altid blev en Fremmed. — Vi talte saa meget sammen. Hans Moder er mig meget god, skade hun hører saa daarlig, jeg havde min Nød forleden Aften jeg læste for hende: den grimme Ælling; det var virkelig sørgeligt hun hører saa lidt, hun er en ganske udmærket begavet Dame, et ædelt Hjerter, en ganske herlig Qvinde, jeg synes saa særdeles vel om hende. Dette er blevet et langt Brev, nu faaer jeg eet efter samme Form fra Dem! og en Deel Nyt, Familie-Sager, By-Historier — Theater Vrøvl — nei, det er det samme, hører jeg intet fra Theatret saa veed jeg at det er saa aldeles i sin gamle Gjedehamse-Surren at jeg kan ærgre mig uden at have det Skriftligt. Lidt Ærgrelse maa

man jo have, ellers bliver det daglige Brød for sødt. Naar nu Brevet her er bortsendt, saa veed jeg nok, at der ere mange Ting endnu jeg vilde have spurgt Dem om, meget jeg vilde have fortalt, nu veed jeg ikke stort mere. Hils Jonna og hele Familien, jeg skriver hendes Navn aparte, thi ellers siger
 5 hun at jeg ikke tænker paa hende; hils Deres Svigermoder og Ernst Weis, hvorledes har han det, hvad siger han til Rungs Nykke, han sagde dog noget til min Nøk, nu kan han ogsaa sige til den Andens. — Om jeg husker ret skal jeg have et Brev fra Gusta Collin, siig hende det. Jeg har vel fortalt i Brevet fra 6te Januar, til Deres Fader, at Prindsessen af Preusen ved
 10 min Afreise forærede mig et smukt Album indbundet i blaat Fløiel og foran havde hun indhæftet en Prospect af hendes Slot i Berlin og skrevet sit Navn til Erindring derunder. I Berlin vil Simion udgive en samlet Udgave af mine Skrifter og forlangt af mig, mod Betaling min Biographie, Brockhaus har gjort mig samme Forslag, Wulff i Jena raader mig at forlange fire
 15 Loudorer for Arket; før i Italien er der ikke at tænke paa at Sligt skrives. Hils nu Deres egen velsignede Kone, de søde Unger og tænk venligt paa
 Deres broderligt sindede

H. C. Andersen.

(NB. Deres næste Brev gaaer til Dresden post restante, siig Enhver der
 20 vil skrive, at de sende deres ligesaa.)

164. *Fra E. og Henriette Collin.*

[6/2 1846]

Min kjære Andersen. Efter at Deres sidste Brev fra Weimar har circuleret i Familien, griber jeg atter Pennen, nærmest for at hilse Dem og for at sende Dem vedlagte No. af Dansk Ugeskrift, hvori Hauch har givet en
 25 almindelig Kritik over Dem, hvilken vistnok vil glæde Dem, som den har glædet mig; der ligger meer Opreisning for Dem i dette ene Ugeblad, end i mange tyske Laurbærblade. Jeg kommer maaskee nedenfor nærmere

til at tale derom, men vil bede Dem, førend De læser Artiklen, at læse mit Brev; det er jo min Skjæbne at skulle meddele Dem ogsaa det mindre Behagelige. — Den første Ubehagelighed er, at Kongen ikke vilde give, efter Henriques's Vurdering meer end 150 Rbd. for Ringen, hvilke jeg har modtaget; alle Midler have været forsøgte for at bringe meer ud af den; 5 dette giver altsaa en Misregning af 50 Rbd. — Dernæst er der endnu ikke givet noget af Deres Stykker paa Theatret; jeg vilde ikke have troet det, før jeg nu selv har erfaret det, hvilken ubegribelig Opposition der er imod Hr. Rasmussen. Scenens Coryphæhoveder stritte imod, Damer og Herrer; Phister spørger endelig Fader, om det er hans Alvor, at det skal gaae; da 10 Fader svarer Ja, siger han, at saa er det nødvendigt, at han først corresponderer med Forfatteren. Jo det er mageløst. Den nye Barselstue er opsat paa Madam Hansens indstændige Bøn om, at den ikke maa blive givet medens hun er barslende; Mulatten, veed De, trækker ikke meer; saa skulde det da være: »Kongen drømmer« i denne Een-Acts Tid. — Enfin! 15 De maa give denne Deel af Deres Skjæbne i Skjæbnens Hænder. Men hvorledes bliver det nu med Deres Beregning; for det Første maa vel Deres Sparekasse-Capital angribes. — Dog herom hører jeg naturligviis snart noget nærmere fra Dem. — Læs nu Hauchs Artikel, og blæs Theatret et Stykke, siden det ikke vil opføre dem som De skriver. Naar De nu har læst 20 denne, er De vel saa fornøiet igjen, at jeg gjerne kan gjøre lidt Løier med Dem. — Ved at tale om Hertugen i Weimar, siger De: »Førsterne selv ere mig gode«, men De taler ikke om Oberførsterne, og det øvrige Forstvæsen. Dette ø for et y har moret mig meget.

Den Hauchske Afhandling er formodentlig den, der skulde have staaet 25 i Gæa; om Bogen selv kan jeg iøvrigt ikke fortælle Dem andet, end at der ligger et Expl. til Dem hjemme hos mig; fra P.L. Møller følger vedlagt et Brev. — Hvor hurtigt det gaaer med Indstuderinger, kan De see deraf, at Hartmanns liden Kirsten endnu ikke er kommet frem. Derimod gaaer H.P.Holsts »Villiam og Emma« (de 2 smaa Dampskibe) og gjør Lykke. 30 Det er sandt, nu bemærker jeg først, at De i Deres Brev har sagt, at jeg

ikke skal skrive noget om Theatret, hvis det ikke er noget fornøieligt; vil Dealsaa springe over, hvad jeg harsagt derom. — Naar Wulffi Jena raader Dem til at forlange 4 Louisdorer for Arket af Deres Skrifter, er det maaskee et godt Raad, men et bedre er: see at faae dem; men alvorlig talt, see at bringe noget ud deraf; naar alle Førsterne slaae sig sammen og købe 1 Expl. til hvert Forstbibliothek, maatte der dog kunne komme noget ud deraf.

For det Tilfælde, at De oftere skulde skrive til Frue Balling, meddeles efter Jfr Næboes Anmodning, at Adressen er: Frue Helena Balling, Laxegade N° 220, 2^{den} Sal.

Det er et løierligt Brev dette, da Jette har confunderet det for mig; der til kommer, at jeg strax maa slutte, da Sick giver mig en Plads i sin Convolut.

Lev vel. Alle hilse

Deres

E. Collin.

Naar jeg tænker rigtig efter kjære Andersen, er det nok min tour at skrive, thi »Brev for Brev, naar Corospondence skal holdes«, siger Een af vore meest udmærkede Digtere og i det Haab at De sander hans Ord er det at jeg her agter at gjæste Dem i et Par Linier, Om Gæa har Edvard fortalt Dem omtrent hvad derom kan siges og hvo[r]dan det staaer til ved Theatret ligesaa, imidlertid er »Den nye Barselstue« ansat til i Aften med »Pigen fra Lyon.« Saasnart der skeer noget i Deres Interesse skal De erfare det, — Det er jo fortræffeligt med al den Lykke De gjør og den Erkjendelse De finder, men jeg kan ikke lade være at tænke paa min Svigermoders Ord »Nu bliver han da saa stolt at man ikke kan komme ham nær!« — Forstaae mig ret kjære Andersen, stolt og stolt er 2 Ting, men det er en gammel Erfaring at en ganske almindelig sund Menneske Forstand bliver til glimrende Egenskaber naar det Hoved der gjemmer den, bærer Krone. — At Hof-Atmosphæren er farlig, selv for den Bedste, det veed vi jo Alle og jeg ville saa nødig at De, som har noget ganske andet at være stolt af, skulle føle meer end ti[l]børlig Bærelse ved de Stores Venskab. — I Litteraturen

er for Øieblikket, Corsarens uafbrudte Angreb paa Søren Kirkegaard noget af det [d]er vækker meest Interesse [her, og] det stakkels Offer er ikke Philosoph nok for at sætte sig [ud over sin] Ærgrelse, men skal Nat og Dag være opfyldt deraf [og tale derom] til Alle Mennesker. Han har imidlertid selv kaldt [denne Skjæbne] over sit Hoved idet han i en forunderlig 5 søgt Article [i Fædrelandet] har angreb[et] Corsaren. —

Har De slet ikke tænkt paa at drage nogen Fordeel af den [Lykke Deres] Arbejder gjør i England? naar jeg siger Fordeel [er jeg lav] nok til at mene slet og ret Penge. — Skal Eng[lænderne] gratis glæde dem over hvad De skrev og fik daarligt nok [betalt hjem]me? — Tænk herpaa der lod sig 10 vist noget gjøre.

Børnene ere Gud være lovet raske og søde, Deres Byste [bliver ømt omfav]net af dem og det gaaer saa vidt at jeg engang maatte lægge den i Sengen hos Mimi som det Eneste der kunde stille hendes Taare. — Christians Adresse i Wien er Weisburggasse N° 907 2te Stock, lad mig see De besøger 15 ham saasnart De er kommet til Wien. Han er syg og nedtrykt i Sindet, Gud give ham og os Alle Hjelp i vor Nød. — Deres, Dem virkelig hengivne

Mutter hilser Dem meget. —

Jette Collin.

[I Margen:] Paa Onsdag skal Phister have Bryllup med Jf. Petersen og boe paa Hjørnet af Borgergade og Dronninge[n]s Tvergade, Rosenkilde 20 og Schneider hører nu til de stadige Søndags Gjæster i Amaliegade.

Jomfrue Fjeldsted reiser nok nu til Italien fra Paris hvor hun er.

Italienernes sidste Forestilling var »Maria, la figlia del reggimento«, og skal i Rædsomhed have overgaaet Alt hidtil præsteret, det gaaer dem nok temmelig daarligt og Torre viser sig som en temmelig daarlig directør, 25 derimod er det kongelige Theater næsten altid fuldt, om Gynthers Optræden som Raul i Huggenotterne vil Edvard nok fortælle Dem. — Jeg skal skrive til Christian og har kun havt 1 Quarteer til at tale med Dem — tilgiv derfor om noget i mit Brev skulle mishage Dem — og giv Hastværk Skyld —

165. *Til E. Collin.*

Leipzig den 11 Februar 1846.

Kjære Ven

De skulde ikke have Brev fra mig før jeg i Dresden havde hørt fra Dem, men efter i Dag at have talt med Gade, iler jeg med at skrive. Igaar kom
 5 jeg her til; alt i Aftes sad den gode Mendelsohn herhjemme og sladdrede ret gemytligt, spurgte mig om Dem; i Dag har jeg søgt og fundet Gade, der med Glæde tog mod Tilbudet at han skulde componere Nøggen og det er for denne Texts Skyld jeg iler med at skrive Dem til, om De, saaledes, som De selv har foreslaaet, vil lade besørge en Afskrift og paa det
 10 aller hurtigste slaae en Convelut om den og sende den til Gade her i Leipzig, Theaterdirectionen, De kan spørge Deres Fader, har vel Intet at indvende imod at de faaer Gade istedetfor Rung; denne lille Opera vil da, efter den Navneværdie Componist og Forfatter har i Tydskland ogsaa herude kunde komme paa Scenen og maaskee saaledes blive den første
 15 danske Opera, der gaaer Syd for Elben. Vil De nu være saa god at besørge dette snarest mueligt. Gade og Mendelsohn sende Dem Hilsener.

Sidste Løverdags forlod jeg Weimar, hvor jeg har opholdt mig en heel Maaned, det var mig en tung Afsked, tung, som om jeg forlod mit egentlige Hjem; saa megen Kjærlighed, saa megen sand Hengivenhed, som
 20 jeg der i rigt Maal har faaet, kan jeg kun hos nogle Enkelte i Hjemmet søge Mage til. Kammerherre Beaulieu fulgte mig til Jena og blev der til seent paa Aftenen, vi græd begge to, som Børn, ved Adskillelsen; vi vare blevne hinanden saa kjære; Morgen og Aften sad vi saa fortroligt sammen ved vor Kaffe og Thee, vi forstode hinanden; og han er en ædel, elskelig
 25 Character, en fiin, dannet Mand for den høiere Verden og et Hjerte for Alle. — Ogsaa Jenny Lind, lod det til blev ham venlig og god, og Madms: Johansen sagde altid, »man kan see han elsker Andersen!« — Arvestorhertugen sagde jeg Farvel Aftenen før min Afreise, men Resultatet blev dog at jeg endnu engang om Morgenen vilde komme til ham; jeg var der
 30 paa Slottet Klokken 7, han sprang ud af Sengen, kastede kun en Kappe om sig og vi sad fortrolige, men bedrøvede over det at skilles, vi sladdrede

en halv Time, jeg var gruelig bevæget, han trykkede mig til sit Bryst og vi lovede altid at blive for hverandre hvad vi i Hjertet ere, Venner, tro-
 faste Venner! — han forærede mig et smukt Album, med Prospector af
 alle de Stæder, vi sammen have besøgt; jeg har Intet at give Dem, sagde
 han, Intet, som Konger og Førster, men jeg har givet Dem mit inderligste ⁵
 Venskab, mit fulde Hjerte! han lovede at jeg i Jena skulde faae fra ham
 et Anbefalings Brev til Erkehertug Stephan i Østerig; jeg kom til Jena;
 den tredie Dag der skulde Brevet komme, der kom intet, men jeg nærede
 ingen Tvivl om at han huskede mig, — jeg sad ved Bordet, — og da — ja
 han kom selv til Jena med Brevet: »Det faldt mig ind,« sagde han, »at det ¹⁰
 var Dem kjærest jeg selv bragte det og saa fik vi hinanden nok engang at
 see!« — Det var hos den gamle Fru von Wohlzogen, Forfatterinden til
 Agnes von Lillien (og en Søster til Schillers Kone); den gamle Dame er
 næsten blind, men hun var som seende og ung ved vort jublende Møde,
 vi fløi hinanden om Halsen; der var en Glæde! O Gud jeg er ogsaa et ¹⁵
 Lykkens Barn. (Carl Alexander er 27 Aar, gift med Kongen af Hollands
 Datter og som De veed Sønneson af Göthes Ven Carl August, den lille
 Prinds er kaldt op efter denne). Vi spadserede rundt om Byen, gik saa
 op paa Slottet hvor vi endnu engang sagde Farvel; han forsøgte at over-
 tale mig til at opgive Reisen til Italien og vende tilbage til Weimar, blive ²⁰
 der i dette Foraar og Sommeren, jeg skulde da boe hos ham paa Etters-
 burg og paa Wartburg, men jeg kunde ikke, nu mener han jeg kan opgive
 Spanien og i Efteraaret komme til Weimar, men det er jeg ikke endnu for,
 uagtet jeg føler det at mit Hjerte vil banke efter Weimar. De skulde see
 hvilken Kjærlighed jeg der hos alle Familier har mødt, hvorledes man ²⁵
 overalt tog imod mig, hvorledes Hoffet der behandlede mig uagtet Eti-
 quetten der er meget stræng; daglig var jeg i de første Selskaber, dag-
 lig om den kjære Arvestorhertug, hvis Øie altid søgte mig, hvis Haand-
 tryk altid modtog mig. Faderens Fødselsdag blev feiret med prægtig Bal
 i den prægtige Riddersal; Sideværelserne vare smykkede med grønt og ³⁰
 med Springvand, den unge smukke Grevinde Beust, Manden er Cava-

leer hos Arvestorhertugen, var min Dame, jeg havde den Ære [at] føre
 hende om i Værelserne, Arvestorhertugen gjorde ogsaa en Tour med mig,
 vi sad i et lille feeagtigt Værelse, Musikken klang, Lysene straaede; fra
 den store Balkon saae Weimar Folk ned i Salen; Arvestorhertugen drak
 5 min Skaal, den gamle Storhertuginde, der bar en Slags Krone af Dia-
 manter, lod mig kalde til sig i den store Kreds og med sit moderlige, milde
 Ansigt spurgte mig om jeg havde Weimar lidt kjær, om jeg var tilfreds
 der, om snart at komme igjen. Dagen efter gjorde Arvestorhertugen et
 prægtigt Bal ved Daglys, ude paa Slottet Belvedere, Klokken 2 om Efter-
 10 middagen begyndte Dandsen og varede til ud paa Aftenen. Jeg har til mig
 selv faaet interessante Haandskrifter i Weimar, Brev fra Göthe, Jean Poul,
 Herder, Schiller, Wieland osv tænk Dem, den gamle Fru Wohlzogen
 klippede et Stykke ud af Schillers Manuscript til Wilhelm Tell, for at jeg
 kunde have hans Haandskrift. Det er ellers komisk hvorledes Folk i Wei-
 15 mar vil finde Lighed med mig og Schiller!

Leipzig 14 Februar 1846.

Først i Dag faaer jeg mit Brev sluttet, jeg er her igjen paa Strømmen,
 jeg hører til Modeartiklerne der ere søgte og saa er man neppe sin egen
 Herre. Tre Boghandlere, Brockhaus, Lorck og Härtel have gjort mig sam-
 20 me Tilbud, nemlig 300 preusiske Thaler (400 Dansk) for at revidere en
 Gesammt-Ausgabe af mine Skrifter, som alt ere oversatte og dernæst 3
 Frederiksdorer for Arket af hvad nyt jeg skriver, men dette maa da trykkes
 3 Maaneder tidligere her, end i Danmark, de haabe at Kongen af Preu-
 sen, ved den Interesse han har for mine Skrifter, skal give et Forbud mod
 25 at de eftertrykkes, de vente alle at sligt vil skee allerede i Løbet af et Aar,
 da jeg ganske forunderlig er vurderet — omtrent det modsatte, som i Dan-
 mark, saa kan De tænke Dem! — Endnu har jeg intet Skriftligt gjort med
 nogen, men jeg vil benytte Øieblikket, medens det er der. Mendelsohn
 er et ganske elskeligt Menneske og holder særdeles af mig, han sværmer i
 30 Ordets Forstand for Eventyrene og kun en Spillemann; og da han hørte

mig første Gang læse, fløi han imod mig med Jubel og sagde: »men De læser jo mageløst, Ingen læser Eventyr, som De!« Og det er paa Tydsk! — Ja, ja min lille Ven, I vide rigtignok ikke hvad I have i mig! — Det er sandt jeg maa nok her føie Betoningen til, ellers troe I at jeg er blevet hovmodsgal, der er Ironi i min Betoning, ellers tør man ikke sige sligt! — Men lad mig nu see at jeg fra Hjemmet hører noget Glædeligt, fEx fra Theatret maa De dog kunde sige mig noget; naar den gode Holst i min Fraværelse kan faae tre Stykker frem, og det to meget svagelige, saa maa jeg dog ogsaa kunde, der dog har samme Protection, som han maa jeg troe; ja Holst har faae[t] tre paa Benene, har man skrevet mig til fra Kjøbenhavn og det ikke skrevet i den kjærligste Hensigt. — Jeg har i mine tidligere Breve gjort flere Spørgsmaal, der ikke ere besvarede, jeg kommer derfor paa Slump med dem:

Hvem har De givet et Exemplar af Zeises Oversættelse af Eventyrene?

Hvor vidt er man med liden Kirsten, etc —?

15

Har Hauch skrevet en Anmeldelse af mine Eventyr?

Er Stampes og Jonnas Forlovelse declareret og hvad sagde Mutter?

Hvor boer Deres Svoger Thyberg i Wien?

Ved min Afreise sagde jeg flygtig til Adler og Lewetzou, da de spurgte mig, om de slet Intet hørte fra mig, at jeg vilde skrive; troer De at disse sætte Priis paa et Brev fra mig, eller kan jeg betragte det, som en Talemaade.

Er Mulatten, med ny Besætning, bragt paa Theatret?

Er det kun gamle værdige Syngestykker der drages frem, da er Bruden fra Lammermoor et høist anstændigt og trængende Fruentimmer, spørg kun hendes tause Værge, Capelmusikus Bredal. Om Ravnene vil jeg ikke tale, men de kunde gjerne lade den Fugl flyve. Hils Ingeborg og Louise! siig dem Tak for de Breve de have tænkt paa at skrive mig til. — Min Tanke er tidt og levende hos Dem og Deres, der er mit Danmark; skriv mig Intet ubehageligt fra Fædrelandet, jeg vil saa gjerne hænge fast der-

30

ved, og dog frygter jeg altid derfra at høre hvad der vil kaste Skygge ind i mit solbestraalte Liv herude i mit store Hjem. Jeg er saa lykkelig jeg kan blive, mit Hjerte fuldt af Tak, jeg har jo i Grunden opnaaet Alt. Deres Fader har Ære af mig, hils Alle! Deres broderlige Ven

5 E.S

H. C. Andersen.

I Jena var jeg indbudt at boe hos Boghandler Frohman, hvor Alt var festligt for mig, een Middag saae jeg Stampe der; Holste[ne]ren Mickelsen havde to store Selskaber for mig, hvor jeg fik skønne Taler; et Digt over mig og Jenny Lind som den østeriske Digter Rollet har skrevet da han
 10 traf mig og Jenny i »Fürsten Gruft« ved Schillers og Göthes Kiste lægger jeg her inden i. Den berømte Hase, Forfatteren til Kirkehistorien har skrevet noget særdeles smukt til mig og forudsagt at mine Eventyr ville blive hos de germaniske Nationer til Folkesagn. — Godt meenter det i det mindste og det er meget moersomt at være berømt; jeg siger som Jeppe: Drøm-
 15 mer jeg, saa skam faae den der vaagner mig. Adjø min kjære, kjære Eduard, hils Deres velsignede Jette og hendes Moder.

166. *Til E. Collin.*

Dresden 21 Februar 1846.

Min kjære, kjære Ven!

Den 15de sendte jeg Dem et Brev fra Leipzig og allerede nu igjen skriver
 20 jeg, der er en Deel jeg maa aftale med Dem, og mit Humeur er heller ikke ret i stand, jeg kom her til Dresden i Aftes, fandt Brevene fra Hjemmet og enten det nu laae i disse eller i mig selv, mit Solskin var forbi, jeg har sovet slet i Nat, er empfindlig — kort, jeg skriver til Dem, det være Dem just et Tegn paa min Kjærlighed og Tiltroe. — Fra jeg forlod Weimar har
 25 jeg egentlig ikke følt Reiselyst, jeg har ordenlig en Slags Hjemvee efter dette Sted. Jeg boede, som De veed hos Kammerherre Beaulieu der er noget yngre end jeg og et særdeles fiint dannet, ædelt Menneske, aldrig har jeg følt mig hyggeligere i Samliv, end hos denne fortræffelige Mand, vi forstode hinanden saa ganske. Jeg elsker med hele min Sjæl Arvestor-

hertugen, og ingen Broder kunde leve mere for mig end han har levet, jeg er gaaet ind i hans Ideer, han i mine og jeg kunde opoffre meget i Verden for at leve for ham, virke godt ind paa ham for hans og hans Lands Lykke. Jeg har grædt ved hans Bryst i Adskillelsen, jeg har ham uendelig kjær og han mig; — ja, jeg har Længsel efter Weimar, hvor alle Øine saae mig med 5 Venlighed hvor man kun havde Øie for det Gode hos mig. — Det vilde derfor ikke ret smage mig de første to Dage i Leipzig, dog siden blev jeg vant igjen at boe i Hotel, de første Familier kappedes om at vise mig Venlighed, jeg tør sige de bedste Huse stode mig strax aabne. Mendelsohn var Sjel og Hjerte mod mig; han fik mig til at blive endnu sidste Torsdag alt- 10 saa paa 10 Dag og arangerede da en udmærket Concert i Gewandthaus, jeg var i den rige Familie Preusers Loge, hvor Mendelsohn kom i Mellem-Acten; jeg har ham virkelig kjær og han var mig saa god; hjemme hos sig selv arangerede han en musikalsk Aften og spillede selv een af sine større Compositioner. De skulde see hans Henrykkelse ved min tydske Oplæs- 15 ning af Eventyrene, ja denne er jo ufuldkommen mod den danske og dog vækker den Opmærksomhed saaledes at selv Bladene, der ogsaa her trænge ind i alt Privat, omtaler denne Evne, som noget mærkeligt; jeg maa enten lide overordenlig Uret i Alt hjemme, eller det store Tydskland staaer under Nul i Forhold til det entillectuelle Danmark. — Nok er det, man har 20 i Leipzig gjort Alt for at glæde mig; mit Billed vil De snart see i illustrirte Zeitung og en Text dertil af den berømte Auerbach, kjender De ham ikke, saa læs »Dorfgeschichten«, der er bekjendt over Europa, eller den lille Fortælling »Der Sträflinge« i Urania; denne Bog kommer til Dem i en Pakke, som Lorck har lovet at besørge hjem ad Boghandler Veien. Det 25 var i Berlin at Reutscher og Boghandler Simion aftalte med mig om at udgive en »Original deutsch-gesammt Ausgabe« af mine Skrifter, Hr Simion bød mig for at revidere det ældre, 100 preusiske Thaler og herefter 2 Frederiksdorer for Arket af hvad nyt jeg skrev; Tilbudet forekom mig godt, da jeg før Intet havde faaet, men da man, i det jeg skulde reise, kom 30 med en Contract, som jeg skulde underskrive strax, blev jeg lidt ængstelig,

jeg følte man var ivrig og forlangte derfor først at læse og overveie det Skrevne, som jeg da tog med til Weimar; Beaulieu saae Contracten og erklærede strax at jeg ikke, saaledes som mine Sager stode i Tydskland kunde underskrive den; Professorer-

5 ne Wulff og Hase fra Jena, sagde det samme og skreve strax til Leipzig, her fra fik jeg øieblikkelig Tilbud; saavel Lorck, som Brockhaus og Härtel &

10 Breitkop tilbøde mig alle tre, samme Honorar. Brockhaus har det betydeligste Navn og jeg er en Ven af de to Brødre, men Lorck var den første der

15 var skrevet til og som Dansk den jeg besluttede at give Fortrinet, i det Alle, selv Brockhaus, der var interesseret i Sagen, roste ham, som en paalidelig Mand. Jeg har nu med

20 Lorck sluttet den Contract at jeg erholder 300 preusiske Thaler 3: 400 Rbdlr for at gjennemlæse de ældre Skrifter, som han lader oversætte, og udgiver i 12 Bind (1. 2) Biographie og Improvisatoren. 3. 4.) Spillemanden 5) O T. 6-7 Bazaren. 8. Digte. 9 Mulatten, Agnete, Lykkens Blomst. 10-11 Eventyr. 12) mindre Skrifter f Ex Billedbog etc.) — De 150 Thaler faaer jeg Ostermesse 1847 — de andre 150 efter Afleveringen af Revisionen af sidste Bind; der tages

30 strax fat; jeg har lovet at levere en Biographie, som han faaer i Maimaaned, men betinget mig at den frankeret sendes til Dem og det overlades

H. C. Andersen. Træsnit i Illustrierte Zeitung, 30. Jan. 1847. 8. Bd. Nr. 187. S. 72.

Dem at udslette deri hvad De vil. Jeg kan ikke saaledes skrive noget om mig selv og mine Forhold, der lige flyde af Pennen og i Pressen, jeg maa have en prøvet Ven, der kjender alle Forhold, som veier mine Ord, vil De ikke det nok; jeg skriver da ugeneert og stoler paa at De for Deres egen Samvittigheds Domstol, svarer for hvad der bliver trykt. Fra Dem 5 kommer Biographien lige i Pressen. Naar nye Oplag gjøres nødigg faaer jeg igjen et passende Honorar; dernæst betaler Lorck mig for alle nye Skrifter jeg vil levere ham til Fortsættelse af denne samlede Udgave 3 Frederiksdorer Arket; men den tydske Udgave kommer da 2 Maaneder tidligere ud end den danske. Mine Eventyr ere allerede ude i 7 Udgaver, 10 jeg kan altsaa ikke forlange noget Aparte for at disse komme i en særskildt Udgave af ham, kun har jeg betinget mig at denne bliver særdeles prægtig illustreret og han er gaaet ind derpaa, i det han venter, hvad jeg ogsaa troer, at Reitzel senere afkjøber ham Pladerne eller hvad disse Blystumper hedde, til den danske større samlede Udgave, der vel om et Aar eller to kan 15 udkomme. Jeg faaer 10 Exemplarer og alle Breve og Pakker i denne Sag betaler Lorck. Det er jo ganske godt arangeret; kan jeg nu næste Aar faae noget Lignende arangeret i Engeland, saa er det ikke saa galt. Denne min Reise i Udlandet synes at blive den lykkeligste og meest indbringende for mig; tidt synes det Hele mig et Eventyr, en smuk deilig Drøm, mit Hjerte 20 flyver mod Gud og for ret at nyde det, tænker jeg paa det Collinske Huus, føler, var De her, fulgte De nu ret min solbestraalte Vei! — jeg tænker paa Deres Fader og mener at han har Glæde af mig og den Tanke er min højeste Lykke. Og dog — ? — Han veed det ikke, opfatter det ikke saa. Jeg er selv for mine Bedste i Hjemmet kun — Andersen, det skikkelige Menneske 25 der har Talent, men troer skrækkeligt meget om sig selv og Danmark har anderledes Størrelser. Der var en gammel værdig Dame, Baronesse Deeken, der iaftes med Taarer i Øinene trykkede begge mine Hænder og sagde: »Havde jeg en Søn, som Dem! jeg vilde være stolt og takke min Gud!« — Ingen hjemme er stolt af mig, jeg synes at være Hjørnesteinen, som man 30

24 Han] der synes at staa i Ms. Hun.

forkaster. — Forstaae mig! — Jeg kom med Længsel efter Breve fra Danmark hertil iaftes; fra Beaulieu og Arvestorhertugen laae Breve af Hjertets Fylde, fra Danmark — kjære Eduard, der var intet fra Dem, De havde sendt Deres til Wien, der kan jeg om tre Uger finde det. Intet Brev fra
5 Dem, den eneste der ret af Hjertet gaaer lidt ind i min Glæde og Lykke, der udtaler det! — Det er dog Noget at jeg overalt af Førster og de betydeligste Mænd modtages med Hjertelighed og Venskab; — ja De veed det vel ikke — men at alle Aviser fra By til By mælde om mig, selv om man kun vil see paa det Solide, da er det ogsaa en Deel! — I Oldenborg veed
10 De, gav Storhertugen mig en saare kostbar Ring til Erindring, i Berlin lod Kongen mig strax kalde til sit Bord, noget som de tydske Aviser sige, faae tydske Digtere hædres med og jeg fik den røde Ørns Orden. I Weimar blev jeg optaget ved Hoffet, saaledes, som endnu der ingen borgerlig er blevet optaget og den unge Første gav mig sin hele Kjærlighed, sit Ven-
15 skab og Tilbud engang altid at blive hos ham; i Leipzig slutter jeg Acord med en Boghandler om et ganske ordenligt Honorar for den tydske Udgave af mine Skrifter, hvem reiser bedre hjemmefra? Jeg er selv forbauset, lykkelig, Gud taknemlig, jeg reiser i Tydskland og modtages, som en Fyrste, hvorimod hjemme er jeg behandlet, som en Tigger; Ude overvælder
20 Hæder og Glæde mig og ikke en Straale kommer hjemme fra, ikke en eneste Efterretning der viser at der er dog mit Hjem. Det ene Brev fra Deres Fader var livligt og godt, det andet sagde mig kun, hvad flere Gange er berørt, at det i Grunden er et tomt Liv jeg fører, at det »ikke kan være gavnligt for Aanden«, og om jeg ikke snart vil skrive noget — Jeg havde
25 en Følelse som om jeg vilde flyve een om Halsen og han vendte sig bort. Jeg veed det, Ingen er mig i Danmark mere god en[d] Deres Fader, men just det kjære Ven! — For mig ligger Danmark i Huset Collin! — Ak, de vide ikke jeg gjør mit Fædreland Ære, de vide ikke hvad Betydning jeg har ude, eller sætte aldeles ingen Priis derpaa. Hvor kan jeg herefter ud-
30 tale mit fulde Hjerte, naar jeg bærer den Følelse, man kalder den Lykke tom, den Erkjendelse ingen! — Og hvad forlanger man da af mig? — Ikke

mine stakkels to Stykker kunne komme frem, medens den danske Holst faaer det ene efter det andet, jeg misunder ham ikke, jeg veed hvorledes det gaaer i Kjøbenhavn. — Jeg har, enten man nu vil erkjende det eller ei, havdt Frugter allerede af denne Reise, og vil Gud, skal aandelige bedre komme, jeg bringer ogsaa noget ud af den øvrige Reise, enhver saadan 5 har givet sit Product, men i hvor oeconomisk jeg reiser, i hvor meget mine tyske Venner gjør mig det billigt at reise, behøves der Penge og at høre fra Hjemmet at mine Arbeider skaffede mig disse vilde fylde mig med Glæde, men ikke engang den syndige Operette liden Kirsten er sluppet frem, nu paa fjerde Maaned; jeg begriber det ikke og Ingen, Ingen sige 10 mig et Ord derom. Jeg er blevet forvænt ude, det er ikke godt! jeg har i denne Time den Tanke, lykkelig om vor Herre lukkede mine Øine langt fra Danmark. O, jeg er syg, sjælesyg i Dag. — Vær mig god min elskede Ven, skriv snart, maaskee Deres Brev endnu naaer mig her i Dresden. Jeg vilde have skrevet til Deres Fader i Dag, troede at det var det rigtigste, 15 men, jeg skriver til Dem, thi jeg kunde misforstaaes, den Fylde af Kjærlighed til Deres Fader, som just mit Hjerte har og som jeg just lider under, kan jeg ikke lægge under Ordene. — Deres Fader skriver at han ikke finder jeg ude kan bære den røde Ørn før Kongen af Danmark har tilladt mig det; denne Yttring har i høi Grad overrasket mig; jeg har været aldeles 20 vis paa at den danske Gesandt i Berlin havde underrettet Kongen der om, og at altsaa den sædvanlige Tirade kom i Berling! Man finder dog vel ikke mit Bryst uværdigt til at bære en fremmed Konges Erkjendelse; i de tyske Blade har der staaet om den mig givne Udmærkelse og i den leipziger Allgemeine, endogsaa udtalt en almindelig Glæde over at jeg har faaet en 25 Orden. Jeg har ikke baaret Tanke om, at jeg var saa afhængig at jeg ikke ved et fremmet, med det preusiske beslægtet Hof, kunde bære min Orden og jeg har ved de store Hoffester baaret den og har daglig mit lille Baand i Knaphullet; skrive til Kongen om Ordenen, er mig en ganske egen Sag, jeg har den Følelse, som om jeg derved vilde sige: see nu har jeg faaet hvad 30 jeg ønskede Du havde givet mig! og det kan jeg ikke! — Det forstemmer

mig, ogsaa det piner mig! — Hvorledes skal et saadant Brev stiles? kan
 jeg ikke skrive et ligefremt Brev til Kongen, som jeg holder af? — Eller
 er det ikke bedst jeg skriver Adler til og beder ham sige Kongen det. Ja,
 jeg troer jeg gjør det. Simplest havde det været om Deres Fader, naar
 5 han engang talte med Kongen havde sagt ham det i mit Navn. Hvad jeg
 tidligere spurgte Deres Fader om med Hensyn til Ordenen, var det, at jeg
 med Hensyn til min Hjemkomst i Danmark skulde der have Tilladelse
 til at bære den, ude havde jeg aldrig Anelse om at den ikke var mig for-
 beholden at bære, den er jo det eneste Tegn paa udvortes Erkjendelse,
 10 hjemme fra har jeg jo Intet, Intet! Skal jeg altsaa rive den af! Skriv mig
 snart til! og finder De en Dag Deres Fader mild og god, som han kan være
 det, saa skriver han mig ogsaa et Par Ord til! Skriv godt, at jeg kun kan
 erindre det Gode hjemme fra i det jeg nedskriver mit Liv for Fremmede. —
 Tre Uger endnu at vente er altfor dræbende. Skjær ikke Traaden over mel-
 15 lem mig og Danmark, og husk paa at den fattige Dreng man tog sig af nu
 er blevet 40 Aar gammel og at jeg ikke i min Opførsel har noget endnu at
 bebreide mig selv. — At jeg rimeligviis ogsaa her i Dresden vil faae megen
 Erkjendelse og Glæde, at Dronningen af Preusen, som jeg hører, har skre-
 vet til Dronningen af Sachsen om mig meget naadigt, at jeg alt er hos
 20 Kunstnere og Ministre, bryder man sig vel ikke om at vide, men at jeg
 lever og ikke er glad det er dog Noget de vil høre. Lev vel!

Deres hengivne

H. C. Andersen.

[I Margen:] Hils Deres Jette! — Ørsted skriver mig til at Hauchs Afhand-
 25 ling ikke ganske behager ham; Erkjendelsen er nok ikke stor! Herre Gud!
 jeg maa søge den andet Sted.

Efterskrift. Da Papiret er gjennemsigtigt, lægger jeg denne lille Stump
 inden i Brevet, saa læser man det ikke udenfra; jeg kan da ogsaa tilføie
 min Tak for det Brev De fra Ingeborg har sendt til Wien, jeg kan endnu
 30 engang lægge Dem paa Hjertet at har De noget godt at sige mig, da giv

mig det, thi jeg ønsker just at være Hjerte i den bedste Betydning, i det jeg nu arbejder paa Biographien; kan De overraske mig med Efterretning om Hr Rasmusse[ns] Velbefindende, om Udsigt til gode Finantser, forsikke mig at jeg har ligesaa megen Kjærlighed i Danmark, som jeg giver der, da vil De lyse op igjen i mit Sind; om 10 a 11 Dage kan jeg høre 5 fra Dem — det er en lang Tid, hvor længe kan man da ikke have sovet i sin Grav. — Dr: Winkler er jo død, skriver Fru Ørsted, det vidste jeg ikke. Det har overrasket mig, han var mig venlig og god. —

[*I Hjørnet af 1. Side:*] Til Dresden gaae Brevene post restante.

167. *Fra E. Collin.*

[27/2 1846.]

Kjære Andersen. Jeg griber atter Pennen, og dersom De ikke beundrer 10 mig derfor, saa beundrer jeg mig selv, thi jeg er altid ellers bange for at begynde paa lange Breve; men denne Gang kunde jeg ikke undgaae det efter Deres igaar ankomne mismodige Brev. Der var nu ingen Ting lettere for mig at fylde Brevet med, end naar jeg vilde istemme Deres Beklagelser, men oprigtig talt, det kan jeg ikke. Sagen er den: De er godt lidt i Tydsk- 15 land, i Weimar forkjæler man Dem, De bliver kysset og krammet af de Fornemme der; vi, som ere Deres Venner her hjemme, og som nu een Gang for alle ikke kunne lide, at Mandfolk kysse hinanden, vi smelte ikke hen i Rørelse derover, men vi glæde os i Hjertet ved det af Historien, som er Kjernen deri, nemlig at De gjør Lykke, at De erhverver Dem Venner, 20 som jeg indtil videre vil antage at være sande og overhovedet at De har været glad og fornøiet paa denne Reise. Naar De nu antager dette at være den Tingenes Stilling, som den sande, der burde være saaledes fra Evighed til Evighed Amen, og sammenligner det med Kaffetimerne i Amaliega- den, hvor Ingeborg driller Dem og Theodor kilder Dem og kalder Dem 25 pauvre pomme de terre, saa laver De Dem, med Deres udsøgte Indbildningskraft, strax en Historie om, at De er foragtet i Danmark og at De foragter Danmark, og det er Løgn begge Dele; thi i Grunden forliges De

- og Danmark fortræffeligt og vilde forliges endnu bedre, dersom der ikke var et Theater i Danmark; hinc illæ lacrymæ! Dette forbandede Theater kommer De altid tilbage til, og det kan jeg ærgre mig over; er dette Theater da Danmark, og er De da ikke andet end Theaterskribent? Er det
5 som saadan, at de bliver fêteret i Tydskland, er det ikke som Eventyrenes Forfatter? Og elsker man ikke Deres Eventyr i Danmark? Maaskee redeligere end i Tydskland. Men det sidste Brev er skrevet i et Øiebliks daarlige Humeur, efterat De paa een Gang har fundet Dem lidt ene i Dresden efter al den Sviir. . . Først bliver De omfavnet af Hoffet i Weimar for at læse
10 Eventyr, og nu sidder De ene i et Hotel; ligesaa hos os; igaar paa Casino-pladsen raabte Pælerammerne Hurra for mig, for at jeg skulde give dem til Brændeviin, og idag sidder jeg hjemme i min gamle Fløiels-Trøie og har Ondt i Maven. Saadanne Omvexlinger af Skjæbnen maa man finde sig i.
- 15 Det forbandede Theater maa jeg da, for at følge Deres Ønsker, atter tilbage til. Hvor er det muligt at De kan troe, der hvor De nu er, at kunne fælde en rigtig Dom om Grundene til, at Deres Stykker ikke komme frem; see vi ikke hver anden Dag Forandringer og Opsættelse skee, uden at vi her hjemme kunne udgrunde dem? Er det Theatrets Skyld, at liden Kir-
20 sten ikke er kommet frem? Hartmann er jo ikke færdig med Ouverturen, men Partierne ere indstuderte; og har Hartmann da ingen Undskyldning? Jo megen; hans Huus har hele Vinteren været hjemsøgt af Sygdom, hans Kone har endog været meget betænkkelig syg, og er endnu svag. — Men De troer nu, at Directionen er Skyld i al Ting, skjøndt De maatte
25 vide, hvad det vil sige, at en Bestyrelse er afhængig af et 50 Menneskers Capricer og virkelige eller foregivne Sygdomme; men for at dog noget af Deres skulde gaae, trækker man den nye Barselstue frem, og denne er nylig gaaet 4 Gange. — Men hvad der meest forundrer mig, er, at De ikke kjender Fader bedre, end at nogle Ord fra ham, som dog ikke indeholde
30 det mindste Krænkende, kan pirre Dem saaledes. Naar der er Tale om at melde Dem noget, som kan interessere Dem, er han altid den Første til

at paatage sig det, han har altid Tid dertil; hans kraftige Udtryksmaade kjender De da trods Nogen, og De veed, at man ikke skal dømme hans Følelse efter hans Tone, fordi han engang kan være gnaven som vi Andre. — Men det er ikke for at bebreide Dem, at jeg skriver dette, det er kun for at gjenkalde hos Dem, hvad De selv ikke tvivler om, at hans Kjærlighed for Dem er stærkere end Tydskernes, om den end ikke er saa pyntelig. Men den Mismod, der er opstaaet hos Dem ved Ankomsten til Dresden, er vel egentlig en Slags Hjemvee, og den hover mig ikke; thi paa den lange Reise, som De har lagt Planen til, kan De jo ikke vente den Adspredelse, som Begyndelsen gav; og Hjemvee er noget af det Piinligste jeg kjender. 5 10

Nøggen til Gade skal jeg nok besørge; jeg har begyndt selv at skrive den af, for at kunne sende den i et Brev. Jeg har desuden havt Brev fra Gurlitt derom. Deres Levnetsbeskrivelse skal jeg nok tage fat paa, naar den kommer til mig. Deres Overeenskomster med Boghandlerne synes jeg i det Hele godt om. 15

Deres Spørgsmaal i Brev af 11te dennes skal jeg besvare:

1. Det omtalte Expl. af Zeises Oversættelse af Eventyrene har jeg ikke givet til nogen, deels fordi det kun er anden Deel, deels fordi jeg ikke veed, hvem jeg skal foretrække; lad det ligge til nærmere Bestemmelse.
2. Om liden Kirsten har jeg meldt Dem noget, idag hører jeg, at Md. Rung gjør Vanskeligheder; men i den Anledning skal jeg i Eftermiddag tale med Ernst Weis og pudse ham paa hende. Md. Nielsen gjør ogsaa Knuder. 20
3. Hauch har ikke skrevet nogen anden Anmeldelse end den, som jeg har sendt til Wien 25
4. Forlovelsen er ikke declareret og Mutteren er ligesaagal som hidtil.
5. Bruden fra Lammermoor kommer vist ikke meer frem; om Ravnens haaber jeg nok der skal blive Tale; Mulatten hører jeg ikke noget om
6. Skriv kun til Adler eller til Levetzau, naar De har altformegen Tid til-overs. 30

Fader siger, at han har skrevet Dem til, at De skulde skrive til Kongen

om Tilladelse til at bære den røde Ørn. Gjør det; Kongen vil vist ogsaa synes godt derom.

Nu lev vel! misforstaae mig ikke, naar jeg skriver til Dem, som dette Brev begyndte; De kjender mig og mit Hjerte for Dem.

5

Deres

E. Collin.

Etatsraad Holm siger, at jeg skal hilse Dem.

Chr. Thyberg boede i Weisburggasse, men er nu nok flyttet til Baden, 4 Mile fra Wien; gjennem Legationen vil han kunne findes eller ialfald
10 gjennem hans Læge Dr. Barries, som boer i hiin Gade.

Jeg maa endnu tilføje om Liden Kirsten: Ouverturen er færdig, Hartmann vil selv gaae til Md. Nielsen og Weis til Md. Rung. Det ansees aldeles nødvendigt, at Bogen er trykt, naar den skal opføres; man kunde jo lade den trykke som almindelig Textbog og sælge ved Indgangen paa egen
15 Bekostning; en Forlægger giver vel neppe noget derfor. Men da Hartmann sagde, at der maa skee nogle musikalske Forandringer i den første Text, men at De engang [sagde at] disse Forandringer ikke skulle ind i den trykte Bog, maa De give mig Besked, om maaskee begge Dele kunne trykkes (som i Sv. Dyrings Hus).

20 *168. Fra Henriette Collin.*

[27/2 1846].

Kjære gode Andersen

Edvard siger at De bliver ærgerlig paa ham naar De læser hans Brev, og jeg siger gjør det ikke kjære Andersen, der er dog Ingen der mener Dem det bedre end Han, hverken Konger eller Fyrster, hverken Prind-
25 ser eller Prindsesser. — Jeg var i Aftes henne at see »Den nye Barselstue«, det gik fortræffeligt og Folk jublede — nu troer Ernst Veis, som hidtil svor paa at De var Forfatteren, at han har taget feil, og naar han yttrer dette siger Alle, Aa Gud! hvor er det muligt at De nogensinde har kunnet

troe dette? — Andersen Forfatter!? Næhhe! det er umuligt! — Videre er det danske Folk endnu ikke i Skarpsindighed. — De skriver om Holsts nye Stykke, jo det skulde De see! — Herrejemi!! — det giver fuldt Huus det er sandt! og han har selv foræret mig et Pragtexemplar med forgyldt Snit, saa jeg skulde vel ikke sige det — men — noget tarveligere Aandsproduct ⁵ gik vist aldrig over den danske Scene — (i største Fortrolighed sagt) Jeg kan ikke rigtig forstaae hvad det er som moere Folk deri, thi endogsaa den Grace og Politur som ellers ved hvad Holst frembringer er den største Fortjæneste, mangler her næsten ganske. — Men Holst er Fader til Barnet og elsker det med den blindeste Kjærlighed. Bournonville som synes at have ¹⁰ paataget sig en Gudfaders Pligter bestyrker ham i denne Følelse efter bedste Evne.

Af Edvard veed De vel at det var ved Feiltagelse at Brevet gik til Vien, det vil sige at De med næsten ulæselig smaae Bogstaver som ovenikjøbet stode paa Hovedet havde bemærket at Brevene skulde sændes til Dredsden ¹⁵ og at E havde overseet dette. — Christian er taget til Badene 4 Miil fra Vien hvor han skal bruge varme Svovlbade, han har nu consuleret sin 9de Læge og denne har raadet ham til dette . . . . Naar De da besøger ham saa lad ham i Forveien vide at han kan vænte at see Dem, enhver Overraskelse troer jeg ikke han godt taaler, min stakkels stakkels Broder, og ²⁰ naar De bliver i ondt humeur engang saa sammenlign Hans Reise og Deres Reise og siig ikke mere de Ord, »Lykkelig den der lukker sine Øine langt fra Danmark« . . . .

De kunde dog gjerne skrive lidt til mig Selv[;] at jeg maa læse Edwards Breve er jo meget godt — men jeg saae dog heller at der uden paa Brevene ²⁵ stod — Frue Jette Collin! — Og nu lev vel kjære Andersen, jeg havde Lyst til at sige noget men jeg tør ikke — — men hvad jeg tør det er at forsikkre Dem om at Jeg med virkelig Hengivenhed er Deres

uforandrede Veninde

Børnene taler tidt om Dem. —

Jette Collin. ³⁰

169. *Til E. Collin.*

Wien 6 Martz 1846.

Min kjære, fortræffelige Ven!

Jeg er i Eftermiddag kommet til Wien og sidder efter den anstrængende Reise Tour, i Hotellet; Deres Brev, det med Ingeborgs Skrivelse, Møllers
 5 Brev og Hauchs Bemærkninger, har jeg ladet hænte; jeg var i Dag ikke Menneske for at drive om, men i Morgen er jeg paa Farten, og da naturligviis strax hos Deres Svoger. Jeg maa, i hvor træt jeg er, dog skrive, tale med Dem om Deres Brev; det jeg senest sendte Dem fra Dresden, var
 10 noget betydeligt »irritabile genus«, men Herre Gud, hvorfor skal De ogsaa fra mig kun have Jubel og Lyksalighed. — Frygt imidlertid ikke for at jeg i Dag bruser op, nei, naar man har reist over 60 Miil og i al den Tid saa godt som sultet, saa bruser man ikke. Det er et løierligt endevendt Brev Deres, det slutter midtveis og hvad behager, med Deres Vittighed, at slaae Førsterne sammen med Overførsterne; hvorfor skaffer De til
 15 disse sidste ikke et ordentligt dansk Ord, jeg har med Villie skrevet Førster, thi de ere de første i Landet, jeg udleder Ordet af først og ikke af »Fyrst«. — See, kan De stikke den! — Tusinde Tak for al Deres Uleilighed med Ringen, 150 Rdlr er jo meget godt, jeg er særdeles tilfreds! — Tak! — Men hvad er Alt det jeg maa høre fra Theatret! — de Mennesker bilde
 20 sig ind de ere Midpunktet i Verden, al det Vrøvl, de Folk kunde gjøre! — Hvorledes er nu Stykket blevet besat?, Hvad have de klygtige Sjæle imod det? See det var ganske ønskeligt at vide! — De have naturligviis den bestemte Tro, jeg er Forfatteren og nu skal jeg herunter! — kan De ikke lade Phister skrive til Forfatteren og De eller Deres Jette svare ham.
 25 Det er jo dog kun for at skyde Sagen ud! — saa doubleer Stykket! lad Rosenkilde faae Phisters Rolle, kast ud hvad der skaber sig! besæt Stykket paa ny, og lad saa Herskabet skumle og vrøvle hvad de vil! — kun ikke at de faae deres Villie! lad Stykket gjøre mindre Lykke, — kun at de ikke faae det som de vil! — Jeg skal ved Leilighed give dem en aandede
 30 lig Een paa Hovedet! — og nu nok om det, jeg kunde blive ærgerlig og jeg vil ikke indvirkes paa af de Vinde fra Danmark. — Selv om det kun gaaer

to eller tre Gange, vil jeg dog kunde faae 150 Rdlr ud af det; — er det galt regnet? Den liden Kirsten, maa dog endelig nu være i Stadsen, hun giver vel ogsaa 150. Er det for meget? — Seer De det bliver 300 Rdlr — (som jeg ikke har,) — det er en meget god Hjælp! 50 Rdlr er der vel ved Mai-Maaneds Slutning leveret af mine gamle Sager, disse 50 stopper Hullet, 5 som Ringen ikke fyldte, forstaaer De mig? 300 Rdlr har jeg i Sparekassen og den 1ste Juli har De lovet at hæve for mig de 300 jeg skal have af min Gage for Resten af Aaret. Summa-Sumarum med hvad vi have og ikke have 900 Rdlr; jeg skal nok skrive betids naar jeg trænger, see De til at faae dem sammen. Ja det er let sagt! siger De og faaer Büro-Ansigt; ja, 10 det kan De sætte op; et ægte Zahlkammerkasse Ansigt, men det er meget interessant. Nu til Hauch, den ærlige Sjæl! — ja det veed Gud han mener det godt, men at De min fornuftige Ven kan være saa glad over de Bemærkninger, kan jeg egentligt ikke begribe. — Ja, kom nu ikke med, at jeg vil have mere Roes; nei Kjære, lad os bare holde os til Sagen. Det er 15 jo en meget svag Opfattelse af mig, det er løst og let kastet paa Papiret, han er aldeles ikke trængt ind i min Natur, men gaaer uden om og seer bare hvorvidt det er ham mueligt at bringe alt hvad jeg har skrevet ind i den Kasse han har tømret, som Maalet. Han burde have dvælet ved det Betydeligste hos mig, min Opfattelse af Naturen, han burde have udtalt det 20 Eiendommelige ved mine Eventyr! — At De kan finde at der i det han har leveret ligger mere Opreisning for mig end i »alle tyske Lauerbærblade«! — Ja det er en Tirade! Nei, min Fa'er! der ligger en Opreisning for mig i den Erkjendelse jeg lidt efter lidt maa aftvinge dem Hjemme, hvor de ikke forstaae at vurdere det Gode og det Nye hos mig; der ligger 25 en Opreisning for mig i at see at mine Skrifter gaae, selv i slette Oversættelser, ud over hele Europa! — Enhver kjender mig i Tydskland, mine Romaner og Eventyr ere læste og atter læste! jeg er Danmarks bekjendteste Digter! derfor er denne min Reise et sandt Triumftog, derfor kappes selv Boghandlerne om at faae mine Skrifter, derfor staae alle Huse mig 30

aabne, Førsterne række mig Haanden! — Forstaaer De det! — see nu kneiser jeg! rak mig ned hjemme, faae Livet af mig, naar jeg engang skal have den Fornøielse at see alle vore Udø[de]lige i Kjøbenhavn, der skal, jeg troer det paa Gud, eengang lyde en anderledes Dom om mig og saa
 5 ville de Alle hjemme paastaae at de have forstaaet mig og erkjendt mig! see, nu har jeg skrevet mig gal i mit gode Hovede! jeg maa igjen have fat paa Deres Søsters Brev at jeg kan komme mig!

See saa! det er et velsignet Brev, Liv Lune, Elskelighed! siig hende at jeg har leet min gode gamle Latter, saaledes at jeg blev bange for at Na-
 10 boerne skulde troe at jeg var gal. Historien om Prinds Paris er saa beskuelig at man lever den om igjen. Det glæder mig at Vandcuren har hjulpet Holst; man sagde ellers da jeg var i Byen at de originale Emma og William krængede let, jeg haaber hans er ikke fladbundet. Hils ham, den Lykkelige! — Det veed Gud i Himlen jeg under ham alt Godt; gjerne
 15 skrev jeg og gratulerede, men han er jo Anonym, eller er det nu declareret? Carstensen (Agenten) er med sin unge Frue her i Hotellet, hende har jeg endnu ikke seet, men han kom hjerteligt, som han er, styrtende ind af min Dør i Dag, da jeg kom fra Jernbanen; ja det har været en drøi Tour paa den, men herom og om Reise Begivenhederne skriver jeg paa
 20 et andet Stykke Papir, det bliver et Brev til Deres Jette, et Brev som circulerer. — Jeg bliver her ikke længer end 14 Dage fra Dato! skriv mig til før min Afreise fra Wien, selv om De nyelig har skrevet, thi jeg faaer da ikke Breve før i Rom; vær nu saa elskværdig, som De jo kan være! fei dem af ved Theatret, selv om Hr Rasmussen gaar i Vadsken,
 25 (men lidt Guldstøv maa der vadskes af ham). Lev nu vel kjære Ven, hils E. Weis, Hartmanns, Sich, der er saa, portofri, Børnene etc. — Deres trofaste
 H. C. Andersen.

3 *foran* i Kjøbenhavn] *er først skrevet* hjemme. 13 fladbundet] *først skrevet* fladbundede.
 17 *foran* styrtende] *er først skrevet* mig imøde.

170. *Til Henriette Collin.*

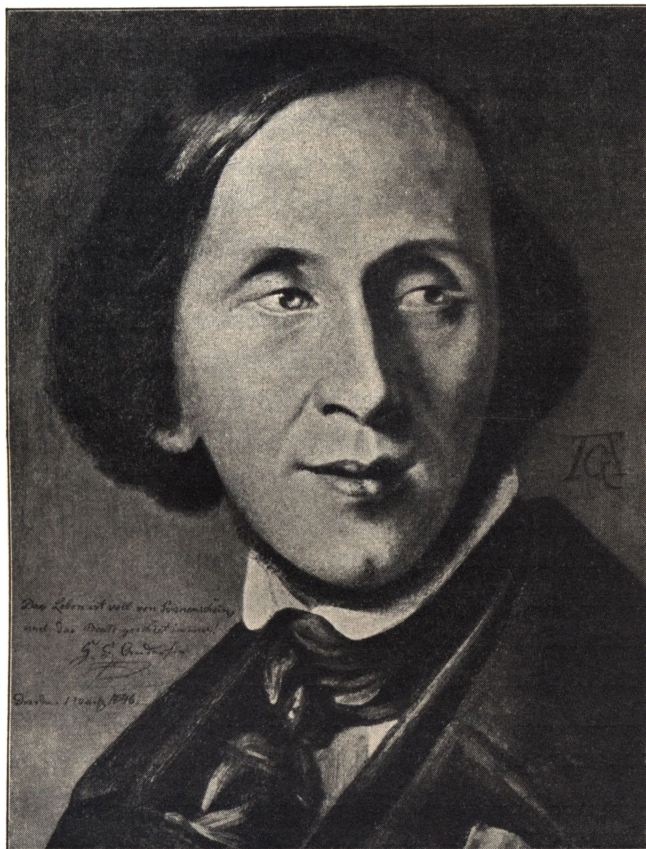
Wien den 6 Martz 1846.

Kjære, kjære Jette Collin!

Jeg er i Dag, som De vil see af Brevet til Eduard, indtruffet, men altfor træt til at kunne løbe ud, Deres Broder skal imidlertid have min første Vesit imorgen. Kammerjunker Carstenskjold var allerede nu hos mig ⁵ og sagde at vilde jeg have Brev hjem maatte jeg sende ham dette tidlig imorgen, jeg iler altsaa der med og De faaer denne Gang intet om Broderen, men kun om mig! — Jeg skal nok sætte ham i Humeur for det har jeg Gud skee Lov ganske glimrende, kom der kun ikke nogle smaa Vandspande hjemme fra og gik over mig, men enfin, Alt er jo godt fra det kjære ¹⁰ Fædreland. Dog Haucks Bemærkninger var det ikke, — aligevel, saaledes taler eens Venner der! — Det er characteristisk! Fra jeg kom til Dresden har De hørt fra mig; jeg nød der samme hjertelige Modtagelse i alle de første Huse, som i de tidligere Steder; Ministeren Küneritz, de holstenske Prindsesser, Fürst Lövenstein — — ja overalt var jeg som en gammel ¹⁵ Bekjendt. Den fortræffelige gamle Baronesse Deecken, der elsker mig som en Moder, kom mig saaledes imøde. — De skulde see hvor hun dæggede for mig, hvor hun var stolt af sin Søn, som hun kaldte mig. Professor Grahl, een af de rigeste Kunstnere her, der kun maler for sin Fornøielse og er en udmærket Mand, malede mit Portræt i Olie, det er ganske for- ²⁰ træffelig, ligner mig, saaledes som jeg vil see ud; efter dette har jeg skrevet til Lorck i Leipzig skal Staalstikket gjøres; det Billed De snart faaer at see af mig i »Illustrirte Zeitung« ligner, som Portraitterne der pleie at ligne, men Skabelonen vil De vel kjende; en Russer der holder Forelæsninger i Dresden, vil der holde een over Betydningen af mine Eventyr, ²⁵ det bliver lidt mere end mine gode Venner hjemme hitte ud af, og Manden er ligesaa dygtig, som nogen af de talende der, hans Dom har Betydning. Jeg havde den Ære ogsaa i Dresden at blive kaldet til den kongelige Familie[;] Kongen og Dronningen vare høist naadige imod mig og Dronningen spurgte mig om jeg havde Lyst til at præsenteres ved Hoffet i ³⁰ Wien, hun vilde da give mig Brev med til sin Søster Erkehertuginde So-

phie, dette, hendes egenhændige Brev, har jeg faaet. Jeg var en Aften hos Prinds Johan, der var 7 af hans Børn, hvor de Alle især de to mindste vare nydelige i deres Venlighed mod mig, de kjendte jo alle mine Eventyr, de

H. C. Andersen, malet i Dresden 1846 af A. Grahl.
Privateje.

skulde have seet hvor de to smaa Væsner betragtede mig og fortalte om
 5 deres »Grantræ«, der ved Julen stod netop i den Sal hvor vi sad og drak
 Thee. Moderen er en Søster til Dronningen af Preusen og ligner hende
 i en Grad, saa at jeg tiltalte hende som Dronning af Preusen. — (Male-

ren Fröhlich gjør nu Tegninger til en Deel af Eventyrene i den illustrirte Udgave.) — De skulde see hvor mange deilige Blomster jeg havde i Dresden; Damerne gav mig som oftest deres Bouquet, naar jeg forlod et Selskab; i Theatret havde jeg Plads i Directions Logen og Adgang over Alt. — Da jeg reiste fik jeg Blomster og Frugter af Damerne, flere vare paa 5 Postgaarden, Lommetørklæder viftede, men denne Gang var jeg ikke bevæget, som i Weimar, mit elskede Weimar. Derfra har jeg alt to Breve, Arvestorhertugen længes efter mig og Beaulieu skriver at det er blevet ham eensomt siden jeg drog bort. Med Diligense reiste jeg til Prag, hvor jeg strax blev indbudt hos Grev Thuns, een af de første Familier. Erke- 10 hertug Stephan tog mig hjertelig i Haanden til Velkomst og har bedet mig altid naar jeg kom til Bøhmen betragte ham som en gammel Bekjendt. Han kjender Spillemanden og nogle Eventyr. Det er mærkeligt hvor jeg er læst og kjendt af de forskjelligste Mennesker i Tydskland. Overalt veed man hvor lidt man forstaaer mig i Danmark, hvor ledes man der skatter 15 mig; Aviserne sige ogsaa at jeg tilhører Tydskland! De skulde see hvor smukt man der har glædet sig over at jeg i Tydskland har faaet en Orden. I Prag saae jeg Soldaterne marscere til Polen, der var store Skarer, man kunde knap trænge sig frem i Gaderne, det Hele havde mig noget nyt og bevægeligt, men ikke behageligt. I Gaar gik jeg paa Jernbanen; to tu- 20 sind Mand skulde bort, Tropper der i mange, mange Aar havde ligget i Prag, alle Mennesker vare ude til Afsked, De kan tro det var ikke let for en Fremmet at arrangere sig og sine Sager i en saadan uoverskuelig Masse; to Timer før Affarten maatte jeg alt see at komme der ud, lige fra Erkehertug Stephan foer jeg til Banen. Bjergene rundt om vare oversaaede 25 med Mennesker. Aldrig har jeg seet et saadant Syn! sligt lader sig ikke arrangere! det var Masserne, som imponerede! Hoved ved Hoved! — og hele Aftenen, hele Natten hvor vi foer forbi Byer stode Mennesker. Det saae sælsomt ud! Den røde Fakkelsbelysning, de zigeuneragtige Mennesker; den uhyre Strækning vi gjennemfløi; det var ikke mueligt at faae 30 Spise og Drikke, det var neppe mueligt at fjerne sig fra Vognene, og saa-

ledes gik det i een Fart til iefftermiddag Klokken 1 da var jeg her; over 60 Mile havde jeg gennemfløiet. — Her fra gaaer det om 14 Dage over Triest, men før den Tid har Eduard faaet dette Brev og skrevet mig til igjen. Hils Ingeborg og tak hende for det velsignede Brev hun sendte mig, 5 snart skriver jeg til hende; Augusta skal ogsaa faae Brev; Veiret er mildt og smukt, jeg holdt alt op i Prag med at lægge i Kakkelovnen; Solen er saa velsignet. — Jeg er særdeles anbefalet her til Wien; vor Gesandt sender mig allerede Indbydelse til imorgen Middag, det begynder nu igjen, som det slap i Nordtydskland, Ære og Mad! Lev nu vel! tusinde kjærlige Hil- 10 sener til Alle glem ei Børnene; Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

171. *Fra E. Collin.*

Det var paatænkt, at sende Dem Bogen med dette Forslag, men nu gaaer Brevet med Posten; med Bager Albeck, som i næste Uge gaaer til Wien, 15 sender jeg Bogen til Chr. Thyberg; dersom De endnu er i Wien, vil De faae den; hvis ikke, saa kan De vel undvære den. — Jeg har ikke læst Weis's indlagte Brev, men jeg kjender hans Idee, som Hartmann tiltræder. Det er virkelig mærkeligt, hvor W. interesserer sig derfor. — Iovergaars gik: »Konning Volmer og Havfruen« 5 Acts Drama; Ordet: »Danmark« fore- 20 kommer 97 Gange deri; Løvenskjold har sat megen Musik dertil; det vil nok ikke gaae tidt; det er national-pathetisk. — Een Commission har jeg til Dem, hvis De kunde udføre den eller finde En, som kunde skaffe Oplysningen, nemlig i Wien Stadt Herrngasse No 253 hos I. N. Reithoffer at faae at vide, med hvilken Opløsning af Gummi elasticum (Kautschuk) 25 Saalerne sættes fast paa Overstykket af Kaloscherne; dermed kunde jeg gjøre en Mand en stor Tjeneste. — Forresten besøger De vel Christian i Baden, hvortil gaaer Jernbane . . . Alle hilse. Levvel!

Deres hengivne

10/3 46. Liden Kirstin skal for i næste Uge.

E. Collin.

172. *Til Henriette Collin.*

Wien 15 Marts 1846.

Fru Jette Collin.

De maa endnu have et lille Brev fra mig, et Brev om Besøget i Baden! — ja, det er en heel Reise, dog paa Jernbanen flyver man derud i neppe en Time! forleden tog jeg Flugten derud; det var Solskin, men koldt i 5 Bjergene og jeg maatte næsten hele den lange By igjennem før jeg naaede »Sauerhof«, hvor jeg tilbragte Dagen hos Deres Broder, der var flink og livlig, han blev mere og mere rask medens jeg var hos ham. — Hans Tjener var syg, denne laae i Forværelset og stirrede med et blegt Ansigt paa mig; jeg spurgte om Deres Broder, da aabnede Døren sig, han havde inden- 10 for kjendt min Stemme: »naa, er De dog endelig der engang!« var det første Udbrud, han faldt mig om Halsen; det var ganske deiligt saaledes at mødes. Han er dog et særdeles smukt Menneske, Moustacherne klæde ham godt; lidt bleeg saae han ud, men, som sagt før vi skildtes ad var han ganske blomstrende, jeg troer at det vil gjøre ham godt at have nogen 15 om sig han holder af. — Det var en lille Stue, ud til Gaden, eller hvad vi ogsaa kunne kalde Landeveien, her var ingen Sol, noget jeg dog helst ønskede, »ja«, sagde han, »men fra denne Stue kan jeg altid see mod Norden, og der er dog mit Hjem!« — Han var ganske nydelig elendig over ikke at kunde byde mig Middagsmad, da denne skal bestilles forud om Morge- 20 nen; jeg bad ham endelig ikke at bryde sig derom, jeg skulde nok finde en Restauration; jeg blev hele 2 Timer, noget jeg ikke vilde, da jeg frygtede det angreb ham, men han forsikkrede nei, og bad mig endelig ikke gaae; selv viiste han mig Badet, hvor Damer og Herrer, mellem hver- andre gaae i samme Vandkar, og det paa een Gang, der lugtede ganske 25 infernalsk, men deiligt varmt var der. — Jeg gik saa hen at spise men fandt kun en elendig Kro, thi Intet derude var endnu arangeret for Vesit-Fremmede. Derpaa gik jeg ud mod Bjergene og her er vistnok særdeles smukt om Sommeren, endnu var intet grønt og her var koldt, (jeg var da ogsaa i Sommerbuxer). Da jeg igjen kom til Deres Broder, havde han faaet sin 30

25 Vandkar] kan ogsaa løses Vandkur.

lille Stue pyntet op og der ventede en heel Budding og Kaffe til mig. Vi talte da ganske lystig til henimod halv 6, da maatte jeg afsted. Han har det visse Haab at Deres Moder kommer til ham denne Sommer, og han sagde at det lavede ham allerbedst op, skjøndt han var gruelig angst for
 5 at hun skulde faae Hjemvee. »Og hvad gjør jeg saa med hende! hun kan jo rigtignok paa 5te Dag være hjemme igjen, men jeg kan ikke følge hende strax!« — Han turde ikke ret sætte sig i Hovedet, hvad han dog af hele sin Sjæl ønskede og som jeg særdeles beder Dem at gjøre, at De, Eduard, Børnene og een Pige, kom en lille Sviptour med Moderen; han sagde mig
 10 at jeg gjerne kunde lægge Reiseplanen for Dem og give den i mit første Brev; til Kiel vilde De vist sagde han, men jeg troer at De gjør bedst i at tage Kiel paa Hjem Veien; De reiser altsaa med Dampskib til Stettin, og da paa Jernbane, anden Plads, til Berlin, det er eet Døgn; derpaa anden Plads Jernbane fra Berlin til Leipzig og samme Dag, første Plads,
 15 Jernbane til Dresden. Herfra seiler De til Prag med Dampskibet; det er 3^{die} Dag; nu gaaer De paa Jernbane fra Prag til Wien den fjerde Dag, De tager anden Plads, men forsyner Dem paa denne Tour med Proviant, De er da efter 4 Dages Reise i Wien og Udgiften — det at reise er for een Person fra Kjøbenhavn til Wien omtrent 44 Rbdlr; Familie har jo Ra-
 20 bat. (Fra Kjøbenhavn 13 Rdlr til Stettin, Jernbane til Dresden 14 Rdlr Dampskib til Prag 5 Thaler preusisk; Jernbane fra Prag til Wien 13 Gyl- den) som sagt 44 Rbdlr. Kom, kom, det hjælper Deres Broder meer end alle Bade. — Tusinde kjærlige Hilsener fra ham til Dem, Moderen, Eduard og alle Børnene, ogsaa Blom, der ikke skriver.

25

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

[I *Margen:*] Tjenerens Sygdom er i Lungerne, men han er i Bedring og kommer snart op. —

173. *Til E. Collin.*

Wien den 17 Marts 1846.

Til Justitsraad E. Collin!

Kjæreste Ven!

De har allerede faaet et Brev fra Wien, her faaer De endnu eet, og en heel Samling, som De uddeler til Vedkommende; jeg reiser imorgen her- 5
fra paa Jernbanen til Gräts, der skal være een af de interessanteste i Tydsk-
land, med Tunneler og Viaducter. Carstenskjold besørger dette Brev, han
og vor Minister have, som Wienerne selv, været meget opmærksomme
mod mig. De veed at Hendes Majestæt Dronningen af Sachsen gav mig
Brev med til sin Søster Erkehertuginde Sophie; jeg nød, strax to Dage 10
efter min Ankomst, den Ære at kaldes til Keiserborgen og der sendtes
endog Vogn efter mig. I eet af Wienerbladene seer jeg det fremhævet, som
en særdeles Ære der er viist mig at kaldes til Hoffet, og Fru Löwenstern
siger ogsaa det er noget meget usædvanligt; jeg læste et Par Eventyr, før
vi drak Thee og Keiser Frands's Enke var særdeles naadig mod mig, hun 15
spurgte til vor Enkedronning, lad Deres Fader fortælle hende dette. Erke-
hertuginde Sophie, der ligner meget sin Tvillingsøster og er en Datter af
Kong Maximilian i Bayern, var overordenlig elskværdig; alle de unge
Prindser var der, og en Mængde af det keiserlige Huus. Erkehertuginde
første Cavaleer er Grev Szechenyi, hos ham har jeg været til Middag, 20
Konen havde alle mine Skrifter fremme, og en østerisk Poet Baumann,
læste for af Bazaren. Szechenyi[']s Broder var der ogsaa, det er ham der
har skrevet om Veddeløbene, den Bog De har oversat, jeg talte til ham
om Dem; han har bedet mig besøge sig, naar jeg kommer til Ungarn;
der har jeg endnu tre Indbydelser hos adelige Familier, man siger at jeg 25
har et stort Publicum i Ungarn. Min Haandskrift maa jeg give Exemplar-
rer af i sneeseviis. Øehlenschlægers Dina er faldet igjennem her paa The-
atret; man skal have behandlet Øehlenschlæger meget haardt. Ved anden
Forestilling er det gaaet bedre, men Stykket giver ikke Huus og er hen-

lagt. Det gjør mig ondt for Øehlenschläger og hans Venner her ere ogsaa meget indignerede derover. Rimeligviis tilbringer jeg min høie Geburtsdag i Rom, jeg veed at de Alle ville tænke paa mig, ogsaa jeg vil være med Tankerne hos de Kjæreste jeg har i Danmark. — Naar De altsaa nu skriver mig til da sendes Brevet til »Caffe græco in Roma«. Er det tydeligt! gid De maa kunde fortælle mig noget Glædeligt og det er næst efter at alle Deres ere raske — det at der er Penge til mig; men endnu skal De ingen sende og har De kun Ubehageligheder fra det forbandede Theater, saa skal De ikke fornøie mig dermed; jeg skriver paa min Biographie og vil gjerne være i godt Humeur. Af den Berlingske Tidende, som Carstenskjold har her, seer jeg at vor Ven Holst er paa Bølge hjemme, som jeg er det ude. Gioachino, hin Gamle, Vandanstalten etc. etc. gaae stadigt. — Jeg haaber det holder ud til jeg kommer hjem at jeg ogsaa kan faae lidt Munterhed. — Hils høie Vedkommende! — Carstensen der nu snart kommer hjem, med sin lille Kone, der synes meget nysselig, bringer nogle Papirer og Placater, der fyldte i min Koffert og som jeg dog nok gad have hjem, see derpaa og læg det saa hen til det Øvrige. Desuden følger nogle Billeder og Seidls Gedichte, samt en Beskrivelse af Dresden, der er særdeles smukt udstyret og vil i den Henseende mere Dem! har De Interesse for Bogen, da beder jeg Dem beholde den til evig Arv og Eie. De kan maaskee bruge den paa Reisen i Sommer! — Ja vist, De skal og maa til Wien! — Det er mærkeligt hvorlidt Baronesse Stampe er afholdt herude! — jeg er ogsaa gal paa hende! — bene. I Deres Kones sidste Brev til mig stod: »jeg havde Lyst til at sige noget, men jeg tør ikke—«; jeg erganske nyssgjærrig! eller er det kun at hun havde Lyst at skjænde — ja, saa er det det samme! Jeg kan, efter Deres Kones Brev, høre Bournonville udtale sig over William og Emma og see Holstes Øine lyse, medens han tørrer Brillerne og siger noget almindeligt klogt! — »Ak, hvad er vi Mennesker naar vi blive Poeter!« det er et nyt Ordsprog af mig, Stampe kan give sin Søster Elise det til Grundtvig, der samler paa Ordsprog og Qvædinger. Hils den kjære Ernst Weis! — ogsaa Bindesbøl, — det har naaet til Donau, ja lige

til Baden, at han skal have skrevet noget særdeles i Lewins Haandskrift Samling, see saadant noget mister man ved at reise i Udlandet. Ja, hvad har man ikke hjemme! Tak fordi De skriver Nøkken af, De er et mageløst Menneske og jeg skammer mig. I dette Minut overrækkes mig fra Erkehertuginde Sophie til Erindring om sig og Wien, en smagfuld Bryst-⁵ naal, jeg bærer den og sender min store Diamantsnaal hjem med Carstenskjold, der kommer i Mai, jeg vil ikke bære den Naal i Spanien. Lev nu vel, Deres broderlig hengivne Ven.

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Carstensen reiste igaar hjem med sin lille nysselige Kone. ¹⁰

174. *Fra E. Collin.*

De skriver i Deres sidste Brev til mig: »Rak mig nu ned hjemme!« Det vilde nu gaae i Opfyldelse i stor Stiil, dersom man vidste, at De var Forfatter til Hr. Rasmussen, som gik i Torsdags men faldt. Der staae nu de Ord, som jeg saa nødig vilde skrive Dem til, men det er jo engang min ¹⁵ Skjæbne, at De gennem min Pen skal faae alle Ubehageligheder at vide. Jeg har confereret med Jette, om jeg skulde detaillere Affairen eller lade det beroe med det simple factum; hun stemte for det Første og jeg følger hendes Anskuelse. Stykket gaves efter Alferne. Begyndelsen gik ret godt, men Phister eller hans Rolle forekom mig snart flau; de 3 Jomfruer kom ²⁰ frem, Jfr. Rosenkilde og Md. Phister fortræffelige, Jfr. Ryge som Moderen ligeledes; men de talte for meget, det kjedede og der rørte sig ikke een Haand til Klap; jeg var ganske febrilsk — især over Slutningen af 1ste Act, hvor R. taler om at han nær var blevet skudt og hvad Seminaristen saa vilde have gjort; saa gik Tæppet ned og en frygtelig Hyssen hørtes. Saa ²⁵ gik jeg, thi jeg kunde ikke udholde det, og jeg vidste at det ikke meer stod til at redde. Slutningen fik jeg at vide af Andre, og den var altsaa total

1 Levins] først skrevet Barfods.

Gjennemfalden; i sidste Act spille Publicum lidt med, svarte paa Replikkerne o. s. v. Det vil naturligviis ikke meer komme frem efter en saadan Behandling.

Dersom De nu heri atter seer en dansk Miskjendelse af Dem og maaskee
 5 Animositet mod Dem fra de ikke Faa, der ane Forfatteren i Dem, da tager De virkelig Feil. Der er vist ingen, De bedre kan troe i dette Capitel, end mig. De erindrer, hvor godt jeg syntes om Stykket, hvor morsomt jeg fandt det; med den fuldkomneste Sikkerhed om at det vilde gjøre Lykke, at der vilde blive Griint fra Begyndelse til Ende gik jeg derhen
 10 — og jeg kjedede mig, jeg var forlegen, jeg fandt det saa fladt, saa blottet for morsomme Situationer og Characterer, at jeg kan forsikkre Dem, at jeg aldrig har seet noget Lignende. Jeg er i min inderste Sjel overbeviist om, at De, hvis De havde seet Stykket, vilde have havt samme Følelse af at have taget Feil af Stykkets Værd. Jeg har taget frygtelig Feil, og jeg
 15 har ærgret mig halvsyg. Jeg troer i Grunden — og haaber det — at De vil tage Dem det lettere; thi naar Alt kommer til Alt, saa kan De dog betragte det Hele, som om De havde sagt en mislykket Vittighed; nu forekommer det mig, at det er det Samme, som naar jeg sagde en Skjemt til Dem og De derpaa — som De ofte har gjort — sagde: »Skal det være vit-
 20 tigt« eller »Det var slet ikke moersomt«. Den som det i Grunden meest gjør mig ondt for, er Fader; thi han vil naturligviis høre meget ilde for at han har tvunget Stykket frem mod saamanges Villie.

I denne Uge kommer Montecchi & Capuleti frem og dermed er den største Hindring for »Liden Kirsten« hævet. Md. Rung har været fritaget
 25 for Tjeneste, da hendes Barn var meget sygt. Liden Kirsten kommer alt-saa snart paa Tapetet. Gud veed, om jeg faaer det at see, thi rimeligviis midt i April tiltræder jeg en Reise til Wien, for at følge Md. Thyberg til Christian. Gaaer alt efter den nærværende Bestemmelse, saa følger Jette med, og vi blive da c. een Maaned borte. Skade, at det ikke kunde træffe
 30 sammen med Deres Ophold i Wien.

Det store Drama »Konning Volmer og Havfruen« som nu er gaaet 2

Gange over Scenen (man siger, det er af Kunstkritikeren Wiborg) gjør meget lidt fortune; det er næsten altfor patriotisk.

Kan og vil De, som De siger, engang give Phister en paa Hovedet, saa har han ærlig fortjent det, saavel for sin flauue Udførelse af Rasmussen, som for den Iver, hvormed han har udbredt dette Stykkes Slethed. — Nu 5 tale vi ikke meer om dette Stykke; reqviescat in pace. — Alle hilse.

Deres gamle Ven

Kbhvn. 23 Marts 1846.

Edvard.

175. *Til E. Collin.*

Rom 1ste April 1846.

Min kjære, velsignede Ven!

10

Jeg er i Rom, tredie Gang i Rom! ja, jeg er et Lykkens Barn! igaar kom jeg; — dog Reisen, Indtrykket, Alt vil De og Deres Jette finde i Brevet som Deres Fader har modtaget i det De læser dette. Jeg er saa lykkelig, saa taknemlig i mit Hjerte; jeg kan næsten bebreide mig selv enhver tidligere Klage; men til Forretninger, det vil sige Uleiligheder for Dem, dette mit 15 Brev bliver kun om Reiseplan og Pengesager etc. — Jeg bliver nu i Rom til den sidste April og da reiser jeg til Neapel, en Reise der varer 3 a 4 Dage, i Neapel ønskede jeg i Mai Maaned at erholde et nyt Creditiv; dette mit Brev regner jeg paa at De erholder den 16 eller 18 April, vil De da efter den 20de eller sidst i Maaneden sende mig Brev og Creditiv saa at 20 jeg f Ex til den 20 Mai senest har dette, bliver det ikke Tilfældet da be- trakter jeg Deres Brev til mig, som forkommet, noget, man siger at der i den senere Tid er hændet; jeg er uvis om vi skal lade Credit Brevet adres- sere til Neapel, post restante, eller om det maaskee var sikkrere at det gik til vor dansk Consul Fleischer i Neapel eller til min Banquier Rot- 25 schild der, hvem jeg alt har Creditiv til; gjør hvad De troer sikkrest jeg vil alle tre Stæder høre om Brev; skriver De eller nogen hjemme tidligere, efter at dette Brev er modtaget, kan De jo være saa god at sige mig hvor

De sender Creditbrevet jeg troer post restante er ikke saa galt, der hører jeg først. Nu, med Hensyn til Pengene, da beder jeg Dem om De vil tage de 300 Rdlr ud af Sparekassen, dernæst haaber jeg at liden Kirsten og Hr Rasmussen er gaaet saa meget, at jeg vel kan have fra Theatret 200
 5 Rdlr; altsaa et Creditiv paa 500 Rbdlr, der lyder paa Marseille, Valenzia og Malaga; om jeg kommer saa sydlig veed jeg ikke, men det er øieblikkelig, saa længe forud ikke godt at bestemme bedre Hovedpunkterne; koster det lige meget hvormange et saadant Brev er adresseret til saa kan man endnu tilføie Madrid, skjøndt jeg neppe kommer der! —
 10 Vil De i Brevet der følger med Creditivet sige mig hvorledes det staaer sig med min Indtægt fra Theatret for de nye Stykker og de gamle, hvormeget jeg har eller kan have Udsigt til ved Saisonnens Slutning at have, selv efter at have modtaget disse 200 (som jeg maaskee med Nød og Neppe faaer i Alt); det er mig om at vide for Reiseplanens Skyld. Ved Juli-
 15 maanedes Begyndelse har De sagt mig at jeg kunde faae Resten af Halvaaret de 300 Rdlr fra Zahlkassen, dog beder jeg Dem at De endnu ikke tænker paa disse, ikke hel[l]er ved Juli maaned, De rører slet ikke disse 300 før efter at jeg senere har skrevet derom, nu var det altsaa 300 fra Sparekassen og 200 for Theaterstykker, i eet Creditiv paa Marseille Valenzia
 20 og Malaga, der sendes mig f Ex post restante til Neapel, saa at jeg faaer det til den 20 Mai, (altsaa sendt fra Kjøbenhavn senest den sidste April). See det var nu grueligt meget men uhyre vigtigt! Deres Forlang[en]de, at vide Gumi-Elasticum Opløsningen, kan jeg desværre Intet svare paa, i det jeg først her i Rom, har modtaget Deres Brev; ogsaa Weis's Brev fik
 25 jeg her, (samt Linds og Louises) de ere fulgte efter mig fra Wien, hvor de ere indtrufne efter min Afreise[.] Jeg skal skrive Weis til, vil De foreløbig ret hjerteligt takke ham; Alt med Ravenen skal jeg arangere og sende Hartmann. — Hils Deres Jette og Svigermoder. Læs begge det større Brev til Faderen. Lev vel!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

30

E.S

Er det, som sagt, uden større Udgift, da lad Creditivet ogsaa lyde paa Neapel. Altsaa Neapel, Marseille, Valenzia og Malaga; men vigtigst er især Marseille.

[*Paa en lille Strimmel:*] Kjære Ven! Denne Lap er kun for Dem, læs den 5 og riv den itu. De har en Afskrift af den ny Barselstue, send mig den gennem Legationen til Paris, jeg kunde have Lyst til i Forening med Beau-lieu at oversætte den i Weimar, den anonyme Forfatter har vist Intet derimod. Troer De? Er det andet Stykke Hr Rasmussen ikke snart paa Scenen? Eller har det ikke fundet Naade? Hvorledes slæber de kun 20 Aar 10 hen? Skriv mig lidt til om Gynther!

176. Til E. og Henriette Collin.

Rom 26 April 1846.

Kjære Ven!

De er altsaa i Wien! De og Deres Jette, maaskee Børnene med; Deres Svigermoder er hos sin Søn, Alle ere de samlede ude i de badenske Bjerge; 15 gjør nu De og Jette en lille Sviptour til Rom, det er ingen Ting! De gaaer paa Jernbanen over Grätz til Cilli, ruller til Triest og i een Nat naaer De Ankona hvorfra De i to Dage og Nætter med Curéren eller 4 Dage med Viturin naaer Rom, o kom! saa har De kun to Dage til Neapel og der flyver jeg dem begge to om Halsen. Men de komme ikke! — Skriv dog 20 endelig fra Wien til mig, skriv til Neapel post restante eller til vor Consul Fleischer, fortæl mig ret nøiagtig om Deres Reise, om Indtrykkene! Ikke sandt, det er storartet saaledes at flyve med Damp fra Kjøbenhavn til denne Side Wien. Har De seet noget af denne By? har De besøgt Jenny Lind? De maa jo træffe sammen. Betragt Canovas Monument i Capu- 25 cinerkirken, den herlige Statue i Augarten, gaae i Burgtheater og glem ikke Italienerne i Kärntnerthor Theater. De maa endelig besøge Castell; han blev saa lykkelig over Dannebrog's Ordenen at han sagde til mig at nu var Danmark hans andet Fædreland og hver Dansk ham vel-

24. denne] først skrevet hiin.

kommen, bad mig sende de Danske til ham og det tør jeg sige, at naar De mælder Dem som N° 1 af mine Venner, saa vil De endnu hjerteligere modtages; han er en ægte Wiener, Gemyt og Lune. De besøger da Carstenskjold og Löwenstern? Vil De hos den sidste sige at De bringer ham
 5 og hans aandrige Frue min hjerteligste Tak og Hilsen, som jeg ogsaa beder Fru Löwenstern vil sende Hofdamerne. De er istand i Wien at træffe Deres Szechenyi. En Tour til Pest kunde da ogsaa være Dem interessant og det er en Svip med Dampskibet. — Mit Brev fra Rom fik De vel før Deres Afreise? Om De har faaet Tid at arangere mit Creditiv, er nu
 10 Spørgsmaalet, men saa gjør Deres Fader det. Jeg har i otte Dages Tid været meget lidende, jeg fik en Byld lige paa — om Forladelse — Enden; jeg troede ikke at sligt kunde pine i den Grad det var lige ved Endetarmen, jeg kunde neppe gaae eller sidde; jeg havde min Nød; endelig den sidste Aften vor eneste danske Læge var her (Uldahl) fik han Hul
 15 paa den, men jeg besvimed da ogsaa; nu veed jeg hvorledes det er naar man i Ørkenen træffer paa en Tiger, og den river Bagdelen af Een. Jeg gaaer nu saa smaat ud igjen og haaber at naar = »Enden er god er Alting godt!« om otte Dage venter jeg at være i Neapel og da om en Maaned eller 6 Uger paa Veien til Spanien, men det skal De nu nærmere høre
 20 om, naar De kun vil skrive mig nøiagtig om hvorlænge De bliver i Wien og naar De kommer hjem igjen til Kjøbenhavn. — Jeg er i den sidste Tid vant til idelig at læse om mig i de fremmede Aviser, men dog blev jeg i Dag overrasket ved at see i den verdensudbredte »Algemeine Zeitung« hvor Paaskefesten i Rom omtales og de mange Fremmede, at der, i det
 25 kun tre Personer af disse Tusender vare fremhævede, den ene af disse tre var mig, jeg Deres ubetydelige Ven, som De var for fornem til at vilde sige Du til den Gang! — Ja naar jeg engang bliver Etatsraad og faaer en Søn, skal denne ogsaa sige nei til Deres Jonas naar han vil dutte, dersom De da kun er Justitsraad endnu. Det er Sludder! siger De. Men lidt Slud-
 30 der skal der være i et godt Brev! Siden jeg skrev hjem om Jerichau, synes

hans Lykkestjerne at være gaaet op! han har af en russisk Første faaet Bestilling paa sin nye Statue: en angrebet Jæger med en Løveunge; desuden flere betydelige Bestillinger. Han reiser med sin Kone, en udmærket Malerinde, maaskee Een af de betydeligste for Øieblikket, til Kjøbenhavn over Wien; De sees vist; han tager fra Rom om 8 Dage. 5

Lad mig vide om jeg kan sende Dem min Biographie til Wien, den De har lovet at læse igjennem, eller om jeg gjør bedst i at sende den til Lork, at De paa Hjemreisen kan faae den af ham i Leipzig, eller om han skal sende den til Kjøbenhavn, jeg tænker naar jeg i Neapel modtager Brev fra Dem, jeg kan sende Biographien afsted, det gaaer noget langsomt med den, men hvor er det mueligt, at man under een Maanedes Ophold i Rom, kan have Tid til at arbeide. — Fra Marstrand har jeg mange Hilsener til Dem, han sagde i Dag, skriv dog at han og Konen gjør en lille Svip til Rom! — Dersom De strax efter Modtagelsen af dette Brev skriver til Deres Fader, da husk ham endelig paa øieblikkelig at sende mig mit nye Creditiv til Neapel til Consul Fleischer, (den danske Consul) har han ikke alt gjort det; det maa lyde paa Neapel, Marseille, Valencia og Malaga og være paa 500 Rdlr, 300 har jeg i Sparekassen, 200 maa dog mine Theater-Indtægter i Alt kunne være, ere de mere, bliver Creditivet større! Lev vel! megen Glæde, nyd Reisen og skriv naar De er i godt Lune, 10 20

Deres broderlige Ven

H. C. Andersen.

Kjære Fru Jette Collin!

Rom 26 April 1846.

De er altsaa nu over Donau! Børnene ere med? ikke sandt! hils de søde Unger fra mig! jeg kan tænke mig hvilken Verdens Begivenhed denne store Reise maa være for Jonas og Louise! ja Jonas vil da strax, naar han kommer hjem spørge Enhver: »Kan Du Tydsk! for jeg har været hos Tydskerne!« — Deres Moder er da lykkelig! hun holder af Tydskland og er hos sin Søn, hils hende hjerteligt og hils særdeles Deres Broder! jeg forsikrer Dem at han er voxet mit Hjerte fast siden han saa inderligt tog 25 30

imod mig! siig at nu kommer han sig! siig jeg tænker tidt paa ham og at
 Kolberg, der i denne Tid modelerer min Buste, skriver ham snart til. —
 Mit lille medfølgende Brev til Eduard læser De jo, veed altsaa hvorledes
 jeg har det og mine Fremtids Planer! skriv mig et smukt tæt Brev til; for-
 5 tæl mig ret om Deres Reise, om Deres Broder og Moder! siig mig ogsaa
 om De ikke nok mærker lidt til min Berømthed, jeg troer de fleste dannede
 Mennesker nok kjender Deres Ven! — Gjør en lille Sviptour med Eduard
 til Italien, idet mindste til Venedig, det er netop to Nætter og Dage, eller
 dog til Pest! De maa ved Wien endelig tage ud til Schönbrun og til Kloster
 10 Naunburg. Naar De paa Hjemveien kommer gennem Dresden er det
 vist der Udstilling, og De vil da finde mit Portræt i Oliefarve af Professor
 Grahl; i alle Tilfælde boer Grahl ligeover for Billedgalleriet, han findes
 i Veiviseren, hos G selv kunde Eduard gaae op fra mig og see det, mælde
 sig, som min særdeles Ven. — Havde De Lyst at gjøre Bekjendtskaber,
 15 kunde jeg saa let indføre Dem overalt, men jeg veed slet Intet om Deres
 Reiseplan! — Kom mine Opgivelser i Brevet fra Wien, til Nytt? Jerikau
 og Kone reise fra Rom om otte Dage og gaae over Wien; hans Lykke-
 stjerne er just i disse Dage gaaet op; en russisk Første har kjøbt hans store
 nye Statue: en Jæger, og han har faaet to andre Bestillinger. Jenny Lind
 20 er vel nu i Wien? vil man cabalere mod hende? Fortæl mig endelig Ind-
 trykket af Jernbaneflugten, om De nu vurderer min Skildring deraf i Ba-
 zaren. — At reise er at leve, da bliver Livet rigt og levende, man nærer
 sig ikke, som Pelikanen af sit eget Blod, men af den store Naturs. Lev vel!
 tænk, som altid paa mig og kan De, saa kom til Neapel, det er jo ingen
 25 Vei, og nu er De paa Touren!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

177. *Fra E. og Henriette Collin.*

Venedig. d. 15de Maii 1846.

Kjære Andersen. Jeg fik Deres Brev i Wien hos Castenschjold. Tak derfor; men jeg kommer ikke til Neapel. De skriver: »jeg gaaer med Jern-

bane til Cilli«. Tak; der er ingen Jernbane før om en Maaned; vi vare een Dag og een Nat om denne rædsomme Tour fra Gratz, og ligesaa længe om den rædsomme Tour fra Cilli til Triest; det kalder De at rulle til Triest. Dernæst siger De, at man kommer i een Nat til Ancona; og vi vare i det deiligste Veir meer end een Nat om at komme til Venedig. Men nu 5 er vi her og finde rigelig Gjengjeld. Venedig modtog os med det klareste Solskin, broget Munterhed paa Marcuspladsen og det uforglemmelige Dogepallads. Idag regner det frygteligt, men Indtrykket af Gaarsdagen glemmer jeg aldrig; men jeg kan ogsaa forsikre Dem, at vi ikke reise som Kufferter; enhver for manges Anden nok saa ubetydelig Eiendommelig- 10 hed falder os strax i Øinene, og det er ofte netop i disse saakaldte Smaa-ting at det Interessante ligger, navnlig i Italien. Vi blive her 2 à 3 Dage og gaae saa til Milano og da nordpaa. I Wien saae jeg paa Burgtheatret Ørkenens Søn, i Leopoldstadt Nestroys nye: Der Unbedeutende og i Kärnthnerthortheater Linda med Tadolini. Fanny Elssler sprang jeg over 15 og fortryder ikke det. — Efter nogle forgjæves Besøg hos Jenny Lind, traf jeg hende, og hun var nydelig og hjertelig imod mig. Der og i Baden vare vi i 8 Dage; Castelli, som boer i Baden, var meget net imod mig, Löwensterns ligeledes. I Gratz saae jeg: »Die Räuber«. Her saae jeg i Aftes: Operaen Sappho, skidt og en Ballet Othello med uhyre Pragt og 20 slet ikke daarlig; jeg saae Hertuginde af Berry, Keiserinde af Rusland og Olga. De seer altsaa, at jeg er temmelig heldig; forresten interesserede det mig meer at see Strauss i Wien, end at see Keiserinde. Deres Brev om Creditivet fik jeg Dagen før min Afreise, og instruerede Fader i den Anledning; efter hvad han har skrevet mig, vil De nu have faaet det. De 25 skal ikke meer skrive til mig paa Reisen, da jeg venter at være hjemme først i Junii. Det var en udmærket Sludder i Deres Brev om den gamle Du-Historie; den har vi moret os udmærket over; Fæbæst, var det af Stolt-hed? jeg kan være stolt af nu at være No. 1 af Deres Venner, men jeg vil ligesaa lidt nu være Dus med Dem. At jeg holder inderligt af nogle Mand- 30 folk, f. Ex. mine Brødre, veed De, men jeg kunde dog ikke beqvemme mig

til at kysse dem, saaledes som Tydskerne gjøre. Det er den samme Følelse. Biographien er det bedst at sende directe til Lorch, lad saa ham sende den til mig.

Med Christian Thyberg var det saa jevnt; nu er hans Moder hos ham. Dersom den øvrige Deel af Reisen maa gaae som den første, og vi saa træffe Alt vel hjemme, saa vil jeg være vor Herre taknemlig for en stor Glæde, han har ladet os opleve.

Jeg har forresten intet videre at skrive om og slutter som Deres bestandige broderlige Ven
E. Collin.

10 Tak for Deres Linier kjære Andersen, jeg skal skrive til Baden, og kan derfor ikke udtale mig for Dem saaledes som jeg gjerne vilde, men bliv til vi sees! — hvor vi skal tale sammen om dette fortryllende Venedig! — men jeg vil have Ordet.
Deres

Jette C.

15 178. Til E. Collin.

Neapel den 31 Mai 1846.

Kjære Ven!

Her er nok en Ladning Biographie, Resten følger om en 14 Dage; den har taget mig megen Tid op, og det har været mig et Savn, at jeg ikke havde flere Optegnelser og Blade der ligge hjemme! imidlertid har mit Ophold ude, hvor den skjød frem, været mig til det Gode at jeg ligesom har staaet uden for alle Forhold og Indvirkninger; jeg troer det Hele er skrevet uforbeholdent, uden nogen Bitterhed mod Personer og at jeg i at skildre disse har, i faae Træk, viist en Slags Talent; Molbech og Deres Fader troer jeg saaledes ere characteristiske givne, hvad der staaer om min Ven Eduard, veed jeg ikke om De billiger, men naturligviis maa De være meget forsigtig med at strege noget ud. Det Hele er kommet i en Gyldning, friskt, aabent og ærligt troer jeg. — Siig mig hvad Indtryk det gjør paa Dem og Deres Jette. —

Nu er De da hjemme i Danmark, har skottet til Italien og gennem

flyvet mit kjære Tydskland; det har gjort Dem og Deres Jette godt, gid vi havde mødtes derude! Hils Brødrene, Deres Fader og Deres Søster.

Deres broderlige Ven   H.C.A.

179. *Fra Henriette og E. Collin.*

Rungstedlund den 1ste Juli [1846]

Kjære Andersen. I Gaar modtog jeg fra Caroline Hanch følgende Li- 5
nier »— Turde jeg i min Moders Navn anmode Frue Collin om, naar De skriver til Andersen at mælde ham min elskede Søster Jettes Død; ugjærne vilde vi at han af Fremmede skulde modtage en Efterretning som vist vil bedrøve ham, han har mistet en trofast og mangeaarig Veninde som med Interesse og søsterlig Kjerlighed fulgte ham baade i gode og onde Dage.« 10

Jeg har her opfyldt den stakkels bedrøvede Søsters Begjæring og deler hendes Troe at denne Efterretning vist vil bedrøve Dem, Jette Hanch var vist Een af Deres virkelige Veninder og var det længe før man i Tydskland ahnedede at der var en Andersen til.

Lad mig snart høre lidt fra Dem, det er saa længe siden og De veed vi 15
vil Alle helst have lidt directe, om end Indholdet er for hele Familien naar kun Udskriften er til Deres hengivne   Jette Collin.

Jeg har kun at tilføie, kjære Ven, i største Hast, at jeg netop igaar har fra Lorck modtaget første Sending af Deres Levnetsløb, som jeg nu skal gjennemlæse. Ved min Hjemkomst har jeg hos mig forefundet vedlagte 20
Brev; det er mig aldeles ubegribeligt, hvor det er kommet fra, og naar det er kommet. — Af Deres Manuscript har jeg kun læst Begyndelsen, der har rørt mig meget; dernæst har jeg efterseet, hvad De siger om mig; jeg har intet imod det; paa Pennestrøgene ved dette Sted, som ere halv rørte (fordi De er borte fra mig) halv arrige (fordi De er stolt), kan jeg tydelig 25
see, at De har maattet bekjæmpe Deres Lyst til at sige noget Pikant om mig, eller idetmindste Deres Frygt for at jeg skulde troe, at De holdt altfor meget af mig; men jeg synes, at De er kommet meget godt fra dette vanskelige Sted. —   Deres Ven   Edvard.

180. Til E. Collin.

Avignon 19 Juli 1846.

Kjære Ven!

Fra Petrarc og Lauras By skal De have, i det mindste et halvt Brev; jeg skriver Resten i Lyon, hvor jeg venter at være om to Dage, hurtigere bliver
 5 det ikke. De har vel læst mit sidste Brev til Deres Fader, jeg sendte det fra den spanske Grændse, saa langt kom jeg. O De begriber ikke hvor meget jeg har lidt i den sidste Tid, saaledes at reise er det en Qval; alene at jeg maatte for Hede opgive Spanien var mig piinlig; i Vernet kom jeg nogen-
 10 lunde til Kræfter igjen, der var koldt og der var frisk Luft, og som Kræfterne kom vaktet Lysten dog at naae Barcellona, det var kun een Nat og ikke ganske to Dage, men Lægen i Vernet og nogle spanske Familier raadede mig aldeles derfra, en ung Holstener, Clausen-Schütz, som lige kom fra en Reise, eet Aar i Spanien, sagde at see Barcelone var til at faae en Forestilling om Spanien, det samme, som om man fra Frankerige reiste
 15 til Nicæe for at kjende Italien; jeg var dog imidlertid i Kamp med mig selv, men Reisen fra Vernet til Perpignan overtydede mig om at jeg hellere maatte benytte de Kræfter jeg havde tilbage for at naae Schweitz og den næstfølgende Dag og Nats Reise, fra Perpignan til Cette, lærte mig at jeg aldrig havde naaet Barzelone; ja jeg vover for det første ikke mere at reise
 20 24 Timer ad Gangen; nu kan jeg begribe Deres Svogers Qvaler, hvorledes det for ham maa være at reise. — Til Spanien kan man kun gaae i Marts og April, samt hen i September, det har man saa løseligt sagt mig forud, men hvad tænkte jeg paa at Heden kunde virkelig saaledes ødelægge et Menneske, naar Mennesket havde en Villie. — Det er en nerveus
 25 Svækkelse jeg lider af, kun i Vernet de sidste Dage var den saa godt, som borte. Aldrig glemmer jeg Reisen fra Perpignan til Cette! Frankerige er det meest fordømte Land, hvad Reise-Beqvemmelighed angaaer, kan man ikke 5 a 6 Dage forud bestille en Plads i en Coupé saa faaer man Kjærligheden at finde! — Jeg kunde i Perpignan kun faae Plads i den ba-
 30 geste Deel af Vognen og her kommer hele Krapylet, jeg havde nu ikke

10 vaktet] først skrevet vaktet. 25 den] først skrevet det.

tænkt mig det saa galt, som det var, jeg fik en Hjørne-Plads steeg ind og nu kom en jadsket ækel Kjælling, saa kom en Matros, der strax trak sine Støvler af og havde ækle Been, saa en Bondekarl i en snavset Skjorte og saaledes fik jeg fem Naboer; Støvet væltede ind til os; hele Selskabet dampede, jeg sad med Vifte, Vandet haglede ud af mig, og jeg havde to 5 Gange aldeles Følelse af at skulle besvime, det kan De troe er behageligt, næste Formiddag naaede vi Beziere og her, under nogle dumme, tynde Træer, der vist havde solgt deres Skygge, stod jeg med Paraply og ventede over en Time paa Træk-Baaden, der fører af Lanquedoc-Canalen til Cette; jeg var nær ved at segne om; tænkte virkeligt, jeg naaer aldrig 10 til Schweiz, saaledes, som jeg er; endelig kom Fartøiet, overlæsset med Mennesker og Fragtgoods, da det just nu er det store Marked i Beaucaire, der var Ingen til at bære mit Tøi ombord, jeg maatte selv slæbe det og da jeg kom ned i den overfyldte Kahyt, sortnede det for mine Øine! — jeg satte mig lige ned paa Gulvet, der var ingen anden Plads og tænkte, 15 lad der skee hvad der vil! — I sex Timer gleeed vi under den brændende Sol hen af den til at blive gal over eensformige Canal, grønt Græs, grønt Træ, en Sluse — grønt Græs grønt Træ, en Sluse osv. — Da jeg naaede Cette, var jeg den eneste der vilde blive der, og maatte nu kjøre med alle de Andre først ud til Jernbanen, da Omnibussen ikke først kunde sætte 20 mig af og da jeg saa kom i Hotellet var der kun eet Værelse, med Vindue ud til en lukket Gang, hvorfra al Mad-Lugten kom, da blev jeg formelig rasende! jeg skjældte Hotellet ud, forlangte: Luft, Luft! — Jeg var ved [at] græde og kunde dog have pryglet dem allesammen, mine Lemmer ry-stede! — Madammen i Hotellet maa jeg imidlertid rose, hun sagde: »De 25 er meget officeret! De har ret, men jeg har kun dette ene Værelse!« — Dog snart fandt hun paa Raad; den store Spisesal blev indrømmet mig, en Seng slaet op; halv afklædt satte jeg mig ud paa Balkonen, fik Iis og Selzervand og sov deiligt hele Natten; dog endnu næste Dag var jeg saa mat at jeg af vor Consul, hos hvem jeg spiieste maatte følges hjem; Dagen 30

derpaa igjen gjorde Cazalis's en lille Frokost for mig og Klokken 2 kjørte jeg saa den 2 Timers korte Tour paa Jernbanen til Montpellier; Alle talte de om den skrækkelige Ulykke ved Valenziennes og ved hver Dybde vi foer over gik den Tanke gennem mig, Gud veed hvor jeg skal lægge mine
 5 Been, men jeg bad inderligt: skal en Ulykke skee, da helst brække Halsen! det er første Gang jeg egentligt har følt Skræk paa en Jernbane, men det ligger vel i mit Physiske. Med eet holdt vi stille, der var noget galt ved Kjæderne — imidlertid kom det istand og vi fløi, saaledes kjøre de ikke i Tydskland, vi fløi til Nimes; denne By saae jeg tidligere og da jeg fandt
 10 Diligense der i fire Timer gik til Avignon vovede jeg at tage en Plads, og kom her til i Aftes Klokken 10, her er noget kjøligt, jeg har sovet godt og nu skrevet mig ganske træt, altsaa lev vel til — Lyon!

Genf 26 Juli 1846.

Jeg er i Genève, kjære Ven! der blev intet af Brevskrivningen i Lyon,
 15 havde jeg skrevet derfra, da var Brevet blevet en heel Jerimiade; jeg har ikke havdt det godt siden jeg var i Avignon; temmelig svag tog jeg derfra og Dagreisen paa Rhonen angreb mig meget, og jeg har maatte blive hele fire Dage i det kjedelige Lyon, for at faae en ordenlig Plads med Dili-
 20 gensen her til, da jeg ikke turde tage den som den faldt; men nu skal De høre en lille Begivenhed, som slet ikke er for nerveuse Folk. Jeg er næsten til det Komiske ængstelig med at have mit Pas i Orden, og dog er det dette der i Frankerig har skaffet mig Skræk og Uro. Da jeg kom fra Italien til
 Marseille, gav Poletiet mig mit danske Pas tilbage og istedetfor Visa ud-
 25 stædte mig et fransk til Perpignan, for at være vis paa at det kom rigtig i Orden, fik jeg vor danske Consul med op i Poletiet og nu var Alt saa for-
 træffeligt i det Rene; jeg kom imidlertid til Cette og der opdager jeg, at man havde været saa galant i det franske Pas at gjøre mig til 22 Aar, samt
 30 sagt at jeg var Svensk; jeg viiste det til Consul Jansen, der forsikkrede at det gjorde ikke noget, men paa min Anmodning gik han med til Mairen, denne erklærede at det var en saadan Feil at jeg i syd Frankerig kunde ud-

sættes for at blive aresteret; Mairén udstedte nu et nyt indenrigs Pas til Perpignan, der viserede man mig det til Vernet og atter til den schweitsiske Grændse; af Forsigtighed lod jeg paa Gjennemreisen i Cette Passet igjen visere af Jansen og af den preusiske Consul; nu kom jeg til Lyon, man sagde mig at der var en Consul for Schweiz, som maatte paategne 5 det; jeg sendte ham Passet, han forlangte først een fra Poletiet i Lyon, og da det saae mit danske og franske Pas, erklærede de at de ikke vilde visere, det var ei som det skulde; jeg maatte op i Prefecture de police hvor man erklærede at der hørte til en Visa af den indenrigske franske Menister. »Hvor boer han?« Spurgte jeg! — »I Paris!« — »Men jeg har ikke været 10 der og kommer der ikke!« — »Men den Feil er begaaet i det De kom til Marseille at Deres danske Pas derfra skulde sendes til Paris og De opgive i hvilken Grændseby De vilde have det!« — — »Det har man ikke sagt mig! det er en Feil af Poletiet i Marseille, jeg er fremmet, kjender ikke de franske Love! jeg beder Dem som Franskmand tage Dem af min Sag, da 15 jeg i denne By ingen kjender?« — Nu maatte jeg udstaae en lang Examination, hvilken Dag jeg havde forladt Neapel, var kommet til Livorno etc., dernæst hver Dags Ophold i Frankerige; De kan troe det var en behagelig Situation! havde jeg anet det forud, jeg var vist halv død af Skræk, nu derimod, saalænge det stod paa, var jeg til min egen Forundring rask paa det! 20 — Jeg fik efter en fornyet Løben Passet viseret for Schweiz, men da jeg kom hjem i Logiet var jeg saa angrebet, saa nerveus, at jeg er blevet fire Dage i Lyon for at faae en magelig, luftig Plads. — I Eftermiddags kom jeg her til Genève, føler mig, i den kolde Luft her er, usædvanlig vel. Jeg boer ligeud til Genfersøen, pleier mit Legeme, som det kan trænge til. 25 Mine Øine ere ellers en Deel angrebne af den overstaaede Hede og jeg har nu i otte Dage samlet til Skjæppe Byggryn paa Øienlaagene, ingen behagelig Fornemmelse. — Posthuset er lukket, der venter jeg imorgen tidlig en Slump Breve, jeg har jo ikke siden jeg var i Neapel hørt hjemme fra. Imorgen efter Brevene slutter jeg dette. — Staaer der noget i danske 30 Aviser om den utrolige Varme i Syden, her læser jeg at Folk døe paa Mar-

kerne. Den ene Ulykke paa Jernbanerne følge[r] efter den anden; ikke færre end 6 have fundet Sted i de sidste 3 Uger. Jeg haaber derfor det gaaer heldig paa den franske jeg har tilbage, fra Basel til Stratzburg. De Franske kjører nu ogsaa, som de vare gale. Med alt dette er jeg dog ret tilfreds med
 5 hele Reisen i Sydfrankerige; jeg har før været to Gange i Paris, men det er dog anderledes at see flere af Provinds Stæderne, især de sydlige; det Eiendommelige træder her mere frem, og hvilken Rigdom af romerske Monumenter, eier dog denne Deel af Frankerige, det er rigt, som Italien selv. Dernæst har jeg lært mere Fransk, end jeg nogensinde kunde før,
 10 eller rettere lært mere i denne ene Maaned, end jeg i eet Aar vilde have faaet af Bøger; og hvad Ingeborg nok vil sige er en stor Vinding: jeg har lært at man ogsaa kan blive kjed af Reise, det vil sige naar Reisen er en Lidelse, som denne virkelig har været.

Genf den 27 Juli.

15 Kjære Ven! De skulde have seet mig for en Time siden, jeg var saa lynende gal, ikke paa Dem eller Deres men — paa hele Frankerige! jeg sendte Klokken 7 imorges Bud paa Posthuset for at faae de forventede mange Breve og jeg faaer ikke eet! — jeg blev lynende knusende gal i Hovedet! altsaa havde Frankerige ikke engang kunde besørge mine Breve rigtig!
 20 — Nu gik jeg selv paa Posthuset og jeg fik eet fra Deres Fader, de havde ikke kunde læse Navnet, men paastod at der stod Anderen; naa Gud skee Lov, det var en Trøst! tak Deres Fader derfor! desværre havde han skrevet saa lidt og jeg kan ikke see om han har faaet mit sidste Brev fra Pyrenæerne, det var meget langt og med Indlæg til Ingeborg, Louise og
 25 Jonna; jeg frygter det er forkommet thi paa intet af de tre Breve jeg i Ver-net afsendte er Svar og det ene Brev sendte jeg til Arvestorhertugen af Weimar, der ellers er saa nøiagtig med at svare. — Jeg er høist urolig der-over. — Deres Fader siger mig heller ikke hvor fra Pengene til dette sidste Creditiv ere tagne, 300 veed jeg ere fra Zahlkassen, men hvormange fra
 30 Theatret? det ønskede jeg sat ud fra hinanden; efter min Beregning er

750 Ɔ Banko = 500 Rdlr Dansk. Det er altsaa 200 for Liden Kirsten. Er det ikke saa. — Dernæst har jeg igjen fra Perpignan skrevet Adler til om Tilladelse til at bære den røde Ørns Orden og det er fortvivlende at jeg ikke kan faae den fattige Tilladelse. — Det er jo ingen Orden jeg tager fra de 1000 hjemme, man der finder værdig til at bære danske Ordner. 5 Der er noget oprørende i, at mens jeg sidder og i min Biographie udtaler mig i Begeistring over mit Fædreland og Kongen, jeg paa samme Tid ikke kan faae Lov til at vise for Verden det Tegn Udlandet giver mig paa mit Værd. — Beed Deres Fader fra mig spørge Kongen om han unaadig har optaget mit Brev, da jeg er i stor Uro derover? det er dog et beske- 10 dent Spørgsmaal der kan gjøres, men jeg vil have Svar! — De skriver mig nu et langt venskabeligt Brev til! — Tænk jeg har ikke i over en Maa- ned hørt et Ord fra Hjemmet uden de Par Linier Deres Fader gav mig i Dag! hils ham, tak ham! skriv hvilke Breve han har faaet og send Deres Brev til Frankforth post restante. — Hils dem Alle, Alle! — O havde jeg 15 dog faaet et langt godt Brev i Dag! det er syndigt med de korte Breve! men det er sandt, man troer aldrig hjemme jeg kan være syg! — Nu hører jeg da intet før i Frankforth, med broderligt Sind H. C. Andersen.

[*I Margen:*] Skriv hvad De og Jette sige om Biographien. Siig Lind velkommen hjem. 20

181. Til E. Collin.

St Goar 8 August 1846.

Kjære Ven!

I det Brev jeg i Genf fik fra Deres Fader stod: »Eduard spørger om De vil lade den nye Barselstue trykke? den Skilling kunde jo ogsaa tages med? Med eller uden Navn?» — Penge behøver jeg for Øieblikket ikke 25 og det er jo heller ikke den Tid Folk kjøber Comedier, da Theatret er lukket, dette har jeg, som De vel veed, svaret; imidlertid er det »med eller

uden Navn« løbet mig om i Hovedet og jeg er kommet til det interessante Resultat at jeg ikke veed hvad jeg skal gjøre: Vil De og Deres Fader tage følgende Punkter i Overveielse: troer De at jeg kan have nogle Ubehageligheder ved at fremtræde som Forfatteren, De veed hvorledes vort Publicum er, De husker at den gode Bournonville til Jenny Lind, i min Nær-
 5 værelse, ærklærede at »havde jeg skrevet Barselstuen, da havde jeg et daarligt Hjerte, var en slet Kammerat etc.« — det er nu noget Sludder, men af den have vi meget! Troer De Barselstuen vil gjøre mindre Lykke naar man veed jeg er Forfatteren? Dog, De svarer vel begge: hvorledes kunne
 10 vi sige det. — Paa den anden Side synes jeg at have tiet længe nok, det kan ikke see ud som en Forfængeligheds Sag at jeg nu da Stykket næsten er udspillet, fortæller jeg har skrevet det, men hvad der især er af Betydning, jeg finder at det er et ganske interessant Aktstykke i min Biographie, og derfor ikke burde udelades. — Jeg overlader nu Dem og Deres Fader at
 15 bestemme om jeg er Forfatteren eller ikke; finde De begge jeg nu kan sige det, da vil De her tage indlagde Manuscript og hæfte det ind i Biographien paa det Ark, der hvor jeg har sat Mærket **, og sende det til Lorck, finder De derimod at det, naar jeg ikke trænger til at faae den lille Sum Stykket ved at trykkes, kan indbringe, ikke er værd at bryde Hemme-
 20 ligheden for Biographiens Skyld, saa streger De Mærket ** ud, og gemmer til mig, eller brænder dette Indlagte Barselstuen vedkommende. See, det er jo tydeligt! — Iøvrigt beder jeg Dem ret nøiagtig og eftertænkende at læse denne sidste Deel, min Reise vedkommende, der ligger mig saa nær og derfor har været mig høist besværligt at skrive. Jeg veed
 25 hvorledes næsten enhver Selvbiograph omtales som Egoist, jeg veed om mig grændser det til Talemaade, og i dette Reiseliv bliver facta næsten som Forfængelighedens største Udtalelse. Mit Forhold til Hertugen af Weimar haaber jeg imidlertid saa beskedent og tilbageholdende at have behandlet at hans Kongelige og Keiserlige Frænder ikke kunne stødes
 30 derover, De vil i dette Punkt see at min Klogskab er større end min For-

fængelighed. — Skriv mig lidt om hele Biographien, Deres og Deres Kones Dom, hendes har jeg stor Lyst at vide; selv troer jeg det er flydende, naturligt og maadeholdent skrevet; lev nu vel og bestem, om jeg holder Barselstue eller ei!

Deres broderlige Ven

H. C. Andersen. 5

E. S.

Naturligviis er det kun Barselstuen og ingen andre anonyme Stykker der nævnes, som jeg har skrevet.

NB. De to sidste Blade af Biographien er tabt, jeg maa skrive dem paa ny. 10

[*Det i Brevet omtalte Manuskript er vedlagt og lyder saaledes:*] Jeg troer at for danske dramatiske Forfattere, selv de betydeligste, er det mere til Gavn end Skade at fremtræde anonym, da bliver Dommen mindre hildet; Stykket staaer eller falder ved sig selv. Den danske Lystspildigter Overskou, hvem Heiberg frakjendte alt Talent som Forfatter og raade[de] at blive 15 ved Oversættelser, lod sine Lystspil anonymt opføre og vandt selv sin strenge Dommers Erkjendelse, uden i denne Retning at ville stille mig ved Siden af Overskou, men kun som den der af Heiberg dømtes lige saa haardt fik jeg i dette Aar ogsaa Lyst at indlevere unavngiven et Stykke, og jeg skrev et lille Lystspil »Den nye Barselstue«, det blev opført og 20 vandt overordenligt Bifald, blev spillet og atter spillet med samme Modtagelse, vel blev jeg nævnt mellem de man gjættede paa, men de Fleste erklærede at det var mig umuligt at skrive i den Art og som et slaaende Beviis at jeg ikke var Forfatteren sagde man, at da Stykket gjorde saa megen Lykke, vilde det være mig umueligt at tie med Forfatterskabet. — 25 Det var mig ganske interessant at være Vidne til de forskjellige Udtalelser om dette lille Arbeide, høre de Væddemaal der blev gjort om det var Andersen eller ikke der havde skrevet det. — Min vanskeligste Holdning havde jeg den første Forestillings Aften, mit Sind var naturligviis noget i Bevægelse; jeg gik til mit Hjem for at være ene, men en af vore Forfattere, 30

30 vore Forfattere] først skrevet vore unge dygtige Forfattere.

der var ganske opfyldt af det lille Stykke kom hjem til mig, udtalte med Liv og Varme sin Henrykkelse og meente at denne Forfatter vilde bryde en nye Bane, at i hvor skizzeret dette Arbeide var laae der Kimen til en uendelig dramatisk Dygtighed; mit Hjerte skjælvede, jeg kunde ikke ud-
 5 holde at høre hans Tale, frygtede at mit Ansigt røbede mig og vidste derfor intet andet Middel, end at jeg sagde, »at jeg ansaae ham som Forfatteren!« han blev overrasket og forsikkrede paa det Helligste at han ikke havde skrevet det. — Da Stykket nu vistnok snart er spillet til Overmættelse, kan det ikke være nogen Forfængeligheds Sag længer at fremtræde,
 10 som Forfatter, det er tillige et character[ist]isk Bidrag til min Biographie og jeg fremtræder derfor her som den der har skrevet denne dramatiske Ubetydelighed, hvis Forfatter de, der aldeles nægtede mig dramatisk Talent, tillægge et ikke ubetydeligt, Jeg tilføier endogsaa at dette ikke er det eneste dramatiske Arbeide af unavngiven Forfatter, der har skaffet
 15 mig en stille Glæde og Bevidsthed om, at der dømmes efter engang antagne Meeninger og ikke altid efter Arbeidet selv.

182. Fra E. Collin.

Kjære Ven. De siger, at det er syndigt med de korte Breve, og det er netop dette, der gjør mig angst og bange for at begynde paa et Brev til
 20 Dem; thi hvorledes skal jeg kunne fylde mange Sider med dette Dagligdags-Liv her hjemme.

Først og fremmest om Deres Levnetsløb. Jeg har gjennemlæst den første Sending med Opmærksomhed — den anden har jeg senere faaet —; hvad Realiteten angaaer har jeg, som tidligere bemærket, saa lidet mod
 25 samme at erindre, at jeg næsten ikke rører derved. Men ved Formen, nemlig det Gemeneste af Formen har jeg meget at bemærke, d. e. det ligefremme Skrivevæsen; thi det er i den Grad skrevet *currente calamo*, at jeg skulde tage meget feil, om De har gjennemlæst Manuscriptet, der intet-

11 den der har skrevet] *først skrevet* Forfatteren. 14 dramatiske Arbejde] *senere udslettet af A.*

steds viser Spor af Filen, og om De ikke egentlig har stolet paa mit Correctur-Blik; dette bebrejder jeg Dem ikke, men Følgen deraf er, at jeg umulig kunde give det til en Afskriver, der sandelig ikke vilde kunne have bragt noget saadant forstaaeligt Dansk ud deraf, som kan lægges til Grund for en dansk Oversættelse; hvad var altsaa at gjøre — jeg har selv begyndt 5 at reenskrive det, et Arbeide, som jeg næsten fortryder, men som jeg maa fuldføre. Jeg afskriver det paa denne Slags Postpapir og har sendt Webers Boghandel 8 Ark, d. e. omtrent 3 af Deres; nu skal jeg skynde mig med Fortsættelsen.

Imorges er Fader reist med Ingeborg og Louise paa en 14 Dages Tour 10 til Jylland; han har i lang Tid skrantet efter en Omgangssyge, en grippe, og vil vist have godt af denne Udflugt. Den var nær blevet forstyrret. I Onsdags nemlig kjørte Fenger med Kjæreste, Ingeborg og Theodor til Rungsted; i Skodsborg løb Hestene løbske og væltede Vognen; Ingeborg, som kom til at ligge under den, fik temmelig stærke Contusioner; dog har 15 hun oppet sig saaledes, at hun gjør Touren med Fader. . . .

Faders Brev — at De nu har faaet Lov til at bære Ordenen, har De vel faaet; hvis ikke, saa kan De paa mit Ansvar frit gaae med den. En anden Gang skal De for en Ordens Skyld ikke henvende Dem til Adler, selv om det er en Adler-Orden. 20

Disputeer ikke om de slesvig-holsteenske Affairer, De faaer kun Ærgrelse deraf; men see derimod at more Dem saa godt som muligt.

Kbhvn. d. 15 August 1846.

Bestandig Deres

Edvard.

183. *Til E. Collin.*

Ettersburg 25 August 1846. 25

Min inderlig kjære Ven!

vel kommer mit Brev ikke afsted i Dag, men jeg maa dog skrive, udtale mig for Dem, langt borte fra trykke Dem til mit Hjerte, det kan De vel nok taale, det er kun i Virkeligheden De ikke holder af Sligt! De er vel-

signet og god! — De er en Ven! Ja, Kjære! De veed ikke hvor det har rørt mig, gjort mig skamfuld, ja jeg veed ikke selv Ordet derfor, at De afskriver min Biographie! jeg fik Deres Brev iaftes, læste at De havde paataget Dem dette Arbeide! — Min Gud, det er jo grueligt meget! hvad skal jeg gjøre
 5 for Dem! Det er et herkulisk Arbeide, ja De maa ikke have tænkt derpaa da De begyndte! ikke ventet at Biographien var saa vidløftig, jeg finder næsten det er for overdrevent Meget af Dem, at jeg formeligt er forlegen, her saa mange Mile fra Dem! Tak, tak! — aldrig glemmer jeg dette Træk paa Deres broderlige Sind, det er en Omfavnelse, det er et Kys, — det er
 10 en Drikken-Duus — De forstaaer mig nok. Tak! —

Det fornøier mig De er tilfreds med det Fortalte og Deres Dadel over Stilen er grundet, men jeg har her at sige: dersom det skulde trykkes af paa Dansk, da havde jeg brugt Filen, men nu det skulde gives paa Tydsk troede jeg hver Sætning vilde være forstaaelig nok og at Oversætteren i
 15 sit Sprog vilde afrunde det. Tiden var mig saa kort, Lorck ønskede at faae det Hele ud til denne Høst-Messe, jeg maatte ile; Reisen selv frembød en Deel der maatte sees og legemlig angrebet var jeg, saa at dette Værk har været mig en Byrde. Imidlertid er det dybt tænkt, om ikke langsomt skrevet. Jeg har, som De vil finde veiet selv Udtrykkene. Imidlertid, endogsaa
 20 med ret god Hukommelse, er mangt et Træk, maaskee afstørre Betydning, end enkelte meddeelte, glemte, da jeg skrev paa den Livsperiode hvor det skulde stilles; senere er det dykket op i min Erindring, men da var det for seent. Selv fra denne sidste Reise er et Par interessante Personligheder oversprunget, een af disse fra Rom, ønskede jeg gjerne De vilde paa et passende
 25 Sted skyde ind (under Romer-Opholdet) det er den hanoveranske Minister Kästner, en høist elskværdig Personlighed, hvis Venskab for mig jeg skylder mange behagelige Timer ikke blot i Rom, men i Neapel hos Brockhausen (den preusiske Gesandt) indførte han mig. Kästner har et ikke ringe Talent for Poesi, Musik og Malerie; og hos ham har jeg egentlig
 30 første Gang seet Blomstermaleriet hævet ved Ideen. I een af sine Stuer

har han anbragt en Blomster Arabesk, der viser os hele Aarets Flora, den begynder med de første Vaar Blomster Krokus, Sommergjække osv da kommer Sommervæxterne, saa Høstens og tilsidst ender Guirlanden med Decembers røde Bær og bruungule Blade (dette kunde indskydes). — Han har en interessant Samling af Portrætter af bekendte Mænd og af — 5 smukke Damer—ogsaa mit Billed fik en Plads i Samling[en], tegnet af ham selv.

Jeg er nu, som Brevets Overskrift viser i det Veimarske, jeg er i Besøg hos Arvestorhertugen, paa hans smukke Slot Ettersburg; jeg har en prægtig Leilighed, med Roccocos Meubler, en Laquei til min Opvartning og er 10 til Frokost, Middag og Aften altid med det unge Herskab; hver Aften naar jeg er kommet til min egen Stue, kommer Arvestorhertugen over til mig, eller han fører mig derhen, og da sladdre vi sammen til ud paa Natten, han er et sjældent gemytfuldt Menneske og har det bedste Sind. — Daglig gaae vi Arm i Arm i Haven, han udtaler hele sin Sjæl; jeg kjører med ham 15 til Belvedere og hendes Keiserlige Høihed, Moderen, viser mig den meest fremtrædende Naade, at Alle bøie sig dybt, at jeg hos Laqueierne er »gnädige Herr« ligger jo i Sagen — kort jeg lever »uden omkring mig«, saaledes, som det er nok til, for Mange, i mit Sted, at blive forfængelige over, men — kjære Ven, jeg veed ikke selv, jeg føler mig saa lidt lykkelig, har saa 20 lidet Nydelsen af denne Glands Øieblikket bringer mig — jeg er, det siger jeg Dem — i en lidende Stemning, næsten ulykkelig! om dette kommer fra den Svækkelse mit hele Nerve-Legeme har lidt ved den djævelske Hede i Sydfrankerige og Neapel, om det kommer ved den ulykkelige Spænding der er i dette Øieblik mellem mit Fædreland og dette Land, hvori 25 jeg har saa mange Kjære, veed jeg ikke. Første Gang i mit Liv har det Politiske kastet en tung Skygge ind over mig! — Min Udreise fra Danmark og til Rom, var saa riig paa Lykke og Glæde, det var som alt Sollys strømmede over mig; fra jeg forlod Italien, har jeg lidt legemligt og sjæleligt; der synker sig en Alvor i mit Sind, der fordærver mig Øieblikket! — Hvad 30 kan De vel sige mig der til? Intet. Efterretningerne om Deres Faders Syge-

lighed, om Ingeborgs Vælten, er ogsaa lutter sørgelige Momenter for Fremtiden. —

I Dag tager jeg lidt ind til Weimar for at besøge i to eller tre Dage mine Venner der og da kommer jeg igjen til Ettersburg; naar Kongen af Hol-
5 land reiser herfra tager Arvestorhertugen og hans Gemalinde med, de
gaae til Kongens Besiddelser i Schlesien, men komme igjen til den 20 eller
25 September, da vilde Arvestorhertugen at jeg igjen skulde være hos ham,
ja tilbringe Vinteren, men jeg har ikke Mod der paa; her er heller ikke Ro
til at arbeide og i denne Vinter vilde jeg fuldende første Deel af Ahasverus,
10 jeg er opfyldt deraf, jeg længes ogsaa efter den collinske Familie, og altsaa
gaaer det nu hjemad. Det er ogsaa godt for Venskab, troer jeg, med konge-
lige Personer, ikke Dag ud og ind i Aaringer at leve sammen, det har jeg
ogsaa sagt min hertugelige Ven! — Jeg faaer vel ikke den Behandling i Kjø-
benhavn, som i Weimar, men ogsaa der er Noget, som det ellers mig kjære
15 Weimar, ikke har eller kan give! — Hvad jeg gruer for er den politiske Tale
og Udtalelse jeg nu der — rimeligviis skal høre. — Tak Deres Fader for
Arangementet med Ordenen; det var ellers efter hans egen Anviisning
at jeg skrev til Adler derom; jeg har jo ogsaa skrevet til Kongen derom;
jeg skrev fra Wien et langt Brev; Adler havde mældt mig at jeg kunde det,
20 jeg skrev, den Følelse har jeg, et Brev som ikke kunde tages unaadigt op,
bad om, gjennem Collin eller Adler, at vide om min Kongenaadigst havde
optaget min Skrivelse, jeg har ikke hørt et Ord, det har bedrøvet mig;
og da jeg nu i saa meget her har udtalt min Sjæl for Dem, da endnu eet;
De veed at Ørsted længe før min Afreise sagde mig at Kongen havde sagt
25 han vilde give mig Ridderkorset, jeg har intet faaet — nu venter jeg Intet
og seer deri et Tegn paa at Kongen ikke finder det passende at give mig
et udvortes Tegn paa sin Naade, et Tegn der for Fremmede viser at jeg i
mit Hjem er hædret, Noget man i Udlandet lægger mærke til. — Ja Flere
have yttret deres Forundring over at jeg fra Preusen og ikke fra Danmark
30 er decoreret; det er ingen forfængeligheds Sag, det er mig mere en Hjerte-
Sag og det dobbelt, da vidst faae, selv af Kongens Omgivelse, kan elske

ham personlig høiere end jeg. De seer selv hvorledes jeg i min Biographie har udtalt det, og da De kjender mig, veed [De] hvor sandt det er. — Gud give han maa leve længe! jeg veed hans Død vilde ryste mig dybt og hvorledes skal det da gaae!

Dog, jeg skriver mig meer og meer sørgmodig! paa et deiligt Slot, en 5
 elskværdig Fyrstes Ven, i et classisk Digterland, kan jeg saaledes pine mig!
 det er egentligt uklogt! — ak hvorfor nyder jeg dog aldrig ret Øieblikket! —
 Skriv lidt Solskin ind i mit Sind, send mig et Brev til Leipzig, der er jeg
 om en 12 Dage og bliver en kort Tid for at arbeide i Forening med Lorck
 paa den samlede Udgave af mine Skrifter. Hvad troer De man vil sige 10
 om min Biographie? udtal Dem for mig om denne, om hvorvidt jeg klart
 og passende har der givet mig selv og Facta. — Raad mig hvorledes jeg
 skal i tre Hefter inddele mine Eventyr, om jeg skal lade disse følge i den
 Orden de ere skrevne, eller kastede mellem hinanden saaledes at de blive
 ligeligt fordeelte og med Hensyn til Indholdet kunne læses efter hinanden. 15
 Jeg er for dette sidste. — Den samlede Udgave bliver 20 Bind, hvoraf to
 Bind skal være Digte og to dramatiske Sager, af disse sidste er jeg lidt i
 Tvivl med Valget, hvilke vil De foretrække? f Ex Mulatten, Maurerpigen,
 Agnete, »den —« (hvad siger De?) og endelig »Lykkens Blomst«, denne sid-
 ste er jeg paa det bestemteste for. — Fra Leipzig gaaer jeg over Oldenburg 20
 hjem, kommer altsaa neppe før i October og har saaledes været et heelt
 Aar borte. I dette er imidlertid udrettet en Deel for mine Skrifters Ud-
 bredelse, disse have selv ved deres Lykkestjerne banet sig Vei, her og hiin
 Side Verdenshavet! jeg er, med Ret eller Uret, for Øieblikket den meest
 bekjendte og meest læste danske Digter, det vide de ikke hjemme eller ville 25
 ikke vide det! — Naa, det er jo dog ikke det, som gjør min Lykke i Verden!
 den maa jeg finde hos mine Kjære, som forstaae mig, som jeg forstaae[r]!
 jeg flyver med et fuldt Hjerte mod Hjemmet; lidt fordærvet vel i Udland-
 det, fordærvet ved Hyldest af Fyrster og Aandens Stormænd, men jeg
 bliver nok omgængelig, den kjære Ingeborg lægger sin aandelige Tøile 30
 paa den fnysende Hest, beed hende ikke glemme det. — Uden Spøg, jeg

skal finde mig mere lykkelig, end man maaskee troer; vil kun Gud vaage over mine Kjære og over det Land, hvor jeg føler det usynlige Baand holder mig til. Og nu Lev vel! I Leipzig faaer jeg et Brev post restante, siig mig om Deres Faders Sundhed om Ingeborgs. — Hils alle Børnene
 5 paa det kjærligste og glem ikke Carl Weis og Hartmann! det A-sen! som jeg holder saa meget af og som ikke synes at tænke paa mig! ikke et Ord har jeg faaet! — Ja, naar han dog sendte en Hilsen! — Giv ham 10, saa har han vel een in mente for mig! Digteren Holst lever vel og beriger Litteraturen, hils ham.

Deres trofast hengivne Ven

10

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Deres Kone Millioner »God Dag«!

184. *Fra E. Collin.*

[c. 8/9 1846]

Kjære Ven. De kjender mig nok til at vide, at jeg ikke ved det Arbeide, jeg har paataget mig, har villet tiltrække mig Deres Beundring, eller vil
 15 have det anseet som noget overordentligt Venskabsstykke; thi det var en ligefrem Pligt af mig at gjøre det, eftersom det var nødvendigt; hermed er det ikke min Hensigt, at komme igjen med de gamle Stile-Historier, men kun, hvad jeg forbeholder mig at bevise Dem, at De i Deres Iver ofte har sat det Sidste først, og omvendt, alt i logisk Forstand, at den Dem eien-
 20 dommelige Maade at skrive abrupte Sætninger, uden nogensomhelst copula, her er anvendt i saadan Overflødighed, at jeg maatte frygte for, at Oversætteren, naar han ikke var en indgjort Dansk, vilde faae gale Meninger ud deraf. Dertil kommer, at Manuscriptet er saa tæt skrevet, at det ikke er muligt at forandre deri. Mine Forandringer angaae, som tidligere
 25 bemærket, yderst lidt Realiteten, men jeg har enkelte Steder bortskaaret nogle Bredheder o. desl.

Deres, som De kalder det, lidende Stemning, under Opholdet paa Etersburg, kan jeg ligesaa lidet forstaae, som De selv; hvis den ikke var,

vilde jeg have tilraadet Dem at blive der længere, ja selv Vinteren over; men det kan De kun selv bedømme. Rimeligviis er De endnu svækket af den tidligere Reisede, thi jeg kan ikke antage, at de politiske Forhold kunne eller bør kunne have nogen væsentlig Indflydelse paa Deres Stilling og 5 Deres Kald her i Livet, at De kunne betragte disse Realiteter, som vedkommende Dem mindre end Andre.

Fader er nu saa rask, Gud være lovet, som nogensinde; Ingeborg tænker ikke meer paa Væltningen; for disse Sider kunne Deres Bekymringer alt- 10 saa bortfalde; hvad Fremtiden har for med os og Andre, — det behøver jeg mindst af Alle at sige Dem, hvem det kommer an paa.

For atter at komme til det Politiske, da raader jeg Dem som Ven af mit inderste Hjerte: afhold Dem fra enhver endog den sagteste Berøren af dette delicate Æmne; fører Forholdene Dem ind i Circler, hvor de af- 15 handles, da gjør som jeg, : jeg taler kun med de Folk derom, som ere af samme Mening som jeg; vil man ægge Dem til Disput, saa siig, at De har forsvoret at tale derom, eller ogsaa spøg dermed, om man vil have den Historie paa Vers og om det skal være Sapphiske Vers, hvilke ere de dy- 20 reste.

Jeg mener, at De ikke skal see et Tegn i, at De ikke faaer et Ordenstegn; 20 Historien forklarer sig ganske simpelt som en Forglemmelse, som en: procul a Jove procul ab ordine.

Slutningen af Biographien har jeg ikke læst; jeg kan derfor ikke sige noget derom. Lorck er her i denne Tid, jeg har talt med ham.

Jeg mener ligeledes, at De bedst fordeler Eventyrene som De selv har 25 meent. Jeg mener, at vi for det Første ikke skulle tale om Barselstuen, men Lykkens Blomst maa der bestemt.

Ingeborg længes efter at see Dem som fnysende Hest. Jeg længes efter at see Dem glad og fornøiet, thi De har minsæl ikke Grund til andet.

Deres trofaste Ven 30
Edvard.

185. *Til E. Collin.*

Leipzig 11 Sept: 1846.

Kjæreste Ven!

Fra jeg traadte ind i Tydskland har jeg skrevet eet Brev til Deres Fader og eet til Dem, paa intet af disse har jeg faaet Svar; De mældte mig at
 5 Deres Fader havde været syg, men nu besøgte Jylland, og at Ingeborg var væltet; jeg føler en Angest, en Uro, jeg lever i stadig Frygt at noget Værre er skeet; at een af dem ligger meget syg; Deres Fader maa jo dog ved Septembers Begyndelse være kommet til Kjøbenhavn og da maatte han, efter hans venlige Sind for mig, have skrevet; jeg er endnu skrækkelig nerveus,
 10 kan slet ikke forvinde denne skrækkelige Sommers Indvirkning; jeg piner mig derhos med Angest for mine Kjære og De veed jo at det Collinske Huus, er Hovednærven mellem mig og Hjemmet. Beed dog Deres Fader skriver et Par Ord, om han har faaet mit sidste Brev fra Tydskland, ligesaa, om ogsaa De har faaet eet fra mig, jeg gav det paa Posten i Weimar. — Nu
 15 maa jeg i midlertid bede Dem og Deres Fader at Breve, sendes til Oldenburg, Groszherzogthum Oldenburg, dette sidste maa især huskes, thi ellers løbe disse Breve til Oldenburg i Holsteen; De er saa god at adressere der til Hofrath, Ritter m, Orden, von Eisendecker, der tager jeg hen paa Tirsdag, og bliver Maaneden ud. — I October er jeg i Danmark. Det var
 20 mig smerteligt at forlade Weimar, hvor man saa gjerne ønskede jeg skulde overvintre! Hendes keiserlige Høihed, er mig inderlig god, og De gjør Dem ikke Begreb om Arvestorhertugens Venskab for mig. Jeg var, da Kongen af Holland vilde være paa Ettersborg og jeg saae hvor lidt Plads der var, taget 2 Dage ind til Weimar til Beaulieu; Arvestorhertugen kjørte
 25 da ind og besøgte mig, og da vi den anden Dag ved Taffelet paa Belvedere ikke som vi vilde kunde sige hinanden Levvel, han gik med sin Gemalinde og Kongen af Holland til Schlesien, kjørte han efter Afskeden med sine Forældre, hen til mig, hvor vi i Sophaen udtalte os endnu engang ret til Afsked, og hvor han paa det kjærligste bad mig blive Vinteren hos sig,
 30 eller i det mindste til midt i October for at overvære Indvielsen af Herders Monument, men jeg sagde min Trang efter nu at komme hjem, og der

fuldende Ahasverus, som ret ligger mig i Tanke; jeg skal mundtlig fortælle Dem meget om den unge Arvestorhertug, som Elertz engang, paa sin raske Maade, saa frisk dømte om, og dømte saa ubillig; jeg troer neppe der gives et ædlere Sind end den unge Første og han er ikke ringe begavet, men noget forlegen i sin Fremtræden, han er ogsaa af dygtige Mænd, udenfor Sachsen, vurderet og afholdt; et Par Træk af hans Personlighed, skal jeg ved Leilighed meddele Dem og De skal begribe hvor meget Fortræffeligt der rører sig i ham. — I Weimar selv betragtes jeg af de Fleste, som jeg hørte hjemme der. — Hvor kjærligt og skattet er jeg ikke overalt i Tydskland!; den forkastede Hjørnesteen synes at faae en god Plads i den europæiske Litteraturs store Bygning. — Fra England har jeg Brev, man vil ogsaa der slutte en Slags Acordt med mig, om forud at faae de trykte tyske Ark af mine Skrifter; Mary Howit fortæller mig at jeg er i det store England en Yndlings-Forfatter, og i Amerika gaaer det mig jo ligesaa; hvor sælsomt, jeg den overseete, med Fødder traadte, bespøttede — — oh! — Nu kommer jeg hjem til den kolde Winter! det collinske Huus især, maa erstatte mig Alt, jeg kommer, med kjærligt Hjerte, med det Barne-sind, man ikke i Kjøbenhavn har kunnet slaae ihjel! jeg er blevet eet Aar ældre, har lært at elske Kunsten for sin egen Skyld, og jeg haaber, i den at glemme mit menneskelige jeg! — Vær mig god, vær mig en trofast kjærlig Broder, det er Gemyt og Hjerte der gjør min Verden, der styrker og forædler mig; med Guds Hjælp haaber jeg at vise fornyet aandelig Dygtighed. — Bær lidt over med mig, om jeg bliver lidt ømfindelig, imellem lidt heftig! jeg er blevet forvænt ude — jeg veed mine Mangler og Ingen ydmyger sig mere i Tanken for Gud end jeg, men jeg veed ogsaa nu af facta hvor megen Uret jeg har lidt, hvad Betydning jeg har, og hvilken Plads jeg som Digter indtager; men hvorfor skrive alt dette til Dem; det flyder mig af Pennen, da jeg er saa ganske Nerve og Bevægelighed endnu! — I Jena har jeg opholdt mig 5 Dage og i Forening med Professor Wolf oversat mine Digte, jeg sender til Viggo eet af Digtene, der vil fornøie ham; han faaer det et andet Aar paa engelsk, (i England kommer nem-

lig ogsaa mine Digte ud); her i Leipzig arbejder jeg med Byrons Oversætter Böttcher, der paa Lorcks Regning skal levere nogle af mine Poesier; det angriber mig imidlertid, jeg trænger til Ro, Hvile, jeg maa ikke bevæges, og Alt bevæger mig i denne Tid. — Lorck vente vi hver Dag, jeg
 5 bliver til han kommer; De har vel talt med ham, mit Haab er at han bringer mig Brev fra Dem; skjøndt jeg hader dette at sende Breve med Leilighed, det gaaer altid ind i Evighederne. — Tak for Deres herkuliske Arbeide, jeg er halv ulykkelig derover, og jeg seer heller ikke hvorledes De skal blive færdig. Biographien skal jo være trykt i October og endnu er
 10 knap mere end eet oversat Ark her! Reutscher oversætter slet, jeg har med Bötcher maatte corrigere det Tydske og fundet Huller deri, Stæder, som han har oversprunget, thi det var Intet, De kunde finde Grund til at udstræge. — Naar De skriver mig til, da tag altid mit sidste og næstsidste Brev for Dem, thi der ere mange Ting jeg spørger om, men som ikke be-
 15 svares; det lille Lystspil veed De jeg gjerne vilde oversette i Tydskland, dersom Forfatteren skal nævnes nu; send det til Oldenburg. Her i Leipzig har jeg fra Adler, endelig faaet Brev, det er gaaet det halve Europa om efter mig og han siger at et tidligere Brev, det jeg heller ikke har faaet, er sendt fra ham til Neapel. — Jeg har maatte give henved 2 Rdlr for Bre-
 20 vets Omvandring, det bragte mig imidlertid mange venlige Ord og Hilsen fra Kongen og Dronningen; der synes at have optaget mit Brev, det jeg skrev fra Wien til Kongen, særdeles vel! Tilladelsen at bære Ordenen fulgte; ved at nævne dette maa jeg dog sige til Dem og til Deres Faders Yttring i tidligere Breve, at havde jeg i dette Anliggende henvendt mig
 25 til Deres Fader var det strax bragt i Orden, det er jeg ogsaa for visset om, men det blev netop skrevet til mig, skrevet af Deres Fader, at jeg skulde selv skrive derom til Kongen, eller faae Adler til at arrangere det. Det er umueligt at misforstaae de skrevne Ord, jeg blev just viist derhen! — Af det engelske Brev jeg her har faaet fra Mary Howit, seer jeg at hun endnu
 30 ikke efter — jeg troer snart to Aar — har faaet den Bog den gode Kammer-

junker i Mad: Thybergs Huus besørgede, den er aldeles ikke naaet London, Bjelke har selv sagt hende det, men iøvrigt i den Anledning været saa høflig at opsøge hende og sige hende det. — Under Skrivningen af dette, har jeg havdt et Par Vesitter, det er mig en Plage, med de gode Mennesker, som komme i denne Tid og præsenterer nye Poeter og Kunst- 5 nere for mig, jeg er, som Jenny Lind, kjed af de mange smukke Talemaader, imidlertid hørte jeg dog her fra Amerika, af Een der netop kom derfra, Befæstigelse paa min Erkjendelse i dette Land, selv OT er nu ogsaa kommet der og »Eventyrene«. — Hvor det er moersomt, jeg glæder mig, som et Barn, Sligt var aldrig faldet mig i Tanker! — Min Biographie 10 haaber jeg vil end mere vække Interesse for mig, og den maa snart ud! af den tydske Oversætter, samt af Lorcks Medbestyrer har jeg den inderligste Opfordring om at faae noget Manuscript fra Dem! — Siig mig dog hvad De og Deres Jette synes om det Hele. — Skriv mig til om hvem jeg kan dedicere den tydske Udgave af mine Skrifter, enten Arvestorhertugen 15 af Weimar eller Kongen af Danmark, hos den sidste maa jeg have en Tilladelse. Vidste jeg Kongen satte nogensomhelst Priis derpaa, da fik han den; jeg har den inderligste Trang til at vise ham min Taknemlighed, men seer De Arvestorhertugen elsker jeg ogsaa, med en Broders Sind har han behandlet mig. — At den megen Skrivning med Biographien er Skyld 20 i at De ikke sender mig Brev begriber jeg, men længes kan jeg derfor lige fuldt. — Hils nu Deres Kone og alle Børnene, hils Deres egen Fader og Søskende. Theodor hører jeg aldrig om eller fra, hils ham! og siig han har tidt været mig i Tanke! — og nu Lev vel kjære Ven!

Deres trofasthengivne 25

H. C. Andersen.

E.S

Vi faae nok af Mendelson snart en Melodie til: lille Viggo.

20 den] først skrevet det.

186. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Vore sidste Breve maae have krydset hinanden, thi ellers kan jeg ikke begribe, hvorledes De kan skrive, at jeg ikke skriver til Dem, jeg, som netop gaaer i en stadig Beundring af mig selv, fordi jeg 5 iaar er saa flittig i den Henseende.

De skriver, at Reuscher oversætter daarligt, at der ere oversprungne Steder »som jeg umulig kan have udeladt«. De maatte jo kunne have seet mit Manuscript hos ham, da han oversætter efter det, De kunde da have opgivet mig Stedet, og det vilde interessere mig, thi saaledes i sin Alminde- 10 lighed kan jeg ikke svare for det. Saavidt jeg nu erindrer, har jeg kun 2 Steder i hvad jeg hidtil har læst, bestemt hele Sætninger til Udslettelse, og disse vil jeg nævne Dem, for at De, hvis De ønsker det, igjen kan faae dem anbragt, nemlig:

1. Historien om en Smaapoet der i Kongens Forgemak vilde lære Dem, 15 hvorledes Colosseum staves, er dog altfor dagligdags, dertil er den bredt fortalt — jeg siger Dem min Mening lige ud, for det kan jo ikke fornærme Dem — og endelig er den overflødig, thi jeg kan forsikkre Dem, at der næsten paa hver anden Side tales om, hvorledes Folk rettede paa Dem; at De ikke glemmer dette, kan Ingen fortænke Dem i, men for Publicum 20 er en Anecdote som hiin dog altfor lidt interessant og characteristisk. Ikke sandt?

2. Ved Reisen til Sverrig siger De: »Da kjendte man ikke, hvad man nu kalder skandinaviske Sympathier«[.] Dette Udtryk har jeg ladet staae, endskjøndt jeg havde en Følelse af, at man vilde finde noget spottende i 25 det Understrøgne, som De dog ikke har meent. Men derefter følger en Passus, som skal bevise factisk den »nedarvede Mistillid«, nemlig om Gadedrengene, der skrige efter Svenskerne der kjøre i Kane. Denne Bemærkning er vel factisk sand, men usandt anvendt; spørg Dem selv, om den med Forholdene her bekjendte Kritik ikke med Rette vilde kunne be- 30 breide Dem, at De havde fortalt Tydskerne denne Fabel, for at nedsætte

Kjøbenhavnerne; thi det er dog en vitterlig Sag, at Gadedrengene pibe og skrige ad alle Kaner og ikke alene efter Svenskernes; og selv om dette ikke var saa, er da ikke Gadedrengene Commercen de skandinaviske Sympathier aldeles uvedkommende!

Jeg behøvede vel ikke at udbrede mig saaledes herover, thi jeg tvivler 5 ikke om, at De er enig med mig heri; men jeg interesserer mig altfor meget for, at dette Arbeide — der vel i det Hele kunde have fortjent en omhyggeligere Bearbejdelse, end en Reise kan give Tid til — kan være frit for Pletter. Til saadanne Pletter vilde jeg henregne, dersom man i Deres Bog ved Siden af en retfærdig Harmen over tidligere Uret skulde finde en Ærger- 10 lighed imod Kjøbenhavnerne, kort sagt, at De skulde betragtes som en Nicolai, der skrev: Kopenhagen, wie es wirklich ist. De staaer for godt og sikkert nu, til at tage Notice af alle Smaaligheder.

Jeg er i det mærkelige Tilfælde at maatte melde Dem, at jeg endog har foretaget en Forandring i det Sted, hvor De nævner mig; De siger: kunde 15 man numerere Venerne, maatte han faae No. 1, thi han var den første. Denne Understregning af Ordet var udtydes lettelig som om det var forbi dermed og at jeg ikke er det meer, men det troer jeg ikke, at De har meent, ellers skulde jeg sandelig ikke have rørt derved; men forresten fortryder jeg nu, at jeg har rørt ved dette Sted. 20

Deres lille Lystspil sender jeg ikke til Oldenburg i Henhold til hvad jeg i mit forrige Brev har sagt.

At Biographien skulde udkomme i October, er Lorck allerede for lang Tid siden gaaet fra. Men at jeg, hvis alt gaaer som hidtil, skal gjøre den færdig i October, er vist; jeg taxerer den til 60 à 70 af mine Ark, og jeg 25 ender i Dag det 30te, altsaa omtrent det Halve.

Jeg veed saagu ikke, hvad skal jeg sige om Dedicationen; lad det vente til De kommer hjem, saa kan vi snakke mere gemytligt derom.

Fader skriver Dem selv til. Farvel kjære Ven

Kbhvn. d. 19 Sept. 1846.

Deres uforanderlige 30
E. Collin.

187. Til E. Collin.

Oldenburg 24 September 1846.

Min inderlig kjære Ven!

I denne Morgenstund kom et deiligt tykt Brev, det var fra Dem, Deres Fader og Jonna! hvormegen Glæde kan man dog lægge ind i et saadant
 5 Papir! Tak og atter tak i velsignede kjære Mennesker! jeg skriver strax
 igjen jeg kan ikke andet, det er som jeg maatte og kunde strax række Eder
 Alle Haanden! O kjære Ven hvor De er ædel og god mod mig, De veed
 ikke hvor det rører mig, opfylder mig at De skriver saaledes paa min Bio-
 graphie; jeg forsikrer Dem jeg har hver Gang det kommer mig i Tanken,
 10 en Forlegenheds Følelse, en Taknemlighed, — jeg opfatter det nu, som
 noget ganske Mageløst, jeg veed jo hvor meget Skriverie De har! — En
 Time efter at jeg i Leipzig leverede paa Posten mit sidste Brev til Dem,
 modtog jeg Deres. — Tak og atter Tak! De begriber ikke med hvilken
 Inderlighed jeg tænker paa Dem. — Reutscher boer i Berlin, ham har jeg
 15 ikke kunnet tale med, og det som i Manuscriptet var udeladt var omtrent
 den 10de til 12 Linie forfra, samme har jeg tilføiet, det var noget om »vor
 Herre«, og altsaa kan ingen Anstød findes hos Personer. De to Sætninger
 De mælder mig De har udeladt, billiger jeg naturligviis ganske, slige Plet-
 20 ter er det umueligt at undgaae, naar man saa hurtig og paa en evig vex-
 lende Reise skal nedskrive sine Erindringer, og øieblikkelig lade disse gaae
 Postveien. De kan troe det har været et ikke let Arbeide at samle i Tanken
 det Hele, at sammentrænge det paa Papiret og det i een eneste Nedskriv-
 ning, jeg er ogsaa aldeles vis paa at dette Arbeide har lige saameget som
 Heden virket paa mit hele Nervesystem. — Jeg har ikke kunnet taale
 25 denne idelige Tænken! — At De har foretaget en Forandring hvor jeg
 nævner Dem er jeg, eftersom De opgiver mig mit Skrevne særdeles tak-
 nemlig for. Jeg forstaaer slet ikke hvorfor den Understregning er kommet
 »thi han var den første«; jeg har mueligtviis vilde understrege han og ikke
 var, thi i dette sidste er der jo ligefrem en Grovhed. — Bitter mod Kjøben-
 30 havnerne synes jeg ikke at have været og vil ikke heller synes det. Det lille
 Lystspil bliver altsaa hvor det er, og altsaa kommer Intet der om i Bio-

graphien. Om Dedicationen, kunne vi tale naar vi sees, lad Ingen derfor endnu vide hvem jeg tiltænker den. — Jeg blev henved 10 Dage i Leipzig og traf altsaa sammen med Lorck, hos hvem jeg tilbragte en ret behagelig Aften. Professor Wolff fra Jena, der corrigere[r] den tydske Udgave af mine Skrifter, var flere Dage i Leipzig og vi fik en Deel bestilt. Jeg traf 5 her i Theatret Etatsraad Kock og Maleren Berg, den første har vel bragt det collinske Huus min Hilsen. — Fra Leipzig reiste jeg i een Tour paa Jernbane til Braunschweig, men følte mig den sidste Deel af Reisen meget angrebet, jeg har ikke ret Kræfter endnu; i Banegaarden modtog de Marées mig og i hans Hjem blev jeg en Dag, gik saa til Hanover, hvor jeg, 10 efter Deligense Indretningen, nødtes til at reise med den Post, som afgik samme Aften Klokken 11. Temmelig træt naaede jeg Bremen hvor jeg var om Middagen hos Fru Eisendechers Forældre, (en riig Kjøbmand Hartlaub); Løverdags aften den 19 indtraf jeg her i Oldenburg; Eisen- 15 decher og een af Ministeren Beaulieus Sønner, vare paa Posthuset og ventede mig; paa det hjerteligste blev jeg modtaget; jeg har igjen min hyggelige Stue, man pleier mig godt, thi jeg er en Skrælling, og kan slet ikke med at gaae og gjøre Vesitter; Luften er ogsaa i en høi Grad kold og vindig; jeg maa allerede tage Vintertøi paa. — I Dag har jeg været hos Stor- 20 hertugen, der var særdeles naadig og elskværdig. Det er underligt, som jeg, at have ude i Verden overalt et Hjem og see venlige, milde Ansigter. Min Landsmand Jerndorff, som boer i Oldenburg, var med sin Familie i Aftes indbudt her hos Eisendechers, han fortalte mig at i Vinter, da jeg reiste i Tydskland og blev saa vel modtaget, havde der i en dansk Avis 25 staaet noget ondt om mig, en Slags Misundelse vel, at jeg reiste, som Probenreuter om ved de tydske Hoffer, at det saarede mig og det i dobbelt Henseende begriber De og kastede ligesom en Slagskygge over min Glæde ved snart at flyve hjem, hvor jeg maaskee hilses med Corsaren eller et andet kjøbenhavnsk Blad. Dog, Sligt skulde jeg ikke skrive ned og mindst 30 til Dem, der hører til de Enkelte, som gjør mig mit Fædreland til et Sted

jeg kan længes efter! — Jeg er jo i Grunden et lykkeligt Menneske, jeg erkjender dette og De veed det! — Jeg har virkelig Øieblikke hvor jeg med hele min Sjæl, med en Veemod og Længsel som aldrig før, flyver med Tankerne mod Kjøbenhavn, Gid jeg ret kunde være Noget for mine Kjære
 5 der! Ingensinde have de mere, end just paa denne Reise, hvor jeg jo dog som var jeg et betydeligt Menneske i Verden er blevet modtaget ude, sat sig fast i mit Hjerte! — O Gud lad mig beholde dem lang Tid! — Jeg føler en Angest, en Skræk ved Tanken om at Een af dem kunde dø! — Gud lad mig være den første! — Hils dem Alle hjemme! hils tusinde Gange, kjærligt og inderligt! — De sagde engang at hver Reise jeg gjorde bevirkede en Forandring hos mig, jeg faaer nu snart at vide hvorledes De synes[, om] det er til det Bedre denne Gang. Min Haandskrift af Biographien er nu naturligviis Deres Eiendom, men De laaner mig den nok naar jeg kommer hjem, thi for Ørsteds og Thieles vilde jeg nok læse den paa Dansk. —
 15 Naar jeg kommer hjem er De og Deres Jette vel fløttet ind, er De ikke saa kommer jeg derud, men saa maa De skaffe mig Natly for een Nat, thi ellers er det for meget kun en Svip! — dog De er vel inde? Er Madam Thyberg og Deres Svoger kommet? Fik De af Carstenskjold min Ring da De var i Wien, eller har Carstenskjold selv bragt Deres Fader den? — Hils
 20 Hartmann og hans Kone! har han gjort noget ved Ravenen? Carl Weis siger De at han tidt er mig i Tankerne, og nu Levvel

Deres trofaste broderlige

Andersen.

188. *Fra E. Collin.*

25

Hr. Ridder maa til Takke tage
 Med dette Brev, som blier saa kort,
 Thi der er ingen Tid tilbage,
 Saafremt at Brevet det skal bort.

Altsaa blev De Ridder! Endelig revned' de hængende Skyer!

Jeg arbejder flittigt paa Reenskrivningen. Kommer De snart, der ere dog enkelte Steder, som jeg gjerne vilde tale med Dem om; jeg har noteret disse, og de kunne derfor maaskee nok komme i Betragtning inden Trykningen; jeg er nu avanceret til det 43de Ark af mine og antager at der blive 70.

5

Kbhvn. 26 Sept. 1846.

Deres
E. Collin.

[*Paaskrift af Jonas Collin:*]

Gratulerer! Brevet fra Ordenscapitlet med Ridderkorset, leges og Eedsformularen ligge hos mig, som sender medfølgende Baand.

10

Fader
C.

1847

189. Til E. Collin.

Erindrings Liste

Kjære Ven De har faaet

200 Rdlr

5 fra Lorck erholder De 500 preusiske Daler 3: 600 og nogle og treds, disse nogle og treds beder jeg Dem at gjemme og da give mig paa de 800 Rdlr et Creditiv, som lyder paa London og Paris; skulde nu Pengene fra Lorck ikke være komne til De er her igjen, er De dog saa god at sørge for Creditivet — (til senere at dække de manglende 600 ere følgende Midler.

10 et Halvaars Gage 3:..... 300.
fra Theatret rimeligviis.... 100 Rdlr.
En Ring eier jeg af Værd
400 Rdlr altsaa i det mindste 200

600.

15 Jeg sender Dem fra Glorup Manuscript af Ahasverus og af Romanen, først og fremmest, at det kommer i solide Hænder, da det er det eneste Manuskript, to Afskrifter tages. — Breve, som komme til mig fra Ulandet, medens jeg endnu er i Fyen, bedes om at blive sendt til mig der. Glorup, per Nyborg hos Excellensen Moltke-Hvidtfeldt.

20

H. C. Andersen.

Ved min Afreise til Udlandet overdrager jeg herved Hr: Justitsraad E. Collin i mit Navn at qvitere og modtage Alt hvad mig angaaer, som om det var mig selv.

H. C. Andersen.

Kjøbenhavn 12 Mai 1847.

190. *Til E. Collin.*

Glorup den 21 Mai 1847. 5

Min kjære, kjære Ven!

jeg maa skrive dette Brev i Dag, da Posten herfra Glorup til Nyborg først gaaer igjen paa Mandag! De er rimeligviis i dette Øieblik med Lind i Hamborg, eller Hanover, men naar Brevet ligger for Dem sidder De hjemme hos Deres kjære Kone, hos de søde Børn! — hvor det maa være 10 deiligt ret at have et Hjem! jeg har i Dag været her paa Glorup i otte Dage, og fra jeg kom, arbeidet paa det aller ivrigste med at faae Ahasverus afrundet og istand til Afskrivning; det er et større Arbeide end jeg tænkte, men jeg er ganske opfyldt deraf, maaskee altfor meget, thi jeg føler mig imellem angrebet derved. Om nogle Dage haaber jeg at det er færdigt, 15 De vil da, før jeg forlader Fyen, faae hele den underlig Digtning tilsendt. Selv har jeg endnu ingen klar Dom om dette Arbeide, mueligt kommer det til at indtage en stor Plads i min Digter-Virksomhed, muelig slet ingen; dog — Poesi er der deri og Tanker, som levende og underligt have opløftet mig. Læs nu selv. — Ogsaa af Romanen vilde jeg gjerne sende Dem første 20 Deel, jeg haaber at det skeer, thi siden paa Reisen kan der ikke tænkes paa den. Jeg læser ogsaa hver Dag Engelsk, saa at jeg i Grunden, i disse Dage har været beskæftiget og flittig, som i ingen Dage hele Vinteren. Men Eensomheden her, det vaade kolde Veir, der binder til Stuen, jeg maa i de sidste Dage have Ild i Kakkellovnen, er en god Spore til at bestille 25 noget; Tiden flyver deiligt, næsten altfor stærkt. —

Men det var nu om mit Creditiv der skulde tales!

I Søndags fik jeg fra Deres Fader et Brev fra Lork med en Vexel, jeg overførte strax Dem paa den og sendte samme i Mandags til Deres Fader.

Den gjælder for 500 preussiske Daler. Vil De nu, da samme er i Deres Hænder, strax bringe et Creditiv istand paa 800 Rbdlr lydende paa et Huus i London og eet i Paris. Af de 500 preussiske Daler tager De 600 Rbdlr, (gjemmer derimod Resten) og med de 200, jeg har leveret Dem, har De
5 hvad Creditivet skal udgjøre. — Jeg beder Dem at sende mig Creditivet senest med Fredags Posten den 28 Mai, og til den Tid kan det gaae til Glorup per Nyborg, kan De sende det tidligere da des bedre, men efter den 28 maae Creditivet gaae til Odense post restante; der kommer jeg, rimeligviis den 31 Mai og vil gjerne afsted paa det hurtigste. Hr Schmidt hos
10 Hambroes lovede mig desuden et Slags Anbefaling til Hambroes i London, maaskee samme kan følge med; vil De ogsaa nedskrive hans Raad, om jeg for at reise fra Hamborg over Holland til London, skal i Hamborg omsætte mine Frederiksdorer, og hvori, eller om jeg ikke ligesaa godt kan beholde dem. — Dersom Deres Fader fra Grev Danneberg (Stald-
15 mesteren) ligesom ogsaa fra Prinz Ernst (gjennem Baronesse Pecklin) har faaet Anbefalings Breve for mig, da beder jeg at samme ligeledes sendes mig.

Det er jo nu Alt tydeligt!

Hils Deres Kone, Svigermoder, Svoger [og] alle Børnene og naar De
20 kommer ud i Amaliegaden, da siig Deres Fader og dem Alle, hvad De vel nok veed, at jeg tænker saa meget og inderligt paa dem Allesammen.

Det er kjedeligt at jeg føler mig saa lidt styrket! jeg er endnu saa hæslig nerveus! Tandpine har jeg ogsaa døiet, men nu nok om det! hiin Side Elben haaber jeg Kræfterne komme! — Skriv mig lidt til om Thalberg —
25 som De ikke har hørt! Hils ude hos Hartmann og glem ikke Brødrene Weis og nu Lev vel for i Dag, min kjære trofaste Ven!

evig og altid Deres

H. C. Andersen.

191. *Til E. Collin.*

Glorup 27 Mai 1847.

Kjære, kjære Ven!

Allerede iaftes fik jeg Deres Brev med Creditivet; tusinde Tak! hvor De har været expedit! men det er De da altid! samme Post bragte mig et andet Brev, det var fra Hr Lohmeyer, men det satte mig ud af mit gode 5 Humeur over nogle Meddelelser han giver mig af en Skrivelse han har fra sin Broder, hvori Mary Howith og hendes Mand træde op som nogle ubehagelige Mennesker, der synes at ville slaae en Klo i mig, og endogsaa sige Ting, som ere aldeles udsande. — Broderen til Hr Lohmeyer fortæller, at han i en Samtale med Bentley — ham De husker vi spurgte hvor meget 10 han kunde give mig for den nye Roman — hørte at Hr og Fru Howith nylig havde været hos Bentley og sagt at de stod i Brevvexling med mig om min nye Roman og at jeg nu snart vilde komme til London; Bentley svarede at han vidste det og havde faaet Brev fra mig om Udgivelse af mine tilkommende Skrifter i Prosa. — »they then said that if Mr: Bentley's state- 15 ment were true, that Mr Andersen could not be a man of honour, and under those circumstance they should not feel themselves bound to keep faith with him — at the same time implying that they (Howitts) had given you some consideration for the works that Mrs Howith has translated!«

Dette er jo aldeles Usandhed! — jeg har faaet et eneste Exemplar sendt 20 i Foræring, det kan man jo dog ikke kalde: »consideration«. Hun har skrevet mig til om min nye Roman og at hun vilde betale, eller lade mig faae noget af sit Honorar, det er længe siden hun skrev det, men jeg har slet ikke, som De veed, sluttet nogen Accord med hende eller Manden, jeg har høflig skrevet dem til, jeg har sendt hende et Exemplar af min trykte 25 tyske Biographie, som hun bad mig om, men som sagt ikke aftalt om mine tilkommende Skrifter; det jeg hverken vilde eller kunde. Det heder nu videre i Lohmeyers Brev til mig: Mr: Bentley's reply was that from the short correspondence, he had had with you, and from every other circumstance where he had occasion to know you — he M: Bentley re- 30

garded Herr Andersen as a man upon whose word he could place the greatest reliance — Mr Howith then left the room in a violent passion!

Det er jo nogle underlige Folk, og dette Forspil til Engeland hover mig slet ikke. Hr Hovith er en Bladudgiver, han kan, naar han er, som dette
 5 antyder, volde mig Ærgelse, som ogsaa følgende i Lohmeyers Brev antyder: »Mr: Bentley observed to my brother that it was a pity that a man of Mr: Howitts years did not respect himself— and added further that he should be very sorry if by any inadvertent remark about the translations he might cause anything disagrabl to Herr Andersen, on his vesit to
 10 England, with these people!«

Jeg har skrevet Dem det ud af Brevet med de engelske Ord, for at De ikke skal troe at jeg har lagt en anden Mening deri, end der er. — Hvad siger De herom! jeg kan ikke nægte det forunderlig afficerer mig og jeg er igjen saa uretfærdig at see med Mistro og Uvillie til en Nation, hvor
 15 jeg gjerne kom med aabent Sind og Hjerte. En ny engelsk Oversættelse af Billedbog uden Billeder, er udkommet af Miss Meta Taylor, desværre er den efter det tydske og endnu slemmere, efter La Motte Fouques Oversættelse, som jeg finder særdeles daarlig, selv i Sproget; den anmædedes særdeles vel i Literary Gazette og har den Compliment: »— at the opera-
 20 house we have the swedish nightingale — M^{ll} Jenny Lind — and here we have our danish poet— ever welcome, even with his most unpretending productions etc. etc.« —

Mit Brev er blevet halv Engelsk seer De! gid jeg fra Engeland selv skrive det i et lysere Lune end i dette Øieblik. Denne Reise har imidlertid
 25 dog eet Gode, jeg lærer maaskee et Sprog mere, saaledes som jeg lærer Sprog. Her paa Glorup har jeg læst omtrent første Deel af »Night en morning« og — forstaaet den, det vil sige et Par Huller blev der, men jeg veed dog mere af Sproget, end jeg selv tænkte og det fornøier mig. Hele Lohmeyers engelske Brev har jeg aldeles forstaaet. —

30 Hvad Lorck angaaer da maa jeg nok sende ham en Qyitering for Vexelen, det kan jeg gjøre fra Hamborg, men jeg husker ikke hvorledes Vexelen

lød, vil De skrive mig det op, eller er det nok jeg qviterer for 500 preussiske Thaler? — Baronesse Pecklin hos Prindsesse Juliane lovede mig fra Prinds Ernst et Brev til Hoffet i London. Det skulde blive leveret Deres Fader, omtrent ved denne Tid, er det kommet faaer jeg det jo strax, er det ikke, kunde man da ikke godt lade spørge derom hos Baronesse Pecklin, eller 5 er det bedre jeg skriver.

Her sender jeg Dem nu Ahasverus til Afskrivning, men lad dette Digt endelig komme i en sikker Haand, da det er mit eneste Exemplar og bestaaer, som De seer af løse Blade; det bliver nu til Nytaar 9 Aar siden denne Digtning dykkede op i min Tanke, saa jeg her for første Gang har 10 fulgt den horatsiske Regel, det vil sige, naar jeg betragter mit Hoved, som Skuffe; thi filed paa Ahasverus har jeg til dette Øieblik og beholdt jeg den endnu længer, filede jeg meer, idet jeg ikke er ret fornøiet endnu, men lad den nu løbe; jeg beder Dem, naar den er afskrevet at læse Afskriften, maaskee Weis paatager sig det samme og er der noget De to finde 15 at bemærke, eller for langt, eller om De vil et Stykke ufordøiet Verdens Historie, saa sæt en Streg der ved, to saadanne Stumper synes jeg selv at have fundet, men har dog ikke kunnet overvinde mig til at slette samme ud, men kun at indstreges samme med Blyant, de er i Begyndelsen af anden og af fjerde Afdeling. I »Forgrund« ligger i Grunden Hoved Ideen ud- 20 trykt; det bliver maaske imidlertid ikke afveien, før Digtets Udgivelse at sætte samme i en prosaisk Fortale. Jeg holder nu ikke meget af Fortaler, da et Værk skal forklare sig selv. At jeg er uendelig nysgjærrig efter at høre hvad De og Deres Kone siger om Ahasverus begriber De. — Jeg, som sagt, veed ikke endnu om jeg har leveret noget betydeligt eller, et 25 Digt som — saa meget andet. Men jeg synes Ideen er noget, den har forunderlig fyldt mig, mere end alt Andet jeg har skrevet; tidt har jeg ligesom været trykket af den, som var jeg en Atlas der holdt Himmelhvælvingen (poetice talt).

Paa Tirsdag morgen reiser jeg til Odense for derfra Onsdag-Formiddag 30

at gaae med Diligense til Arøesund, her maa jeg overnatte og vente Dampskibet der gaaer til Kiel hvor jeg da kommer Torsdag aften, da gaaer det rask afsted, men hvorledes, faaer De først at høre fra Hamborg, jeg vil der erfare hvorledes det staaer med Rolighed i Holland, thi i Belgien, hvor
 5 jeg skulde igjennem, er jo Alt i Oprør; jeg sender Dem fra Odense, paa Tirsdag, første Deel af Romanen, som jeg til den Tid har fileet igjennem; De seer at jeg saaledes særdeles vel har benyttet disse 14 Dage paa Glorup. — Fortæl mig lidt om Deres Reise, om De kom til Hanover eller ikke. Naar flötter De og Jette ud paa Landet? Hils hende og alle Børnene, hils Deres
 10 Svigermoder og Svoger! — Af Provinds Aviser og kjøbenhavnske, seer jeg da at min nye Roman hedder Ahasverus og i Danevirke staaer at jeg skal til Engeland — hvor jeg var ifjor, — og besørge dens Udgivelse. Kloge Folk! —

Fritz Jürgensens Svigermoder Fru Dickmann i Svendborg er død i disse
 15 Dage; omtrent 3 Dage før hendes Død havde Datteren Bryllup med Jensen, som er Byfoged her; hele Byen var illumineret, der skulde være Fakkeltog og Kanonerne blive skudt af. See det kan man kalde Knald!

Dersom De har noget Brev at sende mig da kan De til Mandag aften levere det af i Kjøbenhavn lydende paa Odense post restante, men ikke
 20 senere, thi den Post som gaaer Tirsdag fra Kjøbenhavn kommer vel til Odense mens jeg er der Onsdag, men bliver kun en halv Time og da skal jeg med, saa at jeg neppe i den Tid kan faae udleveret Breve som Posten bringe[r] mig, altsaa efter Mandag aften, gaae Breve til mig, til Hamborg post restante. Er det tydeligt? Og nu lev vel min inderlig kjære, trofaste
 25 Ven. Deres som altid —

H. C. Andersen.

E.S.

Brevet til Lieutenant Pedersen kan De ogsaa give Hr Delbanco at besørge, da det er i Lorcks Anliggende; iøvrigt er det i den første Gade over
 30 Knippelsbroe, han boer, dersom Deres Bud, kommer i den Kant, De sætter nok en Oblat for. —

192. *Fra E. Collin.*

Mandag. 31 Maii 1847.

Kjære Andersen. Saaliden Tid der end er til at skrive idag, da Brevet partout skal træffe Dem i Odense, saamegen Anledning er der for mig til i Hast at skrive hvad der kan skrives, efterat jeg har modtaget Deres sidste Brev. 5

1. Til Lorck kan De qvittere for at have modtaget à Vexel paa Hamborg pr. 12 Julii Bco. m $\text{¥} 1004.5.$, hvilken Vexel De d. 25 Maii har ladet discontere hos Hambro & Søn, og derfor modtaget med Fradrag af 44 Dages Rente Bco. m $\text{¥} 999.7$ à $198\frac{1}{2} = \text{Rbdl. } 661 - \text{¥ } 12 \beta.$
2. Den Historie med Familien Howitt er meget ærgerlig, det kan ikke nægtes. Men Sagen er jo simpelt den: De maa holde Dem til Bentley, han er med Rette Deres Forlægger; Hr. Howitt er rimeligviis en Vindbeutel en comte de Suzor, en Christiani, som paa Konens Vegne er blevet vred over, at hun ikke kommer til at oversætte. Vil han nu, hvad der er det Værste, skrive noget om Dem i Bladene, saa maa jo Bentley assistere Dem til Sagens Oplysning; men det kommer vel ikke dertil; Fruentimmeret er maaskee ikke saa galt, naar hun taler med Dem. 10
3. Ahasverus har jeg læst den første Afdeling af, allerede en Time efterat Posten bragte mig den. Jeg er naturligviis ikke saa gal at ville yttre nogen Mening derom endnu, og Jette, for hvem jeg læste det, heller ikke; men saameget var jeg overbeviist om strax, at enten er det det Bedste De har skrevet eller ogsaa er det noget Galskab; mellem begge er det s'gu ikke. Der er dog meest Rimelighed for det Første, thi da jeg læste Forgrunden for Jette, maatte jeg standse for Graad, og det pleier ikke at være et daarligt Tegn. Hvad jeg har læst, staaer i afrundet Form høit over Deres tidligere Arbejder og det er for mig især en yderst behagelig Følelse. Enkelte Smaa-Udtryk har jeg allerede som jeg vilde tale med Dem om, f. Ex. Rimet: Arcanum og Herculanum; men der er jo Tid nok til, thi det bliver jo liggende til De kommer; jeg vil ellers 15

betroe Dem, at det er et meget vanskeligt Manuscript; enkelte Steder ere mig endnu utydelige.

3. Jeg skal sige til Fader om at lade høre hos Baronesse Pechlin om Anbefalings Brevet til Engelland.

5 4. Reisen gik Mandag Morgen fra Hamborg, til Middag i Hannover i Britisch Hotel, og om Aftenen paa Brødrene Møllers Concert i Braunschweig; Tirsdag over Harzen og Halberstadt til Magdeburg, Onsdag Formiddag til Berlin, der vare vi til Fredag Morgen.

Apropos om Sagen med Howitts skulde De dog tale med Bjelke etc.,
10 før De seer Mary.

Jette hilser; hun er meget opfyldt af og længes efter at høre Ahasverus.
Lev vel lev vel. Edvard.

193. *Til E. Collin.*

Glorup 31 Mai 1847.

Kjæreste Ven!

15 imorgen tidlig reiser jeg til Odense og der afleverer jeg »første Deel af Romanen«, hvori dette Brev er ved Bilaget. »Ahasverus«, vil jeg haabe at De har modtaget; jeg sendte den herfra med forrige Pakkepost. Iaftes fik jeg Deres lille Epistel med Brevet til Hambro i London; tak derfor, ligesom for alt det Meget De arangerer for mig. Endnu eet, men kun et
20 Spørgsmaal: da jeg reiste hertil fra Kjøbenhavn, huskede jeg paa Veien, at i hvor nøie jeg havde seet efter paa mit Værelse, om nu ikke noget var glemt, oversaae jeg dog en Skuffe, som er nederst i den ene Servante i mit Sovkammer, den trak jeg slet ikke ud, og i den laae bestemt nogle Papirer, en Kam og Sligt; jeg skrev strax da jeg kom til Nyborg et Brev hjem til
25 Hotellet, med Udskrift: til Portneren Hans, i Hotel du Nord, jeg bad ham at see efter, og at binde sammen hvad han fandt og da sende det ud til Dem. Vil De spørge Deres Frue om en saadan Pakke er indtruffet, er den ikke, da spørger vel Deres Karl Portneren Hans, om han har faaet mit Brev og seet efter.

Dersom, tilfældigt, der skulde komme Anbefalings Breve for mig, jeg venter to, som sendes Deres Fader, eller Breve fra Udlandet, da faaer jeg disse Hamborg post restante. Hvad iøvrigt de mange Breve angaae, som saaledes komme til mig, under Deres Faders Adresse, da generer det jo betydeligt mig at han betaler og jeg glemmer at betale tilbage, vil De ikke 5 derfor, eengang for Alle, sige til Deres Faders Tjener, om han vil opskrive hvad han lægger ud for Breve til mig, og da give Dem Regningen, som De betaler, og vi to senere gjøre af. — Vil De lade Deres Fader hæve, ved Saissonens Slutning hvad der for det anonyme Stykke kan være indkommet iaar, siig mig hvor meget det blev og læg De det hen til de 60 Rdlr. 10 — Hvad Zahlkassen angaaer, da kan jo Alt blive staaende der, til jeg kommer hjem.

Imorgen kommer jeg, som sagt til Odense, i det jeg paa Torsdag vil med Dampskibet fra Arrøesund til Kiel, og tænk Dem nu hvor uheldig. Netop den Dag giver Dilegensen ikke Bivogne, er altsaa den store Vogn 15 besat, kan jeg ikke komme med, jeg kan heller ikke vente for at see om der bliver Plads eller ei, thi jeg kan ikke med Extrapost indhente Deligensen og komme over lille Belt med den, jeg er altsaa nødt til fra Odense at tage Extrapost de fem Miil for at være betids! Nu har jeg da til Afreisen faaet en Byld igjen paa samme Sted, som i Rom og som i Vinter 20 da jeg kjørte til Bregentved, den skal jeg nu plages med! det gjør gyseligt ondt. Hussa! og altid paa dette »sædelige« Sted.

Hvorledes lever Emil? Hils ham. Hartmanns ere vel fløttede paa Landet. De selv med Kone og Børn gaae jo ogsaa ud i det Grønne! Siig mig dog lidt om Sligt. 25

Odense 1 Juni 1847.

Imorges Klokken 7 kjørte jeg fra Glorup og sidder nu i den gamle Fødeby, hvor jeg føler mig underlig fremmet. Jeg har besøgt den gamle Jomfrue Bunkeflod, hvem jeg omtaler i min Biographie, hun saae ud, som en Mumie, og er næsten blind og dog kjendte hun mig øieblikkelig i det jeg 30 traadte ind. Det er i Dag Odenseernes berømteste Dag i hele Aaret, det er

»Skyttelaugs-Dagen«, som jeg har omtalt i O.T. Alle Mennesker strømme der ud, det er lidt uden for Byen, men jeg er efter Kjørselen saa øm — De begriber — og jeg bliver paa Postgaarden. Her fik jeg i Eftermiddags Deres Brev, Gud velsigne Dem for det! det var saa godt, saa kjærligt, jeg
5 betragter det som et godt Omen for min Reise, tak for at De skrev! tak fordi De og Deres Jette strax havde Interesse for at høre Ahasverus; jeg længes betydelig efter at vide hvilket Indtryk hver af de følgende Afdelinger gjør paa dem begge. Jeg tør troe, at Slutningen runder sig godt og at jeg har handlet klogt i at slutte ved en ny Verdens Oprullen. Jeg hører
10 jo mere herom fra Dem og Deres Kone, senere derimod fra Weis. De siger at Manuskriptet er vanskeligt at læse! hvad vil De da sige om Romanen?

Hils Louise ret meget, at jeg just nævner hende, ligger i at jeg havde betænkt at sende hende med denne Pakke, et lille Brev, men da jeg Intet har oplevet, vil jeg vente der med til jeg kommer til Holland, hun skal
15 være Een af de første, som faaer Brev. Det var virkelig smukt af Theodor, der ikke hører til de skrivende, uagtet man jo gjør ham til Forfatter, at han skrev mig til fra Valkyrien, det var et rart, kjærligt Brev, jeg kunde af det alene see, hvor meget han slutter sig til mig! — Gid han nu maa finde sig glad og vel paa Touren og komme Hjem til Sunde og Glade. —
20 Jeg veed ikke, men jeg længes næsten efter at være hjemme igjen! ude eller rettere borte, føler jeg ret hvor fast jeg er voxet til Collinerne. — Hils nu Alle, Alle!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

Indlagte Brev til Fru Balling, faaer hun jo nok.

25 Breve til mig gaae nu Hamborg post restante!

194. Til E. Collin.

Haag den 19 Juni 1847.

Min kjære, kjære Ven!

naa, Gud skee Lov, i Dag fik jeg et Brev fra Hjemmet, et Brev fra Deres Fader; strax i forgaars, efter min Ankomst lod jeg spørge paa Posthuset

og hos vor Minister om der Intet var til mig fra Kjøbenhavn og man svarede nei! jeg veed ikke selv — hvilken Skræk der kom over mig og da jeg hos Morgenstjerne saae de sidste »Berlingske Tidender«, greb jeg med Hjertebanken disse for at see, om jeg deri Intet fandt der tydede paa min Angst. Gud skee Lov at Alt er godt, og ogsaa Ingeborg haaber jeg er 5
igjen rask! den stakkels Ehlerts, det maa være tunge Dage for ham, hils ham, anderledes end jeg nogensinde før har hilset ham. Og nu tager jeg fat, hvor jeg slap i Deres Faders Brev. Fra Amsterdam tog jeg til Haarlem, og havde det Held at jeg netop indtraf den Dag og Time i Ugen, hvor der spilles paa Orgel, ellers koster det omtrent 10 Rdlr Dansk at faae at høre! 10
jeg løb fra Jernbanen til Kirken, hørte dette Hav af Toner, De veed det er det største Orgel i Verden, der gad jeg høre Hartmann! (hils ham og Fruen). I Leiden var det halve Universitet nydelig mod mig, Professor Schlegel førte mig om i det anatomiske Musæum, Etatsraad Assem og Geel, toge sig ligesaa af mig og Damerne sagde mig meget smukt, — vist 15
er det, at endnu har jeg ikke truffet større Entusiasme for mig end i Holland! Paa Jernbanen, inde i Salen for »første Plads«, hang mit Portræt ved Siden af Pavens, Folk saae paa mig og tænkte vist, han der, ligner meget den Andersen. Ved min Ankomst her til Haag, fandt jeg et Brev fra en riig hollandsk Forfatter Kneppelhout, der boer heelt oppe nord 20
ved Zuidersøen, han indbød mig at besøge sig og boe hos ham paa Landet, kom jeg ikke — som jo nu ikke lader sig arangere, da jeg er i Haag, bad han mig underrette sig om hvor jeg var, han vilde da reise til mig; i forgaars har man fra Haag meldt ham at jeg er her og paa Veien til London og tænk, Manden er med Dampskib og paa Jernbane faret afsted og i 25
Dag-Morges her i Hotellet hvor jeg boer. I forgaars spiiste jeg hos den russiske Minister med nogle Diplomater og igaar hos Udgifveren af »De Tijd«, han har netop i disse Dage oversat paa Hollandsk min Biographie, der griber forunderlig siger han; Manden var ganske forelsket i Deres Fader, han har bedet mig hilse og velsigne ham! jeg har maatte love ham De- 30
res Faders Portræt! »Det maa være en Mand!« udbrød han flere Gange; det

seer moersomt ud paa Hollandsk hvad der staaer om Deres Fader. Ogsaa om »Ingeborg« og »Eduard« har man spurgt mig. Redacturen har faaet sig en Søn, hans første, og tænk, Drengen er kaldt op efter mig: »Christian«, det siger man i det mindste. Paa Gaden hilse ganske ubekjendte Folk mig og i Aften er i »Hotel d'Europa« en lille Fest for mig; jeg er ganske underlig derved, næsten angst, imorgen skal jeg skrive hvorledes det er løbet af. Jo Theodor kan godt sige til mig »Europa!« hvorledes lever han, det kjære Menneske? ja det veed De da ikke! jeg tænker tidt paa ham og paa Dem Alle! — Gid jeg nu havde været til Festen. Det er underligt at være
 10 Helten, naar man ikke er Helt.

Søndag 20 Juni 1847.

De kan ikke troe hvor mageløse elskværdige man var mod mig igaar-
 aftes, det var en Fest, som for Thorvaldsen, en stor Mængde af de betyde-
 ligste Forfattere, Malere, Componisten Vanhoulst og Flere vare sammen.
 15 Vispiiste og drak, og den ene Tale fulgte paa den anden i Tydsk, Hollandsk
 og Fransk. Jeg fik vist en 8 a 10 Stykker, men det var saa hjerteligt, saa
 smukt, i een hollandsk var Indholdet omtrent: I Danmark, da Andersen
 var en fattig ubekjendt Dreng var det den udmærkede ædle Collin, der
 blev ham en Fader, — Kong Christian den ottende og Kong Wilhelm
 20 af Preusen have givet Andersen Ridderordner, han har fundet Kjærlig-
 hed og Hæder, gid nu naar engang Andersens Øine lukkes og Ridder-
 korsene ligge paa hans Kiste, en anden Fader, Gud, give ham, som vi
 tro, Hæders Krandsen for hans »Livs Eventyr«. Deres Fader blev et Par
 Gange nævnet; een fransk Skaal var for Frihed i Form og Phantasie. —
 25 Een for mig som Representant i Europa for Nordens Poesie. — O Gud,
 De kan ikke troe hvor det var mig sælsomt at høre; een smuk hollandsk
 Tale, som vist »Fædrelandet« vilde have syntes om, var om Hollands For-
 hold til Danmark i Historie og Sprog. De sang den hollandske National-
 sang for mig, jeg maatte paa Tydsk holde tre Taler, de to bleve aplau-
 30 derede og man raabte et leve. Jeg var ellers den første der tog bort; Klok-

ken eet, var jeg, som ødelagt, hele Natten har jeg ikke sovet og i Dag skal jeg med Kunstnerne til en lille Stad, tæt ved Havet, for at hilse paa det. — Fra Hertugen af Weimar, som jeg skrev til fra Fyen om Breve til London, fandt jeg intet Svar i Hamborg, det undrede mig, jeg skrev igjen og heller ikke i Haag var eet, da hører jeg her at mine Breve ikke har truffet ham, han har ikke været i Weimar da de kom, men her i Haag, hvor han for otte Dage siden gik til London med sin Gemalinde, Kongen af Hollands Datter; igaar kom Brev fra ham her til mig, nu først vidste han hvor jeg er, han har allerede meldt min Ankomst for Dronning Vittoria og hendes Moder, desværre reiser han netop den Dag jeg kommer til London, jeg har skrevet ham til om vi dog ikke kunde mødes, jeg veed nu ikke, imorgen gaaer jeg til Rotterdam og paa Tirsdag den 22 med »Batavia« til London. Hils Deres Kone og Søkende, Alle, Alle, og skriv snart til London til Gesantskabet, Deres broderlig hengivne

H. C. Andersen. 15

[*I Margen:*] Improvisatoren er udkommet paa Fransk og her i Bogladerne (trykt i Paris)

195. *Til Henriette Collin.*

London 24 Juni 1847.

Min kjære, kjære Veninde!

De maa være den første jeg skriver til fra London. Dersom jeg var »Kong Renés Datter«, da havde De allerede fra Berlings Tidende, baade Morgen Dryppet og Aften Kladsket, hørt med hvilken Jubel de kjære Hollændere have modtaget mig, men jeg er nu ikke et Berlings »Hertzenskind«, for at være vittig, jeg maa altsaa selv fortælle. Men det kan jeg nok, ikke sandt? — Uden Spøg! jeg er mærkværdig lykkelig! jeg begriber det ikke. Jeg er virkelig berømt, som hverken jeg selv eller Danmark veed det; om jeg fortjener det er nu noget andet, men deiligt er det, lykkeligt, »vor Herre« er mageløs god mod mig, det er i Grunden underligt at og-

saa han kan ogsaa have sine Favoritter, dersom ikke denne Lykke er en ængstelig Forudbetaling. — De veed af Brevet til Deres Svigerfader at Digtere, Malere og Componister i Haag have i det første Hotel der gjort en stor Fest for mig og Deres Svigerfaders Skaal blev drukket, den Skaal
5 glædede mig meest. »Collin, der er Andersen en Fader!« sagde man. Jeg blev af flere Venner fulgt til Jernbanen og reiste saa til Rotterdam hvor jeg indskibede mig paa det hollandske Dampskib »Batavier«, i 24 Timer skulde vi naae London men, Strøm og Vind var imod os, vi brugte 31 Timer, jeg var lidt søesyg, dog ikke meget, og Engelænderne ombord
10 kjendte mig og vare meget elskværdige mod mig, de fleste talte Tydsk. Themsen med sine Skibe viiste mig at Engeland er Havets Behersker, det mylrede og Dampskibene fløi forbi, som Raket paa Raket ved et Fyrværkeri, ved Greenwich, var der en saadan Dampskib Røg, som om hele Floden brændte og der lugtede rædsomt af Steenkul; — et mageløst, storartet
15 Uveir stod over os med Lyn paa Lyn[,] et Jernbane Tog fløi — ja den Fart har jeg aldrig før seet — fløi mod den sorte Grund forbi os. Tordenen rullede! »Hører De!« sagde en Engelænder til mig; »saaledes hilse vi paa de Digtere vi holde af!« og tilføiede i samme spøgende Tone; »nu veed man i London Andersen kommer!« — »Ja, Gud veed det, Ingen andre, ham er
20 det, som hilste!« sagde jeg, og disse Ord gjorde et underligt Indtryk paa Mennesket, han næsten omfavnede mig. I Costoumhouse fandt jeg Lohmeyers Broder, som fra Klokken 8 om Morgenen til 5 om Aftenen havde ventet paa mig, jeg var ganske elendig over denne Opmærksomhed. I Sabloniere Hotel, tog jeg ind og imorges var min første Vandring ud, strax
25 i eet af de første Vinduer hang Jenny Linds Portræt og ved Siden af i en Journal, der først skal ud om nogle Dage, et Ansigt jeg kjendte, — jeg kjøbte det strax, her har De det. Mit Portræt, det er tegnet paa Augustenburg af en Hartmann. Vor Gesandt tog særdeles vel mod mig, sagde jeg havde et stort Navn i Engeland, gav mig et Begreb om dette Frihedens,
30 Formens Land, fra Hertugen af Weimar fandt jeg Brev, og fløi strax til Marlborough-House; hvor jeg førtes ind i et fyrsteligt Gemak, Døren aab-

nedes og Arvestorhertugen fløi mig om Halsen, kyssede mig saa hjertelig, vor Samtale skal De engang vide, den var høist interessant; ved italiensk Opera stormede Folk; Ingen kunde faae Adgang til Jenny Lind, hun er

Tuschtegning af Carl Hartmann. November 1845.
Det nationalhistoriske Museum, Frederiksborg.

forgudet og i dette Øieblik de juble for hende sidder jeg med Brev fra hende, »sin kjære Broder« ønsker hun Velkommen! imorgen sees vi. — 5
O, vidste De min Tanke! Ingen veed den. — Nu lev vel! Skriv mig til min kjære Veninde. Deres trofaste

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Hils Deres Moder, Broder, Gerson, Frøken Reimer etc. etc.
[Læs] Begyndelsen af min Biographie bag paa Portrættet. Lad Ingeborg og Louise, Gusta læse mit Brev.

196. *Til E. Collin.*

London 27 Juni 1847.

5 Kjæreste Ven!

De seer det lille Brev jeg har skrevet til Deres Jette, De seer ogsaa hvad der staaer paa Bladet, hvor mit Billed er at jeg er: »one of the most remarkable and interesting man of his day!« og dog er De for fornem til at ville sige Du til mig — føi! — jeg kunde næsten være forfængelig til nok en Gang
10 at sige: Eduard skulle vi sige Du og De svarer, som jeg har ladet min Skygge svare. Ja De har vel mærket Ondskaben gjælder Dem. De vil nu spille Diogenes naar jeg er Alexander! Seer De jeg er, hvad Ingeborg vil kalde, et beskedent Asen. Men jeg har nu ogsaa været i den store Verden, hu! iaftes deputerede jeg og det i den høieste Kreds, i det meest udsøgte
15 Selskab sagde Reventlau og Hertugen af Weimar. Jeg var hos Lord Palmerston; Arvestorhertugen af Weimar var saa velsignet og hjertelig; Hertugen af Cambrice, talte jeg med Hertuginde af Southerland — ja Gud veed alle de, men tænk Dem, næsten Alle kjendte mine Skrifter, tilsidst var jeg omringet af høie Ladys, der talte om »Toppen og Boldten«,
20 »den grimme Ælling« — jeg blev tilsidst ganske svimmel — men ikke af Hovmod, nei det veed De nok! jeg tog det, som man skal tage sligt, men det glædede mig, det afficerede mig, især da jeg havde hørt saa skrækkeligt om det engelske Aristocratie, det var ikke som Chevalier men som Digteren, »den berømte« som man idelig kaldte mig, at jeg i det mægtige
25 Englands, stolteste Kreds fandt en saadan Venlighed. Jeg blev strax indbudent til Flere[;] imorgen er jeg hos Lord Castlereagh. Næste Gang mere, jeg er træt og halv syg af Alt dette. Skriv snart, siig mig noget om Ahasverus; hvad De og Jette synes om den; Lorck ønsker at faae et Manuskript

til at lade ove[rsætte]. — Hambroe har tilbudt mig saa [man]ge Penge jeg behøver, Reventlau ligesaa, men jeg gjør ikke Brug deraf. Her er skjændigt dyrt! — Hils Deres Svigermoder, Svoger, Børnene og Alle — Alle i Amaliegade.

Deres broderlige Ven

H. C. Andersen. 5

Glem ikke at hilse den kjære Ernst Weis og alle Hartmanns

[*En Sætning, der begynder: »Imorgen spiser jeg hos [Navnet ulæseligt]«, er overstreget*].

197. *Fra E. Collin.*

Egentlig har jeg grumme meget at skrive til Dem om, kjære Ven, men megen Tid har jeg ikke netop nu. Lorck har spurgt mig om Ahasverus; 10 jeg har svaret, at jeg skal skrive Dem til derom. Han mener at lade den oversætte af Leo, som har oversat Renés Datter, efter Sigende fortræffeligt; han bemærker Nødvendigheden af at faae den ud sidst i September, og ønsker derfor Manuscriptet strax. Herved er at bemærke, at jeg ikke kan give det til en Afskriver, som umulig kan læse dette Manuscript, som 15 er et af Deres vanskeligste; flere Steder kan jeg endnu ikke dechiffere og jeg nødes til ved Leilighed at correspondere med Dem derom; det er derfor aldeles nødvendigt, at jeg selv skriver Ahasverus af, og jeg begynder nu strax derpaa og skal skynde mig saameget som muligt. Maa jeg nu bede Dem om ikke at komme med Bemærkninger igjen om, at det er et 20 altfor stort Venskabsstykke eller deslige. — Hver Gang jeg har nogle Ark færdige, vil jeg sende dem til Lorck, for at fremme Oversættelsen, som kan give Leo en svær Nød at knække.

Er De nu enig med mig i det Foranstaaende? Romanens første Deel har jeg leveret Jordan til Afskrivning. Naar jeg faaer Afskriften, skal jeg 25 saa andet end gjemme den?

Jeg har til dato kun læst Ahasverus saa afbrudt, at jeg ikke har noget

klart Billede af den; jeg har kun en Følelse af, at det er noget ualmindeligt; det er som naar man første Gang seer en ny Natur; man maa betænke sig, inden man kan fatte den. Jeg har havt mere Øie for, hvad der tiltalte mig — og dette var det meste, især i Begyndelsen — mindre for det, som
 5 jeg urørt gled over. Hvad der især har overrasket mig, er de metriske Fortrin, som dette Arbeide har fremfor de tidligere, de velvalgte Udtryk etc., kort sagt, saagodtsom ingen af Deres tidligere stationaire Talemaader. Nogle Smaating gad jeg tale med Dem om; maaskee jeg skriver derom.

Af Befordringerne i Anledning af Dronningens Geburtsdag kunne føl-
 10 gende meest interessere Dem. Fader er blevet: Hs. Excellence, Geheimeconferentsraad C.; H. P. Holst og Ludvig Müller Riddere. H. C. Ørsted Storkors —

Lev vel! vi have det Alle godt.

Deres Ven

Kjøbenhavn d: 3 Julii 1847.

E. Collin.

15 198. *Til E. Collin.*

London 6 Juli 1847.

Kjære Ven!

Hjemme tænker man ikke paa hvorledes for den Reisende, Dagene udvide sig og hver Postdag der ikke kommer et Brev gjør Tid til Evighed! — hvor har jeg ikke længtes, dog endelig et i Dag, et Brev fra Deres Fader —
 20 saa lille, som det kan skrives — men det Vigtigste veed jeg, han er Gudskæe Lov rask! — Det fornøier mig at han er blevet Geheime-Conferensraad, gratuleer! særdeles glæder det mig at Holst har faaet Ridderkorset, jeg under ham det af Hjertet og det vil gjøre ham godt, hils ham meget, jeg skal selv skriftlig lykønske ham naar jeg har Tid, endnu er jeg som i en
 25 Malstrøm, og at De faaer disse Linier i Dag, kommer af at jeg er gal i Hovedet, jeg maa have Luft og saa faaer De Brev. — Jeg er vistnok paa min Hæders og Erkjendelses høieste Spidse, nu maa det gaae ned ad, mere kan jeg ikke erholde, end denne »Verdens Byen« har bragt mig. Hambroe viiste

mig et Brev fra sin Søn, der er i Skotland og i Brevet stod: tag Dig af An-
 dersen, man kjender ham her mere end selve Thorvaldsen, og factisk er
 det, jeg er »en berømt Mand«; den aristokratiske Verden, saa tilbage-
 stødende mod deres egne Poeter, have modtaget mig, som hørte jeg til
 deres Kreds; jeg er i Dag og 14 Dage frem udbudt hver Dag; Middag 5
 Klokken 8 til 11 og fra halv 12 ind i Natten; jeg udholder det ikke! jeg er
 ved at synke, man strømmer til mig med Indbydelser, med Breve om min
 Haandskrift; — Alt dette er, som en Drøm og i den rene Glæde jeg føler
 herved, Glæde over at Deres Fader har Ære af mig og Danmark, er jeg
 lykkelig; Deres Fader tager Deel deri — men Danmark, Kjøbenhavn — 10
 jeg er Nul for dem, ikke Tanke af Interesse, ikke Deeltagelse, mit Ophold
 i Holland har været hæderligt for de Danske; hvad man der har viist mig,
 har man ikke viist nogen Dansk før; det har staaet i Aviserne; men danske
 Aviser, som jeg har seet endnu i Dag, nævner ikke et Ord derom, vil ikke
 nævne det — jeg føler mig krænkert; jeg seer en Nederdrægtighed deri! — 15
 Man har spøttet paa mig hjemme og Europa har hædret mig og nu jeg
 hædres, vil man ikke en Gang nævne det, medens man nævner, enhver
 Theater-Pjalts Historie i vore Landsbyer. Jeg føler mig febersyg i Dag
 efter at have seet, hvorledes jeg evig og altid er Nul for dette Land, som
 jeg kunde — — Gud tilgive mig mine Tanker! Nævnes jeg ikke hjemme, 20
 nu jeg staaer høiest, da — imorgen, imorgen; ja Alt gaaer ned igjen. —
 Moralsk Forelæsning over dette Brev frabedes! jeg veed hvad De kan see
 deri, — lee mig ud! — Lee, det er jo nationalt! — Men nok om det! at man
 i Hjemmet var glad ved mig vilde have gjort mig lykkelig, knøttet mit
 danske Sind til det danske Land. Men lider jeg endnu Uret der, som jeg 25
 troer, der lever en Nemesis! — O gid jeg kunde græde ud! jeg lider saa
 i Dag; og imidlertid skal jeg med sygt Hjerte til Fest og Glæde hvor man
 bøier sig for mig; —

Jenny Lind har jeg kun spiiist eengang hos, der er ikke levnet mig Tid,
 hun sendte mig Nummerplads til Søvnngjængersken, jeg blev syg i Theat- 30

ret, Hertugen af Weimar saae det fra sin Loge og jeg saae han med Deeltagelse saae efter mig, jeg gjorde en lille Pantomime at det var Heden; jeg er nu bedre, maa være det, men saa nerveus, saa affeceret at jeg ønsker jeg kundesove i otte Dage. — For at give Dem Begreb om de Indbydelser jeg har taget i denne Uge vil jeg nævne Dem Lord Castlereg[h], Lord Standley, Grev Reventlau, Lady Blassington, Lady Gordon, Lord Palmerston, Roteshill etc. — Alt kun et Stykke af Ugen. Jomfru Grahn har foræret mig sit Portræt til Deres Fader, hun er en ægte Pariserdandserinde, jeg skal engang fortælle Dem ene, hvad hun har sagt mig. Hambroe har to Gange havdt mig paa sit prægtige Landsted, jeg overnattede der sidst[;] han har — i Tilfælde af at han reiser til Skotland, indviteret mig med sig. »jeg maa jo gjøre noget for en saa berømt Landsmand«, siger den venlige gamle Mand.

Hils Weis, hils Alle hjemme, og skriv mig snart til, fortæl mig dog lidt om Familien! fortæl mig noget glædeligt! Reiser jeg ikke om 14 Dage med Hambro til Skotland da gaaer jeg vel nu om tre Uger fra London, her er altfor dyrt og jeg kan ikke udholde dette Liv! — Paris gider jeg ikke see, den er ingen Ting efter London! Ingen har ret skildret denne By. Thieles Fortælling i hans Bog — ja nu kan jeg udtale en Dom om den, som han engang udtalte om min Agnete. Apropos, Agnete kommer paa Engelsk. Lev vel. Broderen

199. *Til E. Collin.*

London 8 Juli 1847.

Kjæreste Ven!

Man siger at det var Hyldest og Hæder, som tog Livet af Malibran og Carl Maria Weber da de vare her i London, de kunde ikke udholde den legemlige og aandelige Anstrængelse og næsten er jeg ogsaa ved at segne, igaar maatte jeg nægte mig hjemme og ligge hele Dagen paa Sophaen; om Aftenen havde Portneren formelig en Kurv fuld af Breve og Kort til mig. — Men det var om andre Ting der skulde tales med Dem. Bentley

har som De veed budt mig 5 Pund for Arket af hvad Nyt jeg havde, men jeg skulde besørge Oversættelsen, Mary Howitt byder 10 Pund Arket og vil kun have det danske Manuskript, hun forstaaer Dansk; Howitts er, som jeg hører, en Oversætter-Fabrik, men i stor Virksomhed, hun vil for at binde mig til sig betale mig et honorar for sin Oversættelse af Das Mähr- 5
 chen meines Lebens, een Bog jeg har foræret hende og som ikke koster 1 Rdlr Dansk, jeg har svaret at der tilkom mig ikke Honorar herfor, men hun har offentligt skrevet at hun gav mig af Honoraret, der er en Virvar og en Snak, som gjør mig forstyrret; i denne Stilling har jeg, da baade Reventlau og Hambroe, vilde handle for mig, overdraget Alt til Ham- 10
 broe. Han taler med Bentley, har allerede talt med Mary Howitt, vil skaffe en skriftlig Contract, og jeg vil saaledes hos den sidste Ex kun have at give et dansk Manuskript, skrevet heelt med latinske Bogstaver, og jeg faaer for et Oplag paa 3000 Exemplar 10 ø Arket; trykkes et nyt Oplag da ogsaa 10 ø , det samme skal være Tilfældet med Romanen; Betingelsen 15
 er at det med latinske Bogstaver skrevne Exemplar, sendes saa betids til Engeland, at det kan oversættes og at ikke før en bestemt Dato, Bogen tør udkomme i Tydskland og Dannemark, vil De sende Lorck en Afskrift af Ahasverus, men tilføie ham denne Betingelse, thi ellers kan jeg ikke faae en Skilling i Engeland, og her er jo Honoraret uhyre. Naturligviis 20
 gaaer dette kun saalænge jeg er i Mode, saaledes er Bulver og Cooper nu ikke i Mode og mig vil det gaae som dem. Ahasverus og den nye Roman kunne maaske skaffe mig et Par tusind Daler. De maa altsaa nu ikke give noget Manuskript til Lohmeyer, der ikke betaler, og staaer i Forbindelse med Bentley, men besørge for det første en Afskrift med dansk Skrift til Lorck 25
 og anføre mit Forhold til Engeland, og dernæst have færdig en Afskrift (alt af Ahasverus) med latinske Bogstaver, som kan sendes hertil naar jeg skriver om den. I disse Dage gjør Hambroe det af. Hambroes Søn har indbudt mig til Skottland at boe en 8 a 14 Dage hos sig, det vil koste mig i Reise 50 Rdlr hen 50 tilbage, men det har maaskee ogsaa sin Nytte, jeg 30
 er gruelig angst for de engelske Jernbaner, thi hver Uge hører man

Ulykker, men jeg troer dog jeg gaaer, send da imidlertid Brevene her til London til Legationen og skriv snart. Hambroe i Skottland skrev til sin Fader, Andersen er her i Landet meere berømt end selve Thorvaldsen og facta er det. Jeg begriber det ikke. Broderen.

- 5 [I *Margen:*] Samme Dato mine Bøger komme ud i London, tør de komme ud i Danmark og Tydskland.

200. *Til E. Collin.*

Brasburyhouse Kilburn den 21 Juli 1847.

Kjæreste Ven!

De læser det indlagte Brev til Louise, og seer hvorledes jeg har det; hvad
 10 jeg imidlertid har skrevet der om Reisen til Scottland, kan endnu for-
 andres, da, som jeg i Dag hører, det er uvist om Hr Hambro kan reise
 med og jeg har endnu en Deel at see og gjøre i London — desuden Pengene
 — — ja! ja! nu skal De imidlertid kun høre om disse. Hambro har været
 hos Bentley og er ganske henrykt i ham; han siger det er en solid Mand
 15 og en sand Ven af mig. Bentley har med Hensyn til min nye Roman gjort
 sine Beregninger, og sagt at det høieste han kan give og det for et i engelsk
 oversat Manuskript er 10 ₤ Arket; kan jeg hos andre faae mere, da skal
 det glæde ham og han vil raade mig til at tage samme, uden at hans Ven-
 skab derfor skal være mindre; 10 ₤ hos Bentley er en Fugl i Haanden,
 20 hvorimod Andres Løfter er 10 Fugle paa Taget, vi holde os altsaa til Bent-
 ley og sørger hjemme for at faae en god Oversættelse; jeg vil dog kunde
 fortjene henved 2000 Rbdlr. Akord er endnu ikke gjort. Mary Howitt
 har først indført mig, har ved sin Journal bragt mig for Folks Øine, jeg
 bør ikke glemme det; men sikker er hun ikke, sige Folk. Der er ogsaa en
 25 Hage ved at hun for Oversættelsen af min Biographie vil give eller rettere
 paanøde mig 10 ₤, Hambroe har taget mod disse, men ikke jeg, i Dag
 har jeg forlangt af hende at faae en skriftlig Erklæring at jeg kan modtage
 Pengene uden derfor at komme i noget Pligt-Forhold til hende, da jeg

ellers ikke modtager dem; Bentley vil ikke have Ahasverus da det er Vers, Fru Howitt har derimod talt om at faae det danske Manuskript og give mig 10 $\text{\textasciix}$ for Arket, jeg forlanger det skriftligt. — Vil De nu paa det allerhurtigste sende mig et Manuskript af Ahasverus, skrevet med latinske Bogstaver og sende samme til Hr Hambro i London; til Lorck har De jo 5 skrevet som jeg bad Dem og tillige sendt eller sender Manuskriptet til tydsk Oversættelse, der dog ikke [maa] komme ud før vi her og i Leipzig er enig om Terminen. Er dette tydeligt? Og finder De og Deres Fader at jeg er practisk, selv i det jeg skyder Sagerne saa temmelig ind under Hr Hambroe. De indseer ogsaa at jeg vil nødig være Uvenner med Bentley 10 og Fru Howitt, den første især behage[r] mig særdeles. —

Jeg kommer nu til min egen pirrelige Personlighed, som De vel vil kalde det. Hver Uge seer jeg danske Aviser og — jeg skjuler det ikke for Dem — det forekommer mig virkelig, som en barnagtig Uvillie imod mig, at ikke et eneste Ord findes om al den mageløse Erkjendelse og Hæder jeg nyder 15 ude, det er dog noget, som uden Hensyn til mig maa glæde de Danske. Jeg er nu eengang Eders berømteste Poet, og nogen Fortjeneste maa jeg dog have. I literary Gazette som jeg her sender er mit Ophold i London og min Personlighed smukt omtalt, jeg har indstregtet samme og da dette Blad holdes i Kjøbenhavn er jeg nu begjærlig efter at see om der ikke i 20 nogen dansk Avis kommer et Uddrag deraf; skeer det ikke, da vil jeg deri see, hv ad jeg alt længe har seet og følt at den ordførende Deel i mit Fædreland fornægte mig og jeg vil da herefter ikke skaane dem, om jeg endogsaa skal høre, som jeg hørte af vor Skuespiller Rosenkilde, da han havde læst min Biographie: »hele Bogen er jo kun krænket Forfængelighed, Uret- 25 færdighed mod Deres Landsmænd«. Slige Ord, sidde mig som Giftplanter i Tanken og fordærve mine lykkeligste Øieblikke. — De see hvad der siges i Literary Gazette: »stupid criticisms with which the periodicals of his own country [en]deavoured to crush his earlier and even his later labours, when all Europe rang with their praise«. — Faae elske Danmark høiere 30 end jeg, men den skrivende, den ordførende Deel spøtte paa Ormen, fordi

den glindser. Mine onde Timer komme fra Hjemmet, Gud tilgive! — Hils
Deres kjære Jette og Børnene.

med broderligt Sind

H. C. Andersen.

[*IMargen.*] Een af Londonsførste Billedhuggere har udbedetsig at gjøre
5 min Buste. I næste Uge kommer et nyt Portræt af mig. Mine Skrifter faaes
nu paa Dansk i London.

Efterskrift.

Kjæreste Ven! De og Deres skrive saa skrækkeligt sjældent, ja Dem tør
jeg nu ikke sige noget til da De skriver saa utroligt meget for mig — jeg
10 skal ikke sige noget! Ahasverus maa takke Dem! Men Augusta, Jette,
Deres Søstre, kunne gjerne glæde mig med Brev; jeg har skrevet midt om
Natten, træt og angrebet, — jeg veed nok de tænke paa mig, men jeg vil
see Tegnet! — Beed Deres Fader at skrive, men snart, og lad mig i det
mindste fra Familien, høre nogen Deeltagelse over min europæiske Be-
15 rømthed! —

Hils Hartmann, jeg har været to Gange til Frokost med Spohr fra Cassel,
han hilser ham, ogsaa Benedickt sender ham en Hilsen. Hvorledes lever
vor fortræffelige Ernst Weis? Deres Svigermoder og Christian Thyberg?

201. *Fra Henriette Collin.*

Rungstedlund den 3^{die} Augt [1847]

20 Kjære Andersen Edvard har læst Begyndelsen af Ahasverus for mig,
og jeg er ganske henrykt derover, det er overordentlig deiligt storartet og
skjønt, tildeels har De jo selv læst noget af det for mig, men meget var dog
nyt, De er paa en forunderlig Maade traadt ud af Dem selv, om dette er
Godt eller ei, veed jeg ikke, men mig har det i høi Grad glædet at see noget
25 saa aldeles forskjelligt fra Alt hvad De før har skrevet, man vil ikke sige

om Ahasverus hvad man siger om Deres andre Arbejder at Deres Personlighed overalt stikker frem, her er netop Mangfoldighed og Kraft, — Gid den maae være heelt igjennem som det jeg kjænder! De vil bestemt faae rigtig Glæde af dette Aandens Barn, men det er sandt, herefter vil De faae Glæde af alle Deres Børn, nu da de Danske ere den ringeste Deel af Deres Publicum — Gid jeg kunde sidde som en lille Flue paa Deres Skulder og see Dem i de glimrende Omgivelser, jeg maa altid tage mine engelske Romaner til Hjælp naar jeg rigtig skal tænke mig ind til Dem paa et af disse deilige Landstæder hvor alt er indrettet paa comfort og elegance, med deres drawing rooms, deres library, deres shrubberies, deres dressing bells og Alt saadant som i enhver rigtig god Roman idetmindste findes nævnt 7 Gange paa hver Side —

Jeg glemte at takke Dem for Deres Brev det glædede mig at læse om al den Glæde og Erkjændelse der omgiver Dem, og jeg siger ikke som Svi-germøder altid sagde idet hun rystede paa Hovedet »Bare han inte bliver fordærvet.« — De skriver at jeg skal lade Louise Ingeborg og Gusta læse Brevet, det kunde jeg altsaa have gjort, men veed De at jeg ikke gjorde det fordi De skrev nogle underlige Ord om Jenny Lind eller rettere sagt om Dem selv — De er dog et forunderligt Menneske Andersen, men det er vel netop Deres Lykke at De ikke er som vi Andre — dem er der jo ogsaa nok af.

Gid jeg med Dem kunde see de udmærkede, begavede og vist ogsaa elskværdige Mennesker, De vil lære at kjende — Siig dog endelig Bulver i hvad Grad han er læst og elsket i Danmark. — Og Dickens og de udmærkede Forfatterinder, De veed engelske Romaner hører til mine største æstetiske Nydelser — Gaaer det godt med Sproget Kan De bruge Tydsk? læser De høit, hvad siger de smukke stolte Engelænderinder til Dem? Fortæl mig Alt, det moere[r] mig saa inderligt at fortælle vore Landsmænd om Dem og den Modtagelse De finder — de Fleste glæde sig med mig — Fortæl mig om Deres Roman — Hvornaar kommer De hjem — Børnene hilse Dem Alle, de ere raske og søde. . . .

Jeg kunde jo nu fortælle Dem noget om Veiret, om Kartofflerne, om Rughøsten og mig selv men da jeg veed De ikke bryder Dem det ringeste om saadant prosaisk Tøi — saa slutter jeg her med kjærligst Hilsen til Dem min kjære verdensberømte Ven, fra Deres lille ubekjændte, men Dem af
5 Hjertet hengivne Veninde Jette Collin.

202. *Til E. Collin.*

Sabloniere Hotel Leicester Square 7 Aug: 1847.

Kjære Ven!

De læser jo Brevet jeg har skrevet til Deres Fader, jeg kommer nu med dette, som Efterskrift til Dem. Jeg er, som De seer igjen i London, og vilde
10 imorgen tidlig med Hambro til Edingburg, men han er blevet syg og før Mandag eller Tirsdag er der ikke at tænke paa at komme afsted, det er mig meget kjedelig baade for Tid og Penge, Tid fordi jeg i September maa være i Leipzig og arrangere mine Digte, Penge fordi det koster altid en
10 Rdlr for hver Dag jeg lever i denne uhyre By og nu er jeg mæt og træt,
15 men, der er nu ikke noget at sige, maaskee ved denne Udsættelse jeg slipper for at brække Halsen paa Jernbanen, eller kommer just til det, thi det er da hver Dag man her til Lands hører Ulykker: »Dog det Bedste skeer altid!« siger Deres Svoger, efter en vis Forfatter. Jeg opgiver nødig Reisen til Skottland, da jeg ventes der; ved min Hjemkomst fandt jeg Brev fra
20 Øen Vigh, at Prinz Albert vilde see mig i Skottland, kom jeg der til en vis Tid; — hvad Ahasverus angaaer haaber jeg at Leo-Lorck har Portionviis faaet ham, hvad den anden Afskrift, med latinske Bogstaver angaaer, som jeg skrev Dem om at jeg ønskede sendt til Engeland, da skal De nu ikke sende den, er den ikke allerede paa Veien, jeg skal senere sige Dem
25 Arrangementet, her bliver det for vidløftigt. — At jeg ingen, aldeles ingen Breve faaer hjemme fra, gjør mig ganske fortvivlet! det er dog en underlig Ligegyldighed. Hils Deres Jette, Ingeborg, Louise, Gosta etc. etc., som vist

særdeles tænke paa mig eftersom de ikke skrive! — Jonna haaber jeg lever vel! fra Stampe, og fra Jonna hører jeg aldrig! tak dem! — Nu lev vel!

Deres broderlige Ven

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Mange Hilsener til Gottlieb!

5

203. *Til Henriette Collin.*

London 8 Aug: 1847.

Min kjære Jette Collin!

Hør, veed De hvad, det er ikke smuk[t] af Dem at De ikke skrive[r] mig til! De tænker nok som saa, naar Eduard skriver paa Ahasverus, saa skriver han for mig med, men det er en god Snak! — Nu gaaer det i fly-¹⁰vende Fart til Skotland, over Floder og gennem Bjerge, fra det verdensstore London! — Jeg har her modtaget saa megen Hyldest og Hæder at det kunde fordeles paa et Liv, ja i Dag — det var det stærkeste, var jeg hos en riig Familie, hvor Alt var Sølv og Silke, Fruen, som var af Midalder, var saa entusia[s]tisk at da jeg gav hende Haanden kyssede hun¹⁵ paa den: »jeg maa kysse den dyrebare Haand«, udraabte hun og jeg slog ordenlig fra mig! Konen blev ellers blodrød; Idealerne for hende er Jenny Lind og jeg — ja vi to smækkes altid sammen; Billedhuggeren, som har gjort Jennys Buste har gjort min til Pendant; min er især lykkedes, og gjælder for et Mesterværk; den er isandhed ogsaa mageløs smuk og Kunst-²⁰neren vil sende en Afstøbning af den og af Jennys til Udstillingen i Kjøbenhavn. Det sidste Portræt af mig her, er jeg ikke glad ved, det er saa stivt og magert, saa materielt! de engelske Damer forsikkre mig at jeg er tusinde Gange smukkere. Ja, De kan see man bilder mig alting ind! Jeg skal have saadan et drømmende Udseende, det mangler Billedet. »O Gud!«²⁵ siger Jette Collin, »nu sidder han bestemt og skaber sig og gjør drømmende Ansigt — Skabe-Dyr!« — Spøg tilside, jeg har det vidunderligt godt, men jeg er slet ikke rask, mit Legeme kan ikke holde det ud, jeg er tidt ved at synke om! — Jeg taler nu temmelig rask engelsk, naturligviis reent galt,

men de forstaae mig og rose selv min Udtale! — Charles Dickens har foræret mig alle sine Værker og skrevet for i Hans Christian Andersen from

Buste af Joseph Durham (H. C. Andersens Hus, Odense).

his friend and Admirer, Charles Dickens; jeg har faaet flere nye Bøger i Foræring, saa at jeg nu faaer et engelsk Bibliothek, lige som et hollandsk . .

Prinds Alberth og den kongelige Familie haaber jeg at see i Skottland, Prindsen har været saa naadig at lade mig det vide, efter at jeg først havde undskyldt mig for at komme til Wigh; det er i England en ualmindelig Naade sige[r] man! — Jeg kan desværre kun blive meget kort i Skottland, thi Lorck vil jo have Ahasverus ud i September og jeg maae læse den først 5 og det i Manuskript; han vil ikke gjerne lade dette søge mig omkring i England, og jeg maa altsaa til Leipzig, igaar skrev jeg Lorck til, hvad Tid jeg nødvendigviis maa være i Weimar eller Leipzig for at læse det. — 14 Dage kan jeg imidlertid dog give Skottland, hvor jeg ventes af mange mig ubekjendte Venner; jeg bliver nogle Dage i Huus hos den unge Ham- 10 bro, bliver saa hentet af Richartson, een af Walter Skotts gamle Venner, der vil kjøre mig til Abottsford. Dickens har ogsaa givet mig Breve med og een af de første Lorder har indbudt mig paa sit Gods, men i September og det kan jeg ikke. Jenny Lind reiser den 22 August herfra til Mansjester, Edingburg, etc. og over Hamborg til Berlin og derfra til — Stokholm, ikke 15 til Kjøbenhavn. Hvorledes har de kjære Børn det? huske de lidt paa mig? Hvorledes lever Deres Broder og hvad siger Moderen? Bring mine venligste Hilsener til Familien paa Rungsted og skriv nu strax, hører De, lige strax; naar jeg kommer hjem tale vi to kun engelsk. Hils Emil! den gode Sjæl, som da OT kom ud, rakkede den saadan ned til mig selv, det husker 20 jeg, det var i Bredgade. Hils, nu er den udkommet i America.

Deres gamle trofaste H. C. A.

[I Margen:] »true Storie« bliver særdeles meget læst og den Collinske Familie kjendt og — elsket!

204. Fra E. Collin.

25

Kjære Andersen! De har længe ikke hørt fra mig, men jeg vilde først avancere noget med Deres Arbejder.

Angaaende hvorledes der skulde forholdes med Oversættelsen af Deres Arbejder har der hidtil hersket stor Forvirring; Deres Brev af 21de Julii

maa jeg nu antage for det afgjørende, og deraf bliver altsaa Resultatet:

Romanen paa Bentleys Forlag. 10 £ pr. Ark. leveret i engelsk Oversættelse, hvis Besørgelse beroer til Deres Hjemkomst.

Ahasverus paa Howitts Forlag. 10 £ pr. Ark. leveret som dansk Manuscript, skrevet med latinske Bogstaver, sendes til Hambro. — Latin-Afskrivningen har jeg allerede sat i Arbeide, saasnart en passende Stump er færdig, skal jeg sende den.

Saavidt England.

Qvoad Tydskland:

10 Romanen har jeg nu et Manuscript af, bestemt til at sendes Lorck (ikke sandt); men hermed har det jo ingen Hast; vil De, kan jeg sende ham det strax, eller skulde jeg — det bliver vel nødvendigt, — lade tage en ny Afskrift, som skulde bruges til den engelske Oversætter?

Ahasverus har jeg corresponderet meget med Lorck om, med Hensyn
15 til Betingelsen om Før-Udkommelsen i Leipzig; herom antager jeg nu at vi ere enige, hvorom han taler med Dem i Leipzig. Jeg er nu saavidt med Reenskrivningen, at jeg kan sende ham 16 Ark i denne Uge, og Resten inden 14 Dage. Imidlertid vil De vel paasee, at Udgivelsen ikke skeer i Leipzig, forinden den tillige udkommer her. Jeg kunde gjerne tilbage-
20 holde det sidste Ark, hvis De synes om det og melder mig det strax.

Qvoad Danmark:

Har De talt med Reitzel om den danske Udgave af Romanen og Ahasverus? Vil De forlange noget bestemt, eller skal jeg bede Reitzel om at gjøre et Tilbud?

25 Alt er vel her hjemme.

Om Deres Forherligelse i England taler jeg ikke; jeg bliver ligesaa ør i Hovedet deraf, som De.

Deres Manuscript af Ahasverus er paa mange Steder meget genialt, det vil sige, kun en Hermeneutiker som jeg kan finde ud deraf og dog ikke
30 ganske; saasnart jeg faaer Tid dertil skal jeg sende Dem en Liste over mine Observationer, som ikke ere faa.

Forresten er min Følelse for Ahasverus temmelig blandet; men De skal ikke bryde Dem om min Mening, som maaskee er ubehageligt influeret af den uæsthetiske Maade, paa hvilken jeg har faaet Bogen tillivs. Begyndelsen tiltalte mig overordentligt, og der findes rundt omkring sporadiske Skjønheder; men reent ud sagt: Ideen slap for mig, Ahasverus forsvinder 5 mellem Coulisserne ved de evige Changements, og jeg har en Følelse af at see: »en Vandring gjennem et historisk Gallerie«, hvor Ahasverus er Foreviser.

Hvad jeg siger er ærlig meent, og det er meget muligt, at det er galt. Det skulde ikke glæde nogen meer end Deres

Ven 10

Kbhvn. d. 14 Aug 1847.

Edvard.

205. *Til Henriette Collin.* Lixmount Trinity near Edinburgh. 15 Aug 1847.

Kjære Jette Collin!

De har endnu ikke glædet mig med Brev, det er blodig Synd og De kan aldeles ikke undskylde Dem! — Der har De det! — Jeg er i Skotland, som 15 De seer af Overskriften; jeg reiste i forrige Uge her op, det var en lang Vei! man sang i gamle Dage: »Over Bjerge gjennem Dale«, men nu kan man rigtig nok synge: Over Dale gjennem Bjerge. — Den første Dagreise var en halv Natreise, saaledes gik det idelig gjennem milelange Tunneler! nei hvor det var afskyeligt! jeg maa sige Dem, jeg kan nok finde mig i at 20 brække Halsen ved Solskin, men ikke i Mørke, inde i dybe sorte Huler. Hele England minder ellers om Danmark; Kornet staaer velsignet og Skovene ere smukke grønne. I York saae jeg den prægtige Kirke og da vi nærmede os Skotland, det aabne Hav, jeg syntes jeg kjørte ude paa Strandveien. Den unge Hambro var med sin Vogn i Banegaarden, paa 25 det hjerteligste blev jeg modtaget og nu fløi vi til Lixmount, som ligger tæt ved Edinburgh Fjord, hvor jeg har det som en Konge. Paa Bordet laae

en heel Pakke Breve til mig, netop indtrufne en Time før jeg, det var Breve fra Frankerig, Tydskland og Danmark, men — ikke eet fra den collinske Familie! — Den unge Hambro lever i disse Dage ganske for mig; vi ere idelig i Bevægelse, hvert Øieblik paa Jernbane eller Dampbaad, han har
5 mange Udgifter for min Skyld, og idelig udspeider han mine Ønsker, gjør Alt, ja, det er som om han vil overbyde Engelænderne og Skottlænderne i at hylde sin Landsmand. Imorgen bliver her for min Skyld et stort Selskab, jeg formelig forkjæles her i Huset, var jeg et kongeligt Blod, der kunde ikke tages mere Hensyn til mig, end der bliver gjort, jeg føler mig
10 i den allerhøieste Grad den unge Hambro forbunden! — Mit Navn er særdeles kjendt i Skottland; nei det er dog mærkeligt hvor mine Skrifter ere læste! — O De skulde see med hvilken Glæde jeg modtages af Unge og Gamle! »det er den danske Walter Skott!« sige de! Ja jeg hører saa meget, at jeg nu snart ikke kan blive forlegen længer, jeg lader det rulle
15 over mig, som en Søb! Hos en riig Lord maatte jeg, efter Opfordring, kysse alle Børnebørnene, overalt give min Haandskrift, mit Portræt er da ogsaa sendt fra London her til og en ny, desværre ikke god Oversættelse, af Eventyrene, her udkommet; jeg var igaar i den gamle Deel af Byen; fra Hovedgaden der løber hen ad Bjergryggen, gaae lange smalle Stræder,
20 ikke saa brede som Per Madsens Gang, Husene have 6 til 8 Etager, saa at De kan begribe hvor mørkt her er og dertil en Fattigdom, et Svineri, der kun kan søges i de italienske smaa Byer; herinde har den berømte Samuel Johnson boet, herinde ligger et Huus, der var Vertshuus, og det det første i Edinburg, hvor Konger og Prindser toge ind i Maria Stuarts Tid. Walter
25 Skotts Monument staaer i den nye Deel af Byen, tæt ved Bjergkløften som skiller denne fra den gamle; nede løber Jernbanen, der har Liv og Virksomhed. I Forgaars seilede vi til Ravenswoods Slott, hvor Maagerne fløi om os, hvor Vedbinde-Rankerne hang som det tætteste Drapperi; imidlertid fik vi paa Stedet at vide, at Ravenswood dog aldrig har boet her;
30 Walter Skott har ombyttet Scenen for ikke at krænke den levende Familie. Lucie er ikke en Asthon, men en Stair, og denne lever endnu og er meget

anseet. Walter Skotts Personlighed roses ikke. Paa Torsdag reiser Hambro med mig til Høilandene, der i Bjergene forlader han mig og jeg skal forsøge at reise alene, man siger jeg kan godt komme ud af det med min Engelsk og næsten troer jeg det. Prins Albert har indbudt mig til Loc Lamond, jeg gaaer derhen, er jeg kun rask nok; herfra lægger jeg Veien over 5 Glasgow og Edinburgh til Abotsfordt, hvor een af Walter Skotts Venner tager imod mig; jeg reiser saae alene over Bervick, Newcastel etc. til London, bliver der to a tre Dage og jager saa gjennem Belgien til Weimar og Leipzig; skriver De derfor ikke strax, saa send Brevet til Weimar post restante. 10

Dette bliver det eneste Brev hjem fra Scotland, jeg beder Dem derfor at De lader hele Familien læse det. Hvorlænge jeg flakker om her i Bjergene veed jeg ikke! — Hils Deres Moder og Broder, hils dem Alle ude paa Rungsted og naar De skriver mig til, saa lad mig vide hvorledes og hvad De synes om Ahasverus, — Weisz beder jeg Dem hilse eller lade 15 hilse og træffer De Hartmanns, saa kan De sige at han er en net Ven i »Brevskrivning«; jeg har sendt ham et Epistel fra London, og vil haabe at han har faaet det. — Den unge Hambro har foræret mig en skotsk Hue og en skotsk Dolk. Her er en riig Misz der gjør lidt Cuur til mig, Hambro siger hun nok vil være Mistress Andersen, men jeg kan ikke, hun er for 20 gammel! — der bliver ikke noget af Eduards Spaadom i den berømte Vise; og nu lev vel, min kjære Veninde! jeg glæder mig usigeligt til at see Dem, til at tale med Dem, (til at have engelske Samtaler); Ingeborg skriver at jeg nok nu ikke bliver »til at styre«, som Fru Heiberg siger i Sparekassen, men vi komme nok ud af det, uagtet jeg fra en dansk Walter Skott, hos 25 Skotterne, forvandles hjemme til en Digter i tredie Rang efter Herz den klassiske og Heiberg den ufeilbare! — Lev vel! Hils Børnene og Manden!

Deres gamle

H. C. Andersen.

206. *Til E. Collin.*

Sabloniere Hotel Leicester Square

Kjære Ven!

London 27 Aug 1847.

jeg skriver strax for at de hjemme ikke skulle være i Skræk for mig naar de høre den rædsomme Ulykke, som i Dag er skeet paa Themsens. Een
 5 af de hundrede smaa Dampskibe, som gaae her fra forskjellige Dele af Byen, som man altid gaaer med, og som jeg, saa nær som Nogen, i Dag kunde have været paa, eftersom jeg endnu ikke har seet Tunnelen, er sprunget i Luften, hundrede Mennesker dræbt og en Mængde saaret eller berøvet Arme og Been. Jeg er meget angrebet, nerveus og virkelig lidende,
 10 det var Skyld i at jeg opgav at see Tunnelen og ikke gik ombord, — naturligviis kunde jeg ogsaa have gaaet paa eet af de heldige Skibe. — Gud skee Lov, jeg slet ikke var med. Imorgen tager jeg til Ramsgate for at sige Dickens Farvel og da saa snart jeg har aanded lidt Søluft der, vil Gud, gaaer jeg over Belgien til Frankfurt am Main og Weimar, begge Stæder
 15 spørger jeg om Breve Post restante. — I franske Blade begynder jeg nu ogsaa at omtales og sammenlignes med Merimée. Den unge Billedhugger Durham, som har gjort Jenny Linds og min Buste, vækker stor Opmærksomhed hos Alle der have seet disse; idag staae disse to Arbejder omtalte i Litterary Gazette, Udgifveren sendt[e] mig den og det vil glæde Durham om denne
 20 Artikkel kom i danske Blade, da, han har isinde til næste Udstilling at sende to Afstøbninger til Kjøbenhavn; jeg sender Dem her Litterary Artikkelen, jeg tænker den kan have Interesse for Berling eller Fædrelandet. Det er sandt! jeg maa sige Dem, at det har glædet mig ganske særdeles at see man dog hjemme ikke har villet forbigaae den Hæder og Glæde jeg som en
 25 Deel af Danmark her modtager! — men Lev vel! jeg er meget mat og træt!
 tusinde kjære Hilsener

Deres trofaste broderlige Ven

H. C. Andersen.

207. *Fra E. Collin.*

[Sept. 1847]

Kjære Ven! Da De selv har meddeelt mig den Efterretning, at De ikke er sprunget i Luften med the Cricquet, kan jeg stole paa dens Sandhed, og det glæder mig, uagtet det ikke et Øieblik er faldet mig ind at være bange for Dem i den Henseende. For det første var jeg nemlig vis paa, at de engelske Aviser, under nuværende Conjunctioner, strax vilde have talt om Deres Spring, hvis De havde gjort eet, og for det andet beregnede jeg, at der i London var vel circa halvanden Million Mennesker, og at der altsaa var betydelig Chance for at De ikke var mellem de Sprungne. Saaledes begravnes Venskab og Medfølelse af Beregninger! 10

Ahasverus er færdig fra min Haand. Jeg har sendt eller sender imorgen Resten af Manuscriptet til Lorck, med Undtagelse af det sidste Ark, som jeg sender Dem, af Forsigtighed; thi hvis der skulde opstaae Uenigheder mellem Dem og Lorck, har De det altid i Deres Magt at beholde Manuscriptets Slutning; jeg haaber imidlertid, at det er overflødigt. 15 Grunden hvorfor det har varet noget længere end Bestemmelsen, er, at jeg efter Deres første bestemte Forlangende havde ilet med at bringe en latinskbogstavsk Afskrift igang, og dette maatteskee efter mit Manuscript; Deres eget er maaskee udødeligt, men kan neppe læses af andre Dødelige end af mig. 20

Naar De nu gjennemgaaer mit Manuscript med Leo eller hvilken som helst anden, vil De have Leilighed til at eftersee, om jeg overalt har forstaaet Dem rigtigt. Jeg har bemærket mig enkelte Steder, som jeg har noget imod qvoad formam, og som have været mig utydelige i Bogstav eller Mening. Modtag med god Villie hvad jeg bemærker med god Villie. 25 Jeg begynder forfra, og De vil vel nok kunne finde Stederne:

1. Titelen: Er det ikke bedre at udelade Forklaringen: »et Mysterie«.?

2. Barrabas siger til Judas om Christus: jeg veed han har tilfælleds mange af etc.; »tilfælleds« fordrer tilføiet: med hvem. Altsaa kunde det hedde:

Jeg veed, han har tilfældes mange Tegn
 Med ham, hvem fra de ældste Tider
 Propheterne betegned' som Messias.

Det er sprogrigtigt, men maaskee skidt forresten.

- 5 3. Jerusalem. Langfredag. Er det rigtigt at kalde Dagen selv med dets senere Helligholdelses Navn?

Fremdeles: »See der staaer han midt i Kredsen,
 Evangeliet derom.«

Dette Udtryk forstaaer jeg ikke.

- 10 4. Strax forud: Medlidenhedens Engel:

Tusende Tunger har følt den brændende Livstørst i Ørken.
 Livstørst er Tørst, Higen efter at leve, men ikke efter at drikke.

5. Strax efter:

Hvor kun Tigren og Schakalen
 Klipperiften veed.

15

Kan De ikke finde et danskere Udtryk herfor?

6. Kort efter: Ahasverus:

For ham jo Bethlehem blødte

Dette rimer sig paa »strødte«, men det hedder: »strøede«.

- 20 7. fremdeles: Selv dit Jerusalems Stene

Vidne og raabe din Død

er mig ikke ret forstaaeligt, falder idetmindste uklart.

8. Barrabas siger til Ahasverus:

O Israels Kløgt, i Hovmod døer du Døden.

- 25 Dette er det eneste Sted i Bogen, hvor et af Deres tidligere stereotype Udtryk er sluppet Dem af Pennen; tjen mig i at forandre det.

9. Lidt efter taler han om »Korn-Dalen«; er dette rigtigt?

10. Den første Soldats Beskrivelse af Templet er noget vidtløftig.

Den anden Soldat siger: »Vogt Tungens Varsel« Hvad skal det sige?

11. Det derpaa følgende Chor af Romere kan jeg ikke lade være at skjælde ud, skjøndt der vel intet kan gjøres derved; thi det er af de Versemaal og Riim, som altid bedrøve mig; disse fiirstrophede Riim paa to Stavelser er noget af det meest Uæsthetiske jeg kjender: »Helte, Telte, vælte, smælte« fingen fangen fof, Kolvippen, Kolvappen, der slap'en. I Slutningen maatte dog vel noget forandres; man kan sige: Blodet formaaer ei at slukke, men ikke: Blodet kan ei at slukke. 5

12. Ahasveri Monolog strax efter, 4de Linie »Horde« maa være »Hjord«. Før jeg forlader denne Afdeling maa jeg bemærke, at jeg overalt feilagtigt har skrevet Barnabas pro Barrabas, hvorom jeg allerede har underrettet 10 Lorck.

2den Afdeling.

13. I Samtalen mellem Veronica og Ahasverus, i den Sidstes Monolog: »Jeg fatter ikke din Tale« forekomme 4 Linier, som jeg har glemt at afskrive, hvilket jeg bagefter saae, men jeg tilføiede dem ikke, i det Haab, 15 at De selv vil strege dem ud. De forekomme mig omtrent som Rimene i mine Viser, naar jeg vil gjøre Løier med Riim. Linierne ere disse efter Ordene: Forjættelsen for os laae.

»Det var et Smertens Arcanum,
Hans Finger slettede ud
Pompeii og Herculenum. 20
Stor er Jehova, vor Gud«!
Hver Bølge etc.

14. I Nattens Monolog findes det stygge Ord: »Sviren«

15. Chor af Soldater: Saa lysteligt gik Nattens Stund etc. Pfui! De Vers 25 kunde jeg ikke læse og ikke engang for min Kone »Jeg hang saa fast som Ranken« etc. og længere nede atter pfui! »Vi favned' dem, vi gav dem

Kjærlighed«. Forresten er her ogsaa et Stereotyp-Udtryk: »Jeg blev en Gud i Tanken«.

Alt dette Fæle staaer paa een Side. Jeg gad vide, hvor De har været, da De skrev eller tænkte den. [*Slutningen mangler*]

5 208. *Til E. Collin.*

Leipzig 14 Sept: 1847.

Kjære Ven!

jeg er netop kommet til Leipzig, uden at tage Veien over Jena, Lorck
ønskede snarest muelig at faae fat paa mig og jeg har her alle Hænder
fulde. Han beder mig give Reitzel Beskeed, hvad mig angaaer, angaaende
10 den danske illustrerede Udgave af Eventyrene, Reitzel har sagt han maa
blive enig med mig, men det er vi jo, jeg har eengang lovet Reitzel at han
faaer de samlede Eventyr for 100 Species, det er ikke stort, men jeg kjender
vore Forhold. 20 Exemplarer betinger jeg mig, gjør De det af med Reitzel,
omtal Ahasverus og slaae om det Hele min europæiske Glorie, saa bliver
15 Reitzel nok hvad jeg kalder elskværdig. — I Gränzeboten, under Artikke-
len »Plaudereien aus London« skal staae en heel Deel ondt om Jenny Lind
og — om mig. Jeg skal der, siger man have 15 Pæ for Arket, føres til Her-
tuger og Prindsen, have friet til Jenny Lind og faaet en Kurv. Er det ikke
lumpent. Saaledes er det at blive berømt. En fattig døv Maler, i en Ud-
20 kant af Bayern, har skrevet mig et originalt Brev til om at jeg vilde forære
ham mine Skrifter, som han ei har Raad til at kjøbe, og som vilde være
hans Lykke i denne Verden; han skal faae dem, jeg har alt givet Ordre. —
Man siger at mine Skrifter hjælper Lorck paa Benene! gid det var sandt.
Han har taget mageløst venligt og med en Slags — Andersen er i Mode —
25 mod mig! Agnete er deiligt oversat, gamle skikkelige Agnete. Maurer-
pigen er sendt om til flere tyske Theatre, maaskee finder hun ude den
Lykke hun forgjæves søgte i sit danske Fædreland. — Hartmann fik jeg da
Brev fra, der begyndte saaledes! »for Guds Skyld kom ikke hjem før Du

har faaet dette Brev etc.«— I Weimar hos Arvestorhertugen var jeg, som i et Hjem; han fulgte mig selv til Jernbanen, hvor vi omfavnedes til Afsked, han er saa mageløs hjertelig og mig ganske hengiven! — Sidst i næste Uge er det mueligt jeg kommer, see nu at faae Trichot kjøbt, og Grupperne vel indstuderet, det seer jeg meget paa. Skade at Larcher er død — thi 5
 unter uns — jeg vilde gjerne have noget med Slør. Det gjør ogsaa godt ved det meget Trichot. Hils Theodor! Deres broderlige

H. C. Andersen.

209. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Idag modtog jeg da Deres Brev fra Leipzig og seer, 10
 hvad jeg rigtignok forudsatte, at det var Sludder med Deres Hjemkomst til Kongens Geburtsdag, hvorom De skulde have skrevet til Kongen selv; hvorfra kunne saadanne Historier komme? De vil nu have faaet mine Leipziger-Breve. Heri ligger et lidet Brev, hvis tykke Segl jeg har aftaget; at jeg ikke har læst Brevet, men kun seet Underskriften, kan De stole paa. 15

Jeg skal tale med Reitzel.

Om nogle Dage vente vi Dem altsaa.

Jeg skrev sidst, at jeg vilde sende Dem det sidste Ark af Ahasverus; men da jeg ved Rygtet om Deres tidligere Hjemkomst blev bange for, at der skulde opstaae en Confusion deraf, opgav jeg det, og sendte det Hele til 20
 Lorck.

Deres

Kbhvn. 18/9 47.

E. Collin.

1848

210. *Til E. Collin.*

Glorup den 13 Mai 1848.

Kjære Ven!

her er jeg da, og næsten kan jeg sige, halv i en Leir, Excellensen har ikke færre end 40 Mand i Indqvatering, ikke havde jeg troet at Fyen var i den
5 Grad besat med Tropper, De veed at Glorup omtrent er det meest fjernede Punkt fra Middelfart. Det er iøvrigt høist interessant og — gemytligt. — Men nu skal jeg begynde med Begyndelsen; paa Banegaarden i Roeskilde, — hvor vi, som kom med Deligense maatte drive, Gud veed hvorfor, næsten en Time, før vi bleve stuede i Vogn, og det var en sand
10 Drakistemed Hjul under — traf [jeg] Christian Thybergs Vert, derspurgte meget til Thyberg og sender mange Hilsener. I Vognen fik jeg en Islænder, der i flere Aar havde være[t] Boghandler i Slesvig, og nu, som dansksindet, var flygtet til Kjøbenhavn — (hvorfra han vandrede ud, som Frivillig) — fortalte en Deel om Valpladsen ved Slesvig, Dagen efter Slaget; paa eet
15 Sted ved Danneværke, havde han seet Dynger af Liig især Preusere, rundt om laae halv nøgne plyndrede Soldater og Officerer. — Paa Dampskibet ved Corsøer traf jeg Lauritz Skou, der skulde, som Cureer til Middelfart, han fortalte at næsten alle Mennesker der vare fløttede ud af deres Huse, at disse stode ganske forladt. I Nyborg var en Trængsel og en Løben med
20 Soldater, jeg traf mange Officerer, som jeg aldrig før har sagt god Dag, men de kom alle og toge i Haanden, Alle syntes, som var jeg en gammel Bekjendt, men af Alle og det lige her til Glorup var især det Spørgsmaal: naar komme Svenskerne? I Nyborg hørte jeg ogsaa først hvorledes hver Gaard i alle Kanter af Fyen var opfyldt med Soldater og Kjøbmand Suhr

sagde mig om de 40 Mand, der var lagt ind paa Glorup, saa at jeg blev lidt overrasket; imidlertid er her dog Plads nok og jeg har endogsaa et særdeles smukt Værelse, men naturligviis kun eet. Paa Veien her til traf jeg i Frøerup, en heel dansk Armee som øvede sig og der var Præste-Mad- dammer og Jomfruer ude at see paa den Stads. — Af de 40 Mand ere om- 5 trent en 8 Stykker Officerer, og saa have vi to Læger og desuden fire Fri- villige, som, naturligviis, er med til Bords og Deel af det daglige Selskab; da jeg ikke er stiv i Navne kan jeg i Dag ikke regne disse op; men det synes meget vakre Fyre og det seer moersomt ud, halv som en Maskerade, at see dem sidde til Høibords i de røde Trøier. De fortalte mig iaftes en heel Deel 10 om deres Marscher, og om Preusere og Tørvemoser, de have lidt og ud- holdt meget; imidlertid ere de og alle Tropperne ved godt Humeur, men det synes at man ikke er meget tilfreds med det Haab Lehmann gav da han steeg i Land, at kunde de kun holde imod en kort Tid, da kom Enge- lands Hjelp; isaa alvorlige Sager, bør man aldrig sige for meget! Alt Haab 15 staaer til Svenskerne. Skriv mig endelig til naar De høre noget bestemt om deres Ankomst og kan De, da siig mig hvor de lande, thi skeer det i Fyen, da vilde jeg gjerne bidrage mit til, at vi tog med Sang og Klang imod dem. Fra Lindstow har jeg mange Hilsener, især til Gottlieb, han spurgte strax om lille Elna og om alle i den collinske Familie; han fortalte mig at 20 han i Lygumkloster havde truffet Emil Hornemanns Karl, og spurgt ham efter de Brune, disse befandtes der i Stalden og vare raske, han var da ovre at see paa dem. — Det er tredie Batalion med dens to første Comman- derende, Nielsen og Hohlenberg, vi have paa Glorup, Vil De lade Fa- milien læse dette Brev, som rigtig nok bliver lidt jaget af, men jeg maa ile 25 med det, for at faae det med en muelig indtræffende Leilighed, som vi vente hvert Minut, thi Postforbindelsen her fra til Nyborg er kun to Gange om Ugen. Fru Drevsen har jeg uendelig mange Hilsener til fra Keiser, han var her et Øieblik igaar, netop i det jeg kom, han var meget venlig og elskværdig og bad mig boe hos sig naar jeg kom til Odense, thi der er 30 nok ogsaa Vertshuse og Alt optaget af Krigsfolk. I Dag vente vi til Middag

den kommanderende General Hedemann og Kap: Lessøe, i det her er Maneuver lige tæt ved Glorup. — Her tales om Mueligheden af, at kommer den Svenske Hær til at ligge i Fyen skal den svenske Kronprinds enten være paa Odense Slot eller her paa Glorup, jeg bilder mig imidlertid ind
 5 at skeer eet af to, da vælger han vist Odense Slot, der ligger midt i Landet. Skoven er deilig grøn, Markerne saa fulde af Blomster, Alt er Foraar, og det er dobbelt sælsomt i det opvaagnende Liv at tænke paa Krig og Død. Skriv mig snart til og siig mig noget Nyt og om Svenskerne. Er der Brève indtrufne, da send mig samme, De veed Adressen »Glorup ved Nyborg«
 10 — Saasnart De faaer det Reenskrevne af Romanens tredie Deel, da sender De mig samme til Gjennemlæsning, men ogsaa mit Manuskript. Skriv mig op, Waldemars Adresse og ligesaa Stampes. Og nu tusinde kjærlige Hilsener til dem Alle i Tver- Bred- og Amaliegaden — bag Hovedvagten ikke at forglemme. Alle Børnene tusinde god Dag! Lev vel kjære kjære
 15 Ven,

Deres trofaste

H. C. Andersen.

Hils min lille Theodor! og siig jeg haaber han kommer til at ligge udenfor Helsingør; det er en smuk By, fra Søkanten; Holger Danske boer i Kronborg 3: Kjælder-Etagen og H. C. Andersen har i Byen selv, lært al
 20 sin Græsk og Latin — ikke at tale om Hebraisken. Det er et interessant Sted, at ligge.

211. *Til E. Collin.*

Glorup 15 Mai 1848.

Kjære Ven!

Denne lille Sæddel lægger jeg indeni et Brev til Grimur Thomsen, hvem
 25 jeg, ved min Afreise, lovede skulde faae Brev fra mig til sin Fødselsdag. Jeg vilde spørge Dem om De har faaet et Brev jeg sendte herfra i forgaars, det gik med Leilighed til Nyborg, og jeg veed ikke hvor sikker Leiligheden var! Siig mig det og skaf mig at vide Lohmeyers Adresse, han er fløttet fra Pilestræde til Hyskenstræde, men Nummeret har jeg ikke beholdt. Gene-

ral Hedemann var her til Middag i Løverdags, jeg synes godt om ham, han har et klogt, velsignet Ansigt; han fortalte mig ved Bordet, at Preusserne ovre i Riegels Gaard, sendte forleden en Parlementair over med en stor Bouquet Blomster fra Haven der, det var en Present til Frøknerne Riegels, thi de maatte dog have nogle af deres smukke Blomster sagde 5 Overbringeren, med Blomsterne fulgte et tydsk Vers; hvad siger De om det Galanteri! — Vor Hær har nu sit Hovedquarteer i Odense. Alle Veie vrimle med Soldater og der skydes med Skarpt til Øvelse, jeg hører Kuglerne pibe, men jeg veed at det er kun Fornøielse og saa har den Piben en anden Lyd. — Hils Deres kjære Kone Børnene og alle vore Kjære i de 10 forskjellige Qvarterer.

Deres inderlig hengivne
H. C. Andersen.

212. *Fra E. Collin.*

Kjære Ven. Jeg maa indskrænke mig til faa Linier til Besvarelse af Deres to kjærkomne Breve. Lohmeyers Adresse har jeg Bud efter; men Skidt 15 være med den. De kan jo adressere til mig, saafremt jeg ikke forinden faaer den. —

Hermed Manuscript in duplo. —

Alle ere vi raske. — Imorgen gaaer Theodor som Overlæge paa Bellona, paa Torsdag Waldemar, paa Løverdags Stampe. Det bliver jo lidt 20 trangt, men Tiderne ere ikke anderledes. —

Maleren Blunck staaer i Spidsen for en Friskare mod Danmark. — Hvis vi Alle vende ham Ryggen, vil det vist falde i hans Smag.

Paalidelige Efterretninger om Hjelpen have vi ikke, men Haabet er stort.

Kbhvn d: 17 Maii 1848

Hermed et Brev.

Deres 25
E. Collin.

2 han har] først skrevet det er. 9 Fornøielse] først synes skrevet Øvelse.

213. *Til E. Collin.*

Glorup den 26 Mai 1848.

Kjæreste Ven!

jeg kan ikke noksom takke Dem for Deres Omhue for mig hvad Breve og Comissioner angaae. Ja her kommer jeg nu igjen, først med et Brev til
5 Lohmeyer, som De er saa god at gjennemlæse og da at forsegle; De glemmer ikke at lægge inden i, det Epistel til Bentley, jeg beder ham at oversætte, og som De, tilligemed min danske Original, sender mig her til Fyen naar De faaer samme fra ham. — Her følger dernæst Resten af »anden Deel«, De vil see paa de mange Rettelser at det er nødvendigt jeg læser
10 Manuskriptet først; det gives ogsaa til Lohmeyer. Hvad Bentley angaaer, da skriver han om Romanen, spørger naar han kan faae den og udtaler der næst en overordenlig Varme for vor danske Sag, siger hvorledes Sympatierne ere for os i England, det samme udtales i et andet Brev jeg fik
15 igaar, det er fra Billedhuggeren Durham, som sender mig en Afstøbning af min og Jenny Linds Büster, disse ere i en Kasse komne med Dampskibet Newa til Kjøbenhavn, komnesamtidig med Brevet; jeg overlader nu ganske til Dem om De vil lade afhente for mig samme Kasse, men naturligviis med den største Forsigtighed, eller om De vil den skal blive staaende paa Tolboden, dette sidste er jeg noget ængstelig for, da man mueligviis
20 ude kunde behandle den lidt voldsomt og saa var det Hele ødelagt. Faaer De Kassen hjem, vil De da, paa min Regning, lade Een der forstaaer det, pakke Busterne ud, det vilsige dersom De har Lyst at see dem og har en sikker Plads for dem, ellers blive de i Kasserne. — Ogsaa Durhams Brev er opfyldt af engelske Sympatier, dog hvad hjælpe disse, vi maa have en
25 kraftig Hjælp; Fjendens Opførsel er oprørende! det arme Jylland, vort ulykkelige lille Land! men Gud kan ikke taale det, Hjælpen maa komme og fra ham. Gid man dog ikke lader vore Soldater gaae imod Overmagten før Svenskerne komme, det bliver blodigt, ødelæggende for den mindre Skare, have vi først Forstærkning da ville vi seire, thi Tropperne ere jo
30 fulde af Mod og Udholdenhed. — Igaar kom den første Svenske her til

Glorup, en Frivillig, (svensk Officer) jeg har gjort alt mit til, ret at vise ham velkommen! han lover os at Svenskerne, Armeen, er her i næste Uge. Vi leve under idelige Krigsøvelser, her er en evig Skyden og det med skarpt, saa man knap veed hvor man kan gaae i Skoven og paa Marken. I dette Øieblik faae de Alle Ordre at bryde op, de drage Vest paa! Gud ⁵ veed hvormange der vende tilbage igjen, hvem man seer. — Hils paa det kjærligste Familien, især Ingeborg og Jonna, de to have det vist haardst; skriv mig til Waldemars og Stampes Adresser, jeg veed slet ikke hvilke Companier de ere ved, kan ikke engang i Aviserne følge disse, og De begriber at jeg med Angest vil see efter en hver Efterretning! — Jeg bliver ¹⁰ her i Fyen endnu omtrent 14 Dage og kommer da igjen til Kjøbenhavn. Kan De sige mig naar det er Grev Wilhelm Moltkes Sølvbrøllup, jeg troer de første Dage i August. Den lille Sæddel her følger med til Grimur Thomsen er De saa venlig at sende ham forsegleet. — Bring Deres Kone, Svigermoder, Christian Thyberg og alle Børnene hver en venlig Hilsen, de ere ¹⁵ Alle daglig i mine Tanker, og nu lev vel!

Deres inderlig hengivne Ven

H. C. Andersen.

E.S. Hvor er Belona? Igaar hørte vi Kanontorden i Retning af Als.

1) E.S. Som jeg hører, har de forleden Dag, nede i Middelfart fanget tre ²⁰ preusiske Officerer; Riegels havde, før sin Afreise fra Snoghøi, sænket sin Lystbaad, denne havde Officererne faaet op og vilde gjøre en Tour, Strømmen drev dem over til Middelfart og der tog vi dem. Igaar hørtes her paa Glorup en stærk Kanonade i Retning mod Als, men vi vide intet; det er vistnok umueligt for Fjenden at tage den Ø. — ²⁵

Tak fordi De vurderer mine Manuscripter til at være »uden Værdie«, see Deres eget Omslag, som De faaer igjen; det er nok en lille Ondskab? Hvad?

2) E.S Her er et Par Ord til Fru von Eisendecker, som jeg ikke i over to

Maaneder har skrevet til, jeg veed ikke om der gaaer nogen Post (naturligviis over Lübeck) er det Tilfældet vil De da forsegle Brevet og sende det bort ufrankeret. De maa gjerne læse det.

214. *Til E. Collin.*

Glorup den 1 Juni 1848.

5 Kjæreste Ven,

vil De læse indlagte, billige det og da strax sende det til Vedkommende! at jeg er gal i Hovedet kan De nok vide, det har man for sin gode Villie, for sine bedste Følelser. Kjendte De Ploug bad jeg Dem derom, men da jeg troer at De ikke gjør det, har jeg valgt denne Vei! tusende Hilsener.

10

Deres trofaste

H. C. Andersen.

Bare den gode Thomsen gjør det kort og godt, Hovedsagen er at Brevet trykkes. Ikke sandt.

215. *Til E. Collin.*

Glorup ved Nyborg anden Juni 1848.

15 Kjæreste Ven!

Da jeg skrev sidst og sendte Dem Afskriften af mit engelske Brev var jeg, som De nok mærkede, ærgerlig, nu finder jeg derimod at det maaskee ikke engang var værd at tale videre derom, det er at give den hele Sag en Vigtighed, den ikke betyder. Er der endnu intet skeet, saa lad det ligge, er 20 der derimod, nu, saa er det ogsaa godt — saa er det Skjæbnens Styrelse Jeg skriver i Dag meest for at sladdre lidt med Dem, sige Dem, jeg længes efter Dem, at jeg har faaet Slutningen af Romanen og at De kan sige Deres Jette at sidste Deel dog vistnok er den bedste. I Dag har jeg været 3 Uger paa Glorup, jeg reiser herfra paa Tirsdag-Morgen, men om jeg gaaer lige 25 til Sorø, eller — til Als veed jeg ikke; jeg har den gyseligste Lyst til at see lidt af Arrangementet derovre, men der gaaer desværre ingen bestemt Lei-

lighed, der skal være umueligt at komme under Tag og Fjenden er endnu kun en Miils Vei fra Sundet og kunde vende tilbage med Forstærkning, noget jeg dog ikke vil troe. — Dr. Winther, her paa Gaarden, var et lille Svip paa Als i forgaars og gav en levende Skildring af Sønderborg: næsten hvert andet Huus var Restauration og Caffehuus. Batterierne saae saa 5 nydelige ud, som et Have-Anlæg, Dampskib kom og gik, Soldater bleve begravede, Vogne kom med Døde og Saarede. — Jeg haaber at medens jeg skriver dette Brev sidder De og skriver et lignende til mig, som jeg da faaer Søndag-Aften og altsaa endnu medens jeg er paa Glorup, alle senere Breve er det bedst De sender til Sorø, post restante; gid jeg, i det Brev jeg 10 nu forventer paa Søndag, maa finde Efterretning om, hvad Compagnie Stampe staaer ved og ligeledes Waldemar, den sidste er jo Jæger og jeg troe[r] ved anden Bat: er det Tilfældet da er hannok i dette Øieblik i Apenrade, hvor der ingen Fjender findes. — Vor Herre lade os faae vel hjem vore tre Kjære, Stampe, Waldemar og Theodor, den sidste seer jeg, til 15 min Fornøielse, af Aviserne, ligger endnu i smuult Vande og at hans Fartøi kun giver Hæders Salut. — Fra Le Maire har jeg faaet to Breve, det ene at Hambro bad ham sige at han endnu ingen Penge havde til mig fra Bentley, det andet Brev, som kom et Par Dage efter, mælder at Pengene, 30 Pø ere indtrufne og Le Maire underretter mig om at jeg kan hæve 20 dem hos ham, vil De bringe ham min venlige Tak fordi han har skrevet; med Pengene haster det derimod ikke før jeg kommer til Kjøbenhavn, da skal jeg selv komme at hæve dem og bringe ham min mundtlige Tak, eller var det maaskee rigtigere jeg skrev denne? Hvorledes staaer det til i Amaliegaden, jeg tænker daglig paa Ingeborg og Jonna, de kjære to! de 25 lide vist meget? Ere Alle i Byen? Deselv kjære Ven og Deres, drage vel snart til Rungsted, om de ikke allerede ere det. Deres Fader haaber jeg er rask, hils ham saa kjærligt og meget. — Hvorledes gik min skandinaviske Sang ved Conserten i Casino? Hvad siger Madam Thyberg?

Som et smukt Træk her fra Egnen, maa jeg fortælle Dem, at Bønderne 30 i Ørbæk, hos hvem de frivillige Jægere fra Weile vare indquarterede, gave

disse deres Indquarterings Penge og forsynede dem med Linnet før de droge bort. Excellensen paa Glorup gav alle sine Soldater, De veed han havde 40 paa Glorup og Anhoff og 50 paa Mollerup, de Penge han daglig fik for dem (12 β); som tildeeltes dem da de brøde op. — nu venter
 5 man Svensketropper. Hvad skulle de i Fyen? gaee de ikke over at slaaes med? — Jeg vil saa gjerne snart have ende paa Krigen, see Menneskeliv frelst og igjen tænke paa Enighed og Kjærlighed. — Ordsproget siger: »Krig har smukke Blomster men onde Frugter«, jeg synes den har slet ingen Blomster! — Nu lev vel! Gid vi glade sees!

10

Deres inderlig hengivne Ven

H. C. Andersen.

216. *Til E. Collin.*

Glorup ved Nyborg 5 Juni 1848.

Kjæreste Ven!

Deres sidste lille Brev fik jeg iaftes, eller rettere sagt, jeg fik Deres Løbe-
 15 sæddel med det weimarske Brev, skriv dog lidt mere næste Gang og skriv i denne Uge. Det var min Bestemmelse, som De veed, at gaee imorgen tidlig herfra og enten til Als eller Sorø, men jeg har endnu i Dag ikke faaet Brev fra Faaborg om hvorledes en Sviptour over til Sønderborg lod sig
 20 gjøre og jeg er desuden standset i min Beslutning at tage bort. Excellensen bad mig igjen imorges saa venligt om at lægge otte Dage til mit Ophold her, da han overmorgen fik svensk Indquartering og i den flere Officerer, han vidste Nabofolket interesserer mig og da jeg endnu kan behøve otte Dage, for aldeles at ende Romanen, saa tog jeg derimod og bliver her alt-
 saa Pindse over. —

25 Glem nu ikke, naar De skriver, at sige mig Waldemar Drevsens og Henrik Stampes Adresser, jeg har, om jeg ikke husker feil, to Gange bedet Dem derom. — De skriver at Lohmeyer klager over »Manuskriptets Utydelighed«, det er jo kjedeligt, men jeg vil haabe meest en Bemærkning kun,

25 og] skrevet to Gange.

for at sige noget. Er det ved mig at Manuskriptet er blevet utydeligt, eller er det Afskrivningen? Jeg har bedet ham lade staae aabent Alt hvad der under Læsningen var ham tvivlsomt at forstaae. — Siig mig dog, om Deres Kone og Børnene ligge paa Landet; siig mig hvorledes Ingeborg og Jonna egenligt have det nu! — Mine to sidste Breve, det med Skrivelsen til Grimur Thomsen, og det jeg sendte Dem senere, har De vel modtaget; i »Løbesæddelen« mærkede jeg ikke noget der til. — Nu skriv snart og saa giver De 1 ø Nyheder, $\frac{1}{4}$ ø Følelse og et »Kjære Ven«, »Deres hengivne«, eller saadant noget som hører til i Breve, men sjælden i Deres, jeg veed nok De har det til mig, men jeg vil saa gjerne ogsaa see det skrevet. Flere Pund Vittigheder følger nok med, er De i det Humeur, altsaa beder jeg ikke om disse og nu med en særdeles Hilsen til »Missekatten«, som jeg har drømt om inat og tusinde kjærlige »god Dag!« til Amaliegaden, slutter jeg her. —

Deres trofaste

H. C. Andersen. 15

E. S

De bringer dog hver Gang min Hilsen til Amaliegaden eller gaae ogsaa disse op i Tanken om »Statsfornødenheder«?

217. *Til E. Collin.*

Glorup ved Nyborg den 7 Juni 1848.

Kjæreste Ven!

20

i de sidste Nummere af »Fædrelandet« staaer endnu intet om mit engelske Brev, jeg slutter altsaa at De med Grimur Thomson har fundet at det ikke var værd at lade indrykke, i min senere Skrivelse sagde jeg selv det samme, men jeg vilde naturligviis nok vide noget derom. Veed De derimod intet, uden at De har sendt det til Thomson, da siig ham at da der ikke er gjort noget endnu saa er det vel bedst det falder reent bort, jeg har en Følelse af at man kunde antage det for alene at jeg vil lægges Mærke til, og det veed vor Herre jeg ikke bryder mig om i disse Tider, her er det kun at gavne. —

Hvorfor jeg ellers allerede skriver i Dag er fordi vi iaften har faaet en Deel Efterretninger fra Krigsskuepladsen; de sendtes os fra Fru Sehsted paa Broholm, hvor Forvalteren lige var kommet hjem fra Als fra sin Herre. Kanonaden, som jeg kunde høre her paa Glorup i Mandags, har været et alvorligt Slag, vore Tropper maatte først trække sig tilbage, næsten til Als, da Preuserne væltede frem, men da vi fik Forstærkning bragte vi Fjenden en Miil tilbage igjen og har vor Position ved Düppel. — Vore Tropper skal have været ganske udmærkede, og de, som efter Slaget droge om Aftenen til Nattequarteer paa Als kom hjem med Sang og Hurra; der vare indlagte i Sønderborg Slot 18 Døde og det var baade vore Folk og Fjender. — En Afdeling af Herregaards Skytterne have været omringede men ræddede sig i Vandet ud til Baadene[;] de mistede 20 Heste. 1 Herregaards Skytte er faldet; tre saarede. Er det ikke sørgeligt at den Frivillige Løwenskjold fra Norge skal være skudt! det har afficeret mig at høre. En Officer Morgenstjerne er ogsaa faldet; Major Blom er let saaret. — Vore Soldater skal have taget fejl og skudt paa et Hjælpekorps af vore der kom i nye blaa Frakker, og derved lignede Preusere, tre faldt. — Paa Thorseng skal være Lazareth. I Eftermiddag faae vi Underretning om at Svenskerne komme til Nyborg og Kjerteminde, enten i Nat eller imorgen tidlig, de skal tages imod med Sang; da jeg ikke alt er i Nyborg kommer jeg ikke derud til Ankomsten, uden at denne skulde udsættes til opad Dagen, men vi faae Hovedquarteer her paa Glorup, men som det siges, kun for een Dag, mueligt komme de endogsaa slet ikke i Land, men gaae lige til Als, dog det vides ikke. Her paa Glorup er mældt 12 Officerer, hver med Oppasser, 24 Spillemand og Underofficerer, desuden 8 Mand til hver Gaard paa Excellensens Gods, vi faae nok paa Glorup selv et hundred Stykker. — Her er et Rumsteren med Senge der fløttes om og sættes op, Stuer der maa rømmes, kort Alt er i Bevægelse. — Vi have gjort til Fange een preusisk Officer; han er nok nu i Kjøbenhavn; da han ved Als kom ombord, saae man ham sætte sig hen i et Hjørne med Haanden for Ansigtet og Taa-

rene strømede, men kun et Øieblik, saa reiste han sig igjen fattet og

stille. Vore fangne Landsmænd skulle i Stade blive særdeles vel behand-
 lede, gaae frit om, kunde med Danske der besøge dem fra Altona, spise
 hvor de ville og have forleden drukket Hanovers og Danmarks Skaal.
 — Skriv mig dog endelig om hvad Waldemar og Stampe er og hvor ved
 de staae, jeg lever i stadig Angest for dem, lad mig dog vide hvor de ere ⁵
 at finde; det er saa grueligt, naar man hører Battallioner som seire eller
 nogen falde og man ikke veed om eens Kjære ere i disse. Hils Ingeborg og
 Jonna! jeg veed ikke selv, jeg vilde saa gjerne skrive dem til, men jeg veed
 ikke ret hvad jeg skal sige, bedrøvet vilde jeg ikke skrive og lystig kan jeg
 heller ikke være, og synes heller ikke det hører hjemme der. Dette Brev ¹⁰
 jager jeg af ved Midnat for at faae det med Leilighed imorgen til Nyborg.
 Hils Deres Fader, Deres Kone og Alle kjære. Deres trofaste

H. C. Andersen.

Nyborg 8 Juni Eftermiddag.

Imorges kjørte jeg her til, nu er Klokken 4 men de Svenske ere ikke at ¹⁵
 see endnu, Veiret har været haardt igaar, Strømmen er imod, de ere ikke
 endnu at øine; mueligt have de først i Dag forladt Gothenborg, komme
 altsaa ikke før imorgen. Jeg kjører derfor hjem til Glorup naar Kudskan
 har spændt for.

218. *Fra E. Collin.*

20

Desværre kan jeg heller ikke idag opfylde Deres Ønske om at faae et
 langt Brev. —

Stampe er Sergeant ved 2^{den} Reserve-Bataillon, (Oberst Schow.) Wal-
 demar er Menig ved 1ste Reservejægercorps (Oberst. Lønborg).

Stampe har skrevet nogle høist fortræffelige og interessante Breve hjem; ²⁵
 det sidste om Affairen i Sundeved i Søndags; det satte os alle i godt Hu-
 meur. Idag ere vi noget forstemte, da vi fik en Efterretning, at vore Trop-

2 Altona,] *Ms. har Kommaet efter besøge.*

per ere fordrevne fra Apenrade lige til Colding, at et Jægercorps skal være splittet etc.; der stod Waldemar. — Naa! det staaer i Guds Haand!

Stampe er nu i Sønderborg. Wald. formodentlig i Colding.

Jette og jeg tage ikke paa Landet.

5 Jonna er glad og munter; der er noget spartansk ved det Pigebarn.

Min lille Louise ligger af Meslinger.

En Pakke med en ny Roman af Fr. Bremer aabnede jeg; indeni ligger vedlagte Seddel, som jeg naturligviis ikke har seet paa. — Udskriften fra hende har jeg copieret paa dette Brev. Deres hengivne Ven

10 d. 9 Junii 1848

E. Collin.

219. *Til E. Collin.*

Glorup 12 Juni 1848.

Kjæreste Ven!

tak for Deres sidste Brev med Skrivelsen fra lille Louise, jeg fik begge iaftes. Da De skrev havde De rimeligviis ikke faaet et Brev jeg sendte af-
 15 sted fra Nyborg i Torsdags da jeg var der for at see Svenskerne komme; jeg skrev deri om det Brev jeg med Afskriften af Brevet til Literary gazette sendte Dem til Grimur Thomsen, i Fædrelandet har jeg ikke seet et Ord derom, og efter min senere Stemning kan De slutte at jeg er meget vel tilfreds dermed, men jeg vilde dog gjerne fra ham eller Dem have hørt
 20 et Par Ord desangaaende; har De slet ikke sendt Grimur Thomsen den allerførste Sendelse, saa skal De ikke give ham dette medfølgende Brev, som De ellers kan læse og være saa elskværdig at forsegle til ham. Tak for Adresserne De sendte mig, jeg skrev strax iaftes til Waldemar og skriver senere til Stampe, dersom jeg ikke selv i Løbet af Ugen kommer til Als,
 25 men vi vide ikke ret hvor Fjenden staaer, og jeg synes ikke om at komme derover, naar han skyder paa os! — Af Aviserne seer jeg at Berling er blevet Ridder og Etatsraad; jeg er nu ikke uden det halve! for det kan De da ikke nægte mig! skulde De ikke snart lægge Deres gamle »Justitsraad« af og jeg kunde faae den syet om til mig, bare en lille — »raad«, De

har dog før givet mig »Raad« saa kan De vel ogsaa give mig det i Enden af Deres Tittel, naar som sagt De skifter. — See, det var den Snak! lille Louise har jeg her skrevet Brev til, i hendes fandt jeg en Hilsen fra »Tante Ingeborg«, den rørte mig, thi ærligt sagt, jeg synes at være glemmt i Amaliegaden, som jeg hele denne Vinter var en Fremmet der, dog det ligger vel 5 i »Tiderne«. — Hils dem saa inderligt og kjærligt. Deres Fader er jo rask og Jonna ved »spartansk« Mod, gid vi nu høre noget godt fra Valdemar og Henrik! i Dag dunder det igjen, men ikke vedvarende, men Kanoner er det. Svenskerne droge imorges Vest paa, igaar havde vi tre Officerer her til Middag, den ene hedte: »Nat og Dag«, har De hørt sligt et Navn 10 før? Svenskerne have da ogsaa Navne, som man aldrig kan opfinde. Lev vel, kjæreste Ven! Deres
H. C. Andersen.

220. *Til E. Collin.*

Fredag 23 Juni 1848.

Kjæreste Ven!

Iafteskom jeg her til Sorø; jeg forlod i Løverdags Fyen, gik over Corsør til 15 Espe hvor jeg har tilbragt to Dage, nu bliver jeg i Sorø et Par og saa flyver jeg til Kjøbenhavn til Dem og Deres; her sender jeg et Brev til Bentley, som skulde tidligere have været afsted, det er blevet noget gammelt, jeg maa bede Dem at De vil tage Dem deraf, først at faae fra Lohmeyer Bentleys Adresse, jeg veed at den er new Burlington street, men Nummeret 20 husker jeg ikke, saa snart De har den, vil De da faae Brevet gennem Gesandtskabet, men kan det ikke strax komme afsted, da send det med Posten, men frankeret, og hvad De lægger ud derfor er De saa god at sætte under Udgifts Rubriken for mig. — Jeg ønsker meget De snart kjendte min nye Roman, det er et heldigt Arbeide føler jeg og De vil see, især den sidste 25 Deel, der i Ro og uden irriterende Virkning ude fra, er blevet nedskrevet i Fyen, staaer forunderlig moden og afrundet. Jeg fløtter nu ind i Christian Wulffs Værelser ved Toldboden, saa faaer jeg vel lidt Deres Besøg, da det

er paa Deres »Boldgade«, der hvor De virker for Skomageren. — Hils paa det kjærligste Deres Kone og alle Børnene, jeg tænker hen i næste Uge at staae midt i blandt dem. Seer De Emil Hornemann, da hils ham særdeles fra Dr Keiser, jeg saae ham i Nyborg, nu jeg reiste derfra og han paa-
 5 lagde mig denne Hilsen isærdeleshed. — Paa Dampskibet over Beltet traf jeg Brockdorff, der for nogle Dage tog til Kjøbenhavn, han fortalte mig om en meklenborgsk Officeer der havde faaet fire danske Kugler, de to vare kun gaaede gennem Klæderne, men den tredie gennem Armen og den fjerde, tænk, havde borttaget alle Undertænderne og Tungen; er
 10 det ikke rædsomt! —

Er dog ikke snart denne Krig til ende? Lev hjertelig vel!

Deres trofast hengivne H. C. Andersen.

221. *Til E. Collin.*

Mandag Morgen [21. Aug. 1848]

Kjæreste Ven!

15 I Tankerne var jeg ude hos Dem igaar, men Kroppen kom ikke for det var et nedrigt Veir.

Her er et Par Ark af den tredie Deel, vil De skaffe dette reenskrevet til paa Torsdag Morgen f Ex, da skal De faae Resten, der omtrent ikke er meget mere, men jeg vil ikke gjerne udlevere det hele Manuskript paa
 20 eengang, thi jeg har kun dette eneste, beed Vedkommende passe særdeles paa hver Pjalt.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

Efterskrift

Vil De tage for Dem Manuskriptet af Romanens første Deel, slaae op
 25 ved andet Capitel og der forandre de første Ord:

»For henved 60 Aar tilbage«

og istedet skrive

»For noget over fiirsindstve Aar tilbage«,

dernæst gaae omtrent en 30 Linier længer ned hvor der staaer:

»Nogle lasede Bønderdrenge stode og kigede ind i Gaarden. Een reed der paa Træhest; det var lange Rasmus osv«
og forandre dette til

»Nogle lasede Bønderdrenge stode og kigede ind i Gaarden, Een reed der paa Træhesten, som igjen var sat i Brug, for: »den kunde dog bedst øire Bondeknolden«, det var lange Rasmus« osv.

222. *Til E. Collin.*

Glorup 1ste Sept 1848.

Kjæreste Ven!

tak for det lille Brev jeg fik, en anden Gang bliver det jo større! jeg forstaaer ikke ret, at Postinspecteuren har aabnet det Brev jeg fik fra England, er det ikke kommet gjennem Gesantskabet? det var fra Reventlau i London og skrækkeligt gammelt, det havde været 20 Dage underveis. — Han skriver at det er umueligt, selv for Dronning Victoria at faae Kunst-sager frit ind i Engeland, raader ogsaa til en anden Tid end »dull saison«, af faae Sligt afsat i; fra Hambroe har jeg faaet Tolden opgivet, den er uhyre og dernæst erfarer jeg at alt Lotterispil er forbudt i Engeland, saa at det trækker op med Vanskeligheder angaaende Jerichaus Plan; dog derom har jeg skrevet til Conferensraad Kock og gjort ham mine Forslag. — Her er et Brev til Bentley, som jeg gjerne øieblikkelig vilde have til London, kan det ikke strax og hurtigt gaae gjennem Gesantskabet, beder jeg Dem at De, — efter at De har forsegleet det — vil sende det lige paa Posthuset, men da er det bedst De skriver »paid« der paa og betaler det. —

Dersom Stampe endnu er i Byen, da hils ham paa det hjerteligste, jeg vilde saa uendelig gjerne have seet ham, er han borte, da send mig i Deres næste Brev hans Adresse, som jeg ikke har og ikke husker. Hjertelig Tak for Conferencen med Lorck, ja der er da saa meget at takke Dem for naar jeg kommer ind i Forbindligheds Gebetet. Enkedronningen er meget syg, skriver De, men hvilken Enkedronning er det, vi have to. —

I forgaars var jeg en Tour paa Holsteenshuus, det ligger fem Mile her-

fra, jeg kjørte der hen med Excellensen, men vi traf ikke en Sjæl hjemme og kjørte saa de fem Mile strax hjemad igjen, imidlertid var jeg dog lidt oppe paa Høiderne udenfor Haven og saae over til Als og Eggen mod Apenrade, det laae saa fredeligt i Solskin; paa Veien under mig kom de
 5 svenske Soldater fra Maneuvre, de bar hver deres Kobberkjædel til at koge Mad i, og de smaa Trommeslager-Dreng, aade Brombær paa Grøfterne. — I disse Dage vente vi svensk Indqvartering her paa Gaarden; 6 Officerer og 20 Spillemænd. Hvad bliver der af Vaabenstilstanden? Hvad er det for kolosale Besparelser ved Theatret som Lassen har ruget
 10 ud? Gaaer hans Embede ind, med Mere? —

Hils paa det kjærligste Deres Kone og alle Børnene, det hele Familie-liv paa Rongsted; i Amaliegaden siger De vel nok at De har faaet Brev fra mig med mange Hilsener til hver.

Her er en Velsignelse af Korn, saa de store Lader ere fyldte og tre mægtige Hæs staae udenfor, og Frugttræerne have en Rigdom, saa at de bøie sig. —

Og nu bøier jeg mig med! Farvel kjære, fortræffelige Ven!

Deres trofaste

H. C. Andersen.

20 223. *Til E. Collin.*

Glorup ved Nyborg den 14 Sept 1848.

Kjæreste Ven!

Det er, synes mig, en halv Evighed siden jeg fik Brev fra Dem; ja, jeg har nok heller ikke skrevet længe, imidlertid har jeg næsten hver Postdag havdt stor Post til Kjøbenhavn, i Anledning af den engelske Udgave af
 25 Romanen, men jeg vilde ikke plage Dem og da jeg kunde overdrage Alt til Lohmeyer gjorde jeg det. Jeg havde spurgt Bentley til Raads om hvem afflere opgivne Personer i Engeland og Skottland jeg skulde dedicere Romanen og i Indledningen til dette Spørgsmaal havde jeg høfligviis skrevet, at dersom han ikke havde været min Forlægger, da havde jeg dediceret

den til ham, men nu skrev Bentley, at den Grund maatte ikke afholde mig, da han tidligere, f Ex afeen af deres meest populære Forfattere havde faaet en Bog, uagtet han var Forlægger. (Byron har dediceret sin Boghandler Murray.) Altsaa dedicerede jeg strax Bentley den ny Roman, men nu maatte der en Dedication, en Slags Indledning, denne skrev jeg 5 og sendte Lohmeyer og da Romanen alt er ude i London til den 20de, hvis jeg har forstaaet Bentley ret, lod jeg Lohmeyer strax oversætte og besørge samme afsted, men da jeg fik en Afskrift saae jeg en ganske græsselig Misforstaaelse, nemlig at han havde oversat »Byrons Bjerger«, hvor jeg havde skrevet »Burns Bjerger«, saa maatte jeg skrive igjen og igjen. — Nu haaber 10 jeg det er i Orden. Fra Deres Fader fik jeg et Brev hvoraf jeg seer at nu var anden Deel reenskrevet af Romanen, jeg formoder at De har givet Lorck før han reiste, første Deel, nemlig det Manuskript jeg har rettet i; har De ikke gjort det samme med anden Deel, (ligeledes det jeg har gjort Rettelserne i), da beder jeg Dem at De med næste Dampskib sender ham 15 det og lægger medfølgende lille Brev indeni; har De alt afsendt anden Deel, da vil De være saa god at sende Brevet hen til Lorcks Svoger Delbanco og bede ham, med det allerførste Brev han afsender, at lade mit komme med inden i.

De Svenske ere endnu her paa Glorup, Fredag eller Løverdag troe de 20 at blive indskibede; jeg synes egentligt ikke om at de forlade Fyen, saalænge at de fjendtlige Tropper ikke ere ude af Schlesvig. Sagerne staae jo meget underlige derovre, jeg begriber ikke hvad Enden bliver; jeg tænker vi tilsidst alliere os med Preusen og disse slaae til derovre. — De Svenske her ere alle meget elskværdige Mennesker; deres Gudstjeneste om Aftenen 25 paa Landeveien, som tidt bivaanes af vore gamle Bønder, der staae med blottet Hoved og foldede Hænder har noget høitideligt. I Søndags var her svensk Gudstjeneste paa Glorup; hele Regimentet med fuld Musik, de spillede en Marsch af Kong Oscar, marscherede op i den inderste Gaard, stillede sig her i en Fiirkant, Officererne forrest; over Steengelæn- 30 deret paa den høie Trappe var lagt et Teppe, her stod Præsten; Soldaterne

sang til Musik en Psalme, der bragte mig Taarer i Øinene; Solen skinnede paa Pikkelhuerne, det var en stormende Blæst; Porte, Døre og Vinduer vare opfyldte med Mennesker. De vise mig Alle megen Opmærksomhed, forleden kom 1½ Miil herfra en Soldat med et Digt til mig fra sin Major, 5 det første jeg læste var at jeg sad høit oppe han stod nedenfor, og jeg spurgte i Uskyldighed Solda[ten], »staaer Majoren ned[e] i Haven?« jeg troede ikke det var poetice talt. Vi har en meget vakker Oberstlieutenant, og flere af Officererne have seet Svendborg fordi at de kjende »Spelmanen fra Svendborg«. Een havde i Svendborg spurgt om hans Huus var her og 10 de havde der troet at det var Stadsmusikanten og viist dem hen til ham. Er det ikke en god Historie, men denne sidste har jeg selv lavet. Hils Deres Kone, Børnene og hele Amaliegaden. Deres trofaste Ven

H. C. Andersen.

224. *Til E. Collin.*

Glorup 18 Sept 1848.

15 Kjæreste Ven!

Tak for det lille Brev og den tiltænkte store Lussing! De seer, hvad den sidste angaaer at jeg veier Venskab efter Vægten. Om fjorten Dage er alt-saa De »med Hustru og Barn«, som Svensken siger, tilbage, jeg tænker at være lidt før, eller paa samme Tid; jeg vil nemlig i Slutningen af denne 20 Maaned være i Kjøbenhavn og saa skulle vi være rigtig elskværdige mod hinanden! — Fra Frøken Bremer fik jeg i forgaars et Brev, hun skriver at hun har stor Længsel iaar efter at see Danmark og at det er hendes Bestemmelse at komme til Kjøbenhavn i Begyndelsen af October, for at aflægge de Danske et Besøg, naturligviis vil jeg gjerne være hende til nogen 25 Tjeneste; allerede om en saadan beder hun mig, i det hun skriver om jeg ikke vil see at skaffe hende to hyggelige Værelser, Opvartning, Kaffe og Thee og fremfor alt, »en hyggelig och trefflig värdinna«, hun tilføier at dersom jeg ikke veed Beskeed med Slight om jeg da vil forhøre hos mine »Ven-

inder«; jeg har spurgt mig for hos Fru Ørsted og hos Kocks, vil De spørge
 Deres Kone og Svigermoder om de veed Nogen der tager mod: »välkända
 fruntimmer«. Imidlertid der paa kan jeg høre Beskeed naar jeg kommer
 hjem, jeg vil foreløbig foreslaae hende at tage ind i Hotel royal, hvor jo
 Vertinden skal være »hyggelig og trefflig«. — Igaar reiste de svenske Sol- 5
 dater hjem, paa to Compagnier nær; de Stakler, som maa blive, de have
 i de sidste Dage sjunget og været saa glade over at de skulde hjem til Kone
 og Børn; nu see de lidt alvorlige ud; de begynde at exercere for at have
 det at tænke paa; vi have her paa Glorup alle vore, det er dannede, elsk-
 værdige Mennesker. Jeg husker ikke om jeg i mit sidste Brev skrev til Dem 10
 om Svenskernes opbyggelige Gudstjeneste; jeg veed ikke og skriver der-
 for derom i Brevet til Deres Fader, dersom De læser det. — Ved de Bort-
 reistes Indskibning fik jeg et langt poetisk Farvel fra een af Capitainerne!
 — Tak for al Uleiligheden med Romanen etc.! maa jeg nu forarsage
 Dem lidt mere. Jeg blev enig med Reitzel at vi strax den første October 15
 skulde begynde paa Trykningen, jeg tænker at Bjanko Luno gjerne nu
 kunde faae første Deel og begynde saaledes at jeg ved min Hjemkomst
 havde den første October, de to første Correctur-Ark; der ere dog mange
 Ark og det er saa kjedeligt at have saa meget paa eengang at gjennem-
 læse, nu faaer jeg jo ogsaa de illustrerede Eventyr, der skulle ud til Juul. 20
 — Er De derfor saa elskværdig, en Dag, naar De har Tid dertil, at gaae
 ind til Reitzel og give ham Manuskriptet til første Deel, siig ham at anden
 Deel er netop samme Størrelse og tredie omtrent en halv Gang saa stoer,
 som hver enkelt af disse. — Jeg ønsker det trykket i Form og Størrelse som
 OT og Kun en Spillemand. Det trykte Arke-Antal bliver nogle og tyve. 25
 Jeg har imidlertid ikke talt med ham om Honoraret, men 14 Rdlr Arket
 maa jeg da have! imidlertid gjør De det af som De vil og som Reitzel kan!
 — Desædvanlige Fri-Exemplarer jeg altid faaer maa jeg ogsaa have! Naar
 han ved Juul betaler de 150 Rdlr kan jeg gjerne vente lidt med Resten
 om det behøves. Kort, vi bøie os efter hinanden i Tidsomstændighederne. 30

Jeg lever i Naturen, som jeg seer efter i Sømmene; kører og spadserer med Svenskerne og opfatter disse Naturer, det er — med Nydelsen af god Mad og Drikke, — min eneste Beskjæftigelse, men det er ikke at dovne, jeg giver mig gode Dage, lige som Manden gav sin So Flesk og det kommer 5 igjen! — Men hvorledes i Verden lever dog vor fortræffelige Ernst Weis, Hartmanns og hele det Hjørne? kast mig ind i deres Tanker

Deres trofaste

H. C. Andersen.

225. *Til E. Collin.*

Løverdagsmorgen! [2. Dec. 1848]

10 Kjære Ven!

Ved nøiere at see paa »Forspillet« finder jeg at det, trykt, bliver mere end eet Ark, det er ganske bestemt halvandet om ikke mere. Dette til Deres Underretning med Hensyn til Reitzel.

De gaaer vel iaften i Studenter-Foreningen og seer: »en Nat i Roes- 15 kilde«; Begyndelsen er præcise Kl 9. — Jeg er indviteret af Senioratet. —

Deres hengivne

H. C. Andersen.

1849

226. *Til Henriette Collin.*

[Marts 1849]

Nyhed

Henrik Herts er forlovet med en ung Frøken von Halle.

227. *Til E. Collin.*

Stockholm 13 Juni 1849.

Kjæreste Ven!

5

at jeg længes efter at høre lidt fra Dem og Deres Jette kan De nok vide, men naar seer jeg det Ønske opfyldt! Det blev da, som jeg var lidt angst for, at man modtog mig lidt for festlig, og at jeg egentlig til dette Øieblik ikke har nydt Ro. — Det er jo smukt og hjerteligt af de Svenske, mine Venner maa det glæde, og »Hjemmet« er det jo ogsaa hæderligt! De har vel læst mit sidste Brev til Deres Fader, De vil da see at man i Stockholm har gjort en stor offentlig Fest for mig, der var Damer og det gik meget smukt af; ogsaa Kongen modtog mig saa hjertelig og i Dag, jeg kom igaar fra Upsala, er jeg kaldet til Taffels; dog mere end dette vil De og Deres Jette glæde sig ved at høre at jeg igaar fandt Christian Thybergs Kort paa mit Bord, jeg gik da strax ud til ham og efter lang Søgen, thi det opgivne Hotel, kjendte Ingen, mødte jeg ham og Jørgen paa Gaden; jeg fulgte nu op til ham; han var meget livlig og snaksom, havde fundet Canal-Reisen særdeles behagelig og interessant og var meget overrasket ved Stockholms Beliggenhed i malerisk Henseende. Han bad mig hilse naar jeg skrev; han havde 2 Dage forud havdt et stærkt Anfald af sin Sygdom, den var kommet hurtigere, end han pleiede at faae den, men nu syntes han igjen ganske

10
15
20

kjæk, og talte om, som iaftes, at besøge Theatret lidt. I Dag gik jeg igjen til ham og da han nok vilde besøge Kellermann førte jeg ham derhen og gjorde stor »Grin« paa Veien; »Kellermann var hos Mamsellen (o: Fjeldsted)«, »hvor Skomageren sad paa Huset«, sagde de; (det vil sige der sad
5 en Støvle uden for paa Huset) og nu fik jeg ham med, uagtet han paa Trappen standsede og sagde at han aldrig havde været oppe hos en Dandsende før; men det gik godt, om de end ikke fik hinanden. Han har alt været i Cuur hos Lægen og Curen, der endnu kun maa betragtes som A, B. C. bestaaer i at han ligger i forskellige Stillinger paa Sophaen og
10 dreies paa Musklerne, men det vil blive artigere endnu; Doctoren havde examineret ham i 3 Timer, ikke været ganske glad og sagt at han egenlig helst havde seet han var blevet borte, dog tilsidst kom mere og mere Interesse og Thyberg synes særdeles vel om hans Personlighed. See det er Alt hvad jeg kan sige Dem og som dog altid er noget; hils Deres Sviger-
15 moder fra mig i det De meddeler hende dette. — I Upsala var jeg sex Dage og det ene Festmaaltid afløste det andet. Da jeg kom, blev jeg modtaget af Professor Schröder, hos hvem jeg om Aftenen fandt Landshøfdingen, Erkebispem etc., disse to nævnte gjorde siden store Middager, Kammerherre Beskov var med. — Een Dag blev jeg bedt ind til en Studenter Sexa
20 hvor jeg fik Sange at høre (og en Tale til mig). Paa Dampskibet hertil var Sangeren Strandberg og en stor Deel Studenter; de gav mig Sangen: »Der er et yndigt Land« og saa 3 Gange Hurra ud over Mælaren. Paa Mandag reiser jeg igjen til Upsala for der at begynde min Reise til Dalerne, jeg vil være »Midsommerfesten« ved Søen Siljan i den lille Stad Leksand;
25 Reisen deroppe bliver to Uger; Landshøfdingen laaner mig sin lille Vogn, ellers skulde jeg have kjøbt eller leiet en saadan, nu er det kun at leie Heste og Kudsk, vor Herre veed hvorledes det gaaer med Sproget, da Dalernes Dialekt er ikke let at forstaae. —

Aften.

30 Nu kommer jeg lige fra det kongelige Taffel, hvor Kongen og Dronningen vare høist elskværdige imod mig, ja ved Afskeden rakte Dronnin-

gen mig Haanden og Kongen bad mig at komme endnu engang naar jeg vente tilbage fra Dalerne. Prinds Gustav er særdeles smuk, og komponerer ret nydelig. — Hils Jonna fra mig og siig Tak for hendes Brev, jeg vil troe, hun nu har faaet eet fra mig! Thyberg sagde mig at der har været hos Dem en Hr Anker om noget Manuskript, kommer han oftere da siig at jeg ved 5 Afreisen pakkede det ned mellem mine egne bedste Manuskripter og glemte at give Dem det, men jeg formoder at han ikke vil give Digtene ud i Sommertiden. Fra Lorck har jeg faaet Brev, med Opgjørelse af Honorar for Baronesserne og et lille Hefte Eventyr, samt hvad han har lagt ud for Indbinding af de Bøger der ere fra mig forærede bort i Tydskland; 10 det var Fandens dyrt den Indbinding tænk: 94 Thaler; imidlertid faaer jeg nok endnu 363 — som han har skrevet til Eduard Hvidt udbetales mig. Vil De tage mod disse? eller hvad jeg faaer. Vil De dernæst i Zahlkassen ved Qvartalets Ende, (1 Juli) hæve mine 150 Rdlr; strax efter at De har læst dette Brev vil De da sende her til Stockholm, saa at jeg har samme 15 14 Dage fra Dato, det belovede Brev til den eller den, beed helst Schmidt derom at jeg kan, om jeg vil, hæve til 200 Rdlr Dansk her i Stockholm. Skriv saa ogsaa et ikke for kort Brev og hils paa det hjerteligste Deres Kone og Børnene;

Deres trofaste

H. C. Andersen. 20

Breve til mig Stockholm post restante.

228. *Til Henriette Collin.*

Stockholm 10 Juli 1849.

Kjære Fru Collin!

til Alle i Familien hjemme skal jeg skrive, hver Enkelt vil have Brev, ellers hedder det at jeg ikke skriver og til en stor Familie, bliver det et stort 25 Arbejde! var nu hver hjemme saa elskelig at give mig et eneste Brev kun, det blev mig en heel Skat men kun meget faae tænke derpaa; ja hvad der forbauser mig, i hele fire Uger, er ikke et Ord indtruffet. Døde vil jeg da

24 skal jeg skrive] først skrevet har jeg skrevet.

ikke troe de ere, men de ligge paa Landet! — ja, af Deres Broder Christian veed jeg at de ligge ved Kalkbrænderiet, den ene tæt op til den anden, »Norge« under Taget og Tjenestefolkene oven over Taget »og dog ere de glade og fornøiede!« — Broderen besøger jeg jevnlig, desuden mødes vi
 5 »på Strömparterren«, hvor der drikkes Kaffe og hvor jeg seer Jørgen stirre ud over de graagrønne Vande og studere »Dalkullar«, rimeligviis for at skildre disse desbedre, i et Foredrag for Jonas og Missekatten. — Deres Broder har først forleden Dag efter meget længe at have været fri, lidt af sin Sygelighed, men Dagen efter saae jeg ham igjen paa Gaden. I Dag
 10 saae han særdeles vel ud, han flötter nu snart ind i Gravenhorstes Værelser, da Familien der tage ud i Diurgården. Jeg havde skrevet til Deres Mand, omtrent 14 Juni, om 200 Rdlr, men jeg har ikke faaet en Skilling, ja ikke engang Brev, Deres Broder har imidlertid tilbudt mig Penge; for Øieblikket har jeg selv nok, men vilde jeg blive i Sverrig og nu forlade Stockholm,
 15 kom jeg dog maaskee i Forlegenhed. — Nu reiser jeg herfra paa Torsdag den 12 Juli og begiver mig til Motala hvor jeg bliver nogen Tid for at være i Ro! der er en deilig Natur, jeg har hele den interessante Søe Vettern for mig og kan gjøre Udflugter deromkring. Her i Stockholm ødelægges jeg af Indbydelser. Jeg har været budt ud til Lagerheims, Reisen var bestemt
 20 i Løverdags, men af Anstrængelse paa Dalar-Reisen og den kongelige Festlighed ved Maneuvren hvor jeg af hans Majestæt var indbudt, blev jeg ganske feber syg og maatte næsten i to Dage holde Sophaen. — Reisen i Dalarna har i høieste Grad været interessant, kun Skade at det næsten altid regnede og var en hunde Kulde, jeg var i to Frakker og Plaid; mit
 25 Brev til Ingeborg haaber jeg De har læst og altsaa faaet et Overblik af Reisen, seer at jeg har været nærved at brænde inde i Sæther, og at jeg har mødt Professor Flor; — ved at nævne hjemlig Bekjendte, kommer det mig i Tanke, at Deres Broder sagde mig forleden, at han havde skrevet Dem til at jeg slet ikke var seet af Bangs og Buttenschöns i Gothenborg, uden
 30 at jeg fra Deligensen havde stukket Hoved[et] ud; dette havde han refe-

reret efter Ovennævntes Referat, men da jeg lovede »Fru Jette Collin«, at see derud, maa jeg give bedre Forklaring, noget jeg rigtignok troer at have gjort i eet af mine første Breve. De to Dage jeg var i Gøtheborg øste Regnen ned, men jeg var dog bestemt paa at tage ud til Buttenschöns, men om Formiddagen traf jeg hos Consul Scheels Fru Buttenschön og Kamme- 5 raaden og da sagde jeg: »jeg vilde have været ud til Dem, men da jeg nu træffer Dem her og Veiret er daarlig, tillader De jeg siger mit god Dag her og gjemmer Besøget til Tilbagereisen!«—dettesyntes jeg var ganske ordenlig. At det imidlertid blev optaget saaledes, at jeg nu ikke har Lyst til at trave derud paa Hjemveien, er en anden Historie. Af Avisen i Dag seer 10 jeg at Fru Lehmann er død, den stakkels Orla, han har vidst prøvet en tung Tid i de sidste Maaneder, seer De ham da hils ham ret hjerteligt. — Hjemme fra venter jeg nu ingen Brev før engang i Gøtheborg, jeg veed nemlig intet andet Sted at lade disse adressere til, da jeg flakker om, dog naar De eller Eduard — eller maaskee Louitten skrev, »maa Bidrag mod- 15 tages med Taknemlighed!« og dette Brev sendtes strax efter Modtagelsen af disse Linier, da gik det vel om Adressen lød til Motala, dog det gaaer nok ikke. Hils Fru Bøye fra mig og siig hende at jeg finder Sverrig saa interessant at jeg et følgende Aar skal lægge Veien der gjennem Norrland og fra Hernøesand stikke over Østersund til Trondhjem og da siger jeg hende 20 »god Dag« paa Øen i Nordhavet. Hils Deres Mand saa uendeligt varmt og kjærligt, siig at han skulde gjøre en lille Svip op til Trollhätten, det er jo saa kort og billigt, vi kunne mødes der, og han har godt af at see et Vandfald og høre det bruse. Deres Moder, siger De at hun kan komme op og hente Sønnen hjem, naar han gaaer tilbage, hun vil have godt deraf og 25 det er mageligt at gjøre, som Fod i Hose. Jeg tænker at være hjemme i August, skriver maaskee en Bog »Fra Trollhätta til Siljan«, hvad synes Dem om den Tittel? Meget har jeg at fortælle naar vi sees, gid De da Alle være friske og glade, Alle elskværdige, som jeg siges at være det! Og nu lev vel! hils Børnene, den kloge Louise, den raske Jonas og lille forkjælede Misse- 30 katten. Fra Deres trofaste Ven

H. C. Andersen.

Vend om!

I det jeg har sluttet Brevet banker det paa Døren og Deres Broder kommer og besøger mig, han lod mig læse et Brev han nys fik fra Eduard og Dem, men ikke een Hilsen fandtes til mig! Tak skal De have.

5 229. *Fra E. Collin.*

At jeg ikke har skrevet Dem til, det er sandt; men deels har man meget lidt Lyst til at skrive til En, der saaledes flakker om, som De, saa man ikke kan vide, om eller naar Brevet træffer ham.

At jeg ikke har sørget for Penge til Dem, det er ikke sandt. — De an-
10 modede mig om at skaffe Dem Credit hos Michelson i Stockholm, og dette er skeet netop ved det samme Brev, hvorved Christian fik Credit. — Det vidste De, og ikke destomindre gjør De Dem ikke den Uleilighed at hæve Penge hos M.; vil De, at jeg skal sende contante Penge til et fremmed Land? Paa hvis Risico skulde jeg gjøre dette,? Og veed De hvor dyrt det
15 er? Nok derom. Vil De i Gothenborg have Penge, saa siig det blot til Butenschön, som da trækker paa mig.

Jeg er meget lidt oplagt til at blive gal i Hovedet paa Dem, thi jeg er i meget godt Humeur siden Slaget ved Fredericia. En mindre god Fred eller Vaabenstilstand kan vel smerte mig, men den kan ikke neddæmpe
20 det Indtryk af Stolthed og Beundring af Landets Børns Heroisme, som denne vidunderlige Bedrift har frembragt over hele Landet.

Af Eventyrene er nu corrigeret 18 Ark, saa det 1ste Hefte vil udkomme om nogle Dage. — Prisen er nok 3 $\frac{1}{2}$ 8 β pr. Hefte. Det bliver en smuk Udgave.

25 I det Hele taget have vi det godt her hjemme; Familie-Helbredden er til Dato god, og Veiret er godt.

De fik vel i Stockholm de Breve, som jeg sendte til Bille: fra Weimar og fra Dickens.

Nu skal vi have en ny Theaterdirection $\circ$: een Directeur; det er jo na-

turligviis Heiberg; at L. gjerne vilde være en Slags Chef, er nok vist, men det vil nok Ministeriet ikke, og paa dette vigtige Spørgsmaal beroer nok Sagen. — Samme Directeur skal have en Adjutant el. Committeret; som saadan er designeret en af Deres Colleger fra Parnas, en af de smaa Apostle. . . .

Og hermed lev vel. Kommer De snart?

Deres

Kbhvn. d. 20 Julii 1849.

E. Collin.

5

230. *Til E. Collin.*

Motala den 22 Juli 1849.

Kjæreste Ven!

Der er nu gaaet over 6 Uger siden jeg hørte et eneste Ord hjemme fra; 10 det sætter mig i meget daarligt Humeur; igaar endnu haabede jeg paa Brev, men der kom kun i Convelut to fra Udlandet, som De maaskee har sendt afsted, det ene var fra Dickens, det andet fra Hertugen i Weimar, denne var ganske sorgfuld over at jeg nu i mange Maaneder ikke havde skrevet ham til, meente at vort Venskab ikke kom Poletiken ved, og at han 15 skulde blive meget bedrøvet om han blev skuffet i mit Hjertelag mod sig, dette forstemte mig ganske, thi han maa jo kunde forstaae at jeg ikke kan skrive ham til naar jeg læser i Aviserne at han gaaer til Schlesvig-Holsteen; jeg gaaer ind paa at han maaskee har været nødt dertil, jeg har været dybt bedrøvet derover, men skrive kunde jeg ikke, vilde jeg ikke, og nu kom- 20 mer jo Freden, da kan jeg med lettet Sind sige ham det, men først da. — Til næsten alle i Deres Familie, kjære Ven, har jeg skrevet, uagtet Brevskrivning trætter mig, men de maa jo hver have Brev, ellers ansee de det for ikke Brev, og jeg troer altid, nu maa de dog svare! og nu, just nu, naar de holdt lidt af mig udtalte de deres Glæde, deres Lykke ved den sidste 25 lykkelige Seier, jeg begriber de Alle ere opfyldte deraf! — jeg har kun og seent, gennem Aviser hørt derom. Dagen før jeg forlod Stockholm var jeg naturligviis forgjæves om Brev paa Posthuset — Hartmann kan De banke fra mig, han kunde da skrive! — der viiste man mig en lille trykt

Lap om Seieren ved Fredericia, men jeg turde ikke haabe paa Sandheden deraf. — Senere nede i Landet kom Aviserne, o De skulde see med hvilken Jubel alle Svenske modtog denne Efterretning; hos Unge og Gamle var der Glæde, jeg saae mange i Graad derved, det svenske Folk elsker Danskerne mere end — end Danskerne troer. — Men om min Afreise! — Da jeg om Aftenen gik ombord i Stockholm, fulgte Hofmarskalken, Kammerherre Beskov mig ombord. (Vi ere da blevne Duus, og det var mig i Begyndelsen, som om jeg skuldesige Du til Levetzau.) Fru Beskov fulgte med, og var ganske i Taare; det er to hjertensgode Mennesker; de komme om kort Tid til Kjøbenhavn og skulle boe ude hos Øehlenschläger paa Fasan-
10 gaarden; — jeg seilede da tilbage, gjennem Skjærgaardene i Østersøen og ind i Canalen, en Indbydelse jeg havde til Sæby, af den gamle Grev Saltza opgav jeg, men hvad gjorde den Gamle, han sendte om Natten sin Vogn afsted, Musikdirecteuren Josephson, som var i Besøg paa Sæby fulgte med
15 og da jeg ved Søen Roxen næsten havde passeret alle Sluserne kom han ombord og sagde at han havde kjørt den halve Nat for at komme betids og at bortføre mig, det var et lille Eventyr, syntes jeg og forlod derfor Dampskibet og kom saa, i stedet for til Motala, ned til det gamle Sæby, hvor jeg hos en eiendommelig gammel Mand, der kunde skrives en Bog
20 om ham og hos hans høist elskværdige Datter, der er Enke, tilbragte 6 Dage, men var i alle disse Dage i en Grad forkjølet, som jeg neppe mindes mig at have været; jeg blev godt pleiet og paa Grevens Navnedag, da Bondefolket gjorde en Fest og Gjæsterkom, udbragte den gamle en Glædes Skaal for Danmark[s] Seier. Da jeg i Fredags tog derfra, havde Lægen i
25 Linkjöpping, Professor Omann lovet at besørge mig til Sluserne ved Roxen, jeg kom reiseklædt og overraskedes da [ved] at see pyntet Selskab, det svenske Flag heiset i Haven og en smuk Sang blev fiirstemmig sjunget til mig, derpaa: »Hilsen til Danmark« og endelig en tredie »Danebrog«, alle tre forfattede af Ridderstad, tilsidst udbragtes en smuk Mindets Skaal for
30 de Faldne ved Frederits, men det hele afficerede mig i en Grad at jeg var

nærved at besvime, jeg kom til at græde; nei det var ikke til at bære! og gribende var det for mig, men smukt og godt, at ved Sangen »Hilsen til Danmark« stod der med eet den deiligste Regnbue, som var det et guddommeligt Forsikkrings Tegn paa Fred og Lykke; jeg maatte tale og takke, saa godt jeg kunde og da vi skildtes fulgte nogle af Selskabet mig 5 til Berg ved Roxen, hvor endnu en Skaal tømtes for Danmark og for mig. Her i Motala var hele Vertshuset optaget, men een af Ritmästerne ∴: een der »ritter«, og som stadig boer her, flyttede ud til en Ven for at give mig Plads, jeg bliver her altsaa ikke længe; overmorgen besøger jeg Wadstena, kommer saa tilbage for paa Dampskib at komme over Vettern og lægger 10 da Veien til Mariestad og Kinnekulle, hvorfra Veien gaaer hjemad; men lad mig nu da i det mindste i Gøtheborg finde Brev post restante, der siger mig at I Alle leve og er mig venlig og god, at det seer godt ud hjemme og at det er godt at være der! Her i Sverrig er det mig ikke mueligt at komme i Ro, man overvælder mig med Opmærksomhed, man veed overalt hvem 15 jeg er, og da har jeg ikke Frihed af bare Venlighed mod mig. — Reisen har været dyrere end Frøken Bræmer sagde, det var især Dal-Reisen med to Heste, der kostede, men den skal nok give Penge igjen, rimeligviis bliver det en ny Bog »fra Trollhätta til Siljan«. Indlagte Brev til Boghandler Lorck beder jeg Dem sende Delbanko, han besørger det strax. Jeg sender 20 Dem her til Opbevarelse, eller Vandring gjennem Familien Sangene fra Linkjöpping. Hils Deres Søster Louise den 3^{die} August og gratuleer fra mig, som om jeg selv var tilstede, lad mig see De er saa elskværdig at gjøre dette godt, jeg skal den Dag, rimeligviis paa Kinnekulle drikke hendes Skaal. — Jonas og Louise mange Hilsener, til Louise har jeg en Ring fra 25 Dalerne som Dalkullarne der gjøre dem og til Misse har jeg en heel Dal-kulla jeg har kjøbt i Stockholm, med røde Strømper og Skindpels, en yndig Dalkulla og dog ere de virkelige, endnu bedre klædt paa. Og nu Lev hjertelig vel,

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen. 30

Deres Kone og Svigermoder og alle i Amaliegaden, tusende Hilsener.

231. *Fra E. Collin.*

Antagende, at De nu er udskrevet fra Vadstena Kloster, venter jeg, at dette Brev træffer Dem i Gothenborg, hvor De vel alt har faaet eet fra mig. Det forrige vil De maaskee finde noget gnavent i Anl. af Deres Be-
 5 klagelse over Pengene, men forresten var Meningen ikke gnaven. Der-
 som De vil gjøre Penge i Gothenborg kan De blot henvende Dem til Butenschön eller Kammerraad Bang, med hvem jeg har aftalt det Fornødne, eller, hvis disse skulde være reiste, da til Mægler Westberg. ibidem.

Hermed et Brev, formodentlig fra Bentley; jeg har aftaget det meget
 10 tykke Segl, som koster Penge paa Posten.

Jeg billiger aldeles Deres Følelse med ikke at skrive til Prindsen af Weimar nu, men først senere. Men han har ogsaa Ret fra sit Standpunct.

At De ikke har faaet Breve fra os, er meget kjedeligt; men kjære Ven, hvor i al Verden skulde vi skrive hen, medens De flakkede om; paa Deres
 15 store Reiser tidligere vidste vi altid bestemtere, hvor De var.

Om vore politiske Affairer skriver jeg nødigt, thi dem har jeg ikke megen Forstand paa. Vaabenstilstand har vi jo nu, men dog ikke rigtig; Blokaden vedvarer, thi der er Uenighed om Grændsen, Spørgsmaal om Oprørerne vil gjøre Modstand etc. etc.

20 Men at viseirede ved Fredericia, det er vist; hvilken Enden ogsaa bliver, saa er det en uhyre moralsk Gevinst for Danmark.

Nu gaaer jeg ud til Louise, for at tilbringe hendes Geburts Dag der med Familien.

Og nu kommer De jo snart.

25 3/8 49.

Deres evige
 E. Collin.

232. *Fra E. Collin.*

Det er Skjærtorsdag idag. Dersom De er blevet vred paa mig igaar, saa beder jeg Dem om Forladelse.

28/3 50.

Deres

E. Collin. 5

233. *Til E. Collin.*

Glorup ved Nyborg, den 11 Juni 1850.

Min kjære ridderlige Ven!

Den første Orden er altid den kjæreste, altsaa af Hjertet: gratulerer! hvad siger »Missekatten« til den Stads! »saa yndig!« — Da jeg nu har talt saa meget om Dem, saa nu lidt mere om mig selv, »jeg er frisk og vel«, som 10 der staaer i gammel Brevstiil, og er paa Glorup, Jylland ligger hiin Side lille Belt. Reisen derovre har været mig ganske interessant, men forbandet dyr, Skjæbnen har villet at jeg fra Silkeborg og saa godt som her til har maatte tage Extrapost — det er Skjæbnen og en ukyndig Postmesters Skyld! — Der var meget frit og godt paa Silkeborg; — Johanne Drevsen er 15 en ganske fortræffelig Pige, hende har jeg bedst syntes om; Michael Drevsen, naturlig, venlig, fuld af Virksomhed, Fruen desværre altid syg, ja i den Grad at jeg slet ikke saa hende de sidste to Dage. Det har været mig af stor Interesse at see det opvoxende Silkeborg, der nok gaaer over [til] at blive een af Jyllands anseelige Kjøbstæder. Egnen er mageløs og mindede mig 20 om Skottland; et Parti paa Aasen, det høieste Punkt fik jeg lov at opkalde efter mig og gav det Navnet »Andersens Høiland«. — En Tour til Himmel-

bjerget var flere Gange bestemt, snart skulde vi derhen til Vogns, snart med Seilbaad, men jeg veed ikke, det kom ikke istand; Doctor Ryge foreslog mig derfor at kjøre med ham derop og overnatte i Them og saaledes fik jeg da denne Plet at see og det i smukt Veir, ganske festligt. En Æreport
5 var sat høit over Bjerget, det var den deiligste Regnbue, der satte sit ene Been i Skanderborg, det andet i Horsens. — Paa Silkeborg, hvor jeg jo var ganske overladt til mig selv, forfaldt jeg til Fiskeri og uagtet det piinte mig at see Ormen sprælle og eengang, da en stor Aborre løb med Krog og et Stykke Snoer, jeg hele Natten tænkte paa at løbe om med en Krog
10 i Halsen, fiskede jeg dog saa godt som fra Morgen til Aften. Ved Afreisen var det mig om at gjøre at træffe i Skanderborg eller Horsens Deligensen der gik Sønder paa, den unge Bindsbølle, der fungere ved Postvæsenet, var aldeles uvidende om Postens Gang, kun det var sikkert sagde han at Torsdag morgen traf jeg en Befordring paa Hovedrouten. Jeg reiste altsaa
15 Onsdag morgen fra Drevsens, hvor jeg blev anmodet meget om at blive endnu længer, jeg skulde kunde komme afsted naar jeg vilde, Vognen vilde holde naar jeg befalede, jeg var meget taksom derfor, skjøndt det viiste sig i Horsens at det var Extra post paa min egen Regning, (dette er imidlertid alene sagt for at fuldstændiggjøre Dem denne voxende Udgift).
20 I Horsens hørte jeg af Schmidt at jeg kun Tirsdag og Løverdag kunde komme Sønder paa, noget enhver Postmester i Aar og Dag kunde vide, jeg maatte altsaa med Extra til Veile, derfra med Extra til Fredericia og først her kom jeg med Posten til Odense. Fra Glorup sendes mig altid Vogn, saa nøiagtigt, at da der igaar ingen indtraf vidste jeg at mit Brev
25 maatte være gaaet galt eller den gamle Excellence pludselig død, jeg blev ganske underlig derved, ligge paa Postgaarden i Odense gad jeg ikke, kunde jeg ikke, jeg tog altsaa igjen Extra-Post, dog denne Gang fik jeg her en lille Vogn med een Hest og naaede Glorup til Middags tid; Alt var vel og godt, mit Brev ogsaa indtruffet og Gamle Excellence havde selv
30 været til Vogns med Grevinde Moltke og Frøken Raben for at hente mig

i Odense; de vare kjørte Klokken lidt over otte og allerede halvveien til Odense, da de der mødte den gamle Fru Retz fra Jylland, som kom fra Christiansdal, at gjøre dem et Besøg, de maatte altsaa vende om, og i det jeg nu kom til Glorup spændte Kudsken nye Heste for Vognen for at tage til Odense og mod Aften hente mig. See, det er min Historie! — 5

I Veile havde jeg det ganske behagelig hos Lehmann; der i Huset traf jeg Malle Bech og hendes Moder; jeg tilbragte hos dem Middagen og gik lidt om med Orla. — I Fredericia, hvor jeg før aldrig har været, havde jeg ikke en eneste Bekjendt, gik derfor strax til Commandanten, sagde hvem jeg var og fik et Adgangs Kort hvorved jeg havde Tilladelse at gaae hvor jeg 10 vilde, han sagde mig de interessanteste Punkter og da jeg siden op ad Dagen traf Bekjendter blandt Officererne havde jeg virkelig selv fundet Alt; ja lidt senere da jeg paa Gjæstgivergaarden traf Herredsfogeden Hunderup med Kone, (jeg havde besøgt dem i Bræsdorf og ved min Afreise derfra havde de taget den Beslutning at reise som jeg til Fyen) og de 15 ikke vidste Beskeed i Fredericia, tilbød jeg mig at være Guide og førte nu Fremmede om i den By der om Morgenens havde været mig aldeles fremmed; vi vare ved Gravene! det var mig det interessanteste og meest gripende Sted. I sex Lag oven paa hinanden, med Kalk imellem ligger her vore Faldne; yderst i Kiste 21 Officerer, Navnene stode paa smaa Kors, 20 jeg saae der Eichmüllers Navn, Ussings, Duuse, Fugl etc. — Jeg lagde de nedblæste Krands tilrette, og vendte idelig tilbage til samme Sted. Da jeg om Aftenen reiste fra Fredericia kom Kapitain From-Møller, gav mig en lille Brev-Pakke: »Det er det sidste jeg har skrevet!« sagde han, tag det med, jeg takkede, stak det i Lommen, det saae ud som en Sang, da jeg 25 siden kjørte, aabnede jeg Pakken og det var et Digt til mig, skrevet i Anledning af Mødet i Fredericia og allerede trykt; det rørte mig. I Snoghøi, traf jeg Kammerherre Riegels, der var i Besøg hos sig selv; hele Huset var under Oppudsning og Familien flötter først ind om otte Dage, han bad mig hilse! — Og nu hjertelig Lev vel! glæd mig ret snart med et Brev 30 her paa Glorup (per Nyborg); hils paa det hjerteligste Deres Kone, alle

Børnene og i Amaliegaden særdeles Faderen, alle Drevsens, Gottlieb Collins etc.

Deres trofaste Ven

H. C. Andersen.

234. *Fra E. Collin.*

5 Kjære Ven. De skrev seent til mig, men endnu senere kommer jeg med mine Par Ord. Dette er en ligefrem Følge af et eensformigt Liv, der ikke stimulerer til Brevskriven. Det vigtigste er, at vi have det jevnt ved det Gamle. Vi ligge qvasi paa Landet, d. e. paa Ordrupsveien.

Endelig fik vi da Fred; vel er den ikke ratificeret, men man kan dog vel
10 ikke tvivle om, at dette vil skee. Saa maa De skaffe Dem et nyt Ønske i Deres Prindsebreve istedetfor et: »lad Freden hvile over Landene«. . . .

Henrik Hertz har havt Bryllup med en ganske ung Datterdatter af Nathanson, født v. Halle. Han er meget lykkelig, og meget døv. . . .

Literaturen er meget flau, Piecer og Brochurer, polemiske, politiske
15 og sentimentale, ere i Overflod, men jeg tvivler om, at nogen læser dem.

Casinosalen skal nu forandres til et ordentligt Theater efter Burchois Plan. Dette var omtrent Nyhederne.

Fader har det, Gud være lovet, godt. Han tilbringer Tiden med at læse og skrive, ligge hos Linds, undertiden spise hos mig etc. etc., og han fører
20 saaledes, haaber jeg, en lykkelig Alderdom. Jonna er her endnu og tager om nogle Dage definitivt herfra. Hun seer veltilfreds ud.

Rigsdagen er Gudskeelov forbi, og endelig ogsaa Rigsdagstidenden. Hvad vilde De have for at læse den heelt igjennem, saaledes som jeg har maattet gjøre?

25 Vore Ministre see lynende glade ud i denne Tid; det have de vist ogsaa Grund til. Thi det er dog, naar Alt kommer til Alt, et mærkeligt Udfald for dette lille Land, som staaer med Ære efter 2 Aars Krig, som et stort Land maa opgive med Skjændsel. Lad Slesvigholstenerne have været Kjeltringer mod os, saa ere de dog skammeligt forraadte af Preussen. —

Nu vil det vise sig, om vi snart kunne faae en virkelig og varig Fred i Slesvig; jeg stoler paa, at man vil gaae moderat tilværks fra vor Side.

Kl. 3. Nuer Tractaten kommet tilbageratificeret af Kongen af Preussen.
 Lev vel, kjære Ven   Deres

Kbhvn. 8 Julii 1850.

E. Collin. 5

235. *Til E. Collin.*

Glorup ved Nyborg den 8 Juli 1850.

Kjære Ven!

At jeg længes meget efter at høre fra Dem og Deres Jette, kan De da nok begribe, men det gaaer kun sparsomt med Brevskrivningen fra Kjøbenhavn; dog maa jeg tilstaae at Theodor denne Gang har været mærkelig 10 elskværdig, i det jeg har fra ham faaet to Breve. Dog nu skal jeg nok nøde Dem til at skrive og det meget snart — seer De, jeg har en Tjeneste at bede Dem om, en Skrive-Tjeneste og saa kjender jeg jo Deres mageløse Godhed. Det er nemlig et Brev til Hertugen af Weimar og tre Ord til den gamle Baronesse Deecken i Dresden; at jeg naturligviis ønskede Oversættelsen 15 heraf paa det allersnarest, indseer De og jeg beder derfor saameget — naar De kan? Jeg længes efter, nu vi have Fred med Tydskland, at have sendt den kjære Hertug af Veimar et Brev, Gud veed jeg har været spaersom og han altid saa trofast og hjertelig. De seer af mit Brev til ham hvor usigelig glad jeg blev da Budskabet kom: nu er Freden med Tydskland 20 sluttet. Imidlertid har jeg en Angest for den blodige Kamp, som maaskee endnu forestaaer i Slesvig; jeg frygter for de der ovre sætte Alt paa det høieste Spil og ikke uden Kamp rømme Rensborg; dog Danmark har jo altid en Lykke Stjerne, vi vil jo kun vor Ret og saa vil Gud det Bedste for os! — Af Aviserne seer jeg at Bøghs Parodi paa Ole Lukøie er udkommet! 25 Hvorledes er den? Hvad sige Folk om den! Have de Tid at tale om den? Jeg kan ikke dølgge for Dem at det satte mig i ilde Humeur da jeg saae den var kommet ud! der er noget forbittrende i, at seesig altid, med Grund og uden Grund, trækkes frem og blive latterliggjort, og det just nu hvor saa mange

Personer, vist fortjene det anderledes end jeg, der allerede har faaet mangen Spand ureen Vand, over sig af kaade Dreng og af Taaber. I den sidste Tid har mit Humeur været slet; — jeg troer for mig, ikke mere paa en lykkelig Tid; — jeg har ikke den Unges sorgfrie Sind og Forhaabninger, — jeg
5 havde dem længe. — jeg har intet Maal jeg med al mit Livs Længsel higer efter, Intet der fornuftigviis kan opnaaes! — Dog hvorfor græde Dem Sligt for! jeg har jo dog fremfor tusinder modtaget Lykke, jeg har — jeg har — ja det er i det Forbigangne jeg seer Livet og det er min Sorg. — Hils Deres Kone og Børnene. Deres Svoger er jo nu tilbage fra Stockholm! hvorledes
10 er det med hans Sundhed? I Amaliegaden er jo Alt ved det gode Gamle? Deres Fader besøger Dem og Linds og der er ogsaa Alt godt. — Og nu lev hjertelig vel! Hils henne hos Hartmanns, naar De kommer der og send mig snart Brev med »Sundhed og godt Humeur!« Hils Emil Hornemann!

Deres trofast hengivne

15

H. C. Andersen.

E. S. Har Forfatteren til »Den ny Barselstue«, faaet sit Honorar hos Reitzel? Han beder mig at spørge Dem derom! Vil De sende mig det her til: Glorup ved Nyborg.

11 der er ogsaa] *Ms. har der er ogsaa er.*

236. *Til E. Collin.*

Onsdagmorgen [Maj 1851]

Kjære Ven!

plager jeg Dem ikke for meget, saa er De saa venlig og god at tage Dem af medfølgende lille Brev til Beaulieu i Weimar; det er en lille Stad, den ligger nær ved Jena, og jeg troer derfor det er ganske fornuftigt at vide 5 forud om man er udsat for Demonstrationer. Ikke sandt, jeg kan jo godt skrive til ham hvad jeg har skrevet.

Deres hengivne

H. C. Andersen

237. *Til E. Collin.*

Glorup den 9 Juni 1851.

Kjære Ven!

De og Deres ere tagne paa Landet, skriver Theodor, dog De kommer jo daglig til Byen, dette mit Brev træffer Dem der, mine Hilsener heri, vil De bringe Deres Kone, som jeg senere skriver til, og hele Ungdommen. Jeg blev da en otte Dage paa Christinelund, Jonna og Henrik vare hjertensgode, jeg følte mig meget velkommen og hjemme, men det var meget 15 koldt, vindfulde Dage; gamle Baronnen, maatte jeg da sammen med, men hun var mild, som en nyslagen Sølvskilling. Ved min Ankomst, i Mandags til Glorup, fandt jeg et meget smukt Brev fra Professor Hauch, der udtalte hans Glæde over min nye Bog, hvori han især seer min ægte Digter-Natur i, som han skriver, i en en evig frisk Ungdom; Bogen har just i sin 20 Heelhed grebet ham og just den Aand der aabenbarer sig i Sverrigs Land, synes han er fremmanet. Igaar fik jeg da ogsaa Brev fra Beskow, der var

meget hædret og glad ved at jeg havde dediceret ham Bogen; han synes det er eet af mine bedste Digterarbejder, og spaaer mig en særdeles Tak fra Sverrig; ogsaa fra Kongen har han Hilsen til mig, med Tak for at jeg har givet de smukke Billeder af hans Land. — Boghandler Bonnier skriver
5 mig til sin og Oversætterens Glæde over denne »sindsoplivende Bog«; alt-
saa fra hiin Side Sundet vifter det meget godt, fra Kjøbenhavns Blade,
med Undtagelse af Flyveposten, hører jeg ikke et Ord, Reitzel anmelder
heller ikke Bogen, enten maa den nu gaae af ved sig selv, eller den allerede
der er glemt og mugner, jeg synes det var, i det sidste Tilfælde, Reitzels
10 Interesse at anmelde den. —

Gamle Excellence paa Glorup har bestemt at give en stor Fest for alle de, paa hans Gods, hjemkomne Soldater, det er nok henved 200, det har været bestemt til Dagen for Isted-Slaget, 26 Juli, men da jeg ikke er her den Tid, er det nu ansat til Slag-Dagen Fredericia Seiren, den 6 Juli, det
15 er altsaa sikkert at jeg ikke kommer herfra før den 7de Juli, dog derom skal jeg senere og mere bestemt skrive. — De husker at jeg skrev et Brev til Kammerherre Beaulieu i Weimar, om hvorvidt jeg vilde finde det ubehageligt at komme der, igaar fik jeg hans Svar, øieblikkelig syntes jeg ikke om dette Brev, i Dag da jeg læser det seer jeg det anderledes, kun at han
20 ikke har svaret mig paa hvad jeg meente, thi jeg antog naturligviis, at hverken han eller nogen dannet Mand vilde saare min danske Følelse, derom kunde jeg ikke spørge, jeg meente om Folk i Almindelighed, Massen, Pøbelen, var fanatisk, da det vel endnu ikke var klaret op for dem hvor galt de saae den danske Sag. Jeg sender Dem hele Beaulieus Brev,
25 læs det, siig mig Deres Mening og hver da saa god at gjemme hans Brev til mig, til jeg kommer hjem. Naar De en Dag har lidt mindre travlt end sædvanligt, da er De jo nok saa god mod mig at oversætte medfølgende Par Ord til Arvestorhertugen af Weimar, jeg har fattet mig i Korthed, som De seer. — Veed De noget om der er paa Madam Prices Forestilling
30 sagt en Prolog af mig, jeg skrev, efter Løfte, en saadan for hende, da jeg var paa Christinelund og sendte den til Directeur Lange, da jeg havde

bortkastet Madam Prices Adresse, det var efter min Beregning betids nok, men jeg seer ikke af Aviserne at den er blevet givet. — Nu har vel Deres Kone læst i Sverrig, hvilket Billed trækker hun ud af Bouquetten, som Hjertestraet? fra Deres Fader fik jeg, som sagt, tilsendt flere Breve, paa et af disse stod tegnet 32 Skilling, disse og maaskee flere ere vistnok lagt 5 ud i Amaliegaden, enten af Deres Fader eller af Anders, vil De klarere for mig disse Udgifter og de, som senere kunde komme; naar De eengang for alle sagde det til Anders, at han hævede Sligt hos Dem, saa var det i Orden. —

Hvad mon der gaaer af Corsaren? See dog det sidste Nummer! Han 10 vil ikke optage noget af »Ondskaben« mod min sidste »smukke Bog« og synes at det er paa Tiden at man seer »mod de solrige Partier af denne Forfatters Arbejder«. — Er det mod Verdens eller mine sidste Tider? Indlagte til Deres Fader er De saa venlig at sende ham. Hils Familien og vore fælleds Venner! — Naa, jeg tænkte det da, Sophie og Niels blive et Par! 15 naa, hvor han vil komponere!

Deres hjertelig hengivne

H. C. Andersen.

238. *Til Henriette Collin.*

Glorup ved Nyborg den 16 Juni 1851.

Kjære Fru Collin!

De har det vel godt paa Landet, — men vaadt, inderligt vaadt; Blæsten 20 staaer hen over Marken, af Deres landlige Lyksalighed, den piber ind af Hullerne i Vindues Karmen, og er istand til at blæse Børnene paa Døren, hils dem alle tre! — De har vel hørt om det Stykke poetiske Tilfælde der indtraf ved min Ankomst til Christinelund, Storkene som de hele Foraaret havde ventet og reist Rede-Grund til, holdt deres Indtog netop samme 25 Dag, som jeg kom, og nu har Storke-Madammen allerede lagt Æg og Storkefader staaer paa Taget og føler sig. — Vi leve her paa Glorup i Forberedelser til en stor Fest, som Excellensen gjør for de paa hans Gods hjem-

25 deres] først skrevet sit.

permitterede Krigere. Jeg er udnævnt til Festens Bournonville og Arrangementet bestaaer i en Æreport ved Landeveien hvor Grevens Eiendomme begynde og en Æreport udenfor Gaarden. Trappen op til Spisesalen, der bliver i Slotsbygningen selv, pyntes med Grønt og et Flag ovenover; i den
5 lange Gang staaer Blomster og i Salen selv hænge Guirlander og Flag; her spise 160 Soldater og nogle Geistlige. — »Naar nu bare Soen kan blive dygtig feed!« sagde Røgteren i Dag til mig; den So, er hans »stadige Tanke«, »men den skal ogsaa faae at æde, saa den revner!« lovede han. Efter Kaffen aabnes Haven og i den store Linde-Allee er reist et utroligt langt Tælt med
10 høvlet Brædde-gulv, høit Orchester og Vægge ganske skjult med Grønt og Blomster. En mængde Flag skulle vaie herinde og jeg har ladet Greven bestille store malede Skjolde, hver med sin Indskrift: Fredericia, Idsted, Misunde, Frederiksstad. To store Søiler skulle understøtte Loftet og paa Søilerne hænge Skiolde med Generalernes Navne, de levende og de døde.
15 — Udenfor paa en lille Ø, midt i Vandet, hænges Guirlander af brogede Lamper, og et lille tiltaklet Fartøi, ogsaa med Lamper, ligger for Anker midt ude. Der brænde Beegkrandse for Enden af Søen og skydes med Kanoner! — Hvad siger De om det! — Festen var bestemt til sjette Juli, Slaget ved Fredericia, men der er allerede Forhindringer, Musiken vi skulle have
20 hører til Garnisonen i Nyborg og der skal den spille den Dag, som er en Søndag. Festen bliver altsaa nu den syvende Juli. Jeg har naturligviis lovet en Vise og den vil Greven, efter mit Forslag, lade trykke hos Bjanko-Luno, jeg beder, naar den kommer, Deres Mand læse Correctur og da at sige Deres Mening. Hils nu Gemalen paa det hjerteligste, hils Deres Moder
25 og Broder, dem seer De vel imellem og skulde De nu en Dag være i den særdeles elskværdige Stemning at ville skrive mig et lille Brev til, saa følg Stemningen og skriv, nu er De jo i landlig Ro, Regnen og Blæsten holder Dem inde, og Naboerne sig med. Hils hos Linds; jeg har nylig skrevet Agnete til, ligesaa Sophie Hartmann, jeg gad nu vist hvem af de to jeg først
30 hører fra; det burde sig Sophie, eftersom hun endnu slet ikke har mældt mig sin Forlovelse og jeg har dog gratuleret. Jeg er ellers meget glad ved

dette Parti, de passe vist ypperligt sammen, og Hartmann passer med, de lykkelige Mennesker!

Hils ogsaa Doctor Hornemann! naar skal jeg dog ogsaa gratulere ham. Det er vel smukt at leve for Stadens Reenlighed, men derfor maa man dog ikke blive siddende i Eenlighed.

hjerteligst 5

H. C. Andersen.

239. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. De er vist meget frapperet over, at De ikke endnu har hørt fra mig i Anl. af Deres sidste Skrivelse. At det ikke skete strax, var grundet i, at Beaulieus Brev i den Grad afficerede mig, at jeg strax satte 10 mig ned og skrev et Brev i den Anledning; men naar jeg skriver noget i Lidenskab, sover jeg, om muligt, paa det, før jeg afsender det; denne Gang har jeg sovet for længe.

Jeg betragter Beaulieus Brev som en fuldstændig Fornærmelse imod Dem. At han vil nu opdiske de forslidte Avistheorier og Anecdoter, er 15 dumt og smagløst; men at han vil byde Dem, ingensinde at komme til Weimar, dersom De ikke kan finde Dem i, at der spottes over de Danske, det er raat; og at han i modsat Tilfælde lover Dem en Modtagelse som »ein lieber braver Poet, mit dem man eben nicht über Politik spricht«, det er Haan, det er at behandle Dem som et Legetøi. Dette »eben« seer jeg tyde- 20 ligt sagt med Hr. Kammerherrens spodske Smil. Skal De, Andersen, være tolereret mellem saadan Hofpøbel?

Min første Tanke var at sende Dem hvad jeg havde skrevet — nemlig et Brev til Dem, hvilket De kunde sende Beaulieu, for at vise, hvad Indtryk han havde gjort paa Deres Venner —; derpaa gik jeg fra det igjen, 25 fordi jeg forudsaae, at det vilde bedrøve Dem. Men nu, da jeg dog har gjort Dem bekendt med mine Følelser (som deles af Fader og alle de Andre) vil jeg dog sende Dem det, ganske overladende Dem, om De vil

gjøre noget, og hvad, om De f. Ex. vil benytte noget af mit Brev til et fra Dem selv. Lad mig høre, hvad De bestemmer Dem til.

17/6 51.

Deres indignerede

E. C.

[*Koncept*]

[Juni 1851].

- 5 De har, kjære Andersen, meddeelt mig, at De har spurgt Kammerherre Beaulieu om hans Mening om, hvorvidt Stemningen i Weimar i Henseende til det Danske maatte være saaledes, at De kunde finde Dem hjemlig der og ikke have nogen Ubehagelighed at befrygte. De har derhos meddeelt mig hvad Kammerherren har svaret, og spørger nu om min Mening.
- 10 Jeg forstaaer Deres Tvivl: De vil nødvendig bryde med en Mand, som har viist Dem Opmærksomhed, og som, efter Deres Skildring, maa være en dannet, aandrig Mand, og en elskværdig Familiefader; men De kan ikke være i Tvivl om, at hans Brev til Dem er fornærmende; det er kort sagt: et raat Svar paa et godmodigt Spørgsmaal. Deres Spørgsmaal var, som
- 15 De meget rigtig bemærker, rettet derpaa, om der var nogen anti-dansk ophidset Stemning hos Massen, hos den lavere udannede Folkeklasse; det kunde ikke falde Dem ind: at spørge om, hvorvidt De havde noget at befrygte af dannede Mennesker, som Kammerherre Beaulieu og dennes Omgang. Nu, ved Himlen, jeg synes De har faaet et tydeligt Svar paa Alt;
- 20 thi naar Gjestfriheden hos de Dannede skal vise sig saaledes mod Dem, som Hr. B. spaaer, med Spot og Haan, da kan De beregne, hvad De har at vente af Massen.

Beaulieus Forudsætninger, under hvilke De skal tage Dem iagt for nogensinde at komme til Weimar, ere efter det mig meddeelte Uddrag af

25 hans Skrivelse, at De er saa dansksindet:

a. »daß Sie nicht begreifen, wie man das Dänische Casino-Ministerium für ein Erzeugniß der Demokratie ansehen kann«. — Det er høist naivt af et Medlem af det store Tydskland, som har gjort sig berømt af sin Leflen med Demokratiet — til en Afvexling med de tidligere Presseforfølgelser,

Huusundersøgelser, politiske Fængslinger etc. — at, siger jeg, et saadant æret Medlem vil bebreide vort Ministerium en demokratisk Oprindelse. Det lader til at Hr. Beaulieu antager, at Ministerskiftet i 1848 fandt Sted hovedsagelig for at Folket skulde komme til Magten; han ignorerer alt-
saa, hvad der bragte Folket i Harnisk, Begivenhederne i Hertugdøm-
merne, disses Udsendinge hertil, kort sagt: at Folket reiste sig mod det
tydske Overmod. Thi, det sværger jeg, her, hvor det hele Land reiste sig,
besjælet af een Følelse, der vilde ikke een Tusendedeel have reist sig for
at formaae Kongen til at afgive noget af sin Magt. Ligesom den hele nu-
værende tydske Bladlitteratur hænger fast ved et staaende Udtryk — Ca-
sino Ministeriet — som et Skjeldsord (det er forresten ikke et Tegn paa
gode Argumenter, naar man bruger et Skjeldsord saa hyppigt) saaledes
har ogsaa Hr. Beaulieu her faaet det anbragt; det lader til, hvis han for-
øvrigt sigter til det nuværende Ministerium, at han ikke veed eller ikke
vil vide, at ingen af de saakaldte Casinomænd har nogen Portefeuille nu.
Det kunde mulig interessere Hr. Beaulieu at vide, at der i Ministeriet er
4 Adelige, deriblandt 2 Grever, og at Conseilpræsidenten er en af vore
rigeste og anseteste Aristokrater.

b. »daß Sie sich ärgern, wenn man darüber spottet, daß vor jedem Däni-
schen Beamten und Soldaten der Hut bis an die Lende herabgezogen wer-
den muß«. — Dersom det ogsaa er sandt, hvad jeg virkelig ikke veed (men i
Tydskland veed man jo bedre Besked om vore Forhold) at en Officier i
Angeln for det lille af ham occuperede District havde udstedt hiin latter-
lige Befaling, da reducerer denne Historie sig til et enkelt Menneskes
Smagløshed og Malconduite. Men fordi denne Ene er en Dansk, der-
for gjør denne Historie saa uhyre en Lykke, at Digteren H. C. Andersen
skal risquere at blive spottet dermed i Göthes og Schillers By, det høit-
dannede Weimar! — Du gode Gud, skulde de Tydskere, som i Hundrede-
viis besøge Kjøbenhavn og nyde Gjæstfrihed her, høre Spot for alle de
Dumheder, (for ikke at sige noget værre) som Tydskerne have begaaet,
da — naa, det er ikke værd, at blive bittere end nødvendigt.

c. daß Sie auf Seiten Dänemarks alles Recht, alle Treue, alle Vernunft, und auf Seiten Holsteins alles Entgegengesetzte finden. Denne Forudsætning smager lidt af Mangel paa at kunne sige noget andet; man pleier dog ikke at antage om En, der ikke er en Nar, at han skulde ansee sig selv
5 som den eneste Fornuftige.

Jeg overlader Dem at benytte dette Brev som De vil, selv at sende det til Hr. Beaulieu, til Afbenyttelse for en fornem Latter; kun turde det, med Hensyn til min Competence til at yttre mig saaledes, være rigtigt deels at henvise til mit Forhold til Dem, som berettiger mig til [at] tilbagevise den
10 Haan, der tiltænkes Dem, deels at gjøre ham bekjendt med, at dette Brevs Forfatter er en Embedsmand af l'ancien regime, at jeg ikke er nogen Ynder af, men allermindst nogen Erzeugniß der Demokratie.

Og jeg haaber, at De vil refusere den Ære, at kunne spadserere uantastet mellem Weimars Stormænd, som »ein lieber braver Poet, mit dem man
15 eben nicht von Politik spricht«.

240. *Til E. Collin.*

Glorup 18 Juni 1851.

Kjære Ven!

I denne Aften fik jeg Deres Brev og nu mod Midnat sidder jeg ved Skrivebordet for at tale med Dem, for at takke Dem, for at trykke Deres
20 Haand; jeg kan just imorgen tidlig faae dette mit Brev afsted til Nyborg da der just gaaer en Vogn derind. Da jeg fik Beaulieus Brev blev jeg ved den første Læsning deraf ilde berørt, jeg følte mig afficeret, senere, i en roligere Stemning, læste jeg det, jeg huskede tillige saa mange hjertelige elskværdige Træk hos denne fortræffelige Mand, havde dernæst i Tanke
25 hvor opblussende han var, jeg vilde see hans Ord i det bedste Lys, og jeg var næsten derved, men dog ikke rigtigt, og ønskede at jeg maaskee ved Læsningen havde været for pirrelig, og derfor sendte jeg Dem det. — Forleden fik jeg et Brev fra Deres Søster Ingeborg, deraf saae jeg hvorledes

De og hun havde følt ved at læse hvad han skrev mig til, jeg havde imidlertid samlet mig og skrevet mit Svar, det jeg følte Trang til at sende ham, De maa nu have faaet det af Deres Søster, og vil, som jeg bad hende, bede Dem om, oversætte det for mig og sende mig. — Det er forskjelligt fra hvad De har givet mig i Deres »Concept« og dog ikke saa forskjelligt, jeg vil 5 ønske at De i Hjertet maa være tilfreds med mit, vistnok bløde Svar, men, som vil gribe ham, thi Beaulieu har dyb, stærk Følelse, De har seet den kan flamme op til Lidenskab. — Hvad De har skrevet til min muelige Afbenyttelse, vilde jeg kunde sige ham mundligt, — slet ikke som een af mine fortroligste Venners naturlige Udtalelse om denne Sag. Jeg maa huske, 10 at er Beaulieus Brev Resultatet af en Stemning, da burde jeg ikke have viist det til nogen — De er virkelig ogsaa den eneste jeg havde denne Fortrolighed til; (jeg kunde dog ogsaa have viist Deres Søster Ingeborg det, men ellers til Ingen). — Imidlertid Tak for hvad De skrev og gav mig! Deres ærlige danske Sjæl lyser ud deraf, Deres Venskab for mig føler jeg 15 ogsaa deri! tak, hjertelig tak! men sig mig uforbeholdent, om De ikke troer, at min Skrivelse, sprunget naturlig ud af min Sjæl, vil have samme Kraft og om De ikke ogsaa synes at den er bedst at sende. — Jeg kommer ikke til Weimar! — Hvor smerteligt dette er mig, hvor mange Følelser og Tanker der krydse, ja det er til ingen Nytte for Dem eller mig, her at sige. 20 — At kjøre paa Jernbanen tæt forbi denne By, hvor jeg har nydt saa meget godt, saa meget Venskab, men hvor hele min danske Følelse — der nok kan maale sig med Enhvers hjemme — styrer min Villie, vil bringe mig i en saa tung Stemning at jeg heller ikke tager forbi! — Gjerne tog jeg slet ikke til Tydskland — dog, dette siger De ikke til Nogen, jeg forudseer 25 jeg vil føle mig smertelig berørt i dette Land, men jeg har lovet Viggo denne lille Udflugt, jeg glæder mig endnu til det, at føre ham ud til noget Nyt, og Smukt, — hvorledes jeg vil føle mig i Dresden veed jeg ikke ret, dog der er jo Uger til endnu, jeg har nemlig bestemt Afreisen til den ellefte eller 14de Juli, een af disse to Dampskibs-Dage, dog derom betids nærmere, 30 naar Pas skal besørges. — Den sjette Juli, til Erindring om Fredericia-

Slaget — vil gamle Excellense give en stor Fest for de her hjempermitterede Soldater, da vi imidlertid til denne bestemte Dato ikke kan faae Musiken fra Nyborg, saa bliver Festen Dagen efter, den syvende Juli. — Der komme i alt en 400 Mennesker og der spares ikke paa nogen Ting, jeg har paa-
5 taget mig det festlige Arrangement og skrevet en Vise, som jeg med næste Post sender Dem; der skulde hos Bjanko-Luno trykkes 250 Exemplarer og disse med Regningen sendes til Excellensen. De er jo nok saa god at læse Correcturen; ja jeg plager Dem skrækkeligt, skammer mig derover og plager Dem dog igjen! — En tydelig Beskrivelse af Festen skal De faae
10 fra mig, thi Aviserne bringer Dem den neppe. — De sidste Dage have endnu været mere kolde end de tidligere, det stormer i et Væk og jeg har da begyndt at være plaget af min gamle Tandpine, den jeg i et Par Aar var fri for, imorgen skal jeg have en Tandbyld skaaret og medens jeg skriver dette sidder jeg med stor Krydderpose om Kinden; er mit Brev derfor
15 lidt løst i Stilen, saa veed De hvorfra det har sig. Hils Deres Kone, jeg skrev hende et Brev til med sidste Post. I Dag, samtidig med Deres Skrivelse fik jeg et rart Brev fra Augusta Collin, det glædede mig saa meget, siig hende foreløbig min Tak. — Ogsaa fra Qvisthuusgaden kom Brev, det halve fra Sophie, som jeg havde skrevet til og gratuleret, det halve fra Gade, de ere
20 saa lykkelige begge to, saa ungdomsfriske, med den aabne lyse Verden, hvor Nutid og Fremtid synes dem eet! De lykkelige! Skriv mig næste Gang et Par glade Ord til, et Par Ord — som jeg trænger til! — Hører De noget om »I Sverrig!« Nathanson anmeldte den aldrig! — Har der i engelske Blade, f Ex »Atheneum« eller »litterary Gazette« staaet noget om den,
25 spørg Gerson, der kommer i Atheneum; jeg er bange at Bogen er saa dårlig oversat at den kun lidt læses, eller at Oversættelsens Mangler ere udpegede. Lohmeyer pleier ellers før altid at sende mig de engelske Blade, hvori staaer noget om mig. Fra Lorck, om den tyske Udgave, har jeg heller intet hørt; derimod fra Sverrig faaer jeg stor Tak og et Par Danske
30 have glædet mig med at udtale deres Tilfredshed. — Men nu lev vel! — jeg føler der gaaer graat Veir gjennem mine Tanker, det er ogsaa nu Mid-

nat forbi! Gud glæde og velsigne Dem, min ældste, min altid hjælpende Ven, den meest deeltagende — vi ville glemme Beaulieus Brev, gid jeg kunde give Dem i een Sum de smukke Erindringer jeg har om ham, som jeg maaskee aldrig mere møder!

Deres trofaste

H. C. Andersen. 5

E. S. Hils Børnene, hils Deres Fader og Theodor, og nik til Søsteren paa Strandveien. Er der iøvrigt Noget i dette Brev der støder Dem, saa bær over med mig, kjære Ven! —

241. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Jeg har desværre idag kun liden Tid til at skrive; jeg 10 siger: desværre, fordi jeg netop nu havde Lyst til at skrive ret meget i Anledning af Deres sidste Brev. Det var et godt, et smukt Brev. Gud bevares, hvor vi to dog ere forskellige, og dog komme vi godt ud af det med hinanden. Sagen er jo kortelig den: jeg, forandrer ikke min Mening om Beaulieus Brev, men forlanger aldrig, at De, som har et personligt Indtryk af 15 ham, skal lade Dem anfægte af mine Yttringer om ham. Saameget som Deres Brev til ham end var mig imod da jeg fik det, skal jeg dog nu oversætte det og snarest sende Dem det. — Og dermed lade vi den Fugl flyve.

Jeg skulde meget tvivle om, at De er udsat for at komme i nogen tung Stemning ved at tage til Tydskland. Navnlig troer jeg, at De vil befinde 20 Dem godt i og ved Dresden; naar De blot undgaaer at berøre Berlin (og Beaulieu) og gjør Dem det til Regel at afbryde enhver Samtale, der berører den danske Sag. Jeg stoler paa, at den dannede Tydsker (og kun med dem omgaaes De) vil erindre, at De er Gjæst. Altsaa, med frisk Mod paa Reisen. 25

Vi have det Gud være lovet Alle ved det Gamle herhjemme. Veiret har været nedrigt i lang Tid; idag skinner Solen. Lad Solen ogsaa skinne i

Deres Hjerter; savner De meget i denne Verden, saa har De ogsaa meget, og deriblandt sande Venner. Lev vel kjære Ven.

21/6 51.

Deres

E. Collin.

242. *Fra Henriette Collin.*

Den længste Dag i 1851.

5 Tak fordi De skrev til mig kjære Andersen det var smukt af Dem og jeg skjønner meget derpaa. —

Vores debut herude er ganske i samme Stil som de Dage De tilbragte hos os herude sidste Sommer. Blæst Regn og Kulde, det sidste er unægtelig det mest trykkende for mig der ikke som Børnene kan holde Varme
 10 ved at lege Tagfat og polkere hele Dagen igjennem. Blæst og Regn udenfor, derimod, fører gjærne med sig en Røe og Stilhed indenfor, som engang imellem er høist velgjørende og styrkende især naar man, som jeg, hele Vintren fører et kjøbenhavnsk og temmelig broget Liv; man faaer da
 15 til at gaa irette med sig selv og — holde Dom. Vel den der gjør det med samme Nøiagtighed over sig selv som over Andre! —

Børnene har det godt og sænder 1000 Hilsner[;] Louise taler ofte om at skrive Dem til, jeg troer det eneste der afholder hende er at hun ikke kan blive enig med sig selv om Overskriften »Kjære« siger hun er saa almindelig,
 20 »Søde« finder hun passer aldeles ikke til Forholdet, og da jeg propo- nerede hende hendes eget Yndlings-Udtryk »Udmærkede« blev hun vred og erklærede at saa vilde hun heller reent lade være at skrive.

Mimi har haft en stor Sorg idet hendes bedste Legekammerat, den lille Hund Cognac, paa Grund af sine mange Forvildelser er bleven sat i
 25 Lænke, den vil nemlig lege Tagfat med Ællingerne og i sin naturlige Glæde ved at fange dem tager han saa haardt fat at den lille Ælling aldrig leger mere, — Nu sidder den med Jernlænke om Halsen ved siden af den tomme Tjæretønde der for Fremtiden skal være dens Verden; — Et Billede paa den dybeste Melancholie og Anger — men paa den anden Side af Tønden

sidder Mimi paa sin lille Træstol; med sit Haandarbeide i Skjødet og store Taare i Øinene søger hun ved milde Ord og Kjærtegn at trøste og husvale sin lidende Ven. — Det er virkelig et sødt lille Billede kan De tro!

Fra Hartmanns har jeg mange kjærlige Hilsner, Sophie er som en eneste Solstraale over hvis Glands Erindringen af og til sender en lille Skye der knap formaaer at dæmpe dens lyksalige Smil[;] Gade seer glad og tilfreds ud, og Hartmann er kommet sig godt paa Sjæl og Legeme ved den norske Reise som for ham, som for Alle der have deeltaget i den, har været en uafbrudt Række af Nydelser. — Stemningerne vare paa begge Sider ganske fortræffelige og de skandinaviske Sympathier have faaet et mægtigt Stød fremad. —

De spørger mig kjære Andersen om hvilket Hjertestraae jeg har draget ud af »I Sverrig«, og havde jeg Bogen herude skulde jeg give Dem et langt og udførligt Svar. — Desværre er den i Byen og uden den ved min Side kan jeg ikke rigtig udtale mig — Historien om Svinene er et glimrende lille Afsnit og Skjærgaardene ere henrivende deilige — Om »Tro og Videnskab« vil jeg ikke udtale mig skriftlig, der er aldrig den resico ved at prostituere sig mundtlig som til Pens, da det uudslættelige Sort paa Hvidt staaer og seer ud som uigjenkaldelige Dumheder. — Altsaa kjære Andersen, dersom De, naar vi sees vil holde mig værdig, en Samtale om »Tro og Videnskab«, saa tvivler jeg ikke om at De nok vil hjælpe mig til det Udbytte deraf, som jeg ved min egen Hjælp ikke er istand til at faa ud, Jeg har saa ofte glædet mig ved at høre Dem udtale Dem om religiøse Gjenstande, netop fordi det forekom mig som om Følelse og Tænksomhed saa smukt smelter sammen hos Dem og De har tillige en Klarhed i Deres Tale om slige Ting som er overbevisende og velgjørende. — Jeg skrev gjerne endnu længere kjære Andersen, men jeg tænker mig den gruelige Mulighed at De er kjed af at læse hvad jeg skriver og derfor siger jeg Dem Lev vel, vil De gjøre mig en Glæde saa lad mig ved Leilighed høre lidt fra Dem, De veed De lever i den kjærligste Erindring hos

Deres trofaste

Jette Collin.

243. *Til E. Collin.*

N° 1.

Glorup 21 Juni 1851.

Kjære Ven!

5 i mit sidste Brev til Dem fortalte jeg at den gamle Excellence vilde give en stor Fest for de paa hans Godser hjemvendte Soldater, Dagen var ansat til den 6te Juli, Slaget ved Fredericia, men da vi fra Nyborg kun kan faae Musiken Dagen efter, saa bliver nu Festen den 7 Juli. Jeg har her en Vise, som Excellensen vilde have trykt, og da jeg anseer det bliver bedst hos
 10 Bjanco-Luno, og De nok er saa god at læse Corecturen, saa sender jeg Dem Visen, De kjender saa godt min Haandskrift, at dersom man i Trykkeriet tager Feil af et Ord, vil De nøiagtig kunde læse det; vær saa god især at see efter at ingen heel Linie overspringes. — Vil De lade Bjanco Luno vide at der skal trykkes 250 (∩: to hundrede og halvtreds) Exem-
 15 plarer, alle eens, uden Indhæftning, kun beskaaret og om han da med Pakkeposten sidst i Ugen, eller med første Pakkepost i næste, vil sende Sangene, med Regning, til »Excellensen Grev Moltke-Hvidtfeld, Ridder af Elephanten etc. paa Glorup ved Nyborg.« — Er De ikke saa venlig mod mig at udrette dette; lad mig ved Leilighed høre fra Dem, skriv naar De
 20 er i et rigtig godt Humeur, lad mig mellem Linierne see Deres milde Ansigt og Deres Kones med, dersom hun ikke, til Gjengjæld for mit sidste Brev, skulde falde paa at skrive mig til. — Har De Intet hørt om nogen engelsk Anmeldelse af »I Sverrig«. — Reitzel, som jeg forleden skrev til for at vide hvorledes Bogen gaaer af, lod mig igaar vide, at »uagtet intet
 25 Blad, uden Flyveposten har anmeldt den, er der solgt omtrent 500 Exemplar«, — kan man kalde det godt! der er trykket 2000. Den tydske Udgave, mælder han, er kommet til Byen, den svenske derimod ikke. — Min Tandpine er nu forbi, men jeg har maattet lade en Tandbyld skjære. Veiret synes i de to sidste Dage at bedre sig! Hils Alle i Deres hjem og tænk imellem
 30 paa

Deres trofaste

H. C. Andersen.

N° 2.læses efter N° 1.

Glorup den 22 Juni 1851.

Kjære, kjære Ven!

Mit lille Brev til Dem, betegnet N° 1 var allerede med Bilag forseget, ⁵
 for at komme afsted i Dag, men jeg aabner igjen Conveluten, lægger dette
 lille Blad ind og slaaer et nyt Papir derom. Jeg fik nemlig i dette Øieblik
 Deres Brev, det gjorde et saa dybt, et saa velsignet godt Indtryk paa mig
 at jeg maatte ud af Stuen hvor de Andre sad, for at de ikke skulde see min
 Bevægelse; jeg sidder nu paa mit Værelse, og skriver i hast, i Glæde og Tak, ¹⁰
 dette Par Ord; min egen kjære, velsigne[de] Ven! tak for Deres kjærlige
 Sind mod mig; der er Noget i den korte Skrivelse De gav mig, saa hjerte-
 ligt, saa kjærligt, — og i hvor forskjellige vi to, efter Deres Sigende, end ere,
 vi blive dog altid Venner, her og i den Verden, som venter os. Tak, tak!
 Gud velsigne og glæde Dem, som De har glædet mig! — jeg havde saa me- ¹⁵
 get endnu jeg vilde sige, men Posten venter, derfor Lev vel! hjertelig Lev
 [vel], kjæreste Ven.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

i hast!

244. *Til E. Collin.*

Glorup. Fredag 27 Juni 1851.

Kjære Ven!

²⁰

Da nu Qvartallet er ude paa Tirsdag og man i Zahlkassen har bedet
 mig, helst de to første Dage at hæve mine Penge der, saa sender jeg Dem
 her en Anvisning, om en saadan behøves for Dem, dog det er jo altid en
 Orden; De hæver 125 Rdlr, om De vil være saa god, det skulde egentligt
 jo have været 150 Rdlr men som De husker drages iaar Qvartaliter 25 Rdlr ²⁵
 fra for 100 Rdlr, som jeg — det er mig ubegribeligt — skal have faaet for
 en Deel Aar siden. Men nok er det De vil være saa venlig at hæve 125 Rdlr,
 selv har De dernæst i Forvaring 180 Rdlr, det bliver tilsammen 305 Rdlr,

5 betegnet] *Ms. har* betegnet.

disse var det jeg vilde anvende paa Reisen og skulde have tilsendt. — Imidlertid har jeg senere overveiet og betænkt at jeg kun vil have de 200 Rdlr, de 105 beder jeg Dem ind til videre at beholde, skulde de endelig behøves saa kan jeg jo altid og betids skrive om dem. Ikke sandt. Altsaa faaer jeg 5 de 200 Rdlr kun. — Vil De skaffe mig disse saaledes:

$$\begin{array}{rcl}
 130 \text{ preussiske Sædler} & = & 173 \text{ Rdlr } 2 \text{ \textit{Ɔ}} \text{ Dansk} \\
 14 \text{ Species} & = & 28 \text{ Rdlr} \\
 \hline
 & & 201 \text{ Rdlr Dansk } 2 \text{ \textit{Ɔ}}.
 \end{array}$$

Vil De altsaa med Pakkeposten sidst i næste Uge sende mig 130 preussiske Sædler, under min Adresse til Glorup ved Nyborg; de 14 Species beder jeg Dem at levere Deres Søster Fru Drevsen, om hun vil være saa god at gemme dem til den Dag Viggos Afreise skal finde Sted — hvorm skrives nærmere, — hun er saa god at pakke dem sikkert ned i hans Kuffert, at jeg kan faae dem i Flensborg, de ere bestemte til Reisen i Hertugdømm- 15 merne, hvor jeg vil spare paa mine købte preussiske Sædler. Disse Penge kan han vist nok besørge, det var i Grunden bedst om jeg kunde lade ham bringe dem Allesammen, men det har han eengang sagt sig fra.

Saaledes troer jeg det er i sin Orden med Pengesagerne; hvad jeg derimod endnu gaaer og ruger over er om jeg skal tage til Paris eller ei, om 20 jeg skal lade mig nøie med Udflugt til Østerige. — Dog, naturligviis, før jeg skriver om Pas maa jeg være paa det Rene med mig selv. —

Jeg lægger en lille Sæddel heri, som De vil lade sende Delbanco, dersom De har Lyst at erholde den tydske Oversættelse af »I Sverrig«; der er et Par Exemplarer til mig, som De skal have det ene af. — Stor Flid har virkelig 25 Lorck anvendt paa Bogen, men enkelte Steder er et og andet, om tidt kun et enkelt Ord, udeladt, som vidst kommer fra den tydske Oversætter, f Ex: om Holstenerne, »Insurgenter« — ligeledes »Fredericia-Slaget«. — Dog derom skal jeg nok tale med Lorck! — Jeg burde dog vide det først. — Fra Conferensraad O Bang har jeg faaet en Bog tilsendt, hans nye Digtning

»Eva Homo«, trykt som Manuskript. Kjender De samme; han har skrevet den i Anledning af sit Sølvbryllup og dediceret den til sin Kone. —

Hvorledes staaer det sig til ude hos Dem? Er der Meslinger? der var Een, som skrev at de vare i vente. — Hils Deres Kone, Børn, Svigermoder og Svoger! Lev glad og vel!

Deres trofaste 5

H. C. Andersen.

E. S

Skrives qviterer med to t vil De da i min Bevidnelse til Zahlkassen tilføie nok et t i Ordet »qviterer«.

245. *Til E. Collin.*

Glorup den 4 Juli 1851. 10

Kjære Ven!

I Dag har jeg sendt Deres Svoger Justitiarius Drevesen, Opskriften til mit Pas[;] det lyder paa hele Tydskland, jeg har opgivet at tage til Paris; — idet jeg har Visering paa de »østeriske Stater«, vil jeg jo kunde gjøre Udflugt, om jeg vil selv ned til Lombardiet. — Vil De strax naar De erholder 15 Passet, og det maa da senest være Tirsdag, levere det til et Bud, som betaales, og den nødvendige Visa af Udenrigs Ministeriet besørages, dernæst de andre tilhørende Paategnelser, hvilke isærdeleshed er; fra den preusiske og fra den østeriske Minister, disse to maa nødvendigviis være ogsaa paa Viggos Pas. — Om hans besørages senere end mit 20 eller paa samme Tid overlader jeg til eget Skjøn. Vil De endelig see nøie efter om mit, ganske er i Orden, for mangler der Noget, da er jeg ilde paa den hele Tour. Jeg ønsker at faa Passet tilsendt sidst i Ugen, fEx paa samme Tid som de preusiske Sædler, men da i en Convelut for sig selv, at det ikke betalessom Penges-Vægt. Mageligst var det jo om man kunde betroet det til 25 Viggo, saa at jeg fik det naar vi mødtes; men tænk Dem min store Forlegenhed om han glemmer det eller taber det. De vil nu afgjøre selv alt paa det meest practiske og sikke. Viggo reiser fra Kjøbenhavn Mandag Morgen

16-19 Tirsdag, preusiske, østeriske, disse to] *er understreget med 2 Streger.*

den 14 Juli med Dampskibet Zephir til Flensborg, jeg kommer ombord samme Aften, naar Skibet passerer Svendborg; er der skeet nogen Forandring i Skibets Afgang, som jeg dog ikke vil troe, da faaer jeg i Ugen, vi nu komme i, Brev fra Dem. —

5 Østeriges og Preusens Visa huskes især, forresten hvad der kan være nødvendigt; see efter at Passene, som jeg har opskrevet for Poletiet, lyder paa frem og tilbage. Nu troer jeg at have bemærket Alt.

Vi have nu alt i 10 Dage arbeidet paa Arrangementet af Festen paa Glo-
rup for Soldaterne, den 7 Juli. Jeg troer at det bliver ganske storartet og
10 min »Stiil« i Dandsesalen, vilde selv frappere Deres Svoger Thyberg — det
kan De sige ham. Teltet er 10 Alen høit, 60 langt og 16 bredt; nyt høvlet
bræde Gulv, beklædt med Grønt paa Siderne, og øverst oppe, som i de
græske Huse lange aabne Vinduer under Loftet; Træerne i Aleen danne
deroppe med deres Stammer Colloner. Et rigt decoreret Orchester to Alen
15 høit i den ene Ende af Salen, en stor Trophæ i den anden Ende; paa Si-
derne haves ophøiede Loger, drapperede med grønne Tepper, broderede
med Gran-Grene og bag Trophæen en stor oplyst, lukket Hal, med Male-
rier, til Stue for Beværtning; desuden i Haven Illumination. Jeg staaer for
det Hele og beundres af alle Malkepigerne og Røgterne med; »Sligt kunde
20 selv Kongen see paa!« sige de! — Det vanskeligste er at jeg skal udbringe
Soldaternes Skaal. Hvorledes vil det gaae! —

Hils Deres Kone og tak hende meget for det venlige Brev; hun skal snart høre fra mig! Hils Børnene og alle Kjære. Deres trofaste Ven

H. C. Andersen.

25 246. *Til E. Collin.*

Dresden den 6 August 1851.

Kjæreste Ven!

forlænge siden skulde De have havdt Brev fra mig, men da jeg paa denne Reise er baade Mentor og Fører, saa ere Dagene saaledes fløiet hen at jeg

7 tilbage] *understregt med 2 Streger.* 15 en stor] *først skrevet et stort.*

kun i Tankerne har skrevet Dem til. I Dag sidder jeg hjemme, febersyg efter den voldsomste Tandpine jeg i Aaringer har prøvet; det halve Ansigt er ophovnet og i Hovedet hamrer og kaager det, dog skriver jeg; Viggo reiser hjem paa Fredag, han bringer Dem Brevet, vi have været 21 Dage sammen, og han har været opvakt og god; jeg havde gjerne udvidet Reisen til Wien, men da havde det gaaet for meget i Gallop, han foretrak derfor selv at see i Mag hvad vi have seet. — I Flensborg tog Helgesen sig meget hjerteligt af os; han var det første Menneske jeg mødte paa Gaden, jeg syntes at kjende ham efter Portrættet, der iøvrigt er meget slet; jeg spurgte om han var den jeg troede og nu var Bekjendtskabet gjort. Befæstningerne ved Dannevirke ere høist interessante. — I Hamborg vare vi en halvanden Dag, i Magdeburg saae vi den storartede Kirke, hvilede godt ud i Leipzig og har nu, da Viggo er meget indtaget i Dresden, været her paa Fredag, paa ellefte Dag, det vil sige i Touren før og efter Prag. Paa Veien til Dresden fra Leipzig, havde vi et Eventyr, som jeg jo er saa heldig altid at faae, skjøndt Comandeur Wulff sagde: »Det er den Onde brække mig, Løgn!« Viggo er nu Vidne. Der var en Dame med sin unge Broder, en Ledsagerinde og en Tante, hun var særdeles dannet, talte flere Sprog, saae særdeles nobel ud og var rask paa det; en ung Baron i Vognen, talte til mig om hvem hun dog kunde være, »enten »et Fruentimmer«, en Gouvernante, eller en Kunstnerinde«, da jeg senere sad og talte med Tanten, vidskede denne til mig, det er den bekjendte Demoiselle Bourbon, altsaa en Datterdatter af Maria Antoinette, hvis Fader, som Dreng blev under Revolutionen sat til en Skomager. Siden fik vi i Dresden Vished herom. Viggo har seet en Deel Berømtheder, Auerbach, Kohl, Fru Zöllner, Reinech of a; en heel Dag tilbragte vi paa Landet hos den rige Familie Serres, der særdeles ynde mine Skrifter, Fruens »egen Vogn« sendtes efter os, tre Mile ud og tre tilbage, her saae vi Solformørkelsen og det var tillige stor Fest, nemlig Hr Serres Fødselsdag. Viggo morede sig særdeles fra det humoristiske Standpunkt; Professor Dahl gjorde Touren med. Vi gik fra Dresden til den bøhmiske By Aussig, derfra til Teplitz, hvis Slotshave er ganske fee-

agtig deilig; herfra til Prag, uagtet vi vare raadede derfra, da her skal rase Cholera, vi mærkede imidlertid intet dertil, men vare beggen nær forgaaede af Stank; en saadan Lugt, et Sligt Svineri i Gaderne, har jeg ikke, gennem Næsen, mærket i selve Constantinopel. I Jødequarteret hvor Synagogen
5 er fra det 6 Aarhundrede og i al den Tid ikke rensed, det er mod Skik og Tro, var Alt sort, Støv, Snavs, Stank, saa at jeg og Viggo vare ved at besvime. — Jeg følte mig meget nerveus her og da der er saa meget Vrøvleri med Pas og fik at vide af Viggo, da vi skulde give vor egen Haandskrift for at Poletiet kan sammenligne den med den paa Passet, at han slet ikke
10 havde skrevet sit Navn paa Passet, hans Fader ikke sagt ham det, blev jeg i høieste Grad forskrækket og sov ikke hele Natten; Viggo kunde slet ikke gaae ind paa den Ubehagelighed og meente at det vilde være et Eventyr til at komme paa Poletiet, men jeg var ikke af den Mening; en Feil var det; dog slap vi godt! — Vi saae Alt i og om Prag gik saa i 4 a 5 Dage med Damp-
15 skib og Jernbane omkring i den bøhmiske og saxiske Elbdal; bestee nogle Høider og lod os bære op paa Bastey, da jeg troede ikke at have Kræfter til at gaae, her især tog min Tandpine til, der nu synes at sove, men jeg er i en Grad ophovnet, især mellem Næse og Mund, saa at jeg ikke kjender mig selv, lider dertil af Hovedpine og Ømhed i alle Lemmer. Hele sidste Nat
20 havde jeg Feber; imidlertid haaber jeg snart at bedres; Overmorgen om Eftermiddagen gaaer Viggo alene til Berlin, jeg har givet ham Brev med til Bjelke, samt laant ham nogle Penge, som han kan ty til, hvis han[s] egne slippe. Paa Onsdag kommer han rimeligviis hjem, med Dampskibet fra Stettin. Iaften seer han Göthes Faust og imorgen hører han Vestalinden;
25 vi have i det Hele været særdeles hældig med Theatrene, saaledes saae vi i Prag et meget fortræffeligt engelsk Lystspil: the love chase af Scheridan Knowles. — Jeg tager paa Søndag ud til Serres hvor jeg bliver en otte Dage, drager saa langsomt hjemad og venter, de sidste Dage af Maaneden igjen at naae Glorup hvorfra det da gaaer hjem til alle mine Kjære. Hils
30 kjærligt Deres Kone og Børn, Deres Fader og Brødrene. — I Fyen finder jeg vel et Brev fra Dem. En Engælænder, jeg ikke kjender har i et Brev, som

Deres Fader sendte mig, indbudt mig at komme til London og boe hos sig en 3 Uger under denne Udstilling, men jeg tager ikke mod Indbydelsen. Tal med Viggio om Reisen, han vil kunde fortælle en Deel, især som Humoristikker. — Lev hjertelig vel!

Deres trofaste

H. C. Andersen. 5

247. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 19 November 1851.

Kjære Ven!

Naar De er færdig med Corecturen til »Hyldemoers« to første Ark, vil De da, før Bjanko-Luno faaer den, lade mig see den, da der er et Par Ord jeg vil strege ud. —

10

I Dag naaede jeg da hen i Amaliegaden, men var for mat [til] at kunde vinde hen i Tvergaden, jeg var glad ved at komme hjem igjen saa mat og nerveus var jeg; efter Touren har jeg en lille Skygge af Ildebefindende i Halsen; dog haaber jeg at det imorgen er godt og jeg kan udvide min Reise til Dem; Vil De laane mig, om De har, Tiecks Phantasus og det Bind hvori Prinds Zerbinostaaer. Hils dem Alle hjemme! moer Dem vel ved Hamlet! jeg længes efter at høre hvad De og Deres Kone sige om Høedt.

hjerteligst

H. C. Andersen.

248. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 29 December 1851. 20

Kjære Ven!

Uagtet at det lider mod den 6te Januar og De altsaa vist hver Time venter høie Fremmede, nemlig Besøg af Deres Muse, vil De dog ikke fortørnes at jeg beder »Digteren« at være »Oversætter« for mig med Hensyn til Indlagte! De siger rimeligviis: »Ach Weimar!« Deres hengivne

25

H. C. Andersen.

Hr Justitsraad E Collin, Forfatter til »Cæsar« og flere lyriske Digte.

1852

249. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 24 Feb: 1852.

Kjære Ven!

Jeg kommer her igjen med en Plage — men lille! — jeg har, som De seer fattet mig saa kort denne Gang og naar De en skjøn Morgen har lidt
5 Tid — saa, jeg kjender Deres gode Villie! hjerteligst

H. C. A.

Hr. Justitsraad E. Collin,

Oversætter af udødelige Værker.

250. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 12 Mai 1852.

10 Kjære Ven!

Naar De skriver om Creditivet, vil De da erindre, at det lyder paa Franks, disse ere mig i Milano og Schweitz de bedste.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

15 251. *Til E. Collin.*

Leipzig den 12 Juni 1852.

Kjæreste Ven!

Nu har jeg da været i tre Uger i Weimar, fundet der den samme hjerte-
lige Modtagelse, som før; saavel den regjerende Hertug med sin Gemal-
inde, som Arvestorhertugen have været uendeligt velsignede og venskabe-
20 lige mod mig. Skade at jeg kom et Par Dage for seent, saa at jeg ikke fik

Keiseren af Rusland at see, han var netop afreist da jeg kom ; siden har her været Besøg af mange førstelige Personer. I Theatret er givet fortræffelige Stykker. Kammerherre Beaulieu er Intendant og han har ogsaa, i Valget af Stykkerne tænk[t] lidt paa mig. — Han har et meget behageligt Hjem, en høist elskværdig, dannet Kone og to Børn ; han er ellers i det sidste Aar 5 sygelig, Leversyg ; om ham og isærdeleshed om Liszt har jeg skrevet til Deres Søster Fru Drevsen. Læs det Brev. Liszt har ret viist sig hjertelig mod mig og det fornøier mig at han vil bringe Hartmanns Opera Ravnen paa Scenen i Weimar. Operaen er der ved Liszt bragt temmelig vidt og Valget er høist kunstnerisk ; jeg har allerede skrevet til Hartmann derom. — To 10 ganske eiendommelige Operaer »Tannhauser« og »Lohingrin« begge af Wagner, der nu lever, som Flygtning i Schweitz, har jeg hørt, de mangle temmeligt Melodie, men, de ere storartede i Composition og Liszt har skrevet et heelt fransk Værk over dem. — Lorck bad jeg forleden om en Afskrift af den tydske: »Hyldemoer« og han sendte mig 12 trykte Exem- 15 plarer ; jeg skal sende Dem eet gennem Lose & Delbanco. — Den sidste, med Kone og Barn ventes her til i Dag ; de vilde igaar Eftermiddags tage fra Kjøbenhavn og fra imorges til otte i Aften kjøre fra Lübeck her til Leipzig, er det ikke deiligt hurtigt og det koster omtrent henved 9 Thaler preussisk paa anden Plads. — Viggo kom imorges tidlig, da jeg endnu sov ; jeg 20 blev meget glad ved at have ham her, han kom igaar Formiddags til Stettin, gik strax til Berlin og reiste derfra inat, men nu hviler han godt ud og først med Eftermiddagstoget imorgen gaae vi til Hof og videre til Nürnberg. — Det har været mig ganske moersomt forskjellige G[ange] paa Jernbanen, naar jeg har ledet Samtalen hen paa Frøken Bremer, strax af een 25 eller anden Dame at høre, »nei vi holde ganske anderledes af Andersen !« — »ich liebe ihm so sehr !« sagde nylig en ganske ung Frøken der var i Vognen og da hun siden fik at vide hvem jeg var, blev hun i eet Blod. —

Hils nu paa det kjærligste og hjerteligste Deres Kone, Jonas, Louise og Mimi. — Skriv mig et Par Ord til, München post restante, ogsaa Deres 30 Kone kan være saa elskværdig at sætte et Par Ord i samme. —

Her er meget varmt, Alt tyder paa et rigt frugtbart Aar. — Og nu lev hjertelig vel! hils Deres Broder, hans Kone, alle Linds! — pludselig, midt i Skrivningen, fortæller Viggo mig at De og Lind er i Hamborg maaskee i Braunsweig, thi der hen streifer det jo altid fra Altona. — Naa, tænk paa den større Streifning — til Rom, men med Frue! Deres trofaste

H. C. Andersen.

252. *Fra Henriette Collin.*

Fredag [18. Juni 1852].

Kjære Andersen I Deres Brev til Edvard ønsker De at og saa jeg vil »sætte nogle Ord sammen« til Dem, og da jeg, efter hvad onde Tunger paastaa, netop har min force i at »sætte Ord sammen« — saa falder det mig naturligviis saare let at følge Deres Opfordring, saameget mere da jeg dog havde isinde at fremstille mig for Dem med en lille Bøn — Seer De, kjære Andersen den Kunst at sætte Ord sammen, den forstaaer nuomstunder omtrent Enhvær, men at sætte indholdsrige Ord sammen i skønne velklingende Riim, den Kunst forstaaer De og til den er det jeg idag fremstiller mig som Beiler —

Først i August skal Emil — nei saaledes var det ikke — først i August skal Christy Holenberg have Bryllup og da jeg veed De holder meget af det Pigebarn saa gjør De hende vist den Glæde at skrive en lille Vise — Bryllupet skal holdes i Ermelundshuset, NB de skal først vies i Gjentofte Kirke og den 10de August som er vores (det vil sige Edwards og min) Bryllupsdag er foreløbig bestemt til ogsaa at blive deres (det vil sige Christys og Emils) — Bliv nu ikke vred kjære Andersen fordi jeg forfølger Dem over Sø og saltten Vove, men De finder vel nok en ledig Regnveirs Time som De kan spendere paa mit Ønske

Da De jevnlige høre fra Amaliegade saa veed De jo at Alt er ved det Gamle herhjemme, kun gjør det mig ondt at maatte sige at vores søde Ingeborg tidt seer lidende og bekymret ud — Angst for Einars Examen er upaatvivlelig Grunden. Gid det dog maatte gaa saavel Ham som Hjalmar godt!

den 30. Juni.

Mange Dage, for ikke at sige Uger ere forløbne siden jeg begyndte mit Brev til Dem kjære Andersen og af 1000 forskellige Grunde fortsætter jeg det først nu, Fra Edvard har De siden den Tid hørt i Ingeborgs Brev og at Hjalmar og Einar begge have faaet haud vil De vel ogsaa have erfaret — 5
 Det er visselig ingen Sorg, men det er dog en af de Begivenheder der fremkalde saa megen Misstemning i Familien og jeg skal ikke nægte at min Deeltagelse her, mere gjælder Forældrene og den elskede gamle Bedstefader, end de unge Mennesker.

Jeg har i forrige Uge været med Edvard paa Lerchenborg og ret glædet 10
 mig ved at see et saadant rigtig prægtigt Herresæde, med unge Grever og gamle Comtesser med stive Buegange og Tjæner bag Stolen, jeg holder meget affor Een Nat at ligge i Tronseng og blive hæntet i Viernervogn med 4 Heste. Hvordan mon jeg vilde blive tilmode naar jeg engang som De, skulde sidde ved en Konges høire Haand og høre smukke Ting af ham, ja 15
 De er rigtignok en berømt Mand Andersen og jeg begriber i dette Øieblik slet ikke hvorfra jeg undertiden har faaet Mod, for ikke at sige Dumdristighed, til at behandle Dem med saa ligefrem Hensynsløshed og tilbagekalder herved høitidelig enhvær mindre ærbødig Yttring om og til Dem! . . .

Jeg har intet Nyt at fortælle Dem, Aviserne indeholde for størstedelen 20
 Beretninger om Kongens og Gemalindes Reise om jublende Folkemasser om gdouble Hurraer om dybt fulte Ord og taarequalt Røst om den folkelige Konge, om Asylere og Høie og Børn som blive opkaldte og saa fremdeles.

Der er udkommet en »Stemme fra Folket« Et Forsvars Skrift for Kongens 25
 Ægteskab; eller rettere sagt et Udfald mod det Parti som paa enhvær Maade søger at forhindre hendes mageløse Trængensigfrem — Den gamle før saa ærbare Berlingske prostituere sig rægelmæssig en Gang om Dagen ved sine svulstige begeistrede Beretninger om den Jubel hvormed »det høie Par« — blive modtagne overalt i Jylland — Der er megen Indignation 30
 her over hos Abonenterne og en stor Deel skal være blevne enige om at

sige Bladet af, det var i Grunden en ret passende Demonstration — Kjøbenhavnsposten har gjort uhyre Lykke ved en skrap Artikel hvori der siges at den Begeistring hvormed Kongen modtages overalt visselig er aldeles i sin Ord[en] og i Sandhed udgaaet fra et taknemligt Folk — »men der
5 befinder sig i hans Følge en Person som er den danske Nation aldeles [uved]kommende«.

Jeg skrev i Begyndelsen af mit Brev at Bryllupet skulde være den 10de August, men det kan af Familiegrunde ikke blive den Dag saa at den ypperlige Anledning til ogsaa at besynge os og vort 16aarige Ægteskab nu
10 gaar tabt — ! rimeligvis bliver det den 9de og saafremt De vil opfylde min Bøn saa faaer jeg jo nok Visen saa betids at jeg kan faa den trykt, ikke sandt?

. . . Mutter og Kristian hilser Dem meget . . . .

Farvel kjære Andersen, Edvard siger — »hils saa uhyre fra mig«, jeg tæn-
15 ker tidt paa Dem og savner Dem — Siig Viggo at jeg bliver ganske vee- modig naar jeg tænker paa al den Fryd der endnu venter ham og hils Ham fra Deres altid hengivne
Jette Collin.

253. *Til E. Collin.*

Corselitze den 16 August 1852.

Kjære Ven!

20 Nu har jeg snart været fjorten Dage paa Corselitze, — hvor jeg synes at være meget velkommen og har det godt, — sidst i Ugen tænker jeg at være igjen i Kjøbenhavn og bestille Noget, som man kalder det. Til Tydskland, hvor jeg nød megen Gjæstfrihed og gode Dage, har jeg endnu ikke sendt et Par venlige Ord, det ligger mig svært paa Hjertet, og jo længer jeg ud-
25 sætter det med at skrive, des tungere ligger det; tre smaa Epistle ere snart bragte i stand, men de kunne ikke flyve afsted, ere saa godt som uden Vinger, før De lærer Dem Sproget og da jeg nu i tre, a fire Maaneder ikke har plaget Dem i denne Retning saa tør jeg vel nok komme med denne lille Brev-Kløver, tre bitte smaa Blade, der næsten kan gaae for eet. — Menne-

skeligt talt, vil De ikke nok, til een af de første Dage i næste Uge, — jeg kommer hjem paa Løverdag — oversætte mig samme. — See nu har jeg den Steen fra Sindet, gid den kun ikke tynde Dem for meget.

Dr Hornemann og Christi, glædede mig iforgaars med Brev, de synes saa deiligt lykkelige; det er jo velsignet! Hils dem begge to, paa det hjerte- 5 ligste fra mig. Af Fru Clasen har jeg, ved et Brev fra Bunzen, hørt om Bryllupsfesten, hvor livligt der var og hvor mange Gjæster. Kirken selv havde jo samlet en stor ubuden Mængde.

Veiret her ovre er noget ustadigt, imidlertid gaaer jeg dog hver Dag i Søen og føler mig legemlig vel derved; mit Humeur er imidlertid ikke, som 10 det skulde, jeg veed ikke selv hvorfor, men jeg har en Uro, en Veemod i mig, som jeg slet ikke skjætter om, dersom den ikke til sidst bringer et Eventyr eller en Historie med, som pynter min Digterhave og ved Julen bringer Mønt i Kassen.

Hils Deres Kone og Børnene! gid vi mødes glade og friske! 15
 hjerteligst

H. C. Andersen.

*Herefter følger (i dansk Klade) et Brev til Arvestorhertugen af Weimar, som Col-
 lin anmodes om at oversætte paa Tysk.*

1853

254. *Til Henriette Collin.*

Wilhelmsborg ved Aarhus den 9 Juni 1853.

Kjære Fru Collin!

Igaar kom jeg her til, blev meget hjerteligt modtaget og fik to smukke Værelser med Udsigt til Haven og ud over Skovene lige til Helgenæs, her
5 er meget smukt, Gaarden ny og anseelig, Alt er ganske fortræffeligt holdt, lige til Hønsegaarden, hvor jeg ordentligt syntes der saae ganske festligt ud. Vi komme i dette Øieblik hjem fra den første Kjørejour, gjennem smukke Skov-Høider, hvor især Hvidtjørnen iaar pranger med sine Blomster, men noget af det deiligste er dog her i aar, Frugttræerne, det er, som
10 om de vare oversaaede med en Blomstersnee; her voxte baade Borrer og Skræpper og Alle kjende Forskjel paa dem!

Jeg var i Sorø fra Tirsdag til Tirsdag, der var meget sommervarmt og forunderligt stille; jeg fik strax i de første Dage læst Robert Fulton, som Hauch sendte mig, netop idet jeg reiste, den Bog har meget interesseret
15 mig, De maa endelig læse den. To qvindlige Characterer ere især vel skildrede, den ene, er en sand afrikansk prangende Cactus, den anden en Blomst fra Amerikas Skov-Eensomhed. Franklin er smukt antydet, og selv Fultons Fader er i et Par Træk levende givet. — I Sorø blev jeg Gudfadder til Svanes lille Dreng; De veed vel at Adjunct Svane er een af Hen-
20 rik Stampes særdeles Venner og gift med en Frøken Bruun.

Da jeg igaar, med Dampskibet »Gerda« forlod Kallundborg, tænkte jeg paa Kay og Gerda og paa hende, som Eventyrets Gerda blev kaldet op efter. Det var ellers et meget blæsende Veir, og ude i Fjorden var et Fartøi med mange Heste stødt paa Grund, det maatte vi først hjælpe løst og saa

blev vi da sinket en god Time. Klokken 3 om Eftermiddagen naaede vi Aarhus og en Time efter var jeg paa Wilhelmsborg. Kammerherreinden, som veed at jeg skriver et Par Ord til Dem har bedet mig sende mange Hilsener til Dem og Deres Moder. — Tag nu et heelt Hjertefuldt fra mig og giv deraf ogsaa til hende, til Deres Mand, Børn og Broder. Naar De kommer hen i Amaliegaden, da siig, hvad De veed, at jeg tænker paa dem Alle sammen, endnu har jeg ikke faaet Brev fra en Eneste; Fru Drevsen er jo nu hjemme, hun er nok saa trofast at skrive, om Fru Jette Collin gjør det — ja, hvad siger De? Jeg siger nu — Lev hjertelig glad og vel, mit næste Brev til Deres Huus bliver naturligviis til Hr Gemalen. 10

Deres hengivne
H. C. Andersen.

255. *Fra E. Collin.*

God Dag! De sagde ikke Farvel til mig, da De reiste, men Jette siger rigtignok, at De havde været her, men ikke truffet mig. Enfin! 15

De veed at Reitzel, Gud være lovet, har faaet Ende paa sine Lidelser. Hans Søn var hos mig idag for at bede om Oplysning. Factoren (hos Luno) siger, at R. mundtlig havde sagt, at der skulde trykkes 2 Oplag af Eventyrene med Illustrationer (altsaa udenfor de samlede Skrifter), hvert paa 2000 Expl., og at der kun skulde være den Forskjel, at det ene Oplag skulde være paa finere Papiir og koste, som tidligere 17 ½ pr. Expl., men det andet paa simplere Papiir skulde være c. 4 ½ billigere. Det forstaaer han ligesaa lidt som jeg, thi hvem skulde kjøbe det første blot for det hvidere Papiirs Skyld? 20

Det maa vel altsaa være en Irring, som det er bedst at hæve itide. Naar Reitzel er begravet (paa Mandag) skal jeg eftersee Contracten med Sønnen; men bedst var det, om De vilde yttre Dem tillige. 25

11 Junii 1853.

Deres
E. Collin.

256. *Til E. Collin.*

Wilhelmsborg den 14 Juni 1853.

God Dag igjen! — Da jeg ved Midnat nu kom hjem fra en flere mile lang Tour — De veed at det hører til Landlivets Behagelighed at man skal til de aller fjerneste Steder — fandt jeg Deres Brev. De har ikke ganske været
 5 i Humeur da De skrev det, og det gjør mig virkelig ondt, at De, der har saa uendelig mange Forretninger, De, hvis Tid er saa ganske optaget, saa ofte skal bebyrdes med mine Sager, men det staaer nu eengang saa i Himmeltegnene og i det Hjørne af Deres Hjerter hvor jeg har faaet en Plads. —

At jeg var hjemme hos Dem for at sige Dem »Lev vel« før jeg reiste, veed
 10 De, men at jeg ikke traf Dem, kunne ingen af os gjøre veed, jeg aller mindst, og jeg siger »Det var kjedeligt!« — naar De siger: — »Enfin!«

Hvad De skriver om afdøde Reitzels mundtlige Bestemmelse til Factoren om de forskjellige Slags Papirer Eventyrenes skulle trykkes paa, ligger ganske udenfor mit Omraade. — De vil, mellem den lille Pakke Papirer
 15 jeg gav Dem til Opbevarelse, finde min Contract med Reitzel, den Contract der baade afhandler de samlede Skrifter 2000 Exemplarer trykt, som Hverdagshistorierne eller Ingemanns Skrifter og dernæst det nye Oplag illustrerede Eventyr 4000 Exemplarer. — At de trykkes i samme Format, som de sidste veed jeg og har alt læst Correctur paa flere Ark, men hvad
 20 Papir han vil tage, det har jeg jo aldeles intet med, uden at det er en Betingelse, at det skal see anstændigt ud. Imidlertid husker jeg dog at Reitzel lod falde et Ord herom, nemlig at de 2000 vilde han have paa meget fiint Papir, og de andre to tusender paa mere almindeligt, da han saa alt kunde gjøre en Forskjel her i Prisen. Men nu er jo den unge Hr Reitzel Herren!
 25 — Med Hensyn til de samlede Skrifter veed jeg at de skulde komme paa samme Papir, som de Ingemann-Heibergske, og der vilde han sætte Prisen saa lav som muelig, saaledes en 3 a 4 ½ Bindet hvilket jeg meente han ikke kunde gjøre det for, ja nu vil jeg regne efter, sagde han. — Mere Besked kan jeg ikke give. —

30 Af Deres Faders Brev til mig og af Aviserne der kom med samme Post

læste jeg om Reitzels Død, det afficerede mig noget og i den Stemning skrev jeg strax et Par deeltagende Ord til Sønnen. Han har vel faaet Brevet, hils ham! — Mit første Brev iøvrigt her fra Wilhelmsborg, var til Deres Kone, saa at De seer min Tanke er i Deres Hjem, hun har vel bragt Dem min hjertelige Hilsen? Jeg skriver stadig paa min Biographie og afskriver flere 5 gamle Digte af mine, som jeg herovre finder i halv glemte Maanedskrifter, og som nok kunde fortjene at optages i de samlede Digte. — Jeg anbefaler Dem at læse Robert Fulton, beder Dem hilse Deres Frue, som jeg haaber glæder mig med et lille Epistel; til lidt ind i næste Uge bliver jeg her paa Wilhelmsborg og gaaer da til Silkeborg, men derom skal De eller Deres 10 Fader snart høre; jeg fik et venligt Brev fra ham forleden, selv i hans forretningsstiledede Breve ved han at lægge noget af sit venlige Sind og det trænger man altid til. — Tak endnu engang for al Deres Iver og Deeltagelse i mine Sager; altid Deres taknemlige Ven

H. C. Andersen. 15

257. *Fra Henriette Collin.*

Tirsdag den 21 Juni 1853.

Tak fordi De skrev kjære Andersen, jeg holder saa meget af den directe Tiltale og bryder mig kun lidt om naar der i en Andens Brev staaer »Siig til Jette Collin etc: etc:«, altsaa Tak, det var smukt af Dem at tænke paa mig — Da Deres Brev kom sad jeg netop og talte med Louise om hvilket 20 af Deres Eventyr hun skulde vælge som »Mundligt Foredrag« til sin danske Lære[r] — jeg proponerede forskellige, men hun havde bestandig en eller anden Indvæending om at i det eller det Eventyr stod noget som var saa gruelig flaut at sige og da jeg tilsidst nævnte Nattergalen, udbrød hun med fortvivlet Mine, »Men Mutter, skal jeg da sige at Hoffolkene skulde 25 dunkes paa Maven, det er da altfor rædsomt!« — Imidlertid tog hun dog Nattergalen, men jeg troer rigtignok at hun formildede Straffen betydeligt saa at Hoffolkene dengang slap for Dunkene —

1 afficerede] *maaske* affecerede. 8 hilse] *maaske* helse.

Vi har det Alle godt Gud være takket og ihvorvel Heden trykker os en Deel saa har den dog endnu intet Ildebefinden ført med sig, Svigerfader er noget mat og maa holde sig rolig, men humeuret er godt og saa veed De Alt gaaer glattere i Amaliegaden . . .

5 Grandjean agter at rive den gamle Gaard ned i næste Maaned og Linds skal nu til at see dem om en Leilighed til Flyttedag, det kan blive svært nok da Alt hvad der duer noget er leiet bort 5 Minutter efter at Adresseavisen er bragt om i Byen, det kommer egentlig kun and paa at være den første der læser den og saa den hurtigste til at klæde sig paa.

10 Sultan ligger under mit Skrivebord og snorker saa høit at Bordet er i en stadig vibrerende Tilstand hvad mine Bogstaver upaatvivlelig kan bevise, jeg siger Dem derfor God Nat og slutter mit Brev imorgen naar Sultans Søvn, som jeg vist haaber, bliver af en noget lettere Natur. —

De stærke Svingninger i Luften som i Aftes tvang mig til at høre op i min
15 Skriven, ere lykkelig standsede og jeg benytter Sultans Fraværelse paa en Morgentour til at slutte mit Brev og forberede Dem paa at De i næste Uge vil see mit Navn som udpasseret til Gottenborg, jeg reiser med Fru Heckscher til Buttenschöns og bliver, om Gud vil, borte i 9 a 10 Dage, jeg glæder mig uhyre til at komme hjem, thi saa er det jo først den rette Nydelse gaar
20 for sig naar alle Ængstelser og Længsler ere tilende, det maa være en stor Glæde at reise uden de Bekymringer som ere uadskillelige fra mine Udflugter. —

Nu skal jeg ind at skjænke Kaffe, gid De sad ved Bordet, jeg savner Dem ofte og meget — Kommer De snart?

25 Jeg fik i Morges et rart tilfreds Brev fra Jonna, hun er rask og glad, om Einar veed jeg egentlig kun at han er i daarligt Humeur, stakkels Fyr Gud give han kunde finde Livets rette Alvor, saa blev han nok glad. —

Edvard er idag som Censor ved den camaralistiske Examen, han er vred over Tonen i Deres sidste Brev og forstaaer aldeles ikke hvad der har frem-
30 kaldt den.

Farvel kjære Andersen — Børnene paalægger mig med Lidenskabelighed at hilse Dem, — De har i Louise en varmere Veninde end De veed

Deres

Jette C.

258. *Til E. Collin.*

Silkeborg den 28 Juni 1853. 5

Kjære Ven!

Igaar Middags kom jeg her til Silkeborg hvor jeg fandt et Brev til mig fra Deres Kone; efter det, reiser hun i Dag fra Dem og besøger Buttenschöns i Gothenborg, jeg troer nu ikke hun tager afsted, dersom det er sandt med Cholera i Kjøbenhavn, thi da kommer hun jo til at ligge meget 10 længe i Qyarantaine før hun slipper i Land, ikke at tale om at hun vist ikke vil forlade Hjemmet, hun er altsaa vist endnu i Byen og jeg beder Dem at hilse hende ret hjerteligt. Jeg er meget længselsfuld efter at høre hvorledes det iøvrigt vil gestalte sig, og uagtet jeg ikke selv vil tage i Betænkning under Choleras Vedbliven at komme til Kjøbenhavn, er jeg her ængstelig 15 for mine Venner og, hvad jeg aabent siger til Dem, jeg er især angest for Deres Fader, ikke for at han vil være mere udsat for Cholera, end de fleste Andre, men fordi, hans sædvanlige Sygdom er jo i Maven, og da er han selv altid ængstelig, faaer han nu et almindeligt gammelt Tilfælde, da bliver han mere urolig derved og de Alle hjemme ogsaa og Ængstelighed er 20 vist noget af det farligste. Med Guds Hjælp haaber jeg imidlertid at det hele Onde ikke er af den Betydning, som det trækker op med, i de første Breve der nu ere gaaede ud fra Byen. — Jeg beder Dem, dersom De skriver mig til, da sige det Sikkreste af hvad der siges om Sagen. — Endnu en Grund hvorfor jeg skriver i Dag og skriver til Dem, er i Anledning 25 af nogle Ord i Deres Kones Brev, som jeg vil troe ikke ere meente saaledes, som de ere skrevne, og da vilde jeg ønske at de ikke havde staaet

15 ængstelig] *først skrevet* meget ængstelig. 20 urolig derved] *først skrevet* ængstelig.

der, hun skriver: »Edvard er vred over Tonen i Deres sidste Brev og forstaaer aldeles ikke hvad der har fremkaldt den«. — Vil De ikke være saa god at lade hende læse mit Brev til Dem, eller læs det selv igjennem igjen; jeg husker saa temmeligt selv hvad jeg skrev og under hvilken Stemning
5 jeg skrev det. — Der er Intet der i, der kan med Grund vække Deres Vrede. Med største Rolighed tillader jeg mig her at udtale mig om Sagen, for det er altid kjedeligt, at gaae og gjemme paa Noget. — De har især i tidligere Tid, skrevet flere Breve der ved Eet og Andet inderligt have bedrøvet mig, og det fordi jeg den Gang var meget blød og følte mig uendeligt
10 afhængig [af] Menneskene jeg stod i Berørelse med, dernæst kom, som De har sagt mig, at De var uheldigviis den, som maatte sige mig det eller det. — Nu kan man i et Brev, ikke som i daglig Tale, lægge Gemyttets Betoning i Ordene, de staae med den Farve, der kan gives dem af Læseren, og meget klinger langt skarpere, end det er meent. — Deres sidste Brev til mig om
15 Eventyrenes Trykning paa fiint eller grovt Papir, var et Forretnings Brev, men det var saa kjendeligt skrevet i en gnaven Stemning, som den kunde opstaae under mange andre Forretninger og det følte jeg, og det var mig i høi Grad ubehageligt, jeg havde Fornemmelsen af at det var og maatte være plagende for Dem de flere Ting jeg endnu imellem beder Dem at
20 hjælpe mig med, — her er nu ikke tale om nogen Tvivl paa Deres gode Villie, Deres Godhed og Venskab for mig — ene og alene om at jeg gjorde Dem Uleilighed, og det beklagede jeg skriftligt, saaledes, som jeg vilde have gjort det mundtligt og hvor De aldrig kunde have stødt Dem over Tonen. — Jeg skrev om denne Forretnings Sag i Forretnings Stiil, talte og
25 saa om andre Sager, saa vidt jeg troer, og er der maaskee i andre Breve til Dem mere Fremtræden af »Gemyt«, som man kalder det, end der var i dette, saa kunde dette sandeligt ikke udtale sig, hvor man selv bliver sat i ilde Stemning. Iøvrigt — gid jeg nu kunde lægge den smukkeste Musik under denne Sætning — De veed ikke, hvor De oftest i Deres Breve til mig,
30 lige op i min voxne Alder, lægger noget for — — jeg tør vel kalde det —

ubevidst haardt, som ikke er Vennens Maade at skrive til Vennen. — De gaaer ikke ind paa det, og ved at skrive om Sligt røre man kun op der hvor man ønskede at klare og at klare er her min Hensigt og mit Ønske. — Naturligviis troer jeg at jeg har Ret og De Uret, men er det omvendt, nu vel — saa i denne Choleratid, lad os ikke være choleriske, igrunden er det 5 Hele dog Ingenting, lad os den korte Tid vi krybe sammen paa denne Jord, være hinanden venlige og gode, som jeg haaber og troer at vi i den anden Verden, med et endnu klarere Blik maa blive det. Tag nu mod alt dette, med det gode Sindelag og den Oprigtighed jeg skriver dette og saa er nu dette afhandlet. — Den næst sidste Aften paa Vilhelmsborg havde 10 det nær seet slemt ud. Jeg kjørte med Kammerherren, det var Midnat, Vognen tjørnede mod en Bro, det ene Hjul gik uden for den, Hestene sprængte Remmer og Tøi og slæbte Kammerherren et Stykke, den ene Baronesse blev kastet lang[t] ud, kun en Frøken Kjærulf og jeg blev i Vognen. Alle bleve vi uskadte, men det var et Underværk og jeg var Gud uen- 15 delig taknemlig! nu lev vel.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

[*I Margen:*] NB Dette Brev haaber jeg gaaer paa den gamle Tone og glæder mig til eet igjen, efter samme velklingende Melodi. —

259. *Fra E. Collin.*

20

Uagtet De vel fra de Forskjellige i Familien vel faaer saamange Breve, vil jeg dog benytte nogle Øieblikke til at skrive Dem lidt til. Min Tid er forresten ikke meer end almindeligt optaget af Forretninger, men det vilde være urimeligt at sige, at den ikke var optaget af Stadens Uhyggelighed i denne Tid; det er ikke med den bedste Villie muligt at unddrage 25 sig Tænken og Talen om den ulykkelige Epidemie, som hærger Byen; thi det kan ikke skjules, at den er meget stærk og at Dødeligheden er stor. De

¹ *efter haardt*] er skrevet og *atter udstreget*: ind i Deres Breve til mig. ¹ *Vennen*] *istedetfor de sidste 6 Ord i Sætningen havde A. først skrevet ret.* ⁸ *mod*] *Ms. har maa.*

veed, hvor forunderligt den strax slog ned i vor Familie og bortrev Boye. Vi haabe, at den i Slutningen af næste Uge skal culminere og derefter tage af.

Nok om det; naar man bare skriver om Cholera, saa rumler det strax
5 i Maven.

Der ligger her en lille Eventyr-Piece paa Engelsk, skrevet af et Barn under Indskydelse af Deres Arbejder i dette Fag; derhos et lille Brev til Dem fra hende. Brevet sender jeg, men Piecerne lader jeg ligge, indtil jeg hører, om De vil have dem tilsendte.

10 Jeg har ikke læst Robert Fulton endnu, men haaber snart at kunne tage fat paa den. Saasnart Forholdene blive lidt mindre farlige her hjemme, agter jeg at reise til Holsteen.

Min stakkels Søster Marie har det naturligviis sørgeligt; dertil komme hendes bedrøvelige oekonomiske Udsigter. Den brave Jfr. Gynther er
15 deres tro Støtte.

Fader er Gudskeelov rask; Theodor er, som alle Læger, bestandig i Activitet med Huus-Visitationer.

Forresten er hele Familien ved jevnt godt Humeur.

De kommer naturligviis ikke hertil, før Alt er i Orden. Det vilde og-
20 saa være urimeligt, uden nogen sær Nødvendighed at reise hertil.

Jeg fungererer nu som Kasserer for Lægeforeningen og skal nu til at udvikle min Activitet.

Dersom De sætter nogen Priis paa at insinuere Dem hos Jonas, saa vil jeg gjøre Dem opmærksom paa et særdeles kraftigt Middel, nemlig at
25 bringe ham nogle Fugleæg.

Jeg seer, at »mein lieber hochverehrter Erbgroßherzog« nu er blevet Großherzog. Har De noget i den Anledning at skrive, som jeg kan assistere med, er jeg til Tjeneste.

Hvis der er nogen paa Silkeborg, [som] bryder sig om mig, da bedes
30 [sam]me hilset. Deres

Kbhvn. 15 Julii 1853.

E. Collin.

260. *Til E. Collin.*

Glorup den 17 Juli 1853.

Kjære Ven!

med stor Længsel har jeg seet imøde fra Dem et Brev, men intet faaet! De begriber hvilken Uro jeg gaar i for dem Alle hjemme, jeg veed ikke selv hvad der er sværest, at gaee hvor Epidemien hersker, eller være langt fra sine Kjære der. — Der ere Timer hvori jeg formeligt lider, det er som om pludseligt mine bedste Venner i Hjemmet i det Øjeblik vare døde, og jeg kan næsten ikke rive mig løs fra Tanken. Paa Silkeborg faae vi fra Søndag til Torsdag ikke Breve og Aviser, det er en lang piinlig Ventetid; Deres Fader og Ingeborg glæde mig imellem med et Par Ord og iaftes da jeg kom her til Glorup fandt jeg ogsaa Brev fra Theodor, der skriver:

»Hvad Dig angaaer, saa maa Du aldeles ikke komme herover, medens Epedemien varer, da Din voldsomme Phantasie vilde gjøre Dig for modtagelig!« — Det er nu vistnok sandt, men at blive borte er mig denne Gang en Qval, som aldrig før; — skriv mig endelig til hvorledes De har indrettet det, om Deres Kone og Børnene ere i Byen, om Deres Svigermoder og Christian. Sæt mig lidt ind i Deres Arrangement. —

Hvad mig selv angaaer, da var der ganske behageligt paa Vilhelmsborg, og høist hjemligt og godt paa Silkeborg, hvor Fabriklivet, den nye By og den mageløse store Natur i høi Grad fyldte mig. Johanna har en særdeles smuk Stemme, der er vel dannet, Madam Stage var villig til at synge, Alle syntes de at kunne lide mig og altsaa havde jeg det fra den Side saare godt. Det var deres særdeles Ønske at jeg havde blevet der den 5 August over, men, seer De, alt i to Aar har det været en Aftale med Moltke-Hvidtfeldt, at jeg denne Sommer indrettede det saaledes at jeg kom til Glorup hans Sølvbryllup, som er den 20 Juli, altsaa paa Onsdag; jeg har maatte holde dette Løfte og forlod derfor i forgaars Silkeborg, tog igaar Morges med Dampskib fra Horsens til Bogense, kørte saa gennem hele Fyen og var her paa Glorup iaftes Klokken 8, hvor man paa det hjerteligste toge imod mig; Alt er her blevet mere elegant og storartet indrettet, end det tidligere

8 Søndag] først skrevet Løverdag.

var, og her findes nu tyske, franske og danske Tjeneste Folk. Til paa Onsdag, Sølvbrylluppet, og den yngste af Sønnernes Confirmation, er indbudt 1500 Bønderfolk, det bliver en dyr og storartet Fest. Kirken er aldeles restaureret og Greven har givet til den en god Copi efter Correggios Nat. —

5 De sidste Dage i August eller først i September reiser hele Familien til Italien, til den Tid vilde De gjerne beholde mig, men jeg har lovet Drevsens at tog jeg ikke til Kjøbenhavn, som de holdt mig meget fra, jeg da hellere skulde komme tilbage til Silkeborg, men nødvendigviis indrette det saa at jeg var der før den 5 August; det gjør jeg rimeligviis nu, bliver altsaa

10 kun henved en 14 Dage her i Fyen, dog om mine Planer i den Henseende skal De, eller Deres Fader, før den Tid faae Besked.

Nu har jeg den Bøn til Dem at De vil — som De venligt lovede mig — hæve i Zahlkassen af mit Aarlige, det jeg skal have for Juni og Juli, altsaa 100 Rdlr, af disse beder jeg Dem at gjemme de 50, men derimod, i denne

15 Uge sende mig i rede Penge de andre 50 Rbdlr til Glorup ved Nyborg, jeg stoler ganske der paa og haaber ved den Leilighed at faae nogle venlige Ord fra Dem, jeg trænger til disse, kjære, kjære Ven! — holdt jeg ikke saa inderligt af Dem, som jeg gjør da lagde jeg ikke saa stor Vægt paa ogsaa Ordene. — Skriv snart og godt — Gud bevare Dem og Deres.

20

af inderligt Hjerte Deres Ven

H.C.Andersen.

261. Til E. Collin.

Glorup den 23 Juli 1853.

Kjære Ven!

hjertelig Tak for Deres kjærkomne Brev, jeg modtog det iaftes, da, som

25 De veed, det er gaaet over Silkeborg her til, og jeg reiste derfra den 15de. — De vil i den Mellemtid have faaet en Skrivelse fra mig, jeg sendte den her fra Glorup den 17de i hvilken jeg bad Dem være saa god, at hæve i Zahlkassen af mit Aarlige, 50 Rdlr for Juni og 50 Rdlr for Juli; de udbe-

14-15 i denne Uge] *understreget med 2 Streger.* 18 ogsaa] *først vistnok skrevet selve.*

tales altid forud, ved Maanedens Begyndelse; af disse beder jeg Dem at opbevare de 50 Rdlr og strax at sende mig de andre 50 Rdlr; dette har De rimeligviis allerede gjort, men jeg vil ikke tidligere end til imorgen kunde høre derom, Pengebrevet er da sendt til Glorup ved Nyborg. Skulde det imidlertid være Tilfældet, at De ved Modtagelsen af dette mit 5 Brev endnu ikke havde faaet Tid at afsende Pengene til mig, da vil jeg bede Dem, at De nu hellere sender disse til »Odense post restante«, men vær saa god at sende mig rede Penge og ikke Anvisning paa disse, da jeg ikke faaer Tid at gaae og hæve denne. Hvorfor jeg opgiver Dem »Odense, post restante«, ligger i at her paa Glorup er det Vrøvleri, at jeg først fra Nyborg 10 skal underrettes om at Pengene er der, derpaa sende Qvitering eller selv reise de to Miil op at hæve samme. — Altsaa hellere »Odense post restante«, men jeg maa da tillige bede Dem om, at De samme Dag De afsender Pengene, vil give mig et Par Ord til »Glorup per Nyborg«, at jeg kan vide her, at Pengene ere gaaet til Odense og at jeg faaer dem der, ellers lever jeg her 15 i Uvished; det er min Bestemmelse, naar jeg faaer Pengebrevet, i ethvert Tilfælde, sidst i Ugen vi skulle begynde paa, at tage her fra, thi jeg føler mig slet ikke hyggelig eller vel denne Gang paa det gamle Glorup, hvilket jeg dog maa sige ligger meest hos mig og i Tids Omstændighederne. Alene det, at mit Værelse er ovenpaa, fjernet langt fra alle Andre, at jeg ingen 20 Mennesker kan kalde paa, om jeg pludselig bliver syg, er i disse Tider mig ganske afskyeligt og jeg lægger mig ingen Aften uden den Tanke, faaer jeg Cholera, da er jeg her aldeles opgivet, Ingen veed det, Ingen bringe Hjælp. — Rimeligviis har De alt ved Modtagelsen af dette Brev sendt mig over Nyborg de 50 Rdlr, og jeg skal derfor strax, naar de komme i mine Hænder 25 skrive Dem til derom, ellers holde vi os til det Ovenstaaende. —

Ugjerne forlod jeg Silkeborg, jeg havde det godt, men det var et gammelt Løfte jeg havde givet Grev Moltke at være paa Glorup den 20de, Sølvbrylluppet, det laae ogsaa ganske godt i Reiseplanen hjem fra Silkeborg til Kjøbenhavn, uagtet det er en noget dyr Reise, da jeg flere Steder maa 30 tage Extrapost. — Moltkes reise i August til Dresden og Italien, Choleraen

fremskynder deres Reise, og jeg gaaer igjen tilbage til Silkeborg, hvor jeg er velkommen og bliver der vistnok endnu nogle Uger. — Aldrig før har jeg imidlertid lidt saa meget, som denne Gang, ved at være fra Kjøbenhavn, og det vil sige fra Deres Familie; jeg føler ret hvor fast jeg er voxet
5 til den, at jeg Ingen, Ingen af Dem kan miste, der er Øieblikke i hvilke jeg er veed at bryde i Graad af Uro og Angest. Gud lade os Alle glade gjensees og snart! — Den 20de, da Sølvbrylluppet her blev feiret, var omtrent 1600 Bønder indbudne, de vare saa glade, her var Dands, Musik og Illumination, midt under dette fik jeg Brev fra Deres Svoger Drevsen, der to Gange
10 har været saa kjærlig og god at skrive mig til hvorledes det var hjemme; jeg læste om Dødens Gang, om Maria Hornemann, og under alt dette klang Musik, og Lamperne brændte, — det var en Contrast næsten ikke til at udholde, — to Dage forud, da jeg fik hans første Brev, om hans eget Befindende, var her Selskab, en tydsk Grevinde, Platen-Hallermunde, stod just
15 og sagde mig nogle Complimenter for mine Digtninge, da kom Brevet, »De undskylder!« sagde jeg vendte mig bort og havde kun Øine og Tanke for hvad jeg hørte hjemme fra; og tænk Dem, saaledes ere Menneskene, man undrede sig over at jeg »uden videre« vendte Ryggen til en elskværdig Dame der sagde mig Smigererier for at vide hvorledes mine trofaste Venner
20 havde det, man sagde mig det — og jeg svarede at det vilde være meget unaturligt af mig om ikke et saadant Brev var mig vigtigere, end at høre nogle Talemaader; — Grevinden her, af rusisk Fødsel, Fyrstinde troer jeg, er en prægtig Dame, talentfuld og hjertelig. — Store Forandringer, og til det Smukkere, er skeet paa den gamle Gaard, men her var før mere
25 hjemligt, mere stille, og som sagt, min hele Sjælestemning er nu ikke for dette Sted, med de vaade Skove, den sumpede Omgivelse, alt det Flade rundt om. — Jeg gaaer derfor gjerne til Silkeborg, uagtet Reisen her over og der tilbage, er en Udgift jeg kunde have reist ned til Dresden for. — Hils Deres Kone, jeg skriver næste Gang til hende, hils Børnene; kan
30 jeg i Jylland faae fat paa Fugl[e]-Æg, da skal Jonas faae dem, jeg skal

spørge mig for naar jeg kommer derover. Tak for Deres Brev. Lev frisk og vel!
 Deres trofaste Ven   H. C. Andersen.

[*I Margen.*] De hører, som sagt endnu engang fra mig før jeg, om Gud vil, forlader Glorup.

262. *Til Henriette Collin.*

Glorup den 24 Juli 1853. 5

Kjære, kjære Fru Collin!

med al min Tanke er jeg hos Dem! det er en tung, alvorlig Tid vi leve i! det er Skilsmisens Dage. Ogsaa Deres Moder er gaaet bort. Adolph Drevsen skrev mig det til i et Brev jeg fik seent i aftes! jeg veed at De med fromt christeligt Sind seer op mod Gud, og hælder Dem til de Kjære, som endnu staae Dem nær. — Vor Herre være os Alle naadig og god. — Det er bitterligt at være borte fra Dem Allesammen, jeg er voxet Dem Alle saa fast, og hvo veed hvem af os der mødes endnu her paa Jorden. Gjerne vilde jeg leve endnu en Tid, leve med de jeg har saa kjær, men, mon det skeer —! — igaar gik jeg ret veemodig stemt, ene omkring, og som i Psalmetoner klang det gjennem min Sjæl. 15

Som Bladet der fra Træet falder,
 Saa er mit Jordliv, ikke meer,
 Jeg er beredt, naar Gud mig kalder,
 Gud, Du, som heelt mit Hjerte seer,
 Veed al min Brøst, hvad i mig boer,
 Og min Fortrøstning, dog saa stoer! 20

Gjør Smerten kort i min Forvandling,
 Forund mig Barnets hele Mod,
 Du dømme Tanke, dømme Handling,
 I Naade, kjærlig, fader god. 25
 Ryst bort min Angst! kun Dig jeg see!
 I Jesu-Navn Din Villie skee!

Hils Deres Broder fra mig, hils ham ret hjerteligt og kjærligt, jeg forstaaer hans Sorg, hans eenlige Hjem. Det var en god, en trofast Sjæl, som gik ind til Gud. — Med Deres Mand vil jeg haabe og troe det er bedre nu; at jeg er meget angst for ham begriber De, begriber han. Siig ham at jeg
 5 altid var og er Een af hans meest, trofaste — dog det veed han. To Breve skrev jeg nyelig, jeg veed at jeg faaer Svar snart, thi det var ogsaa Forretnings-Sager jeg tildeels skrev, det var Penge jeg skulde have, og da er han altid saa nøiagtig, men vigtigst er det mig dog i denne Stund, at høre fra ham selv, vide hvorledes han legemligt har det. — O, hvor det er
 10 en Angst at gaae, tidt to Dage, og ikke vide om de der leve ind i Eens Liv, ere slettede ud af denne Verden og staae hos Gud. — Hils Jonas, Louise og Mimi, de ere jo alle ude paa Rungsted, bare at dog ogsaa Eduard kunde blive der. — Det er mig en Angst med Ingeborg derinde i Byen, en Angst med dem Alle. — Kan De, saa skriver De mig et Par Ord til, kan De ikke
 15 — nu vel, jeg veed De tænker venligt paa mig. — Her paa Glorup bliver jeg til næste Mandag, da gaaer jeg, om Morgenen til Odense, for Tirsdag at kunne kjøre med Deligensen til Horsens og derfra naae Silkeborg. Gud bevare og velsigne Dem Alle.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

20 263. *Fra E. og Henriette Collin.*

Min kjære Ven. De veed, at jeg ellers ikke handler ubetænksomt i Forretninger; for at De derfor kan forstaae, hvorledes jeg kunde opsætte at besørge Dem Pengene tilsendte, maa jeg oplyse Følgende. Deres Brev kom til mig medens jeg sad og udbetalte til de visiterende Læger. Derpaa
 25 kom Emil med den rystende Efterretning, at hans Søster Mille, som samme Morgen havde været hjemme hos Md. Thyberg, havde faaet Cholera. Faa Øieblikke efter gik jeg til Rungsted. Om Torsdagen ved min Hjem-

komst fandt jeg min kjære Svigermoder paa Sygeleiet; Dagen gik med at kjøre til Rungsted, hente Jette og tilbage; hun kom 2 Timer, inden Moderen døde. Samme Nat kjørte jeg Jette tilbage til Rungsted og om Morgenen blev jeg syg. — Siden den Tid har jeg været her.

Imorgen vilde jeg have taget ind, men blev igjen idag noget afficeret 5 af at Jonas fik Diarrhoe (det er forresten nu godt igjen) og venter derfor til iovermorgen. Jeg havde idag et Besøg af Louise og Lind; Fader har det godt.

I Eftermiddag fik vi Deres Brev; Deres Maade at skrive til en sørgende Datter fandt god Anklang hos min Jette; hun er religiøs og bærer dette 10 som andre Kors som en Christen. — Med samme Dampskib fik vi Efterretning om, at Mille er død inat. Det har rystet os dybt, hvor meget vi end have ventet det. Mille hørte til min saagodtsom hele Levetids nærmeste Omgang; Jette havde hendes muntre Lune mangen Opmuntring at takke og hun vil i det Hele savne hende smerteligt. Det var en af de 15 kjære Planer for Vinteren, at Md. Thyberg skulde have jevnlig Omgang med hende. Det har vor Herre nu indrettet paa en anden Maade.

Min Broder Gottlieb er i denne Tid en sand Støtte for Familien; han samler dem hos sig og besørger alle mine private Forretninger med den 20 mageløseste Omhyggelighed og Utrættelighed.

Den kjære Theodor har det ikke godt. Gud holde sin Haand over ham; han er udslidt af physiske Anstrængelser og svækket af Sjelslidelser ved den Jammer han stadig er Vidne til.

See dette er et Billede af vort nuværende Liv. Jeg føler godt, hvor haardt det maa være for Dem som Fraværende at have Baand der knytte Dem 25 til dette hjemsøgte Sted, som Kjøbenhavn nu er, og at det vil bedrøve Dem at læse dette; men jeg vil ikke hykle nogen Stemning for Dem. Jeg er personlig meget betaget af denne Ulykke for Fædrelandet; den har en saa mystisk snigmorderisk Character, at jeg aldrig har anet noget Lignende. 30

Vil Gud det, faae vi vel igjen lyse Dage.

At Enhver, som kan være borte, bliver fra Byen, saalænge der er Tanke om denne Sygdom, er en simpel Pligt.

Gud være med Dem, kjære Ven.

Deres tro hengivne

Rungsted 27 Julii 1853.

E. Collin.

5 Tak for Deres kjærlige deeltagende Linier min trofaste Ven og for Deres smukke Vers, det var Dem Selv der var hos mig da jeg læste dem — Jeg beder og haaber til Gud om bædre Dage og saa skal vi vel atter sees om ikke i Glæde saa i Taknemlighed ved atter at samles, Gud lade den Tid ikke være alt for fjern.

Deres

10

Jette C.

264. *Til E. Collin.*

Silkeborg den 7 August 1853.

Kjære Ven!

Tak for Deres velsignede, hjertelige Brev, jeg fik det paa Glorup kort før min Afreise derfra. — Tak Deres Jette for de Par Ord hun var saa kjerlig
 15 at tilføie, jeg skjønner saa uendelig paa hver synlig Tanke til mig, jeg lever jo saa ganske i mine Kjære og føler hvor fast, det just er deres Kreds og Hjem jeg er voxet til. Adolph Drevsen og Augusta Collin, skifte til trofast at sige mig hvorledes Familien har det og efter det sidste Brev, var alt da, lykkeligt og vel, men det er jo Tider hvor man fra Dag til Dag kan
 20 frygte, og jeg gaaer i en vedvarende Spænding, dog værst leed jeg i Fyen hvor jeg Ingen havde at udtale mig for; jeg følte mig heller ikke vel, havde mit Værelse fjernt fra Alle de Andre og hver Aften fyldte det mig, dersom jeg nu bliver syg, da har jeg aldeles ingen Hjælp. I Mandags den 1ste tog jeg fra Glorup, hvor de Alle have viist mig stort Venskab, men hvor jeg
 25 dog ikke følte mig hjemlig denne Gang, jeg tog til Odense og overnattede for at træffe Posten til Jylland, i Odense var to Cholera Tilfælde sagde man, jeg sov slet og havde, naturligviis strax Knibe i Maven, der i den Grad, ved min Indbildning, tog til, saa at Reisen til Middelfart var en Tortur,

Vandet sprak mig ud af alle Lemmer; men da jeg stod paa jydsk Grund var det, som den onde Plageaand foer hen, jeg følte mig rask og har Gud være lovet følt mig saaledes siden, uagtet vi ikke høre de bedste Efterretninger fra Aarhus, der er Epedemien slem. I Odense traf jeg sammen med Hjalmar, der nylig i Roeskilde havde talt med sin Fader og Moder, 5 saa at jeg ved ham fik Efterretninger. Han gik, troer jeg, til en Præst i Hadersleben. — Riegels traf jeg ikke, han med Familie er hos Datteren i Frankfurth. — Ogsaa i Weile maatte jeg, for den daarlig sammensatte Postgang, overnatte og besøgte da Orla Lehmann, hvor jeg traf Constantin Hansen med Familie; Lehmann bad mig naar jeg tog fra Silkeborg at 10 blive et Par Dage hos sig. — Rundt om traf jeg paa Kjøbenhavnere der ere tyede her over og jeg hører at i Hamborg og i Berlin leve de i Mængde. Jette Wulff, der boede i Clasens Have, har været stærkt angrebet, men blev frelst og er af sin Broder sendt til Kiel, hvor ogsaa Kocks, der vendte hjem fra deres Badereise, blive indtil videre. Kiel og Düsternbroock, skriver 15 hun, er opfyldt af Danske. — Her paa Silkeborg er Lieutenant Christian Falbe, Frøken Bramsen, Fru Stage med Søn og jeg, samt paa et kort Besøg Westermanns med Frøken Fürst, de reise i morgen og kom her netop til Fru Malles Fødselsdag, der blev feiret hjemme i Huset, alt Arrangement ude [i] Skoven var opgivet, at Ingen af os skulde udsættes for Sygdom, vi leve 20 meget forsigtigt, og A. Drevsen kan De sige, han var saa deeltagende at skrive til mig, om at være forsigtig med min dristige Sættensammen i at spise, at jeg gjælder for at være den allerforsigtigste af dem Alle, og jeg drikker et stort Glas Portviin hver Dag. — Tak for de tilsendte Penge, de 50, jeg fik dem nøiagtigt sendt fra Deres Broder Gottlieb; De er imidlertid 25 saa venlig at erindre, dersom De ikke alt har, at jeg for Juni og Juli tillsammanskulde hæve 100 Rdlr i Zahlkassen, har De ikke gjort det da faaer De nu for August med, 50 Rdlr til, saa at det ialt bliver 150 hvoraf jeg har som sagt, erholdt 50 og beder Dem opbevare for mig de 100. — Vær saa god at tænke her paa! — Hils Deres kjære Kone, alle Børnene og Christian 30

Thyberg; siig mig ogsaa, ved Leilighed, hvorledes Emil har det. — Af Aviserne seer jeg at Ondet udbreder sig paa Strandveien, Gud bevare og beskyærme Dem! — Tak for al Deres Venskab for mig gjennem alle Tider, tak for Deres Trofasthed. Det er tidt for mig, som var det, mellem mig og
 5 Alle de jeg elsker, Skilsmisens Time, jeg veed jo ikke hvem jeg møder mere her paa Jorden, ikke om jeg selv maa bort; hver Tanke er som en Afskeds Tanke. Hvad der er os bedst skeer! jeg vil troe det, maa troe det. Lad mig endelig gjennem Dem selv, eller de Andre høre fra Dem eller om Dem og Deres. Den lille engelske Bog der er sendt Dem til mig, ønskede jeg gjerne
 10 snart her til Silkeborg, da jeg jo dog maa skrive et Par Ord om den. — Nu Gud glæde og velsigne Dem.

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

265. *Fra E. Collin.*

Kjære Ven. Deres Brev har jeg modtaget og jeg seer med Glæde, at De
 15 befinder Dem bedre i de nuværende Omgivelser. — Hvor det menneskelige Gemyt er letbevægeligt, seer man netop i disse Tider; som Afvigelse i Varme og Kulde bringe Thermometer-Søilen til at stige eller synke, saaledes virke de daglige Efterretninger om Cholera paa Indbyggernes Sind, ja, hvad meer er, man kan læse Graderne paa Ansigterne,
 20 ligesom paa en Scala. Jeg betragter nu Stemningen som tempereret; for os, i vor Alder, vil den vel neppe meer naae Kogepunctet.

Vi have det i det Hele godt, naar vi tænke os aldeles uden Maver; thi disse ere meget urolige i denne Tid. Skulde De høre en stærk Buldren i Luften, da behøver det ikke at være Torden, det kan godt være Rumlen
 25 af 130,000 kjøbenhavnske Maver.

Fader har det godt, saa godt som han uden Beskjæftigelse og uden at have hele sin Familie om sig, kan have det.

Ingeborg beder hilse og sige, at hun ligger endnu og derfor ikke kan skrive.

Augusta beder mig udtrykkeligt at sige, at hun i sidste Uge ikke har kunnet faae Tid til at skrive; hun takker for sidste Brev. At hendes Tid er optaget, kan jeg bevidne; hun passer Huset, maa sørge for sine paa Landet spredte Børn, og holder formeligt Contoir.

Theodor har det meget bedre; han er formelig i godt Humeur. I Man- 5 gel af Dem morer han sig med at drille de Andre.

Gottlieb er rask og opretholder med Kraft sin Stilling som pater familias.

Min Jette har nu Christian hos sig; efter Omstændighederne gaaer det godt med dem begge; det er jo et stort Savn for den Sidste, at han efter 10 at have mistet sin Moder, nu ogsaa maatte give Slip paa Jørgen, som i disse Dage er reist til Australien.

Lev vel og bliv borte indtil Cholera er borte.

Deres

Kbhvn 13/8 53.

E. Collin.

266. *Til E. Collin.*

Silkeborg den 16 August 1853. 15

Kjære Ven!

hjertelig Tak for det venlige Brev jeg igaar modtog fra Dem, det belyste mig alle vore Kjære, Gud lade det bestandigt gaae godt fremad; det er med en sand glad Taknemlighed jeg seer hvorledes Epedemien tager af, uagtet jeg imellem ikke kan lade være at falde hen i Frygt ved Tanken om hvem 20 komme mellem Offrene, der endnu kræves. Rundt omkring Kjøbenhavn seer det ikke endnu godt ud og i Aarhus er Stemningen, hører jeg meget nedtrykt, da der endnu ingen Aftagen spores. Her paa Silkeborg er, indtil dette Øieblik Alt endnu godt, men her er gjort alle Forberedelser, Sygehusindrettet, Medicamenter henstillede. — Imidlertid komme her daglig 25 til Byen en Masse Reisende; de to Hoteller, Silkeborg alt har ere altid opfyldte; nyelig vare Jerichaus her og Fru Jerichau var især henrykt over Egnen og dernæst betaget ved den billige Regning; de vare fire Voxne og tre Børn her i to Dage og betalte kun 10 Rbdlr, sagde hun. Igaar var Domaine

Directeur Bang her, men det var nok Forretningsreise. Waldemar kom i Løverdags hjem fra Paris, der var skrevet efter ham af Michael, der havde Angest for at Noget kunde indtræffe og saa var der Ingen ret til at styre det Hele. — I otte Dage har her været en Beriddertrup og givet i den Tid fire
 5 Forestilling[er], godt besøgt, jeg havde det Tilfælde derude, at deres store Bulldogge, krøb ind under Lærredet til os, og beed mig gennem Støvlen, saa det gjorde ondt, han kneb ordenlig fast, men der kom ikke Blod og saa har det jo ikke noget at sige, imidlertid blev jeg meget forskrækket, Noget man ikke her kan gaae ind paa. — Den Angest jeg især leed af i Fyen
 10 for alle mine Kjære i Kjøbenhavn, den Frygt, som betog mig selv, er Gud skee Lov, ved alle de sidste Efterretninger, betydeligt hævet, dog kommer der imellem en Angest, det er ikke Frygtsomhed, men det er det Uvisse, dette der især griber min Phantasi og da farer gennem alle Nærver.

Michael Drewsen ønskede meget at Theodor, naar Epedemien var hæ-
 15 vet i Byen, kom her over, om kun en 8 Dages Tid, han vilde af dem Alle modtages med aabne Arme, jeg vil nu ikke tale om hvor lykkelig jeg da blev; men han kommer neppe; faae at vide af ham — thi han skriver ikke, men det haaber og veed jeg at De gjør — naar han troer at jeg tør tænke paa at komme hjem, thi maanedsviis kan jeg da ikke blive her paa Silke-
 20 borg. De har vel i Dagbladet seet en Skildring af Bille om Silkeborg, jeg har nu ogsaa skrevet een og jeg har bestemt den til Delbanco-Loses Folkecalender. Michael Drewsen, der nok ikke har læst meget af mig, er ganske betaget over den sande og beskuelig[e] Skildring, De skal engang høre den! her er jo ogsaa en sjælden smuk Natur, der ikke er nok kjendt, selv af
 25 Danske, men den bliver det, Jernbanen vil trække Skarer her til og fra. — Vor Kreds her, foruden Familien Drewsen og Waldemar er Frøken Bramsen, Fru Stage med Søn, de to Lieutenanter Falbe og jeg. — De kjender vel Levemaaden her, da De har været her, veed de forskjellige Maaltider man samles til og i øvrigt frit kan tumle sig hele Dagen; jeg skriver meest Breve,
 30 saa lidt paa Biographien, og nogle andre Smaastykker, f Ex det omtalte »Silkeborg«; — efter Bordet kjøre vi jevnligt! — jeg har iøvrigt klippet og

klistret en ganske phantastisk Lyseskjærn til Fruen, imellem driver jeg ene om ad Heden til, eller fisker eller gaaer og optegner mine Naturstudier for tilkommende Digtninger, saa læser jeg Dickens Household Words, eller — plages af daarligt Humeur; det er i det hele taget een af de meest tunge 5 Sommere jeg har tilbragt i de sidste Aar, jeg kan ikke løfte mig, det er som havde jeg kun Udsigt til en Hospitalsgaard og altid skulde læse Dødslisters, uvis om hvem jeg der maatte finde. — Dog det er vel en Stemning jeg deler med de Fleste. Det gjør mig ondt for Deres Svoger at han skal miste sin trofaste Jørgen, hils denne sidste fra mig og ønsk ham Lykke og Velsignelse i Guldlandet; han kommer bestemt hjem, som en riig Mand. — Naar er 10 Afreisen bestemt? —

Glem ikke at sende mig med første Pakkepost den lille engelske Bog der er dediceret mig, jeg maa dog vide lidt om den før jeg sender Forfatterinden min Tak. — Seer De aldrig Hartmanns? Jeg har skrevet ham til, men naturligviis glemmer han igjen at skrive; Sophie og Gade ere vel hos 15 ham? — Og nu min kjærligste, min bedste Hilsen til Deres Jette, hun skal snart faae Brev fra mig! hils Jonas, ligesom ogsaa Louise og Mimi. Lev frisk og glad, Gud være altid hos Dem.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

[*I Margen:*] Mange Hilsener til Christian Thyberg og Emil Hornemann. 20

1854

267. *Til E.Collin.*

Kjøbenhavn 7 Februar 1854.

KjæreVen!

Endnu iaar har jeg ikke plaget Dem med »at gjengive i det Tydske!«
tør jeg derfor i Dag — lidt maa man jo plage sine Venner! De skal da fri-
5 tages for at læse den ny Udgave af Agnete, som der dog er skjønne Steder i.
— De er jo saa venlig og god at række mig Hjælpsom-Haand, og snart —
er ikke fortidligt.

Venskabeligt

H. C. Andersen.

268. *Til E.Collin.*

Søndag 19 Marts 1854.

10 KjæreVen!

Da jeg nu saa længe ikke har plaget Dem med »at gjøre Dansk til Tydsk«,
saa tør jeg vel nok komme med et lille bitte Blad til Fru Serre, saa snart De
kan, er De vel saa elskværdig at tage Dem af det! tusende Tak, har De No-
get De ønsker oversat paa »Kragemaal«, De veed, at jeg jo kan alle »Dy-
15 renes Sprog«, saa tal, befal!

Deres hengivne

H. C. Andersen.

269. *Til E.Collin.*

Maxen ved Dresden den 19 Mai 1854.

KjæreVen!

Ved Deres Søster har De og Deres hørt fra mig, men De maa dog selv
20 have et Brev, dette forskaffer mig eet igjen veed jeg. Deiligt Veir havde Ei-

nar og jeg paa Søen, vi kom til Kiel saa betids at vi med første Banetog alt
 var i Hamborg før Klokken elleve; drev saa omkring, var ved table d'hote
 og saae i Theatret »Jane Eyre«, der spillede fortræffeligt af en Frøken See-
 bach, Stykket har givet mig stor Lyst til at læse Romanen, vil De sige Deres
 Kone det, thi vi have tidligere talt sammen om den Bog. — Næste Dag rei- 5
 ste vi i en Tour fra Hamborg over Wittenberge til Magdeburg, blev her tre
 Timer og var endnu samme Dags Aften i Leipzig, nogle og halvtredsinds-
 tyve Mile, det var midt i Boghandler Messen, dog fik vi hos Lorchs Sviger-
 fader godt Logie. Næste Aften fra 5 til 8½ foer vi til Dresden der i meget
 tiltalte Einar, vi besøgte strax Galleriet, Fru Serre kjørte omkring med os 10
 i den nærmeste Omegn og Excellensen Lüttichau der er Theaterintendant
 indbød mig med Einar hver Aften saalænge vi vare i Dresden at benytte
 Intendant-Logen, det er saa at sige den kongelige Hofdame Loge, der kun
 ved et Skjærnbrædt er deelt mellem Damerne fra Hoffet og Theatrets
 Overherre, her sad Einar og jeg et Par Aftener paa Fløiel og med Silke- 15
 gardiner; det for mig særdeles skønne Theater er under Einars Forvent-
 ning; vi have seet Pigen fra Heilbron, Præcioca, Die zwei Manteln, og Wer
 iszt mit? samt noget Dands, paa Søndag aften tage vi til Dresden igjen og
 seer Yelva og en ny Ballet; vi have da før vi forlade Dresden været der og
 i Omegnen i hele 10 Dage, der er lidt over Planen, men Serres vide ikke 20
 alt det Gode de ville gjøre os; Einar er indbudt om han vil at komme her
 igjen og blive medens jeg er i München eller Weimar, at vi saa senere
 kunne mødes og reise sammen hjem, men det har han naturligviis ikke
 Lyst til. Her ude i Bjergene er deilig frisk Luft, Kirsebærtræerne sætte alle-
 rede Bær, Lærkerne synge. Einar har her seet de første Klipper, Marmor- 25
 brud og Kalkovne, han ønskede at hans Fader var her. — Fru Serre har
 paalagt ham at indbyde Etatsraad Drevsen, dersom han kom til Dresden,
 dog at tilbringe nogle Dage i Maxen, det er en riig, særdeles gjæstfri, elsk-
 værdig Familie. Vi have gjort Tour til det smukke Bjergslot Wesenstein,
 seet Torturkammer og »hemmelige Rets« Hvælving, alt hugget i Klippen, 30
 besøgt »Rabenstein« et smukt Fjeld-Partie der tilhører Serres og hvor der

er anvendt betydeligt paa smukke Spadseregange hugne i Klippen, her var Einar meget henrykt og, som jeg vidste det han er her ude i de sidste Dage blevet livlig og hjemme. Dette Brev sender jeg fra Dresden, hvor vi komme paa Søndag, da have vi været herude paa Landet fra Mandag til 5 Søndag; hjemme fra er i al den Tid intet Brev sendt os, med Untagelse af eet vi fik fra Fru Drevsen Dagen vi tog herud. —

Dresden, Mandag den 22 Mai.

Igaar kom vi herind til Byen har altsaa været paa Landet i 6 hele Dage og Einar følte sig der mere og mere hjemme og er nu meget tilfreds ved 10 dette Besøg, ved Afskeden fik jeg nogle smukke Manschetter med Haandknappe og Einar en Samling af de nyeste smukke Prospecter af Dresden, i Dag endnu spise vi hos Serres til Middag, besøger Theatret iaften og kjøre saa tidlig imorgen til Prag hvor vi er midt paa Dagen, seer os om og er da Onsdag-Aften — om Gud vil — i Wien, der vente vi at finde Breve hjemme 15 fra. Lad Deres Søster Fru Drevsen læse dette Brev, thi fra mig faaer hun denne Gang ikke Brev, jeg har saa meget at tage vare, ikke blot med Menneskene om mig, men med alt hvad Reisen angaaer, desuden skal jeg om en Time sid[d]e for en Maler, De begriber ikke hvor jeg tidt plages. Einar morede det at i det Hamborgske Blad »Die Jahrzeiten«, stod i forgaars, som 20 Correspondence fra Dresden at Andersen var der, at Fru Serre havde givet en Fest for ham hvortil Dresdens Notabiliteter vare indbudne, nu stode en Mængde Navn opremsede, — dernæst mældtes at Hr Andersens Ophold denne Gang var kort i Tydskland og at han reiste »in Gesellschaft eines jungen Edelmannes aus Dänemark« ∴ Einar den unge »Edelmann«. Igaar i 25 Theatret, da vi sad i Lüttichaus Loge, saae vi derfra en Mand nede i Parquettet der i høi Grad lignede Ernst Weis, men da han jo ikke er paa Reise kunde det umueligt være ham, han gik fra Balletten før den var halv ude og havde et guult Halsklæde paa, saa at selv i Enkeltheder kunde jeg faae det til at passe paa Weis. —

Alle de første Breve, som nu sendes os gaae til Wien, derfra skulle vi give nærmere Besked!

Hils nu smukt og hjerteligt Deres Kone og hendes Broder, Alle i Amaliegaden, hvorhen, som sagt De lader dette Brev komme. Jeg har skrevet et Par Ord til Bournonville, om hvis Engagement i Wien jeg her har talt lige- 5 som om vor Ballet og Excellensen Lüttichau har stor Lyst at faae den danske Ballet paa Scenen i Dresden, derom er det jeg underretter vor gode Balletmester.

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

270. *Fra E. og Henriette Collin.*

Torsdag Eftermd: 29 Juni [1854] 10

Kjære Andersen da jeg for nogen Tid spurgte Ingeborg om hvornaar jeg kunde skrive til Dem, sagde hun strax ellers slet ikke, da jeg idag gjentog mit Spørgsmaal fik jeg samme Svar og da dette strax forige Gang var mig en Umulighed og idag kun fremstiller sig som en Vanskelighed, saa vil jeg dog lade Dem høre lidt fra os og retfærdiggjøre vor Tavshed hos 15 Dem. — I Pintseferien vare vi jo Alle som De maaskee veed i Holsten. Edvard paa Mynten og vi Andre hos vor Ven Gardthausen, det var en ret fornøielig tour og Børnene vare jo henrykte i de to Dage vi vare i Hamborg. — I Theatret saae vi Sonambula og Mimi var første Forklapper og det var ypperligt at see hende sætte Galoskerne, som hun netop var ifærd 20 med at tage paa, fra sig for med al sin Kraft at kalde Tenoristen frem efter Stykkets Slutning. —

Man behøver ellers ikke at vide mere om Hamborg end at Theatret sælger sine Pladser til halv Priis naar Egmont spilles medens Operaerne gives til fuld Betaling — Da vi kom hjem fra Reisen var vort Hjem endnu 25 mangelfuldere end da vi reiste[,] da vi intet Tag havde over Hovedet og ofte om Natten maatte staae op og sætte Kar under de smaa Regnstrømme som fandt Vei ned i Værelserne til os, De veed jo at vi ere i stort Byggeri og jeg faaer mig en Dagligstue saa stor at jeg frygter for at komme til at see

endnu mindre ud i den end jeg er, og dermed kan jeg næppe være tjænt. — En høist ulykkelig Begivenhed har bedrøvet os meget i disse Dage, vores gamle Ven Oberst Leopoldt Keyper har funden sin Død ved at vælte med et Par løbske Heste. — Det er saa besynderligt at et Menneske der har
5 levet som han et stille ensformigt Liv ledsaget af en næsten Mezask Forsigtighed skal dø saaledes. —

Jeg maa næsten udbryde med salig Reiser da han beskrev Kjøbenhavns fürchterlige Ildebrand »Nu jeg kommer da endelig til mich selver igjen o!
10 allerkjæreste Læser« — thi jeg har i dette Øieblik havt en Overraskelse der nok kunde bringe et Menneske ud af sich selver og det var en Present der
15 kom til Edvard fra Familien Lerche bestaaende af et Sølv Thee Service saa glimrende prægtigt at jeg slet ikke begriber hvem jeg skal invitere til den Thee og Kaffe, maaskee De vilde hilse

20 der Großherzog saa flittig fra mig og spørge om han vil gjøre mig den Fornøielse at drikke en Skaal Kaffe hos mig naar han kommer til Byen. —

De maa hilse Einar mange Gange fra mig, jeg tænker han kommer hjem som et nyt Menneske, ikke fordi jeg ønsker ham anderledes, jeg holder meget af ham som han er og jeg vilde kun ønske at enkelte Andre vilde
25 lære et næt og elskværdigt Væsen af ham, men naar jeg siger nyt saa mener jeg kun at vi Alle kunde have besynderlig godt af at fornyes engang imellem og det skeer vist lettest paa en Reise — At De har lidt saa meget af giftige Stik gjør mig ondt, jeg har selv prøvet den afskyelige Plage og den febrile Tilstand man kan komme i ved disse Dyr, kom heller hjem kjære
30 Andersen, Alle de giftige Stik som Deres Uvenner her bibringe Dem vil Deres sande Venner sugе Giften af til den sidste Draabe. Deres

Henriette Collin. Daguerreotypi.

[*I Margen.*] Ved at gjennemlæse mit Brev seer jeg at jeg har været saa ubesindig at love Dem en Retfærdiggjørelse, vil De som jeg saa vænter vi med den til vi sees, og naar vi saa sees saa ere vi saa glade at vi reent glemmer den. — ikke sandt kjære Andersen? —

Det er jo unægtelig seent paa Reisen, at De hører directe fra mig; men ⁵ den sidste Maaned har ogsaa været min Termins-Maaned, i hvilken jeg efter mine Venners eensstemmige Dom er meget ubehagelig. I næste Maaned haaber jeg at blive behagelig, hvilket De kan glæde Dem til. Med Undtagelse af det Sølvtoi, hvis Beskrivelse Jette har taget fra mig, er her i Huset det Nyeste, at det nu ikke meer regner ned i Sengene til os, ¹⁰ da der nu er sat et Tag op paa det Løse. Hidtil ere vi Alle, Gud være lovet, ved god Helbred.

Sommeren er deilig her hjemme, og De kan berede Dem paa at see Marker, smykkede med Guds Velsignelse.

Lev vel og hils Einar.

Kbhvn. 29/6 54.

Deres Ven ¹⁵

E. Collin.

271. *Til Henriette Collin.*

Dresden den 5 Juli 1855.

Kjære fortræffelige Fru Collin!

De var i Mandags, tilfods, ved Kaffetid i Amaliegaden, mælder Deres Svigerfader mig! nu Gud velsigne Deres Udgang! min Tanke er hos Dem,
 5 Deres Mand og Børnene! jeg undte ret Jonas og Louise at de to kom lidt her ned, men vælg ikke Töplitz, vel er Cholera ikke der, men den er ganske vist i Prag og det er dog ikke saa langt derfra. Her i Dresden mellem mange kjære Venner, der jublende modtog mig, føler jeg mig bedre og hyggeligere end paa Reisen selv, der denne Gang var mig ikke blot kjedelig, men
 10 næsten trykkende; jeg reiste over Hamborg og Berlin hertil, besøgte det første Sted, eftersom jeg havde lovet det, Viceconsul Sommer; hans Kone synes jeg særdeles godt om, hun var naturlig og net; i Berlin besøgte jeg ikke Een, ellers var jeg i flere Dage ikke blevet færdig, jeg saae kun Balletten Esmeralda! — her i Dresden har jeg faaet et forfærdeligt tydsk Stykke,
 15 »Mutter und Sohn« af Madam Birck-Pfeifer efter Frøken Bremers Roman: Nabofamilierne, svulstig, forskruet, upoetisk — ret Brændeviin og Peber at smage paa. — Bedre var Rubens i Madrid, af samme Dame, men det Bedre laae vistnok i Udførelsen; Emil Devrient gav Titelrollen, og den udmærkede Fru Bayer-Birk havde Damerollen. — »Propheten«, hørte jeg
 20 i forgaars; jeg bliver ikke enig med Meyer om den Musik, den er bestemt geniløs, som den er tynd paa Melodi og ikke correct i Declamation. Tittschasceck sang deiligt Prophetens Partie, men hanspiller langt under »Liebe og Faaborg«, og saa gaaer han som en Dukke paa Hjul, det er en rigtig Chineser! I Dag havde jeg Besøg af Emil Devrient, han gaaer til Gastein,

men har lovet før Afreisen at komme ud til Maxen og blive een Dag hos Serres at vi kunne tale lidt sammen; jeg foreslog ham at optræde engang i Kjøbenhavn og han yttrede Lyst dertil. — Gutzkov var hos mig igaar og er af Fru Serre indbudt nogle Dage i Maxen; mit lille Lærketræ der, De husker jo nok Historien om det, er blevet tegnet og jeg har faaet Lithogra- 5
phien af »Den danske Digtets Træ i Maxen«. — Imorgen kjører jeg derud og bliver der i det mindste 8 Dage, men indtil videre sendes mig alle Breve: »Dresden post restante«.

Denne Aften har jeg hørt en ny Opera af Nicolai, : »De lystige Koner i Vindsor«; Musiken var characteristisk, men Sujettet selv, der iøvrigt, 10
som De veed, er af Schackspear og her behandlet af Mosenthal, passer ikke ret til en heel Aftens Opera. Meget træt kommer jeg derfra og mærker De dette i mit Brev, da husk at jeg ikke vilde opgive at skrive Dem til før jeg tog paa Landet, hvor jeg næsten haaber, dersom jeg bliver der mere end otte Dage, at faae enten et Brev, eller en Hilsen fra Dem og Hjemmet. Hils 15
Deres Mand, Broder, Louise og Jonas. Deres trofast hengivne
H. C. Andersen.

272. *Til E. Collin.*

Carlsruhe 14 August 1855.

Kjære Ven!

i dette Øieblik kom vi her til og blive her i Nat, for imorgen over Frei- 20
burg at naae Schaffhausen, jeg skriver strax fordi jeg paa min Regning i Hotellet i Wildbad ikke seer anført Vask, jeg troede at det stod der, men det er ikke Tilfældet, og altsaa er jeg i Gjæld til Vaskerkonen, der ikke igaar har mældt sig; det Hele er Een Gül den og toogtyve Kräutz, vil De ikke klare det, Pigen paa vor Gang, tog mod Vasken og maa altsaa vide om 25
Konen har faaet Betaling eller ei; hjemme skal jeg igjen afgjøre det med Dem, det Hele er vel en Baggatel, men mig ubehageligt og jeg synes ogsaa at Vedkommende skulde, som i andre Hoteller, have sat det paa Regnin-

24 Een Gül den o. s. v.] først skrevet med Tal: 1 Gül den og 22 x.

gen eller husket mig derpaa! — I det jeg imorges steeg i Vognen kom det mig i Tanke, da kunde jeg ikke i hast finde Regningen og bad derfor Jonas om at høre sig for, men nu er jeg, som sagt vis paa at jeg skylder endnu for Vask een Guldten og nogle x, som jeg endelig beder Dem faae klaret. —

5 Deres Kone vil jeg haabe er betydeligt bedre naar De modtager dette Brev og jeg stoler aldeles paa at jeg i Zürich faaer Brev fra Dem (poste restante), og erfarer hvorledes det gaaer, og hvilken Bestemmelse De tager med Hjemreisen. Jeg vilde gjerne have Hr Thoma's Kort, thi derpaa staaer et godt Billed af Belle Vue, Edgar fik eet, men ikke jeg, skaf mig eet
10 og tag det hjem med. Min lille Billet til Deres Fader, den jeg sidst gav Dem, husker De nok at lægge i den første Brev-Sendelse hjem. Tak for de Dage og Timer vi nøde sammen, var Deres Kone ikke blevet syg havde det været saa smukke og prægtige! hils hende inderligt fra mig og ligesaa Louise og Jonas, Edgar sender sin Hilsen!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

15

273. *Fra E. Collin.*

Wildbad. Torsdag. d. 16de Aug 1855.

Kjære Andersen. Efter Deres Afreise blev det ikke bedre med Jette; opad Dagen var hun meget daarlig, men om Aftenen slog det om; hun har havt en god Nat, og denne Dag er ligeledes god. Doctoren er tilfreds, men Ku-
20 ren afbrydes, og saasnaert Jette er stærk nok, med Guds Hjælp paa Søndag, reise vi Alle hjem i korte Dage reiser; maaskee ere vi hjemme idag 8te Dage. . . .

I dette Øieblik kom Deres Brev. Vaskerkonen var allerede betalt og Deres Rygte har saaledes ikke lidt noget i Wildbad. Jeg skal tage Deres Brev hjem med for at De kan see, at De harskrevet et heelt Brev om en Vad-
25 skeregning paa 1½ fl., om Grunden til Deres Forglemmelse og Deres Følelser i denne Anledning. — Deres Seddel til Fader var allerede afsendt.

17/8 55.

[*Paaskrift af Jonas Collin jun.*]

Deres

E. Collin.

274. *Fra E. Collin.*

d. 3^{die} Septb. [1855]

Kjære Andersen. Vi fik da Deres Brev igaar til vor store Beroligelse, efterat vi saalænge have ventet paa Efterretning fra Dem. Deres øvrige Udtalelser af Deres Følelser i Anledning af en forventet Kritik forurolige mig ikke, da jeg kjender Dem og Deres Stemninger; og dette var et Stemningsbrev. Jeg havde faa Øieblikke iforveien en Samtale med Professor Rasmus Nielsen, som med megen Varme udtalte sig for Bogens Eien- dommelighed; det er dog noget Andet end Hr. Levin! Fra Jette faaer jeg samme Dag følgende Linier fra Wildbad, idet hun beskriver sin Omgang med Fyrstinder og med Commandanten paa Wartburg: 10

»Andersen er naturligviis Hovedgjenstanden for vore Samtaler, og det er ham jeg kan takke for den megen Venlighed der vises mig; siig ham dette, og at jeg fortryder hvert respectstridigt Ord, jeg har sagt ham. Han er gruelig berømt!«

See, det er dog ogsaa noget Andet end Hr. Levin. Til Overflod vil jeg bemærke, at Jonas er paa Deres Parti, og at det ikke kan vare længe, inden han kan banke Hr. Levin. — Forresten er det jo uvist, om det Hele ikke er Sludder. Jeg kunde jo gjerne faae fat paa Manden; men oprigtigt talt finder jeg, at De er for god til at lade spørge, jeg for god til at spørge, og Hr. Levin for daarlig til at blive spurgt. Jeg vil raade Dem at overdestillere Deres Forfængelighed og udvinde saamegen concentreret Selvfølelse, som behøves for at hæve sig over Døgnets Jammerligheder. Men jeg kan ogsaa give Dem et andet Raad, som kan bruges strax og gjentages »indtil Virkning«, nemlig: De skal stille Levins Billede ganske tydeligt frem for Deres Øie, sammenligne ham med den hele Skare af Deres Venner, slaae et af Deres sædvanlige Knips op i Luften og raabe høit: »Aa skidt!« 20

Vil De hilse Kammerherre Beaulieu overordentlig meget fra mig. Det gjorde mig formelig ondt at skilles fra den Mand, saaledes tiltalte han mig. Jeg har neppe gjort et tilsvarende Indtryk paa ham; der hører lidt

meer Tid til, at jeg skal aabne mig saaledes, at Folk kan kjende mig. I Begyndelsen er jeg altid lidt formel. Men han er en vakker, aaben og dannet Mand, som jeg nok gad komme i nærmere Berøring med.

Jeg venter Jette hertil Søndag d. 9de September.

Deres

E. Collin.

5

275. *Til E. Collin.*

Weimar 8 Sept 1855.

Kjære bedste Ven!

Hvor det var kjærligt og veltænkt af Dem at De skrev mig til, jeg trængte til varme inderlige Ord, og dem bragte De mig! Jeg er som et Vand, Alt
 10 bevæger mig, Alt afspeiler sig i mig, det hører vel til min Digter-Natur og tidt har jeg jo Glæde og Velsignelse deraf, men ofte er det ogsaa en Qval. — Fra Mathilde Ørsted fik jeg i Dag et Brev, jeg vidste af Hr Iversen at denne Levin lige var kommet fra det ørstedske Huus hvor han af Mathilde havde hørt Bogen rose og nu udtalte sit at han skulde skrive mod den. Ma-
 15 thilde siger at han virkelig var hos dem om at erholde til Udgivelse hendes Faders Stridsskrift mod Grundtvig: »Den store Anklager«, det Levin vilde udgive, men som de havde holdt tilbage og ikke ønske ud igjen; da omtalte han min Bog og sagde at det ikke kunde være saa at ved Examen havde Ørsted spurgt mig om Elektromagnetisme, det var ikke en Gjen-
 20 stand man kunde forlange ved Philosophicum og da Ørsted aldrig spurgte om andet end hvad han var berettiget til, kunde han ikke have spurgt mig derom, »og deri havde han Medhold med flere Physikere!« — Det var Levins Yttring og han var det eneste Menneske Mathilde endnu havde mødt, hvem Bogen ikke interesserede, i øvrigt havde han da kun læst lige Begyn-
 25 delsen. — Derpaa skjender hun meget elskværdigt over at jeg kan give Levin Betydning lige over for den danske Nation, og forsikkrer at hun i den sidste Tid formeligt har glædet sig over alt det Gode hun hørte Folk sige om mig og min Bog. — Nu, jeg samler mig igjen! jeg trænger der til, gan-

ske rask er jeg ikke og det er mig, som skulde jeg ikke slippe hjem for Cholera, den er rundt om mig og jeg hører kun om den! — Hartmanns Musik til Ravnene er endelig kommet til Weimar, Liszt har bladret den igjennem siger Beaulieu, der, som De veed er Intendant, den findes antagelig; iforgaars var Liszt her, løb Musiken igjennem igjen efter som jeg udpegede 5 Enkeltheder! — siden talte vi om Liden Kirsten, som jeg erklærede for den »ægte danske Blomst«, nu fik Liszt den fat og blev mere varm! »Den er frisk!« udbød han, »den maa vi have!« — og Resultatet blev, Ravnene lagdes hen og Liden Kirsten bestemtes for Weimars Repertoire; nu manglede en Oversættelse! jeg foreslog Beaulieu at vi to kunde hjælpes ad at faae 10 den ordret paa Tydsk, en ung Digter kunde da i Vers underlægge det Hele den givne Musik. Igaar og i Dag have vi begge flittigt arbeidet og naar vi nu en Timestid til tage fat, saa er det gjort, men et dansk trykt Exemplar maa Beaulieu have, det vil sige et Exemplar af Texten, har De eet vil De da ikke i Krydsbaand snarest sende det til ham her i Weimar. — Det vil 15 more mig og være til Ære for dansk Musik om »Liden Kirsten« brød sig Bane, gjør den først Lykke et Sted ude, saa kommer den nok videre! jeg ønsker det for Hartmanns Skyld og for dansk Musik. Beaulieu bragte jeg Deres venlige Hilsen og han har særdeles paalagt mig at hilse Dem igjen; han har med stor Deeltagelse talt til sin Kone om Dem, Deres Kone og 20 Børn! Fru Beaulieu har ret spurgt mig ud om Hjemmet og Daglivets smukke Side der. Beaulieu havde ønsket at Deres Kone havde lagt Veien over Weimar da hun reiste hjem, at han kunde have været hende til nogen Tjeneste. Kommer De engang her forbi, glem ikke at besøge ham. — Nu, vil jeg haabe, at De har Deres Kjæreste og Bedste i Hjemmet, at det gaaer 25 fremad med Sundheden og de saaledes glade og rolige kunne see Vinteren imøde! jeg længes ganske forunderlig efter at samles med dem Alle der! — Hils Louise og min kjære Jonas, der, som jeg haaber altid bliver paa mit Parti! —

Hvorledes gaaer det med min Classelotteri-Sæddel? Har jeg endnu slet 30 Intet vundet? Skal jeg endelig vente til jeg faaer de 50000? Læs fjerde Bind

af Auerbachs Dorfgeschichten, der staaer en ypperlig Historie deri: »Ein eigen Haus«. — En tydsk Forfatter jeg ogsaa maa anbefale Dem er: Jeremias Gotthilf. Læs f Ex hans: »Erzählungen und Bilder aus dem Volksleben der Schweiz«. —

5 Men nu lev vel! hils alle Kjære; Gud lad os snart og glade mødes!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

1856

276. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 3 April 1856.

Kjære Ven!

Dersom De kan, da veed jeg Devil, snarest give mig indlagt i tydsk Kjole, at jeg kan bringe Fru Serre min Tak for den Opmærksomhed hun har viist mig igaar ved gjennem Telegraph at lykønske mig paa min Fødselsdag! 5

Deres meget taknemlige Ven

H. C. Andersen.

277. *Til E. Collin.*

Basnæs den 5 Mai 1856.

Kjære Ven!

Jernbanen herud var meget fortræffelig, Klokken 7 forlod jeg Kjøbenhavn og et Qvarteer omtrent efter 9, var jeg i Slagelse, hvor Vognen til Basnæs ventede paa mig, men det var hunde koldt, Sneen fygede og laae tilsidst fodhøi; kun et enkelt Bøgetræ havdelidt grønne Grene, det var ganske Vinter da jeg kom og er siden ikke stort skredet frem med Foraar; jeg har Ild i Kakkelovnen, Regnen skyller daglig ned, men fra mit Vindue er 15 en smuk Udsigt over store Belt lige til Langeland og daglig seer jeg Dampskibene fra Kjøbenhavn til Flensborg. Bibliotheket, der staaer til min Raadighed, har mange gode Bøger, Fru Scavenius er en meget opmærksom Vertinde, Alt er hyggeligt og godt, men een Plage har jeg dog, — det er et Bygkorn paa venstre Øie der brænder og trækker saa at jeg i Dag maa 20 sidde med Omslag, og hjælpe mig med det høiere Øie i det jeg skriver;

igaar Middags vare vi ude, det gjorde ikke Øiet godt, vi vare paa Borreby hos Carstensjolds, Fruen kjender De, det er en Datter af Etatsraad Olsen og var Enke efter Søofficeren Hansen; det er en prægtig gammel Gaard, med Taarne og Grave, men temmelig forfalden. Fru Scavenius reiser til
5 Ems sidst i næste Uge, jeg bliver altsaa til fE Torsdag den 15de, men tager neppe til Nysøe, jeg troer ikke det gaaer, og faaer jeg ikke fra Baronessen en særdeles indtrængende Skrivelse, som jeg ikke venter, da kan jeg nok lade være, jeg gaaer da til Holsteinborg eller Sorø, derom skal De faae nærmere at vide; til Kjøbenhavn er det saaledes Rimelighed for at jeg
10 kommer mellem den 20 og den 30, der bliver jeg kun nogle Dage og flyver saa med Damp over Stetin til Dresden for at være en Maanedstid hos Serres og skrive paa Romanen, den jeg herude allerede har skrevet et heelt Capittel nyt og færdigt; kom jeg nu til Kjøbenhavn medens De var i Altona, da indtraf, hvad jeg sagde Dem før vi skiltes, jeg maatte da et Sted
15 kunne hæve Penge, og da jeg vil blive ude et Par Maaneder maa jeg have 300 Rdlr, som jeg beder Dem at tage deels af hvad De maaskee endnu løst har i Behold til mig og Resten af Sparekassen. Vil De efter at have faaet dette Brev være saa venlig at ordne dette og give Pengene til Deres Kone, eller om hun hellere seer det, da til Deres Fader, saa har jeg Alt i Orden til
20 hvad Tid jeg kommer og det er bedst! — Tør jeg nu i det jeg er ifærd med at gjøre Dem Besvær tilføie endnu een! Jeg fik nemlig, før jeg tog fra Byen et Brev fra Mosenthal, det jeg gjerne vilde give ham et Svar paa, jeg har lavet samme ganske kort; er De ikke saa kjærlig i et Qvarteer, De tør give der til, at sætte mig det samme i tydsk Stiil og da, før De forlader Byen
25 sende mig samme, maaskee til Pindsen, saa faaer jeg ved samme Leilighed her ude paa Basnæs, hvor Brevene sendes per Skjelskjør, ogsaa at vide at De har ordnet hvad jeg ovenfor bad om, og hører naar De reiser og kommer tilbage, ligesom ogsaa hvorledes Alt staaer til i Dronningens-
tvergade.

30 Dette Brev kommer ikke afsted før imorgen den 6te, da Posten allerede

er gaaet, men jeg tænker det samme Dag kommer til Kjøbenhavn. Lev frisk og vel! de hjerteligste Hilsener til alle Kjære!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

278. *Fra E. Collin.*

5

Kjære Andersen. Hermed Oversættelsen. Om jeg mellem den 20de og 30te er i Kjøbenhavn, veed jeg ikke nu, men der er heller intet, der er ligegyldigere med Hensyn til Spørgsmaalet om at De kan faae 300 R., naar De kommer her til. Sparekassen er aaben hver Dag, og De kan altsaa hver Dag hæve, naar De tager Deres Sparekassebog, som ligger i min Penge- 10 skuffe, hvortil Jette da har Nøglen. Der staaer bagest i den H. C. A. — Forresten vil der vel altid ligge saamange Contanter disponible hos Familien eller hos Jette og jeg kommer jo ialfald hjem et Par Dage efter; men der maa da ligge en simpel Fuldmagt fra Dem om at kunne hæve og qvittere i Sparekassen. voila tout! 15

Jeg har solgt Strandmosegaard.

Vi have det i det Hele ret vel. Moer Dem godt og bliv borte fra Steder, hvor De ærgrer Dem; Bygkornet gaaer nok væk, inden De kommer til Dresden; ellers kan De plante det i Fru Serres Have, hvor det vil voxer op med en passende Inscription. Hialmar er reist, han var paa Eideren 20 da dette blev qvaset af Jylland, hvilket De maaskee fra Deres Vindue har kunnet see ude paa Beltet.

Nu siges der vist, at Heiberg gaaer af. Han skal tillige være Censor, og bliver vel ogsaa ansat ved Balletten (som Instructeur ved Borddansen).

7/5 56.

Deres

25

E. C.

1 gaaet] først skrevet afsted.

279. *Til Henriette Collin.*

Holsteinborg den 19 Mai 1856.

Kjære velsignede Fru Collin!

Nu er De vel i Byen, har paa Rungsted seet den grønne Skov og hørt Gjøg og Nattergal! Deres Mand er rimeligviis i Hertugdømmerne, var han i Kjøbenhavn skulde han have faaet Brev fra mig med Tak for hans kjære Skrivelse og Gjengivelsen af Brevet til Mosenthal; hils ham kjærligt. Igaar fik jeg Brev fra Fru Ingeborg Drevesen[;] hun skrev at Deres Mand havde sagt hende at jeg kom til Kjøbenhavn imorgen Tirsdag, det har aldrig været min Tanke; jeg har nok udtalt at jeg kom mellem den 20de og 10 den 31te; dette kan mueligviis endnu blive Tilfældet, men det bliver ikke før sidst i Maaneden og maaskee da endogsaa een Dag senere. Jeg blev hele 14 Dage paa Basnæs hvor jeg fandt mig hyggelig paa den smukke ridderborgs Gaard, hvor jeg skrev et heelt Capitel paa Romanen og saae Skoven blive grøn iaar! Nu er Fru Scavenius paa Reisen til Ems, hun tog afsted i 15 forgaars men to Dage forud fulgte hun mig selv herover til Holsteinborg hvor den unge Grevinde, født Mimi Zahrtmann, og den gamle Enkegrevinde paa det hjerteligste tog imod mig; jeg er særdeles godt indquarteret, det hele Slot er ganske kongeligt indrettet, Haven gaaer ned til den aabne Strand, desværre er Veiret altid ustadigt, ja vi have kun een Dag kunnet 20 kjøre en Tour, nemlig til Fjurendal. Det var min Bestemmelse nu paa Torsdag at reise her fra, men jeg maatte igaar give det Løfte at jeg endnu blev over næste Søndag, thi da kunde Greven ventes hjem; jeg bliver! — Til Nysø skulde jeg, men alt fra Basnæs skrev jeg aabent til den gamle Baronesse at jeg frygtede for at det ikke gik, at vi vare altfor forskjellige, 25 jeg troede nu at slippe, men der kom til Basnæs Brev igjen at hun glædede sig med dem Alle til at see mig paa Nysø — mit Brev kunde hun ikke besvare da hun ikke havde det ved Haanden — men jeg maatte forstaae jeg var velkommen! — Det var mig ret kjedeligt; nu da imidlertid Besøget her paa Holsteinborg er forlænget har jeg i Dag skrevet dette og sagt hende 30 at da jeg først i Juni vilde til Udlandet vilde jeg nu i Mai have for kort en Glæde af at komme til hende og derfor hellere udsatte det til Hjemkom-

sten. — Det er altid en Udsættelse, kommer der bare nu ikke igjen et Opraab! »ak, jeg elendige Menniske!« — Hils Frøken Louise og min Ven Jonas, han har vist moret sig godt paa Lærkenborg! — Vil De hilse alle Kjære i Amaliegaden og tillige sende Fru Drevsen der indlagte lille Epistel! — Gamle Grevinde herude er meget opfyldt af Interesse for Blædel, hun har 5 hos ham nok ogsaa seet Dem og Deres Mand! vi tale daglig sammen om Bibel og Videnskab, og da min nye Bog ganske bevæger sig i det Sollys, saa er det mig en Trang og Naturlighed. Her er to venlige Smaaabørn Ulrich-Adolph og Bodil; Frøken Saxdorf med Wanda Zahrtmann ere her ogsaa. Hils Deres Broder naar De skriver ham til; glæder De mig i denne 10 Uge med et Brev da send det til Holsteinborg over Skjelskjør. Det er min Agt, slipper jeg for Nysøe, da at tage hjem over Sorø og der besøge Inge-mann.

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

280. *Fra Henriette Collin.*

Ti[r]sdag 20 Mai [1856] 15

Kjære Andersen Dersom De kjender nogle vakkre, danske, i Dresden bosatte Familier saa beviis mig det Venskab at give mig nogle Oplysninger snarest mulig i denne Retning da min Broder har bedet mig derom — Jeg modtog igaar hans første Brev derfra, han har havt Besøg af Carus 20 og de synes gjensidig tilfredse med hinanden men Christian har maattet forlade Rom for Bellevue da det første som ellers i enhver Henseende var fortræffeligt — havde en altfor trist Beliggenhed for Een som altid er hjemme — Han føler Trang til lidt Omgang kan jeg mærke og generer sig for at gaa til Dahl som er en Celebritet og saae hellere at kunne finde lidt jevn Omgang — men det er sandt — De kjænder næppe andet en[d] 25 Celebriteter, naar man selv er en saadan kommer man vel paa Reiser altid i Berøring med sine Lige — for hjemme er det en anden Sag — hældigvis for os — hvordan skulle det ellers gaae mig og min Salep? — Om Fa-

milien vil jeg intet fortælle da jeg antager at De staaer i stadig Brevvexling med Amaliegade — Bedstefader og Theodor spiste her i Dag og havde det — hvær paa sin Maade godt — Th. har malet et stort Stykke hvis Indhold er saa gribende at mine Haar reiste sig paa Hovedet ved at høre det be-
5 skrive —

Farvel kjære Andersen Gid dette maa træffe Dem rask og glad. Alle mine hilser Dem kjærligst

Deres
Jette Collin.

I samme Øieblik som dette mit Brev var paa Veien til Postkassen bragtes mig Deres venlige Linier hvorfor jeg takker Dem h[j]erteligt, det var saa smukt af Dem at tænke paa mig — Ja jeg har seet Skoven springe ud i sin hele Skjønhed og det er først anden Gang i mit, ikke saa korte, Liv at denne Glæde er bleven mig tildeel — i vores lille Hauge er ogsaa Anledning nok for mig til daglig Glæde og vores gamle jeg troer hundredeaarige Æbletræ
15 rødmer i disse Dage som den yndigste Pige kind.

Det er upaatvivelig en stor Tilvæxt i Deres aandelige Nydelse paa Holsteinborg at den gamle fortræffelige Grevinde er der — men De og Hun kan umulig følges ad paa den christelige Vei, Gid De kunde!

Og nu atter Lev vel kjæreste Andersen — Vi længes Alle efter Dem.

20

Deres Jette.

Jeg tør jo nok vente et hurtigt Svar paa min Bøn om Dredsner Oplysninger — ikke sandt?

281. *Til Henriette Collin.*

Holsteinborg den 22 Mai 1856.

Kjære velsigne[de] Fru Collin!

25 I dette Øieblik, Klokken 9¹/₂ Onsdag Aften faaer jeg Deres Brev og jeg maa strax jage nogle Ord ned thi Posten herfra gaaer om Morgenen Klokken 7 og Brevtasken lukkes iaften; aligevel faaer De ikke min Skrivelse før Overmorgen, udsatte jeg det, da gik der to hele Dage, saaledes ligger Hol-

steinborg udenfor al Jernbaneflugt, De vil altsaa tilgive det afjagede i mit Brev og tillige forklare samme for Deres Broder med Hensyn til det jeg har lagt indeni til den unge Dahl, Søn af Maleren, der er et genialt, velsignet Menneske, Deres Broder vil bestemt synes om ham, gid han maa være i Dresden, i alle Tilfælde er mit Brev som jo sendes til Faderen og som jeg har skrevet paa Dansk — læs det selv — for at han kan vide Indholdet og altsaa — er han ikke sengeliggende, selv aflægge Vesit hos Deres Broder og det vil han da, — skrevet saaledes at Deres Broder vel vil gjøre Brug af det. — Den unge Dahl er det eneste Menneske jeg i denne Time kan tænke mig for Deres Broder — de Andre jeg husker ere Kunstnere af den Slags han vist ikke bryder sig om eller fornemme Familier, som han nok slet ikke vil ikast med, men Serres synes jeg han skulde kjende, give ham Brev vil jeg nu ikke, men hellere selv presentere ham, naar vi, om ikke længe, vil Gud, mødes der. —

Jeg har maatte love at blive her paa Holsteinborg til Søndag over, siden agter jeg at besøge Ingemann og kommer rimeligviis først Søndag otte Dage til Kjøbenhavn, bliver der i nogle Dage og reiser saa til Dresden, hvor jeg haaber at kunne være Deres kjære Broder til nogen Tjeneste, tage lidt med ham omkring saaledes som han taaler det og føre et Par unge Venner til ham. — Her er rigt og prægtigt paa Holsteinborg men der til fredeligt, velsignet og godt. Den unge Grevinde er mageløs elskværdig, huuslig, behagelig, god og rar, Børnene søde og kjærlige og den gamle Grevinde saa livlig, saa ung, saa christelig trofast, saa indtagende, jeg synes særdeles om hende og hun er mig meget god og deeltagende; vi tale meget sammen om Religion, men ogsaa om Naturen, om Poesi og Mennesker, jeg læser høit i mit Livs-Eventyr, som særligt glæder hende. Men nu staaer Tjeneren ved Døren med Posttasken, jeg faaer ikke engang dette Brev læst igjennem, vil De gjøre det for mig og saa brænde det, thi det er altfor afjaget! Hils Deres Mand, Datter og Søn! Alle i Amaliegade.

Deres trofast hengivne 30
H. C. Andersen.

282. *Fra E. Collin.*

- Min kjære Andersen. Da jeg af Deres Brev til Fader seer, at De modtager Breve i Sorø og at et Brev vil glæde Dem, saa seer jeg ikke, hvorfor jeg ikke dertil skal benytte en Søndag Aften og dens otium. Grunden, 5 hvorfor jeg ikke skriver dette Brev fra Altona, er, at jeg ikke, som De antager, er reist derhen endnu. Derimod kunde Skjebnen vel føie det saa, at jeg reiste netop kort før Deres Hjemkomst; men der skal ikke være noget til Hinder for, at De kan faae de behøvende Penge, hvad enten De taler derom med Fader eller med Jette. Dersom det Veir, De har havt 10 paa denne Reise, er det samme som det, vi have havt her, saa har det været daarligt, koldt og fugtigt. Pintsen skulde min Familie have brugt som en af dette Aars faa landlige Glæder, da vi ellers blive i Staden; men den Glæde blev os forstyrret ved den sørgelige Hændelse paa Rungsted med den unge Moltke, (Søn af Dickens's Oversætter), hvis Jette ikke har 15 fortalt det, var Sagen i Korthed: han spadserede med os, ved et ubegribeligt ringe Spring brækkede han Benet, fik Stivkrampe og døde. Det er faa kolde Ord, som beskrive en Hverdagsbegivenhed, men dertil slutter sig en Families uhyre Smerte, to Forældres Opgivelse af de stolte og glade Forhaabninger, der knyttede sig til deres eneste haabefulde Søn.
- 20 Jeg har iaften været ude hos Fader, som havde det meget godt som sædvanlig; Louise og Ingeborg vare der, og de loe meget, som sædvanlig, især over et Udtryk, som jeg fortalte dem om en Grønkone, der vilde gifte sig; hun var Enke og sagde, at hun havde levet i 8 Aar med sin første Mand uden Resultat.
- 25 Jeg hørte da Rungs nye Operette, Annunziatas Fest. Da Musiken ikke er af Herz, har Berling havt Mod til at udtale sig imod den. Jeg er nu ikke stærk i strax at capere en Musik, saaledes at jeg første Gang bedømmer den; jeg troer imidlertid, at der er endeel Smukt i den; men der sad en Hvalp ved Siden af mig, som strax var paa det Rene med sin Dom, og 30 som hyssede stærkt.

Jonas har tilbragt en meget glad Ferie paa Lerchenborg; han medbringer derfra Æg og andet naturhistorisk Udbytte, — Capitain Sommer er retourneret fra Vestindien og har ogsaa beriget hans Samling.

Forresten har jeg ikke noget at sige Dem, men kun at bringe en kjærlig
Hilsen fra Mine og fra Deres 5
26. Maii 1856. E. Collin.

283. *Til E. Collin.*

Sorø den 27 Mai 1856.

Kjære fortræffelige Ven!

Det var kjærligt af Dem at De skrev mig til! jeg blev glad overrasket
iaftes i det jeg kom her at see Brev fra Dem, jeg kan ikke nægte at det første ¹⁰
jeg fornam ved at see Udskriften fra Dem, saa lidt ventede jeg Brev, var
en lille Angest, hvad mon det er om? Der er dog intet Sørgeligt deri! Gud
være lovet De og alle vore Kjære har det vel og i denne Morgen fik jeg et
lille Epistel til fra Deres Fader, der synes tilfreds ved at jeg ikke er taget
til Nysøe. 15

Paa Søndag venter jeg at komme til Kjøbenhavn, jeg bliver der nogle
Dage, De skriver at jeg neppe træffer Dem og i den Anledning vil jeg helst
bede Dem om De hos Deres Kone vil lægge ud til mig 300 Rdlr til min
Reise i Udlandet, saa er det i Orden. —

I Dag sendte mig Deres Fader et rart Brev fra Storhertugen i Weimar, ²⁰
jeg havde ikke et heelt Aar skrevet ham til før forleden paa Basnæs og nu
fik jeg strax Brev igjen, saa hjerteligt og godt; han er sandelig et trofast
Hjerte; han bad mig meget om at komme og overvære hans Fødselsdag
den 25 Juni, det vil jeg nu tænke paa. —

De kan tro at der var meget velsignet paa Holsteinborg; den unge Grev- ²⁵
inde er sød og nydelig, hun og Børnene vare saa hjertelige mod mig og
den gamle Grevinde og jeg kom just ganske fortræffeligt ud af det, jeg
maatte endelig love hende i Kjøbenhavn at besøge hende imellem. — Hun
havde ogsaa flere Interesser end blot det religiøse Element, hendes Kjær-

lighed til Naturen var saa smuk og naturlig og her især mødtes vi nu ganske og aldeles; vi talte ogsaa en Deel om Religion, om Poesi og om Livet, hun er aldeles ikke kun i een Retning som Folk havde sagt mig. Det var mig virkelig ikke mueligt efter at komme fra Basnæs og Holsteinborg, fra saa megen Inderlighed og Ro, at besøge Nysø, der er hyggeligere her i Sorø. — Iaftes kjørte med mig her til Dr Saxtorff der om Morgenens var taget fra Kjøbenhavn, havde gjort Sygebesøg paa Holsteinborg og var i Aftes igjen i Kjøbenhavn, af ham hørte jeg først det sørgelige Dødsfald med den unge Moltke. —

10 Hils kjærligt Deres Kone! hun fik dog mit sidst[e] hurtigt afjagne Brev?
 Louise og Jonas mit hjerteligste God Dag! Deres trofaste
 H. C. Andersen.

284. *Til Henriette Collin.*

Maxen den 14 Juni 1856.

Kjære Fru Collin!

15 Deres Broder traf jeg livlig og ret fornøiet, daglig besøgte jeg ham de tre Dage jeg blev i Dresden; een Morgen traf jeg Geheimeraad Carus der, som sagde mig at det vel var noget sildigt at han havde faaet min Ven i Cuur, men at han havde godt Haab! jeg førte den unge Dahl op til Deres Broder og de synes nok godt om hinanden; Dahl veed jeg var ganske ind-
 20 taget i ham. Fru Serre bad mig spørge om hun slet Intet kunde udrette til Deres Broders Fornøielse, men han svarede nei dertil. — Jeg kan virkelig forsikre Dem, at uagtet han da ganske nyelig havde prøvet et af sine Tilfælde, der nok under den begyndte Cuur have været et Par Gange, var han usædvanlig livlig, talte meget og var i Humeur; gik ind paa, lidt længere
 25 hen at besøge Theatret, ligesom ogsaa i disse Dage at vove sig ind i en Deel af Galleriet jeg anviiste ham som kjølig og nær Udgangen. — Gid han maatte have Gavn af dette Besøg hos Carus. —

5 der] først skrevet det. 6 Saxtorff] først skrevet Saxdorff.

Jeg er nu her i Maxen, hvor jeg kom i forgaars ledsaget af Fru Serre og den unge Dahl, der dog samme første Dag igjen tog til Dresden. Fru Serre har ikke mindre en[d] sex Hunde der alle styrtede os hvinende imøde; i den store Glæde og Omarmelse der fandt sted, fløi een af Hunde[ne] fat i mig og beed mig! — jeg blev aldeles forfærdet og hele Huset kom i Skræk! 5 det var en rar Indtrædelse. Da der imidlertid ikke kom Blod og kun Tænderne vare at see indtrykkede i Huden, men dybt, og Hunden er ganske sund, anseer man det for aldeles uden nogen Fare! men De kan da nok vide at jeg har endnu nogen Angest og venter paa at blive »hundegal«! — I Leipzig brak jeg een af mine Fortænder, der længe har truet med Afreise 10 og sammesteds da jeg modtog min Kuffert paa Banegaarden, havde jeg den Overraskelse at see den aaben, Laasen var aldeles knækket af! — See det er mine Lidelser; Behagelighederne ere just ikke saa faae! — Overalt er jeg saa hjertelig og glad blevet modtaget. Mellem Haarburg og Lehrte læste en ung Dame høit af »en mageløs Bog«: »Bilderbuch ohne Bilder!« 15 man var da henrykt og da saa Forfatteren blev kjendt! — Ja, det maa være deiligt at være en berømt Digter! Mellem Magdeburg og Leipzig var to høi fornemme Fruer fra Hameln i Vognen; de spurgte mig om jeg var Svensk, jeg svarede »Dansk«. »Lever Andersen ikke endnu!« sagde den ene, »han har saalænge ikke skrevet Noget!« jeg forsikkrede at han levede og ka- 20 stede nu Pilgrimskappen og stod som Bournonville i gamle Dage, i »Festen i Albano«. Nu fik jeg Hyldethee og Indbydelse til deres Gods og da kort efter en Veninde traadte ind i Vognen, raabte den ene: »tænk dig, her er med os den danske Digter, Thorwaldsen!« — I Dresden var jeg paa Hønse-Udstilling; det var Noget for Jonas. Høns af alle Arter vare i Aflukker Side 25 om Side, der var en Skrigen, Galen, Kykkelikyen, saa jeg dirrede. Den kongelige Familie kom tilfældigt! jeg har kun en eneste Gang før været sammen med Kongen og Dronningen, men de kjendte mig strax og Kongen gik lige hen til mig, han talte naadigt og venligt, Dronningen ligesaa, nu kom Prindsesse Sidoni, Hertuginde af Toskana, en Mængde høie Personer 30

vare der og De kan tro Folksaae paa mig, de tænkte vist jeg var en fremmet Prinds! da jeg gik toge alle Laqveier Hatten dybt af. Og saa tør en Hund bide mig og det bagfra! En tydsk Novelle: Christian Wohlgemuth har jeg i Dag læst, den er ganske og aldeles som sprunget ud af mit Levnet; det er
 5 Sønnen af en fattig Skomager der bliver Digter og skriver Eventyr. — »En Digters Bazar« og »Andersens Eventyr« ere hans to kjæreste Bøger, og det er »den grimme Ælling« der ligesom er Skyld i at hans »innere Beruf« — bliver ham klar; imidlertid var der en Deel i, som rørte mig; jeg skal dog
 10 købe Bogen. I Dag vente vi stort Selskab her. Ministeren Falkenstein med Familie, flere Digttere, blandt disse Gutzkow som slaaer sig en Uges-
 tid til Ro. Nu er vel Deres Mand og Louise komne hjem! hils dem begge to, ligesom ogsaa min kjære Ven Jonas! Vil De ikke nok lade Fru Ingeborg læse dette Epistel saa kan jeg dog ogsaa her nikke til hende. Min Hilsen
 15 bringer De Alle i Amaliegaden, ligesom ogsaa Linds og Gottliebs. Et lille Brev til Mathilde Ørsted ligger her ved, vil De ikke nok afsende det. Glæd mig snart med nogle Ord: »Dresden poste restante«!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

[I Margen:] Lad mig endelig vide om jeg ved næste Trækning i Classe-
 20 lotteriet har vundet!

285. Til E. Collin.

Weimar den 26 Juni 1856.

Kjære Ven!

fra Beaulieu har jeg mange venlige Hilsener til Dem og Deres Kone, han spurgte ogsaa om Louise og Jonas, og hvor de tumlede sig denne Som-
 25 mer. Jeg kom i Søndags her til, og netop saa betids at jeg var i Theatret og saa Göthes Faust, det vil sige de fire første Acter, alle sex blev mig for meget, da jeg samme Dag var reist fra Dresden. Dagen efter blev jeg strax

1 mellem mig, og de] først skrevet ligesaa meget som.

kaldet til hendes Keiserlige Høihed i Belvedere hvor jeg fandt den venligste Modtagelse; kjørte derfra over Weimar til Ettersburg, lige efter Taffelet idet der var sendt Bud ind at Storhertugen ventede mig. De kan ikke tro hvor inderligt, hvor glad han og hans Gemalinde modtog mig, ogsaa de unge Prindsesser, selv den allermindste, kun tre Aar, knixede hele Ti- 5 den og sagde: »Ich kenne Sie auch!« uagtet vi nok første Gang talte sammen. — Enkestorhertuginde var paa samme Tid kjørt der ud og stod tæt ved og saae hvorledes Storhertugen trykkede mig i sine Arme og kyssede mig paa hver Kind; jeg følte mig ganske bevæget og veed De hvilken Tanke jeg da havde, i hvor underlig Cirkelen mødes. Jeg huskede paa jeg var 10 den fattige Skomagers Søn, og at min stakkels Moder havde maattet vaske for Folk og nu kyssede mig Dattersønnen af Ruslands Keiser. — Hvor underligt vi Mennesker rystes om! De vil forstaae mig, jeg var bevæget, glad — underlig tankefuld. Om Aftenen sad jeg i den kongelige Kreds, og vi talte Alle som gamle Bekjendter og Venner. — De vil see heraf hvor 15 ligefrem, hvor trofast mod mig og kjærlig Storhertugen er. — Den 24 var det hans Fødselsdag[;] der var stor Cuur i de prægtige Sale, det vrimlede med ordensklædte Herrer og Militærer; jeg var der naturligviis og havde ogsaa ved Taffelet en særdeles god Plads; om Aftenen gav man i Theatret: anden Deel af Göthes Faust, der rundede sig langt bedre end jeg havde 20 troet. Der var anvendt uendeligt Meget paa at sætte det i Scene. Hele Theatret var festligt oplyst, jeg var i første Rang meget nær den storhertugelige Loge, hvor den unge Baron Goethe ved denne Leilighed havde Plads. — Igaar var stor Illumination, Fyrværk og fransk Comedie; »Djeu vous bénisse«, i Ettersborg. Jeg kjørte med Goethe der ud og der var i høi 25 Grad festligt. Klokken 6 begyndte Thee og Bal; Storhertuginde havde en ganske deilig Klædning — De maa lade Deres Kone læse dette Brev, om ikke for andet saa for den her givne Beskrivelse — det var en fiin hvid klar Klædning ganske besat med lilla Seriner, men de grønne Blade vare virkede i Kjolen selv, Blomsterne derimod vare ligesom Basreliefs frem- 30 staaende. Paa Hovedet var Seriner og en Masse Diamanter. En ung Dame

- med en simpel Krands af Kornblomst og en Brystbouquet ogsaa Kornblomster og dertil i blændende fiint Hvidt, var een af de der ved sin Pynt vakte min Opmærksomhed, Alle de Andre vare saa overordenligt i Pragt og Juveler. — Af bekjendte Folk talte jeg med Professor Hase og Digteren
- 5 Griepenskerl, Klokken to kom jeg først til Hvile. — Dog eet endnu maa jeg fortælle Dem. — I det lange Gallerie paa Ettersborg hvor Buster prange af Goethe, Schiller, Herder, Wieland o s v staaer ogsaa min, den Jerichau har gjort, jeg har en alfor hæderfuld Plads mellem Wieland og den afdøde
- 10 Storhertug og blev ganske overrasket derved, da Goethe gjorde mig opmærksom paa at jeg stod her i Rækken. — I Dag kjører jeg igjen til Ettersburg, bliver der Middag og Aften, men overmorgen vil jeg afsted til Dresden til Maxen, thi her er for Øieblikket altfor megen Afvexling; desuden reiser den storhertugelige Familie i næste Uge til Wilhelmsthal; Enkestorhertuginde
- 15 gaaer til Petersborg hvor hun ikke i mange Aar har været. — Beaulieu gaaer til et Bad, her bliver altsaa tomt. Vil De hilse alle i Amaliegaden, særligt Deres Fader og Søster, sige Dem at alle Breve til mig gaae nu igjen til Dresden poste restante. Deres Svoger er vel netop nu indtruffet, ganske opfyldt af sin Reise. Jeg fik da Ret med at det havde været ham og
- 20 Wanscher bedst at de ikke vare tagne til Sicilien, denne Tour, skrive de, har været meest besværlig, dyrest og af ringeste Udbytte. — Paa Søndag er jeg i Leipzig, det er ikke umueligt, dersom vore Reisende endnu ere paa Hjemfarten at jeg dog mødte dem der, men det tør jeg ikke haabe. — Veiret er slet! det var i forgaars her i Weimar kun fire Graders Varme og saa regner det hver Dag; hvorledes staaer det i den Henseende til, hjemme!
- 25 — Theatret har vel nu undergaaet sine første Omskiftelser, bortkastet en Deel af Personalet! — Hvorledes mon Dorf vil optræde — mon »Kongen drømmer«, »Mulatten« og slige gode Stykker, igjen komme frem! ikke at tale om Liden Kirsten, — genannt »Klein Karin«. — Glæd mig snart med et Brev! —
- 30 Ogsaa det maa jeg fortælle Dem! jeg fik imorges et Brev fra New York;

1 simpel] *Ms. har simpelt.* 2 Pynt] *først vistnok skrevet Pyndt.* 24 Dag] *Ms. har Dage.*

den rige Hr Spring, hvem Frøken Bremer omtaler i sin amerikanske Reise, skriver at det hedder at jeg i Sommer kommer til Amerika, han giver mig sin Adresse og beder mig stige af i hans Huus og tillade ham at arrangere min videre Reise! det er overmaade nydeligt, dersom jeg kom der, men det skeer vistnok aldrig.

Lev nu glad og vel! Hils Alle vore fælles Kjære!   Deres trofaste
H. C. Andersen.

286. *Fra Henriette Collin.*

Søndag 29 Juni [1856].

Tak for Deres Brev kjære Andersen og for Deres beroligende Ord om min stakkels Broder som jo maaskee ikke har det saa daarligt som han selv troer det, men dog, Gud bædre, daarligt nok. Gid han var hjemme igjæn! —

I Gaar kom Adolph og Wancher glade og velbeholdne hjem, den Første er bleven 10 Aar yngre i sit Udseende—ja Reiselivet er Sundhed og bliver man ogsaa engang paa Reisen bidt lidt af en Hund som ikke er gal saa forandrer det dog ikke Sagen og jeg glæder mig til at see Dem komme hjem som »Holder Jüngling«. —

I Amaliegade er Alt vel. Kaffebordet samler Unge og Gamle Mennesker og unge og gamle Anskuelse og Meninger, men det er jo eet af Livets Krydderier at udvæxle Tanker i deres Forskellighed, og kun fordi man ikke forstaaer at gjøre det paa den rette Maade, blive[r] Krydderiet undertiden lidt skarpere end nødvendig

Edgar gaaer det godt, det vil sige han lover til et haud og dermed er baade han og hans Forældre vel tilfredse—Bedstefader er rask og i Reglen i godt humeur—Stella Semb (Boye) er her for Tiden og har bedet mig sænde Dem ret mange Hilsner[;] hun bliver her en Maaned Tid og haaber paa Muligheden at see Dem inden hun reiser—hendes Broder Theodor er her ogsaa—Han, som alle Deeltagerne i den Upsalensiske tour, er aldeles henrykte over disse skjønne Dages Udbytte og Minder og Alle ere

enige i at de bedste og meest ophøiede Følelser ere fremkaldte ved disse Møder og ved den over al Beskrivelse varme Modtagelse der blev dem tildeelt.

Søndag Aften.

5 Da vi kom hjem fra Kirken laa Deres Brev til Edvard og til Ingeborg som takker og lader Dem sige at hun snart skal skrive — De har jo havt glade Dage i Veimar kjære Andersen og det maa unægtelig være morsomt at blive omfavnet og kysset af en Storhertug — jeg for min Person har jo ikke forsøgt noget saadant, men havde jeg Valget saa tog jeg hans Kam-
 10 merherre som gjorde et dybt Indtryk paa mig, det er Een af de nætteste Mænd jeg har seet og hvis De skriver saa tak ham fordi han saa venligt erindre vort flygtige Møde[.] Om Theatret veed jeg intet andet at fortælle end at det danske Folk er opfyldt af glimrende Forhaabninger og at i enhver velorganiseret Huusholdning findes der en stor Sparebøsse hvis Ind-
 15 hold skal være »Til at gaa paa Comedie for«. — Dorph har imidlertid forbeholdt sig at kunne gaa sin Vei saasnart han lyster og vil derfor ingen gage have — Fru Heiberg vil have Ferie den første Halvdeel af Saisonnen, Hun skal være meget alvorlig og ilde tilmode over den hele Tilstand. —

Edvard hilser Dem hjerteligst[;] han skriver ikke idag da han ikke har
 20 Tanker for andet en[d] Steenkrukker og Fajance (som han nuskal realisere efter at have solgt Fabrikken) og han har en dunkel Anelse om at disse hans Tanker, selv om han satte dem i Vers, ikke vilde finde Gjenklang hos Dem.

Jonas er paa Rungsted og Louise hos Wanchers — begge — det haaber jeg til Gud — have det godt —

25 Louise Lind er med Ingeborg og Agnete paa Christinelund

See saa kjære Andersen nu veed De lidt om os Alle og jeg har kun tilbage at sige Dem at jeg ofte længes efter Deres venlige Nærværelse og at jeg glæder mig inderligt til atter at see Dem[.] Gud give os et glad Gjensyn

Deres Jette Collin.

30 Vil De takke Fru Serre for hendes Godhed at ville tage sig af Christian[;] det er smukt og menneskekjærligt af hende.

287. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Idag faaer De et langt Brev fra mig, men det Meste er trykt, hvilket er overmaade nemt. Det vil interessere Dem at see Dagbladets vedlagte Kritik over Hartmanns Noveller og den dertil knyttede velsindede Betragtning over Dem. 5

Vi have det elendigste Veir, Blæst hele Dagen og om Morgen 6° R. Saavidt jeg kan skjønne, have Drewsen og Wanscher gjennemgaaende havt et meget slet Veir paa Reisen. Dersom De finder noget paa Deres Vei, som kunde passe for Casino, kunde De nok kapre det; i næste Saison skulde denne Anstalt dog søge at gjenvinde sit suspenderede Renomé. 10

3/7 56.

Deres

E. Collin.

288. *Fra E. og Henriette Collin.*

Kjære Andersen. Fra Chr. Thyberg har jeg modtaget Efterretning om Deres Tilbud med Hensyn til Jonas, at De vil skaffe ham en god Modtagelse paa Maxen, endog at De vil betale hans Hjemreise, med meget mere, som Deres gode Hjerte og Deres Venskab for os Alle dicterer Dem; men Eet vil De ikke gjøre, De vil ikke have noget Ansvar, nogen Angest for, hvorledes han slipper fra en saadan Reise paa egen Haand. Nu vel, jeg kan forstaae det, men saa vil De ogsaa forstaae, at jeg, som min eneste Søns Fader, ikke kan være fri for lignende Ængstelser; thi vel er det, Gud være lovet, rodfæstet hos mig, at ikke en Spurv falder til Jorden uden Guds Villie, men jeg veed ogsaa, at man skal ikke friste Gud. Dog dette er ikke den eneste, skjøndt det er den vigtigste Grund. Naar en Dreng i Jonas's Alder, da han endnu gaaer i Skole, skulde have en saa luxuriøs Ferie, og det lige Aaret efter at han har havt det for hans Alder ualmindelige Held at see den største Deel af Tydskland, da maatte der være ualmindelige Grunde til at retfærdiggjøre Anvendelsen af saa store Bekostninger paa 25

ham; han kunde ellers let faae Følelsen af at være et Grevebarn eller noget Lignende, at man ikke behøver at arbeide for at høste Lønningen o. s. v. Jeg vil ikke bagtale min egen Søn, og han fortjener det heller ikke; han er kjærlig, god, veltænkende, kort sagt, han er min og Jettes Glæde og Stolt-
 5 hed, — men flittig er han ikke; idetmindste er det ikke gaaet op for ham, at nu er Tiden til det Arbeide, som han i Livet skal høste Frugten af, og at det siden er for seent.

Det er nu ikke min Methode, maaskee det er galt, at være stræng; jeg troer man opnaaer mere ved at spore en Drengs Følelse for Ære og Pligt
 10 mod sine Forældre, med eet Ord: hans Ambition. Vækkes denne i dette Aar, som rimeligviis er det afgjørende for hans Skolestudier, saa vil det ogsaa gaae ham godt, saavist som han ikke mangler Evner, og da vil han ogsaa faae at see, at jeg ikke skal unddrage mig fra at skaffe ham de Glæder, som jeg saa høilig under ham.

15 Altsaa: han kommer ikke, men tusende Tak for Deres Tilbud.

Da De saa jevnligen hører fra Familien, har De vel ogsaa hørt, at vor kjære Fætter Gottlieb Bindsbøll pludselig er død.

Lev vel kjære Ven.

16/7 56.

Deres

E. Collin.

20 Lad ogsaa mig takke Dem ret inderligt kjære Andersen for den Glæde De vilde gjøre min Jonas, min Erkjendtlighed er ikke mindre fordi Deres kjærlige Tilbud bliver ubenyttet. — Lev vel til vi sees

Deres hengivne

Jette Collin.

25 289. Til E. Collin.

Maxen 24 Juli 1856.

Kjære Ven!

Tak for Deres hjertelige Brev! jeg forstaaer det saa godt at De og Deres Kone ikke ville lade Jonas alene, i den Alder han nu er, flyve ud i Verden,

jeg vilde, selv uden Ansvar, være i stor Angest for ham før jeg saa det kjære lille Menneske! Forslaget er fremsprunget saaledes: Deres Svoger sagde: nu har jeg saa stor en Leilighed at jeg kunde have Dem hjemme med hos mig! da udbrød jeg, indviteer Jonasi hans Ferie! — »men jeg kan jo ikke føre ham om!« sagde Thyberg, da fik jeg den største Lyst der til, vidste hvor 5 velkommen Jonas vilde være i Maxen, og at han her mellem Marmorbrud og Skovnatur vilde kunde more sig; jeg tænkte paa en Fart ind i de schlesiske Bjerge, og at han med mig kunde flyve hjemad, Udgiften vilde det være mig en Glæde at bestride; næste Dag sagde Thyberg at han havde indviteret baade Jonas og Louise, jeg [havde] tænkt Mueligheden, men 10 var meget mere urolig, især for Louise, som jeg var bange for vilde føle sig fremmed her i Maxen mellem det Dusin Forfatterinder her var, snart fattede jeg mig imidlertid, overbeviist om at hun kom ikke, og at Jonas skulde jeg nok skaffe en meget behagelig Tid, Thyberg betragtede imidlertid det Hele som Spøg — jeg, ærlig talt, ikke, men var urolig for min unge Ven, 15 til jeg havde ham. — Nu engang, om Gud vil, og Fader og Moder tillade det flyve vi lidt ud sammen at ogsaa jeg kan vise ham et Stykke, af den store Fuglerede vi kalde vor Jord. Hils ham! — — Først i Dag er det sommerligt, Maxen ligger høiere end Königsstein og De kan da tænke Dem hvor koldt her er. Næste Uge har jeg været her omtrent en Maaned og største Delen 20 af den er gaaet hen med at være syg, jeg kom ganske i Feber fra Weimar, saadan en Forkjølelse har jeg ikke før kjendt, thi aldrig havde jeg tidligere Feber, jeg frøs saa Tænderne klappede og derpaa sprang de hede Vanddraaber ud af alle Porer, som i et russisk Dampbad. Mit Hoved var som et Smedeværksted, og hver Nærve fik et ordentligt Hammerslag, endnu 25 gaaer jeg og hoster, har ondt i Brystet men er betydeligt bedre. Tiden er imidlertid flyvet hen, jeg har læst Göethes Faust, anden Deel, som jeg før ikke forstod, nu ligger den mig saa klar og herlig, den er just Blomsten af den hele Digtning, tag den dog engang frem, den siger mig, hvad jeg for en Deel selv vilde sige i min nye Roman, kun lidt mere i Allegorie taler 30

Goethe. — Major Serre er ganske gaaet ind i at oversætte mig, det er blevet ham en Lidenskab, og i vor syg jeg følte mig har jeg hver Dag dog maatte give et Par Timer hvori han, der ikke kan et dansk Ord har, bedre end nogen Tydsker før, gjengivet: Fuglen i Pæretræet, den nye Barselstue og
 5 Silkeborg, det sidste er ganske, som jeg vilde have skrevet det var jeg en tydsk Digter; det kommer i det nye Maanedskrift Vieveg og Westermann i Braunschweig udgive; det bliver eet af de meest udbredte, selv for de Tydske i Amerika, og til Medarbejdere har jeg saadanne Folk som Liebig, Schleyden, Humboldt etc., det er nok en særdeles Hæder, at jeg som Ud-
 10 lænding er anmodet om at være een af Medarbejderne; nu, »Silkeborg« kommer som min Debut. — Den 28 Juli er det Major Serres Fødselsdag, her paa Riddergodset er bygget et meget smukt, ikke lille Theater, Skuepillere fra Hoftheatret i Dresden, og Deletanter opføre her min Vaudeville »Fuglen i Pæretræet«, ganske med den samme Musik, som i Kjøbenhavn,
 15 havn, der komme omtrent 200 Tilskuere. Den 29 tager jeg til Dresden, derfra skal jeg ud til Enkedronningen en Dag, desuden besøge mine Dresdner Venner og altsaa før den 6te August kommer jeg neppe derfra, nu var Bestemmelsen at komme til Silkeborg, men da jeg vil være i Kjøbenhavn først i September, saa maa jeg opgive Silkeborg og gaaer enten til Glorup
 20 eller Basnæs, derom vil De senere høre. Jeg har saa mange »Godser« at jeg ikke ret veed hvor jeg skal tage hen! — Fra Charles Dickens fik jeg forleden et langt deiligt Brev, han er i Frankerige i Bologne og skriver paa »Little Dorrit«, som han ikke i de 10 første Maaneder faaer sluttet, han indbyder mig, naar jeg kommer til Engeland at boe i hans Huus og leve med ham;
 25 det er meget deiligt, men naar kommer jeg der!

Dybt greb mig Efterretningen om Christian Wulffs Død, jeg var febril syg da jeg fik den; skrive nogle Ord over ham, især dersom det kunde være hans Nærmeste en Slags »gjøren Godt« vilde jeg saa gjerne, men jeg kunde ikke — mit Hoved var ikke sammen med mit Hjerte, nu først har jeg et
 30 lille Digt, jeg sender Dem det og beder Dem at De vil lade det komme enten i Dagbladet eller Fædrelandet, men kun dersom De og Deres Kone

finde at det ikke er et ganske almindeligt Digt, jeg beder Dem betænke dette, selv har jeg ingen Mening endnu derom. — Hils alle Kjære

Deres trofaste Ven

H. C. Andersen.

290. *Til Henriette Collin.*

Maxen 24 Juli 1856. 5

Kjære Fru Henriette Collin født Thyberg!

Ja De læser jo Brevet til Deres Mand, og saa kan han læse dette igjen, det er kun et Haandtryk, et Suppliment til den Skrivelse han fik. — Deres Broder og jeg havestadigt vexlet Brevesiden jeg tog herud, hansynesi disse ret livlig og tænk han har to Gange i Byen besøgt Fru Serre, der er indtaget i ham og næsten med Taarer siger til mig, »kan jeg dog slet ikke gjøre noget for den kjære unge Mand!« — han har aldeles afslaaet at komme herud til Maxen med Hans. Fru Serre har sendt ham Blomster og spurgte mig igaar om jeg ikke vidste en Bog hun kunde forære ham, men jeg vidste ingen Bog — han har jo læst Agnete og Havmanden og saa veed jeg ikke noget! — 15 Hun vil endelig at han skal søge Raad hos en berømt Dame: »en Læges Datter«, der gjør Underkuur, men han skriver til mig at han ikke vil have med Hexe at gjøre, han havde ogsaa bestemt at sige Fru Serre det, men det har han ikke rigtig gjort, hun overvældede ham med al Hjertens Tale. Nu længes han efter Hjemmet og jeg tænker at i August har De ham. Her 20 er saa mange Forfatterinder i Maxen, og Een af dem, forresten udmærket, er meget med at overfalde mig med Kys naar jeg har læst noget som rører hende — men hun er gammel, feed og varm! — forleden fik jeg ved Bordet en saadan velmeent pludselig Omarmelse, ved Bortgangen tilhviskede en anden Digterinde mig, : »bliver De ofte saaledes belønnet, som iaften, da 25 misunder jeg Dem ikke!« — Veed jeg bare naar Anfaldene komme saa kan jeg dreie af, men er jeg uforberedt!!! — Du Himlens Gud! jeg kunde aldrig falde en Dame saaledes om Halsen fordi hun digtede godt! Det er nu en Historie kun mellem os — og Amaliegaden. Havde jeg Deres Broder her-

ude — han er kjøn, maaskee jeg da havde en Afleder! — Nu Spøg til side i Dag er jeg raskere, kun har jeg en levende Flue i mig, jeg slugte den igaar og er den død, saa gaaer jeg jo om som et levende Gravmonument for en død Flue, det er jo ogsaa frygteligt. Hils Frøken Reimer, Gerson, Frøken
5 Louise, Jonas etc.

Deres hengivne

H. C. A.

1857

291. *Fra Henriette Collin.*

Föhr den 1ste Juli [1857]

Deres Brev modtog jeg her kjære Andersen og takker Dem hjertelig for den Glæde det bragte mig, jeg behøver vist ikke at sige Dem at jeg med levende Interesse følger Dem paa Deres vistnok høist behagelige Vei thi naar man selv er en stor Mand maa det være deiligt at leve mellem be- 5
tydelige Personligheder, er man derimod som jeg en lille Kone, saa finder man sig bedst i de smaa Forhold og jeg har det derfor fortræffeligt her i Vyk og seer med Glæde og godt Haab, Louise fordybe sig i Vesterhavet.

Kan De ikke kjære Andersen, give Deres rige engelske Veninde Lyst til at see Danmark? jeg kunde godt lide at gjøre Bekjendtskab med noget saa 10
storartet rigt og som De siger velgjørende, som hun maa være, jeg kan godt begribe at De hellere henvænder Dem til hende selv end til hendes stolte Tjænerskab. —

De vil vide noget om hvad der siges om »Være eller ikke at være«, men da jeg alt i Søndags 8te Dage forlod Byen og siden ikke har seet en dansk Avis 15
saa veed jeg intet om den offentlige Udtalelse, privat har jeg hørt megen Glæde over den. —

Min Nabo ved table d'hote her paa Föhr er en gammel Præst John, efter hvad jeg hører Hamburgs mest anseete Prædikant, han spurgte mig strax om Dem og trode at De skrev Deres Bøger paa tysk saa let og ypperligt 20
var Sproget, han holdt overordentlig meget af Dem og troede ikke at behøve at læse Deres Livs Eventyr da han havde læst »der Geiger« og dette mente han var Deres egen Historie og det han satte høiest af Alt hvad han kjændte af Dem. —

Jeg læser i denne Tid Little Dorrit og glæder mig inderligt; den hjertelige Latter har jeg efterhaanden vænnet mig af med, men iaftes tvang den unge Barnacle mig til at lee saa høit at jeg selv blev ganske forundret — Jeg har ogsaa læst Currer Bells Liv fortalt af Miss Gascal, det er en høist
5 interessant Bog som jeg raader Dem at læse . . . .

At Gade er bleven forlovet med Frøken Stæger har De sagtens hørt — I Guds Navn! hun skal jo være en forstandig og god Pige.

Lev vel kjære Andersen, endnu engang Tak for Deres Brev, jeg sendte det strax til Familien i Kjøbenhavn. Deres hjertelig hengivne

10

Jette Collin.

292. *Fra E. Collin.*

Kjøbenhavn d. 6 August 1857.

Kjære Andersen. De skal dog inden Deres Hjemreise have et Par Ord fra mig. Grunden, hvorfor jeg ikke før har skrevet, er simpelthen den, at jeg næsten aldrig har noget at skrive som interesserer Dem; den ulidelige Var-
15 me har ogsaa nogen Skyld. Angaaende Deres Roman har De vel læst og hørt meget mere end jeg; jeg kjender kun nogle ephemere Avisartikler, som Dagen efter ere glemte. Det var jo at forudsee, deels at dette Æmne vilde møde Opposition, deels at den ikke vilde behage Leiebibliotheks Læsere; endelig var det klart at Dialectikerne ikke kunde finde sig tilfredsstillede
20 ved en Behandling, efter hvilken Gaadens Løsning søges i Menneskets Indre og ikke i lærde Deductioner. Men jeg kan vel begribe at det er haardt, naar man har levet sig saaledes ind i et Værk, da ikke at blive forstaaet. Paa den anden Side vil De hos Deres Kritikere finde en Hensynstagen til Deres Person, en Ømhed for at saare Dem, som staaer i en skrigende Mod-
25 sætning til tidligere Tider. Jeg længes meget efter at høre, hvad man i Tydskland siger om Bogen; jeg har ikke ventet mig meget herfra efter hvad jeg kjender til de der herskende Retninger; men maaskee tager jeg feil.

Om otte Dage venter jeg min Familie hjem fra Föhr; De har jo været der, men har De ogsaa brugt Badene rigtig? Jeg har den høieste Grad af

Tillid til disse, og vilde indstændig raade Dem til næste Sommer at bruge dem; det er fornemmelig alle nervøse Tilfælde paa hvilke de have en saa vidunderlig Virkning. De kunde endog godt gaae en heel Cuur gjennem iaar, naar De kunde komme derhen omtrent til d. 20de August; der er desuden overmaade livligt at være. 5

De veed, at jeg i Anledning af Frøbens Kindergarten skrev til Auerbach, men jeg fik aldrig noget Svar. Jeg skulde dog ikke troe, at han i min Henvendelse til ham har seet nogen Paatrængenhed eller Impertinence. Det skulde gjøre mig ondt. Seer De ham, kunde De dog tale med ham derom.

Fader har det Gud være lovet godt og den hele Familie ligeledes; Gusta 10 og Gottlieb ere paa Silkeborg og ere meget glade ved Hjalmars hele Menage. Lev nu vel

Deres hengivne Ven

E. Collin.

I dette Øieblik fik jeg Deres Brev til Fader, og seer med Glæde, at De blæser ad Kritiken i Fædrelandet. — Tak for Deres Efterspørgsel til Jonas 15 og Deres Mening om ham.

[*Herefter en Paaskrift af Jon. Collin sen.*]

293. *Til E. Collin.*

Maxen ved Dresden den 10 August 1857.

Kjære Ven!

Imorges fik jeg Deres Brev; tak derfor! tak fordi De saa venligt erindrer mig! gid at De dog paa Deres Besøg i Tydskland, Deres Fader skrev for- 20 leden at De havde været her, var kommet til Dresden og havde taget Jonas med[;] han kunde da have blevet hos mig her i Maxen, nu er han i Holsteen, og derfra veed jeg nok De ikke lod ham alene reise her ned, derfor indbyder jeg ham ikke, men om Gud vil, en anden Gang naar jeg selv hele Veien kan følge ham. Bring det kjære Menneske min Hilsen og denne maa De 25 ret gjentage ogsaa for Deres Kone og Louise, som rimeligviis nu er hos Dem! Auerbach har jeg ikke seet, han er med sin Familie nu allerede flere Maaneder borte fra Dresden, lever i Schwartswald. De kan være vis paa

at hele Skylden i at han ikke har besvaret Deres Brev er — Magelighed, jeg kjender ham. Major Serresiger at Auerbach slet ikke veed Beskeed med »Kindergarten«, her er en Enke efter Bibliothekaren Falkenstein, hun har studeret hele dette Væsen og vilde kunde sætte en saadan i stand; kan det
 5 endnu være Dem til Nytte skal jeg gjerne besøge en saadan Have og fortælle derom, men jeg maa vide det betids; thi jeg tænker stærkt paa at vende hjem ad. I Europa N° 30 (25 Juli) staaer af Dr Kühne en meget velvillig Anmeldelse af »Sein oder nicht sein«. — Med Hensyn til Krigen siger han at jeg har givet den »— nicht bitter und feinselig, sondern naiv und kind-
 10 lich, obschon ächt nationaldänisch«; hermed er jeg vel tilfreds. — Varmen er her meget stærk, det er den første Sommer i flere Aar at jeg har hele Uger gaaet med tynde Sommer-Beenklæder, og Maxen ligger dog saa høit, netop saa høit, som Königstein. I Weimar skal Schillers og Goethes Statue afsløres den 3 September, ligesaa skal Sangersalen paa Wartburg
 15 indvies, Storhertugen vil gjerne see mig der, men jeg har skrevet at det ikke lods sig gjøre; (jeg flyver heller hjem!) Gid jeg der maa træffe alle Kjære vel! Meget har jeg at fortælle Dem og Deres Kone om Dickens og hans Huusliv; det ganske Private holder jeg ikke af at bringe paa Papiret, man veed aldrig hvad der i Tidens Løb kan blive trykt. I Utrecht kommer en
 20 Udgave af mine samlede Skrifter 20 til 30 Bind paa Hollandsk. I Amiens kjøbte jeg paa Fransk mine Eventyr, det er forunderligt, hvor mine Skrifter slaae Rod rundt om. Billes Anmeldelse af min Bog var smuk og inderlig velmeent, De har vel læst den, jeg fik den fra ham, over Paris. — Min Classe-Lotteri-Seddel har De vel? — Lind fik den, ved min Afreise, at overlevere
 25 til Dem, om nogle Dage trækkes et Lod, mon jeg dog ikke skulde vinde det? De leer, ryster med Hovedet! nu, jeg har vundet saa meget at jeg bør være tilfreds. Hils Chr Thyberg fra Fru Serre og mig!

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

294. *Til E. Collin.*

Sorø den 20 Sept: 1857.

Kjære Ven!

Lidt maa jeg dog tale med Dem, og det kan nu ikke anderledes skee end ved at skrive! det er ret som om jeg laae i Qyarantaine og det med Hospitals Tanker. Her er slet ikke rart i det af Skovene omsluttede Sorø, og lige udenfor Ingemanns Have har vi hele Academiets Cloak, der stinker væmmeligt. I denne Morgen kom ganske uventet Vogn fra Fru Scavenius om jeg vilde strax tage ned til Basnæs, da blev hun hjemme, ellers reiste hun i morgen til Kongsdal og vilde da næste Løverdags afhente mig, det kom lidt hovedkuls og jeg valgte da at blive her i Sorø endnu næste Uge, vil De underrette Familien derom, hvad Breve til mig angaae, maaskee kan jeg ogsaa før den Tid faae Besked om at jeg ligesaa godt kan tage til Kjøbenhavn, det min Lyst meest staaer til. Jeg er endnu stærk forkjølet, har det egentligt slet ikke godt! — Hils Deres Kone og Børn, hils alle Kjære og glæd mig i Ugens Løb med et Par Ord!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

295. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Det vil forhaabentlig ikke vare længe inden De atter kan besøge os, men jeg vil dog ikke tilraade det endnu, saalænge dog nogle Tilfælde forekomme, navnlig paa Skibene i Nyhavn. Vi tale forresten nu ikke om Cholera og ere glade i Haabet, som bestyrkes ved den indtraadte Kulde, der synes at tilintetgjøre Miasmen; idetmindste siges alle Mavesygdomme at blive sjældnere.

Gamle Fru Zinn er da død (af Vattersot). Man siger at Ludvig Zinn arver Alt.

Fader og vi Alle have det godt.

De lovede mig engang at bede Ingemann om at skrive et Par Ord i et

af hans første Original-Værker (De veed at jeg samler paa Original-Udgaver af danske Classikere). Det var kjedeligt at jeg glemte at give Dem en Bog med. Troer De, at han vil, saa kan De engang sende ham den.

Her er forresten intet Nyt; Folk løbe paa Langes Folketheater; jeg gaaer
5 der ikke; det er neppe Mad for mig.

Skulde De see Ernst Bojesen, saa hils ham fra mig.

Lad mig dog vide et Par Ord om og hvorledes Bredal exsisterer.

d. 24 Sept. 1857.

Deres

E. Collin.

10 296. *Til E. Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør. Mandag 28 Sept 1857.

Kjære Ven!

Tak for Deres Brev, det var venligt af Dem at De skrev mig til. Deres Hil-
sen til Rector Boyesen bragte jeg ham, han hilser igjen. Med Bredal gaaer
det ved det Gamle, han er sygelig, gnaven og ilde tilfreds; jeg sagde strax
15 til Ingemann om hans Haandskrift til Dem, og han skrev øieblikkelig paa
et løst Blad, det han meente at De læt kunde lade klistre ind i een af Bø-
gerne, et Par passende Ord, samt Deres og hans Navn, jeg lægger det ikke
ind i Brevet, da det derved fik Folder, men gjemmer det i min Mappe til
vi sees, det jeg nu haaber ikke vil vare saa længe. Fuglene, hører jeg, er
20 komne igjen til Corsør, alle Graaspurve siger man havde forladt Byen; nu
tager jo Sygdommen betydeligt af, den har nok ellers gjort et Spring, tid-
ligere til Skjelskjør, senere til en Landsby nede ved Holsteinborg, altsaa
stadig her i Basnæskanten, dog med alt det maa jeg sige at efter at jeg først
er kommet her føler jeg mig lettere i Sindet end i Sorø, en By jeg aldrig ret
25 har følt mig vel i og dette sidste Ophold har indbrændt i mig et Indtryk,
et Billede af Sygehuus og Qyarantaine, der var en Søvn over den hele Egn,
en Stank omkring Ingemanns Huus og Have fra Byens Cloak, en stadig
Talen om Cholera og vil De nu forestille Dem mig der kommer fra Udlan-
dets Lyst og Liv pludselig ved Grændsen raabes til Cholera! farer lige i

Løvens Gab, saa godt som jages fra Kjøbenhavn i det jeg vilde ret slaa mig til Ro og da pludselig staae i Sorø! — Det er sandelig først nu som jeg trak Veiret i det jeg seer fra mit Vindue det aabne Hav. Grev Lærke med Gemalinde have været her paa Basnæs tidligere end jeg, de havde saa meget ønsket at vi skulde have truffet sammen, det er desværre ikke skeet, det skal 5 være meget elskværdige Mennesker. De kjender dem! — Hils Deres Kone, Christian Thyberg og Jonas, ikke at forglemme Frøken Louise Collin. Et Par Ord til Deres Fader lægger jeg her ved, at han kan vide hvor jeg er i Behold; Thiele, vil jeg da haabe, er rask, thi ellers maa jeg nok som Jury være i Byen, denne lille Embeds Pligt ligger mig paa Hjertet. Naar aabnes 10 nu det egentlige Theater? Lev vel! hjerteligst
H. C. Andersen.

297. *Til E. Collin.*

Basnæs ved Skjælskjør 21 Decem[ber] 1857.

Kjære Ven!

Nu er jeg i deilig landlig Ro paa Basnæs, jeg kom her igaar til Frokost- 15 Tid efter at have været en Dag og to Nætter hos Ingemanns; der, i Sorø, besøgte jeg strax Rector Boyesen; han ønskede at jeg kom ind ved Sengen hos ham; det var den første Uge i hvilken man troer han er udenfor Livs Fare, men i en Maaned endnu er der ikke at tænke paa, for ham, at komme op; han saa meget medtaget ud, men var livlig og spurgte til Dem og flere 20 Venner i Kjøbenhavn, jeg bevidne[de] ham den Deeltagelse de Alle der følte og han bad mig særlig hilse Dem, kjære Ven. Ingemann og hans Kone havde det godt og de vare begge meget lykkelige i mine to sidste Eventyr: »Flaskehalsen« og »Suppe paa en Pøsepind«. — Alt vil jeg haabe er godt og vel i Hjemmet, med Tankerne er jeg hos dem Allesammen; helst var 25 jeg blevet Festdagene i Byen, men jeg trængte til at komme ud, aande frit oven paa den Ærgrelse og det Theater-Vrøvl jeg nylig har ladet mig afficere af. Her bliver hverken Bal eller Comedie, dog et Par store Middage; til Naboegaardene er jeg indbudt med, men jeg har udbedet mig at blive i

Ro her paa Gaarden, det jeg har bedst af; jeg skriver rimeligviis et Par Eventyr, som pippe frem og tænker da allerede paa det nye Aars muelige Reise. I Anledning heraf kommer jeg til at tænke paa min Formues Omstændighed, De var saa venlig at love mig en Opskrift paa hvor Meget jeg
5 netop havde at begynde det nye Aar med. De 5000 veed De, tør ikke røres, de ere min Hjælp i en muelig »høieste Nød«, om disse tales derfor ikke, men det er at vide hvormeget jeg har foruden disse. Jeg vilde gjerne have Harald ud med mig iaar, jeg troer at det vil være ham til Gavn og Glæde, men nu er det om hvor meget jeg kan anvende paa ham og mig selv; enten
10 fire eller 6 hundred Daler; jeg har en Slags Forestilling om at Formuen foruden den henlagte større Sum, maa være omtrent 1500 eller 1600 Rdlr, men om jeg regner for høit veed jeg ikke, det siger De mig — jeg skal opgive Dem min Maade at faae dette ud paa. Da jeg ifjor reiste til Engeland og tog med: 600 Rdlr havde jeg endnu foruden de 5000, efter Deres Opgi-
15 velse, den jeg har hos mig, 723 Rdlr, jeg bragte hjem fra Engeland af mit Honorar der 25 ø i Sædler, om jeg husker ret, og nogle Guldstykker, hvilket De har noteret, om det tilsammen, vexlet, blev 300 eller 400 Rdlr husker jeg ikke her; De har fra første Juni og til nu første Januar, denne beder jeg Dem regne med, faaet fra Zahlkassen til mig 400 Rdlr, nylig le-
20 verede jeg Dem 100 Rdlr og saa komme Renterne af det Hele, hvor stor denne er i det sidste Halvaar, eller rettere fra første Juni, veed jeg ikke, men antager nu 100 Rdlr, dette blev da tilsammen 1700 Rdlr, men nu modtog jeg fra Dem ved Afreisen til Engeland 50 Rdlr og har et Par Gange, dog ikke tidt, faaet en lignende Sum, saa jeg antager at have foruden de
25 5000 endnu 1500, er det saa? Eller er min Hovedregning gal. Gid De maa kunde give mig en glædelig Beskeed, og at jeg ikke maatte regne Feil, De seer det slet ikke er Gjerrighed der driver mig, eller Lyst til at skrabe sammen, men for at kunne tænke ogsaa paa en Andens Glæde og Gavn. Lad mig mellem Juul og Nytaar faae en Opskrift, med Renter og Januar Ga-
30 gen medregnet, De forstaaer mig nok, min rene hele Formue (foruden de 5000), jeg har naar jeg den 2^{den} Januar kommer til Byen. — Bliv nu ikke

vred for al denne Sladdren og Uleilighed, jeg gjør Dem med mit Pengevæsen. Før den sidste Januar troer jeg ikke at behøve rede Penge, men maa da have 100 Rdlr; jeg har iaar ingen Skrædder-Regning høiere maaskee end 10 Rdlr, i det jeg har iaar betalt strax, men før jeg reiser maa jeg have nyt Tøi; saa at der jo gaaer en Sum af de opsummerede Penge før jeg i Juni 5 kan tænke paa Afreise. —

Jeg fandt her paa Basnæs Brev fra en tydsk Digter, sendt mig fra Leipzig, han har skrevet en Roman, ganske i samme Retning og gjennemførende samme Idee som jeg i: »at være eller ikke være«, Bogen er udkommet hos min Boghandler i Leipzig og nu sendt mig til Kjøbenhavn, den 10 skal i Meget ligne min, skriver Forfatteren, men han har skrevet den før han vidste noget om »Sein oder nicht sein«, den har Navnet »Des Zweiflers Umkehr«; Forfatteren yttrede stor Lyst til at høre min Mening om sit Værk og jeg er ogsaa nysgjerrig efter at see hvorledes han har løst Opgaven; naturligviis siger han mig om min Bog stor Erkjendelse! — Hils nu 15 hjerteligst Deres Kone, ligesom Louise og Jonas, samt hele Familien der samles i Amaliegaden. — Glæd mig i Juledagene med et Par Ord og hav venlig, som altid, i Tanke,

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

E. S:

20

Hvad synes Dem om mit Portræt hos Deres Fader? Synes De om det skal De faae et lignende naar vi sees; jeg har imod det at Mund og Øine ere for materielle! Mit Ansigt er mere bevægeligt!

298. *Fra E. Collin.*

Deres Efterskrift

25

vil jeg først besvare. Deres Portrait hos Fader har jeg ikke seet; men jeg var jo gal, om jeg vilde gaae ud og see det, da De skriver, at jeg skal faae et lignende, hvis jeg synes om det. Er det saa, som De siger, at Mund og

5 de opsummerede Penge] først skrevet Capitalen. 22 imod det] først skrevet derimod.

Øine ere materielle, saa passer dette jo fortræffeligt til Tankegangen i Deres sidste Brev, som da er noget af det Materielleste man kan tænke sig, og som jeg nu gaaer over til at besvare. Fra Materialismen undtager jeg naturligviis Deres gode Hensigt med Pengenes Anvendelse.

5 De kunde have udtrykt hele Indholdet af Deres Brev med følgende Spørgsmaal: Hvormeget eier jeg d. 2^{den} Januar 1858?

De antager, at De foruden de 5000 R. har 1500 R.; nu skulle vi see. Først: hvorledes udkommer disse 5000 R.?

De har staaende hos mig paa Rente.....	2500 R.
10 De eier i Obligationer.....	1550 »
For at supplere dette til en 4% Capital maa altsaa af det i Sparekassen Indestaaende medregnes.....	950 »
	<hr/>
	5000 R.

Denne hele Capital skulle vi ved Leilighed see at faae samlet paa eet
15 Sted, som en fast Capital.

I Sparekassen indestod (De erindrer, at De d. 13de Maii hævede 250 R.) da De sidst reiste herfra i Sommer..... 1694 R.
Jeg har indsat i Sept..... 400 »
Rente..... 22 »

20

2116

De har leveret mig til Indsættelse d. 12te dennes..... 100
og naar jeg nu sammesteds indsætter Deres øvrige Tilgodehavende for dette Aar, efter mit Regnskab paa næste Side c. 196

	saa har De i Sparekassen	2412 R.
25 men da, som ovenfor bemærket, maa fraregnes		950
	<hr/>	
har De altsaa d. 31 Decbr. d. A. foruden de 5000.....		1462

H. C. Andersen

1857	Credit.	Debet
		Betalt Andersen contant:
Tilgode fra forrige Regnskab	28R. 41 β	27 Januar..... 50R.
Leveret mig contant:		14 Maii..... 600. 5
28 Februar	300.	30 Maii..... 50.
30 Marts	300.	13 Sept..... 100.
30 April	350.	5 Novbr..... 50.
13 Maii udtaget af Sparekassen	250.	23 Novbr .....
Gage for Junii—Decbr.		St. Papiir til Fuldmagt » 42 β 10
7 Maaneder à 50	350.	Indsat i Sparekassen:
1 Aars Rente af Oblig 1550	62.	2 Marts... 300.
1 do. do. af 2500 R. hos mig	100.	4 April... 300.
14 Sept. solgt 25 £. Bankbills og 15 Sovereigns .	355. 80	16 Sept... 400.
12 Decbr. leveret mig contant	100.	14 Decbr.. 100. 15
		og idag Rest <u>195.79</u>
		1295. 79
	<u>2196R. 25.</u>	<u>2196R. 25 20</u>

og altsaa slaer det til som til Skræderens Barsel.

De vil deraf see, at Deres Hukommelses-Regning er temmelig rigtig: thi d. 2^{den} Januar har De altsaa i Sparekassen . 1462 R. (s. forrige Side)

yderligere Renter i samme..... c. 28 R.

Gage fra Januar..... 50 R. 25

1540 R.

som De kan disponere over, uden at røre de faste 5000 R.

22 Decbr 1857

Deres hengivne

E. Collin.

Lad mig endelig vide, om der er noget i dette Regnskab, som De ikke forstaaer.

299. *Til Henriette Collin.* Brunnen ved Vierwaldstädtersøen den 1 Juli 1858.

Kjære Fru Collin!

Allerede er det paa tredie Uge siden jeg talte med Dem og fløi ud over Land og Sø; her i Brunnen er det alt femte Dag Harald og jeg have vor
 5 faste Bolig, tæt ved den dybe blaagrønne Sø, med de høie sneedækkede
 Bjerger foran os; man veed her i Hotellet hvem jeg er og næsten lidt Plage
 er det med de mange Fremmede der komme til mig, omtrent som De veed
 det var i Wildbad; paa Reisen herhid traf vi Venner af min Musa, Tydske,
 Hollændere, Engellændere, ja ved Farten herind i Schweitz sad i Vognen
 10 en Franskmand og læste paa Fransk: den Lille Havfrue, det har overrasket
 Harald ligesaa meget troer jeg som han er det af Bjergene; igaar og i for-
 gaaers gjorde vi iøvrigt en stor Bjergfart; jeg leiede for 45 Frank frem og til-
 bage en stor firesædig Vogn, der var Plads for Dem og Louise, det talte
 vi om, og kjørte saa op til Hospicet paa St Gothardt, den øverste Spidse,
 15 op i Sne og Vinter; vi spadserede et Stykke ned paa den italienske Side
 og overnattede siden i Hospenthal. Veiret der truede med at blive slet,
 blev da vi tog afsted det deiligste og meest klare, jeg sagde det forud i Ho-
 tellet og jeg fik til Alles Overraskelse Ret. »De er et Lykkens Menneske!«
 sagde Agathe Aufdermauer, Søster til vor Vert her i Brunnen og en be-
 20 geistret Læserinde af mine Skrifter; det er ogsaa mærkeligt hvor Alt vel-
 signet føier sig for mig paa Reisen. — For Haralds Skyld blev jeg halvanden
 Dag i Hamborg og et Døgn i Hanover, da jeg mærkede han fandt Alt saa
 nyt, i Frankfurth bleve vi to Dage og han maatte med til Middag hos den
 oldenborgske Gesandt, det kneb jo lidt! ja, mellem os, han er temmelig

tung at faae med, den meest stille og indesluttede af Brødrene, tidt koger det op indeni mig, naar jeg ikke høre et Ord af ham. »Jeg tænker!« siger han eller »saaledes er min Natur«, ja denne er vist meget fortræffelig, men ikke oplivende for den Medreisende; gamle Bygninger kan faae lidt Tale paa Tungen og Teuffelsbrücke, hvor just den deiligste Regnbue spændte sig over Vandfaldet gjorde ham til et levende Menneske, da var han glad! jeg troer iøvrigt at han morer sig og er tilfreds, men ret udtalende derom er han ikke og det er ganske mod min Natur. Jeg har i Brev til hans Moder bedet om at erfare hvorledes han morer sig; det er en Omvei. — Jeg kan ikke nægte at jeg har Angest over ham naar jeg tænker paa Opholdet hos Serres, jeg vil saa gjerne han der skulde føle sig tilfreds og ogsaa hos Familien der gjøre et godt Indtryk. Imellem sidder han ganske stille og seer hen for sig, jeg spørger om det er Hjemvee, han siger: »nei, det gaaer nok over!, det er efter min Fader jeg har det!« Jeg har nu vænnet ham til at gaae ordenlig Tid i Seng, synes ogsaa at han Dag for Dag livnes mere, det trykker mig, ligesom den stadige Vækken om Morgen, men saa har han det Fortrin for Andre[:] han er ikke saa modsigende, han har en uendelig Retskaffenhed. Om alle disse Indtryk beder jeg Dem imidlertid ikke tale, jeg skriver det til Dem, fordi det opfylder mig, og jeg trænger til at udtale mig; de gode Sider ere mange og det jeg pines ved er ene, denne store Stilfærdighed, denne Mangel paa Udtalelse; — jeg vil haabe det kommer! Han glædede sig ved Heidelberg Slots Ruin, der mødte vi Ludvig Müller, som fra Ems, alene havde gjort Udflugt; vi traf ogsaa Maleren Libert, som med sin Kone i et Par Maaneder har boet her. Da Harald og jeg havde passeret Basel kom vi foran Olten, gjennem den største Tunnel der endnu findes, næsten en halv Miil lang, vi brugte 10 Minutter paa Farten gjennem den; her var det ifjor den store Ulykke skete, hvor saa mange Mennesker omkom. — Imorgen gaae vi til Ragaz, hvor der skal være meget male-risk, ogsaa Schaffhausen besøge vi, jeg troer at Vandfald særligt interesserer ham. Glæder De mig snart med et Brev da send det til München poste

10 over] først skrevet med eller ved. 14 min . . . jeg] først skrevet sin . . . han.

restante, skriver De først om 14 Dage fra Dato, da lad det gaae til Dresden poste restante. At De og Louise have det godt vil jeg haabe, ligesaa Frøken Wanscher, hils dem begge to, og gjør De Bekjendtskab med Venner af min Musa, da hils! — Et kort lille Brev fra Fru Drevsen og et noget større
 5 fra Jette Wulff ere de to eneste jeg har faaet hjemme fra; Endnu engang, De taler ikke om det Tryk jeg føler ved min Reisekammerats Stilfærdighed, det kommer vel!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

300. *Fra Henriette Collin.*

Vyk 10de Juli [1858]

10 Tak kjere Andersen fordi De erindrede og holdt Deres Løfte at skrive mig til, jeg blev meget glad ved Deres Brev og ønskede mig ret inderligt en Plads paa den fierstolede Vogn over St Gothardt — det ville i alle Tilfælde have været en ret passende og interessant Overgang fra Föhr hvor det høieste Punkt synes at være Bukken paa Øens eneste Viernervogn, men
 15 den er ogsaa i sit Slags noget enestaaende. — Jeg vil ret ønske Dem bædre Veir end der bliver os til Deel thi i de 3 Uger som snart ere forløbne siden vi toge hjemme fra have vi knap havt 2 smukke Dage — bestandig Storm og September-Luft om Dagen og dertil November-Aftener og Nætter. — Her er endnu ikke begyndt noget rigtig Badeliv og jeg kan ikke andet end
 20 beundre den Anstand hvormed Nanna og Louise finde dem i et meget stille og indelukket Liv med mig, hvem denne Ro og Stilhed er i høi Grad velgjørende.

At Deres Reisefælles Taushed er Dem noget trykkende kan jeg saa godt begribe, men det undrer mig ikke, thi jeg har nok tænkt mig at det ville
 25 blive Tilfældet, men jeg troer dog ganske vist at han glæder sig og nyder i Stilhed — For den Slags Mennesker der ikke trænge til at udtale dem, eller som rettere sagt ikke ere istand dertil er det vist en uoverkommelig Sag at skulle gjøre det, medens det for os andre »sig udtalende« Personligheder er

en næsten ufattelig Omstændighed at man kan tie naar Hjertet er nær ved at briste af Beundring og Henrykkelse over Guds deilige Natur, eller naar Sindet gribes ved Synet af hvad Menneskeaanden formaaer. — Ihvordan det end er, saa er jeg dog vis paa at H: føler, saavel Glæde over Reisen som Taknemlighed mod Dem — 5

Fra Hjemmet har jeg daglig Brev og Alt er vel — Valdemar har skrevet et meget vel stemt Brev fra Christiania hvor han er modtaget meget venkabeligt af Vedkommende og Pauline har det nu noget bødre — hun er endnu paa Rungsted med Børnene — Magrethe Groth er hos Jonna og der tager snart Fru Drewsen ud — saa er Gusta Collin den eneste Kaffemoder 10 i Amaliegade[;] Edvard og Theodor ere i denne Uge hos Grev Lerche.

Det synes jo som om mørke Skyer trække op paa vor politiske Himmel, idet man med det Første kunne vente østrigske og preusiske Tropper ind i Holsteen. — Hvad saa? spørger man, men derpaa kan ingen give Svar. —

Venner af Deres Muse og begeistrede Læserinder af Deres sidste Even- 15 tyr findes ogsaa her — og have med Glæde modtaget Deres Hilsen

Louise beder Dem og Harald meget hilset — hun har det Godt og har røde Kinder — Imorgen finder det første assemblée Sted — men Sværd- siden er her, som ved alle Badestæder, slet repræsenteret og Forventningerne ere ikke store — Den netteste Familie — at see til, thi jeg har ikke talt 20 med dem — er General Engel fra Dresden — mon De kjender dem?

Tag til Takke kjere Andersen med disse høist uinteressant[e] Linier hvis eneste Fortjeneste bestaar i at komme fra Danmark eller ialtfald fra

Deres oprigtige og hengivne Veninde

Jette Collin. 25

Nanna hilser Dem meget.

301. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Uagtet jeg i denne Tid har saameget med Brevskrivning at gjøre — jeg har allerede sendt 24 Breve til min Kone — skal jeg dog

ikke glemme at sende Dem disse Par Ord idet jeg tilstiller Dem de hertil ankomne Breve. De temmelig svære Convoluter har jeg taget af, da jeg vel ikke behøver at forsikre Dem, at jeg ikke har seet et Ord af Brevenes Indhold; ogsaa Afsenderne ere mig ubekjendte, med Undtagelse af Grosz-
 5 herzog, hvem jeg har troet at kjende paa Seglet. Stop! jeg har forandret Plan; det er dog ikke værd for de Par Skilling at røre ved Brevene.

Fra Föhr har jeg kungode Efterretninger; jeg venter Jette de første Dage i August. — Fader har det godt, saa godt som man kan have det i denne utaalelige Varme. De bringer vel min Compliment til Fru Serre. Auer-
 10 bach kom da ikke hertil, som jeg syntes De forudsagde; jeg havde dog Lyst til at gjøre hans Bekjendtskab. Er han nervesvag, skulde De raade ham til nogle Ugers Ophold ved det delige Søbad Marienlyst ved Helsingør, som nu er complet i Gang.

Her hjemme er intet mærkeligt Nyt med Undtagelse af at Andræ er
 15 gaaet af.

Hils Harald!

22/7 58

Deres

E. Collin.

302. *Til Henriette Collin.*

Maxen 24 Juli 1858.

Kjære Fru Collin!

20 De alene er næsten den Eneste, som denne Gang glæder mig med Brev fra Hjemmet, De skal altsaa ogsaa have Brev igjen; fra Fru Drewsen har jeg kun eet eneste lille Brev uagtet jeg har skrevet tre, eftersom Harald ikke er at drive til at sætte Pen til Papiret, og jeg synes dog hans Moder skal vide hvor vi er og hvad vi see. Deres kjære Brev modtog jeg i München, strax
 25 ved Ankomsten, efter et Besøg i Schweitz paa tredie Uge. Jeg fortalte Dem nok sidst at jeg havde lagt Veien op over St Gothardt og overnattet deroppe; senere da vi kom tilbage til Brunnen og havde udhvilet os gik vi med Deligense til Glarus, tog senere til den melankolske Wallenstädtersøe, altid af den Deel i Schweitz jeg ikke før kjendte og vi kom endelig til det, saavel

af Digteren Cooper, som af den Reisende Kohl særdeles beundrede Sted Ragaz; de erklærer det for den største Mærkelighed i hele Schweiz og jeg erkjender det samme. Aldrig har Naturen i den Grad ved sin Storhed overvældet mig; ja, jeg blev rystet, saa at Legemet leed et Par Dage derved. Ragaz har det meest storartede Hotel, som jeg endnu har seet, ganske ame- 5 rikansk storartet, med Kirke og Theater; herfra gaaer en Klippe-Kløft i en Times Længde, denne kan befares med en lille Vogn og i en saadan kjørte Harald og jeg mellem lodrette Klipper, der løftede sig ind i Skyerne, tæt under os, brusede den vilde Flod Taômina, endelig naaede vi en klosteragtig Bygning der spærrede os Veien, det var Bad Pfeffers; gennem 10 de lumre, uhyggelige Klosterhaller, der stinkede af Beufsteg kom vi atter ud i Naturen, men saa vild, saa trykkende, saa forfærdelig stor, at jeg strax stod stille derved: de lodrette Fjeldvægge mødte hinanden, her var dybt Tusmørke, Veien hørte op, men paa vaade Bjælker, spigede ind i Klippen, var et Galleri, med en eneste Træstamme til Gelænder, der førte, svæven- 15 de, hen over den brusende Flod, som ved Enden af Galleriet, et Qvarteers Vei, springer kogheed ud af Klippen. Jeg sank formeligt to Gangesammen, men vilde dog naae Maalet, da jeg nu var, omtrent hundred Skridt derfra blev jeg grebet af en saadan Svindel at jeg skreeg høit og Føreren holdt mig fast, saa hans Negle gik ind i min Arm; jeg maatte ud og sank ganske be- 20 taget til Jorden. Den rolige Harald gik derimod til Maalet, men sagde dog »Det var forfærdeligt!« og altid kommer han tilbage til dette Indtryk, som det meest Uforglemmelige fra Sweitz. Vi gik til Wesen og siden over hele Zürickersøen, i al dens Længde, boede udmærket i Bauers berømte Hotel i Schweiz hvor man faaer elleve Retter Mad, men naar man har boet hos 25 Baron Henrik Stampe, som Harald har, saa er man ikke vel beværtet i Schweiz; Kjækkenet paa Christinelund og især Vinen der er bedre! — det er meget kjedeligt at høre gjentage! — Men hvad har jeg ikke maatte høre, og hvad vil jeg ikke faae at høre, der hvor i hver Ytring af den Ene kun er den rene Sandhed. De Fordringer og Forlangender, som den unge Slægt 30

26 vel beværtet i. . .] *først skrevet* beværtet senere. 29 der hvor] *først skrevet* hvor der.

af det Drevsenske Huus har, er overraskende, ingen Prinds kan være bedre tilvant. Tidt har jeg i Stilhed lidt til Taarer og jeg veed — jeg vil senere kun have Utak til Tak! — Ja, ja! jeg kjender mine Mennesker! — Dog vær mere taus med hvad jeg siger, end jeg her fornuftigviis er det. — I München
 5 bleve vi en Uge, Harald morede sig, og Nürnberg overraskede ham og han var livlig og tilfreds, siden tog jeg for hans Skyld til Bamberg der ogsaa tiltalte ham; Reisen fra Nürnberg til Leipzig, den jeg altid gjør i een Fart, brugte vi tre Dage til, da han og hans Brødre, ikke taale at reise længe paa Jernbanen, og strax klage over Udmattelse. I Dresden modtog Hr og Fru
 10 Serre os paa Jernbanen, og efter to Dages Ophold i Byen kjørte vi her ud til Maxen, hvor jeg synes at spore, første Gang, at Reisen har været Harald til Oplivelse; han er her meest omgængelig, taler en Deel, spaserer med Damerne og de sige at han udtrykker sig godt, paa Tydsk, kun lidt langsomt; han synes godt om Maxen, om Menneskene og om Maden. Imorges
 15 stod han, af sig selv op, Klokken otte, noget jeg ikke før oplevede, og han ligger i dette Øieblik med megen Velbehag i Sophaen og læser Auerbachs »Barfüsle«, jeg har i et Par Dage været stærk forkjølet, han, der hver Nat kun ligger med et Lagen, eller slet Intet over sig, har faaet Snue, jeg har smittet ham klager han over; det er ogsaa kjedeligt at høre, dog som sagt,
 20 her er han høist elskværdig i opgaaende Velbefindende, Himlen holde ham i det Humeur. Schaffhausen som vi besøgte, troer jeg tiltalte ham mindst, vi beseilede hele Bodensøen lige til Lindau, men hvad der har efterladt en blivende Erindring hos Reisekammeraten er Luzern, Brunnen, St Gotthardt, Bad Pfeffers, og Nürnberg. Nogle Tegninger har han gjort,
 25 men skrive Breve, det er det umueligt at bringe ham til; da vi heller ingen erholde fra hans Familie hjemme, uagtet jeg har anstrænget mig med at skrive, saa vil jeg lade ham i Ro, om ikke andet, saa for Huusfredens Skyld. Jeg er kommet til Erfaring ikke at søge Gjenklang for noget Indtryk, ikke at høre Deeltagelse, ikke at høre Udtalelse uden hvor der er Ting at sige
 30 der ikke kan fornøie mig, Stædernes Mangler f Ex, stærk Anti-Tydskhed,

1 Huus har,] *Ms. har* Huus, har.

der jo er høist roesværdig hos en Dansk. Af de fire Reise-Kammerater jeg fra Huset hjemme har ført ud at see lidt af Verden er Indtrykket paa mig: Viggo var den interessanteste men meest sære og heftige; Einard den kjærligste, men særdeles vanskelige, Edgard, den omgjængeligste, Harald den meest tause og den som har størst Fordringer. Mellem os være dette sagt! 5 for Himlens Skyld, jeg faaer vel Ubehageligheder og Ærgrelse nok — i Tiden! — Gid Harald maa vedblive i den Tilfredshed og Ro han synes stillet i her i Maxen, Viggo kunde slet ikke udholde det her, og med Einard gik det kun i 5 Dage, saa jog han mig afsted. Harald synes at finde sig i at kunne ligge stille et Sted, hvor man har det godt. — Den 28de er det Serres Fødselsdag, da komme her et Par hundred Mennesker; vi blive vistnok endnu en 14 Dage i Udlandet, kan De, da glæd mig derfor snarest med Brev: Dresden poste restante. Jeg veed ikke om De faaer dette Brev paa Føhr eller i Kjøbenhavn. Hils Louise og Jonas, lige saa Frøken Wanscher, Deres Mand, naturligviis, ikke at forglemme. Nu lev hjertelig vel! Gud glæde 15 og bevare Dem og Deres

Hjerteligst

H. C. Andersen.

[*I Margen:*] Tilgiv, fra Maxen kan jeg ikke frankere dette Brev.

303. *Til E. Collin.*

Maxen 1 August 1858.

Kjære Ven!

20

Forleden Aften da jeg modtog Deres kjære Brev, det jeg slet ikke ventede, sad jeg just meget forstemt og det gjorde mig godt at De saa venligt huskede mig, thi det synes næsten iaar, som om alle Venner, i det mindste, i Brevskrivning, havde glemt mig. Jeg var lidende, trængte til at udtale mig, og skrev strax et meget langt Brev til Dem, littede mit Sind derved, 25 men da jeg om Morgen kom med min Skrivelse, var Postbudet afsted, og eet heelt Døgn vilde gaae før Brevet kunde afsendes, da havde jeg vundet lidt mere Ro og — jeg afsendte ikke Brevet, der kun var en Afspeiling

af et fortrykt lidende Sind, og — det var ganske fornuftigt, nu har Sindet
 igjen løftet sig, maaskee vi engang taler om det Skrevne, der kun omslutter
 mit eget Humeur, Stemninger og Tilstande, altsaa er ganske forbigaaen-
 de. Dette siger jeg imidlertid for at De kan vide hvorfor flere Dage er gaaet
 5 hen før De faaer min Tak fordi De skrev. De vedlagte Breve vare, med
 Undtagelse af eet fra Storhertugen af Weimar, ikke af nogen Betydenhed,
 det ene var et almindeligt Tiggerbrev, det andet vistnok fra en gal Mand
 eller Kone, uden Underskrift, aldeles Vrøvl! — Nu har De da Deres Kone
 og Datter hjemme og begge, haaber jeg, ere friske og ved godt Humeur,
 10 hils dem ret hjerteligt og ligesaa min unge Ven Jonas! Fru Serre beder mig
 hilse Dem selv; her har, den 28de Julii, Serres Fødselsdag, været stor Fest-
 lighed, mange Mennesker og mellem disse blev indført Digteren Welha-
 ven fra Norge, der ikke ret har behaget; her kom ogsaa Besøg af den forrige
 Minister Raasløw med Frue, som i Sommer boe i Schandau, de kom her
 15 ved en nær Slægting — Frøken eller Fru Wolffhagen! Harald synes at
 være tilfreds med Opholdet i Maxen, hvor man gjør Alt for at sætte Livlig-
 hed i ham, den der vistnok er inde i ham, thi livligere Drømmer om Natten
 har jeg aldrig kjendt, han taler da i eet Væk høit og lydeligt, saa at jeg vaag-
 ner fem, sex Gange og i den senere Tid taler han Tydsk isøvne. De sidste
 20 Dage har han særdeles taget sig op i Conversation, især med enkelte Da-
 mer; jeg troer at Opholdet ude begynder lidt at virke, men det vil jo snart
 igjen hjemme, forviskes. Her er meget koldt, sædvanlig kun 8 Grader om
 Morgenen, jeg gaaer hver Dag i Vintertøi. Maxen veed De ligger meget
 høit, lige med Königstein. Fra Wiedemann, min Boghandler i Leipzig
 25 har jeg Manuskriptet til mine sidste Eventyr, disse ere desværre daarligt
 gjengivne, jeg har gennemskrevet dem med Bemærkning; Fru Rencks
 Oversættelse mener De vist kan da bedre bruges, men alle dannede Tyd-
 skere, der kjende samme, sige, at den er ubrugelig, det er som om hun kun-
 de Dansk, men ikke Tydsk, det er slet ikke forstaaeligt, hun har Ord, som
 30 Ingen, uden maaskee i Holsteen, bruge. — Frøken Wulff er, tænk Dem, i

15 ved] først skrevet med. 16-17 Livlighed . . . den] først skrevet Liv . . . det.

dette Øieblik i Eisenach, bliver der i Hotel Weitenkranz en ubestemt Tid, ene og alene; jeg gaaer ikke der hen, da maatte jeg til Storhertugen, og det gaaer Harald heller ikke ind paa. Hans Moder har jeg skrevet fire Breve til, ham har jeg, med Gjenvordigheder, bragt til at skrive eet, nu har jeg opgivet det Umuelige, og saaledes savner hun nu, da jeg har saa mange 5 at skrive til, længe Brev. Harald er imidlertid i bedste Velgaaende, det vil være hende nok at vide; omtrent 12—14, August tænker jeg hun seer ham, dog det kan jeg ikke paa Dag og Dato opgive, men jeg veed fra hende selv hun ønsker at vide det. Deres Fader har jeg, naturligviis, skrevet til, men paa hele denne Reise intet Brev modtaget fra ham igjen. De første otte 10 Dage endnu kunne Breve til mig, gaae her til Dresden poste restante, midt i Maaneden, om Gud vil, er jeg i Danmark og den første September i Kjøbenhavn, der tænker jeg at nye Eventyr sættes paa Papiret, hvilke veed jeg ikke, men uagtet denne Sommer Udflugt slet ikke har været nogen Forfriskelse og Oplivelsens Bad, snarere har trykt mig sammen, tænker jeg dog 15 der kommer noget Nyt og Godt. Harald hilser Dem, Deres Kone og Børn, han spiller i dette Øieblik Billard nede i Billardstuen; Regnen skyller ned, der er ikke Udsigt i Dag, ligesom igaar, til at komme udenfor en Dør.

Deres hengivne

H. C. Andersen. 20

E. S

Hils Etatsraad Drewsen men tilføj i Anledning af et Brev Harald i dette Øieblik modtog fra ham, at jeg har skrevet hele 7 Breve i 6 Uger, til det Collinske Huus.

304. *Til E. Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 20 December 1858. 25

Kjære Ven!

For et Par Timer siden kom jeg her til og sidder nu endelig i en varm, luun Stue, det har været en isnende Tour herud. Jeg tog afsted, som De veed, i Løverdags med Middagstoget, det var koldt og en gennemtræn-

gende Blæst, som trængte lige ind i Vognen, gennem Kappe og Frakke; ved Ringsted maatte vi vente en heel Time, idet at Godstoget fra Corsør havde det Uheld at Locomotivet ikke kunde drage dem, de blev staaende mellem Ringsted og Sorø, saa at et Reserve-Locomotiv maatte sendes dem
 5 tilhjælp og vi naturligviis vente til de kom; Ingemanns vare meget angst for mig da jeg der først indtraf henimod 5. Jeg fik strax samme Aften et Manuskript til Dem af Ingemann; han har den Vane strax at klippe ethvert saadant til Fidibus, det eneste han havde nu var Manuskriptet til den smukke Fortælling han iaar har givet til Lose & Delbancos Folke-
 10 calender; dette skal jeg bringe Dem. Natten var skrækkelig kold og den Dag igaar med, ikke bedre; en saa pludselig stærk Kulde, som jeg fornåm den her i Sorø har jeg længe ikke prøvet; det var ikke mueligt, da Stormen stod paa, at faae Værelserne opvarmet og jeg kunde i min Seng ikke blive varm; Vinden susede ind af Vindues-Sprækkerne, jeg frygtede for en vold-
 15 som Forkjølelse; igaar Aftes var der da Comedie paa Sorø-Academie; Eleverne spillede: En Spurv i Tranedands. Sangen gik bedst. Jeg var der med Ingemann, men listede mig bort allerede ved Slutningen af første Act, thi der var overfyldt; fælt hedt og dertil Træk. I Dag er Veiret mildere og jeg naaede Basnæs Kl halv Eet. — Dette Brev gaaer afsted imorgen herfra;
 20 jeg skriver strax for at minde Dem om betids, det vil sige snarest, at underrette mig om jeg skal skrive en Sang til Deres Faders Fødselsdag og hvor Festen skal feires. Naar De sender mig denne Efterretning, er De da saa venlig at tilføie paa et Papir, hvor stor min Formue er ved Aarets Begyndelse 1859, Alt hvad jeg har i Obligationer, Sparekasse, rede Penge
 25 etc. — det er for at kunne lægge Planer for det nye Aar, hvorledes jeg tør reise; Smaat eller Stort. Glem ikke at sende mig dette! — Deres Kone haaber jeg er nu oppe igjen! ligesaa Jonas, hils dem begge, samt Louise. — Hvorledes gik Fidelio? og hvad siger man om Blomsterfesten i Genzano? — Dog, mit Brev er jo allerede blevet et langt Epistel; jeg vil altsaa
 30 slutte, med Tak for det gamle Aar! gid det ny, som nu træder op være os Alle et godt Aar. Deres hengivne H. C. Andersen.

305. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. For $\frac{1}{2}$ Time siden fik jeg Deres Brev og jeg sidder allerede ved Skrivebordet med Svaret, som jeg veed, De længes efter. — Om Festligholdelsen af Faders Fødselsdag kan jeg endnu aldeles intet sige, men dersom De vil vide det, for at forberede en Sang, saa er det noget 5 tidligt for Dem. Hvad skal jeg sige, naar der atter gjøres en Bestilling paa mit Visefabricat til den Tid? Maskineriet maa eftersees og smøres inden Fabriken kommer i gang, medens De gaaer som et Uhr der bestandig trækker sig selv op. Jeg antager det for givet, at Dagen bliver celebreret og at Gildet er hos mig. 10

Jette var igaar første Gang oppe og har det godt; Jonas er atter i Skole.

Vi har nu deiligt Regnveir ovenpaa den afskyelige Sydstorm, hvis Indflydelse paa Dem De saa kraftigt beskriver; jeg har allerede taget en tydsk Oversættelse af denne Passus i Deres Brev, som nok engang bliver benyttet til Großherzog. 15

Fidelio gik fortræffeligt og gjorde megen Lykke. Balletten taler man ikke meget om.

Deres Status d. 31 Decbr. 1858 er følgende:

Jeg har tilgodeskrevet Dem i dette Aar:

Deres Gage.	600 R.	20
Rente af de 2500 R., som jeg skylder.	100.	
» » 1550 R. i Obligationer.	62.	
Vundet ved en udtrukket Obligation.	6.	
Jeg modtog af Dem i Maii.	400 R.	
	<hr/>	
	1168 R.	25

Jeg har derimod

betalt Dem af Gagen.	500 R.	
d. 11 Junii betalt.	600 R.	
Afskrift af et Eventyr.	1.32.	
Kjøbt en Casino Actie.	13.	30
	<hr/>	
	1114 R.	32

altsaa har De tilgode hos mig contant:.....	53 R. 64 β
Deres Fordring hos mig er.....	2500. »
De eier i Obligationer.....	1550. »
I Sparekassen indestaaer.....	2412. 47.

6516 R. 15 β

5

med hvilke jeg er

Deres hengivne Ven

22/12 58.

E. Collin.

Jeg glemte at takke Dem for Manuscriptet fra Ingemann. De har dog vel taget det med?

306. *Til Henriette Collin.*

Basnæs den 9 Juni 1859.

Kjære Fru Collin!

Det er nu en Evighed af otte Dage siden jeg saae og talte med Dem, jeg maa altsaa riste Runer og lade Budstikken gaae! De, Deres Gemal og Louise have det godt, haaber jeg, Jonas kjæmper for sig og Videnskaben og tager Tilløb til det store Spring over dets Gjerde, Festen staaer jo i August! Jeg blev da to Dage hos Ingemanns og det var en Fornøjelse at see hvor oplivede de to kjære Mennesker vare. Guldhornet er smukt, smukkest er mig Ideen fra Bønderne hvor Ingemanns Fader var Præst, de have sendt Ingemann en Vase med hans og Faderens Navne paa. Den hele Fest maa have været meget smuk og hjertelig. Jeg har nu været et Par Dage paa Basnæs, Fru Scavenius reisersidst i Maaneden med Luzia til Föhr, hun spurgte mig strax om ikke De og Louise kom der og da jeg sagde nei, yttrede hun at det kunde være saa deiligt om Louise tog med hende og Luzia derover, thi de to passede saa godt for hinanden; det var nu en Flyve-Idee, jeg troer ikke den vilde tiltale Louise, men det sagde jeg naturligviis ikke; Louise og Luzia troer jeg meget forskjellige; forresten har jeg de venligste Hilsener. Jeg bliver her til den 18 omtrent og gaaer da rimeligviis til Silkeborg. Hver Juletid giver Deres Mand mig en Opskrift paa min Formues Tilstand, det fik jeg ogsaa iaar, men da det endnu er kun [en] Indenlandsreise jeg gjør i Sommer, fik jeg ikke dette Papir med, nu rører sig den store Reise-Længsel, som vel ikke bliver opfyldt, men for dog at kunne overveies, maatte jeg have mit Papir med Formue-Tilstanden, dette kan jeg fra Basnæs ikke faae fat

paa og derfor beder jeg Dem formaae Deres Mand til, i Løbet af en otte Dage, være, saa elskværdig at skrive mig paa et Papir, som jeg faaer med Brev fra Dem eller ham, hvor meget indtil Dato hele min Formue er: (Obligationer, Sparekasse etc. etc.); Fred bliver der vel ikke iaar, Italien faaer
 5 jeg vel ikke saa snart at see og maa nøies med de jydsk Sandklitter. Et trykt Brev om Indsamling til Overskou er sendt mig, Udskriften synes at være Heibergs, var jeg i Kjøbenhavn skulde jeg nok tage mig deraf, herude, kan jeg ikke, her er ingen Sympatie derfor. Lev nu hjertelig vel

Deres hengivne

H. C. Andersen.

10

307. *Fra E. Collin.*

Som De veed, er Deres Tilgodehavende hos mig efter meddeelt Beviis,

2500 R.

og contant efter Terminen . . . . . 84 - 64 β

15 i Obligationer nominelt . . . . . 1550 - »

I Sparekassen har De . . . . . 3321 - 29

7455 R. 93 β.

Dette skriver jeg i et særskilt Brev, til Dem og ikke paa en Seddel i Jettes Brev; thi det kommer jo ingen Andre ved, hvad De eier.

20 Jeg er ifærd med at reise til Hamborg.

Alt vel herhjemme.

Deres

d. 15 Junii 1859.

E. Collin.

308. *Til E. Collin.*

Silkeborg den 28 Juni 1859.

Kjære Ven!

25 Tak for Penge-Opgivelsen og de venlige Par Ord som fulgte med, lige-saa Deres Frue Tak for den korte Skrivelse, som lovede at blive fortsat, jeg har foruden dette Tegn paa at jeg erindres af »Familien«, ikke seet Brev fra

nogen Anden, veed aldeles Intet hvorledes man lever, og tumler sig uagtet jeg i det Hele har skrevet sex Breve i denne Maaned ene og alene til den store Kreds der. Nu har jeg allerede været over en Uge paa Silkeborg og bliver her denne Uge ud, først i forgaars kom Drevsen hjem fra Kjøbenhavn, saa at jeg har gaaet lidt eensom, dog Egnen selv her tæt ved, og læn- 5 gere er jeg ikke kommet, er meget smuk, Byen har betydeligt taget sig op og det nye Raadhuus seer prægtigt ud, det er med Taarn og i gothisk Stiil; her komme mange Fremmede, det vil sige Danske, for at see den nye franske Maade at lave Tørv paa, som M. Drevsen har indført, Tørven bliver som den var Steenkul, gløder og holder sig; det var mig ganske interessant 10 at see; de gamle henlagte Tørvemoser blive nu paa ny gjennemgravede, man gaaer favnedybt og faaer et rigt Udbytte. En ny, paa Silkeborg opfundet Maskine til at gjøre Brev-Convelutter, er meget vel udtænkt. Drevsen er dog en særdeles driftig Mand af stor Dygtighed og Iver!—Hvorledes staaer det sig egentligt med Koppe-Epidemien? Aviserne mælde saa lidt 15 og her snakkes saa forfærdeligt, mon jeg skulde lade mig revaccinere. Det erved en 14 a 16 Aarsiden jeg blev detsidst. Fra Weimar fik jeg forleden Dag Brev, Storhertugen var meget overvældet af Sorg i det hans kjære næstældste Datter var død, og nu læser jeg i Avisen at netop samme Dag, som jeg fik hans Brev har han mistet sin Moder, den fortræffelige gamle Storhertug- 20 inde, en Søster til den afdøde Keiser af Rusland; han holdt uendelig meget af denne Moder veed jeg og dette at miste Datter og Moder omtrent i en Uge maa have rystet hans varme Hjerte meget. Jeg har skrevet et Par Ord til ham, men just disse, da de skulde udtale min inderlige Deeltagelse, vilde jeg nødvendig skulde ved feilagtige Artikler og Endelser faae et andet Udseende 25 end det mit Hjerte føler, derfor sender jeg det til Deres Beskyttelse, vil De give mig det — men snarest — her til Silkeborg, i en god tysk Gjengivelse. Vil De ikke nok? og saa faaer jeg vel et Par Ord til om Familien og om Kopperne. — Fru Serre er ganske fortvivlet over at jeg ikke lover at komme iaar til Maxen, hun overtaler mig særligt at ende Jyllands Farten der, nu, det 30

5 eensom] først skrevet eensomt.

kan jeg jo tænke over. De franske Vaaben gaae jo fremad med Seier, men alle de ulykkelige Mennesker, som lemlæstes og falde, det er jo forfærdeligt! —

Jonas skal vel nu snart op til Examen? Hvorledes har han det! hils ham, 5 ligesom ogsaa Louise og Deres Kone. Gamle Fru Bindsbøl er her i denne Tid hos Sønnen; han er den samme, runde, fede leende Mand, som før! — Her er nu i Byen en Boghandler, om et Par Uger faae de her Brev-Papir med Silkeborg i Prospect. — I Dag er General Oxholm og et Par Andre her i Besøg for at see Drevsens Tørvemose.

10 Lev hjertelig vel!

Deres meget hengivne
H. C. Andersen.

309. *Fra Henriette Collin.*

Søndag Formiddag [3. Juli 1859]

Kjere Andersen Jeg er i Deres Gjæld og det er ikke Glemsomhed eller Ligegyldighed der har foraarsaget min lange Taushed, men jeg har ikke 15 været oplagt til at skrive og Grunden til denne Mangel ligger atter i Jonas's Examen hvis Udfald jeg ønskede at kunne meddele Dem og som maa blive et haud fordi det ikke kan blive et laud — Paa Tirsdag er han færdig og den stakkels Dreng har været meget forknyt fordi hans — altfor stærke — Haab om et laud ikke bliver til Virkelighed. — Edvard og jeg have vel haft denne 20 Glæde for Øie som en Mulighed men ingenlunde som noget sandsynligt og vor Skuffelse er derfor ringere end hans. Troe imidlertid ikke at vi betragte det som en Sorg — dertil kjende vi for godt den virkelige Sorg — og om kort Tid vil jeg med ublandet Glæde tale om »Min Søn Studenten!« og saa er der jo Ingen saa udelikat at spørge om første eller anden Character 25 — Han har kjøbt sig en Studenterkaskjet med Cocarde og det lindrer jolidt! — Jeg haaber De har det Godt kjere Andersen og glæder Dem over den skønne Natur De lever i — Jeg kjænder jo alle de Mennesker De færdes imellem, men De reiser jo altid som Kjæledægge og er det vist ogsaa her. —

I Familien er Alt vel og Stemningen den gamle — Theodor har stærke

Anfald af den Hovedpine som sætter ham i saa grueligt humeur men naar den gaaer over retter han sig igjæn — Jonna er tilfreds og glad i sit nye Huus hvor Alt er efter hendes Ønske og Smag, naar nu kun Uveirene fra Nyssøe ikke maa blive altfor stærke og hyppige — men fra den Kant trækker jo altid de sorte Skyer sammen over Christinelund. 5

Koppefrygten begynder nu at tabe sig her i Byen og den arme Bager Olsen i Strandstræde forsikkrer hver Dag i Adresseavisen at hans Familie ingenlunde har været angrebet, eller at nogen Smitte er at befrygte — som Rygtet nemlig har sagt og hvorfor hans Handel naturligvis paa engang er standset. 10

Jeg glæder mig til at høre fra Dem kjere Andersen naar De kommer til den deilige vilde Sandnatur som forekommer mig saa interessant — at bereise — ikke at leve i — og De vil vist have megen Glæde af den tour.

Tirsdag Formiddag.

Nu er Jonas færdig og Kaskjetten taget i Brug. Han er bleg og mager 15
men meget lættet — Om et Aar tager han, om Gud vil — Philosophicum —
Louise hilser Dem meget[;] hun sidder i Rokkestolen høist lidende af 14
store Kopper paa Armene, De veed vi lade os alle vaxinere og hos hende
har Modtageligheden været stor. — Farvel kjere Andersen skriv mig ved
Leilighed lidt til og tænk engang imellem lidt paa os. 20

Deres hengivne
Jette Collin.

310. *Til Henriette Collin.*

Nørre-Vosborg ved Holstebro. [9. Juli 1859]

Kjære Fru Collin!

Imorges fik jeg Deres Brev og skriver strax for at sige Dem min Tak og 25
dernæst sige Jonas Velkommen indenfor det første Tornegjærde, paa den
aabne freidigfriske Studentermark. Gud velsigne ham det kjære Menne-
ske! ham faae Forældre og Venner nok Glæde af enten der saa skrives paa

Indgangs Billetten haud eller laud. Videnskaben bliver han nok Noget for, det siger jeg som Vates. Hils ham ret hjerteligt fra mig og siig at jeg er glad veed at han nu friere har sit aandelige Aandedræt. Jeg blev da næsten 14 Dage paa Silkeborg, men det var lidt for længe, uagtet de vare meget
5 elskværdige Allesammen; men skjønt jeg, f Ex paa Basnæs, godt kan leve overladt ganske til mig selv, blev det mig dog for trættende paa Silkeborg; de gode Mennesker forstaae sig slet ikke paa at have Gjester mere end en Dag eller to, men dette ikke videre! jeg kjededemig noget!— Her paa Nørre-Vosborg er jeg næsten overvældet af at tumle mig omkring, her gjør man
10 næsten for Meget til min Glæde og Nytte. Man er mageløs opmærksom og god mod mig, næsten lever man kun for mig og de sige at Dagene jeg er her, ere »Festdage«; saaledes glide de ogsaa hen for mig. Jeg tog i Mandags med Extrapost fra Silkeborg til Herning, man havde sagt at jeg ikke kunde overnatte der i Kroen, Bindsbøl meente jo, og han havde Ret, der var
15 reent og net, billigt og godt, og Postmesteren der, Hr Hansen, tog sig af mig, hans lille Datter bragte mig smukke Blomster; jeg besøgte det Huus hvor Jette Pedersen havde boet, det var for mig Byens Mærkelighed, siig hende det! det har en smuk lille Have. Jeg havde tænkt mig at hiin Side Silkeborg blev Landet øde, sandet og folketomt, hvor overrasket er jeg ved
20 det veldyrkede Land jeg seer, Kornet staaer endogsaa mange Steder særdeles godt. Her er særdeles bebygget og det lige ud til Vesterhavet, som jeg igaar besøgte; det ligger tre Mile fra Nørre Vosborg, vi kjørte i tre Vogne der ud, Klitterne løfte sig som en takket Apenin-Række! fra hver Vogn vaiede et stort Danebrogs Flag, disse bleve plantede paa Klitterne, Etats-
25 raad Tang lod der et Telt slaae op, vi levede meget godt; drak, spiiste, sang, holdt Taler og Havet væltede store Bølger op paa Stranden. Da vi, efter et Ophold af fem Timer kjørte hjem, tog vi ind i Præstegaarden i Huusby, et Par Bøsseskud fra Klitterne, hvor der var en deilig Have med store Træer og deilige Roser, her var saa hyggeligt og smukt, et godt Bib-
30 liothek, Portrætter i Mængde paa Væggene. Klokken 12 i Nat kom vi hjem, spiiste saa varm Aftensmad og kom i Seng Klokken 2, jeg var altsaa først

oppe i Dag Klokken 9. Den 5te feiredes her paa Gaarden Fredericia-Slaget, 6 Karle her paa Nørre-Vosborg havde været med, de spiiste med os, der blev drukket og sjunget og da man bad mig læse et Eventyr, læste jeg for dem: »Holger Danske«. — I Dag skal jeg ud og besøge nogle Gaardmænd, imorgen er her stort Selskab fra Omegnen, det er for min Skyld, 5 paa Tirsdag kjøre vi til Bovbjerg, saa at jeg nok neppe før Torsdag eller Fredag kommer herfra og da gaaer det til Thisted og saa til Aalborg, hvor hen jeg ønsker Brevesendte. (Aalborg: Stiftamtman[d] Dahlstrøm). Nørre Vosborg er en meget gammel Gaard med Grave og dertil høie Volde, jeg sover i en Stue der før har været Capel og hvor en hvid Dame viser sig. 10 Hils nu hjertelig Deres Mand, Frøken Louise og Studenten Jonas Collin fra

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

311. *Fra Henriette Collin.*

Søndag 30te Juli [1859]

Jeg har i dette Øieblik modtaget en Omfavnelse fra Dem kjere Ander- 15 sen og takker hjertelig for den som for enhver venlig Tanke, De sender til mig og Mine.

Igjennem Deres sidste Brev til Adolph veed jeg hvor glade Jyderne ere ved at see Dem og jeg synes det er saa rart at ikke al den Jubel der møder Dem paa Deres Reiser — skal være paa et fremmed Sprog men ogsaa en 20 gang lyde kraftigt i Deres eget. — Blom fortalte at De forleden fik en Sernade i Aalborg og at De paa Børglum ogsaa ville være hos Mennesker som glædede dem uendelig ved Deres Besøg.

Alt er ved det Gamle herhjemme og Adolph og Ingeborg begge raske igjæn — den Første efter et hæftigt Cholerine Anfald — Han hilser og takker 25 meget for Deres Brev og beder mig sige Dem at De dog endelig maa besøge Vildmosen som De er, eller kommer i Nærheden af. — Kommer De paa Deres Reiser til Fru Læssøe —? eller er De langt fra hendes Egn.

I Aftes meddelte Berling som De vel har læst — at Fru Heiberg kommer igjen. Det er deiligt! —

Skrivegjør Desagtensikkekjere Andersen — mensamler Stof det gjør De ganske vist og af den Blomst De nu sætter, kommer da den deilige Frugt
5 til Vinter.

Blom fortalte at De havde stor Lyst til at tage til Paris — og jeg synes ogsaa at fra Skagen til Paris kunne være meget tiltalende, — dersom denne Idee bliver til Virkelighed saa fortæller De mig det i Deres næste Brev som jeg glæder mig til snart at see . . . .

10 Jonas har været paa Andejagt med sin Fader og Theodor hos Grev Lerche og moret sig fortræffeligt, nu er han hos Wanchers hvor han som De veed er i sit Element og hvor han er fortrolig Ven af hvert enkelt Individ i den hele Familie ligefra den Ældste til den Yngste — Louise tager snart til Christinelund for at holde Huen til Jonnas lille Pige — Jeg er meget
15 angst for at den gamle Baronesse skal finde Mishag i hendes Person og være ubehagelig imod hende, da Louise er særdeles oplagt paa »Ikke at taale Noget!«

Farvel kjere Andersen, med venligst Hilsen fra alle Mine er jeg

Deres hengivne

20

Jette Collin.

[*I Margen.*:] Jerichau har frasagt sig Directør Posten ved Academiet og er i sit allersorteste humeur, hans Stakkels Kone! beklager jeg hjerteligt.

312. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Jeg har længe ikke skrevet Dem til, og De har under
25 Deres Omflakken vel ikke savnet det. Anledningen er, at jeg igaar fik en Anmodning fra Casinos Bestyrelse om at henvende mig til Dem i følgende Anledning, som De vel strax gjetter. Jeg sender Commissionen ligefrem; Deres Svar i den ene eller den anden Retning kan De lade gaae igjennem mig.

Casino i sin nye Skikkelse, hvor Salen er forkortet med 12 Alen og nyt ret elegant udstyret, ønskes aabnet d. 1ste Sept. (men det trækker vel lidt længere ud) med en Prolog. Dertil kunde anvendes den nye Skovdecoration, som Christensen har malet; »kunde det Hele behandles som en lille Idyl eller Scene, som kunde gives flere Gange, var det saameget bedre«. 5 See, nu kan De selv sætte det sammen.

Er De bestemt paa, ikke at opfylde Bestyrelsens Ønske, var det bedst snarest at svare.

Idag er min Louise med Augusta reist til Christinelund for at holde Huen; Jonas gaaer til Rungsted, saa at vi ere atter ene; nu er min Kone, 10 som hun selv siger, det eneste voxne Fruentimmer der er hjemme.

Det er noget trangt at tilbringe en saa smuk Sommer næsten udelukkende i Kjøbenhavn.

Dersom De seer Dagbladet, saa læg Mærke til: Breve fra Danmark, som ere ualmindelig upartisk og ret genialt skrevne af en Moritz Hartmann. 15 De kjender ham maaskee af Navn.

Fader er i godt Humeur, naar han har nogen hos sig, men han er jo temmelig ene. — Lev vel.

d. 12 Aug 1859.

Deres

E. Collin.

313. *Til Henriette Collin.*

Frederikshavn den 15 Aug. 1859. 20

Kjære Fru Collin!

Mageløst hjerteligt bliver jeg modtaget heroppe i Jylland; de venlige Mennesker vide ikke hvor gode de ville være mod mig og hvorledes er jeg ikke blevet pleiet i disse sidste Dage; ja jeg har ligget syg, endnu ikke været ved Skagen, først overmorgen troer Lægen at jeg tør vove derpaa. Strax 25 ved min første Udflugt til Vesterhavet nede ved Nørre-Wosborg, hvor Vinden flængede Huden af mit Ansigt blev jeg stærkt forkjølet, i fire Uger har jeg hostet og hivet, men holdt ud; i Løverdags morges skulde jeg have kjørt fra Frederikshavn til Skagen, Halvveien vilde Procurator Rørby og

hans Kone (født Henne) have ledsaget mig, men jeg maatte opgive al Reise; om Natten følte jeg mig meget ilde, det gik derpaa over i en saa voldsom Transpiration at jeg ikke i et rusisk Dampbad kunde dampe saa frygteligt, jeg maatte blive i Sengen og først i Dag (Mandag) har jeg taalt
5 at kjøre hen til Consul Kalls, den rigeste Mand her i Byen, og hvor man havde ventet jeg var taget ind, men det skete ikke, da Familien var mig ubekjendt og Rottbølls Søster, hvis Bekjendtskab jeg gjorde paa Børglum og er gift med Overauditeur Uldall og boer i en smuk Villa lige ved Frederikshavn, bad mig boe hos sig; Mand, Kone og Børn have været utrættelige i at gjøre mig det hyggeligt og pleiet mig, som jeg aldrig er blevet pleiet; overmorgen, om Gud vil, tager jeg nu Extrapost til Skagen, bliver der halvanden Dag og har allerede fra Byfogeden der, som jeg slet ikke kjender faaet Brev om at han vil vise mig om deroppe. Jeg har indbudt en Søn her af Huset, Studenten Uldall, nu at være min Gjæst paa denne lille
15 tre Dages lange Reise og han er meget glad da han ikke har været paa Skagen. Jeg har her i Frederikshavn besøgt gamle Fru Henne der var rask og livlig, boer hos sin Datter, i et nysseligt Huus tæt ved Kattegattet; vi talte over en Time, kun om den collinske Familie. Deres Moders Portræt hang der paa Væggen. Billedet af Bothaniskhave; Excellensen Collins Portræt
20 etc. — De vilde kjøre mig omkring der i Egnen, men som sagt jeg har først i Dag kunnet kjøre til dem og til Kalls hvor der var en glimrende Frokost. Fru Kall er en Søster til Rørby. — Baade Fru Rørby født Henne og gamle Fru Henne have været to Gange i min Sygdom at besøge mig her hos Uldalls som de ellers ikke kjende eller omgaaes, men meget høiagter; jeg har
25 nok været temmelig angrebet, men min gode Natur, siger Lægen, har selv hjulpet sig, kun er mit Bryst endnu noget ømt og jeg er hæs og lidt hostende; men en saadan evig Vestenstorm kan rigtignok knække et Menneske; paa Børglum Kloster boer man nu, som paa en Bjergryg, Vinden susede der gjennem alle Gange, da jeg i Onsdags kom ned, til Byen Hjørring var det
30 som jeg kom indenfor Alperne, saa mildt og godt. Mildt og hjerteligt blev

jeg ogsaa modtaget, jeg som ikke kjendte et Menneske i Byen fik strax samme Aften en Serenade af Byens første Damer og Herrer, Haven var pyntet med brogede Løgter; Etatsraad Juul og Provst Diøerup førte mig ud i Kredsen, det var meget festligt, De kan læse derom, i det mindste i Hjørring og i Frederikshavns Avis, jeg blev ganske bevæget. Brev derom, 5 ligesom Sangen, sendte jeg strax Etatsraad Drevsen. Før Søndagaften kommer jeg nu ikke til Aalborg og bliver da der et Par Dage, vil De derfor bede alle mine skrivende Venner at sende Breve til Aalborg, siig det endeligt til Deres Svigerfader og fortæl dem Alle derude hvorledes jeg har det. Hils kjærligt Deres Mand, ligesaa Louise og Jonas, Alle i Amaliegaden og 10 hver af mine Venner De møde. Her synes særdeles smukt om Frederikshavn, mægtige Banker, som Bjerge løfte sig og Havet er saa udstrakt, blaat og rullende. Lev tilfreds og vel! Deres inderligt hengivne
H. C. Andersen.

314. *Til E. Collin.*

Aalborg den 22 August 1859. 15

Kjære Ven!

Iaftes kom jeg fra Frederikshavn her til Aalborg og fandt mellem en Deel andre Breve til mig, som Dahlstrøms havde opbevaret, Deres, dateret den 12 August, det er saaledes temmeligt seent kommet mig i Hænderne og De vil see, at om jeg ogsaa havde god Villie dertil, ikke var syg, 20 som Tilfældet endnu er, og at jeg udendvidere for at føie Casino, vilde kaste alle Reise-Indtryk tilside for at arbeide for Casino-theatret, jeg ikke kan; vil De sige Vedkommende det, sige at jeg først nu har faaet Brevet, og at jeg nu alfor seent faaer det at vide, man kunde jo have bedet mig derom langt tidligere, nu er det umueligt! var det sagt mig ved Afreisen da skulde 25 jeg med Fornøielse have gjort det. — Det er ret kjedeligt hvorledes den skarpe Vestenvind, Opholdet her, har medtaget mig; en Forkjølelse jeg fik ved Huusby Klitterne gik jeg med i over fem Uger, nu, netop Aftenen før jeg fra Frederikshavn vilde til Skagen brød den ud i en saa voldsom

20 god] *Ms. har gode.*

Sved, i Feber og Mathed at jeg maatte tre Dage blive inde! men jeg var hos en høist elskværdig Familie i Frederikshavn, Overauditeur Uldalls, der i en Grad pleiede mig, sørgede for mig, som der aldrig før er blevet; jeg følte mig nogenlunde bedre om Onsdagen (den 17) og med den unge
 5 Hr Uldall, som jeg indbød at følge med mig reiste jeg, temmelig ængstelig til Skagen, det er et høist interessant Sted; Reisen derop gjorde vi under de heldigste Omstændigheder, det var Lavvande og i fem Timer, paa en lille aaben Vogn, altid ude i Brændingen af Kattegattet naaede vi derop, Reisen hjem derimod brugte vi otte Timer til, da vi idelig kjørte inde i Klit-
 10 terne, Søen gik for høit til at kjøre i den; det var flere Steder som i Africas Ørken, kun det hvide dybe, fine Sand, Solen brændte, mit Blod brændte, Mile vidt var ikke en Bolig, jeg tænkte tidt paa her er ingen Hjælp naar jeg nu segner. Skagen selv fortæller jeg om i et Brev til Etatsraad Drevsen, det læser De nok, det er den eiendommeligste By jeg endnu har seet, Ga-
 15 derne ere antydede ved Snore. Igaar morges kjørte jeg fra Frederikshavn over Sæby, Gad ventede mig der, men jeg følte mig for angrebet til at gjøre nye Bekjendtskaber, selv laae han ogsaa syg, et daarligt Been, saa jeg kunde undskylde mig, imidlertid hørte Folk i de 10 Minutter jeg var i Sæby, at jeg var der og jeg fik venlige Indbydelser, mageløst hjerteligt har
 20 man modtaget mig i hele Nordjylland, Noget har De vel læst derom, men bedre kan jeg engang fortælle Dem det. Iaftes naaede jeg Nørre-Sundby, da jeg var i Baaden, sprang en tyk Mand ogsaa derud, men han faldt og stødte mig med sin ene Haand lige ind i Brystet paa Venstre Side, saa jeg følte Smerte derved og har endnu et Tryk der, som gjør mig ængstelig; jeg
 25 har i nat følt mig noget febril, og har det ikke godt, men nu bliver jeg her i Aalborg til paa Torsdag-Aften, saa bliver det vel bedre. Ude paa Skagens Pynt, fandt jeg et Fugleæg, Byfogeden paa Skagen blæste det ud for mig, et Stykke er gaaet løst af det, men nu har jeg fyldt det med Bomuld for at bringe det til Jonas! hils ham, ligesom Louise og Deres kjære Kone. —
 30 Lev vel!

Deres trofaste Ven

H. C. Andersen.

315. *Til E. Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 20 December 1859.

Kjære Ven!

For en Timestid siden kom jeg her til Basnæs, hvor Alt er meget stille, Veiret dertil graat og da min Stemning trænger til at udtale sig skriver jeg strax og skriver til Dem; jeg havde ret tænkt at aande frit naar jeg kom 5 fra Byen, bort fra Politik og alle smaa Rivninger, jeg var egentligt løftet op til et godt Humeur i den sidste Tid, men jeg er for Øieblikket lidt ude af den gode Ligevægt. Jeg har altid, og her kan jeg sige: det forbandede Held altid at skulle læse og finde i Bøger og Blade Alt hvad der vedrører mig, eet Blad dog, har jeg aldrig seet i og det er »Rigsdagstidenden«, men saa skal 10 Folk strax fortælle mig hvad der staaer i den. Allerede i forgaars nede i Sorø kom Præsten Zeuthen og sagde, »jeg seer af Rigsdagstidenden at Tscherning er Dem imod i Folkethinget, at De ikke faaer de 400 Rdlr der var tiltænkt Dem«. Nu maatte jeg naturligviis læse Bladet og fik om ikke just dette selv, saa et trykt Uddrag deraf, hvoraf jeg seer at virkelig Tscherning kuld- 15 kaster Indstillingen og at Hr Zahle idetmindste vil at man skal dele Til læget mellem mig og en Mand, der »som Digter har virket for Tids Udviklingen her hjemme«, det skal være Claudius Rosenhof; jeg under ham alt Godt, men synes dog at det er sælsomt at vi to som Digttere skulle nævnes sammen her i Danmark. Da Biskop Monrad talte til mig om, at jeg skulde 20 stilles lige med Christian Winther, Hertz og Paludan-Müller, fyldte det mig ikke stort, men nu Sagen kom vissere frem, begyndte jeg dog at glæde mig, føle mig endnu mere sikkret og tryk for min Fremtid, jeg vilde nu med 1000 Rdlr og hvad jeg selv erhvervede, have kunnet ført et sorgfrit virksomt Liv; jeg havde da fuldkommen nok som ene Menneske; nu kan 25 jeg ikke skjule at det ærgrer mig, at man ikke finder mig den samme Understøttelse værd, som de tre Ovennævnte, og endelig at jeg drages sammen med Claudius Rosenhof; imorges da jeg ved Sorø steeg paa Jernbanen, bragte Postbudet mig et Brev fra Kjøbenhavn, det var seer jeg med Fodposten sendt til Deres Fader, som har været saa god at skikke det til mig, 30

dette Brev har i og for sig ikke Noget at betyde, men i min Stemning blev jeg just ikke opklaret, det var noget Vrøvl fra en Bøsse­mager, der ikke har forstaaet Historien fra Klitterne og seer kun Ulykke paa Ulykke, »ligesom i Wildts Romaner«; Mennesket har ikke forstaaet hvorfor jeg har opstillet disse, hvad Lyst og Godt der kommer som Resultat derfra; og saa ender Brevet med et Digt til Claudius Rosenhof, uden nogen Forbindelse; »Vrøvl det Hele«.

Tilgiv nu at jeg giver Dem alt dette, men jeg har Ingen jeg kan udtale mig her for og uagtet De ikke kan svare paa det, saa er det dog at faae lidt Luft naar det kommer paa Papiret. Det er ret kjedeligt at Monrad, som indstillede mig, reiste bort, deri ligger Svagheden ved min Sag. —

Nu da jeg saaledes er opfyldt af Formue Tanker, forstaaer De vel bedst at jeg længes efter at høre hvad jeg er i Besiddelse af, hele min Formue ved Aarets Ende, iberegnet de 400 Rdlr jeg bragte Dem forleden. — Naar De, efter Løfte, er saa venlig at nedskrive mig dette, tjen mig da i, at udpege hvor meget jeg aarlig har i Renter af det som staaer fast, at jeg deraf kan see hvor meget mit Aarlige med de 600 tilstaaede Rdlr er, at jeg har. Det er saa temmeligt min Bestemmelse i næste Aar at reise bort og blive et heelt Aar ude, dog Fred og Ro, Midlerne ikke at forglemme, udfordres. —

Ingemann og hans Kone fandt jeg sunde og glade; paa Academiet opførte Eleverne Eventyr paa Fodreisen, jeg saae deraf to Acter; en Søn af den afdøde Saint Aubin udførte den muntre unge Pige i Stykket og saae meget smuk ud. — Det var særdeles koldt hos Ingemanns, her paa Basnæs ere Værelserne mere varme, her har jeg igjen mine to smukke Værelser ud til Søen, men jeg har endnu ikke seet den siden jeg kom, saadan en Taage er det. Hils Deres Kone, samt Louise og Jonas! Glædelig Juul, tak for det hengaaede gamle Aar.

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

316. *Fra E. Collin.*

22 Decbr. 1859.

Jeg vil besvare Deres Brev lige paa Stedet, da De synes at trænge til en Røst herfra. — Naar man er oplagt til at ærgre sig, finder man altid en Anledning, ja, man leder endog efter den; dersom De har opsøgt Magister Zeuthen, er det intet Under at De har Grund til Ærgrelse; thi han har jo 5 altid ærgret Dem. Den omhandlede Begivenhed, som sætter Dem i Bevægelse, er mig ganske vist bekjendt af de andre Blades summariske Referater, men jeg har, — og det gaaer vist de Fleste saaledes — ikke læst Ordene selv i Rigsdagstidenden; thi fra den ene Side betragtet, er det jo ligegyldigt, hvor høit 2 enestaaende Bondevenner sætter Dem som Digter, 10 og fra den anden Side — den oekonomiske — har saadant Mundsveir under en første Behandling af en Finantslov intet at betyde; det maa først vise sig om Udvalget rører ved saadanne Detailler i Forslaget. Skeer dette ikke, ere de faldne Yttringer aldeles forsvindende, og De maa være Venner og Fjender taknemmelig for, at dette Thema ikke er videre behandlet i 15 de andre Blade; thi dette kunde let lede til Undersøgelser af Deres private — oekonomiske — Forhold, hvilket vilde være ganske anderledes krænkende, end det at to Folkethingsmænd harmonere med den Bøssemager, som nylig skrev Dem til. Altsaa foreslaaer jeg, at Spørgsmaalet, om vi skulle ærgre os, opsættes til Foretagelse efter Finantslovens 3^{die} 20 Behandling.

Om Zahle har tænkt paa Cl. Rosenhoff, skal jeg lade være usagt; denne Conjectur hører jeg nu første Gang, men den er ikke gal; thi en politisk Æsthetiker som Zahle maa aabenbart foretrække Rosenhoff for Dem. Dersom Rigsdagsmanden H. M. Petersen vidste, at jeg skriver Viser, 25 vilde han, formedelst sin store Interesse for Stempelvæsenet, upaatvivlelig foretrække mig som Digter for Dem. — Men forresten har jeg hørt ymte om, at der tænkes paa at gjøre noget for Carl Bernhard; dette har det for sig, at han afsit ringe Annuum (jeg troer 500 R.) maa udrede 300 R. aarlig for at betale sin afdøde Broders Gjæld til Statskassen, hvilken han overtog. 30

Endelig maa jeg erindre om, at det ikke kan fordres, at Størrelsen af disse Annua nøiagtig skal maales efter Digterstørrelsen. —

Dersom De fremdeles skulde trænge til en Afleder for Deres private Smaaærgrelser, som i al Fald ere anteciperede, vil jeg foreslaae Dem at
5 tænke paa Frederiksborg; og dersom det ikke slaer til, saa er der saameget Andet, som nok kan gjøre en dansk Mand bekymret.

Jeg gaaer nu over til det, der for Øieblikket er Dem Hovedsagen — Deres Penge. Disse staae, som Dem bekjendt, deels 1) hos mig, deels 2) i Obligationer, deels 3) i Sparekassen. Med Hensyn til den Sum der staaer hos
10 mig, da har jeg tænkt paa ved et andet Arrangement af mine egne Pengeforhold, at trække mig ud deraf og gjøre Summen paa anden ligesaa sikker Maade rentebærende for Dem. Herom nærmere. Der vil da samtidig være Anledning til ikke at beholde meer i Sparekassen à $3\frac{1}{2}$ % end hvad der ønskes disponibelt som Contanter. Men dette Arrangement kan meget
15 vel vente til Deres Hjemkomst hertil; thi Grundlaget for det kan De alene have en Mening om, da det meget bør afhænge af hvilke Dispositioner De har gjort; jeg antager nemlig, at De har gjort en Disposition, saa at Staten ikke i sin Tid skal arve Dem. Men dette er noget, som forøvrigt ikke vedkommer mig. — De eier altsaa:

20	Capital	som giver i aarlig Rente
	a. hos mig: 2500 R.	100 R. »
	b. Obligat: 1550 R.	62 R. »
	c. Sparekassen c. 3600 R.	126 R. »
	d. Contant hos mig 408 R.	» .»
		<hr/>
25	Capital: 8058 R. hvoraf aarlig:	288 R.

Da Obligationssummen er nominel, kan Deres Eiendom i constant Pengeværdi anslaaes med en rund Sum til 8000 R.

Efter almindelig Regning kan De heraf, naar det Hele sættes til 4 % Rente, have en aarlig Indtægt af 320 Rdl.

Naar vi til disse	320 R.	
lægge Deres nuhavende Annuum	600 R.	
		920 R.
og ansætte Deres Musa til Capitalværdi 10,000 R. som à 4 %		
Rente og 2 % Amortisation maa give	600 R.	5
saa taxerer jeg Dem til aarlig	1520 R.,	
og saa kan De godt være et heelt Aar borte, uden at røre Deres Capital.		
22/12 59.		Deres E. Collin.

317. Til E. Collin.

Basnæs den 24 December 1859. 10

Kjære Ven!

Hjertelig Tak fordi De var saa velsignet at skrive strax; vi ere underlige Mennesker og jeg er det især med de Svingninger mit Sind kan faae baade op i Glæde og i Forstemmelse, jeg var ved et Par Ord blevet nedslaaet, saae Verden gjennem et mørkt Glas og Deres Brev, et Par ledende Ord og Forvisningen om en ganske god lille Nød-Skilling som jeg selv har samlet mig, løftede den triste Taage, derfor Tak fordi De ikke lod Dage gaae hen, men som Ven tænkte lidt paa min særegne Natur. De skal ogsaa nu faae en ny Historie for det, naar vi sees*). Hvad iøvrigt Pastor Zeuthen angaaer, da var han rigtignok 1833 i Italien høist utaalelig, men siden han kom hjem har han altid været elskværdig og deeltagende, ja i de senere Aar, det veed jeg ogsaa fra Ingemann, var han altid en stor Beundrer af min Musa, De vil finde mig citeret af ham i hvad han har skrevet i Kirketidende, saa at jeg er vis paa hans Ytring var uden at vilde sætte mig i ilde Humeur; det syntes jeg at burde udtale for Dem. Fra den i sidste Brev fra mig ligeledes omtalte »Bøsse-mager«, fik jeg igaar igjen et Brev, Manden maa være forstyrret, og jeg antager efter Stiil og saa vidt jeg mindes, Haandskrift, at det er den samme, som jeg paa min Reise i Jylland sidste Sommer fik et Brev fra, uden Begyndelse og uden Ende, skrevet paa den hvide Side af et Stykke sort Pa-

H. C. Andersen.
Træsnit i Illustreret Tidende 25. Dec. 1859
efter Tegning af H. Olrik.

pirs-Omslag fra en Bog og handlede om Rigsdagen og Barfod, uden mindste Forbindelse med mig; nu handler det sidste Brev om Rigsdag, Claudius Rosenhof og Spørgsmaal hvorfor jeg ikke gifter mig og endelig en Beklagelse over Fiskalen; Manden lover mig snart Fortsættelse og snakker politisk; hvorledes skal man blive fri for et saadant Skriveri? Han nævner sig 5
 Jensen eller Jessen, Bøssebager paa Vesterbroe, et Par Gange tidligere har jeg faaet nogle lignende uforstaaelige Breve uden Navn, reent Galsskab og efter Poststemplet var det Jernbanestationen ved Frederiksberg. Det maa være en gal Mand, som jevnlig sender mig sine Hjerte-Udgydelser og det er ikke mig muelig at faae Mening ud af hvad han vil og jeg kan 10
 dog af Lidt lave Noget sammen. Det var nu nok om den Bøssebager. — Deskriver om, at det var bedst at jeg tænkte paa at Bestemmelse toges med min Smule Formue, (dersom jeg engang døde), det er Noget jeg i flere Aar særdeles har tænkt paa, ja De veed at De selv og Etatsraad Dahlstrøm have underskrevet for mig et saadant Papir, men det er vel rigtigst, idet mindste 15
 før jeg næste Aar flyver ud, at tage Notarius publicus med; derom ville vi tale, jeg gad dog nok helst vide de faae Skillinger, naar jeg dør, givne til Nogle, som venligt mødte mig. — Iaften er det Juleaften, her bliver en stille Juul, igaar fik jeg fra Lose & Delbancoden nye Folkecalender med mit Ska- 20
 gen i, nu imorgen kommer paa Juledagen, illustreret Tidende med mit Portræt, af Olrik, det være min Juleglæde, og den er da ikke ringe! Vil De ikke skrive et Par Ord for mig om at erholde Tilladelse til at bære den mig af Kong Maximilian af Bayern tilstillede »Maximilian Ordenen, for Kunst og Videnskab«, jeg veed ikke Stilen eller hvor det henses. Nu — Tak for det gamle Aar, udtal fra mig den samme til Deres Kone! hils 25
 hende, Louise og Jonas. Underligt er det mig at tænke paa at jeg sidst paa Frederiksborg læste »Waldemar Daa«, Vinden foer hen! — Nu lev vel!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

[*I Margen S. 326 L. 19.*] *) Har De nu læst Historien fra Klitterne? 30

25 den] først skrevet det.

318. *Fra E. Collin.*

Faders Fødselsdag feires sandsynligviis hos Gottlieb og saaledes, at (ligesom sidst hos mig) alene de Ældre ere til Middag, og de Yngre komme om Aftenen. Herefter indretter De vel saaledes Deres Vise. Nogen egentlig
 5 Munterhed venter jeg mig ikke ved denne Leilighed, thi i Grunden troer jeg, at Fader helst vil have Ro, men at han ikke vil forstyrre den vante Skik; jeg er naturligviis saameget mindre oplagt til at bære mig ad som jeg pleier ved disse Leiligheder, og da jeg ikke er bøielig nok til at stemme Tonen om, eller rettere, da Instrumentet kun har een Stræng, som ikke passer, saa
 10 bliver det nok denne Gang liggende i Skuffen.

Jeg skal undersøge, om det gaaer an, at jeg paa Deres Vegne ansøger om Tilladelse til at bære Maximilian-Ordenen samt om det ikke er nødvendigt at Udnævnelses-Papirerne følge med; og disse har De jo selv. I sidste Tilfælde ønsker jeg at vide, om De vil have Sagen fremskyndet inden
 15 De kommer herind, thi da skal jeg sende Dem en Concept og De kan da lade hente fra Skjelskør et Stk. Stempletpapiir til 4 Kl. No 4 0: 42 β, hvorpaa den skrives.

Jeg vilde dog imidlertid have forsøgt at indgive Ansøgningen, hvis jeg havde havt Deres Udnævnelsespapirer; men uden disse tør jeg ikke.

20 28/12 59.

Deres
 E. Collin.

319. *Til E. Collin.*

Basnæs ved Skjelskør den 30 Dec 1859.

Kjære Ven!

Iaftes modtog jeg Deres Brev og strax satte jeg mig hen at skrive Sangen
 25 til den sjette Januar, tilmorgen har jeg taget en Afskrift af den, som her sendes Dem, De og Deres Broder sørger vel for nogle afskrevne Exemplarer. Fra Deres Svoger Drevsen fik jeg et rigtigt hjerteligt velsignet Brev iforgaars, i det Hele har jeg denne Gang, herude, faaet mange rare Breve, meest fremkaldte ved mine sidste Eventyr og Historier. Redacturen af

Hjørring Avis sendte mig et særdeles smukt Digt til Tak for Klit-Historien, Digtet havde været hos Ploug, men var ikke blevet optaget i »Fædrelandet«, skrev Forfatteren; ogsaa Hauch har sendt mig en smuk Tak for, som han udtrykker sig, »den faste Tro paa det Evige hisset!« — ellers var hans Brev Udtrykket af en lidende mismodig Stemning. »Lethefloden er den deilig- 5 ste Flod — jo ældre jeg bliver, desmere forelsker jeg mig i den!« — denne hans Ytring gaaer jeg aldeles ikke ind paa, nei leve, leve, selv om jeg skal lide lidt! Glemsel er at synke til Intet og det vil ikke engang hvad Ondt er, det bliver som den mørke Sky hvorpaa Skjønheds Buen straal'er endnu deiligere! — Dette mit Brev faaer De paa Aarets sidste Dag, og det er mig der- 10 for ret en Trang her ligesom at række Dem Haanden og sige inderlig hjertelig Tak for al Deres Deeltagelse, Venskab og Broder-Sind mod mig i Aaretsløb. Bring Deres Kone og Børn min kjærligste Hilsen. — Gjerne vilde jeg have bragt fra Haanden i det gamle Aar Tilladelsen til at bære Ordenen, men jeg seer af Deres Brev at der maa være en heel Deel Om- 15 stændigheder derved. De tre udenlandske Ordener jeg tidligere har faaet kom Tilladelsen til uden at søge med stemplet Papir, end sige afgive mine Udnævnelses Papirer, disse vilde jeg ikke heller gjerne sende til Ministeriet og ikke faae dem tilbage; behøves virkelig alt dette? Hartmann sagde mig at da han fik den svenske Orden skrev han simpelt til Cultusministe- 20 ren at han havde erholdt den og bad ham udvirke Tilladelsen for sig til at bære den, kan der ikke gjøres det samme for mig, min bayriske Udnævnelse lyder iøvrigt saaledes:

Maximilian II.

von Gottes Gnaden König von Bayern

Pfalsgraf bey Rhein,

Herzog von Bayern, Franken und in Schwaben etc. etc.

25

Wir haben uns bewogen gefunden J. Chr. Andersen in Kopenhagen, in Anerkennung seiner hervorragenden Leistungen im Gebiete der Kunst,

21 sig] først skrevet ham.

zum Mitgliede Unseren Maximilian Ordens für Wissenschaft und Kunst zu ernennen, worüber Wir demselben gegenwärtige von Uns eigenhändig vollzogene und mit Unserem geheimen Canzlei Insiegel bedruckte Urkunde, nebst den Ordens Insignien zustellen lassen.

5 München den 18 November 1859

Max

Frhr: v: Schrenck
auf königlich allerhöchsten Befehl
der General Secretair

Mayer.

10 Dekret für

J. Chr. Andersen in Kopenhagen diesen Ernennung zum Mitglied des königlichen Maximilians Ordens für Wissenschaft und Kunst betreffend.

Vil ikke en Afskrift, som her, være nok? Plages De ikke for meget, da vær saa venlig at bringe det istand. Nu Gud glæde og velsigne Dem og Deres

15

Hjerteligst
H. C. Andersen.

320. *Til E. Collin.*

München 21 Juni 1860.

Kjære Ven!

Vi skulde dog mødes, det var deiligt! Deres Haandtryk var det sidste nordfor Elben; Meddelelsen om Arnesen afficerede mig, slog saa forunderligt an, at jeg slet ikke kunde tale videre til Dem derom, maaskee har 5 Desynes at jeg gleeed for let bort fra Meddelelsen, men det er ikke Tilfældet, den hang ved mig, fulgte mig! — Er der ingen Bedring med ham?

Jeg var halvanden Dag i Hildesheim, der er en meget interessant gammel By, med Catholicisme, jeg raader Dem, naar De engang kommer til Hanover, da at anvende en Time paa Jernbane for at komme der hen. I 10 Meiningen var jeg en Middag hos den ene af Brødrene Müller, der er gift med [en] fransk Dame, som var høist hjertelig og elskværdig. »Liden Kirsten«, venter jeg vil blive bragt paa Scenen i Meiningen. Taler De ved Leilighed med Tillisch da hils ham og virk lidt ind paa ham at han faaer Weyses: »Festen paa Kenilworth« frem, den Opera knøtter sig til Musikfor- 15 eningens Grundelse; tag Dem derfor af den! — Fra Casino har jeg faaet Brev at jeg er gjenvalgt som Representant, jeg tager gjerne imod det, dersom de kan have en Representant der ikke er i Landet og maaskee ikke kommer hjem før næste Foraar; bringer Tids Forviklingerne det saa at jeg maa hjem før Aaret ender, da er jeg jo ganske til Tjeneste, men det veed 20 jeg ikke, vil De, efter bedste Skjøn, arrangere det. Mine sidste Eventyr og Historier, samt Besøget hos Dickens, Skagen, Ragaz, Silkeborg er under Titel: »Aus Herz und Welt.« udkommet hos Wiedemann, en flau Tittel! vil De lade Delbanco give Dem et Exemplar fra mig og bede ham tage det

igjen fra de to Wiedemann sender ham bestemte for mig, det andet Exemplar beder jeg om bliver, med andre Bøger og Sager, hos Delbanco indtil videre. Siig ham at han hører fra mig, om ikke før saa naar jeg har været ved Passions Festen i Oberammergau. Lad mig endelig vide hvorledes det
5 er gaaet Jonas til Examen, og glem dernæst ikke at min Lotterisæddel fornyes; dog derom, troer jeg, De har været saa venlig at skrive til Rise; saasnart jeg vinder, maa De endelig ufortøvet lade mig det vide; jeg skulde næsten tro at jeg vandt, jeg fandt en deilig Fiirkløver paa Rendsborg Vold, den tyder Lykke; — men maaskee ikke i Lotteriet. I Nürnberg mødtes jeg
10 med Kaulbach, der har leveret et storartet Billed her til det »Germanische Musæum«, det forestiller »Otto den 3^{die} der stiger ned i Achener Dom og besøger Carl den Store, dersidder som Liig paa Keiserstolen«, — Kaulbach fortalte at nu kom snart i Kunsthandelen det Billed han havde gjort efter mit Eventyr »Engelen«; jeg læste to af de nyeste for ham og han var aldeles
15 henrykt! — Jeg lagde Veien om over Regensburg og tog Vogn ud til Walhalla, der er særdeles smukt, dog er det for dyrt det Besøg, men nu har jeg da seet det med. Kong Max er ikke i München, jeg faaer ikke Leilighed til at bringe personlig min Tak for Maximilians Ordenen, Dronningen derimod er her og jeg haaber hun er saa naadig at lade mig kalde. — Her i Byen
20 faaer man 12 Vesitkort med sit Portræt for omtrent een Rigsdaler hører jeg, duer det noget skal jeg dog tage mig tolv og sende eet hjem. Hils Deres Kone, næste Gang faaer hun Brev, Louise og Jonas omfavnes i Afstand, saaledes har da Louise ikke noget derimod. Drevsen er vel nu i Norge, jeg frygter han bliver altfor begeistret for Norge og Nordmænd! Hils Deres
25 Fader Brødre og Søstre; Louise Lind skal høre fra mig før jeg forlader München.   Lev vel.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

321. *Fra E. og Henriette Collin.*

Kjøbenhavn. 27 Junii 1860.

Tak for Brevet og kom snart igjen. Er det ikke en Forglemmelse, at De ikke har opgivet Deres Adresse? Commissionerneskal jeg besørge, hvorved bemærkes: jeg skal gjerne tale med Tillisch om Festen paa Kenilworth, uagtet jeg ikke kan begribe, hvorfor De netop er faldet paa denne Opera 5 af Weyse, der dog aldrig blev populair Musik; Connexen med Musikforeningen vil vel neppe gjøre synderligt Indtryk paa Tillisch; men jeg seer den forresten gjerne komme frem og skal gjøre hvad jeg kan. — Commissionen til Casino skal jeg besørge. — Jonas har igaar overstaaet philosophicum men kom syg hjem derfra. Han har ikke kunnet fordøie Philosophie, 10 der var tillavet med Mathematik, og bruger nu Olie m. m. Jeg tænker snart at faae ham ud paa Landet og det vil vel hjelpe bedre. — Lotterisagen er afgjort med Riise; jeg kan godt forpligte mig til strax at skrive til Dem, dersom De vinder; her findes i de senere Aar saamange Fiirkløvere, at Lotteriet maatte betydelig udvides, hvis der skulde være en Gevinst for 15 hver; derfor troer jeg ikke paa Fiirkløvere. Adolph er i Norge og er henrykt over Naturen. Rex har været i Sverrig og har ogsaa paa sin Viis været henrykt; man siger, at han skal have ladet sig gjøre til Underofficier ved et svensk Regiment, ligesom Victor Emanuel blev Corporal ved Zouaverne. Igaar reiste han til Glücksborg. — Forresten er Gudskeelov Alt ret vel 20 her hjemme.

Deres E. Collin

Dannebrogsmand.

[*Efter kortere Paaskrifter af Børnene Jonas og Louise skriver Henriette Collin:*]

Min Datter er ingen Menneskekjender kjere Andersen og derfor troer hun at gjøre Dem en Tjeneste ved at vige Pladsen i Brevet for mig, da det 25 dog var indlysende for Enhvær nogenlunde god Iagttager at De i densidste Tid herhjemme, i en foruroligende Grad foretrak min unge Datter for hendes gamle Moder, dette tilgiver jeg Dem imidlertid af Hjertet — De veed at naar man ikke længere hos sig selv kan finde Næring for sin medfødte Forfængelighed, saa er man glad ved at kunne finde den i sine Børn. 30

Vi have det Godt og haabe paa at Jonas's Ildebefindende ikke har noget at betyde — I Amaliegade gaar alt sin vante Gang — Bedstefader klager jevnlige over at være sig selv og andre til Byrde, hvilket Sidste da strax bliver modsagt hvorover han bliver meget vred men snart god igjen — Ingeborg
 5 lider ganske overordentlig af Hovedpine og humeuret vil ikke altid strække til, Sønnenne gaae tause og smukke omkring og spise til Middag paa 3 forskellige Tider! Theodor taler helst om Jagt og Fiskeri paa Lerchesminde og Astrup og tæller Timerne til han skal derud.

Om Jerichau maa jeg dog fortælle Dem at han forleden erklærede sig
 10 selv at være »Et af de lykkeligste Mennesker paa denne Jord« — han havde Alt hvad denne Verden kunde byde af Lykke og det var Alt strømmet ind til ham i Løbet af dette Foraar! — Naar hans Fortvivlelse er en Sjælesygdom, fristes man let til ogsaa at ansee hans Glædes Ruus for det samme, imidlertid er han jo nu deilig at omgaaes med.

15 Farvel kjære Andersen, jeg savner Dem ofte ved mit Kaffebord — tænk engang imellem paa

Deres

Jette Collin.

322. *Til Henriette Collin.*

München den 6te Juni [7: Juli] 1860.

Kjære Fru Collin!

20 Ja her i München er jeg endnu, men om Gud vil, reiser jeg paa Mandag herfra til Schweiz, hvor der endnu ikke synes indbydende at komme; paa Rigi have de 8 Grader Kulde og her i München er det en halv Dag afrikansk Varme og da halv femte Dag aldeles Efteraar, saa at jeg gaaer i alt mit Vintertøi, og min stakkels Finger, De husker neppe at jeg klagede over
 25 den hjemme, er blevet pukkelrygget tyk og har Jagen og Plagen, imidlertid var dog Veiret nogenlunde godt til Oberammergau Reisen, Passions Skuespillet der over al Forventning, aldrig glemmer man en saadan Forestilling, saa gribende ved den Tro den gives med, den Skjønhed der i det

Hele taget var over den og det Utrolige at det var Bønder der udførte samme. Ingen Skuespiller kan saaledes give Christus, her var det en begeistret Troende, der ikke tænkte paa et Publicum, det var et Menneske som virkelig levede sig ind i Christi Lidelse og jeg og de Fleste leed med ham. Delbanco har jeg lovet en Skildring heraf til illustrerede Tidende 5 og jeg skriver den naar jeg nu snart er i mere Rolighed i Schweitz, lad ham det vide, indsvøbt i en Hilsen fra mig. Nu skal jeg midlertid give Dem og Deres en lille Skizze af denne forunderlige Forestilling, der ikke var Theater og ikke Kirke, men underligt svævende mellem begge. I Løverdag[s] tog jeg da med Jernbane til Starnberg, seilede med Dampskib over Søen 10 til Seeshaupt hvor jeg laae i et daarligt og overfyldt Vertshuus, min Plads med Posten tog jeg lige til Oberammergau, men om Natten blev jeg lidt syg, min Mave aldeles slet, jeg turde ikke pakkes ind i den overfyldte Vogn, blive var her ikke Tid til, da Forestillingen begyndte Mandag Morgen Klokken 8, jeg maatte altsaa i dyre Domme betale en Eenspænder og foer 15 saa i skyllende Regn til Murnau og atter over Bjerge og Dale til Oberammergau. Hele Landeveien var opfyldt med Kjørende og Gaaende, det var som en Udvandring. Alle Huse i Oberammergau fulde af Folk, men for mig var der sørget, jeg var anbefalet til Præsten, hvor jeg fik en heel Sal, en god Seng, det prægtigste Logi i hele Byen, En ung Greve med sin 20 Kone, en anden Greve med sin gamle Moder vare ogsaa her indlogerede og vi fik Lov selv at vælge vore Pladse i Theatret, den bedste er naturligviis den hvor Kongehuset tager Plads naar det er her, denne fik vi, Stole bleve satte for os og næste Morgen Klokken halv otte vare vi der og bivaanede en Forestilling der varede til halv sex om Aftenen, og jeg holdt 25 ud, det var saa interessant saa forunderligt stort. Jeg tænkte paa de indiske Forestillinger hvor Sacuntala blev givet, jeg fik et ret levende Begreb om det græske Folke-Skuespil under aaben Himmel; saaledes sad vi her, først i Regn, saa i graat Veir og Kulde, men, underlig nok, i det Christus blev lagt i Graven, brød Guds Sol frem og skinne[de] til hele Forestillingen var 30

endt. Scenen var i Midten med et Slags Theater, paa hver Side af dette et Huus, begge med Altan, det ene var for Ananias, det andet for Pilatus og paa begge Sider gjennem en Port saae man en lang Gade. Bønder spillede i Orchester, Bønder udførte det Hele og Personalet regner jeg til omtrent 5 500. I Forgrunden traadte Choret op der altid forklarede og paa det lille Theater blev det Sjungne ligesom illustreret ved levende Billeder, alle af det gamle Testament; destode alle saa ubegribeligt stille, Grupperne vare saa maleriske, Dragterne saa fortræffelige og Chor og Solo gik med en Nøiagtighed at det forbausede. Chorføreren var Byens Skolemester, en særdeles 10 smuk, ædel Skikkelse. En Træskjærer var Christus, Manden tager Sacramentet før hver Forestilling og efter samme er han saa angrebet at han Ingen kan tale med eller see, men maa ud alene i Bjergene. Han saae ædel og smuk ud, han, Judas og Pilatus vare fortræffelige, Fruentimmerne mindre gode, Maria, Guds Moder, var ret kjøn, men havde et grædende 15 Organ; hun var iøvrigt een af de meest hædrede Piger der i Egnen og Ingen vælges til de hellige Personer, naar der kan siges det Mindste mod deres Færd. Indtoget i Jerusalem var storartet, Korsfæstelsen derimod alfor gruelig! den ulykkelige Mand hang i 3 Qvarter paa Korset og de døde Røvere bleve slaaede med tykke Prygl for at see om Livet var af dem; de 20 og Christus vare aldeles i Trichoes i denne stærke Kulde og da man jog Spydet ind i Siden paa Christus og virkelig der strømmede Blod, rimeligviis ud af en Blære, gav jeg et høit Raab »fy!« der hørtes over hele Huset; det Skue var uskjønt! men det var ogsaa det Eneste, der var saa megen Smag; saaledes fandt jeg det smukt at Christus var den eneste der ikke 25 var sminket. — Lidt forlangt var den evige Omfaren fra Herodes til Pilatus, men ellers var det Hele af en forunderlig Rigdom og Interesse at man holdt ud, som sagt fra halv otte til halv sex og kun een eneste Time under Forestillingen havde Leilighed til at komme ud og nyde Noget. Musikken var ganske god og Sceneriet fortræffeligt. Ved min Side sad en ældre, corpulent Dame, hun tiltalte mig, var glad over at vide hvem jeg var og gav sig 30 nu tilkjende som Baronesse Ofen, før den berømte Skuespillerinde

Charlotte Hagen; med hende og de to grevelige Familier gjorde jeg siden Selskab her hjem til München, hvorved Reisen blev langt anderledes billig end derud. Nu er Veiret aldeles slet; Theatret her har betydeligt tabt sig, vort staaeri i Glorie ved Siden af dette. Scharff og Eckhardt traf jeg sammen med i Oberammergau, de vare meget slet indquarterede og reiste derfra 5 for at kjøre hele Natten, de boe i Hotel, hvor jeg boer og gaae nu til Wien. Kongen af Bayern er her ikke, han var alt i Baden-Baden da jeg kom, Dronningen er nu ogsaa afreist, men før Afreisen modtog hun mig meget naadig og Dagen efter sendte hun mig gjennem een af sine Hofdamer, Portræt af sig, af Kongen, og de unge Prindser; jeg fik dem i desmaa Vesitkort-Photo- 10 graphier. Ikke sandt det var meget venligt og naadigt. Paa Søndag skal jeg høre Wagners »Tannheuser«, derfor bliver jeg Søndag over. Vil De underrette mine skrivende Venner i Familien om at Breve som sendes fra Kjøbenhavn før den 16 Juli gaae til Brunnen i Schweiz poste restante, men efter den 16de Juli derimod til Le Locle, i Canton Neufschatel i Jura- 15 bjergene i Schweiz. Er det tydeligt? Vil De bringe Louise og Jonas min hjerteligste Tak fordi de glædede mig med nogle Ord, de skal fra Reisen hver faae Brev, i Dag maa de dele dette med Dem! Hils Deres Mand saa hjerteligt og kjærligt. Aviserne her fortælle at Ploug har talt saa særdeles længe med Kongen af Sverrig. Hvorledes tager Begivenhederne i Italien 20 sig ud hjemme i Aviserne; her seer jeg ingen engelske eller franske Aviser. Alle raade mig fra at reise til Rom, men før September kan der vel blive Fred og Ro. At Drevsen er henrykt over Norge var jeg vis paa! Sønnerne skrev jeg gjerne til naar jeg fik Brev igjen, men de skrive ikke! Hils Deres Svigerfader kjærligt og inderligt, ligesaa Ingeborg Drevsen, Louise Lind, 25 Gusta Collin og alle de unge Piger. Dette Brev er nu temmeligt langt og bliver derfor det eneste jeg faaer afsted! Theodor er vel paa Jagt, det vil gjøre ham godt, Landlivet i sin Nydelse paa Herregaarde kan han have vel af. Kaulbach maler et stort Stykke Slaget ved Salamis. En Deel Danske flyve her igjennem München, sædvanlig for een eller to Dage, jeg seer dem 30 i Flugten! Hils Deres Broder og hans Kone! Lad mig vide at jeg har vundet

i Lotteriet og siig mig ogsaa om der i Aviserne med[d]eles Critik fra London over min sidste Bog der; klip Stykket ud til mig!

Deres hjerteligt hengivne
H. C. Andersen.

5 NB naar alle have læst Brevet, lad da Jonna læse det!

323. *Fra E. og Henriette Collin.*

Kjøbenhavn. 26 Julii 1860.

Fader har leveret mig nogle hos ham til Dem ankomne Breve, af hvilke det ene hermed sendes. Da jeg nemlig i de to andre saae noget trykt, aabnede jeg dem og fandtes da a. at være en Skr. fra Dehns Dampvaskeri som
10 anbefaler sig, b. derimod foruden et — selvfølgelig ulæst — engelsk Brev tillige nogle Udklipninger af det Engelske Blad Athenæum. Dette, som ikke er kommet pr. Post, var for dyrt at sende Dem; desuden saae jeg strax at Anmeldelsen af Sand-hill for en stor Deel var et Uddrag af Fortællingen. Jeg har derfor bedt Jette at meddele Dem af samme hvad der kan interessere Dem. — Jeg er vendt hjem fra min Sommer-Jagttour, som var yndig;
15 Familien er nu næsten heelt samlet. Den yderste Stilhed hersker i Literatur og Politik, kort i Alt undtagen i Tivoli-Alhambra-Regionerne. Derfor har jeg intet at skrive om, og uden et Stof kan jeg ikke skrive; det kan derimod min Kone, som jeg derfor indrømmer Restpladsen. Deres
20 E. Collin.

NB. Jeg har aftaget Convoluter og afrevet overflødigt Papiir af Brevene, men intet læst.

Tak for Deres lange og interessante Brev kjere Andersen, det er jo et høist forunderligt og for os ubegribeligt Skuespil at ville fremstille Christy
25 Lidelse og Død — jeg ville nødig see det men det har interesseret mig meget at høre Dem fortælle derom.

Det er egentlig meget smagløst af min gode Mand at sige om mig at jeg

forstaaer atskrive uden at have Stof, thi det kan jo egentlig kun Tossehoveder, men jeg skal vise at jeg forstaaer at vælge mit Stof og vil derfor tvert imod almindelige Regler for Brevskrivning tale—ikke om mig selv—men om Dem. — Indlagt vil De finde en Udklipning af Dag[b]ladet om Deres Rend[s]borger Besøg og saa skulle jeg efter Edwards Opfordring oversætte 5 det engelske Athenæum — dette er imidlertid for langt men her har De en extract. — »Andersen har bragt os en Samling Historier der staae over Alt hvad vi have fra hans Haand — hans Phantasie, Lune og Følelse er i ingen Henseende formindsket[;] han er, som før, Konge og Enehersker i hans egen Verden og den danske Prosa Digter har større Forskellighed end 10 Hawthorn. — Faae Fortællinger have rørt os mere end den Første som har givet Bogensit Navn »The Sand-Hills of Jutland« — Contrasten mellem den rolige sydlige Natur og den vilde haarde Omgivelse hvor den lille Dreng maa kjempemed Lidelse og Sorg, er behandlet med udsøgt Fiinhed og Pathos og Fortællingen har i al sin Sorg en saadan Ynde at den derved mister 15 sin Braad« — Derefter følger et Uddrag af Historien og tilsidst nogle rosende Linier om Dyndkongens Datter og de øvrige Fortællinger — Anmeldelsen ender med — »Det er længe siden vi have truffet paa en Bog — saa frisk, saa eiendommeligt, saa fuld af spøgefuld phantasie, sand Følelse og reen Moral.«

Af et andet Blad er udklippet en Anmeldelse af The Mud Kings daugh- 20 ter, og heri siges at de nordiske nationer synes særegent begavede for de allegoriske Fortællinger og Eventyr og at de i denne Retning indtage en fremragende Plads i litteraturen og blandt disse phantasieriige celebrities staaer Andersen beundringsværdig — den rige Mine i hans frugtbare Tanke synes uudtømmelig og alle Fortællingerne i dette Hefte besidde 25 ikke alene en symbolsk Mening, men ere berigede med en saadan Phantasirigdom at de frembyde den mest henrivende Læsning —

See dette — kjere Andersen er en fattig Fremstilling af de begeistrede Anmeldelser som ville være for svære til Forsændelse. —

Og nu lidt om Familien i Hjemmet, Alt er ved det Gamle og Svigerfader 30 er som før den ene Dag nedtrykt under Vægten af de mange Aar, og taler

som om han skulle døe strax — og en anden Dag oplivet og mild og glad. — Ingeborg Drewsen er i disse Dage i Besøg hos Bournonvilles i Fredensborg, og jeg har med min Louise været 8te Dage paa Christinelund hvor Alt var rart og fornøieligt — Jonna fik der Brev fra Dem gennem Inge-
 5 mann (antog jeg) — hvad der for mig gjorde Opholdet der saa fredeligt var at Baronessen den Gamle var ved Ems med sine Døttre og Christian Stampe som er paa Nyssøe men brouilleret med Henrich — ikke lod sig see paa Christinelund — den gamle Baron viste sig jevnlig i Haven, men kom kun Eengang op i Stuen hvor han havde det Uheld at løbe lige mod
 10 mig, han tiltalte mig venligt og bad mig hilse min Mand og sige ham at hans Viser vare saa fortræffelige at Baggesen og Vessel ikke kunne gjøre dem bedre!!!

Jeg har mange Hilsner til Dem fra Jette Pedersen — det er hende der sender Dem indlagte Udklipninger — Med Hensyn til Kongens Besøg i
 15 Sverrig har jeg intet hørt som kunne have nogensomhelst politisk Betydning — Han og Grevinden ere for Tiden paa För og Sild[;] iøvrigt er alt stille og den længe bebudede Ministercrise synes at forðunste — I Læseverdenen er ogsaa complet Stilhed, den sidste bedrøvelige Nyhed er nogle forfærdelige Vers af Ole Bang.

20 Det har interesseret mig at læse en begeistret Anmeldelse af Humboldts Breve samt en stor Deel af disse — i Fædrelandet — det er forunderligt nok at disse uforbeholdne og ofte meget haarde Udtalelser ere publicerede medens saamange af de Domfældte endnu ere i Live og jeg kan begribe den uhyre indignation de fremkalde i den Verden som Humboldt saa
 25 skaanselsløst dømmer . . . .

— Og hermed Farvel kjere Andersen, jeg længes meget efter at høre hvorhen De vænder Deres Fod, og glæder mig til snart at see et Par Linier fra Dem.

Deres hengivne

Jette Collin.

324. *Til Henriette Collin.*

Locle 3 August 1860.

Kjære Fru Collin!

Med Jubel modtog jeg for nogle Øieblikke siden Deres velsignede Brev, indledet af min altid trofaste Ven, Deres Gemal. Det er mig en Trang strax at tage Pennen i Haanden for at takke Dem, tale med Dem; det var et 5 rigt, et rart Brev De gav mig og det med Critik i bengalsk Flamme fra det store Engeland; De begriber at jeg er glad ved at mine sidste Eventyr og Historier saaledes optages i Engeland, at jeg er glad ved selv om de overvurderes, at Complimenterne ere »for svære«, til at sendes med Posten, som De i lidt uskyldig Ondskab, behager at udtrykke Dem. De maa endelig 10 opbevare for mig de af »Athenæum« og the »Leader« udklippede Meddelelser; jeg formoder at danske Blade, rimeligviis »Dagbladet« har meddeelt Kjøbenhavnerne at man ikke har Skam af mig i Engeland. Siig mig hvilke danske Blade der har optaget et Referat, at man kan kjende sine Venner. De kan tro at jeg retsmægtede efter Brev, navnlig fra den collinske 15 Familie, thi siden De, Deres Mand, Lovise og Jonas forenede sig til at levere en Brev-Bouquet, og det er nu netop en Maaned siden, har jeg kun een eneste Gang faaet et ganske lille Brev fra Louise Lind; og det er nu ogsaa paa tredie Uge siden. Hver Enkelt i Familien forlange af mig et Brev for maaskee at give mig eet igjen, men husker ikke paa at det, med 20 den bedste Villie og største Lyst, bliver for mig et Arbeide at skrive til Hver, medens den Enkelte kunde give sin Skjerv og det blev en samlet Rigdom for mig. Etatsraad Thiele er den som har meest givet skriftligt Beviis paa at jeg var i hans Tanke; fra ham har jeg faaet to lange Brev[e]. Alt dette skal nu ikke være Bebreidelse mod Familien, mindst mod den 25 velsignede Deel i Tvergaden; De kjære Fru Collin har saaledes ogsaa givet mig to rige, herlige Breve, ikke at tale om de kjære Bilag fra Mand og Børn. Før jeg forlod München fik jeg Indbydelse af den bekjendte Kunsthandler og Kunstner selv, Hofraad Hampfstängel, der bad mig om at sidde for at min Photographi kunne tages til det bekjendte Værk af bekjendte Per- 30

11 Leader] *Ms. har Leads.*

soner, han udgiver. Han tog to! aldrig har jeg seet et saa smukt og dog lignende Portræt af mig! jeg blev aldeles overrasket, forbauset ved at Sollyset kunde forme en saadan Skjønheds-Skikkelse af mit Ansigt. Jeg er smigret i utrolig Grad og dog er det Photographie kun. De vil faae det at see; det er det eneste Portræt min Forfængelighed ønsker gaaer over til Efterverdenen. Hvor de unge Damer da ville sige: »At han ikke blev gift?!« — Over Lindau gik jeg til Brunnen, tingede mig der i Kost, »Pension« som det kaldes, hos Oberst Auf der Mauer, hvor jeg før har boet med Edgar og med Harald. Ingen af de to ville have moret sig troer jeg, ved saaledes i fjorten Dage, da Veiret næsten altid var slet, at have siddet her i sammenbragt Familie Liv eller paa et lille Kammer, men jeg fandt det hyggeligt, hjemmeligt og jeg blev da ogsaa gjort forfærdeligt af; tyske og engelske Damer og Herrer skiftedes til om Aftenen, jeg da ogsaa, (paa Tydsk) at læse høit af mine Eventyr, der blev sjunget og musiceret og jeg fik hver Morgen sendt smukke Blomster, Krands og Complimenter, mine nyeste Eventyr vare allerede paa tydsk naaede til Schweitz og blandt disse gjorde »Børnesnak« og »Waldemar Daa« isærdeleshed Lykke. Vi havde en Dag skrækkeligt Veir, Regnen strømmede ned saa at en Fjeldstrøm nær der ved Byen, rev en Bro bort i det en Kone med tre Børn gik over den, alle fire druknede, det stormede og Vierwaldstædtersøen væltede Bølger som da Tell styrede Baaden for Gesler. Professor Schjern maa tilgive mig at jeg med Schweitzerne troer paa at der har været en Tell; Schweitz lader nu reise Schiller et Monument ved Grütly fordi han har forherliget deres Helt, jeg er bange Schjern ikke faaer et Monument. I Mandags kom jeg her til Locle, hvor jeg ikke har været siden 1833, altsaa ikke i 27 Aar; den Gang kom man med Posten i fire Timer her til fra Neufchatel, nu flyver man op ad Bjerget, altid opad, paa Jernbane, i omtrent halvanden Time; den ene Tunel følger paa den anden, man bliver tilsidst underlig derved; een Tunel er over en halv dansk Miil, og man er der i syv Minutter i Mørke og det i fuld Fart; det er afskyeligt! jeg sad med den Tanke, om her nu laae

en Steen og vi væltede, eller Tunelen, der kun er fjorten Dage gammel, styrtede sammen og vi bleve levende begravne! Det rislede mig koldt ned af Ryggen, »Mørket er intet Menneskes Ven!« fornåm jeg her; det gjorte vel igjen at see Sollyset, men kun eet Minut saae vi det, saa fulgte en ny Tunel, men dog kun paa fire Minuter. Af hele den Hourietske Familie, 5 hvor jeg boede sidst jeg var her, leve Ingen; Hr Houriet er død, hans Kone død, de tre Børn døde, de to prægtige gamle Tanter Rosalie og Lydia, hvem jeg har nævnet i min Roman O T, alle døde, jeg kan kun paa Kirkegaarden aflægge Besøg hos mine gamle Venner. Hvor forandret Alt! Locle er afbrændt og ombygget siden jeg sidst var her, den er større, prægtigere, 10 Intet mere det samme. Hvor jeg kravlede op af Bjerget uden for mine Vinduer der løber nu Jernbanen, og uagtet jeg har mit Værelse i tredie Etage, maae jeg see op i Veiret efter Banetoget naar det bruser forbi mine Vinduer. Før var Dalen lukket og der længst inde laae saa eensomt den underjordiske Mølle, nu er rundt om den en Snees store Huse og forbi den en stor 15 færdet Landevei; Klippen gjennembrudt og man kjører gennem fem Tuneler ind i Frankerige, derinde var jeg igaar med Jules Jürgensen, vi kjørte over Grændsen, til den første franske By, fulgte Doubfloden og tog hjem over Brenet. Der er maleriske Afgrunde, vildt og dog venligt, det var en smuk Kjøretour. Her tales naturligviis kun Fransk, men De veed 20 at jeg med 30 og en halv Glose kan bygge en vel dristig, men forstaaelig Conversation, jeg lader mig aldrig genere, dog i Dag sagde jeg noget høist Upassende ved Bordet, just som jeg vilde sige noget særdeles galant, men det gjør ikke Noget hvad man siger i Uskyldighed. Jules Jürgensen har en gift Datter og een noget yngre, begge meget nydelige, Sønnerne høist elsk- 25 værdige og Konen synes saa god og forstandig. Jürgensen er ikke blevet meget ældre uden at Haaret er graaet, han boer særdeles smukt og synes at staae sig godt. Men koldt er her, rædsomt koldt, min lille Finger hvori jeg stadig har Gigt, piner mig her voldsomt, jeg har Smerte i Hals og Side, fryser meget, men vil ikke have i Kakkellovnen som de har det nede. De to 30 sidste Nætter var her kun fire Graders Varme; iforgaars sneede det; Luf-

ten er kold og tør, jeg veed ikke hvorledes den vil bekomme mig, man maa særdeles venne sig til den, jeg spiser bestandig og har dog altid Appetit. Hils nu ret hjerteligt Deres egen Louise og Jonas, ligesom Deres Svigerfader og de andre i Familien, særlig Jette Petersen og hendes Datter. Hvad
 5 jeg nu videre har at skrive, der for en Deel gaaer ind i Forretninger vil jeg særlig give Deres Gemal, men han læser først dette Brev, som jo ogsaa gjælder ham. Glæd mig nu snart med Brev igjen! Deres taknemlige

H. C. Andersen.

325. *Fra E. Collin.*

[den 9. Aug. 1860].

10 Naar jeg concentrerer Deres endnu svævende Reiseplaner paa eet Punct, Pengespørgsmaalet, da kan jeg ikke faae andet ud deraf, end at De vil i Genf kunne disponere over 1000 R., det vil sige der eller senere
 andetsteds, og dette opnaaes simpelthen ved de brugelige Circulair-Anviisninger uden noget nyt lettre d'ordre general, idet det, som De har, kan
 15 gjelde ogsaa for disse. Efter Deres Ønske er nu Sagen ordnet saaledes, at Privatbanken strax afsender directe til Lombard Odier & Comp. i Genf 10 Stkr. Circul. Anviisninger à 100 R., hvilke paa Deres Anfordring udleveres til Dem, naar De melder Dem med Deres lettre d'ordre, og De kan da
 bruge der hvad De vil. Efter Privatbankens Forsikkring er aldeles intet
 20 andet at iagttage. Vil De forinden skrive et Par Ord til Odier for at forsikre Dem om, at Alt er i Orden, kan De jo gjøre det; det behøves ikke, men De faaer da Leilighed til at anvende noget af det Fransk, som De har lært i Locle. Idag er det Emils Bryllupsdag, imorgen er det min (24aarige).
 Jeg har Hovedpine, med hvilken jeg er

Deres

E. C.

25 Tak for Brevene til Jette og mig, især for det første. »Himlen« har ikke noget at bestille med Lotterigevinster; disse afhænge af Opfostringshusets Dreng.

[*Herefter følger 3 Sider fra O.H. Delbanco*].

326. *Fra Henriette Collin.*

[9. August 1860]

Tak for Deres Brev kjere Andersen, jeg blev meget overrasket ved, saa hurtig at finde Løn for mine sidste Linier til Dem

Endnu har jeg ikke i noget dansk Blad seet nogen Beretning om den Lykke Deres sidste Bog hargjort i England, men det kommer vel — Bladene ⁵ have nok at bestille med at fortælle hvad vor allernaadigste Konge foretager sig paa Lyksborg og tidligere paa För — jeg hørte fra det sidste Sted at Majesteten mussicerede meget med den yndede componist Kückken som hvert Aar er paa För og gjerne viste ham sine compositioner, om en af dem yttrede Kückken at den havde et melancholsk Præg — »Det tror ¹⁰ jeg F . . . . g . . . m . . nok« sagde Kongen — »jeg komponerede den 2 Timer efter at min Fader var død!«

Familie Nyt har jeg intet af uden at Viggo har anskaffet sig et Dødningehoved der skal staae — i Mangel af andet Nips — i hans Værelse . . .

Jeg læser i denne Tid Humboldts Breve, de interessere mig meget — ¹⁵ men Han har været en streng Mand, og det maa være noget underligt for de høie Herre at see dem selv saa afklædte. — Det kunde jo have væntet 30 Aar endnu med Udgivelsen og havt den samme store Betydning som nu for Historien

Lotte R og Gerson have med stor Tak modtaget Deres særlige Hilsen og ²⁰ gjengjeldte den af Hjertet — Chr. og hans Kone ligesaa [;] deres Dreng er henrivende sød og kan lugte til en eau de cologne Flaske — og nyse — det er hans første Vittighed — han seer ud som om det ikke bliver den eneste — Jeg længes meget efter at høre hvad De har svaret Otto Müller paa hans Proposition som han har meddelt mig — Farvel kjere Andersen, glæd mig ²⁵ snart igjen med et Par Linier

Deres

Jette Collin.

327. *Til E. Collin.*

Ouchy ved Lausanne, den 15 August 1860.

Kjære Ven!

I forgaars forlod jeg Locle, overnattede i Yverdon, da jeg tog med Deligensen for at see den smukke Dal Travers, hvor Rousseau har levet, igaar
 5 kom jeg her til Ouchy der er en Slags Forstad for Lausanne og ligger en halv Times Vandring fra denne By, nede ved Søen, her i Hotellet (Ankeret) har Byron boet og her skrevet sin »Fangen i Chillon«, det lille Værelse er tæt ved mit; Prindsen af Joinville var her med sin Gemalinde og Børn, forrige Uge, jeg har netop faaet det Værelse hvori Prindsessen sov, det er
 10 meget lille men Udsigten over Søen til Savoyens Bjerger er smuk. Her drømte jeg imidlertid i Nat, en Drøm som forunderlig har opfyldt mig og den er Skyld i at jeg strax i Dag skriver til Dem: jeg syntes at jeg pludselig var kommet et Besøg Hjem til Kjøbenhavn og gik op i Deres Faders Huus, udenfor stode Sangerne Faaborg og Chr Hansen, de sagde, »men De har
 15 jo været her i Byen fra i Løverdags!« jeg fandt det forunderligt at jeg ikke tidligere havde været hos Deres Fader, nu saa jeg ham paa Gangen, i sin gamle blaa Frakke, den jeg har seet ham i naar han var syg, jeg sagde at jeg var kommet for at see ham, han brast i Graad, tog mig om Halsen og raabte mit Navn, saa høit at jeg vaagnede derved! — jeg var meget varm,
 20 men der rislede mig underlig iiskoldt gennem Lemmerne, rimeligviis en Virkning af den Tanke, min Gud: hvad er skeet hjemme!, har jeg mistet ham, er han død? jeg kunde længe ikke sove; jeg vil haabe og troe den hele Drøm ikke har det Mindste at betyde, men jeg vil dog nedskrive den til Dem! jeg hører jo om ikke længe fra Dem, skriver De strax da send Brevet
 25 her til »Lausanne poste restante«, skriver De noget senere da bliver det vel bedst at lade det gaae til Genf poste restante. I Dag har jeg med Omnibus været oppe i Lausanne og fandt der Brev fra Dem, med et lignende indsluttet fra Deres Kone og fra Delbanco; der var ellers i mit sidste Brev til Dem flere Spørgsmaal, troer jeg, som jeg nok vilde have besvaret, tag mit
 30 Brev igjen for Dem og vær saa elskværdig at give Besked. Imidlertid Tak

til Dem og Deres Kone for Brevet jeg fik; det gjorde mig godt, thi jeg er her i Ouchy aldeles ene, kjender ikke et Menneske. Igaar da jeg kom var her ved Bordet en tydsk Familie en preusisk Precident Bornemann der kun var i Land for at tage Middagsmaden, vi sad sammen, han spurgte mig om hvilket Land jeg var fra, jeg sagde Danmark: »altsaa en Fjende!« ud- 5
brød han, »ja og en bekjendt Fjende!« sagde jeg og nævnede mit Navn! da blev der en Jubel, de drak min Skaal, Damerne vare ganske lykkelige og det endte tilsidst med at de Alle vare begeistrede for Kjøbenhavn, det var saaledes Modtagelsen her i Ouchy; De kan troe at det er en uendelig Velsignelse af Vor Herre saaledes at have Venner eller i det mindste see 10
milde Øine og fornemme Glæde rundt om, naar man nævner sit Navn, jeg bliver siden ved Tanken derom blød og bevæget. I Frankerige begynder man at kjende mig, det store Værk: »Dictionnaire des Contemporains«, udkommet i Paris slutter saaledes sin Artikkel om mig med de Ord — »avec 15
un esprit qui rappelle quelqfois celui de Voltaire par l'ironie fine et digaissés, Mr: Andersen a tout la sentiment et la reverie des peuples du Nord. Mais il a su mèler une richesse d'imagination vraiment orientale, qui contribue a faire de lui un poete les plus originaux du XIXe siècle«.

I Locle blev jeg fjorten Dage. Jules Jürgensen var særdeles glad ved mit Besøg, jeg fornam hos ham at jeg var rigtig velkommen. Sønnerne synes 20
jeg særdeles godt om, den yngste havde noget nordisk stille, den ældste var ganske fransk og særdeles livlig, han sluttede sig særdeles til mig. Jürgensen har en betydelig Virksomhed; han har gjort uendelig mange nye Forbedringer for Uhre og alle optages og efterlignes de strax, til Paris og Amerika sender han i Mængde Uhre og paa alle de til Amerika sætter 25
han Navnet Kjøbenhavn, han gjør, i sin Virksomhed, vort Land stor Ære og det er Uret at man ikke hjemme har betænkt ham med Danebrogsordenen, hans Broder er Ridder, ligesom Faderen var det og denne Mand, som gjør Navnet Dansk Ære synes mig burde ogsaa hædres, jeg veed det vilde glæde ham, kan og vil De gjøre Noget her for hos Vedkommende, 30

omtale ham hos een af Ministrene hvis Hverv det er at tale denne Sag, da gjør det; siig mig et Par Ord derom naar De skriver. Deres Kone faaer i Dag ikke Brev fra mig, hun læser jo dette og Alt hvad hun finder Interessant deri kan hun tage for sig, som Brev til hende, hun glæder mig jo nok
 5 med Brev i det jeg faaer fra Dem; næste Gang skriver jeg da, som sidst, et langt Brev til hende. Louise og Jonas mange hjertelige Hilsener! Det vil interessere mig at høre om hvorledes det gaaer med Hjalmar, hans Moder skrev jeg engang til, men fik aldrig Brev fra hende. Hils der, ligesom hos Linds og Drevsens. Gid jeg nu maa høre at Deres Fader lever glad og
 10 vel! tryk kjærligt hans Haand fra mig, hils Theodor; Gigten i min Finger vedbliver endnu, men med Tandpinen jeg leed af i Locle er det forbi; det var da ogsaa en Hundekulde deroppe; iforgaars da jeg tog bort var Veiret godt, men kun 4 Graders Varme; hvad siger De til det? Neuchatels Avis har imidlertid omtalt mit Ophold i Locle: »Depuis quelque temps,
 15 notre paye possede l'ecrivain renommé, le poète illustré auquel plus qu'a tout autre un peut decerner le tittre de cosmopolit. Pour tout ce qui a trait aux choses de l'esprit, ce tittre est heureusement applicable et bjen que Mr Andersen écrive dans une langue peu repandue, il est poët de tout le monde«. etc. etc.

20 Fra Otto Müller fik jeg Brev om i Gallop at flyve med ham til Rom, hen over Turin Genua, Nizza, i skrækkelig Gallop, hanskal være hjemme igjen i Kjøbenhavn den 20 October. Behageligt kunde det maaskee være at reise med ham, men jeg finder det ganske taabeligt af mig om jeg vilde gaae ind derpaa da jeg der ved omstyrter den vistnok fornuftige Plan at
 25 blive for det første i Schweitz og her i den fransk talende Deel faae lidt Øvelse i Fransk, det jeg aldeles ikke har; morsommere var det maaskee at flyve afsted med en Landsmand jeg kunde sladdre med og more mig, men jeg har med hele min Reise en alvorligere Plan end blot Fornøielsen, jeg vil have et større Udbytte og dertil regner jeg, at gjøre, hvad jeg formaaer
 30 til, at mit Navn kan faae en Klang i Frankerig, om ikke saa stor som i England, men dog at mine Skrifter faae en større Indgang end de allerede har,

kun Improvisatoren, Eventyrene, og Billedbog ere oversatte, de sidste meget daarligt, men jeg tænker snart »Historierne« bedre givne, ville komme. Penge-Udbytte faaer jeg ikke, men Hæderen er da ogsaa Hovedsagen. At ikke Bille har meddeelt i Dagbladet om den Lykke mine sidste Historier gjøre i Engeland, undrer mig! Om et Par Dage tager jeg til Mon- 5 treux der ligger her ved Søen ikke langt fra Slottet Chillon, maaskee gaaer jeg til Bex og ind i Chamony Dalen, men Udgangspunktet er Lausanne, der venter jeg i de nærmeste 8 a 10 Dage alle Breve poste restante, senere komme de til Genf poste restante. Viggo har lagt sig et Dødninghoved til, han er dog en løierlig Fyr, jeg er begjærlig efter at see hvad der kommer 10 ud af ham, naar Gjæringen er sat. Blev der Noget af hans eensomme Fodtour, og hvorvidt kom Harald og Einard? Edgards Examen vilde jeg ogsaa høre lidt om, kortsagt, høre lidt om hver især; det paatager Deres Frue at give mig! ikke sandt kjære Fru Collin? fra Jonna fik jeg et rart Brev, det var fuldt af Hjerte og det ret for Jette Collin, der havde været hos hende. 15 Gid at jeg, om kun en Timestid, havde Dem Alle her hos mig! Søen er bred og grøn udenfor, Bjergene med Sneetoppe, Solen brænder og i Haverne hænge modne Figner og store Klasser af Druer, et Par Cypresser voxe ogsaa her i det Frie og blomstrende Granater. Det falder mig ind, jeg maa berige Deres Kones Spisesæddel med en ny Tilsætning i at lave Salat, 20 den jeg lærte i Locle og synes godt om, men maaskee ikke hun, det er en Tilsætning af Hvidløg. Salaten laves som sædvanlig, men nu tager man et Stykke Franskbrød med Skorpe, gnider ind i den en heel Hvidløg, saa at Intet bliver synligt tilbage af Løgen, dette Brød lægges i Salaten naar den fattigeres og der kommer en pikant Hvidløg Smag; prøv og saa kan 25 De sige tak! — Her i Ouchy er det første Gang jeg paa hele Reisen føler mig ganske ensom, rimeligviis kommer det af at jeg lige har forladt en Familie Kreds og nu er et temmeligt ensomt Sted, hvor der kun tales Fransk og jeg Ingen taler med uden Tyendet, ved Bordet findes kun Engælændere, der ere aldeles stumme, jeg har gjort et Par engelske Anfald, men 30 der bliver aldrig nogen Conversation, ikke engang mellem dem selv ind-

byrdes, det er som om de havde aflagt Tausheds Løfte. Naar »Weisenhuusdrenge« har betænkt mig hører jeg strax derom; jeg har store Planer da, for mig og gode Venner. Nu lev vel min kjære trofaste Ven.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

5

328. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen.

Alting er vel herhjemme. Dette til Besvarelse af Deres Drøm. Jeg har atter gjennemlæst Deres forrige Brev fra Locle for at finde, hvad det er,
 10 De ønsker besvaret. Deres Reiseplan vil De dog ikke at jeg skal give Dem Raad om, thi det vilde jo være dumt. At komme hjem for Juryens Skyld vilde ogsaa være dumt. At De er gjenvalgt i Casino, kan ikke paatvivles; jeg har meldt mig fra det. Jeg skal nok hilse Tillisch, naar jeg seer ham. Reitzel har ikke meldt sig om noget nyt Oplag. Det øvrige af Deres Brev
 15 handler om Pengesagen, og denne er forlængst grundigt berigtiget, idet, som jeg skrev, Circulair-Vexelerne ligge hos Lombard Odier i Genf og vente paa Dem. I Deres sidste Brev omtaler De ikke, at jeg har skrevet dette; men der kan jo nu ingen Tvivl være om, at Alt nu er indrettet som De vilde have det; thi De har jo endnu det forrige Hovedbrev fra Privat-
 20 banken som viser Deres Underskrift. — I Lotteriet er intet vundet; det blev trukket igaar.

Endskjøndt det ikke er andet i Regelen end en Form, at sende Hilsener til Folk, har det dog fortrudt mig at jeg glemte — jeg erindrer det bestemt bagefter — at bede Dem i Locle at hilse Jules Jürgensen; thi efter mine
 25 Conferencer med ham i den senere Tid lyder det noget underligt, at jeg netop naar jeg skriver til Locle, ikke har et Ord til ham. Der maa være noget pinegalt herved, thi ellers havde jeg ikke lagt Mærke dertil. Dersom han bliver Ridder af Dannebrog, maa De imidlertid ikke troe at det er af denne Grund at jeg vil medvirke dertil, men fordi at jeg finder Deres

Bemærkning derom velgrundet. Jeg skal nu tænke over, hvorledes det bedst indledes.

Jeg vil overlade til Jette at skrive om Familien, hvorledes den har det og hvorledes den er fordeelt i Universet; ligeledes om Hvidløgens Anbringelse i Salat. 5

Jeg vover ikke at adressere dette Brev til Lausanne, thi der vilde De, skriver De den 15de, blive 8 à 10 Dage; men Brevet af 15de fik jeg d. 20de.

Jonnas Fødselsdag 22/8. 60.

Deres

E. Collin.

hermed et Brev med aftaget Convolut mens som sædvanlig urørt af mine 10
Øine.

329. Fra E. og Henriette Collin.

Kjære Andersen. Jeg kommer maaskee post festum med mit Skriveri, men jeg vil dog forsøge at være den første der melder Dem Heibergs Død. Af alle Blades Anmeldelser, selv dem, hvori man ikke kan undlade Side- 15
hug til hans Theaterbestyrelse, gaaer dog tydeligt den Følelse frem, at det er et Nationaltab; han var, siger man, den sidste og eneste Instants. Han har rimeligviis i lang Tid lidt betydeligt af sit Underlivstilfælde, men han lod sig aldrig mærke dermed, man siger endog at han kunde skjule sine Lidelser for sin Kone. Han sov roligt hen. Paa Mandag skal han begraves 20
fra Holmens Kirke. Den nyfigne og kritiske Verden kastede sig strax over Bedømmelsen af Dødsanmeldelsen fra hans Kone og kom naturligviis til at give de modsatte Characterer: »smukt« og »søgt«. Naar den Dømmende gaaer ud fra, hvorledes han selv vilde have skrevet det, er dette Resultat 25
naturligt; jeg finder netop, at Anmeldelsen har det rette Præg af hendes Individualitet og er et tro Udtryk af hendes rette Forhold til Heiberg. Det kan vel interessere Dem at høre det; det lyder saaledes: »Johan Ludvig Heiberg, min Barndoms Ven, min Ungdoms Leder, min elskede Mand,

min Støtte, mit Værn, har Herren d. 25de Aug. bortkaldt fra Jorden. Dette bekendtgjøres af hans dybtbedrøvede Hustru. J. L. H.«

Dersom jeg kunde sende Dem et N^o af Adres-Avisen for idag, da alle Theatrene aabnes, da vilde De see et Billede af vor gode Stad, som nu fremviser ikke mindre end 5 danske Skuespilhuse, nemlig foruden de 3 i Byen, eet paa Alhambra og et nyt paa Vesterbro, alle i Activitet. Er der nogen Hovedstad i Europa, der kan prale af en saadan Velsignelse? Er det godt, eller er det bedrøveligt?

Vedlagte devolutterede Brev fra Bentley indeholder en ny Anmeldelse af Deres Klitter; Hovedsagen er hans Spørgsmaal, om der her gives Illustrationer hertil. Dette er jo ikke Tilfældet. Resultatet vilde jo altsaa blive sædvanlige Londoner-Tegninger, min horreur. Jeg vil dog paa egen Haand forsøge, om jeg kan faae nogen herværende Kunstner, som kjender den jydsk Natur og har opfattet Historien, til at gjøre nogle Udkast i denne Retning; Olrik er ialfald en elegant Tegner, og han har privatim illustreret »Hjortens Flugt«. Der er imidlertid Tid nok til at jeg forinden kan høre Deres Mening herom samt om, hvilke maleriske Momenter der burde fremstilles. Er De enig heri, skal jeg sætte Sagen igang og skrive til Bentley derom.

Deres

20 1 Sept. 1860.

E. Collin.

Kjere Andersen Jeg er virkelig indbildsk nok til at mene at naar De faaer Brev fra Edvard De da ogsaa leder om et Par Linier fra mig, skulle jeg tage feil saa er det jo kun slemt for mig selv.

Jeg er vis paa at Heibergs Død ogsaa vil berøre Dem som et Tab der angaaer enhver Dansk — personlig havde jeg jo ingen Følelse for ham, men Bedstefader og Tanterne Ingeborg og Louise har det i høi Grad bedrøvet. — I Aviserne staae der daglig meer eller mindre daarlige men velmeente Vers over ham. — Jeg venter noget smukt og Godt fra Herts som af alle Digtere vist er den, hans Død maa have berørt inderligst.

Nu begynde vi at spille Comedie og den første Uges repertoire lover med ægte nordisk Troskab — »Enkens Mand — Slægtningene — og Brudedefærd i Hardanger«.

Ingeborg er endnu paa Christinelund og jeg savner hende meget i Amaliegade — Alt vel i Familien og vor fælleds Kreds — Farvel kjere Andersen glem ikke

Deres hengivne

Jette C.

Børnene og mange Andre hilse Dem hjerteligt.

330. *Til E. Collin.*

Geneve den første September 1860.

Kjæreste Ven!

10

Naar man føler sig forstemt skulde man egentligt aldrig skrive sine Venner til, og dog er det i den Stemning man ret føler Trang til at meddele sig, især naar man er ude og ene. De kjender vistnok den Følelse naar man en Dag gaaer ud og pludselig da udenfor sin Dør standser og er uvis, om man skal gaae til Høiere eller Venstre, og det at gaae til Høiere eller Venstre kan tidt have et heelt Resultat for os, man staaer stille og et Tilfælde bestemmer, dette Tilfælde søgte jeg, saa at sige hos Dem og ellers hos ingen Anden, da jeg slog paa min svævende Reiseplan, men desværre der kom intet Fingerpeg som jeg kunde binde eller ikke binde min Villie til. De skriver kort og kraftigt: »Deres Reiseplan vil De dog ikke at jeg skal give Dem Raad om, thi det vilde være dumt! at komme hjem for Juryens Skyld vilde ogsaa være dumt!« etc. etc. Hvad den sidste Sætning angaaer er jeg aldeles enig med Dem, men med den første derimod ikke, det er et lidt flygtig henkastet Ord, som staaer og seer ubehageligt ud paa Papiret. Var mine Yttringer maaskee altfor let henkastede, nu saa vil jeg tydeligere aabne mit Sind for Dem, thi De er den Eneste i Hjemmet jeg saaledes taler med, raadspørger mig hos, men De skal ogsaa lad[e] Forretningsstilen fare og lidt mere gaae ind i det Hjertelige, som De dog har tilfulde af. Altsaa kjære Ven, nu er De hos mig, seer hvor nysseligt jeg boer, paa

20

25

den store Quai, hos en dannet Dame Madam Achard, til hvem Jürgensens har anbefalet mig og hvor flere respectable Fremmede, dog meest ældre Damer, ere i Pension, jeg giver daglig, med Opvarthning, 9 Frank for Alt. Lige for mig er Søen, til Høiere Piemont, til Venstre Jurabjergene; jeg har
 5 saaledes et smukt Hjem, og taler kun Fransk og Engelsk; Geneve Avis har mældt min høie Ankomst, en Mængde Professores ere komne mig venligt imøde, indført mig i Læse-Cirkel, og i Familieliv, saaledes er Situationen, den kan ikke i Paris blive bedre. Men hvad er der da nu? Spørger De. Til Vinter-Ophold egner Geneve sig ikke; Climatet er som vort Hjemme og
 10 man har ikke andet Udbytte her i Længden end at man lærer noget mere Fransk. — Blive her tænker jeg altsaa slet ikke paa, og at gaae til Italien i Vinter vilde være uklogt, alle Efterretninger lyde høist uhyggelige for den der vil leve i Fred og Ro; overvintre i Nizza har kun det for sig at jeg finder et godt Climat, en smuk Natur, men denne sidste er mig ikke længer nok,
 15 jeg trænger til at leve med Mennesker, hvilke træffer jeg i Nizza og hvorledes er Stemningen[;] jeg veed det ikke, men allerede her føler jeg mig ikke hyggelig, nær politiske Bevægelser! det er som Jordbunden rørte sig, jeg veed ikke, men jeg har i Fornemmelsen af at søge det stille rolige Liv min Natur trænger til! meer og meer klarer det sig for mig, dette ikke er et Aar
 20 til [at] besøge Italien! denne Reise er saaledes, fornuftigviis, opgivet til en anden Gang om Gud vil! nu kunde jeg fra Geneve gaae til Paris, see Tiden an og maaskee ved Juletid dog finde et hyggeligt Ophold i Rom, dette er imidlertid uvist og — Paris har aldrig behaget mig, hvad vinder jeg ved at overvintre i denne store Verdensby, det er jo rigtig nok uvist,
 25 og jeg glæder mig slet ikke til at leve der. Blive i Tydskland, det vil man maaskee ikke synes om hjemme, siig mig om man kunde have Ret deri? Jeg selv — ja ihvor megen Opmærksomhed jeg der nyder, hvor mange Venner jeg der finder, jeg føler mig dog ved Avisernes løgnagtige Beretninger om Hjemmet, ved hele dette hertugdømmelige Spørgsmaal, affi-

15 Nizza] *Ms. har Nizzæ.* 19 efter til!] *først begyndt og saa det.* 24 ved] *skrevet veed.* 29 hele] *skrevet to Gange.*

ceret; jeg er for Dansk i Bund og Grund, til roligt at fornemme uretfærdig Bitterhed mod mit Fædreland. Alle disse Resultater virke ind paa mig, i det jeg opteg[n]er dem, som oplevede, at den Tanke bliver levende, skulde jeg ikke vende hjem om et Par Maaneder, ikke reise Penge op nu, der kunde benyttes senere. Jeg er svævende og det er da altsaa ikke saa 5 dumt, som De min meget ærede Ven behager at kalde det at spørge Dem til Raads. Sad De nu her hos mig og jeg talte, som jeg troer min Tale her skriftlig er givet, De vilde da sige mig Deres Mening, De vilde da i det jeg staaer udenfor Døren og ikke ret ved om jeg skal gaae til Høiere eller Venstre sige et Par Ord, der maaskee strax bestemte mig. Finder De det 10 rimeligt at jeg under min Stemning og Tidsforholdene, vender hjem i October, November; eller skulde jeg følge en anden Drift hos mig, der siger, : flak om ude denne Vinter! bliv i Syd Tydskland, eller hvor Du vil og kom først med Storken til de danske Øer. — Indtil i Dag, første September har min Reise, hjemme fra den 25 Mai, altsaa lidt over 3 Maaneder, kostet 15 mig henved 450 Rdlr, jeg regner det for særdeles billigt, jeg har saaledes endnu med de 1000 Rdlr De i Credit-Beviser har sendt mig her til Geneve øieblikkelig en Formue, hos mig, af 1350 Rdlr; Klæder har jeg imidlertid ikke kjøbt, ikke et Stykke har jeg endnu givet Penge ud til og af den Sum jeg har gaaer altsaa snart nogle til Klædningsstykker; Formue seer De jeg 20 altsaa har til at flakke om som jeg lyster, men jeg vil have Plan i min Omflakken, jeg vil have et Udbytte af min Omflakken og den er det jeg ikke ret kan finde, derfor kommer Tanken om at over vintre i aar hjemme! mon det ikke skulde blive det fornuftigste. Jeg bryder mig ikke om at give mine Penge ud, men kaste dem hen for kun at drive har jeg ikke Lyst til. — Vær 25 nu i Stemning til at forstaae mig, kast ikke let et Ord hen. Men naar De har læst dette Brev, sæt da i kjærlig Stemning Pen til Papiret og skriv — ikke hvad jeg skal gjøre, men hvad De synes rimeligt at jeg gjør; da giver De mig ikke Raad, om det generer Dem, men kun udtaler Deres Mening efter at have hørt mig. Dette Brev har De om tre Dage, gaaer een Dag over før 30

3 opteg[n]er] maaske optager. 21 lyster] Ms. har Lyster. 23 iaar] understreget med 2 Streger.

De skriver, da faaer jeg det dog i Dag otte Dage, og dette venter jeg af Deres Venskab for mig. Jeg frygter for at jeg her og i Frankerige ikke voxer fast til at kunne producere, jeg har største Trang der til, uden at Ideerne ret ville klares; jeg længes efter og trænger til meresjælbeslægtede Mennesker og disse finder jeg hjemme eller i Tydskland, — men aabent, ligefrem, jeg synes ikke jeg som Dansk kan overvintre i Tydskland — nu er det tydeligt sagt! —

Hils Deres Kone kjærligt og hjerteligt fra mig, hun alene tør læse dette Brev. Hils Louise og Jonas; siig mig hvad han har for, og om hans Bestemmelse! Deres Fader skrev jeg til igaar ogsaa til Deres Søster Louise[;] de to have længe ikke hørt fra mig. Genfs betydeligste Digter, nu Töpffer er død, er en Hr Petit-Sen, jeg har ikke før kjendt ham, men han skriver smukke Digte; han har indbudt mig paa sit Landsted i Chenes paa Tirsdag og samler en literair Kred; jeg saae i hans Album skrevet af Frederik den VII og af Rantzau Breitenburg. Jeg er iaften hos Digteren Blankvallez, et Par af hans Digte har jeg sendt hjem, de bringes Dem af Hr Marius Petersen og De vil gjemme dem til vi sees iaar eller adaare! Hr Hoppe vil ogsaa bringe en Bog jeg gav hjem med, det er Devrients Bog om Oberammergau. — I flere engelske Journaler, som jeg her i disse Dage har seet, omtales min »Historie fra Klitterne« med særdeles Berømmelse, det skulde dog være mærkeligt om ikke et eneste dansk Blad berørte denne Erkjendelse eller om man vil — Overvurdering! — Nu lev vel, om otte Dage finder jeg fra Dem Brev »Geneve poste restante«. Svar mig nu i Stemning, som jeg i Hjertelighed har skrevet!

Deres hengivne

H. C. Andersen.

25

331. *Fra E. Collin.*

Kjøbenhavn. d. 5 Sept. 1860.

Kjære Andersen. Dersom De gjemmer mine Breve, vil jeg bede Dem læse om igjen hvad jeg skrev om at give Dem Raad i Deres Reisetvivl. Jeg skrev, at jeg ikke vilde give Dem Raad, thi det vilde være dumt; denne

Bemærkning er, synes mig, ligesaa beskeden, som den er rigtig; thi hvorledes skulde jeg, som har reist saa lidt, kunne give den Bereiste noget Raad i denne Henseende. Men hvor i al Verden kunde De troe mig saa raa, at jeg skulde kalde Deres Spørgsmaal dumt! Men lad os ikke dvæle ved disse Misforstaaelser. De har i Deres sidste Brev, som jeg fik i Eftermiddag og nu strax sætter mig til at besvare, udførlig udviklet Deres Tvivl, og disse give unægtelig nogle Holdepuncter om ikke just for mine Raad saa dog for min Mening.

Den italienske Reise fraraader jeg bestemt; Forholdene i dette Land ere nu meer kritiske end nogensinde; personlig Fare frygter jeg ikke for Dem, men ganske vist en utaaelig Uro, en complet Mangel af Interesse for alt Andet end Politik; Italien er nu ikke for en Eventyr-Digter som Dem, men for en Digter-Eventyrer som Alex. Dumas. Qvintessentsen af Deres Planer synes mig at være den, at De vil have Ro, og at De vil have et bestemt navnlig sprogligt Udbytte af Deres Reise. Derfor kan jeg godt forstaae, at De har slaaet Dem til Ro i Genf; ved et længere Ophold paa etsaadant Sted lærer man dog — langt meer end ved Omflakken — et Folks Sprog og characteristiske Egenskaber. Men her vil De jo ikke blive for Climatets Skyld; det tør jeg ikke have nogen Mening om. Nizza synes De at have meer Lyst til, men der kjender De Ingen. Herved vil jeg dog bemærke, at der boer en velhavende dansk Familie Baller (som netop er her i denne Tid) dog skal jeg ikke kunne sige noget om, hvorledes denne Omgang kunde passe for Dem. Men De er jo dog egentlig ikke reist ud for at finde et mindre koldt Vinterophold; jeg stemmer derfor imod Nizza. — Den Ro og det Fransk, De søger, kunde De vel ogsaa finde i Paris, men De har jo noget imod dette Sted, hvorfor Fanden skulde De saa give mange Penge ud for at være der. — Tydskland derimod holder De af, og det kan Ingen fortænke Dem i, og De havde størst Lyst til at tage derhen, hvis ikke — ja her maa jeg give Dem Ret; den almindelige Stemning imod Danmark er nu rigtignok saaledes, at jeg, selv personlig godt behandlet eller fêtéret, ikke vilde kunne finde mig i at være der. Umuligheden af at kunne

bibringe disse Mennesker en Anelse om, at Bladene lyve og ikke ville høre Sandheden, er saa irriterende, at ingen anden god Behandling kan veie op derimod. Imidlertid antager jeg Stemningen at være langt bedre i Sydtydskland. Men naar De paa disse Steder intet andet vinder, end det at
 5 være borte, (thi meget lærer De vel ikke der) hvorfor siger jeg da tilsidst, hvorfor ikke heller være hjemme? Ja, hjemme! det er De dog kun hos os, hvormeget De end fêteres af Andre. De maa dog ofte føle Dem eensom selv mellem Deres meest sværmeriske Tilhængere i Udlandet, eensommere end mellem næsten hvilkesomhelst af Deres Landsmænd; og Deres
 10 Venner her, selv om De tidt skjændes med dem, ere dog, naar Alt kommer til Alt, Deres eneste Venner. Derfor er det — ikke mit Raad men — min Mening, at De, saa snart De holder op at more Dem, skynder Dem hjem og tilbringer Vinteren her, sætter de sparede Penge i Sparekassen og flyver ud til næste Aar, om Gud giver Helbred og Verden giver Lyst dertil. —
 15 Een Bemærkning maa jeg ikke glemme. De har slaaet paa, at Deres Landsmænd ikke skulde synes om, at De blev i Tydskland. Hertil kan jeg kun svare: jeg vilde ikke bryde mig derom. Naar jeg befinder mig vel mellem brave Tydskere, bryder jeg mig ikke om de Pæredanskes Bornert-heder. Forresten har jeg ikke hørt noget fornuftigt Menneske tage For-
 20 argelse af Deres Ophold i Tydskland.

Jeg troer at kunne sige, at det er den almindelige Mening i Familien, at De ikke skal blive saalænge borte.

I Anledning af Heibergs Død have hidtil, med Undtagelse af Hertz, kun dii minorum gentium ladet sig høre.

25 De spørger om Jonas; han har atter vendt sig til de naturhistoriske Studier, gaaer paa Forelæsninger eller opskræmmer Havdybets bløde Beboere med en Jernskraber. Naar der blot maa komme noget Grundigt ud deraf, er det mig det Samme, hvad han studerer.

Efter en heel Sommers Regn have vi nu nogle ganske tørre men kolde
 30 Dage (11 à 14 gr.); Høsten er endnu ikke færdig, den maa kaldes heel maadelig for Danmark og vi faae vist endeel Dyretid at gaae imøde i Vin-

ter; men det skal da ikke afholde Dem fra at komme hjem, thi der vil blive ligesaa dyrt andetsteds i Verden. Og nu lev vel.

d. 6 Sept. 60.

Deres

E. Collin.

332. *Fra Henriette Collin.*

[5. Sept. 1860].

Egentlig veed jeg ikke hvad jeg vil Dem idag kjere Andersen, men jeg synes der er noget naturstridigt i at sænde Brev til Dem uden at jeg personlig sænder Dem min bedste Hilsen og Forsikkring om at det ville være deiligt at have Dem hjemme i Vinter, dette er jo intet Raad, men kun et egenkjerligt Udbrud.

I Gaar var Blædel her og fortalte om et Besøg som han og hans Familie i Sommer gjorde hos en Præst nord for Limfjorden i en øde vild Hedeegn — Een Dag skulde foranstaltes en Lysttur til en Dal som laae $\frac{1}{4}$ [Mils] Vei fra Præstegaarden og da de kom derhen begyndte det at øsregne saa hele Selskabet maatte tye ind i en Slags Hytte som var bestemt for Qvæget, her blev Blædel opfordret til at fortælle en Historie og han fortalte da Dyndkongens Datter og lagde Senen paa selve Stedet — Børnene vare henrykte og stirrede ud af den lille Laage for om mulig at opfange et Glimt af den unge Pige der red med den christne Præst. — En jydsk Bissekræmmer flygtede ind til dem for Uveiret og var en ligesaa opmærksom Tilhører som Børnene. — Det maa have været morsomt nok at see og høre denne Gruppe i de Omgivelser.

De har engang overdraget mig at fortælle om Familien, men denne Gang er der slet Intet der i fjerneste Maade kan kaldes Nyt — Alt gaaer i sin gamle ensformige Gang som De kjender ligesaa godt som jeg selv.

Det nye Stykke »Modsætningerne« som aabnede Saisonnen — er efter hvad Aviserne berette af samme Forfatter som 3 Dramer altsaa Ilia Fibiger. Edvard var der og fandt saa mange smukke virkelig poetiske Glimt mellem en stor Deel Ubehjælpssomhed og Mangel paa dramatisk Indsigt — Veed De at hun boer ude paa Østerfælled midt i den store fattige Be-

folkning og opd[r]ager forældreløse Pleiebørn. — Med hendes Søster Mathilde have vi i Sommer ogsaa gjort Bekjendtskab.

Lotte Reimer var her nu og bad mig hilse Dem saa meget.

Farvel kjere Andersen

Deres

Jette C.

5

[Paaskrift (8 Linier) af Jette Pedersen]

333. Til Henriette Collin.

[Ovenover og paa Siden af Billedet:]

Naar De mellem disse to, foroven og forneden af Billedet markerede
 10 Steder drager en Linie da gaaer denne gennem Huset hvor jeg boer paa
 første Sal med Udsigt over Søen, til Jurabjergene. Det hvide Bjerg De seer
 er Montblanc. Øen er Roussous Ø. —

Kjære Fru Collin!

Geneve den 11 September 1860.

Det er smukt og trofast af Dem at De altid i Deres Mands Brev til mig
 15 lader følge en lille Skrivelse, derfor skal ogsaa De i Dag have det hele lange
 Brev, rigtignok fortjente Deres Mand et lignende, som Udbrud af min
 Glæde og Tak for det velsignede Brev han igaar forundte mig, faae af hans

Breve have været hjerteligere, (ret som Ven skriver til Ven), som dette var det; jeg trængte til et saadant og jeg vilde nu saa gjerne sige ham mit Hjertes Tak, dog et Brev til Dem, er jo et Brev til ham, De lader ham læse dette, omfavner ham, saa vil han være tilfreds. Jeg sender Dem ogsaa her en Photographie af Garibaldi, den skal være særdeles lignende 5 og da der neppe er naaet noget andet Aftryk hjem, har dette maaskee en større Interesse for Dem at De har det første Exemplar at fremvise. Nu har jeg allerede været overfjorten Dage i Geneve, boer som sagt hos en Madam Achard der har een af de meest søgte Pensioner, deels for Husets Beliggenhed, De seer det paa Billedet ovenfor, deels fordi det er en dannet Kone 10 hvor man er i bedste Selskab. Engelske og amerikanske Familier boe her, en ung rusisk Prinds med sin Hovmester etc. — Vi samles ved Kaffebordet, ved Frokosten Klokken 12 og om Middagen Klokken 5; jeg er for Øieblikket Mærkværdigheden, og mine Skrifter i Engelsk, Fransk og Tydsk, læses i alle Stuer; jeg er naturligviis indbudt til Engeland og Amerika, det er 15 altid en Høflighed; men det rørte mig, at den 6 September, den Dag jeg første Gang kom som fattig Dreng til Kjøbenhavn, var bemærket af flere her i Geneve og jeg fik den Dag sendt tre forskellige smukke Blomster-Bouquetter. Digteren Petit-Senn, den betydeligste her, indbød mig nylig til en Middag nede i Chenes hvor han boer; den gamle Mand, der altid 20 troer sig syg, var ungdommelig frisk og livlig, sang os flere af sine Sange og gav Historier til bedste. Digteren Blanvallet, som ogsaa lever her viser mig, ligesom næsten alle Byens Professorer stor Opmærksomhed. I Pensionen selv er det ganske interessant at see dette levende bevægelige Panorama af nye Pensionister, nogle blive her knap en Uge, medens andre slaae 25 sig maanedsviis til Ro! saaledes saae jeg nylig her en stiv engelsk Mand og Kone med deres Døttre, opmarscherende og deres Ansigts Forklarelse ved at see Hans Christian Andersen, ja det er en Skam at lee, men der er tidt noget saa Komisk og saa tale de ofte en Fransk at jeg ikke veed om det er Engelsk jeg faaer! — selv gjør jeg — de[t] siger man i Høflighed, utrolig 30

Fremgang i Fransk, sladdre det gjør jeg det da med stor Uforskammenhed, jeg taler hurtigt for at man ikke skal mærke Feilene; dog det er vist, jeg begynder nu ganske anderledes at forstaae de Andre, end jeg har gjort det før. Alt dette finder De kan være meget morsomt, ikke sandt, og dog, kjære
5 Fru Collin, paa hele Reisen har jeg endnu ikke følt mig saa forstemt, saa nerveus sygelig som her, ja, der har virkelig været Øieblikke hvori min Stemning var saaledes at jeg ønskede at kunne lukke mine Øine for at aabne dem kun i den ubekjendte Verden; denne Svæven i Uvished om jeg skulde gaae til Italien eller ei, denne idelige Seen ind i mig selv om det
10 ikke var en Svaghed jeg skulde overvinde, sætte igjennem hvad jeg eengang havde bestemt, gaae til Rom, eller idetmindste blive ude et Aar, da jeg dog saa temmeligt bestemt eengang havde sagt det, men jo mere jeg overveiede og prøvede, kom jeg til den Erkjendelse, Italien er ikke iaar Stedet for mig. Sprog kan jeg ikke nok til at gaae til Spanien, Paris har
15 aldrig ret tiltalt mig, Tydskland vil jeg ikke gjerne overvintre i, klogest at flyve hjem, for igjen et andet roligere Aar at naae Italien, Landet for min Længsel; jeg gik i Feber og ventede at høre nogle Ord fra Deres Mand og da hans Mening i Sagen slutter sig til min, velan — hjem! hvorledes Farten bliver veed jeg endnu ikke ret, rimeligviis gaaer jeg først lidt til Stuttgart
20 og München, det sidste Sted skulde jeg have Klæder, flyver saa over Weimar til Dresden, hvor jeg vel hos Fru Serre ikke tør gjøre Opholdet i Maxen kortere end 14 Dage; paa Hjemveien gaaer jeg vist en lignende Tid til Basnæs, saa at jeg neppe seer mine kjøbenhavnske Venner før først i November; saa skulde jeg ogsaa see til at faae der en Huusleilighed; hos Anholms
25 er mig for uroligt, jeg vil gjerne boe paa Kongens Nytorv, St Annaplads eller der et Sted nær ved Theatrene, derom skriver jeg imidlertid senere til Dem, naar jeg nu først ret har sundet mig til Hjemfarten og lagt en ordenlig Reiseplan, hører De derimod, tilfældigt, om nogen Slags Leilighed, som jeg har antydnet, da læg Mærke der til, men gjør ikke Arrangement før
30 nærmere Bøn fra mig. Forrige Søndag, den 2^{den} September gik jeg op i »Société de Lecture« for at læse Aviserne, her findes »Algemeine Zeitung«

og der læste jeg at Heiberg var død, da jeg strax efter kom paa Posthuset fandt jeg fra H. P. Holst et Brev hvori han mældte mig det samme, Dagen efter kom Brev fra Thiele, hvori ogsaa stod herom, saa at jeg fik Efterretningen tidligere, end fra Deres Mand; min første Tanke ved Heibergs Død var Erindringen om al den Venlighed, især i tidligere Tid, dog ogsaa i den allersidste, Heiberg var kommet mig imøde med og jeg huskede paa hans Ord til mig engang, da jeg beklagede mig for ham at han var lidt for stræng offentligt mod mig, han sagde saa venligt; »De er dog en sand Digter; vi gaae forskjellige Veie, men vi gaae til det samme Maal!« og de Ord var meget sagt den Gang af ham; Verden vil maaskee dømmе anderledes. Imorges fik jeg til min store Glæde et Brev fra Deres Svigerfader, det tydede paa at han var glad og vel, men jeg blev bevæget der ved, især de Ord: »Det falder mig tidt ind det Spørgsmaal: hvorfor farer Andersen dog saa meget omkring i det Fjerne, da han dog har saa mange ærlige trofaste Venner i Hjemmet?« — Det gjorde mig egentligt godt at han spurgte; mit Svar ligger i et Par af mine Digtninger; Hjertet har ligesom Himmeriges Rige, mange Værelser, men man lukker dem ikke alle op, ihvor aabent end det store Slot kan synes. — Glæder nu De eller Nogen mig hjemme med Breve da send disse indtil videre til Basel poste-restante, der skal jeg sørge for paa Posthuset at de senere indløbne vide at finde mig, for Øieblikket veed jeg ikke at opgive sikkrere Sted. Etatsraad Drevsen maa De endelig takke uendeligt meget for det deilige lange Brev han i Dag sendte mig, det kom sammen med hans Svigerfaders; der var en Deel deri han havde at fortælle mig, men lod være der med, i den Tanke at jeg læste danske Aviser, disse har jeg ikke seet siden jeg var i Rendsborg, jeg har fra jeg forlod München, til jeg kom her til Schweiz ikke engang seet tyske Aviser, men her i Genf har jeg franske, engelske og den augsburgske saa at jeg ret hører Døningen fra Italien og fra det Røre der er rundtom i Verden. Siig Etatsraad Drevsen at det er første Gang ude jeg har følt Længsel efter at flyve hjem; aldrig har jeg ude før fornummet hvor berømt mit Navn er, saaledes som jeg denne Gang har fornummet det,

men al Roes og Hæder, trykt og udtalt er dog ikke stærk som den jeg fornam i Soldaternes Sang for mig paa Grændsen af Hjemmet, det Hurra, saa dansk saa stærk, har været mig en Erkjendelse som ikke kan overveies ude, og naar jeg her i Schweiz seer Schweizerflaget, det hvide Kors i den
 5 røde Grund, synes jeg at det er [et] Stykke fra Hjemmet, en Vinken om at komme der hen! Man sagde engang, ja min Ven Orla Lehmann selv sagde det, at kun min skandinaviske Vise gjorde mig til en dansk Digter, Frøken Bremer derimod paastod jeg var det klareste Afpræg af Danskhed, hele Udlandet siger, jeg er den meest danske Digter og jeg selv fornemmer det,
 10 jeg er groet i den Bund og er og vil blive erkjendt altid, i den vide Verden og hjemme med, engang, som den meest danske Digter! — Nu tusinde kjærlige Hilsener til Alle hjemme, Deres Louise, Jonas, Drevsens, Gottliebs, Linds og fremfor hver, til Deres Svigerfader.

Deres tro hengivne

H. C. Andersen.

15

E. S

Fru Pedersen Deres Broder, hans Kone saavel som Gerson og Frøken Reimer mange Hilsener!

334. *Fra E. Collin.*

20 Kjære Andersen. Jeg modtog Deres velkomne Brev, det sidste fra Genf, og dermed den udmærket smukke Photographi af Dem, som allerede staaer i Glas og Ramme paa Jettes Skrivebord. Havde jeg nogensinde været i Tvivl om, hvilken Reisebeslutning De burde fatte, da vilde denne
 25 Tvivl strax hæves ved Synet af dette Photographi, thi det synes mig saa tydeligt at udtrykke Lidelse af Hjemvee. Det er om ikke det bedste, saa dog det interessanteste Portrait af Dem; saaledes tænker jeg mig Udseendet af en engelsk Lord, der opholder sig ved et Bad formedelst spleen. Jeg har to Gange forgjeves søgt Holst for at spørge om Brevet fra Bentley; hver-

10 i den vide Verden og hjemme med, engang,] *er senere tilføjet.*

ken Delbanco eller Reitzel veed noget om de engelske Bøger; men der ventes en engelsk Pakke iaften. Delbanco paatager sig at tale med Olrik eller andre Ligesindede om Tegninger til de engelske Eventyr; derefter skal jeg skrive til Bentley.

Idag er det vor Torsdags-Spisedag hos Fader; jeg var hos ham iaftes og han havde det meget godt. Jeg er meget lidende i mine Tænder, men det kan ikke hjælpe at snakke om det. Casino-Wiehe gjør megen Lykke, Folke-theatret søger Modvægt i en Hardanger-Fiedler, og det Kongl. Theater balancerer som sædvanlig paa slap Linie. Kongen, som endnu er i Flensborg, ventes paa Søndag hertil; men han bliver ikke i Byen. 10

Hele Familien har med stor Tilfredshed modtaget Efterretningen om Deres Beslutning at reise hjem. Men nu gjelder det om at finde et passende Huus til Dem, selvfølgelig i samme Byende; det vil ikke være saa let, og derfor er det bedst betimelig at conferere om Deres Fordringer og Betingelser. For det Første maa der være Sol, for det Andet et reenligt Fruentimmer, som kan lave Salep o.s.v. Men De kan jo give os en Liste over Fordringerne. 15

Idag faaer Jette ikke Leilighed til at skrive til Dem; det er ikke hendes Skyld, thi jeg afsender Brevet herfra Ministeriet, hvor jeg skriver det.

Efterretningerne fra Rom ere da nu saa afgjørende, at dette Sted med Sikkerhed kan nævnes som det usikkreste Opholdssted; men forøvrigt er da hele Italien en Vulcan. Selv i Østerrig seer det maadeligt ud, og nu har man jo, si fabula vera, skudt efter Napoleon i Toulon. Her hos os komme vi dog ikke videre end til Optøier og Prygl i Anledning af Grevinden, og selv denne uskyldige Morskab synes man at være blevet kjed af. I Baiern og Sachsen, hvor De nu vil opholde Dem, er det noget Andet. Der er De kun udsat for at høre ilde om det Danske. Skulde De ikke engang for alle kunne sætte en Pind derfor ved i saadanne Tilfælde at forlade Værelset eller en anden Demonstration, der er kraftigere end virkelige Beviser. 20 25

Dagbladet har begyndt paa en ret curios Idee, den nemlig: hver Uge at give en revue de semaine paa Fransk, bestemt for fremmede Blade og 30

saaledes aabnende Muligheden af at sandfærdige Beretninger kunne komme i andre Blade end de tydske; i disse sidste er det jo en Umulighed.

Nu skal jeg gaae. Lev vel
20 Sept. 1860.

Deres
E. Collin.

5 335. *Til E. Collin.*

München 3 October 1860.

Kjære trofaste Ven!

Først iaftes kom jeg til Augsburg, og blev der alene for imorges at faae de Breve jeg ventede her hjemme fra; jeg fandt hele fire, eet fra Dem, eet fra Mathilde Ørsted, eet fra H. P. Holst og eet fra Fru Scavenius. Tak for
10 Deres Skrivelse, den var næsten blevet hele 14 Dage gammel, De har saa snart tænkt paa at glæde mig. Det var et velsignet Brev, hjerteligt og godt, som jeg trænger til det og har godt deraf. I Middags tog jeg med Banetoget her til München, hvor Kong Max kommer i morgen og hvem jeg vil bringe min Tak for al hans Naade og Godhed mod mig, tænk, i Schweitz fik jeg
15 Brev fra ham, han havde i Greiffenberg læst mine sidste Eventyr og Historier og var glad ved dem. Da jeg kom her paa Banegaarden stjal man mig min Pengepung med omtrent 9 Gulden, omtrent 6 Rdlr Dansk, det ærgrede mig frygteligt, men nu jeg sidder i Ro i min Stue efter at have hørt »Fidelio« og tænker paa de Kjære hjemme og paa al den Velsignelse her-
20 ude, vor Herre under mig, vil jeg ogsaa unde Tyven de 6 Rdlr og være tilfreds; der er Meget jeg har at fortælle Dem fra jeg skrev sidst. Ogsaa i Geneve blev jeg fulgt paa Jernbanen i den tidlige Morgen af Venner der omfavnede og kyskede mig, havde Taarer i Øinene ligesom jeg. I Basel indtraf jeg om Aftenen og her kom strax i Hotellet en ung Maler, hvis Be-
25 kjendtskab jeg havde gjort i Brunnen og førte mig næste Dag til en ret velhavende Familie, der saa smukt og hjerteligt bad mig om at »gjøre den lykkelig ved at boe hos sig«, selv deres Naboer, havde sendt dem Blomster til at smykke mit Værelse med. Fruen tog imod mig med Taarer og sagde

27 sig] først skrevet den.

»Tak for al den Velsignelse Deres Skrifter har bragt i vort Huus!« jeg følte mig strax som hjemme der og fløttede der hen. Min unge Ven, Amberger er hans Navn, og af Dygtighed, dertil i den sidste Tid berømt ved at have opdaget i en Marschandiser Bod det tidligste og meest liig Portræt af Schiller, Amberger fløttede med ind i Familien hvor jeg blev i fem Dage og hver var en Fest, Baseler Tidende talte ogsaa om min høie Ankomst, men her kom Telegraph til Amberger fra den dygtige Boghandler Hoffmann i Stuttgart, om jeg vilde boe hos ham naar jeg kom der! Hoffmann og Cotta er de to betydeligste Boghandlere i Würtemberg og føre hver Huus, som sande Riigmænd. Amberger reiste med mig over Carlsruhe hvor Eduard Devrient, Theaterintendanten, viiste mig stor Opmærksomhed, i Stuttgart modtog Hoffmann os og jeg kom her i et Huus saa elskeligt, saa riigt og dog jevnt og godt at De ret vilde have følt Dem vel der! — De skriver i Deres Brev, at jeg engang skulde gjøre en Demonstration i Tydskland ved at gaae ud af Stuen naar der blev sagt Noget mod Danmark, det vilde jeg ubetinget gjøre, men det har jeg endnu aldrig hørt; man giver os altid Ret, og her hos Hoffmann var en stor Danskhed og Erkjendelse af »Løgn i Bladene«. Ja, een Aften talte Professor Stahr fra Berlin, saa erkjendende og smukt i Hofmans Huus at jeg fik Taarer i Øinene; jeg fik et nyt Beviis her at det Sande altid seirer. Hofmann bad mig give sig et Værk til Forlag; mit Portræt kommer i hans »Buch der Welt« der er det meest udbredte Skrift i Tydskland. Hvad Honorar jeg vil have, giver han mig, var hans Ord, faaer han kun et Eventyr af mig. De seer saaledes at denne min Reise har et meget stort Udbytte, meer end nogen tidligere, jeg bliver mere og mere bekjendt og udbredt, finder større og større Erkjendelse, og dog under alt dette føler jeg en forunderlig Feber inden i mig, som om Lampen vilde brænde ud — en Længsel, en Uro —! men jeg har jo ogsaa opnaaet Alt, Mere, uendeligt, end jeg har turdet drømme i min Ungdoms dristigste Drømme. Man har i Danmark ikke Forestilling om den Hyldest, den Plads jeg har i Udlandet; da jeg 1847 var i London skrev Hambro til

sin Fader, »Andersen er meer berømt end Thorvaldsen, erfarer jeg hver Dag!«, og det er ikke saa overdrevet som det synes, varigt bliver det jo ikke, men vist er det, jeg har virkelig opnaaet at blive den meest berømte Danske, denne Reise har overbeviist mig derom, men, Dem siger jeg det, 5 jeg kan synke hen i Ydmyghed og Graad, ved at løftes høit føler jeg hvor uværdig, hvor ringe jeg er al vor Herres Naade. De vil saaledes see at denne Reise har givet mig et stort Udbytte, mine Skrifter komme ud i Frankerige og jeg har i Sydtydskland knøttet Forbindelser der kan være til Gavn og Glæde. Kommer De engang til Stuttgart vil De hos Hoffmanns 10 finde et Hjem, han kjender allerede godt Dem og Deres. Det gjør mig godt at fornemme ude at naar jeg nævner Navnet Collin, veed man hvad denne Familie er mig. Hvad der i det franske Lexikon om berømte Nulevende og i Brockhauss tyske Lexicon, staaer om Deres Fader er i Geneve, Locle, Basel og Stuttgart altid taget frem og læst og Hjemmet i Danmark er saa 15 ledes blevet levende Samtale ude. — Gid at Deres Fader gik ind derpaa og at det glædede ham. Hvortidt er han blevet nævnet og mere end Een har bedet mig skaffe hans Portræt. Hils ham kjærligt! uendeligt glæder jeg mig til at see ham, hans Ord, i Brevet han undte mig: »tidt falder det mig ind, hvorfor mon Andersen dog flyver saadan om derude, medens 20 han har saa mange trofaste Venner hjemme!« rørte mig til Hjemvee, Længsel efter at trykke hans Haand. — I Dresden poste restante haaber jeg endnu at finde et Brev fra Dem; hvad Huusleilighed hjemme angaaer da skriver jeg fra Dresden nærmere om Tiden jeg kommer, en 14 Dage bliver jeg vist hos Serres, og naar jeg naaer Corsøer tager jeg en Ugestid 25 til Basnæs, mueligt gaaer jeg ogsaa hjem over Glorup, saa at der hengaaer endnu flere Uger før vi sees; det er derfor ikke værd at leie Værelser endnu; men hos Anholms er mig for uroligt, jeg ønsker at have 2 a 3 Værelser paa Kongens Nytorv eller Garnisons Pladsen, det er vel ikke umueligt. Naar De kommer forbi Bing, vil De da ikke see ind til ham, eller lade forhøre, 30 om der ikke er kommet til mig fra Hofraad Hampfstängel to Photogra-

6 ringe] *utydeligt, først vistnok skrevet lille.*

phier af mig, tage i forskjellige Stillinger; Hampfstängel siger han har sendt disse derhen og jeg skulde vælge hvilken af disse jeg vil have ud i Verden, jeg anser det i Profil for smukkest, siig mig Deres Mening og opbevar Billederne til mig; jeg har lovet Hampfstängel at jeg i Kjøbenhavn skal underrette ham, gjennem Bing hvilket Billed jeg vil have i 5 Kunsthandelen. Dette Brev skriver jeg under stærk Hovedpine og Smerte i min lille Finger, De vil derfor undskylde om det ikke flyder godt fra Pen- nen. Min Finger har hele Sommeren piint mig, den er hoven og smerte- fuld; i Dag seer jeg Geheimeraad Gietl Kongens Læge saa vil jeg give ham Fingeren i Cuur, naar han bare ikke skjærer den af. Hils kjærligt Deres 10 Kone, hun har vel faaet Garibaldis Photographie, jeg sendte det i Brev til hende. Fra Dresden skal hun faae Brev, da jeg veed hun venligt mod- tager etsaadant. Hils Frøken Louise og Jonas, hils dem Alle i Amaliegaden, ligesaa Fru Pedersen. Og nu Lev hjerteligt vel. Deres trofaste

H. C. Andersen. 15

E. S.

Lad mig vide at jeg ikke har vundet i Lotteriet.

336. *Fra E. Collin.*

Da jeg idag saae paa Jettes Skrivebord paa de to Portraiter, af Dem og af Garibaldi. (i Forbigaaende bemærkes, at den Sidste har faaet en Ramme 20 til 28 β, medens Deres er til 4 & 8 β). kom jeg til at tænke paa, at det er dumt af Garibaldi, hvis han ikke, ligesom De, bestemmer sig til ikke at besøge Rom i disse Tider; men hvorfor har den Klodrian ikke spurgt mig tilraads.

Jeg har dernæst fundet mellem nogle gamle Papirer, som Fader har overladt mig, et Brev til ham fra Dem, som jeg dog skal vise Dem, naar De 25 kommer hjem. Det er igrunden stilet imod mig og fremkaldt ved det underlige Forhold, at De var Reiestipendiums-Ansøger (for anden Gang) og jeg en temmelig selvbevidst og indflydelsesrig Secretair ved Fonusos (som Kock kaldte den). Tempora mutantur: jeg er ikke meer indflydelses-

rig, men Gudskeelov at jeg kan tilføie: et nos mutamur in illis; thi jeg føler ikke meer noget Savn i den Henseende.

Jeg samler meer og meer paa min Manuscript- og Bogsamling. Den er allerede saa betydelig, at jeg glæder mig til at anvende Vinteraftener paa
 5 at skrive Katalog. Jeg vilde dog gjerne see, at jeg kunde faae enkelte danske Forfattere saa complete, at jeg ogsaa har de fremmede Oversættelser af dem. Dette bliver vanskeligt, naar man ikke gjør det itide; jeg veed hvor næsten umuligt det er at faae Oversættelserne af Holberg, endog at faae Titlerne paa dem. Vil De efter Evne og Leilighed assistere mig med at
 10 samle de enkelte Oversættelser af Deres Skrifter, eller idetmindste notere, hvilke der existere.

Endelig kom der idag d. 8de Brev fra Dem og jeg har derfor kunnet opfylde Delbancos Ønske at faae Deres Adresse at vide.

At De ikke har vundet i Lotteriet, ligesaa lidt som jeg og andre Bekjendte-
 15 re, kan jeg med Sikkerhed sige, da Riise ellers nok havdeladet mig det vide.

Jeg kommer nu fra Bing, med hvis Fuldmægtig jeg talte. Intet er kommet hjem, men paa Toldboden ligger en Pakke, og nærmere Underretning er lovet mig. Som et Modstykke til Deres Optagelse i Udlandet skal jeg dog fortælle, at Fuldmægtigen, da jeg nævnte Professor Andersen,
 20 sagde: hvad skulde det være for en Andersen? hvortil jeg med Entrüstung svarede: »H. C.«. — Den Mand kjøber De da ikke noget hos . . . .

Dette bliver vel det sidste Brev paa denne Side af Deres Hjemreise. Skulde De denne Gang paa Maxen faae nogen Underretning om de tidligere omtalte Kindergarten; det kan ikke nytte noget, at Despørger Auer-
 25 bach, som ikke svarte mig. Ikke destomindre vil jeg gjerne, hvis han har Lyst til det, sende ham den til Julen udkommende Oversættelse af »Barfüszle« (ved Mathilde Fibiger); han har i mange Maader fortjent det af mig for de Glæder, han har skaffet mig. Og nu lev vel. Alt er forøvrigt vel her hjemme. — Jeg skal iaften til Hartmann, og de skaanske Husarofficie-
 30 rer spise hos deres nye Chef, vor allernaadigste Konge.

d. 9 Oct 1860.

Deres
 E. Collin.

337. *Til Henriette Collin.*

Dresden den 18 October 1860.

Kjære Fru Collin!

Næsten kunde jeg fristes til at blive hele Vinteren hjemme fra, ikke komme der før i Foraaret, ene og alene af den Grund, at faae Breve fra Dem og Deres Mand; hvad Gemalen angaaer da ere alle hans Breve paa denne 5 Reise, saa velsignede, saa hjertelige, saa ret skrevne som Ven skriver til Ven at jeg ret er ham taknemlig derfor, har han engang i unge Aar skrevet Breve, der i Klang og Udtryk skar mig lidt ind i mit da lidtfor bløde Sind, saa har han nu rigeligt gjort Alt godt igjen, omfavn ham! Det er det Gode med Alderen at man kommer til at forstaae og skatte sine trofaste Venner 10 fra den tidlige Tid. Nu er jeg da i Dresden hos Serres og er glad derved, thi jeg blev syg i München, det vil sige fik en stærk Forkjølelse; min Ven, Geheimeraad Gietl, Kongens Læge, var høist omhyggelig om mig, hver Morgen besøgte han mig i Hotellet og gav mig baade Pulver og Krydderthee; endelig sagde han jeg turde afreise, men forud var jeg hos Kong Maximilian, 15 der uagtet han kun var tre til fire Dage i München og havde Besøg af Kongen af Würtemberg, dog modtog mig, jeg var to Gange hos ham og tilbragte især en særdeles interessant Aften der i Slottet. Ved Stuttgart havde jeg seet den store Folkefest i Canstadt, den skulde imidlertid, sagde man i München, overtræffes af deres Oktoberfest paa »Theresien Wiese«, 20 (foran Bavaria), dette var imidlertid ikke Tilfældet; her var en uendelig Menneskevrimmel, men ikke det Folkeliv som i Würtemberg; ved Veddeløbet, seirede en ung smuk Dreng, han sprang fra Hesten da han var ved Maalet, da kom den næste Rytter, dennes Hest stødte Drengen om og knuste med sin Hov hans Hoved, han laae død og Seiersfanen blev holdt 25 over den Døde. Festen var endnu ikke forbi da jeg forrige Tirsdag, den 9de reiste fra München, men Trængselen til Banetoget var saa overvældende at vi stode hinanden i Veien, Vognrækken strakte sig næsten en halv fjerding Miil og vi brugte fire Timer i Farten hvor vi kun skulde bruge to, det var et hæsligt Veir, isnende Blæst, Regn og Sne; istedetfor at naae 30

betids mod Aften Nürnberg kom vi der henimod ti, jeg havde Feber følte mig ilde og har maatte anvende en heel Uge paa Reisen her til Dresden, jeg maatte ligge i den lille Stad Plauen her paa den sachsiske Grændse og siden i Leipzig; der var saa koldt at alle Mennesker allerede havde i Kak-

5 kelovnen, hvilket man ogsaa har her i Dresden. En ret grundig Forkjølelse har jeg faaet ved den skrækkelige Træk i Banevognen, det slette Veir og det, selv, i Træk og Kulde at staae til jeg fik mit Tøi. Her i Dresden holdt Fru Serre med sin Vogn paa Jernbanen! Her er paa det meest herskabelige sørget for mig her hjemme, men at tage ud til Maxen er der ikke Tanke

10 om, derude er for koldt og jeg maa have lidt Ro og Pleie. Ogsaa her har jeg Kongens Læge til Ven og Beskytter, Geheimeraad Carus, tager sig af mig, saa at min Ven, Theodor kan see, jeg har i Bairen og Sachsen som i Danmark, altid en »Kongelig«— Læge. Det er ene og alene stærk Forkjølelse, og i Dag, den første Solskins[dag] i over 14 Dage, har jeg kjørt en

15 Timestid ud for at vænne mig til Luften, iaften har jeg Lov at tage i Theatret, det vil sige, kjøre der hen og tilbage; jeg har Fru Serres egen Vogn og i Theatret Plads i Intendanten von Lüttichaus Loge; jeg har saaledes alle tænkelige Bequemmeligheder, som jeg ikke har dem og ikke faaer dem i Kjøbenhavn. I Dag i Solskinnet fik jeg igjen den meest brændende Lyst

20 til at leve Vinteren over i Italien, men det gaaer ikke og er opgivet. I Spanien — er det mig en Slags, jeg tør ikke kalde det Trøst, da det er ondt sagt, men dog, en Beroligelse, at jeg ikke kom der, da Cholera udbreder sig der rundt om; en Veninde af Fru Serre reiste for 6 Uger [siden] derhen men er vendt om ved Grændsen. Før ved denne Maanedes Slutning

25 faaer jeg ikke Lov at forlade Serres og jeg behøver vel ogsaa en 8 a 10 Dage for ret [at] fordunste al den Kulde og vaade Luft der er kommet i mig; jeg hoster slemt, men Carus lover mig at jeg om otte Dage er rask og ungdomsflaggende igjen. Det var en ganske piinlig Tour fra München her til, saaledes i slet Veir, syg og alene at hjælpe sig frem, men jeg havde da det frem-

30 for de Fleste Andre, at jeg overalt er kjendt, overalt finder Mennesker der

15 vænne] først skrevet vende. 20 til at] først skrevet til Italien. 30 er] først skrevet var.

have »Digteren« kjær og jeg vidste at blev jeg betydelig syg fik jeg nok Pleie. Det har jeg nu som sagt i riig Fylde her, hvert Ønske bliver opfyldt, man sørger for mig som var jeg en Prinds. Det Hele er da heller ikke andet end en jevn god Forkjølelse og den vil vi nu lade fare! kunde jeg kun i Hjemmet have det saa hyggeligt som i Familielivet i Stuttgart, Basel og 5 Dresden, ja selv som i Pensionen i Geneve; jeg er født og skabt til Familieliv mærker jeg nok. Fløtte ind i mit gamle Logi i Nyhavn har jeg ikke Lyst til, der er mig for megen Uro! det vil jeg da ogsaa lade Madam Anholm vide, thi hun troer vist at jeg kommer til hendes Huus igjen. Det er nu at finde et hyggeligt Sted for disse Vinter-Maaneder hjemme og dette 10 haaber jeg De vil opdage. Jeg kommer jo hjem, rimeligviis midt i November, (lidt senere endogsaa, dersom jeg bliver Noget paa Basnæs), altsaa var det vist fornuftigst at tage Værelser fra 1ste December, den Tid jeg kommer tidligere, kan jeg jo tilbringe i Hotel, der ikke kan blive dyrere end om jeg betaler Novembermaaneds Leie, (denne maatte ikke over- 15 stige 18 Rdlr), jeg maa for 18 Rdlr om Maaneden kunne faae to eller tre Værelser, men de maa ligge paa Sol-Siden første eller anden Sal, og det skulde være i Nærheden af de to Theatre (det Kongelige og Casino), jeg ønsker helst Kongens Nytorv eller Garnisonspladsen. Jeg er vis paa at De vil tage dette i Overveielse og i Udførelse og foreløbig skriv mig et Par Ord 20 om denne Sag, hvad De mener, og hvorledes det gestalter sig; men dette Brev skriver De saaledes, at jeg faaer det her i Dresden (bey Major Serre Amalienstrasse) eller ogsaa Dresden »Poste restante«; mit Brev her har De om to Dage og da jeg bliver her endnu 10 a 12 Dage, vil jeg vist kunne have det! jeg længes særdeles efter en Skrivelse fra Dem; i deres Mands 25 Brev, sidst, var ikke Spor af at De er Een af de fortræffeligst Skrivende i hele Familien. I Deres Brev beder jeg Dem at sige mig om der fra Flensborg til Kjøbenhavn gaaer Dampskibe i November og hvilke Dage. De vil ogsaa sige Deres Mand, for at han kan beundre mit Reise-Talent, at af de 1000 Rdlr jeg fik sendt til Genf, haaber jeg at hjembringe hele Sum- 30

men, dersom jeg kommer midt i November og da har jeg (den 25de) netop været 6 Maaneder borte; saaledes reise ikke Mange, men jeg har jo ogsaa nydt utrolig Gjestfrihed. Mine to Portrætter fra Hanfstängel ere vel, nu gennem Bing, komne i Deres Mands Hænder; hvad han meddeler mig
 5 om Bodsvenden, der ikke kjendte »Andersen«, er jo forfærdeligt, jeg tænker at Mennesket er nu sendt til Idiot-Anstalten og lærer der i det mindste det første Bogstav i Alphabetet, A og veed at A, siger ene og alene »Andersen« og at denne »er Konge i sit eget Rige!« som der staaer saa smukt i en engelsk Critik. Og den skal man ikke gjøre Nar af, ikke engang Hr Andersen, men saadan er han, Fyren! Jeg glæder mig til at see Frøken Louise
 10 ung og blussende som en Foraars Rose, tale med min unge Ven Jonas om Forverdenens Rester ved Locle, see alle kjære Venner! jeg vil haabe man er glad ved min Hjemkomst, ellers, — jeg kan endnu blive borte, jeg er paa den anden Side Elben endnu! Hils kjærligt Deres Svigerfader og alle
 15 Drevsens! Fru Lind haaber jeg har modtaget min Photographi, her finder man den lignende, men for gammel, tyve Aar for gammel! ja det sige ganske unge Piger, og de forstaae det. Fru Pedersen, hele Familien, tusende Hilsener!

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

20 *338. Fra E. og Henriette Collin.*

Af Deres Brev til Jette seer jeg, at De har havt en Forkjølelse paa 3 fuldskrevne Sider, men at Historien fik en god Ende, da »de fik hinanden« (vilde Ingeborg sige) det vil sige: da De kom i det Huus, hvor der bliver kjælet rigtig for Dem. Ja, det kan jeg godt gaae ind paa, det er ganske
 25 morsomt engang imellem, men man kan let blive forvænt dermed. Derfor er der ogsaa noget betænkeligt ved at paatage sig Deres sidste Commission: at skaffe en Leilighed til Dem; thi der ere jo unægtelig mange Hensyn at tage. De maa jo nemlig nødvendig have Opvarthning og Adgang til Thee og Smørrebrød paa Anfordring. Nærmest ligger altsaa et saakaldet

Hôtel garni. Jeg begav mig da igaar til Hr. Tottenberg (Gottliebs forrige Leilighed paa Kongens Nytorv;). 2 meublerede Værelser der ville komme Dem paa mindst 40 R. maanedlig. Idag skal forhøres hos en Jfr. Uttreiter i Bredgaden, som holder Eftermiddags-Sol. Jeg forudseer, at hele Sagen vil blive vanskelig og at der hører Held til at finde en Leilighed, som i alle 5 Henseender kan tilfredsstille Dem. Maaskee nødsages vi til at søge gennem Avisen.

Kjere Andersen Tak for Deres hjertelige rare Brev — Dersom jeg ikke var saa gammel (jeg blev igaar 47 Aar!) som jeg er — kunde Deres Ord let friste min slumrende Forfængelighed — I ethvert Tilfælde takker jeg 10 Dem fordi mine Linier altid finde en venlig og overbærende Modtagelse hos Dem.

Jeg har idag forhørt mig paa 4 forskellige Hôtel garni's i Bredgade, Gothersgade, Kongensgade og paa Hjørnet af St Annæ Plads og Toldbodgaden, det sidste var det bedste og der kan De muligvis faae 2 store og 15 smukke Værelser for 35 Rd. om Maaneden

Hos en Familie vil De naturligvis kunne faae Værelser billigere, men hvad saa med Frokost og Aftensmad som De dog i Reglen nyder hjemme? og naar De en Dag føler Dem ilde og vil blive hjemme? — Maaskee kunde ogsaa dette lade sig finde i en Familie, men det vil falde vanskeligt, da det 20 jo kun er for Vintren og De altid som Trækfugl forsvinder om Foraaret. — Naar De nu kommer hjem, har jeg tænkt mig at De skulle tage logis i det omtalte Hôtel paa Hjørnet af Toldbodgaden og see hvad De synes om det — og derfra see Dem om efter noget — muligvis bedre — Vil De saa lade mig vide naar De kommer, saa skal jeg forud bestille Deres logis 25 og i enhver Henseende staae Dem bi efter fattig Leilighed.

Vi glæde os Alle til at see Dem kjere Andersen, og jeg haaber til Gud at De vil finde Alt uforandret — Linds ere nu flyttede ind i deres nye Leilighed og nyder med Glæde Nærheden med Amaliegade. Hos Drewsens have de det Godt, kun er Pauline i Christiania endnu sengeliggende efter Barsel- 30

seng for 9 Uger siden, Sønnerne ere som sædvanlig, temmelig uberegnelige, snart Solskin og snart Tordenluft! — Jonas har nu bestemt sig for Naturvidenskab for Livet og jeg er meget glad derfor, da jeg havde megen Angst for Landmandsvæsenet. — han er nu i høi Grad opfyldt af sit Studium og omgaaes mest med Snegle, Snoge døde Katte og levende Rotter! — Han vænder Vrangen ud af Alt hvad der kommer i hans Nærhed og sætter Mikroskopet derover!

Edvard sidder paa den anden Side af Bordet og udstøder smaa indignerte Lyd over at jeg saaledes lader min Pen løbe, for Huusfredens Skyld maa jeg altsaa holde op. — De har vel hørt den ligesaa ubegribelige som uhyggelige Begivenhed at Grev Leon Moltke hævdede sin Forlovelse med Frøken Vanda Zarthmann, Dagen før Bryllupet, da alle Gjesterne samt Præsten vare forsamlede paa Holsteinborg. — Jeg haaber snart at høre Deres Betragtninger over logis Spørgsmaalet. — Lev vel kjere Andersen

15 Børnene hilse

Deres

Jette C.

Jeg antager det nu for afgjort, at det endelige Valg af Bopæl først skeer naar De er her.

Endelig har jeg faaet de 2 Hanfstängelske Photographier fra Bing. I mit Huus gjøre de ikke megen Lykke, dog har det ene, som nærmest er i Profil, endeel godt; kun er Minen overflødig udfordrende. Ere disse to Portraiter ikke Deres Eiendom? Eller skulle de betales? Det er tidsnok at besvare naar De kommer hjem; saa kan vi ogsaa see ved Conference, hvad der ligner Dem bedst for Tiden.

25 Jeg kunde anbringe 1000 R. af Deres Penge til 5 % ved Udlaan til en fælleds Bekjendt, som er sikker nok. Vil De ikke inklade Dem herpaa eller vil De overlade det til mig?

Deres

E. Collin.

Nu venter jeg Dem snart. Min Compliment til Frue Serre, men bemærk, at det ikke er fra Excellencen.

30 24 October 1860.

339. *Til E. Collin.*Dresden den 26 October 1860 (Amalienstraß N° 15).

Kjære Ven!

Endnu et Brev faaer De fra mig! De, den Eneste jeg ret udtaler mig for i Glæde og Sorg, naar noget Godt og Hædrende møder mig og naar jeg lider Verdens Modgang. Med mit legemlige Befindende er det betydeligt bedre, om Forkjølelsen endnu ikke ganske er hævet, men sjæleligt har jeg det ikke godt, der er mødt mig Noget som stærkt afficerer mig, ja baade ærgrer og bedrøver mig, og en Landsmand er skyld deri, vor Landsmand Lorck i Leipzig; at han er min Uven kan jeg aldeles ikke tro, men han har mod mig handlet, mildest talt, høist ubetænksomt. 10

Jeg veed ikke om jeg i noget Brev fra Genf har fortalt Dem, at der fik jeg Besøg af en Ungarer, en Forfatter, Oversætteren af Poetefis deilige Digte, jeg vil ikke skjule Dem, at jeg ligestrax følte mig uhyggelig ved den iøvrigt høist aandrige og venlige Mands Besøg, og hans Foræring af et Par Oversættelser han havde leveret; jeg spurgte et Par Personer om denne 15 Mand, men de kjendte ikke noget til ham og min Angest for at omgaaes politiske Personer, maaskee her aldeles ugrundet, skabte denne uhyggelige Følelse; imidlertid var Manden fuld af Opmærksomhed mod mig og af hans Album saae jeg at han havde mange hædrende, udmærkede Bekjendtskaber og at Kaulbach havde tegnet hans Portræt, det han for- 20 ærede mig en Photographie af. Da jeg kom til München spurgte jeg Fru Kaulbach hvem er Hr Kertbeny, (Mandens Navn), »Ah, kjender De ogsaa ham!« sagde hun og bad mig ikke tale til Kaulbach om ham da han ikke holdt deraf, og hun sagde da at Manden havde Gjæld og var viist bort fra München, (dette fortæller jeg naturligviis Dem privat). Hun spurgte 25 mig om jeg ikke havde maatte laane ham Penge, men jeg forsikkrede at han aldrig havde talt til mig om Sligt, kun viist mig Høflighed, saa at det næsten generede mig. Da jeg nu kom til Leipzig spiiste jeg den eneste Dag jeg var der, hos Lorck, for hvem Ungareren havde skrevet i hans Europa, jeg bad Lorck sige mig Lidt om denne Mand og han udtalte sig ganske 30

21 Photographie] *Ms. har* Photograph.

som jeg havde hørt det i München, og sagde at han havde forlangt Penge af ham for Artikler der var leveret, men han kun betalte for hvad der var optaget, fortalte en heel Deel jeg nu ikke kan sætte ud fra hinanden, og ved den Leilighed sagde jeg da ganske naturlig, at jeg var glad ved, jeg
 5 var kommet meget vel derfra, mig havde han Intet forlangt af, mig havde han kun viist Høflighed, men at jeg havde følt en uforklarlig Angest for at komme i Forbindelse med den Mand. — Alt dette er og kunde nu være en ganske almindelig Sag, men da faaer jeg i forgaars Morges et Brev fra Hr Kertbeny i Genf, et meget maadeholdene Brev, i Forhold til den
 10 Ret Manden i Sandhed har, og i Brevet staaer blandt andet Følgende. »Herr Buchhandler Lorck in Leipzig forder[te] mich auf ihn für sein periodisches Werk Männer der Zeit, verschiedene Biographien zu liefern. Das geschah denn auch und die Beitrage sind längst in seiner Händen; da ich nun aber nach Paris will, und hier einige Fordrungen zu begleichen
 15 habe, so übertrag ich dem hiesigen Buchhändler Georg meine Honoraransprüche bei Lorck. Georg ließ nun durch seinen Comissionair in Leipzig mein Forderung bei Lorck präsentiren; Lorck, den ich persönlich nicht kenne erwiedert hierauf: Die Artiklen werden erst nach erfolgten Abdruck honorirt, und dann auch garantiert er Hr Georg die Anerkennung
 20 nicht, denn man habe ihm, Lorck, gesagt, ich hätte viele Schulden, wenn daher das Leipziger Gericht auf mein Honorar Beschlag läge, müsse er [es] ausliefern. Das ich aber ein eigen Schuldmacher sei, gehe schon daraus hervor, indem ich den eben in Leipzig weilende Dichter H. C. Andersen bei dessen letzlichen Aufenthalte in Genf gräulich anpumpfte!« —
 25 Manden skriver at da man læste dette op for ham, var han i høieste Grad overrasket og forlanger af mig en Forklaring, om han nogensinde har vilde laane Penge af mig eller af den Art! — Jeg har aldrig udtalt dette, aldrig sagt et Ord der kunde udtydes saaledes, tvertimod erklæret at Hr Kertbeny kun har viist mig Opmærksomhed og Venlighed. Øieblikkelig skrev
 30 jeg til Lorck og gjentog og udtalte dette, spurgte hvorledes og hvorfor han

12 verschiedene] *Ms. har* verschiedenene. 19 Anerkennung] *Læsemaalene* tvivlsom. 23 hervor] *Ms. har* hervon.

havde indført mig i sin Forretnings Skrivelse, men endnu i Dag har jeg ikke et Ord fra Lorck, men det maa vel komme! jeg er krænket, afficeret, forstaaer aldeles ikke hvorledes Lorck kan anføre mig i sit Brev, jeg som just har udtalt, at Hr Kertbeny kun har viist mig Venlighed. Jeg skrev, som sagt, strax til Lorck, og da jeg havde sovet paa det skrev jeg til Kert- 5 beny at jeg var ligesaa overrasket som han, og at jeg udtrykkelig havde udtalt mig at han aldrig havde forlangt Penge af mig aldrig havde nærmet sig mig uden kun at vise mig Velvillie etc. Det er mig som en ond Drøm, men det er ingen Drøm, jeg har Brevet for mig og har mange Gange læst det. Tidt synes jeg, det hele er en Phantasie, en Umuelighed, Lorck 10 kan ikke have skrevet Sligt, Kertbeny ikke sendt mig dette Brev, men det er desværre saa, og De som kjender min Natur vil forstaae min Stemning, der slet ikke er behagelig i et fremmet, gjestfrit Huus. Dersom Manden med Ret forlangte at jeg skulde skydes med ham, jeg mødte, ikke for at gjøre ham Fortræd, men for at han kunde skyde mig, saa leed og kjed er 15 jeg Øieblikke af denne Verden der har saa megen Løgn og Tomhed. Der er Tanker og Følelser man aldrig udtaler for sine bedste fortroligste Venner, maaskee en Gang paa Papiret og da ikke meer, der overvælder mig imellem en dæmonisk Livslede, jeg følte den et Par Gange i Geneve, det var som jeg maatte springe ud i Rhonen, og jeg skyndte mig derfra, følte 20 det djævelske Element i mig og bad i Angst til min Gud, der har overvældet mig med Naade og Lykke, det jeg aldeles ikke fortjener. O kjære Ven, jeg føler mig febersyg og dog erkjender jeg, Modgang maa ogsaa jeg have, alfor stor Lykke, Roes og Hæder fik jeg i denne deilige Verden, som vi Mennesker ved vore Svagheder gjøre uhyggelig. I næste Uge tæn- 25 ker jeg paa at forlade Dresden; man har paa det indstændigste bedet mig at komme til Breslau, til Venner der, men jeg reiser ikke der hen, jeg reiser nu hjem! gid at De var hos mig kun et Qvarteerstid! — Hils kjærligt Deres Kone og Børn! Bevar mig i trofast Erindring! Deres H. C. Andersen.

E. S

30

Et Brev fra Deres Kone til mig, haaber jeg er underveis!

8 kun at] først skrevet for kun at. 25 gjøre] eller gjør.

340. *Fra E. Collin.*

Søndag Eftermid. d. 28 Oct. idag modtog jeg Deres Brev af 26de og sætter mig strax til Bordet, for at om muligt endnu nogle Ord fra mig kunne naae Dem i Dresden. Jeg veed jo ikke andet at sige Dem, end hvad De kan
 5 sige Dem selv i Anl. af den ærgerlige Historie, men De vil dog nok høre en Bekræftelse fra mig paa, at De havde Grund til at ærgre Dem derover. Ja tilvisse. Det der har paaført Dem denne Sag, er vel neppe beregnet Ondskab, men Dumhed, Sladder og disses Beslægtede. Lorck har altid været et Pjankehoved, og jeg troer ikke om ham, at han kunde lave denne Hi-
 10 storie om Dem. Den er igjennem flere Hænder blevet bearbejdet.

Sagen med Lorck, som skal og maa oplyses, hvis De forøvrigt nogen-
 sinde meer skal have noget med den Mand at gjøre, kan vente; at De strax har skrevet den Fornærmede til, er fuldkom[me]nt i sin Orden, men dermed maa han ogsaa være tilfreds. Men naar De efter dette endnu føler
 15 Dem saa afficeret, saa er det paa Tiden at De vender hjem, hvor De ikke fêteres i store Dimensioner men holdes hjerteligt af. De trænger kort sagt til et Hjem, som man dog ikke finder selv mellem de gjestfrie Vægge i et fremmed Land. Glebæ adscriptus eller hjemstavnsbundet er ethvert tænkende Menneske dog i sin inderste Natur; Cosmopoliter og Vaga-
 20 bonder have ingen menneskelig Sjel.

Den omhandlede Livslede er et Phænomen, som vel Enhver kjender, men den er i Deres Alder sjeldnere; jeg har havt den, og i de usleste Anledninger, og veed at der er kun det Middel, som De nævner, mod Djevelens Anstrængelser. Ja er det ikke forfærdeligt, hvor øieblikkeligt han er
 25 tilstede, hvor et Menneske er ifærd med at tabe sit moralske Mod og sin Modstandskraft mod ham! Men nok herom; kom bare. Det er det Bedste for Dem.

Der er ingen Tid til at skrive meer, jeg maa paa Posthuset.

Opgiv Flensborg og gaae directe over Kiel.

Deres

30 28/10 60

E. Collin.

341. *Til E. og Henriette Collin.*

Dresden 30 October 1860.

Kjære Ven!

Mit sidste Brev har De modtaget og veed min Stemning, den jeg næsten alfor klar nedlægger i hver Skrivelse, navnlig til Dem, kjære Ven, hvem jeg for alle Tider holder fast ved; i Dag har Humeuret løftet sig og jeg skriver, giver Dem et Bilag til Sagen med Lorck. Da jeg endnu i Løverdags intet Brev havde, skrev jeg igjen et Par Ord til ham, i Venlighed og Hjertelighed, som jeg havde skrevet det tidligere Brev, maaskee har jeg endogsaa været for godmodig i denne Sag. Da imidlertid det kunde være Tilfældet at Lorck ikke var i Leipzig og altsaa ikke kunde have svaret mig, og mit andet Brev saaledes ogsaa ligge hen, sendte jeg dette i et Brev til Boghandler Wiedemann, og bad ham, i Tilfælde at Lorck ikke var i Leipzig, strax at sende mig Brevet til Lorck igjen tilbage; jeg havde deri bedet Lorck om en Forklaring. Nu fik jeg, seent iaftes, Brev fra Wiedemann; Lorck havde modtaget Brevene og bedet ham svare mig: »dasz er in der fraglichen Angelegenheit nach Genf, geschrieben habe, dieselbe beruhe auf einem Miszverständnis, welcher sich gänzlich aufklären werde!« — saaledes svarer Hr Lorck, mig der har lidt Uret, mig der i al Venlighed to Gange udbeder sig en Forklaring, mig svarer han mundligt gjennem Hr: Wiedemann, da endeligt et Svar maatte gives. Jeg kan heller ikke forstaae dette, saa lidt som jeg forstaaer den hele Sag, men da nu jeg har gjort hvad jeg kan gjøre, vil jeg ikke længer ærgre mig, selv over Lorcks mig uforklarlige Opførsel, der maaskee ogsaa kan være en »Miszverständnis«; jeg har kastet det tunge Humeur over bord, og da jeg veed at De tager Deel i min Stemning, vil jeg ogsaa at De strax skal vide at jeg igjen er i mit gamle Lune, glæder mig til at see mine kjære prøvede Venner i Hjemmet og ret har sat mig for i denne Vinter at nyde dem, gribe alle de lyse, gode Sider, skatte hvad jeg har, den korte Tid vi her ere sammen. Ganske vel er jeg endnu ikke, min Forkjølelse er ikke fuldelig hævet, dog havde jeg tænkt at reise imorgentidlig herfra, men da et Ønske jeg har udtalt, at see Shakespeares »Richard III«, der er Davidsons berømteste Rolle, bliver opfyldt, (Styk-

ket er ansat til Torsdag aften), saa tager jeg naturligviis det med og glæder ogsaa Fru Serre med at blive to Dage længer. Da gaaer jeg over Berlin, hvor jeg rigtignok ikke vil besøge mine mange Venner, men dog to, nemlig især Meyerbeers, saa bliver jeg vel en Dag eller to i Berlin og gaaer over
 5 Hamborg og derfra over Flensborg og Fyen hjem, dog paa Reisen der faaer De eller Deres Kone Brev endnu fra mig. Hamborg er det eneste Sted hvor jeg paa Hjemreisen spørger efter Breve poste restante; og nu et Par Ord til Deres Frue!

Hjerteligst

H. C. Andersen.

10 Kjære Fru Collin!

Tak for al den Umage De har gjort Dem for at finde Værelser til mig! bedst bliver det vel at jeg tager ind paa Garnisonspladsen og derfra søger, eller beseer de Værelser Aviserne anbefale. Betalingen Deres Mand anfører, nogle og 40 Rdlr maanedlig, er aldeles ikke at indlade sig paa og
 15 selv 35 Rdlr, som De anfører er for dyrt, som om jeg blev i Hotel Phønix; mere end 20 til 22 Rdlr giver jeg ikke for to meublerede gode Værelser! hos Anholms gav jeg 18 Rdlr for tre. Nu det ladersig vel arangere. Defaaer herom nærmere endnu et Brev fra mig! Hils Deres Louise og min kjære Jonas, jeg er uendelig glad over at han giver sig hen til Natur-Videnskaben.

20

Hjerteligst

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Clara Schumann og Joachim give Consert her i Dresden, hun sendte mig igaar Billet, beder mig hilse Dem. Gjerne kom hun til Kjøbenhavn.

25 342. *Til E. Collin.*

Dresden 2 November 1860.

Kjære Ven!

Det var kjærligt og godt af Dem at De skrev mig til, tak derfor! jeg havde en stille Følelse, der sagde mig at De vilde skrive. Deres Deeltagelse gjorte

mig saa godt. De har imidlertid senere faaet Brev fra mig og i denne Mor-
 gen kom endeligt et Par Ord fra Lorck, hvori han beklager at denne Sag
 har forskaffet mig Ærgrelse og at det Hele er en Misforstaaelse, han har
 i Fortrolighed talt til en Hr Köhler om Hr Kertbeny, Köhler har skrevet
 Brevet og forsikkrer at han ikke har skrevet som der berettes og som Lorck 5
 udtrykker sig til mig — »Sagen er fra vor Side opklaret, og De staaer
 aldeles uden Skyld.« Her med maa jeg altsaa lade mig nøie, og sige mig
 selv: har jeg denne Gang lidt Uret, saa lad det være Bøde for andre Feil
 hos mig, jeg ikke har afsonet. Iaften seer jeg Davidson, som Richard den
 Tredie og imorgen tidlig, om Gud vil, staaer jeg op Klokken fire, det bli- 10
 ver lidt besværligt, for at gaae med Banetoget til Berlin. Over Kiel gaaer
 jeg dog neppe, jeg lider for meget tilsøes og nu er det en skrækkelig stor-
 mende Tid, idetmindste her i Dresden, jeg tager til Flensborg, er der ikke
 Dampskib, kjører jeg med Deligensen over Fyen; om jeg derimod gjør
 en Svip til Basnæs er ubestemt, De vil i alle Tilfælde fra Reisen endnu en- 15
 gang høre fra mig. Serre er næsten legemlig ødelagt af Anstrængelse med
 sit Schiller Lotteri der skal trækkes den 10 November. Nat og Dag arbeide
 6 Mennesker med Skriveriet. Resultatet er imidlertid glimrende; naar
 alle Udgifter ere hævede bliver en reen Indtægt af 300000 preussiske Tha-
 ler altsaa 200000 Species. Han har skrækkelige Bryderier, faaer ogsaa 20
 uartige Breve og angribes i adskjellige Blade. Iaftes var jeg i sidste Concert
 Clara Schumann og Joachim her gav, der var overfyldt og det var en sand
 Nydelse at høre. Hun bad mig at sige at hun havde stor Lyst til at kaldes
 til Kjøbenhavn. Joachim er noget Eminent, jeg ønsker at man i Kjøben-
 havn hørte ham, der er Kraft og Skjønhed, der er et Menneske-Hjerte i 25
 hans Violin. Her i Dresden veed De er omtrent 365 Forfatterinder, jeg
 har seet en Taagemasse af disse, de flyve som Fluer ud og ind her i Huset;
 o hvor tom er deres Surren og Complimenter, jeg har slidt mine Penne
 med at skrive i Albums: »Kun een Draabe fra Deres Blækhuus!« sukkede
 igaar en gammel Sappho. Forleden hørte jeg ellers en ganske morsom 30

Dumhed, en Dame talte om det engelske Sprog, der er saa liigt med det danske, intet af dem kjendte hun vist. »Det er meget vanskeligt det engelske Sprog!« sagde hun, »der skrives Eet og udtales et ganske andet! saaledes skriver man nu den engelske Digter: Dickens, og saa udtales han:

5 Boz!« —

Den Historie vil more Deres Kone! hils hende hjerteligt, ligesaa Louise og Jonas. I Amaliegaden haaber jeg at Alt er ved det gode gamle! jeg glæder mig til at samles med dem Allesammen, ret skatte og nyde dem, leve med dem her mens vi ere sammen! Tiden flyver saa snart hen og den

10 ene flyver forud for den anden.

Reisen hjem vil blive kold; Fru Serre har i den Anledning foræret mig et varmt Tæppe til at svøbe om mine Fødder, forkjølet er jeg endnu, Riimfrost ligger paa alle Tage og i al den Tid jeg var her i Dresden havde jeg i Kakkelovnen. Nu lev vel kjære Ven! hils vore fælles Venner

15

Deres trofaste

H. C. Andersen.

[*I Margen:*] E. S:

Hvad mine Penge-Sager angaaer, da veed De at jeg overlader Alt trygt til Dem. Dette er sagt i Anledning af de 1000 Rdlr.

20 Gratulerer til Fødselsdagen! ligesaa Theodor og Fru Augusta Collin!

343. *Til Henriette Collin.*

Basnæs den 11 November 1860.

Kjære Fru Collin!

Iaftes, i Mulm og Mørke, kom jeg til Corsøer, hvor en Vogn fra Basnæs ventede paa mig og her er jeg da endelig i Ro og Hyggelighed efter en

25 noget besværlig Reise; jeg trænger til lidt Hvile, den jeg ikke vilde finde ved at flyve til Kjøbenhavn og begynde med Hotel-Liv, uagtet jeg længes betydeligt efter alle mine Kjære der. Ja, nu maa Vennerne isandhed denne Vinter erstatte mig Savnet af Italiens Sol og Deilighed. De vil jo bidrage Deres kjære Fru Collin?, Deres Mand har paa denne min sidste Reise ret

viist mig sit trofaste Sind, De kan tro at jeg erkjender det og ret inderligt er ham taknemlig. Førrige Løverdag, (igaar otte Dage) vilde jeg have forladt Dresden, mit Tøi var indpakket, men Fredag Eftermiddag fik jeg Besøg af Geheimeraad Lüttichau, der spurgte mig om jeg virkelig vilde afsted, da Kongen ellers ønskede at see mig Løverdag Aften til Thee og at han gjerne vilde høre mig læse et Par Eventyr. Kong Johan hører til een af de meest videnskabeligt dannede Førster, De veed han har oversat paa Tydsk Dantes Divina Comedia, Kongens Søster er den som dramatisk Forfatterinde bekjendte Prindsesse Amalie af Sachsen. Det var en Udmærkelse Kongen viiste mig, Fru Serre sagte mig at der sjældent saaledes indbødes Digtere her ved Hoffet; jeg opsatte altsaa min Reise til Mandag morgen og var Løverdag Aften ved Hoffet hvor Kongen var høist naadig, elskværdig og aandrig; der var alene Familien, Kongen, Dronningen, Kongens to ældre Søstre, Prinds Georg med sin Gemalinde, en Datter af Maria da Gloria af Portugal. Vi drak Thee, jeg læste, vi spiieste til Aften og Kongen ønskede mig ved Afskeden at jeg ret længe maatte leve og skjænke Verden flere af mine Eventyr. (Disse hører jeg læses i Skolerne i Sachsen, det blev mig fortalt en Dag afeen af Ministerne). Til en Erindring om denne Aften fik jeg en smuk Ring. I Mandags maatte jeg da op om Morgenen Klokken fem for at gaae med Toget til Berlin, her hørte jeg om Aftenen Operaen »Rigoletto«; besøgte Ingen; men tog afsted igjen næste Morgen før Dag for at naae Hamborg hvor jeg igjen overnattede; Onsdag Eftermiddag gik jeg til Neumünster og var i Vogn sammen med Rencks, der begge to, Mand og Kone, talte smukt og hjerteligt om den collinske Familie i Tvergaden; jeg skulde have været hos Rencks om Aftenen, men følte mig træt og søgte Ro, den fik jeg imidlertid ikke, der var Bonde-Bal i Hotellet; der blev spillet, sjunget og skreget; der var en Løben paa Gangen og en evig Tagenfat paa min Dør, saa at jeg ikke lukkede et Øie den Nat, og næste Nat gik det Klokken 11 fra Flensborg med Diligense; vi sneglede afsted, stuvet ind i en slet Vogn; den Poesi den gamle Reise-

10 sjældent] først skrevet aldrig.

Maade skal have fremfor den nye med Damp paa Jernbanen, var her ikke Anelse om, det var den knusende fade Prosa. I Fredags Middag naaede jeg Odense, hvor jeg ikke har været i 18 Aar, jeg vilde engang igjen see min Fødeby, men »hvor forandret«! ja den var blevet en meget net By, pyntet og glattet, men uendelig kjedsommelig. Alle de gamle Huse vare revne ned og slikkede fiirkantede Kasser reiste istedet. Det Huus hvori jeg havde tilbragt min Barndom, havde faaet een Etage til og store Ruder; hvor mine Forældres lille Stue laae, gik nu en lang Gang. Ingen kjendte jeg. Biskoppen, som jeg søgte, var netop reist en Time forud; ganske ene gik jeg om i Fødebyen, ganske ene sad jeg paa Postgaarden, medens jeg i Udlandet i alle store Byer omringes af Venner og opmærksomme Mennesker. Jeg følte mig veemodig, og var en Fremmet i Hjemmet. Odense var mig som en By, jeg engang havde læst en Deel om og nu da jeg kom her fik jeg et ganske andet Indtryk. Jeg lod mig vise det nye Theater, de nye Bygninger Nebelong har reist, gik som Reisende omkring og da jeg derpaa søgte til Kirkegaarden for at hilse paa gamle Navne, vare ogsaa disse borte, jeg saa ukjendte Navne, ukjendte Grave. Et Sted, i Gaden, aabnede man et Vindue og saae ud efter mig, man havde der kjendt mig, men jeg veed ikke, hvem der boede. Igaar Eftermiddags foer jeg saa afsted til Nyborg og kom, som sagt i Mulm og Mørke til Corsøer, hvor jeg traf en vittig Herre fra Kjøbenhavn, der ikke stemte mig bedre; Vognen fra Basnæs ventede udenfor og Klokken efter 9 var jeg her paa Basnæs hvor jeg blev hjerteligt modtaget, to hyggelige opvarmede Stuer ventede mig og i denne Morgenstund er min første Beskjæftigelse at jeg skriver til Dem kjære Fru Collin, altsaa til Familien! hils dem hver især kjærligt fra mig! — Nu er det at tænke paa en Huusleilighed. Jeg betalte hos Anholms 18 Rdlr for 3 Værelser, mere end 20 Rdlr agter jeg ikke nu at give for to; foreløbigt vil jeg tage ind i et Hotel, der tager jeg da øieblikkelig kun eet Værelse, hvad koster et saadant paa Garnisonspladsen, eller i Hotel d Angleterre, jeg mener hvad koster det daglig? Vil De ikke sidst i denne Uge ladesætte i Avisen

13 fik] først skrevet fandt. 20 en vittig Herre] først skrevet et Par vittige Herrer.

om at faae fra første December to a tre Værelser paa første Sal, beliggende paa Kongens Nytorv eller Garnisons Pladsen; dog vil jeg ogsaa finde mig i at boe i Kronprindsesse Gaden, men de to førstnævnte Steder er at foretrække. Prisen om Maaneden opgives og Solsiden ønskes. Der er ogsaa i Bredgaden et Hotel garni[;] hvad forlanges der om Maaneden? Jeg bliver 5 her paa Basnæs til næste Søndag, gaaer da til Sorø to Dage og er saaledes Tirsdag eller Onsdag i Ugen der paa i Kjøbenhavn, men jeg skriver naturligviis forud, at Æreporten kan være istand ligesom jeg ogsaa i denne Uge haaber at faae et Brev fra Dem sendt til Basnæs ved Skjelskjør. Fru Scavenius beder mig hilse Dem! jeg sender de hjerteligste Hilsener til 10 Deres Svigerfader, Mand, Børn og hele Familien!

Deres inderlig hengivne

H. C. Andersen.

344. *Fra Henriette Collin.*

Kjøbh den 12te Novb [1860].

Det er rart at vide Dem saa nær kjere Andersen og det var mig en for- 15 nøielig Overraskelse at see Deres Brev dateret Basnæs den 11 — da jeg neppe troede at De kunne have reist saa hurtigt gjennem Tyskland hvor De har saa mange Venner — Deres Stemning i Odense kan jeg godt forstaae, det var jo blevet Anderledens hvis Deres Komme havde været forud anmeldt og hvad Æreportene herhjemme angaaer saa veed De nok at de 20 altid staae færdige, byggede af Deres Venners Hjertestraae og om end Usynlige dog solidere end de mange synlige der bydes Dem »Ins Fremde« — Alt er uforandret i Hjemmet og De vil med Guds Hjelp finde det saaledes naar De kommer. — Med Hensyn til logis saa skal jeg gjøre som De ønsker og sætte det i Avisen, men De svarer mig intet paa mine ret prak- 25 tiske Bemærkninger med Hensyn til Deres Forpleining og jeg finder det aldeles nødvendig at De boer et Sted hvor De kan faae Alt hvad De ønsker med Undtagelse af Middagsmad, og dette findes vanskeligt i en Familie, ligesom en Familie nødig leier Værelser ud paa saa kort Tid da De dog

til Foraaret atter reiser ud. — Alt dette kan vi tale om og jeg har adskillige Forslag at gjøre Dem i den Retning — I Hotel garni i Bredgade koster 3 Værelser paa 1ste Sal 50 a 60 om Maaneden! og det er jo forfærdeligt — Ved siden af os er en næt møbleret 1ste Sal paa 3 Værelser til 30 om Maaneden og der kan De ogsaa faae Alt — men det er uvist om den bliver ledig til Decbr og saa er det mod Nord —

Mit Raad er nu kjere Andersen[,] flyt ind paa Hjørnet af Garnisonspladsen og Toldbodgaden — hvad det koster for en kort Tid er jo ligegyldigt — men lad mig vide om jeg skal bestille Værelse til Dem der, eller hvis det er optaget — hvor da? — Naar De saa er hjemmesaa gaaervi paa Opdagelser og lægger Planer og saa faaer De nok et godt og hyggeligt Hjem — En fornuftig Sparsomlighed er jo altid rigtig — men — naa ja det kan vente til De kommer — Jeg er jo ikke betænkt i Testamentet, saa jeg veed ikke hvorfor jeg skulle tilraade saamegen Hensyn-Tagen til Pungen, de smaae Ordener som jeg saa vist haaber skulle tilfalde mig, kan vel nok bevares. —

Edvard er i Aften ude hos Fru Heiberg for at hjelpe hende noget med Ordningen af Heibergs Bøger og Papirer, der skal være mange interessante Ting. — Man siger at Fru H i Slutningen af denne Maaned vil optræde som Marie Stuart[.] Jeg kan ikke ret tænke mig om Stykket i vor Tid kan glæde og tiltale Publicum — troer De?

Jonna er for Tiden i Byen, hun har det godt og beder Dem hilse ligesom hele Slægten. —

Og hermed Gud befalet kjere Andersen, jeg glæder mig meget til atter at see Dem og vil De i vort oprigtige og uforandrede Venskab tage Erstatning for Sydens Varme og Herlighed, saa veed De at De altid finder den hos Edvard og hos Deres

hengivne

Jette C.

Min Hilsen til Deres elskværdige Vertinde —

345. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 16 Nov: 1860.

Kjære Fru Collin!

iaftes fik jeg Deres venlige Brev, i Dag maa jeg paa Papiret igjen tale med Dem og allerførst ret takke Dem og Deres Mand for alt det Venskab, al den Deeltagelse De saa rundelig giver mig; det er nu denne nye Huuslei-⁵ lighed, det at faae et hyggeligt Hjem for i Vinter, jeg har at tænke paa og tildeels allerede har plaget Dem med. Prisen De opgiver er umaadelig, fra 35 Rdlr til 60 Rdlr; for denne Sum maa jeg kunde boe i ethvert Hotel; jeg gaaer ud fra at jeg hos Anholms betalte maanedlig 18 Rdlr og da jeg ifjor Efteraar gennem Avisen hørte paa Værelser, oversteeg Leien for¹⁰ disse intetsteds 20 Rdlr maanedlig; Fordringerne iaar er mig derfor ubegribelige og sammenstillede med Udlandets ganske enorme. I Schweiz, i et godt Hotel, hvor man er i Pension har man Værelse, Opvartning og sin gode Føde med Viin for 5 Frank (11 Mark Dansk) daglig, der er altsaa ingen Sammenligning; dog det hjælper ikke jeg her paa Papiret demon-¹⁵ strerer, men heller tager min Bestemmelse, denne er naturligviis, at jeg ved min Ankomst tager ind i et Hotel, bliver der en otte Dage og i den Tid seer mig om efter Huusleilighed. De foreslaaer mig at jeg skal tage ind i Hotellet paa Hjørnet af Garnisonspladsen og Toldbodgaden, mener endogsaa at jeg kan blive der for i Vinter og at jeg erholder to smukke Væ-²⁰ relser for 35 Rdlr maanedlig; her er nu ikke tale om at gaae ind paa dette, før jeg veed og kjender til alle Fordele der ved; om jeg kan sørge selv for Lys og Brændsel, føre min egen Menage og dog have Fordelen af at boe i et Hotel ved at erholde hvad jeg ellers vil forlange. I Dag er Spørgsmaalet nu, da jeg ved min Ankomst til Byen vil tage ind i et Hotel, troer De da²⁵ at jeg bør vælge det paa Garnisonspladsen fremfor »Hotel d'Angleterre«, dette sidste har rimelige Priser, ligger godt og har Sol, hvilken neppe findes paa Garnisonsplads Hotellet; i d'Angleterre kan jeg boe een Dag eller en Maaned, ligesom jeg vil og Beliggenheden er god; dersom De altsaa troer at jeg ligesaa billigt boer der, som paa Garnisonspladsen, vil De³⁰

da i d Angletterre bestille et godt Værelse til mig, ud til Torvet, enten i Stuen eller paa første Sal, det leies i dagviis, men rimeligviis bliver jeg der denne Maaned ud, jeg antager at jeg overtager samme Fredag Formiddag den 23 November. Vil De da spørge om Prisen, og dersom jeg kunde faae ved Siden af mit Værelse et lille Sovkammer, altsaa rettere to smaa Værelser ud til Gaden, saaledes som jeg veed der findes i Hotellet og disse to ikke daglig overstige een Rdlr, vil De da fra Fredag den 23 November, dersom jeg kommer den Dag, bestille samme; i alle Tilfælde eet godt Værelse. Herom, ligesom Prisen hører jeg nok i et Brev sendt til Sorø, i næste Uge, hvor jeg da er hos Ingemanns; saa at jeg kan vide om jeg fra Banegaarden har at kjøre til Garnisonspladsen eller til d' Angletterre. Nu kommer mit næste Andragende, vil De til Fredag have ladet indrykke i Avisen om en Leilighed paa to a tre Værelser fra første November, Leiligheden skal ligge paa Solsiden og den maa findes enten paa Kongens Nytorv, Garnisonspladsen, Nyhavn, (eller Kronprindsessegaden), der forlanges kogt Vand paa Maskine morgen og Aften, Prisen om Maaneden opgives. Har De saaledes ved min Ankomst en lille Samling Billetter til at søge efter, da er allerede en heel Deel gjort. Dette haaber jeg er nu tydeligt sat frem og De vil tilgive min Vidløftighed, og især al den Uleilighed jeg gjør Dem.

Da jeg den ellefte, strax efter min Ankomst til Basnæs, skrev Dem til, sendte jeg ogsaa et Brev til Ingemann, hos hvem jeg mældte mig nu paa Søndag og lovede da at blive hos ham til den følgende Onsdag morgen, da vilde jeg til Kjøbenhavn; strax Dagen efter fik jeg igjen Svar fra ham, hvor meget han og hans Kone glædede sig til Besøget og at de altsaa paa Søndag ventede mig, men med samme Post fik jeg Brev fra Grevinde Holstein paa Holsteinborg, om jeg dog fra Basnæs vilde komme til Holsteinborg og blive der et Par Dage; da jeg i Foraaret reiste ud, fik jeg fra Grevinden en lignende Indbydelse, men tog ikke imod den, nu kunde jeg derfor ikke sige nei, uagtet jeg hellere gik strax til Sorø og kom snarest til Kjøbenhavn; der er stor Sorg paa Holsteinborg, den stakkels attenaarige

Wanda veed De har lidt og prøvet Verdens Modgang, jeg har meget ondt af hende og det vil være mig kjært om jeg nogle Timer kunde løfte hendes Tanker fra den Prøvelse vor Herre har sendt hende; jeg maa og vil tage til Holsteinborg, om kun to Dage. Jeg forandrede derfor min Reiseplan, og da jeg ikke øieblikkeligt kunde forlade Basnæs, (jeg havde netop sendt 5 Vask til en Bondekone og ikke kunde have samme før i Dag Fredag), blev jeg her og reiser imorgen: Løverdags til Holsteinborg, bliver der til Tirsdag morgen og kjører saa til Ingemann, hvem jeg har mældt om Forandringen; fra Sorø reiser jeg derpaa ind til Kjøbenhavn Fredag den 23de, med Morgentoget. Efter at alt dette var ordnet fik jeg igaar fra Comiteen for Op- 10 rettelsen af en Buste for Hartmann en Indbydelse til at komme til Festen for Hartmann, der feires paa Mandag Aften Klokken 7 ude paa Skydebanen, men De indseer at jeg har maattetsvare nei til Indbydelsen, i hvor venlig og velmeent samme er. — Altsaa, om Gud vil sees vi paa Fredag og jeg spiser til Middag hos Dem, at jeg kan begynde den første Dag ret i Kreds af trofaste 15 Venner. Gid at en nogenlunde mild og god Tid, især inde i mig selv, maa rulle op ved Hjemkomsten. Jeg har en uforklarlig Angest for denne Vinter, ja det er mig i de sidste Dage ofte som en Drøm at jeg er i Hjemmet, maatte jeg kun ret føle at det er et Hjem. Besøget i Odense, veed De, fik mig ret vee- modig og disse Dage paa Basnæs virke ikke oplivende, her er uendelig stille, 20 vi see Ingen og jeg besøger Ingen; den meeste Tid tilbringer jeg ene oppe i min Stue, men har da her, første Gang paa hele Reisen, bestilt Noget, skrevet en Historie om Bispen paa Børglum Kloster og hans Frænde. Min Musa har igjen besøgt mig i det jeg betraadte Hjemmets Grund; men en Forstemthed, en Bedrøvelse og Lede har hele Tiden hængt ved mig, den vil 25 ikke løftes ved Besøget paa Holsteinborg, jeg tænker mig ikke i livlig og levende Omgivelse før hos Ingemann og glæder mig virkelig dertil. I den første danske Avis jeg saae, netop nu ved min Ankomst, læste jeg at Hr Karup holdt folkelige Foredrag og netop i Mandags foredrog han om H. C. Andersens Levnet, det var virkelig som om jeg fik en vaad Klud om 30

Halsen i det jeg kom hjem; Karup der korsarmæssig har skrevet om mig, holder Foredrag over mig, det maa da blive i den tidlige[re] Stiil; det var nok til at give mit slette Humeur Tøilen; senere har jeg seet at han har læst om Holbergs Levnet, fortalt af denne selv og jeg slutter nu at det
 5 ikke er saa ildemeent, som jeg tænkte, men virkeligt et Slags Foredrag. — Hils hjerteligt Deres Mand og Børn, bring Deres Svigerfader og hele Familien min kjærlige Hilsen; til Fru Ingeborg Drevsen skrev jeg i for-
 gaars, hun har længe ikke faaet Brev fra mig, men hun har da ogsaa kun
 10 een eneste Gang, i et halvt Aar skrevet mig til; det var mig særdeles kjært om Jonna endnu var i Byen naar jeg kom, men det er hun vist ikke, hils hende fra mig. Og nu lev vel! tak for al Deres Godhed og Venskab, gid at vi sees i Glæde og for at gaae gode og ikke onde Dage imøde!

Hjerteligst

H. C. Andersen.

15 E. S

Fru Scavenius og Luzia sende venlige Hilsener!

346. *Fra Henriette Collin.*

[20. Nov. 1860]

Tak for Deres Brev kjere Andersen jeg glædede mig ved at see en langt bedre Stemning deri end i de tidligere og haaber paa at Vor Herre vil
 20 skjænke Dem en god og lykkelig Vinter mellem Deres Venner! —

I Hotel d'Angleterre har Edvard bestilt Dem et godt Værelse ud til Torvet og til Adresscomtoret er indle[ve]ret Billet om 2 møblerede Værelser. —

At De vil spise til Middag hos os paa Fredag er os af mere end [een]
 25 Grund kjert, først fordi jeg deri seer en Venlighed som jeg sætter Priis paa og dernæst fordi — — — ja nu kommer det and paa om De ikke gaaer fra Deres Ord — vi skal have Selskab! hvem det kommer til at bestaae af kan jeg ikke bestemt sige Dem, men formodentlig bliver det en Blanding af Folk De gjærne seer og Folk De ikke bryder Dem om, som hørende til de

Sidste vil jeg kun nævne gamle Puggaard (ikke hans Søn) Orla Lehmann og Juliane Heger — til de Første Drewsens —

De vil dog vist ikke gjøre mig den Skuffelse at melde Dem et andet Sted hen kjere Andersen, men glæde mig ved Deres Nærværelse.

Alt er vel i Familien, men jeg tror at De vil finde Svigerfader forandret 5
— Fru Thoras Broder Numa Jacobsen er død, og den Hartmanske Fest derfor udsat, af Avisen vil De ogsaa have seet at Deres gamle Vert Captain Anholm pludselig er død, han bliver almindelig omtalt som en særdeles rar og skikkelig Mand. —

De har nu været i et Sorgens Huus paa Holsteinborg — det arme Barn 10
har paa en voldsom Maade gjort Bekjendtskab med Smerten, men efter alt hvad jeg kan forstaae har Grev M handlet som en brav Mand, om end Skinnet er imod ham.

Alle Mine hilse Dem[;] Edvard er umaadelig ophæ[n]gt i Forretninger og jeg seer ham kun ved Maaltiderne og der er han saa adspredt at han 15
sjelden hører hvad jeg fortæller og aldrig svarer naar jeg spørger!

Farvel til vi sees kjere Andersen

Deres

Jette C.

347. *Til Henriette Collin.*

[16. Dec. 1860]

Fru Collin Det gjør mig ondt at De flyer mig! nu gaaer jeg, overmorgen 20
reiser jeg og — snart dør jeg ærbødigst

H. C —

348. *Fra E. og Henriette Collin.*

25/12 60.

Vi haabe, at feire d. 6te Januar (hos os) og vente sædvanlig Assistance af Dem. 25

Det var ellers et ualmindelig godt Brev, som De her skrev til mig — —

26 skrev til mig] *herefter nogle Ord overstreget:* det handlede dog noget om andre.

Jule-Aften gik som sædvanlig iaftes hos Fader, som ogsaa var ret flink. Der er aldeles intet Nyt, som jeg kunde fortælle Dem, uden at den gamle Rikke Cold er død efter mange Lidelser. Jeg maa nu see at faae Jette til at føie saameget til, at der kan blive et Brev ud af det. Jeg har endnu be-

Deres

E. C.

Terminssorger har jeg ikke kjere Andersen og hvad jeg har af andre Sorger skulle jo forsvinde i den store Juleglæde naar vi kun rigtig kunne

10 tage imod den med den rette Troens Glæde.

— Det er dog tungt med den stakkels Frue paa Basnæs — hun lider vist meget og intet Menneske kan gjøre det ringeste for hende — den Slags Sindssygdом er dog et forfærdeligt tungt Kors! —

Jeg kan tænke mig den forunderlige Stilhed der omgiver Dem og der-

15 som Frugten af denne Ro skulle blive en alvorlig Digtning saa var det jo deiligt for Dem og os.

Julen gaaer som sædvanlig i Familien — kun med den store Forskjæl mellem før og nu at desom dengang varede Ældre er en de Gamle og Børnene ere avancerede til de Unge, men det Liv og den Munterhed som dengang

20 sprang af en (for Dem og mig undertiden altfor) sprudlende Kilde den springer ikke længer — savnes nu fordi der ikke er kommet noget istædet-

for — De veed at en almindelig Samtale om en eller anden almindelig Gjenstand af almindelig Interesse — har aldrig kunnet trives i de store

Familieselskaber, hvær taler lidt med sin Nabo og kun fra den unge Side

25 af Bordet høres enkelte stærke Udbrud af Latter — og den er jo deilig at høre. — Jonas tilbringer sine Juledage paa sit Værelse fordybet i store

Knokler af Heste og Køer — hans Ønskens Maal troer jeg for Tiden er Hovedet af et Svin — men denne Gjenstand er, navnlig i Julen — altfor

30 kostbar, det maatte da være at han og jeg sloge os sammen og jeg tog Kjø-

Jeg skriver ved Sneens Lys kjere Andersen, men da dette ikke er saa kraftigt som billigt, saa maa jeg nu give efter for Mørkets Magt og slutte mine Linier med de bedste Juleønsker for Dem og os Alle

Børnene hilse

Deres

Tirsdag Middag

Jette Collin. 5

349. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 28 Dec 1860.

Kjære Fru Collin!

I forgaars Aftes modtog jeg Deres Brev indledet af Deres Gemal; Indledningen var saare kort, men maaskee dog lang for ham i Termin Travlheden. Een Linie deri var udstreget, den beskjæftigede mig en Deel, men jeg kunde dog ikke faae ud hvad der var skrevet, og det havde jeg gjerne, da det altid er piquant at faae fat i, hvad Andre lader slippe paa Papiret og saa strax slaaer ihjel, af een eller anden Grund. Visen han sagde mig der skulde benyttes tænkte jeg da strax paa, ja den klippede mig min Nattesøvn istykker og saa skrev jeg den strax igaar Formiddags, nu har den igjen hvilet en Nat, og med dette Brev flyver den i Dag til Dem at De kan overrække Deres Hr Gemal den og han tage Bestemmelse om den skal skrives af eller sendes til Bogtrykkeren, det sidste er det nemmeste; han tager sig nok deraf; jeg haaber at Visen er god. Det var egentligt fra Dem jeg fik Brev og derfor er ogsaa Brevet her til Dem, men Deres Mand har Lov til at troe at det ogsaa er til ham; mit sidste Brev fandt han saa godt skrevet, jeg veed ikke om det er Ironi, nu, saa er dette Brev ogsaa godt skrevet, idetmindste godt meent. Til Jule aften kom her Jürgensens fra Nestved, Mand, Kone og begge Sønnerne, (Deres Fru Neszs Familie); Aftenen gleed ret taalelig hen og jeg fik af Luzie: Basnæs i Papir, udklippet og sammensat og dertil under Glas, det fornøiede mig, kan jeg nu kun faae det store skjøre Stykke heelt hjem. Jeg er meest paa mit Værelse, arbejder mere end jeg gjør det naar jeg er i Kjøbenhavn; foruden Visen til Deres Svigerfader, har jeg nu skrevet et nyt Eventyr: »De tolv med Posten«;

dernæst renskrevet og omskrevet, en tidligere Historie: »Bispen paa Børglum« og endelig oversat og bragt i Vers næsten hele første Act af Le pardon de Ploermel, ikke at tale om fire fem Breve besørgede ud i Verden. Isen ligger langt ud over Bugten her, men ude er aabent Vande; det fryser stærkt og den høie Sne i Haven generer. Kort før jeg forlod Byen, kom en Mand til mig fra Udgiveren af Veiviseren og bad mig om jeg før Aarets Ende kunde lade ham vide hvor jeg kom til at boe, at det kunde sættes i Veiviseren, dette glemte jeg i de sidste Dage at besørge, faaer De Deres Mand til at skrive de Par Ord: »Professor H. C. Andersen boer paa Garnisonspladsen N° 22 i Stuen«, og vil De sende det til Udgiveren af Veiviseren jeg veed ikke hvad Manden hedder og hvor han boer, ellers skrev jeg selv. — Vil De imidlertid først see efter om det er N° 22 at Boytners boer, De veed Nummeret der er ogsaa mit. Skeer det ikke er det da ogsaa det samme; maaskee, ved ikke at staae i Veiviseren slipper jeg for flere Tiggerbreve. Rimeligviis bliver jeg her ude til den 3 eller 4 Januar, altsaa omtrent endnu en Uge, jeg har taget den Bestemmelse og den er mig altid en Lov, uagtet Opholdet her er — ja til at jeg faaer en Deel bestilt! Kjender De noget til Familien Jürgensen? Konen skal i sin Ungdom have været en Deilighed[,] det sees endnu. Sønnerne ere smukke Mennesker, Manden synes godmodig. »Gøsse«, der nu er selvstændig Gartner hører jeg, saae jeg iforgaars, han er her i Besøg hos Gartnerens og seer fornøiet ud, han havde ret et Ansigt der vilde have fornøiet hans Moder. Aftenerne tilbringes med at skrive Sedler eller spille Gnav, vi sidde sammen til efter elleve; hils Louise, Jonas og alle Kjære, brænd mit Skriveri!

hjerteligst

H. C. Andersen.

25

17 til at] senere tilføjet.

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
AKTIESELSKABET DE FORENEDE PAPIRFABRIKKER
F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS-ATELIER